

skupščina
socialistične
republike
slovenije

sejni zapiski

seje
od 1. V. 1981
do 30. VI. 1981

14

ljubljana 1982

**skupščina
socialistične
republike
slovenije**

sejni zapiski

**seje
od 1. V. 1981
do 30. VI. 1981**

ljubljana 1982

St. S : 20/14

Sekretariat Skupščine SRS
dokumentacija

Ljub. št. 178/82

zbor združenega dela

57. seja

(20. maja 1981)

Predsedoval: E m i l T o m a ž i č,
predsednik Zbora združenega dela

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Pričenjam 57. sejo Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije.

Najprej bomo izvolili Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za današnjo sejo zbora in verificirali pooblastila. V to komisijo predlagam naslednje delegate: za predsednika Andreja Rebolja, za člana pa Andreja Zemljiča in Iva Šoštariča. So predlagani delegati navzoči? (Da.) Želi kdo o tem predlogu razpravljati? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog, naj prosim to potrdi z dvigom roke! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so bili v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za 57. sejo zbora izvoljeni delegati v predlaganem sestavu.

Prosim verifikacijsko komisijo, da se sestane, pregleda pooblastila in pripravi poročilo za zbor.

Na sejo zbora so vabljeni predstavniki Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, Republiške konference Socialistične zveze Slovenije, Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarske zbornice Slovenije, Narodne banke Slovenije in Avto-moto Zveze Slovenije.

Na sejo zbora so vabljeni tudi predsedniki odborov našega zbora, člani delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije, delegati iz SR Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFR Jugoslavije ter poročevalci odborov in komisij, in sicer Miro Posega, poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem, Stojan Volčanšek, poročevalec Odbora za družbenoekonomske odnose, Franc Vičar, poročevalec Odbora za družbeno-ekonomski razvoj, Franc Krabonja, poročevalec Odbora za agrarno politiko,

Dušan Žorž, poročevalec Komisije za pravosodje, Franc Odlazek, poročevalec Odbora za finance in Milan Gaspari, predsednik Zakonodajno-pravne komisije.

Prosim vse tiste delegate, ki nameravajo na današnji seji zastaviti delegatska vprašanja, da jih posredujejo v pismeni obliki že sedaj na začetku seje, da bi lahko o njih obvestili Izvršni svet oziroma ustrezne republiške funkcionarje in bi jim na ta način omogočili, da pripravijo odgovore na zastavljena delegatska vprašanja že na današnji seji.

Obveščam vas, da ste prejeli danes na klop seznam gradiv k posameznim točkam dnevnega reda. Tako teh gradiv ne bom posebej navajal.

Prav tako ste za današnjo sejo prejeli na klop listo predstavnikov Izvršnega sveta k posameznim točkam dnevnega reda, zato tudi teh pri obravnavi posameznih zadev ne bom posebej navajal.

Predlagam, da medtem, ko je verifikacijska komisija na delu, pregledate gradiva, ki ste jih dobili danes na klop.

Komisija je končala z delom in prosim predsednika, da poroča zboru.

Andrej Rebolj: Komisija za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije za 57. sejo se je sestala in ugotovila naslednje:

Zbor združenega dela šteje 150 delegatov. Za današnjo sejo je predložilo delegatska pooblastila 136 delegatov, in sicer: iz gospodarskega področja 86 delegatov, prosvetno-kulturnega področja 17 delegatov, socialno-zdravstvenega področja 10 delegatov, kmetijske dejavnosti 13 delegatov, obrtne in podobnih dejavnosti 4 delegati, iz delovnih skupnosti državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev ter drugih delovnih skupnosti 5 delegatov ter iz delegacije aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb v službi v oboroženih silah SFRJ en delegat.

Na današnji seji niso navzoči delegati iz naslednjih področij oziroma okolišev: gospodarsko področje, 6. okoliš — en delegat, 11. okoliš — en delegat, 35. okoliš — en delegat in 38. okoliš — en delegat, skupno 4 delegati; prosvetno-kulturno področje, 7. okoliš — en delegat; socialno-zdravstveno področje 1. okoliš — dva delegata, 9. okoliš — en delegat, skupno trije delegati; kmetijska dejavnost, 1. okoliš — en delegat, 4. okoliš — en delegat, 10. okoliš — en delegat, 6. okoliš — en delegat in 8. okoliš — en delegat, skupno 5 delegatov; obrtna in podobne dejavnosti, 4. okoliš — en delegat. Skupno je torej odsotnih 14 delegatov.

Komisija je pregledala vsa predložena pooblastila in ugotovila, da so vsa pooblastila v skladu z zakoni in ustavo SR Slovenije, zato predlaga, da Zbor združenega dela vsa predložena pooblastila verificira.

Predsednik Emil Tomažič: Želi kdo o poročilu verifikacijske komisije razpravljati? (Nihče.)

O poročilu bomo glasovali v celoti, ker, kot smo slišali, ni nobeno pooblastilo sporno. Dajem torej poročilo na glasovanje. Kdor je za poročilo, naj prosim to potrdi z dvigom roke! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno potrdil poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter s tem verificiral pooblastila delegatov za 57. sejo Zbora združenega dela. Prav tako ugotavljam, da lahko zbor veljavno odloča, ker je na seji navzoča večina delegatov.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na določitev dnevnega reda za današnjo sejo zбора.

Zboru predlagam, da sprejme naslednji dnevni red:

1. določitev dnevnega reda 57. seje Zbora združenega dela,
2. odobritev zapisnikov 55. in 56. seje Zbora združenega dela,
3. predlog zakona o Triglavskem narodnem parku,
4. predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah,
5. predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa,
6. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju,
7. zaključni račun Narodne banke Slovenije za leto 1980,
8. finančni načrt prihodkov in odhodkov Narodne banke Slovenije za leto 1981,
9. zaključni račun Narodne banke Jugoslavije za leto 1980,
10. finančni načrt Narodne banke Jugoslavije za leto 1981,
11. osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije,
12. volitve in imenovanja,
13. predlogi in vprašanja delegatov.

Predlaga kdo kakšno spremembo ali dopolnitev tako oblikovanega predloga dnevnega reda za današnjo sejo zбора? (Nihče.) Če ne, bomo o njem glasovali. Kdor je za tako oblikovan dnevni red, naj to potrdi z dvigom roke! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red za današnjo sejo zбора soglasno sprejet.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnikov 55. in 56. seje Zbora združenega dela.

Zapisnika ste prejeli. V zapisniku 55. seje Zbora združenega dela sta dve tiskovni napaki, zato predlagam naslednje popravke.

Na 4. strani se pri 3. točki besedilo pravilno glasi: »Pomočnica družbenega pravobranilca SR Slovenije Silva Bauman je ustno obrazložila predlog.«

Na 5. strani se v drugi vrsti (pod sklepom) številka »13« nadomesti s številko »9«.

Delegati iz Nove Gorice so v zapisniku 56. seje Zbora združenega dela na 18. strani ugotovili nepravilnost. Besedilo se pravilno glasi: »Jože Šušmelj, predsednik Skupščine občine Nova Gorica«. Po pomoti pa je zapisano Piran.

Ima še kdo kakšne pripombe ali predloge za spremembo in dopolnitev zapisnikov? (Ni pripomb.)

Menim, da lahko ugotovim, da sta zapisnika 55. in 56. seje Zbora združenega dela odobrena.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o Triglavskem narodnem parku.

Predlog zakona je bil v postopku obravnave že v decembru lanskega leta. Na 48. seji Zbora združenega dela 17. decembra 1980 so delegati skupin delegatov za gospodarsko področje 10. okoliša Tolmin in 12. okoliša Jesenice predlagali, da se zakon zaradi nekaterih neusklajenih vprašanj ne uvrsti na dnevni red seje zбора. Zbor je ta predlog sprejel in imenoval medzborovsko skupino delegatov za proučitev odprtih vprašanj predloga zakona. Skupina je svoje delo opravila, kar je razvidno iz njenega poročila z dne 23. marca 1981.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Želi.) Besedo ima tovariš Tone Poljšak, namestnik predsednice Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora.

Tone Poljšak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! V imenu predlagatelja želim k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku dati nekaj uvodnih ugotovitev.

Kot gradivo za današnjo obravnavo ste prejeli besedilo predloga zakona, dopolnilno obrazložitev k temu predlogu ter poročilo medzborovske skupine delegatov za proučitev odprtih vprašanj k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku.

Iz navedenih gradiv je razvidno, kako je v skladu s sklepi Zbora združenega dela in Zbora občin Skupščine SR Slovenije ob obravnavi osnutka zakona Izvršni svet pripravil predlog zakona o Triglavskem narodnem parku. V njih je navedeno tudi dejstvo, da je bil nato na sejah omenjenih obeh zborov 16. decembra 1980 predlog zakona o Triglavskem narodnem parku odložen z dnevnega reda. Obenem pa sta zbora na predlog Izvršnega sveta imenovala medzborovsko skupino delegatov za proučitev odprtih vprašanj k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku. Ta je na svoji seji dne 18. marca 1981 v Tolminu, ob navzočnosti predstavnikov občin Jesenice, Radovljica in Tolmin ter predstavnikov predlagatelja obravnavala omenjena odprta vprašanja. V svojem poročilu je medzborovska skupina delegatov podala svoja stališča ter v obliki amandmajev predlagala še nekatere spremembe in dopolnitve predloga zakona.

Amandmaji Izvršnega sveta, ki so bili kot sestavni del predloga zakona pripravljene že za razpravo na zasedanjih zborov decembra lani, pa so vključeni v predloženo prečiščeno besedilo. Ker nekatere navedbe obrazložitve iz decembra lani zaradi omenjenih kasnejših amandmajev Izvršnega sveta niso povsem točne, je predlagatelj za današnjo razpravo pripravil dopolnilno obrazložitev k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku. Iz nje je sedaj bolj jasno in natančno razvidno, kakšne so dopolnjene in spremenjene rešitve glede na osnutek zakona in kakšne so spremembe v zvezi z omenjenimi amandmaji.

Že v razpravi o osnutku zakona o Triglavskem narodnem parku ter v njegovi obrazložitvi je bilo precej informacij o namenu zavarovanja tega dela slovenskega prostora ter o osnovnih značilnostih varovanja naravnih in kulturnih bogastev z usmerjanjem družbenoekonomskega razvoja na tem območju. O tem govori tudi dodatna obrazložitev k predlogu zakona. Kljub temu menim, da je zaradi nekaterih zmotnih tolmačenj posameznih določb zakona, ki so bile posredovane celo v tisku, potrebno spregovoriti še nekaj o prepovedih in o omejitvah nekaterih dejavnosti v robnem in osrednjem območju parka ter o načinu financiranja organizacije za varstvo in programa razvoja parka.

Prepovedi in omejitve imajo namen ohraniti naravne vrednote. Pri tem pa dovoljujejo in omogočajo razvoj v smeri tradicionalnih dejavnosti, kot so kmetijstvo in gozdarstvo ter v smeri sodobnejših dejavnosti kot so stacionarni in kmečki turizem v robnem, oziroma planinski turizem in rekreacija v osrednjem območju parka. V robnem območju je možno nemoteno gospodariti z gozdovi in kmetijskimi zemljišči, saj prepovedi, ki zadevajo kmetijske, pašniške in gozdne površine le-te v glavnem varujejo pred nevarnostmi, ki bi nastale zaradi večjega obiska teh predelov. Gradnja komunikacij in izraba vod-

nih virov sta na območju parka delno omejeni po karakterju in obsegu, vendar pa je na vodotokih dovoljeno graditi naprave za oskrbo s pitno vodo, kar ni z ničemer omejeno, ter za oskrbo z vodno energijo manjših območij znotraj parka in v njegovi neposredni bližini.

Na obeh tranzitnih cestah, ki gresta čez ozemlje parka, je prepovedan promet s težkimi vozili ter promet eksplozivnih in nevarnih snovi, kar ustreza tudi njunim sedanjim tehničnim zmogljivostim. V obrobem območju je dovoljeno graditi stanovanjske hiše in naselja ter gostinske in druge turistične objekte za stacionarni turizem, prav tako pa tudi osebne in smučarske žičnice ter urejati zemljišča za smučarske proge. V celotnem robnem območju je možno graditi industrijske in druge gospodarske objekte v skladu s sicer veljavnimi predpisi o njihovi skladnosti s prostorom oziroma se omejitve našajo samo na uporabo nečistih tehnologij.

Omejitve in prepovedi v osrednjem območju parka ne veljajo za gozdno gospodarstvo, planšarstvo in živinorejo, razen da se uveljavlja načelo večjega varstva območij nad zgornjo gozdno mejo, kjer ni dovoljeno krčenje vegetacije ter gradnja cest in žičnic za prevoz ljudi ter gradnja nadzemskih energetskih oziroma komunikacijskih vodov. V tem območju se lahko razvijata kmečki turizem s prenovo kmetij in gospodarskih poslopij. Prav tako pa se lahko gradijo stanovanjske hiše za potrebe prebivalcev, katerih dejavnost je vezana na dejavnosti v narodnem parku.

Iz navedenega sledi, da omejitvene določbe zakona niso v nasprotju z razvojnimi možnostmi območja, ampak z uvedbo skupnega programa razvoja celo prispevajo k njegovemu smotrnemu izkoriščanju. Nekatere dejavnosti v tem območju bodo z uveljavitvijo narodnega parka lahko celo pridobile na atraktivnosti in s tem na večjih ekonomskih učinkih. To velja še posebej za turizem, mlekarstvo, lovstvo in podobno.

S sprejemom zakona o naravni in kulturni dediščini ter zakona o svobodni menjavi dela na področju kulturne dejavnosti so odpadle nekatere nejasnosti glede obveznosti, ki jih imajo družbenopolitične skupnosti in samoupravne interesne skupnosti ter drugi družbeni dejavniki za razvoj zavarovanega območja. Obenem pa je predlog zakona o Triglavskem narodnem parku dobil tudi nekatere nove določbe v zvezi s financiranjem, ki jih v osnutku zakona ni bilo.

Sredstva za označitev parka in začetek dela organizacije za varstvo v celoti zagotavlja SR Slovenija. V republiški proračunski rezervi je predvideno za leto 1981 dva milijona dinarjev za tako imenovana zagonska sredstva. Prav tako bo SR Slovenija prevzela tudi obveznosti, ki jih bo kasneje imela do organizacije za varstvo glede prenosa nanjo določenih javnih pooblastil. To velja tudi za obveznosti SR Slovenije, ki bodo izhajale iz skupnega programa razvoja parka.

Organizacija za varstvo bo sredstva za svojo dejavnost pridobivala na osnovi svobodne menjave dela, s prodajo storitev in iz drugih virov. Sredstva, potrebna za razširjene delovne naloge organizacije za varstvo v zvezi z varstvom naravne dediščine na območju narodnega parka, pa zagotavljajo v skladu z zakonom o naravni in kulturni dediščini delovni ljudje in občani v ustreznih samoupravnih interesnih skupnostih.

Menimo, da se zaradi omejitev in prepovedi načeloma ne bodo poslabšali veljavni pogoji za pridobivanje dohodka oziroma za življenje in delo organizacij združenega dela, drugih pravnih oseb ter občanov. Zato ne predvidevamo enkratnih nadomestil prizadetim. Vendar je za izjemne primere v pred-

logu zakona o Triglavskem narodnem parku s posebnim določilom predvideno, da se v primerih, če bi katera od gospodarskih dejavnosti bila prizadeta zaradi omejitev in prepovedi, nosilci planiranja in uresničevanja skupnega programa razvoja narodnega parka dogovore o višini in načinu zagotavljanja sredstev za kritje morebitnih posebnih stroškov.

Ob zaključku naj poudarim, da je zakon o Triglavskem narodnem parku le pravni temelj, ki daje realne možnosti za dejansko zavarovanje in razvoj na tem območju. S sprejemom zakona bodo republiški in občinski upravni organi, samoupravne interesne skupnosti, strokovne organizacije in drugi družbeni dejavniki dobili vrsto nalog. Najprej bo potrebno opraviti vsa pripravljalna dela v zvezi z ustanovitvijo organizacije za varstvo in z začetkom funkcioniranja narodnega parka. Posebno velika in zahtevna naloga bo oblikovanje in sprejem skupnega programa razvoja narodnega parka, ki bo šele dejansko dal vsebino načelom varovanja in razvoja tega območja ter bo bolj natančno določil obveznosti posameznih nosilcev planiranja.

S sprejemom zakona o Triglavskem narodnem parku bomo dopolnili in zaključili več kot 50-letna prizadevanja, da bi normativno zavarovali osrednji del Julijskih Alp. To delamo v obdobju zaostrenih gospodarskih razmer, vendar z zavestjo, da je to del naših družbenih usmeritev, ki so zapisane v družbenem planu SR Slovenije za obdobje 1981—1985. Uveljavitev parka pa je tudi del naše dolgoročne usmerjenosti pri smotrnem urejanju prostora in varstvu okolja, ki nas zavezuje, da kljub stabilizacijskim prizadevanjem oziroma v njihovi luči namenimo vso pozornost tudi tej nalogi.

Tovariši delegati! Ugotavljamo, da je predlog zakona o Triglavskem narodnem parku usklajen z vsemi dejavniki, ki delujejo na njegovem območju, in so zanj zainteresirani. Zato predlagam, da ga zbor po razpravi sprejme, skupaj z amandmaji Izvršnega sveta iz decembra 1980 in amandmaji medzborovske skupine delegatov, s katerimi se Izvršni svet strinja. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Želi besedo poročevalec medzborovske skupine? (Ne.)

K predlogu zakona ste prejeli naslednja gradiva: predlog zakona z dne 11. 11. 1980, poročilo in dodatno poročilo Odbora za stanovanjsko-komunalna vprašanja in varstvo okolja z dne 8. 12. 1980 in 12. 12. 1980, poročila Zakonodajno-pravne komisije z dne 8. 12. 1980, 11. 12. 1980 in 15. 5. 1981, amandmaje Izvršnega sveta z dne 8. 12. 1980 in 11. 12. 1980, amandma Skupščine občine Jesenice in umik tega amandmaja z dne 14. 4. 1981, poročilo medzborovske skupine delegatov z dne 23. 3. 1981, v katerem so amandmaji te skupine in stališče Izvršnega sveta z dne 8. 4. 1981 do amandmajev skupine, in dopolnilno obrazložitev Izvršnega sveta k predlogu zakona.

Obveščam vas, da ste prejeli kot delovno gradivo prečiščeno besedilo predloga zakona, v katerega so vnešeni amandmaji Izvršnega sveta. To gradivo je pripravljeno zaradi večje preglednosti in lažjega opredeljevanja do predlaganih amandmajev Izvršnega sveta.

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Cene Resman, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 13. okoliš, Radovljica.

Cene Resman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Dovolite, da v imenu družbenopolitične skupnosti občine Radovljica podprem sprejem predloga zakona o Triglavskem narodnem parku, čeprav smo v fazi

osnutka zakona imeli odločne odklonilne predloge, ker stvari še niso bile usklajene.

Javne razprave v organih skupščine, družbenopolitičnih organizacijah in na drugih nivojih ter ustvarjalna in strpna volja predlagatelja je potrdila upravičenost odložitve sprejema zakona, saj smo v tem obdobju zakon dopolnili in razčistili odprta vprašanja tako glede obsega osrednjega in obrobnega območja parka, glede financiranja organizacij in programa razvoja parka ter konkretno soudeležbo proračunov prizadetih občin, omejitvene določbe zakona, navedene v 12. in 13. členu, statusna in organizacijska vprašanja posebne organizacije za varstvo parka, vprašanja prepovedi v prehodnem obdobju do sprejema skupnega razvojnega programa Triglavskega narodnega parka in druga vprašanja, ki so povzeta v gradivu k temu zakonu.

Sprejem zakona podpiramo zato, ker je predloženi predlog rezultat dovolj široke javne razprave, ki je bila tudi pri nas organizirana in vodena v izvršnem svetu, v zborih Skupščine občine Radovljica, v Komisiji za varstvo okolja, Društvu za varstvo okolja, v skupinah delegatov za Zbor združenega dela in Zbor občin Skupščine SR Slovenije in v javnih razpravah v Bohinjski Bistrici in v Stari Fužini kot najbolj prizadetih krajevnih skupnosti v območju Triglavskega narodnega parka. S stališči in sklepi smo seznanili tudi predlagatelja. Od pripravljenih amandmajev smo odstopili, ker je predlagatelj v javni razpravi zagotovil, da z uresničevanjem zakona prizadeta naselja ne bodo onemogočena v nadaljnjem razvoju in da bodo meje območja parka vnešene v topografske karte, prilagojene stanju in razmeram na terenu. Razen tega je bilo na naš predlog v končnem besedilu upoštevanih tudi več pripomb in izboljšav.

Glede prepovedi, navedene v 12. in 13. členu, je potrebno v fazi izvajanja upoštevati razlago predlagatelja in odobravati manjše posege in rekonstrukcije sedanjih objektov. Omejevanje gospodarjenja za normalno življenje in razvoj znotraj parka ne bi bilo sprejemljivo in v nasprotju z dosedanjim družbenim naporom, da se zakon sprejme. Danes smo že slišali, da je to zagotovljeno, zato bojazni ni.

K vsebini predloga smo prejeli s strani delovnih organizacij, kot na primer od Alpetour Škofja Loka, ki je na našem območju osnovni nosilec turističnega razvoja, pa tudi od drugih organizacij in občanov, krajevnih skupnosti z območja parka in drugih, veliko pismenih in ustnih pripomb. Pomisleki so bili glede na informacije v sredstvih informiranja upravičeni. Mimogrede naj povem, da je določena zmeda nastala po prvih vesteh, predvsem po objavi v Delu, zato smo tudi o tem razpravljali na omenjeni skupni seji in v krajevni skupnosti Stara Fužina ter ugotovili, da takih vesti, ne bi smeli dopustiti, dokler zadeve niso razčiščene. Toda strpen in ustvarjalen pristop predlagatelja je dvome in pripombe odpravil. Podpora zakonu je smiselna, ker so v robnem območju predvidene z naravnimi in načrtovanimi danostmi možne dejavnosti, kot na primer razvoj in gradnja novih turističnih kapacitet v družbenem sektorju, razvoj v pridobivanju kapacitet kmečkega in privatnega turizma, rekonstrukcija sedanje gondolske žičnice na Vogel ter ureditev smučarskih prog, ob upoštevanju usmeritev varovanja naravnih danosti, manjši posegi ob obali Bohinjskega jezera za potrebe razvoja turizma, kot na primer gradnja čolnarn, privezov, kopališč in obnova campa, gradnja novih stanovanj za potrebe prebivalstva in delavcev gospodarskih dejavnosti na območju parka, gradnja počitniških domov na Gorelku, to je na področju Pokljuke in drugih

počitniških kapacitet v robnem območju parka, obnova planšarskih naselij ter gospodarjenje na planinah in senožetih.

Ob sprejemu zakona morajo biti vsi naši naporj usmerjeni v uresničevanje njegovih določil. Pri tem bomo prihajali do novih spoznanj, ki jih bomo morali vnašati v planske dokumente. Varovanje z zakonom zaščitene vrednot naj bo osnovna naloga, ki naj opraviči zaupanje prebivalcev na območju Triglavskega narodnega parka, s tem da ne bodo prizadeti v nadaljnjem razvoju. To pa bo doseženo le v primeru, da bo imel narodni park resnično široko nacionalno obeležje in bo le domena oziroma interes občin, na območju katerih leži Triglavski narodni park. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Zaključujem razpravo.

Ker so amandmaji Odbora za stanovanjsko-komunalna vprašanja in varstvo okolja zajeti v amandmajih Izvršnega sveta in jih je odbor z dodatnim poročilom z dne 12. 12. 1980 umaknil, o teh amandmajih ne bomo glasovali.

Izvršni svet je predložil svoje amandmaje v skladu s 4. odstavkom 277. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije kot sestavni del zakonskega predloga. Razvidni so tudi iz že omenjenega prečiščenega besedila, zato tudi o njih ne bomo posebej glasovali. S temi amandmaji soglašajo tudi vsa delovna telesa, ki so zakon obravnavala.

Ker je svoj amandma k 6. točki 13. člena umaknila tudi Skupščina občine Jesenice, tudi o tem amandmaju ne bomo glasovali.

Glasovati moramo torej le o amandmajih medzborovske skupine delegatov k 3., 5., 9., 12., 13., 14., 20. in k 30. členu. Ker s temi amandmaji soglašata Izvršni svet in Zakonodajno-pravna komisija, predlagam zboru, da o vseh teh amandmajih glasujemo skupaj. Se zbor strinja s tem, da o vseh amandmajih glasujemo skupaj? (Da.)

Dajem na glasovanje amandmaje medzborovske skupine delegatov k 3., 5., 9., 12., 13., 14., 20. in k 30. členu. Kdor je za predlagane amandmaje, naj prosim glasuje! (137 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji medzborovske skupine k 3., 5., 9., 12., 13., 14., 20. in k 30. členu soglasno sprejeti.

Dajem na glasovanje predlog zakona o Triglavskem narodnem parku v celoti. Kdor je za predlog zakona, naj prosim glasuje! (138 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o Triglavskem narodnem parku soglasno sprejet.

Verjetno je kdo od delegatov še naknadno oddal pooblastilo, ker je iz poročila verifikacijske komisije razvidno, da je na seji 136 delegatov, glasovalo pa je 138 delegatov.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Darko Marolt, republiški podsekretar v Republiškem komiteju za promet in zveze.

Dar ko Marolt: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Razmah žičničarstva v SR Sloveniji ter zastarelost žičniških naprav, pomanjkljiva strokovna usposobljenost delavcev, ki delajo na žičniških napravah, pomanjkanje jugoslovanskih standardov, neustreznost predpisov in nesreče, ki so se pripetile v času uresničevanja zakona o žičnicah — zakon datira še iz leta 1967 — so bistveni elementi, ki so pogojevali odločitev o smotrnosti priprave in sprejetja novega zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah, ki naj opisane pomanjkljivosti odpravi.

Temeljni namen novega zakona je zagotovitev varnosti ljudi in premoženja na žičniških napravah v SR Sloveniji. Bistveno novost v splošnih določbah zakona, ki opredeljujejo temeljne pojme o žičniških napravah, varnost ljudi in premoženja ter pravice in dolžnosti upravljalcev žičniških naprav, predstavlja razlikovanje med žičnicami in vlečnicami. Razlog za razlikovanje pa so bistveno različni pogoji in pa zahteve varnosti.

V predlogu zakona je vgrajena rešitev, ki jo je nakazala javna razprava o predlogu za izdajo in osnutku zakona, po kateri se določbe zakona ne nanašajo na tovarne, rudniške in druge žičniške naprave, ki se uporabljajo in upravljajo kot delovne priprave in za katere veljajo drugi predpisi ter na manjše prenosne vlečnice z močjo največ 4 kW, ki jih uporabljajo civilno-pravne in fizične osebe za lastne potrebe in to izven javnega smučišča.

Pomembno novost predstavlja obveznost upravjalca žičniške naprave, da organizira, usposobi in izvaja notranji nadzor nad izvrševanjem navodil za obratovanje in izpolnjevanje pogojev, od katerih je odvisna varnost ljudi in premoženja oziroma prometa na žičniški napravi. Neposredni notranji nadzor bodo izvajale pooblašene strokovno usposobljene osebe upravjalca žičniške naprave, katerih pravice in dolžnosti mora upravljalec določiti s samoupravnim splošnim aktom.

Analiza dosedanjih nesreč na žičniških napravah v SR Sloveniji je kot neposredni vzrok izpostavila tako imenovani človeški faktor, ker je nepazljivost, zdravstvena nesposobnost, predvsem pa nestrokovnost delavcev, ki delajo na žičniških napravah, bistveno pripomogla k nastajanju nevarnih situacij.

V zvezi s povedanim daje novi zakon poseben poudarek in zastruje zahteve po strokovni usposobljenosti in izpolnjevanju pogojev za vse tiste delavce, ki samostojno opravljajo dela in naloge na žičniški napravi. Veljavni zakon o žičnicah predpisuje ustrezno strokovno sposobnost le za delavce na delih in nalogah v strojnem obratu žičniške naprave, kar pa se je v praksi nedvomno pokazalo kot pomanjkljivost, ki se neposredno odraža na varnostnem stanju na žičniških napravah.

Eno izmed temeljnih opravil v zvezi z varnostjo ljudi in premoženja na žičniških napravah predstavlja zahtevno področje vzdrževanja žičniških naprav. Smiselna opravila so glede na njihovo strokovno zahtevnost razdeljena med upravjalce žičniških naprav in pooblašene organizacije združenega dela. Republiški komite za promet in zveze bo s posebnim predpisom določil vrsto in obseg del, ki jih sme opraviti le pooblašena strokovna organizacija združenega dela.

Pomembno novost vsebuje zakon tudi v zvezi s postopkom za izdajo dovoljenja za obratovanje žičniške naprave. Veljavni zakon o žičnicah vsebuje določbe, po katerih potrdilo o sposobnosti žičnice za obratovanje velja oziroma nadomešča dovoljenje za obratovanje žičniške naprave. Takšna rešitev se je iz-

kazala kot neprimerna, saj je omogočala obratovanje žičnice kljub temu, da upravljaec ni odpravil pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene ob tehničnem pregledu. Neodpravljene pomanjkljivosti, ki pa vedno predstavljajo povečano ogroženost, so bile pogosto ugotovljene šele pri inšpekcijskem pregledu.

Predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah spreminja postopek s tem, da postaja potrdilo o sposobnosti za obratovanje samo eden izmed sicer najpomembnejših pogojev za izdajo dovoljenja za obratovanje. Republiški komite za promet in zveze bo izdajal dovoljenja za obratovanje žičnic, občinski upravni organ, pristojen za promet, pa za obratovanje vlečnic. Glede na posamezne vrste žičniških naprav določa predlog zakona roke za preglede žičnic in vlečnic. Roki so glede na osnutek zakona zaostreni oziroma skrajšani, in sicer se za žičnice zahteva letni pregled, za vlečnice pa pregled na vsaka tri leta.

Novost v zakonu predstavlja tudi sprememba pristojnosti inšpekcije, ki je pogojena z uvedbo kategorizacije žičniških naprav. Glede na pomembnost, različne stopnje zahtevnosti, razširjenost tovrstnih naprav in njihov sezonski pomen bodo občinski inšpekcijski organi, pristojni za promet, nadzorovali vlečnice, Republiški prometni inšpektorat pa žičnice. V zakonu predložena rešitev se bo nedvomno odrazila v pogostejšem in bolj kvalitetnem inšpekcijskem nadzoru nad žičniškimi napravami.

V prehodnih in končnih določbah predloga zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah so zajeti vsi podzakonski predpisi, potrebni za uresničevanje zakona, ki jih bodo izdali pristojni republiški upravni organi.

Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Predlagatelj je pri pripravi zakona opravil široko razpravo, v kateri so sodelovali pristojni republiški upravni organi, to je Republiški komite za delo, Republiški sekretariat za notranje zadeve, Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora, Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo, ustrezni inšpekcijski organi, Gospodarska zbornica Slovenije, Splošno združenje prometnih zvez, Republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez, Telesnokulturna skupnost Slovenije, Turistična zveza Slovenije, vse skupščine občin, vsi večji upravljalci žičniških naprav in Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij.

V predlog zakona so smiselno vključene pripombe iz razprave, pripombe delovnih teles Skupščine SR Slovenije in pripombe, dane na sejah zborov ob obravnavi osnutka zakona. Predlagamo, da zbor predlog zakona sprejme, predlagatelj pa pristopi k pripravi podzakonskih aktov, potrebnih za njegovo izvrševanje. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah. Kdor je za predlog zakona, naj prosim glasuje! (135 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah soglasno sprejet.

Prejel sem obvestilo, da sta se nam pridružila še dva delegata, ki sta od dala pooblastilo, in sicer delegat socialno-zdravstvenega področja, 9. okoliš, Celje in delegat iz gospodarskega področja, 11. okoliš, Kranj.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Predlog za izdajo zakona je bil objavljen v prilogi 3 Poročevalca.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovarišica Doroteja Stipanič, pomočnica republiškega sekretarja za notranje zadeve.

Doroteja Stipanič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Predloženi predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa je pripravljen na podlagi ugotovitve, da je sedaj veljavni zakon o varnosti cestnega prometa, ki je bil sprejet v letu 1975, potrebno uskladiti z novim zveznim zakonom o temeljnih varnosti cestnega prometa, ki je bil sprejet lansko leto. Poleg tega pa je na podlagi znanstvenih raziskav in izkušenj, ki izhajajo iz prakse, potrebno nekatere določbe republiškega zakona na novo, ali kako drugače urediti. Tako so raziskave raznih inštitutov iz drugih držav, pri nas pa Inštituta Kirila Saviča in našega prometno-tehničnega inštituta, služile za ureditev vprašanj v zvezi s pešci kot udeleženci v cestnem prometu, različnih omejitvah hitrosti, zavarovanju cestišč ob delih na cesti itd.

Dosedanje izkušnje kažejo, da je izobraževanje kandidatov za voznike preveč osredotočeno na znanje praktične vožnje, premalo pa na seznanjanje bodočih voznikov z vsemi objektivnimi in subjektivnimi nevarnostmi v prometu in razvijanje humanejših odnosov med udeleženci v prometu. Veliko število nesreč s traktorji je posledica pomanjkljive usposobljenosti traktoristov za delo s traktorji in pomanjkljive varnostne opreme traktorjev itd. Ker je število zaved oziroma vprašanj, ki jih je potrebno drugače ali na novo urediti, precejšnje, se predlaga nov zakon in ne tako kot je bilo s programom skupščine predvideno le spremembe in dopolnitve zakona.

Bistvo predlaganih novosti je naslednje. Z novim zakonom je potrebno doseči večjo varnostno in prometno kulturo vseh udeležencev v prometu. To je mogoče doseči s tem, da se da večji poudarek vzgojnemu in preventivnemu delu, ki bi bilo osredotočeno na razvijanje humanejših in bolj solidarnih odnosov med udeleženci v prometu. Poleg tega bi bilo potrebno vse, ki so kakorkoli posredno ali neposredno odgovorni za varnost v cestnem prometu oziroma lahko prispevajo k njej, z zakonom zavezati, da store vse za to, da bodo zagotovljeni vsi pogoji, ki omogočajo varen in pravičen potek prometa.

Sedaj veljavna prometna pravila bi dopolnili z nekaterimi pravili ravnanja, ki naj bi pripomogla k varnejši vožnji oziroma k varnejšemu poteku prometa. Večina dopolnitev tega poglavja v bistvu ne predstavlja novosti, saj so bile določene že sedaj v pravilniku o pravilih cestnega prometa, po svojem značaju pa spadajo v zakon. Na novo pa urejamo obveznost, da morajo biti traktorji opremljeni z varnostnimi kabinami ali varnostnimi loki. V Sloveniji imamo namreč zelo veliko nesreč s traktorji, ki se v velikem številu končajo s smrtjo traktorista, in sicer zaradi tega, ker ga traktor ob prevrnitvi pokoplje pod seboj. To pa je mogoče preprečiti le s tem, da so traktorji opremljeni z varnostnimi loki oziroma kabinami.

Poglavje zakona, ki ureja prevoz oseb, bi dopolnili z jasnejšimi določili, v katerih primerih in koliko oseb se sme voziti na priklopnih vozilih, traktorjih in kolesih.

Na novo bi v zakonu uredili promet vprežnih vozil, ježo in gonjenje živine, poleg tega pa bi uredili pravila o obnašanju pešcev na cesti. Tako bi

določili, da pešci ne smejo prečkati vozišča izven prehoda za pešce na cestah z dvema ali več pasovi v eno smer in na nepreglednih mestih na cestah izven naselij, da morajo na mestu, kjer ni prehoda za pešce, pešci namero, da bodo prečkali cestišče, jasno nakazati z dvigom roke, da morajo hoditi ob robu cestišča, da morajo izven naselja ob slabi vidljivosti oziroma ponoči nositi odsevna telesa, otroci pa tudi v naseljih.

Z zakonom bi zavezali organizacije, ki popravljajo cestišča, da o tem pravočasno obvestijo organe za notranje zadeve in določili, katere osnovne varnostne ukrepe morajo izvajati, ko vzdržujejo oziroma popravljajo ceste.

Ker vsa vprašanja v zvezi z alkoholiziranostjo podrobno ureja zvezni zakon, bi v republiškem zakonu zaradi jasnosti določili le, da vse določbe zveznega zakona, ki se nanašajo na poklicne voznike, veljajo tudi za voznike inštruktorje.

Veliko število nesreč s traktorji je posledica nepoznavanja oziroma neznanja ravnanja s traktorji. Zato naj bi po novem zakonu izpit za voznika traktorja vseboval tudi izpit iz znanja o varnem upravljanju s traktorjem. Te tečaje naj bi tehnično izpeljale organizacije s področja kmetijstva. Izpit iz znanja o varnem upravljanju s traktorji pa naj bi v bodoče opravljali vsi, tudi tisti, ki imajo izpit B, C, ali D kategorije, ki so doslej lahko vozili traktor brez izpita za traktor.

Vprašanja, ki se nanašajo na izobraževanje in usposabljanje voznikov, organiziranje in delo avto šol, izobraževanje inštruktorjev, izpite za voznike in voznike-inštruktorje, bi v novem zakonu bistveno drugače uredili. Program izobraževanja za voznike naj bi bil širši. Vseboval bi tudi tvarino, ki bi vplivala na razvoj humanejših in solidarnnejših odnosov. Seznanjali bi kandidate za voznike z vsemi subjektivnimi in objektivnimi nevarnostmi v prometu.

Krog tistih, ki lahko organizirajo oziroma izvajajo dejavnost avto šol, bi zožili, tako da bi se avto šola lahko ustanovila kot organizacija združenega dela, poleg tega pa bi dejavnost avto šole lahko opravljale le še organizacije združenega dela s področja prometa ali izobraževanja in avto-moto društva, organizacije Ljudske tehnike ter združenja šoferjev in avtomehaniikov. Poleg pravnega nadzorstva bi nad delom avto šol predvideli tudi strokovno-pedagoški nadzor. Postrili bi tudi pogoje, kot so število inštruktorjev in tehnične pogoje za ustanovitev avto šole.

Prav tako bi z namenom, da bi dvignili strokovni nivo predavanj oziroma predavateljev, postrili osnovne pogoje, ki jih morajo izpolnjevati vozniki inštruktorji. Le-ti bi morali imeti najmanj srednjo izobrazbo in ne tako kot doslej le osemletko. Poleg tega pa bi predvideli, da lahko prometne predpise in poznavanje motornega vozila poučuje tudi oseba, ki nima izpita za voznika inštruktorja, ima pa vsaj srednjo izobrazbo in dodatno strokovno pedagoško in andragoško usposobljenost po posebnem vzgojno izobraževalnem programu.

Po novem zakonu naj bi občine same imenovalle izpitne komisije in določale stroške za izpite. V ocenjevanje kandidata pa bi bil vključen tudi inštruktor.

Z novim zakonom bi predvideli možnost, da se za registracijo vozil lahko pooblasti organizacija, ki opravlja tehnične preglede, kar se v praksi že uspešno izvaja.

Določbe zakona v zvezi s tehničnimi pregledi, pooblastili uradnih oseb in kazenske določbe pa bi uskladili z zveznim zakonom in zakonom o prekrš-

kih. Ponovno pa bo treba proučiti vlogo in naloge sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in jih ustrezno vključiti v zakon.

Izvajanje predloženega zakona za družbenopolitične skupnosti ne bo terjalo dodatnih finančnih sredstev.

Ob tej priložnosti pa bi rada opozorila še na naslednje. Vprašanje zavarovanja rešuje zvezni zakon o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja, ki določa obvezno zavarovanje le za motorna vozila, ne predvideva pa, da bi se obvezno zavarovala še druga vozila na motorni pogon kot je na primer traktor. Ker je število nesreč, v katerih so udeleženi traktorji dokaj veliko, bi želeli, da bi tudi traktorji bili obvezno zavarovani za škodo nasproti tretji osebi. Postavlja pa se vprašanje, ali bi to vprašanje rešili na republiškem nivoju s posebnim zakonom ali z dopolnitvijo zveznega zakona o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja.

Tovarišice in tovariši delegati! Predlagam, da sprejmete predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa v besedilu, kot ga je predložil Izvršni svet. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Da.) K besedi se javlja tovariš Miro Posega, poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem.

Miro Posega: Prosim, da se v 88. členu pravilno navede pripomba našega Odbora za družbenopolitični sistem, ki se glasi: »Najmanj izobrazbo, pridobljeno v ustreznih programih srednjega izobraževanja«.

Predsednik Emil Tomažič: Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Dušan Krečič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 8. okoliš Ajdovščina.

Dušan Krečič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov s področja gospodarstva, 8. okoliš, Ajdovščina predlaga spremembe oziroma dopolnitev predloga za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa, in sicer k 112. in 113. tezi:

1. Menimo, da bi moral biti drugi odstavek 112. teze bolj jasen in predlagamo, da se beseda »lahko« nadomesti z besedo »mora«.

2. Vprašanja kontrolnih in zdravstvenih pregledov voznikov motornih vozil urejajo poleg obravnavanega zakona tudi predpisi s področja varstva pri delu. Pravilnik o načinu in postopku za opravljanje periodičnih zdravstvenih pregledov delavcev (Uradni list SR Slovenije št. 33 iz leta 1971) v 8. členu določa, da se na kontrolni pregled napotijo, citiram: »delavci od katerih zavisi varnost drugih«, na primer poklicni šoferji in žerjavarji. V 10. členu pa je določeno, da se kontrolni zdravstveni pregled opravi vsakih 12 mesecev. Pri praktičnem izvajanju tega pravilnika se v organizacijah združenega dela pojavljajo težave oziroma različna tolmačenja, saj so nekateri mnenja, da bi obveznost takih pregledov moral nalagati tudi zakon o varnosti cestnega prometa, saj gre za ogrožanje varnosti drugih v cestnem prometu. Zato predlagamo, da se besedilo 113. teze spremeni in glasi: »Organizacija združenega dela ter druge organizacije ali organi, ki zaposlujejo voznike, ne smejo dovoliti, da bi vozil njihovo motorno vozilo, traktor, ali delovni stroj voznik, ki ni bil na kontrolnem

zdravniškem pregledu, na katerega je bil napoten v smislu 112. teze obravnavanega zakona oziroma na podlagi predpisov o varstvu pri delu.«

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Feliks Šprogar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 18. okoliš, Slovenska Bistrica.

Feliks Šprogar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Na 48. seji skupine delegatov Skupščine občine Slovenska Bistrica za Zbor občin in Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije, dne 18. 5. 1981 smo na predlog Avto-moto društva Slovenska Bistrica sprejeli v zvezi s predlogom za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa naslednje pripombe.

Mnenja smo, da je kriterij v drugem odstavku 79. teze, po kateri se zahteva štiriletna zaposlenost inštruktorja, preoster, saj bodo nekatere občine v Sloveniji ostale brez avto-šol, tečajniki pa bodo morali hoditi v tečaj v večje centre. Če bodo dodatni predpisi urejali to poglavje in če bodo organizirane dislocirane avto-šole, nam ni znano. Hvala!

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Jure Mlinar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 7. okoliš, Nova Gorica.

Jure Mlinar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša delegacija je 18. 5. 1981 obravnavala predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa, h kateremu ima naslednje pripombe.

K 29. tezi: Menimo, da ne bi bilo potrebno omejevati uporabe avtobusov gibne konstrukcije samo v mestnem prometu, temveč bi pod določenimi pogoji lahko te avtobuse uporabljali tudi v primestnem prometu.

K 47. tezi: Ne bi bilo smotno, da bi z zakonom določali, da morajo pešci nositi odsevna telesa, temveč bi bilo potrebno to urediti na nek drug način.

K 48. tezi: To tezo je treba dopolniti v tem smislu, da nam ne bi bilo potrebno prečkanje ceste na neprometnih krajih, kjer pelje mimo na primer en avto vsake dve ure, naznačiti z dvigom rok.

K 49. tezi: Menimo, da ni potrebno, da z zakonom urejamo obveznost nošenja rumenih rutic za prvošolčke, temveč bi lahko tudi to uredili na drug način.

K 62. tezi: Potrebno je podrobneje opredeliti, kaj je to poškodba oziroma, kaj je to večja premoženjska škoda.

K 134. tezi: V strokovnih komisijah, ki si ogledujejo cestišča, naj bi bili nazvoči tudi predstavniki lokalnih organov.

In k predzadnji tezi: Po naši oceni so datumi 1. 1. 1983 in 1. 1. 1984 vprašljivi, ker ni določeno, kaj je treba v tem obdobju storiti s traktorji, ki se evidentirajo. Prav tako menimo, da bo verjetno zelo težko opremiti vse traktorje glede na kratek čas, ki je predviden, in tudi glede na njihove konstrukcijske značilnosti z varnostnimi loki. Hvala!

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Avgust Punčuh, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 4. okoliš, Slovenske Konjice.

August Punčuh: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 18. 5. obravnavala teze za zakon o varnosti cestnega prometa ter daje naslednje pripombe.

K 14. tezi, točka 1: Hitrost vožnje pri mestnih avtobusih naj se poveča do maksimalno dovoljene hitrosti 60 km na uro. Zakonski predlog je 50 km, in sicer z obrazložitvijo, da so se dejansko že sedaj ob normalni hitrosti 60 km pojavljali zastoji v cestnem prometu. Zmanjšanje hitrosti za 10 km, pa hkrati ne pomeni tudi večje varnosti.

K 28. tezi predlagamo naslednjo formulacijo. V javnem medkrajevnem linijskem prometu ali v prostem potniškem prometu se ne smejo uporabljati avtobusi, ki so po svoji konstrukciji namenjeni za prevoz potnikov v mestnem in primestnem prometu. Pri pogodbenih prevozih, kjer se prevozi opravljajo na mestnih linijah do oddaljenosti 40 do 50 km se izjemoma lahko uporabljajo avtobusi, namenjeni za primestni promet.

Obrazložitev: Delovne organizacije, ki opravljajo prevoze, nimajo zadovoljivega voznega parka in nastajajo problemi pri prevozu delavcev na delo. Zaradi tega zamuja v občini Slovenske Konjice dnevno okoli 60 delavcev, zato predlagamo, da se rok podaljša vsaj za dve leti.

K 29. tezi, drugi odstavek: V variantnem dodatku je potrebno pripisati »in v primestnem prometu na tistih relacijah, ki jih določi in odobri Republiški sekretariat za notranje zadeve«.

K 36. tezi: Prvi odstavek naj se glasi: »V avtobusu, ki vozi v javnem linijskem in prostem cestnem prometu, se sme voziti le toliko oseb, kolikor je navedeno v prometnem dovoljenju.« Drugi odstavek naj ostane nespremenjen.

K 38. tezi je potrebno dodati: »Če vozi avtobus medkrajevne konstrukcije potnike v primestnem prometu, je dopustno voziti tudi stoječe potnike do 20 stojišč, s tem da se mu maksimalno dovoljena hitrost vožnje zmanjša na 60 km na uro«.

K 109. tezi, četrti odstavek: Predlagamo, da bi bila veljavnost zdravniškega spričevala za kandidata voznika motornega vozila dve leti.

K 112. tezi: Mnenja smo, da je potrebno v tej tezi natančneje opredeliti in določiti pogoje, na osnovi katerih se lahko oziroma mora poslati na kontrolni zdravstveni pregled poklicni voznik oziroma amater.

K 120. tezi: Predlagamo, da se prvi odstavek dopolni v tem smislu, da se za tovorna vozila in avtobuse opravi registracija pri pristojnem upravnem organu za notranje zadeve skupščine, na območju katere ta vozila pretežno opravljajo svojo dejavnost in če ima delovna organizacija na tem območju občine poslovno enoto.

K 143. tezi: Menimo, da bi bilo potrebno določiti, kdo krije stroške vzgojnih ukrepov, ki jih bomo izvajali v skladu z določili 198. člena zakona o temeljnih varnosti v cestnem prometu. Predlagamo, da bi bilo to naloženo voznikom samim, saj je ukrep naperjen proti njim zaradi njihovih kršitev, ker bi s tem tudi vplivali na njihovo odgovorno obnašanje v cestnem prometu.

Prav tako imamo pripombo k določilu zakona, ki odreja delovni čas voznikov oziroma minimalni nepretrgani 10 urni počitek med eno in drugo izmeno. Menimo, da je določilo v celoti sprejemljivo za vožnje na medkrajevnih in daljših linijskih progah, da pa bi morali v primeru pogodbenih prevozov — delavske proge, kjer opravijo vozniki na dan komaj 4 ure učinkovite vožnje —

to določilo dopolniti tako, da bi črtali maksimalni nepretrgani počitek 10 ur med koncem dela prvega dne in začetkom dela naslednjega delavnika. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Besedo ima tovariš Ernest Zidanski, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 1. okoliš, Celje.

Ernest Zidanski: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije s področja gospodarstva s sedežem v občini Celje, 1. okoliš, je obravnavala teze zakona o varnosti cestnega prometa in oblikovala naslednje pripombe:

K 5. tezi: To tezo je potrebno dopolniti tako, da lahko nadzorstvo nad ustavljenimi in parkiranimi vozili na mestnih ulicah opravljajo tudi komunalni nadzorniki.

K 8. tezi: Nudenje strokovne pomoči pri izvajanju prometno izobraževalnega programa in racionalno izvajanje tega programa se opravlja tudi v Zvezi združenja šoferjev in avtomehanicov SR Slovenije.

K 14. tezi: 1. točka naj se dopolni tako, da bi se omejitev hitrosti avtobusov v primestnem prometu omejila na 60 km na uro. Večja hitrost bi zagotovila učinkovitejši pretok potnikov, ne da bi bila pri tem ogrožena varnost prometa.

K 22. tezi: Upoštevati je potrebno primere, ko je več prometnih pasov in ko vozila vozijo v strnjenih kolonah po vseh prometnih pasovih. Sedanja dočoba namreč tega primera ne obravnava ampak določa, da mora voznik na vozišču zaradi ovir, ki so nastale, ustaviti vozilo čim bliže desnemu robu ceste.

K 26. tezi: Uskladiti jo je treba z 81. členom zakona o varnosti cestnega prometa, ki določa, da je ponoči in podnevi ob zmanjšani vidljivosti dovoljeno vleči vozilo na motorni pogon le, če ima vozilo na svoji zadnji strani prižgane rdeče luči za označevanje vozila, ali če ga vleče motorno vozilo, ki ima in ki pri vleki uporablja rumeno vrtečo se luč.

Drugi odstavek 29. teze je potrebno dopolniti tako, da bi se glasil: »Avtobus gibne konstrukcijske sestave se lahko uporablja samo v mestnem prometu. Izjemoma se sme uporabljati tudi v primestnem prometu na tistih relacijah, ki jih določi in odobri republiški sekretar za notranje zadeve.«

Obrazložitev: Zaradi različne komunalne opremljenosti posameznih mest, ozkih ulic, križišč in podobno taka vozila po predloženih tezah sploh ne bi mogla voziti. Konkretno pa bi v celjskem primeru bili avtobusi z gibno konstrukcijo koristni na relaciji kot so Celje—Žalec, Celje—Šentjur pri Celju in podobno.

K 36. tezi: Prvi odstavek naj se spremeni tako, da bi avtobusi, ki vozijo v javnem linijskem in v prostem cestnem prometu, smeli voziti le toliko oseb, kolikor je navedenih v prometnem dovoljenju.

Za drugim odstavkom je potrebno dodati nov odstavek, in sicer: »Voznik avtobusa ne sme vključiti levega smernega kazalca, s katerim se želi vključiti v promet, dokler nima zaprtih vrat«.

K 71. tezi: Besedo »prošnja« je potrebno nadomestiti z besedo »vloga«.

K 114. tezi: Varianta naj odpade. Iz podatkov, s katerimi razpolagamo, je razvidno, da razen redkih izjem starejši vozniki nad 65 let ne povzročijo prometnih nesreč.

K 123. tezi je potrebno dodati še besedilo: »obveznem evidentiranju koles z motorjem, enkratnim tehničnim pregledom in obveznem zavarovanju proti odgovornosti za škodo povzročeno drugim«.

K 126. tezi: V drugem odstavku je potrebno konkretnije opredeliti, kaj pomeni prevoz potnikov za lastne potrebe in s kakšnimi vozili. Sedanje besedilo dopušča tolmačenje, da gre tudi za osebne avtomobile, ker se z njimi prav tako opravlja prevoz potnikov.

K 28. tezi: V javnem linijskem prometu ali v prostem cestnem prometu se ne smejo uporabljati avtobusi, ki so po svoji konstrukciji namenjeni za prevoz potnikov v mestnem in primestnem prometu. Predlog: »V javnem medkrajevnem linijskem prometu ali v prostem potniškem prometu.«

Obrazložitev: Prevoz delavcev se opravlja pogodbeno, relacije so daljše in znašajo tudi do 50 km. Število ni vedno enako, zato se dogaja, da jih je lahko tudi več kot je sedežev v avtobusu. Delavci določene tovarne vstopajo v avtobus na celotni poti, zato mora biti na liniji takšen avtobus, ki lahko vozi tudi več potnikov kot je sedežev.

K 29. tezi: Avtobus, ki vozi v javnem linijskem in primestnem prometu ter v prostem cestnem prometu, ne sme imeti priklopnega vozila za prevoz potnikov. Avtobus gibne konstrukcijske sestave se lahko uporablja samo v mestnem prometu. Predlog: »in primestnem prometu na tistih relacijah, ki jih določi in odobri republiški sekretar za notranje zadeve«.

K 36. tezi: V avtobusu, ki vozi v javnem linijskem in prostem cestnem prometu, se sme voziti le toliko oseb, kolikor ima vozilo vgrajenih sedežev. Predlog: prvi odstavek naj se glasi: »V avtobusu, ki vozi v javnem linijskem in prostem cestnem prometu, se sme voziti le toliko oseb, kot je navedeno v prometnem dovoljenju.« Drugi odstavek naj se spremeni.

K 38. tezi: V avtobusu ali trolejbusu, ki vozi v javnem mestnem ali primestnem prometu, se sme stoje voziti največ toliko potnikov, kot je to navedeno v prometnem dovoljenju. Predlog: »Če vozi avtobus v medkrajevni konstrukciji potnike v primestnem prometu, je dopustno voziti tudi stoječe potnike do 20 stojišč, s tem da se mu maksimalno dovoljena hitrost vožnje zmanjša na 60 km na uro.«

Obrazložitev: Vozilo medkrajevne konstrukcije lahko v izjemnih primerih ravno tako varno prevaža nekaj stoječih potnikov, ki se držijo za sedeže, kot v mestnih avtobusih, če prilagodi hitrost in jo zmanjša na 60 km na uro. So primeri, ko je na postajališču nekaj potnikov več kot ima avtobus še prostih sedežev, ti pa bi se hoteli peljati morda le eno ali dve postaji, morda v službo, k zdravniku in podobno, pa jih zaradi teh določil sprevodnik ne sme vzeti. Ti potniki pa lahko čakajo potem tudi več kot eno uro na naslednji avtobus, če sploh pride s praznimi sedeži. Teh primerov je zelo malo na progah Celje—Ljubljana in Celje—Maribor, mnogo več pa na ostalih progah.

Prav tako imamo pripombo v zvezi z določilom, ki odreja delovni čas voznikov oziroma minimalni nepretrgani 10 urni počitek med eno in drugo izmeno. Menimo, da je določilo v celoti sprejemljivo na vožnji v medkrajevnih in daljših linijskih progah, da pa bi morali v primeru pogodbenih prevozov — delavske proge, kjer opravi voznik na dan komaj 4 ure efektivne vožnje — to določilo dopolniti tako, da bi črtali maksimalni nepretrgani počitek 10 ur med koncem dela prvega dne in začetkom naslednjega delavnika. Hvala!

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Rudi Nadiževc, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 11. okoliš, Kranj.

Rudi Nadiževc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupini delegatov 11. okoliša za področje gospodarstva in 4. okoliša za področje kulture in prosvete sta na skupnem zasedanju dne 14. maja 1981 obravnavali predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa in k predlogu za izdajo zakona nimamo pripomb. Imamo pa več konkretnih pripomb k posameznim tezam za izdajo zakona ter drugih načelnih pripomb, in sicer: k 14., 15. in 29. tezi, o katerih sta govorila že delegata iz Nove Gorice in Celja, ki pa so podobne našim pripombam.

Nadalje imamo pripombe k 45., 49., 55., 77. in 79. tezi, o katerih je govoril tudi delegat iz Slovenske Bistrice, in k 84., 89., 95., 103., 114., 121. in k 130. tezi ter tudi k devetem poglavju, ki obravnava varianto.

Pripombe so precej konkretne, ker pa sem gradivo oddal, jih ne bi bral.

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Anton Janžekovič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 16. okoliš, Maribor.

Anton Janžekovič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov 16. okoliša Skupščine občine Maribor je obravnavala predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa.

Skupina se načelno strinja s predlogom za izdajo omenjenega zakona, vendar ima naslednja stališča oziroma pripombe k posameznim tezam.

Predlagamo, da se določba v 26. tezi glede vleke vozila prouči in uskladi z določilom zveznega temeljnega zakona o varnosti cestnega prometa.

K 29. tezi: Skupina podpira predlog Odbora za družbenopolitični sistem pri Zboru združenega dela, s tem da predlagamo konkretno navedbo pristojnega organa v tej tezi oziroma dopolnitev 6. teze.

Skupina delegatov podpira določila 30. teze, ki bodo nedvomno prispevala k varnosti voznikov traktorjev. Pri tem pa skupina meni, da bi bilo potrebno obširneje opredeliti izraz »varnostni lok«, v kolikor to ne bo predpisano v ustreznem podzakonskem predpisu.

Skupina delegatov podpira stališča predlagatelja glede določil, ki se nanašajo na usposabljanje voznikov vozil na motorni pogon. Pristop v poučevanju oziroma usposabljanju je potrebno glede na sedanje razmere izboljšati v tem smislu, da se poostrijo pogoji za verifikacijo avtošol in nadzor nad delovanjem avtošol v najširjem smislu. Hkrati pa so delegati mnenja, da je nujno prenesti pristojnost na tem področju na vzgojno izobraževalne organizacije. Hvala.

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Ivan Antolašič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 38. okoliš, Ljubljana-Šiška.

Ivan Antolašič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov 38. okoliša za Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije, delovna organizacija Avtomontaža in SAP Viator ter delovna organizacija ljubljanski potniški promet, so razpravljali o tezah zakona o varnosti cestnega prometa. K tem tezam imamo naslednje pripombe.

K 27. tezi: V drugem odstavku, četrta vrsta, se za besedo »tahografa« postavijo pika. Doda se nov stavek, ki se glasi: »Uporabljen vložek, iz katerega je razvidna vožnja oziroma vozila v zadnjih 24 urah, se hrani v kontrolni službi na sedežu OZD.«

Obrazložitev: S tem določilom preprečimo, da bi voznik lističe izgubil oziroma poškodoval, saj jih je po končani vožnji dolžan oddati.

K 28. tezi: V prvi vrsti se za besedo »prometu« črta besedilo: »ali v prostem cestnem prometu«.

Obrazložitev: V primeru večjih javnih prireditev, krajših šolskih izletov in ekskurzij, predvsem na območju izven ožjih središč mesta, se pojavljajo potrebe po tako imenovanih posebnih prevozih — prosti cestni promet. Menimo, da je varnost potnikov zagotovljena, saj ima vozilo omejitve hitrosti vožnje, poleg tega pa je prevoz s tovrstnimi vozili zaradi množičnosti nujen in ekonomičen.

K 29. tezi: V drugem odstavku se za besedo »mestnem« dodajo besede: »in obmestnem prometu«.

Obrazložitev: Najbolj ekonomično vozilo za prevoz delovnih ljudi na delo je avtobus gibne konstrukcije. Ker se delovni ljudje vozijo na delo iz širšega območja, kot ga pokriva mestni promet, je potrebno to določilo razširiti tudi na obmestni promet. Vozilo gibne konstrukcije porabi manj goriva kot dvoje vozil, poleg tega pa gre za prihranek pri vozilu in delovni sili, saj je znano pomanjkanje tako avtobusov kot voznikov.

Prav tako se ne strinjamo s predlogom za spremembo 29. teze, ki ga je dal Odbor za družbenopolitični sistem, saj predlog uvaja formalno administrativno urejanje zadev in dopušča arbitražnost pristojnega organa.

K 36. tezi: V prvem odstavku se v drugi vrsti za piko doda besedilo: »in največ deset stojišč«.

Obrazložitev: Delovne organizacije, ki opravljajo javni linijski promet in prosti cestni promet, imajo premajhne kapacitete, da bi lahko zagotovile prevoz vseh potnikov brez uporabe stojišč. Večkrat je potnikov za prevoz na delo več kot je sedišč, zato je smotrno, da se dopusti vsaj deset stojišč, saj se potniki na liniji izmenjavajo. S togim določilom potniki na krajših razdaljah zasedajo prostor potnikom, ki se vozijo na dolgi relaciji. S to dopolnitvijo bi to pomanjkljivost odpravili.

K 38. tezi: Ta teza se v celoti črta.

Obrazložitev: V javnem mestnem prometu ali primestnem prometu je nemogoče uvesti kontrolo, koliko potnikov se trenutno nahaja v vozilu, saj je v redkokaterem vozilu sprevodnik, poleg tega pa potniki na vsaki postaji vstopajo in izstopajo, zato se število potnikov od postaje do postaje spreminja. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Besedo ima tovariš Boris Korbar, predstavnik in sekretar Avto-Moto zveze Slovenije.

Boris Korbar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Zahvaljujemo se vam za vabilo.

Cestno prometna preventivna dejavnost je ena od osnovnih statutarnih nalog Avto-moto društev in Avto-moto zveze Slovenije in je zato dolžnost te organizacije, da aktivno sodeluje na tem področju. V Avto-moto društvih in Avto-moto zvezi Slovenije poteka o predloženem gradivu intenzivna razprava.

V prvi fazi je bilo dano mnogo predlogov Republiškem sekretariatu za notranje zadeve, ki pa v predloženem besedilu tež niso prišli dovolj do izraza. 4. junija, torej čez približno 14 dni, bo predlagane teze za zakon obravnaval Izvršni odbor Predsedstva Avto-moto zveze Slovenije, še isti dan pa bo tudi tematska konferenca, ki jo sklicuje Avto-moto zveza Slovenije v zvezi s to problematiko in ki se je bodo udeležili delegati vseh slovenskih avto-moto društev. Vsi predlogi bodo skupščini takoj zatem posredovani z željo, da jih boste delegati tudi upoštevali, saj naša organizacija deluje na tem področju že 33 let. Hvala lepa!

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Prijavljenih razpravljalcev ni več. Želi še kdo besedo? (Da.) Besedo ima tovariš dr. Rajko Novak, delegat Zbora združenega dela za socialno-zdravstveno področje, 6. okoliš, Koper.

Dr. R a j k o N o v a k : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Včeraj so tri naše skupine, to je z gospodarskega področja, prosvetno-kulturnega in socialno-zdravstvenega področja iz Kopra, razpravljale o novem zakonu o varnosti cestnega prometa. Moji predgovorniki so imeli precej enakih pripomb, zato bom prebral samo tiste pripombe, ki jih le-ti niso omenili.

K 51. tezi. Na koncu prvega in drugega odstavka naj se dodajo besede: »in krajevno pristojnega inšpektorja za promet.«

Inšpektorji za promet imajo pooblastila, da nadzirajo izvajanje določil zakona o varnosti cestnega prometa, zato jim je potrebno dati pooblastila, da poleg delavcev milice izvajajo nadzor, da delo na cesti poteka v skladu z zahtevami prometne varnosti.

K 54. tezi: Doda naj se nova 54. a teza, ki naj se glasi: »Prometne znake, razen začasnih, lahko postavlja le upravljalec ceste na podlagi odločbe pristojnega organa za tehnično urejanje prometa.«

Navedeno tezo predlagamo iz razloga, ker se v praksi pogosto dogaja, da postavljajo prometne znake in to ustrezne in neustrezne nepooblaščenimi organi in celo zasebniki.

K 93. tezi: Besedilo prvega in drugega odstavka naj se črta. V naši občini je precej primerov, ko občani opravljajo vozniški izpit v občinah sosednje Hrvatske. Menimo, da te prakse ni mogoče utemeljeno preprečevati, saj imamo v naši državi enoten sistem varnosti cestnega prometa.

•K 107. tezi: Drugi odstavek naj se črta v celoti. Omejitev veljavnosti vozniškega dovoljenja oziroma podaljševanje je utemeljeno v primeru, ko voznik dopolni predvideno starost 65 let in v primeru, ko dobi voznik oziroma kandidat zdravniško spričevalo za omejeno dobo, glede na telesne in duševne zmožnosti. V drugih primerih omejitev roka veljavnosti vozniškega dovoljenja ni utemeljena, še zlasti, ker je predviden ponovni preizkus znanja v drugih primerih kršitve zakona.

K 143. tezi: Za realizacijo določil 143. teze bo potrebno nameniti posebno skrb izpopolnitvi tehničnih in kadrovskih pogojev pristojnih organov za notranje zadeve, predvsem pa možnosti elektronske evidence voznikovih kršitev. Hvala!

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Če ne želi nihče več razpravljati, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa se sprejme.
2. Osnutek zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi osnutka zakona naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije prouči in ustrezno upošteva pripombe delovnih teles zbora in skupščine ter pripombe, dane na seji zbora.

Želi kdo o tako oblikovanem predlogu sklepa razpravljati, ga spremeniti ali dopolniti? (Ne želi.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

- Obveščam vas, da se nam je pridružil še delegat s kmetijskega področja,
1. okoliš, Škofja Loka, tako da nas je na seji navzočih 139. delegatov.
- Odrejam 30 minut odmora.

(Seja zbora je bila prekinjena ob 10.35 in se je nadaljevala ob 11.15.)

Predsednik Emil Tomazič: Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo Izvršni svet.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovarišica Doroteja Stipanič, pomočnica republiškega sekretarja za notranje zadeve.

Doroteja Stipanič: Tovarišice in tovariši delegati! Predloženi predlog zakona o orožju v prečiščenem besedilu je pripravljen v skladu s predlogom Zakonodajno-pravne komisije in sta ga podprla tudi oba pristojna zbora.

V obrazložitvi k predlogu zakona so navedene vse spremembe, ki so bile oblikovane na podlagi pripomb in mnenj, izraženih v razpravi ob obravnavi predloga za izdajo in osnutka zakona. Zato jih ne bom navajala. Prav tako so v obrazložitvi navedene vse pripombe, ki jih ni bilo mogoče upoštevati, in vzroki, zakaj jih ni bilo mogoče upoštevati.

Glede na pripombe skupine delegatov s področja gospodarstva, 16. okoliš, Maribor k 19. a členu osnutka zakona oziroma 22. členu predloga zakona mi dovolite, da v zvezi s tem pojasnim naslednje.

Predlagana pripomba skupine delegatov izhaja iz istovetenja orožja za omamljanje živali s pripravami za ubijanje živine. Orožje za omamljanje živali so po predloženem zakonu puške in samokresi za izstreljevanje anestezijskih snovi za omamljanje živali. To orožje se uporablja za omamljanje divjadi, zaradi zdravljenja in ugotavljanja zdravstvenega stanja ter za odlov in prenos divjadi v drug kraj in podobno. Zaradi tega to posebno orožje za omamljanje živali po svoji namembnosti ni namenjeno posameznim občanom, ampak veterinarskim organizacijam, državnim organom in drugim organizacijam in društvom, ki ga potrebujejo pri opravljanju svoje dejavnosti.

V skladu z namembnostjo te vrste orožja predlagamo, da se dovoljenje za nabavo oziroma posest orožja sme izdajati samo veterinarskim organizacijam, državnim organom in drugim organizacijam ter društvom, ki bodo izkazali potrebo po takem orožju.

Iz predloga skupine delegatov v bistvu izhaja, da delegati želijo, da zakon o orožju omogoči občanom nabavljanje, posest in nabavo naprav za ubijanje

živine zaradi njihovih lastnih potreb. Pri opredeljevanju orožja smo izhajali iz stališča, da so orožja predmeti, ki so namenjeni obrambi, napadu, lovu ali športu. Naprave za ubijanje živine pa niso izdelane v ta namen, ampak so izdelane za to, da se določeno delovno opravilo lažje opravi, to se pravi, da so tipične delovne naprave. Poleg tega se s temi delovnimi napravami pod pritiskom smodnikovih plinov ne izstreljujejo krogle ali šibre niti plinske ali anestezijske snovi ali drugi izstrelki, kar pa je tudi ena izmed značilnosti orožja, ampak je to naprava, ki pod pritiskom smodnikovega plina potisne skozi odprtino te naprave le 8 cm dolgo ost, ki se po sprožitvi naprave takoj vrne v svoje ležišče zaradi mehanične sile vzmeti. Zaradi navedenih dejstev naprava za ubijanje živine, ki je delovna naprava, ne more biti opredeljena v tem zakonu. Po veljavni zakonodaji se te delovne naprave lahko prosto nabavljajo; vprašanje nabavljanja streliva zanje pa ureja zvezni zakon o prometu z eksplozivnimi snovmi, kot tudi 20. člen predloženega predloga zakona. Se pravi, kdor izkaže interes oziroma potrebo po takem eksplozivu, bo dovoljenje za tak eksploziv tudi dobil.

Tovarišice in tovariši delegati! Predlagam, da sprejmete predlog zakona o orožju v prečiščenem besedilu, torej v besedilu, kot ga je predložil Izvršni svet. Hvala.

Predsednik Emil Tomažič: Delegati 16. okoliša, ki ste to pripombo posredovali, se strinjate z obrazložitvijo? (Da.)

Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju. Kdor je za predlog zakona, naj prosim glasuje! (127 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju soglasno sprejet.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na zaključni račun Narodne banke Slovenije za leto 1980, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložila Narodna banka Slovenije.

Zaključni račun skupaj z letnim poročilom Narodne banke Slovenije za leto 1980 so prejeli vodje skupin delegatov z dopisom z dne 23. 4. 1981. Z dopisom z dne 15. 5. 1981 so vodje skupin delegatov prejeli mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

Danes ste na klop prejeli predlog odloka o potrditvi zaključnega računa Narodne banke Slovenije za leto 1980, ki ga je predložil Odbor za finance našega zbora in poročilo zakonodajno-pravne komisije.

Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Ne.) Predstavnik Izvršnega sveta? (Ne.) Poročevalci delovnih teles? (Ne.) Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o potrditvi zaključnega računa Narodne banke Slovenije za leto 1980. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (126 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o potrditvi zaključnega računa Narodne banke Slovenije za leto 1980 sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na finančni načrt prihodkov in odhodkov Narodne banke Slovenije za leto 1981, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložila Narodna banka Slovenije.

Finančni načrt so prejeli vodje skupin delegatov z dopisom z dne 23. aprila 1981. Danes ste na klop prejeli predlog odloka o potrditvi finančnega načrta prihodkov in odhodkov Narodne banke Slovenije za leto 1981, ki ga je predložil Odbor za finance našega zbora in poročilo Zakonodajno-pravne komisije.

Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Ne.) Predstavnik Izvršnega sveta? (Ne.) Poročevalci delovnih teles? (Ne.) Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o potrditvi finančnega načrta prihodkov in odhodkov Narodne banke Slovenije za leto 1981. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (126 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva delegata.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o potrditvi finančnega načrta prihodkov in odhodkov Narodne banke Slovenije za leto 1981 sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na zaključni račun Narodne banke Jugoslavije za leto 1980, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Zbor republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije.

Zaključni račun so prejeli vodje skupin delegatov z dopisom z dne 23. aprila 1981. Z istim dopisom so vodje skupin kot gradivo prejeli poročilo o uresničevanju skupne emisijske in denarne politike ter skupnih temeljev kreditne politike v letu 1980. Danes ste na klop prejeli dopolnilna pojasnila k letnemu poročilu Narodne banke Jugoslavije, mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, poročilo Odbora za finance in poročilo Zakonodajno-pravne komisije. K tej, kot tudi k naslednji točki dnevnega reda ste prejeli na klop predloga sklepov, ki sta bila pripravljena na podlagi vseh dosedanjih razprav.

Predlagam, da poročevalec Odbora za finance, poročevalec Zakonodajno-pravne komisije, predstavnik delegacije in predstavnik Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije spremljajo razpravo in predlagajo morebitne spremembe in dopolnitve predloga sklepa pri tej in pri naslednji točki. Želi predstavnik delegacije besedo? (Ne.) Vprašujem predstavnika Izvršnega sveta, če želi besedo? (Ne.) Želijo besedo poročevalci delovnih teles? (Da.) Besedo ima tovariš Franc Odlazek, poročevalec Odbora za finance.

F r a n c O d l a z e k : Delegati ste prejeli danes na klop sklepa k zaključnemu računu Narodne banke Jugoslavije za leto 1980 in k finančnemu načrtu Narodne banke Jugoslavije za leto 1981. Glede na to, da omenjeni graditvi obravnava le Zbor združenega dela, odbor predlaga, da se v obeh sklepih besede »Skupščina Socialistične republike Slovenije«, nadomestijo z besedami »Zbor združenega dela Skupščine Socialistične republike Slovenije«. Hkrati odbor predlaga, da se v sklepu k zaključnemu računu Narodne banke Jugoslavije za leto 1980 za 3. točko doda nova 4. točka, ki naj se glasi: »Zbor združenega dela pooblašča delegacijo Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije, da po opravljenem usklajevanju glasuje za zaključni račun Narodne banke Jugoslavije za leto 1980«.

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Pričenjam razpravo.

Želi kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovarišica Ana Bole, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 36. okoliš, Ljubljana-Center.

A n a B o l e : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Ker so naše pripombe že zajete v pripombah Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, jih ne bom prebrala, ampak oddala kot pismeni prispevek naše skupine delegatov. To velja tudi za 10. točko.

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Želi še kdo besedo? (Ne.) Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem sklep s predlagano dopolnitvijo poročevalca Odbora za finance našega zbora. Kdor je za predlagani sklep z dopolnitvijo, naj prosim glasuje! (132 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na finančni načrt Narodne banke Jugoslavije za leto 1981, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Zbor republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije.

Finančni načrt so prejeli vodje skupin delegatov z dopisom z dne 23. aprila 1981. Na klop ste prejeli mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, poročilo Odbora za finance in predlog sklepa.

Želi predstavnik delegacije besedo? (Ne.) Predstavnik Izvršnega sveta? (Ne.) Poročevalci delovnih teles? (Ne.) Predstavnik Narodne banke Slovenije? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.) Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem sklep v predlaganem besedilu. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (128 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Trije delegati.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije, ki ga je predložila Komisija za pripravo sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika je bil objavljen v Poročevalcu št. 9. Dovolite, da kot poročevalec te komisije posredujem še dodatno obrazložitev.

Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije je pripravljen na podlagi informacije o uveljavljanju metod in načinov dela Skupščine SR Slovenije, njenih zborov in delovnih teles ter sklepov, s katerimi so zbori skupščine navedeno informacijo sprejeli v lanskem letu. Ker je potrebno nekatere pozitivne izkušnje pri delu skupščine, ki so se že uveljavile v praksi, tudi formalno-pravno urediti, zahtevajo navedeni sklepi tudi ustrezne spremembe in dopolnitve poslovnika Skupščine SR Slovenije. Spremenjeni in dopolnjeni poslovnik naj tako v čim večji meri omogoči uporabo teh preizkušenih pozitivnih metod. Da pa bodo metode in postopki skupščinskega dela res dobili kvaliteto, je nujno, da se iz določb poslovnika izločijo vsa tista, preveč toga in zgolj formalna določila, ki so se v praksi pokazala brez pomena, ali ki zmanjšujejo učinkovitost dela skupščine. Zato je bilo glavno vodilo pri pripravi osnutka sprememb in dopolnitev poslovnika Skup-

ščine SR Slovenije spremeniti in dopolniti poslovnik tako, da bodo njegove določbe omogočale čim večjo elastičnost, učinkovitost in fleksibilnost dela skupščine.

Predlagane spremembe bistveno posegajo v tiste določbe poslovnika, ki urejajo enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike z zbori Skupščine SR Slovenije, pri čemer sta predlagani dve možni rešitvi.

Nadaljnje predlagane spremembe se nanašajo na eno izmed osrednjih vprašanj pri delu skupščine, na programiranje dela. Program dela skupščine naj bi se v bodoče opredeljeval kot program družbenopolitične aktivnosti vseh družbenih dejavnikov v republiki, kar bi pomenilo tudi spremembo v načinu nastajanja, usklajevanja in sprejemanja programa, kajti do sedaj je bil program skupščine opredeljen kot akt skupščine, h kateremu dajejo zainteresirani le svoje predloge. S tem v zvezi naj bi se v bodoče podrobneje opredeljeval tudi periodični delovni načrt.

Precej sprememb je predlaganih tudi v zvezi z zakonodajnim postopkom. Tako naj bi v bodoče o zahtevah za izdajo zakona, ki jih vložijo samoupravne organizacije in skupnosti, društva in občani, dokončno odločil pristojni zbor.

Nadalje so predlagane spremembe v zvezi s postopanjem s predlogom za izdajo zakona, uvedbo instituta umika predloga za izdajo zakona, zakonskega osnutka in zakonskega predloga ter instituta skrajšanega postopka za sprejemanje zakonov.

Pomembne so tudi spremembe, ki se nanašajo na predsedstvo skupščine in ki še bolj kot doslej poudarjajo, da predsedstvo ni organ ampak metoda, oblika in način dela.

Glede delovnih teles skupščine in zborov sta predlagani dve bistveni spremembi. Po prvi naj bi dobila dosti večji pomen kot doslej delovna telesa, ki se oblikujejo za proučitev posamezne zadeve, to so tako imenovana začasna delovna telesa, po drugi predlagani spremembi pa naj bi se v vsaki fazi zakonodajnega postopka uveljavil dvofazni postopek obravnavanja gradiv, ki so posebnega pomena za samoupravne organizacije in skupnosti oziroma, ki se nanašajo na bistvena sistemska in razvojna vprašanja.

Poenostavil naj bi se tudi postopek glede postavljanja delegatskih vprašanj, po drugi strani pa naj bi bil v bodoče v poslovniku urejen postopek ravnanja s pobudami in predlogi delegatov.

Opozoriti je treba tudi na predlagano novo poglavje, ki naj bi urejalo delo skupščine v izrednih razmerah, v neposredni vojni nevarnosti in v vojni. Ker v obrazložitvi osnutka sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije ni bilo mogoče predložiti vseh vprašanj in dilem, ki so se porajale pri oblikovanju besedila osnutka, naj v nadaljevanju opozorim in nekoliko širše osvetlim najpomembnejše spremembe in dopolnitve, predlagane v osnutku.

Sedanje določbe poslovnika povzemajo pristojnosti skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike iz posameznih sistemskih predpisov, kar ne ustreza ustavni opredelitvi funkcije teh skupščin. Poleg predlaganih sprememb, po katerih naj bi se pri naštevanju posameznih pristojnosti skupščin samoupravnih interesnih skupnosti izhajalo iz opredelitve teh pristojnosti za posamezne zборе oziroma skupščino kot celoto, je treba zlasti opozoriti na variantni predlog. Varianta predlaga, da se določbe v poslovniku, ki urejajo enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skup-

nosti za območje republike s pristojnimi zbori skupščine, črtajo, zbori skupščine pa neposredno na podlagi 1. odstavka 343. člena ustave v programu dela določijo, katere zakone in druge splošne akte bo v obdobju, za katerega je program dela sprejet, posamezna skupščina samoupravne interesne skupnosti za območja republike sprejemala enakopravno s pristojnimi zbori. To pomeni, da navedena varianta daje poseben poudarek funkciji programiranja, ki nedvomno predstavlja eno od najpomembnejših vprašanj pri delu skupščine.

Ob tem je treba povedati, da osnutek uveljavlja kot temeljna načela pri programiranju dela skupščine načelo demokratičnosti, odprtosti in usklajenosti z vsemi ostalimi subjekti, ki se vključujejo v skupščinsko odločanje. Programiranje torej pomeni povezovanje in usklajevanje vseh subjektivnih sil pri uresničevanju konkretnih družbenih vprašanj. Če bi namreč enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike s pristojnimi zbori skupščine potekalo neposredno na podlagi navedene ustavne določbe, bi to zahtevalo poglobljeno ocenjevanje zadev, o katerih naj bi enakopravno soodločala posamezna skupščina samoupravne interesne skupnosti, in večjo fleksibilnost v medsebojnem sodelovanju skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike in Skupščine SR Slovenije pri programiranju dela.

V dosedanji razpravi so se delovna telesa v glavnem opredeljevala za variantni predlog, po katerem naj bi se določbe poslovnika, ki urejajo enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike s pristojnimi zbori skupščine, črtale in bi program dela skupščine neposredno na podlagi 343. člena ustave SR Slovenije in zakonske ureditve določal, katere zakone ali druge splošne akte bi posamezna skupščina samoupravne interesne skupnosti za območje republike sprejela skupaj s pristojnimi zbori skupščine.

Izražena pa so bila tudi mnenja, da se v poslovniku naštejejo posamezne pristojnosti skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike, poleg tega pa tudi mnenje Zakonodajno-pravne komisije, ki omenja tudi možnost kombinacije obeh, ki poleg navedbe pristojnosti pri enakopravnem odločanju daje tudi poudarek funkciji programiranja dela v zvezi s tem.

Komisija bo pripravila predlog rešitve na podlagi razprave na sejah zborov.

V osnutku je predlagano, da se v poslovniku črtajo določbe o sodelovanju skupščine z organizacijami združenega dela in drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi, z občinskimi skupščinami v skupnosti občin, kot posebnih družbenopolitičnih skupnosti, ter z družbenopolitičnimi organizacijami. Navedeni subjekti se namreč vključujejo v delo skupščine že prek institucij delegatskega sistema. Nobenih zadržkov pa ni, čeprav poslovnik drugih oblik sodelovanja z navedenimi subjekti ne bi urejal, da se o določenih oblikah sodelovanja zunaj institucij delegatskega sistema dogovarja sproti, ker se v posameznih konkretnih primerih tako sodelovanje pokaže kot primerno in potrebno.

S poslovnikom tudi ni mogoče vnaprej predvideti in natanko urejati vseh možnih oblik sodelovanja skupščine z drugimi družbenimi subjekti, kar tudi ni potrebno, če uporabljamo splošna načela, na katerih temelji poslovnik in ki so opredeljena v njegovih splošnih določbah.

V osnutku je bistveno drugače opredeljena funkcija predsedstva skupščine. Predlagane spremembe izhajajo iz ideje, da je predsedstvo skupno telo zborov. Bistveni pomen sprememb pa je v tem, da predsedstvo skupščine ni

organ, ampak le metoda, oblika in način dela. Na ta način zamišljeno predsedstvo pa ne potrebuje nujno določb o delu na sejah po svojem lastnem poslovniku o organiziranju in pripravljanju sej, zato je v osnutku predlagano, da se te določbe črtajo.

Glede delegatskega obveščanja v osnutku niso predlagane nobene večje spremembe, čeprav je kvalitetno obveščanje delegacij in širše javnosti sploh eden od osnovnih pogojev za uspešno funkcioniranje delegatskega sistema. Tudi vprašanje obveščanja ni mogoče in ni potrebno v vseh podrobnostih zajeti z določbami poslovnika, kajti le-to mora biti predmet nenehnega angažiranja skupščine in vseh ostalih dejavnikov. Na tem mestu je treba zlasti poudariti, da temelj delovanja delegatskega sistema predstavljajo oblike neposrednega komuniciranja med delegacijami in skupščinami, medtem ko so posredne oblike obveščanja prek delegatskih glasil in sredstev javnega obveščanja le pripomoček za delo, kajti nobena še tako kvalitetna oblika posrednega obveščanja ne more nadomestiti neposredne komunikacije, torej povratnega obveščanja delegatov v delegatski bazi.

Komisija je ugotovila, da je eno od pomembnih vprašanj, na katerega delegati nenehno opozarjajo, problem skupščinskih gradiv, njihova kvaliteta in način pošiljanja, zlasti pa roki za pošiljanje gradiv. V dosedanjih razpravah so se delovna telesa glede rokov za pošiljanje gradiv pretežno opredeljevala za variantni predlog, torej za daljše roke pošiljanja gradiv, in sicer za temeljni rok 45 dni in rok 60 dni za gradiva, ki so posebnega pomena za samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične organizacije in druge družbene organizacije oziroma se nanašajo na bistvena sistemska in razvojna vprašanja, ki bistveno vplivajo na pravice in obveznosti delovnih ljudi in občanov. Zaradi pomembnosti tega vprašanja komisija predlaga, da se delegati v zboru danes posebej opredelite do tega vprašanja.

Ob predložitvi osnutka sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije komisija meni, da navedeni predlogi ne predstavljajo rešitve vseh vprašanj, ki se pojavljajo pri delu skupščine. Nekatere metode dela in postopke pa bo tudi možno natančneje opredeliti in konkretizirati v poslovnikih zborov. Hkrati je tudi pomembno, da vsi subjekti, ki se vključujejo v skupščinsko odločanje, med seboj čim tesneje sodelujejo, koordinirajo svoje delo in izmenjujejo izkušnje. Komisija je na podlagi vseh dosedanjih razprav o osnutku sprememb in dopolnitev poslovnika ugotovila, da je izražena načelna podpora usmeritvam in najpomembnejšim rešitvam, zato v imenu komisije predlagam zboru, da predloženi osnutek sprejme.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne.) Vprašujem tudi poročevalce delovnih teles, če želijo besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima Gabrijel Babnik, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 38. okoliš, Ljubljana-Siška.

Gabrijel Babnik: Naša delegacija je na svojem sestanku to gradivo obravnavala, ima pa naslednje pripombe.

K 294. členu: Predlagamo, da v vseh primerih, ko se gradiva za posamezne točke dnevnega reda predložijo na sami seji delegatom na klop, predlagatelj obrazloži, zakaj gradivo ni bilo posredovano pravočasno. O utemeljenosti tako predloženega gradiva naj bi delegati na seji zbora odločili, ali se o zadevi razpravlja ali pa razprava in odločanje preloži na naslednjo sejo zbora.

Predlagamo tudi, naj bi bilo strogo zaupnih gradiv čim manj. To velja tudi za obravnavo današnjega poročila Narodne banke Jugoslavije za preteklo leto in finančnega načrta Narodne banke SFRJ za leto 1981. Menimo, da bi ta gradiva temeljne delegacije lahko predčasno prejele, da bi delegati na sejah svojih skupin te zadeve obravnavali. Ker je bilo gradivo označeno z oznako »strogo zaupno«, so ga prebrali le posamezniki.

Predsednik Emil Tomažič: Gradivo, ki ste ga navedli, ni bilo označeno kot »strogo zaupno«.

Gabrijel Babnik: Zaupno je bilo.

Predsednik Emil Tomažič: Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Ker ne želi nihče več razpravljati, zaključujem razpravo.

Zboru predlagam, da sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije se sprejme.

2. Predlog sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije pripravi Komisija za pripravo sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije naj komisija prouči in ustrezno upošteva pripombe in predloge delovnih teles skupščine in zbora ter Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in pripombe delegata na seji zbora.

Želi kdo o predlogu sklepa razpravljati? (Ne.) Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (137 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep soglasno sprejet.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

Predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije je Skupščini SR Slovenije predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve.

Predlog odloka ste prejeli. Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (132 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije soglasno sprejet. S tem so za delegate za 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije izvoljeni: Jože Globačnik, Milan Kučan in Emil Tomažič.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Praden preidemo na konkretna vprašanja delegatov, vas obveščam, da nas je Izvršni svet Skupščine SR Slovenije obvestil, da bo odgovor na delegatsko vprašanje skupine delegatov za gospodarsko področje, 35. okoliša, Ljubljana-Bežigrad dan na junijski seji. Dopis Izvršnega sveta ste prejeli na klop.

Na delegatsko vprašanje tovariša Janka Brinška, člana Odbora za finance našega zbora glede spremembe pravilnika o vsebini posameznih postavk v obrazcih periodičnega in zaključnega računa bo odgovoril Stanko Debeljak, namestnik republiškega sekretarja za finance.

Stanko Debeljak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Na 56. seji Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije dne 29. 4. 1981 je delegat Janko Brinšek v imenu Odbora za finance postavil naslednje vprašanje:

1. S pravilnikom o vsebini posameznih postavk v obrazcih za periodični in zaključni račun o načinu pošiljanja periodičnega obračuna in zaključnega računa ter o podatkih in dokumentaciji, ki jo je treba poslati skupaj s periodičnim obračunom in zaključnim računom za organizacije združenega dela se je število postavk povečalo od prvotnih 95 na 140 — Uradni list 12/81. Ob tem se postavlja vprašanje, ali širitev postavk po tem pravilniku nujno služi boljši informiranosti delavcev v združenem delu, kakor tudi informiranosti in uporabi podatkov za druge namene. Prav gotovo pa zahteva dodatne obremenitve računovodskih delavcev. Če to ni nujno potrebna informacija, je taka razširitev v nasprotju z racionalizacijo in ekonomizacijo poslovanja, pa tudi z zahtevo po zmanjšanju števila strokovnega in administrativno-tehničnega kadra.

Na osnovi navedenega želimo pojasnilo, kaj je vodilo Zvezni izvršni svet k takšni spremembi pravilnika o vsebini posameznih postavk v obrazcih periodičnega in zaključnega računa in ali je Zvezni izvršni svet ob tem imel v vidu akcijo za zmanjšanje družbene režije?

2. Glede na to, da morajo po veljavni zakonodaji in samoupravnih sporazumih organizacije združenega dela s predložitvijo zaključnih računov poračunati in poravnati vse družbene obveznosti ob tem, da se na računih samoupravnih interesnih skupnosti v določenem trenutku nabere več sredstev kot je trenutno potrebno in se tako uporabljajo kot sredstva, s katerimi razpolaga banka in jih v obliki kreditov daje organizacijam združenega dela za premostitev trenutno nastale nelikvidnosti, je dana pobuda za proučitev in spremembo veljavne zakonodaje v smeri določitve realnega roka za poravnavo obveznosti po predložitvi zaključnih računov organizacij združenega dela. Ker se v tem času v nekaterih republiških organih pripravljajo osnove, viri in roki za združevanje sredstev po samoupravnih sporazumih za samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje, menimo, da je potrebno roke poravnave obveznosti zastaviti tako, da bo obveznost plačevanja razporejena na vse leto in da bo v skladu z dinamiko potreb v teh dejavnostih.

Na postavljeno vprašanje Izvršni svet Skupščine SR Slovenije daje naslednji odgovor:

1. Odgovor na prvo vprašanje. Z uredbo o kontnem planu in bilancah za organizacije združenega dela, Uradni list št. 2/81, je Zvezni izvršni svet predpisal kontni plan za organizacije združenega dela in obrazce za bilanco stanja, poslovni rezultat med letom — bilanca uspeha — in posebne podatke k poslovnemu rezultatu med letom v bilanci uspeha.

Zvezni sekretar za finance pa je v 12. številki Uradnega lista SFRJ v letu 1981 predpisal pravilnik o vsebini posameznih kontov, o kontnem planu za organizacije združenega dela in pravilnik o vsebini posameznih postavk v obrazcih periodičnega obračuna in zaključnega računa, o načinu pošiljanja periodičnega obračuna in zaključnega računa ter o podatkih in dokumentaciji,

ki jih je treba poslati skupaj s periodičnim obračunom in zaključnim računom za organizacije združenega dela.

Točna je ugotovitev delegata, da je število predpisanih podatkov v obrazcu »bilanca uspeha«, poraslo od 58 na 88. Povečanje števila podatkov v obrazcu »bilanca uspeha« je posledica neposrednega vnašanja zneskov iz posameznih sintetičnih kontov razreda 4 in 7 glavne knjige. V prej veljavnem obrazcu je bilo več sintetičnih kontov teh dveh razredov združenih v eni postavki in podrobnejša razčlenitev strukture dohodka in izgube. Število podatkov v obrazcu posebni podatki v bilanci uspeha, se je povečalo zaradi izkazovanja nekaterih zbirnih podatkov o denarnih sredstvih, vrednostnih papirjih, terjatvah, obveznostih, zalogah in kreditih.

Zvezni sekretariat za finance je ob razpravi o spremembah in dopolnitvah zakona o knjigovodstvu in uredbe o kontnem planu in bilancah za organizacije združenega dela oblikoval delovno skupino. Zveze računovodskih in finančnih delavcev vseh republik in pokrajin so v to delovno skupino imenovale pet strokovnih delavcev s področja računovodstva in financ iz nekaterih večjih organizacij združenega dela. Delovna skupina je v celoti sprejela dopolnjena obrazca, ker je menila, da je za delavce računovodstev enostavneje vnašati podatke v obrazec »bilanca uspeha po sintetičnih kontih«. Prikazovanje materialnih stroškov razreda 4 in 7 v sintetičnih kontih v obrazcu bilanca uspeha, ima svoj smoter tudi v tem, da bo Služba družbenega knjigovodstva lažje spremljala gibanje določenih materialnih stroškov, saj je bila dosedanja praksa, da je Zvezni sekretariat za finance za določene namene posebej predpisoval dodatne obrazce, kot je bil obrazec OI za podatke o določenih izdatkih v letu 1980.

V 38. členu zakona o knjigovodstvu, ki je bil objavljen v Uradnem listu 25/81, je posebej predpisano, da uporabniki družbenih sredstev niso dolžni dajati knjigovodskih podatkov drugim organom in organizacijam, če so take podatke že poslali pristojni Službi družbenega knjigovodstva.

Odgovor na drugo vprašanje. Delegatska pobuda za proučitev in spremembo veljavne zakonodaje v smeri določitve realnega roka, to pomeni postopne poravnave, ob dokončnem obračunu družbenih obveznosti, je že vključena v zakon o obračunavanju in plačevanju prispevkov za zadovoljevanje skupnih potreb na področju družbenih dejavnosti. Ta zakon je bil sprejet lani decembra.

Opozoriti je treba, da je taka pobuda za določitev racionalnega roka o obračunu oziroma o plačilu družbenih obveznosti realna samo v primerih, ko je obračunska osnova dohodek oziroma čisti dohodek temeljne organizacije združenega dela. Višina družbene obveznosti, katere osnova je osebni dohodek, se oblikuje v odvisnosti od obračunanega osebnega dohodka; pri teh obveznostih ni poročuna z zaključnim računom.

12. člen zakona o obračunavanju in plačevanju prispevkov za zadovoljevanje skupnih potreb na področju družbenih dejavnosti ureja obračunavanje in plačevanje prispevkov iz dohodka na osnovi dohodka, to je za usmerjeno izobraževanje, za skupne naloge vzgoje in izobraževanja ter za raziskovalne dejavnosti. V predzadnjem odstavku tega člena je predvideno, da razliko med obračunano in plačano obveznostjo za preteklo trimesečje plačajo delavci le, če je skupščina samoupravne interesne skupnosti sprejela sklep o vplačilu navedene razlike. Ta sklep se objavi v Uradnem listu SR Slovenije. Če skupščina samoupravne interesne skupnosti do konca tekočega trimesečja ne objavi sklepa

o vplačilu razlike med obračunano in plačano obveznostjo za preteklo tri-mesečje, mora pričeti postopek za ustrezno spremembo letne prispevne stopnje.

Ocenjujemo, da opisano zakonsko določilo, ki ureja obračunavanje in plačevanje prispevkov za družbene dejavnosti, pomeni realizacijo delegatove po-bude s tem, da se problem poročuna ne rešuje le ob zaključnem računu, temveč tudi v periodičnih obračunih. V primerih, ko samoupravne interesne skupnosti ne potrebujejo vseh sredstev od novo obračunane prispevne osnove, mora predlagati znižanje prispevne stopnje.

Zakonska ureditev v tem zakonu, ki je bil sprejet lani decembra, glede plačevanja prispevkov iz osebnih dohodkov in iz dohodka, na osnovi osebnih dohodkov, pa predvideva ločitev roka vplačila prispevkov od obračuna pri-spevkov na osnovi osebnih dohodkov. Ta ureditev predstavlja poizkus reali-zacije osnovne zahteve gospodarstva, da denarna sredstva ostajajo čim dalj na računih tozdog in se ne zadržujejo na računih samoupravnih interesnih skupnosti.

Glede na to, da so mnogi uporabniki družbenih sredstev opozarjali na težave, ki jih povzroča ločitev obračuna od vplačila prispevkov, pa menimo, da zakon ni ovira za rešitev, da se prispevki vplačajo hkrati z obračunom obveznosti.

Pri pripravi ureditve o načinu obračunavanja in plačevanja obveznosti za razvoj dejavnosti samoupravnih interesnih skupnosti za področje materialne proizvodnje je med temeljnimi načeli upoštevana zahteva, da se dinamika plačevanja obveznosti tekoče usklajuje s potrebami, ki izhajajo iz načrtov inve-sticijske izgradnje.

Zastavljeno delegatsko vprašanje razumemo kot priporočilo Izvršnemu svetu, da pri pripravi ureditve upošteva navedeno načelo. Delegati bodo lahko ocenili primernost predlaganih rešitev, brž ko bo sprejeta odločitev, da se predlog za izdajo zakona, ki bo med drugim urejal tudi to področje, predloži v obravnavo Skupščini SR Slovenije. Hvala!

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Delegatsko vprašanje tovariša Brinška je delegatsko vprašanje našega Odbora za finance in zato bomo odgovor nanj posredovali članom Odbora za finance, razen tega pa bo odgovor objavljen v skupščinskem Poročevalcu.

Želi še kdo postaviti delegatsko vprašanje? (Ne.)

Če ne želi nihče več, potem zaključujem to točko dnevnega reda in s tem tudi 57. sejo Zbora združenega dela. Zahvaljujem se vam za udeležbo in so-delovanje!

(Seja zbora je bila končana ob 12.05.)

58. seja

(27. maja 1981)

Predsedoval: E m i l T o m a ž i č,
predsednik Zbora združenega dela

Pričetek seje ob 9.10.

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Tovarišice in tovariši delegati! Pričenjam 58. sejo Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije, ki sem jo sklical na podlagi prvega odstavka 97. člena poslovnika naše skupščine.

Najprej bomo izvolili Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za današnje sejo zbora in verificirali pooblastila. V Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja predlagam zboru naslednje delegate: za predsednika Štefana Matjašeca, za člana pa Olgo Radosavljevič in Milana Fratnika. So predlagani delegati navzoči? (Da.)

Ima kdo kakšno pripombo k predlaganim delegatom za verifikacijsko komisijo? (Ne.) Prehajamo na glasovanje! Na glasovanje dajem predlog za izvolitev verifikacijske komisije. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so bili v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za 58. sejo zbora združenega dela izvoljeni delegati v predlaganem sestavu.

Prosim verifikacijsko komisijo, da se sestane in pripravi poročilo za zbor.

Na današnje sejo zbora so vabljeni predstavniki Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Republiške konference Socialistične zveze Slovenije, Gospodarske zbornice Slovenije, Republiške skupnosti za ceste in Združenja cestnih podjetij Slovenije.

Na sejo zbora so vabljeni tudi predsedniki odborov našega zbora, člani delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije, delegati iz SR Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFR Jugoslavije ter poročevalci odborov in komisij, in sicer: Ranko Krašič, poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem, Milena Škraba, poročevalka Od-

bora za družbenoekonomske odnose, Francka Herga, poročevalka Odbora za finance, Tone Kugonič, poročevalec Zakonodajno-pravne komisije, Tomaž Kavčič, poročevalec Komisije za volitve, imenovanja in administrativne zadeve, Janko Muraus, poročevalec skupine delegatov za proučitev statuten oziroma sprememb in dopolnitev statuten visokošolskih organizacij, in poročevalec Komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu Franc Vehovar.

Prosim vse tiste delegate, ki nameravajo zastaviti delegatska vprašanja na današnji seji, da posredujejo ta vprašanja v pisni obliki že sedaj na začetku seje zbora, da bi o njih obvestili Izvršni svet, ki bo, če bo mogoče, odgovoril na zastavljena delegatska vprašanja že na današnji seji zbora.

Obveščam vas, da ste prejeli na klop seznam gradiv k posameznim točkam dnevnega reda, zato teh gradiv ne bom posebej navajal. Prav tako ste za današnjo sejo zbora prejeli na klop listo predstavnikov Izvršnega sveta k posameznim točkam dnevnega reda in tako tudi teh pri obravnavi posameznih točk ne bom posebej navajal.

Komisija za verifikacijo pooblastil je končala z delom in prosim za poročilo.

Š t e f a n M a t j a š e c : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Komisija za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije je za 58. sejo z dne 27. 5. 1981 ugotovila, da je na seji Zbora združenega dela navzočih 146 delegatov; in sicer iz gospodarskega področja 78 delegatov, s prosvetno-kulturnega področja 18 delegatov, s socialno-zdravstvenega področja 13 delegatov, iz kmetijske dejavnosti 17 delegatov, iz obrtne in podobnih dejavnosti 5 delegatov, iz delovnih skupnosti državnih organov in družbenopolitičnih organizacij in društev ter drugih delovnih skupnosti 5 delegatov, iz delegacij aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb v službi v oboroženih silah SFRJ en delegat.

Na današnji seji niso navzoči delegati iz naslednjih področij oziroma okolišev: gospodarsko področje: 29. okoliš — 1 delegat, 34. okoliš — 1 delegat, 37. okoliš — 1 delegat; kmetijska dejavnost: 4. okoliš — 1 delegat; skupno torej niso navzoči štirje delegati.

Komisija je pregledala vsa predložena pooblastila in ugotovila, da so vsa pooblastila v skladu z zakoni in ustavo SR Slovenije, zato predlaga, da Zbor združenega dela vsa predložena pooblastila verificira.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Želi kdo razpravljati o poročilu komisije? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. O poročilu bomo glasovali v celoti, ker, kot smo slišali, ni nobeno pooblastilo sporno. Kdor je torej za poročilo komisije, naj to potrdi z dvigom roke! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno potrdil poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter s tem verificiral pooblastila delegatov za 58. sejo Zbora združenega dela.

Prav tako ugotavljam, da lahko zbor veljavno odloča, ker je na seji navzoča večina delegatov.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na določitev dnevnega reda.

6. 5. 1981 sem razširil dnevni red današnje seje z osnutkom zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje programa graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd—Skadar v obdobju od leta 1981 do leta 1983 in z osnutkom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o carinski tarifi.

Predsednik Zbora republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije je predlagal, naj zbor zavzame stališča do obeh osnutkov do 10. 6. letos; zato je bilo potrebno predlagati navedeno razširitev dnevnega reda.

Danes je Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predložil predlog odloka o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na podlagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela s predlogom, da ga zbor obravnava na današnji seji.

Kot je razvidno iz obrazloženega predloga Izvršnega sveta, je bil aprila letos spremenjen zvezni zakon o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela. Zato je potrebno z republiškim aktom pooblastiti organ, ki bi odločal o zahtevah za izplačilo osebnih dohodkov delavcev v znesku, ki je večji od siceršnjega nivoja izplačil po 221. členu zakona o sanaciji, ker bi sicer lahko prišlo v republiki do večjih motenj pri izplačevanju osebnih dohodkov za mesec junij.

Ker tega akta ni obravnaval pristojni odbor našega zbora, predlagam zboru, da imenujemo skupino delegatov, ki naj prouči predlog odloka in o tem poroča zboru. Če mi dovolite, predlagam v skupino delegatov Mileno Škraba, poročevalko Odbora za družbenoekonomske odnose, Ranka Krašiča, poročevalca Odbora za družbenopolitični sistem, in Janka Murausa, delegata 16. okoliša, gospodarsko področje. Želi kdo o tem predlogu razpravljati? (Nihče.)

Če ne, prosim, da o njem glasujemo. Kdor je za predlagano skupino delegatov, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlagana skupina delegatov soglasno potrjena.

Delegacija Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije nas je obvestila, da je uskladila pripombe zbora k osnutku odloka o določanju strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel SR Črno goro v letu 1979, zato želi o tem na današnji seji posebej poročati. Predlagam, da razširimo dnevni red seje še s poročilom o poteku usklajevanja osnutka odloka o določanju strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel SR Črno goro v letu 1979.

Glede na vse navedeno predlagam, da sprejmemo za današnjo sejo naslednji dnevni red:

1. določitev dnevnega reda 58. seje Zbora združenega dela,
2. osnutek zakona o javnih cestah,
3. osnutek zakona o knjižničarstvu,
4. predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980,
5. predlog odloka o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na podlagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela,
6. predlog družbenega dogovora o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije,

7. statut Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani,

8. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona (nadaljevanje obravnave),

9. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o carinski tarifi,

10. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji osnovnih sredstev temeljnih organizacij združenega dela in drugih uporabnikov družbenih sredstev,

11. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o revalorizaciji osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe uporabnikov družbenih sredstev,

12. osnutek zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje programa graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd-Skadar v obdobju od leta 1981 do leta 1983,

13. poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin skupščine SFR Jugoslavije o poteku usklajevanja osnutka odloka o določanju strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel SR Črno goro v letu 1979,

14. volitve in imenovanja,

15. predlogi in vprašanja delegatov.

Predlaga kdo kakšno spremembo ali dopolnitev predlaganega dnevnega reda? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje! Kdor je za predlagani dnevni red, naj prosim glasuje! (Vsi delegati glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red soglasno sprejet.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o javnih cestah, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Osnutek zakona je bil objavljen v prilogi Poročevalca št. 3. K osnutku zakona ste prejeli stališča in predloge Družbenopolitičnega zbora, ki obravnava osnutek zakona kot zainteresiran zbor, danes pa ste prejeli na klop mnenja in pripombe Svetov za družbenopolitični sistem in družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Franjo Lunder, namestnik predsednika Republiškega komiteja za promet in zveze. Prosim!

F r a n j o L u n d e r : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! O predlogu za izdajo zakona o javnih cestah je Skupščina SR Slovenije prvič razpravljala novembra 1979. leta, vendar je sklepanje o predlogu za izdajo tega zakona odložila za določen čas. Ker je predlog za izdajo zakona takrat vseboval variantne predloge glede bistvenih nerešenih sistemskih vprašanj, je bil sprejet sklep, naj se predlagatelj opredeli do predloženih variant, potem ko bo o teh vprašanjih zavzel svoja stališča in mnenja Republiški svet za vprašanja družbene ureditve. Republiški svet je zavzel stališča in mnenja marca 1980 in na tej podlagi je Izvršni svet pripravil osnutek opredelitev, ki

jih je v skladu s sklepi Zbora občin Skupščine SR Slovenije preveril na regijskih posvetih z nekaterimi občinami v Sloveniji.

Predlog opredelitev Izvršnega sveta, skupaj s prečiščenim besedilom predloga za izdajo zakona, je bil maja 1980 ponovno predložen Skupščini SR Slovenije v nadaljnji postopek. Na razpravo v zborih in njihovih delovnih telesih pa je bilo smotno počakati, da bi bila prej obravnavana analiza o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje, ki bi bila podlaga za koncipiranje zakonov s področja materialne proizvodnje. Tako je o predlogu za izdajo zakona o javnih cestah, skupaj z opredelitvami Izvršnega sveta do temeljnih sistemskih vprašanj in tezami za osnutek zakona, Skupščina SR Slovenije razpravljala šele novembra 1980.

Predlog za izdajo zakona je bil sprejet. Delegati v zborih in odborih so potrdili osnovne usmeritve in načela, na katerih naj zakon temelji. Glede tez za osnutek zakona pa so izrazili mnenje, da so predložene rešitve, ob upoštevanju pripomb, predlogov in pobud skupščinskih organov in teles, primerna podlaga za pripravo osnutka zakona. Od novembra meseca lanskega leta, ko je Skupščina SR Slovenije sprejela osnutek zakona o javnih cestah, skupaj s tezami za njegov osnutek, je potekalo zelo intenzivno delo, ki se je prek številnih delovnih sestankov in ustreznih kontaktov z vsemi zainteresiranimi zaključilo s predložitvijo osnutka zakona v reden postopek. V tem času so bili izdelani trije delovni osnutki, ki so vsakokrat upoštevali vse pripombe in predloge, ki jih je bilo mogoče vključiti v osnovni koncept zakona, in sprejete usmeritve ob obravnavi predloga za izdajo zakona.

O prvem delovnem osnutku so bile predhodne obravnave v odborih Izvršnega sveta že meseca februarja letos, o drugem delovnem osnutku pa so bili opravljeni predhodni razgovori tudi v Skupščini SR Slovenije, kakor tudi usklajevanje z 11 republiškimi organi in 8 drugimi inštitucijami, ki se specializirano ukvarjajo s cestnim gospodarstvom.

V zvezi s zadnjim, to je tretjim delovnim osnutkom zakona, so bili opravljeni tudi regijski posveti za obalno, severnoprimorsko, ljubljansko, dolensko, posavsko in mariborsko regijo. Na teh posvetovanjih, ki so zajela 33 občin in 2 posebni družbenopolitični skupnosti, so razen predstavnikov občinskih izvršnih svetov, pristojnih za ceste in drugih zainteresiranih dejavnikov, bili navzoči tudi nekateri člani delegacij za Zbor občin in Zbor združenega dela republiške skupščine.

Delovni osnutek je bil poslan tudi vsem 27 občinam, ki niso sodelovale na regijskih posvetih.

Na vseh teh posvetovanjih in predhodnih obravnavah je bila dana podpora temeljnim izhodiščem in načelom, na katerih temelji predloženi osnutek zakona; številne konkretne predloge in mnenja iz razprav ali pismene pripombe, pa je predlagatelj v največji možni meri upošteval pri oblikovanju dokončnega besedila osnutka zakona, kolikor so seveda bili v skladu s sprejetimi osnovnimi načeli in konceptom zakona.

Pri oblikovanju osnutka zakona o javnih cestah so vsekakor imele odločilen pomen pripombe in predlogi, ki so bili dani v Skupščini SR Slovenije ob obravnavi predloga za izdajo zakona, kot tudi delovnih tez za njegov osnutek. Te pripombe je predlagatelj zakona skrbno in podrobno proučil in v največji meri upošteval.

Besedilo osnutka zakona, ki je danes pred vami, upošteva torej načelne in konkretne pripombe osmih skupščinskih odborov in Zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, kakor tudi pripombe in predloge medzborovske skupine delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in Komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu.

V zvezi s temi pripombami naj nam bo, tovarišice in tovariši delegati, dovoljeno, da se za trenutek ustavimo le pri načelnih pripombah in njihovi realizaciji v osnutku predloženega zakona. Pripombe s hkratnimi zahtevami po ponovni proučitvi so se nanašale na naslednja vprašanja:

Prva pripomba se je nanašala na to, da so teze kot dejavnost posebnega družbenega pomena štejele le vzdrževanje in varstvo cest, medtem ko graditev in rekonstrukcija cest nista bili opredeljeni kot dejavnosti posebnega družbenega pomena. V zvezi s tem je bilo dano mnenje, da je potrebno ločiti od funkcije investitorja tehničnih del te dejavnosti, to je neposredno tehnično izvajanje pri gradnji in rekonstrukciji cest, ki jih izvajajo specializirane organizacije združenega dela za izvajanje gradbenih del.

Pripombo smo upoštevali pri oblikovanju novega 5. člena osnutka tako, da smo pri dejavnostih rekonstrukcij in gradnje cest opredelili in taksativno našteali zadeve, ki jih je potrebno šteti za zadeve posebnega družbenega pomena.

Glede vprašanja investitorstva je bila izražena zahteva, naj se v skladu z izhodišči v nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v SIS materialne proizvodnje upošteva, da so samoupravne interesne skupnosti lahko investitor le izjemoma. To pripombo smo upoštevali pri oblikovanju novega besedila v 29. členu osnutka zakona. Investitorska dela naj bi pri rekonstrukcijah opravljali vzdrževalci cest, pri novogradnjah pa bodisi vzdrževalci cest ali druge za to usposobljene organizacije združenega dela, če tako določi skupščina samoupravne interesne skupnosti, ko planira to novo gradnjo.

Hkrati je v tem členu posebej poudarjeno, da investitor za gradnjo nove ceste oziroma za rekonstrukcijo ceste ne more biti hkrati izvajalec gradbenih del.

Glede planiranja na področju vzdrževanja, rekonstrukcij in gradenj cest je bila dana zahteva, naj se v celoti tudi terminološko uskladi s sistemom družbenega planiranja in družbenim planom SR Slovenije. Konkretnije je bilo treba opredeliti vsebino temeljnih planskih aktov, pri čemer naj se posebej podčrta tudi odnos do investicij, katerih čas izvajanja se ne ujema s srednjeročnim planom.

Vsebino planskih aktov smo opredelili v 33. členu in sicer glede elementov samoupravnega sporazuma o temeljih plana in v 34. členu glede vsebine samoupravnega sporazuma o temeljih plana. Pripombo k 38. členu, ki je v tezah predvideval samoupravni sporazum o temeljih skupnega plana, smo realizirali tako, da smo namesto njega vpeljali inštitucijo samoupravnega sporazuma med samoupravnimi interesnimi skupnostmi o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe, ki na samoupravni način v celoti nadomešča dosedanjo zakonsko delitev zbranih finančnih sredstev.

Glede zbiranja sredstev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest je bila dana pripomba, da je potrebno posebej opredeliti način zbiranja sredstev za enostavno in razširjeno reprodukcijo, pri čemer je treba predvideti

intervencijo družbenopolitične skupnosti oziroma določiti, da združevalci sredstev gospodarijo s tako združenimi sredstvi.

Te sugestije so upoštevane tako, da osnutek zakona ureja vire sredstev in jih opredeljuje za posamezne namene uporabe, to je za vzdrževanje in varstvo cest ter za novogradnje in rekonstrukcije, prav tako pa navaja tudi družbeno intervencijo, če bi bilo ogroženo uresničevanje temeljnih nalog srednjeročnih planov razvoja.

V skladu s pripombami so v osnutku zakona podrobneje urejena vprašanja med cestno skupnostjo in njeno delovno skupnostjo, ter glede predstavnikov družbene skupnosti v samoupravnih organih organizacij za vzdrževanje cest, ko gre za uresničevanje posebnega družbenega interesa.

Upoštevane so bile tudi pripombe glede vključevanja interesov splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, tako da je posebni pomen, ki ga imajo ceste, še posebej zajet in opredeljen.

Tovarišice in tovariši delegati! Predloženi osnutek zakona v primerjavi s predlogom za izdajo zakona in tezami za njegov osnutek glede temeljnih sistemskih vprašanj in načel, na katerih temelji, ne vsebuje bistvenih sprememb.

Tudi v osnutku zakona so v celoti upoštevana mnenja in stališča Republiškega sveta za vprašanja družbene ureditve, ki jih je sprejel ta svet ob obravnavi nekaterih odprtih sistemskih vprašanj v zvezi s pripravo predloga za izdajo tega zakona marca 1980, kakor tudi stališča Skupščine SR Slovenije ob obravnavi gradiva o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje oziroma zakonskih aktov s področja dejavnosti samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje.

Osnutek zakona prav tako upošteva predlog stališč zveznega sveta za vprašanja družbene ureditve o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov na področju cestnega gospodarstva, ki ga je pripravila komisija tega sveta za pripravo dokumentov o družbenoekonomskih odnosih in ki bo predvidoma sprejet na eni od prihodnjih sej omenjenega sveta.

S predlogom teh stališč delegati SR Slovenije v delu zveznega sveta v načelu soglašajo, saj ta stališča obravnavajo v glavnem enaka vprašanja in na enak način, kot si jih v naši republiki prizadevamo uveljaviti na področju cestnega gospodarstva.

V skladu z omenjenimi stališči in usmeritvami kot tudi predlogi in mnenji, ki so se izoblikovali v dosedanjih razpravah, predloženi osnutek zakona podrobno obdeluje in razčlenjuje temeljna načela, ki bi jih lahko povzeli takole.

Z vsemi cestami — magistralnimi, regionalnimi in lokalnimi — upravljajo temeljne organizacije združenega dela za vzdrževanje in varstvo cest. Ceste so njihovo osnovno sredstvo, dohodek pa pridobivajo po načelih svobodne menjave dela. Te organizacije opravljajo in gospodarijo s cestami tako, da upoštevajo poseben družbeni interes za javne ceste oziroma na način in pod pogoji, ki jih ureja ta zakon in za katere so se dogovorili v samoupravnih interesnih skupnostih za ceste.

Vzdrževanje in varstvo cest sta posebnega družbenega pomena, v dejavnostih rekonstrukcije in gradnje ceste pa so zadeve posebnega družbenega pomena taksativno naštete. S tem je predlagatelj hotel dosledno izpeljati v Skupščini SR Slovenije dogovorjeno načelo, da ne gre razglašati vseh dejav-

nosti za dejavnosti posebnega družbenega pomena in jih s tem postavljati v položaj nekakšnih javnih služb. Pri tem je upoštevana usmeritev, da izvajanje gradbenih del tudi na javnih cestah ne more biti posebnega družbenega pomena.

Glede na gospodarski, družbeni in prometni pomen ter tehnične pogoje se javne ceste razvrščajo v magistralne, regionalne in lokalne ceste. Med lokalne ceste sodijo tudi ulice in trgi v naseljih, kot tudi ceste, ki povezujejo železniške postaje, luke, javna letališča in terminale, če niso razvrščene med magistralne ali regionalne ceste.

Gozdne in druge ceste, ki so osnovno sredstvo organizacij združenega dela, niso javne ceste v smislu tega zakona. Prav tako v smislu tega zakona niso javne ceste dovozne poti, vaške, gozdne in poljske poti, temveč so to javne poti. Te urejajo predpisi občinskih skupščin.

Zaradi zadovoljevanja potreb in usklajevanja dela s potrebami in interesi na področju cest se ustanovijo samoupravne interesne skupnosti za ceste, in sicer za območje vsake občine. Člani občinskih skupnosti za ceste se združujejo v skupnost za ceste Slovenije, v kateri oblikujejo enotno politiko in uresničujejo skupne interese na področju cest.

Zakon predvideva ustanovitev posebnega sodišča združenega dela, ki se bo ustanovilo skupaj z drugimi zainteresiranimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi s področja prometa in bo reševalo spore iz družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov.

Pri vseh skupnostih za ceste se bodo oblikovali organi samoupravne delavske kontrole za opravljanje nadzora nad uresničevanjem sprejetih odločitev, uporabo sredstev in delovanjem strokovnih služb.

Zaradi skupnega reševanja zadev glede vzdrževanja, rekonstrukcije in gradenj cest, ki potekajo na območjih več občin, lahko dvoje ali več občin sklene dogovor o skupnih temeljnih planov. V tem primeru so skupnosti za ceste za območje teh občin podpisniki tega dogovora.

Za reševanje takih skupnih zadev lahko dvoje ali več občin ali več občinskih samoupravnih interesnih skupnosti sklene tudi samoupravni sporazum o usklajevanju temeljev planov teh skupnosti.

Zakon opredeljuje le vire sredstev za financiranje. Dejanski odnosi pri združevanju, razporejanju po namenu porabe, skupni kriteriji za njegovo uporabo in drugi odnosi ter pravice in odgovornosti se urejajo s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe ter v skladu s sprejetimi planskimi akti.

Glede financiranja vzdrževanja in varstva cest, kar približno ustreza pojmu enostavne reprodukcije, bo izpeljano načelo, da cena uporabe ceste mora kriti stroške rednega vzdrževanja.

Cena usluge za neposredne koristnike cest se določa na podlagi količine porabljenega goriva in na podlagi nosilnosti oziroma prostornine motorja cestnih motornih vozil. Pri tem se izhaja iz domneve, da je količina porabljenega goriva najbolj realen pokazatelj dejanske uporabe cest.

Rekonstrukcija in gradnja cest se zagotavlja z združevanjem sredstev družbene reprodukcije in s samoprispevki občanov, kakor tudi z določenim delom sredstev, namenjenih za vzdrževanje in varstvo cest, če celotna sredstva, namenjena za vzdrževanje in varstvo cest presegajo obseg sredstev, potrebnih za vzdrževanje in varstvo cest.

Ta del sredstev se določi v samoupravnem sporazumu o temeljih plana. Če sredstva za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo ne zadoščajo za uresničevanje osnovnih ciljev srednjeročnega plana, izvršitev ciljev pa je nujna za družbeno reprodukcijo, se potrebna sredstva zagotavljajo z zakonom.

V osnutku zakona je predlagana rešitev, ki omogoča uvedbo amortizacije za ceste, za katero se že dalj časa zavzemamo. Predlog za izdajo z osnutkom novega zveznega zakona o amortizaciji, ki je prav sedaj v organih zvezne skupščine v rednem postopku, predvideva rešitev, ki uvedbo amortizacije za ceste s pripadajočimi objekti omogoča, če z republiškim ali pokrajinskim predpisom ni drugače določeno.

Zaradi izenačevanja pogojev vzdrževanja regionalnih cest, zlasti na manj razvitih in obmejnih območjih, se s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe oblikujejo sredstva vzajemnosti. Glede na enotno cestno omrežje v SR Sloveniji in zaradi zagotavljanja enovitosti sistema združenega dela za vzdrževanje vseh cest se za območje ene ali več občin organizira temeljna organizacija za vzdrževanje cest.

S posebnim družbenim dogovorom, ki ga sklenejo poleg delavcev teh tozd tudi sindikati, Gospodarska zbornica, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in izvršni sveti občin, se določijo merila, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za vzdrževanje cest, predvsem glede kadrovske sestave in minimuma tehnične opremljenosti.

V skladu z 51. členom ustave se v poslovanju organizacij za vzdrževanje cest posebni interes na področju vzdrževanja cest uresničuje s soodločanjem uporabnikov cest in predstavnikov družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij v samoupravnih organih organizacij za vzdrževanje cest. Le-ti soodločajo o uresničevanju skupnih ciljev o temeljnih pogojih poslovanja, o cenah, o namenu uporabe sredstev, o razvojnih programih in drugih zadevah, ki jih opredeljuje 51. člen ustave SR Slovenije.

V skladu z načelom, da je ceste potrebno projektirati in graditi tako, da na njih lahko varno poteka promet, za katerega so namenjene, zakon določa nekatere nujne elemente, ki jih je potrebno upoštevati pri projektiranju in gradnji cest. Ta določila precizirajo določila zakona o graditvi objektov in tako omogočajo pri gradnji cest potrebna odstopanja od splošnih zakonskih določil.

Zakon prav tako zahteva usklajeno planiranje in delovanje vseh organizacij združenega dela, ki posegajo v cesto oziroma cestno telo zaradi kanalizacije, vodovoda, elektrike, PTT in podobno.

Zakon na novo širše opredeljuje pojem vzdrževanja cest. Pri tem se poleg rednega in zimskega vzdrževanja vključujejo tudi modernizacije in ojačitve, ki so doslej bile zajete v pojmovanju investicijskega vzdrževanja.

Natančnejše predpise o vzdrževanju in varstvu cest bo na temelju pooblastil v zakonu izdal Republiški komite za promet in zveze.

Tovarišice in tovariši delegati! To so temeljna načela in izhodišča, na katerih temelji osnutek zakona o javnih cestah. Dovolite, da v zvezi z njimi opozorimo na naslednje.

Predlagatelj osnutka zakona se v skladu s sprejetimi opredelitvami ob obravnavi predloga za izdajo zakona in v zvezi s samoupravno organizirano-stjo zavzema za rešitev, po kateri bi se za območje vsake občine ustanovila ločena samoupravna interesna skupnost za ceste.

Ne glede na takšno načelno stališče pa sta zaradi izraženih zahtev na nekaterih regijskih posvetih ob obravnavi osnutka zakona predloženi tudi dve variantni rešitvi.

Po eni od teh rešitev bi se ob določenih pogojih za območje ene ali več občin lahko ustanovila tudi ena samoupravna interesna skupnost, vendar bi se v taki samoupravni interesni skupnosti ustanovile enote za vsako občino.

Po drugi rešitvi, če bi se določene občine samoupravno sporazumele, da bodo v eni samoupravni interesni skupnosti reševali poleg cestne problematike tudi druge zadeve, bi za področje vzdrževanja, varstva, rekonstrukcijo in gradnjo cest v taki občinski samoupravni interesni skupnosti imeli posebne enote za ceste.

Med vsebinskimi vprašanji je potrebno opozoriti tudi na razmišljanja oziroma tudi na konkretne predloge, ki so v tem, da bi ulice, trge in ceste v večjih naseljih oziroma v večjih mestnih aglomeracijah bile tudi v bodoče na primeren način vključene v komunalni sistem. To vprašanje bo potrebno razrešiti do predložitve predloga tega zakona oziroma zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki je prav tako v pripravi.

Rešitev bo potrebno iskati ne le s stališča do kam, glede na mestno naselje, sega enotni cestni sistem oziroma kje ta sistem prevzema tudi druge funkcije, temveč tudi glede tega, da se v konkretnih primerih v največji možni meri upoštevajo dejanske razmere in zagotovi potrebna racionalnost, pri čemer naj bi imele odločujočo vlogo občinske skupščine oziroma uporabniki cest v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

Med načeli, na katerih temelji osnutek zakona, smo poudarili, da se bodo v skladu s 327. členom zakona o združenem delu, s posebnim družbenim dogovorom, ki ga bodo sklenili republiški sindikati, Gospodarska zbornica Slovenije, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in izvršni sveti vseh občin, določila merila, katera bodo morale organizacije za vzdrževanje cest izpolnjevati, predvsem glede kadrovske sestave in minimuma tehnične opremljenosti. V zvezi s tem naj podčrtamo, da bo potrebno pri takšni organiziranosti bodočih organizacij za vzdrževanje cest upoštevati izkušnje tako sedanjih cestnih organizacij in njihovih temeljnih organizacij za vzdrževanje kot tudi tistih komunalnih organizacij združenega dela, ki sedaj vzdržujejo lokalne in druge ceste v občini.

Potrebno bo izoblikovati takšne organizacije za vzdrževanje cest, ki bodo zagotavljale nemoteno vzdrževalno službo ne glede na občinske meje in ki bodo kos nalogam, ki jim bodo naložene z zakonom. Reorganizacija bo morala odpraviti primere, ko se isto delo opravlja dvakrat, na primer v zimski službi, prav tako pa bo morala zagotoviti podrobnejšo in primernejšo tehnično opremljenost dela na cestah, kar bo omogočilo tudi pomembne prihranke denarnih sredstev.

Želimo posebej poudariti, da izvajanje tega zakona ne bo terjalo dodatnih finančnih sredstev za družbenopolitične skupnosti, ker z njim ne nastaja nobena obveznost za njihove proračune. Nastale pa bodo določene materialne obveznosti za združeno delo z ustanovitvijo občinskih samoupravnih interesnih skupnosti, ki jih zaenkrat še ni, novi zakon pa predpisuje njihovo obvezno ustanovitev.

Hkrati pa pričakujemo pomembno racionalizacijo v vzdrževalni službi. Zakon tudi bistveno zmanjšuje potrebe po izdajanju gradbenih dovoljenj in drugem administrativnem delu, predvsem z novo opredelitvijo vzdrževanja cest.

Tudi dosledna izvedba ureditve položaja delovne skupnosti pri samoupravni interesni skupnosti bi morala zmanjšati število zaposlenih.

Osnutek zakona vsebuje tudi nekaj določil, ki urejajo obvezno vsebino statutov samoupravnih interesnih skupnosti. Tako 20. člen predvideva obvezno ureditev postopka sklepanja samoupravnih sporazumov o temeljnih plana, 22. člen pa obvezno ureditev načina, kako naj bi različni interesi več skupin uporabnikov prišli do izraza, čeprav ti posebni interesi, na primer cestnih prevoznikov, ne predstavljajo konstitutivnega elementa v delovanju zbora uporabnikov. Ta določila v zakonu niso nujna. Treba pa bo zagotoviti, da bodo skupščine, ko bodo dajale soglasje k statutom teh skupnosti, posebej pozorne na ureditev takih vprašanj. Delovne skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti v bodoče ne bi več opravljale poslov s področja projektiranja in gradenj cest, kakor tudi ne poslov nadzora nad cestami. Opravljale bodo le administrativna dela, potrebna za delovanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. O obliki organiziranja, ki bo za te naloge potrebna pri posamezni samoupravni interesni skupnosti, bo odločila skupščina samoupravne interesne skupnosti. Osnutek zakona z napotilnimi normami posebej opozarja na razne možnosti organizacije opravil, ki so naloga teh delovnih skupnosti. Seveda je dana tudi možnost, da ta opravila za samoupravne interesne skupnosti opravlja organizacija združenega dela za vzdrževanje in varstvo cest.

Tovarišice in tovariši delegati! Bistvo predlaganih rešitev, ki jih osnutek zakona prinaša, je v tem, da javne ceste pridejo v upravljanje specializiranih organizacij za to dejavnost in postajajo njihovo osnovno sredstvo. Opredeljene so pravice in obveznosti teh organizacij v zvezi z vzdrževanjem in varstvom javnih cest, kakovostjo vzdrževanja ter nadzorom in odgovornostjo, ki iz tega izhaja. Na ta način se po eni strani povečuje odgovornost organizacij za vzdrževanje cest, po drugi strani pa interesne skupnosti dejansko postajajo mesto dogovarjanja in sprejemanja programov razvoja cest. Te skupnosti s svojim delovanjem zagotavljajo uveljavitev družbenih interesov, zlasti pa spoštovanje enotnosti cestnega omrežja v Sloveniji, obenem pa so tudi najširši izraz vseh interesov uporabnikov tako v temeljnih organizacijah združenega dela kot v krajevnih skupnostih. Hkrati se odpravlja tudi možnost, da se skupnosti za ceste spreminjajo v organe s pristojnostmi, ki jim ne gredo, in administracijo ter strokovnimi službami, ki se nenehno povečujejo na račun sredstev, namenjenih za ceste. Odpravlja se tudi nevarnost, da bi se oblikoval anonimni kapital, na katerega delavci ne bi mogli odločilno vplivati.

Razen tega se s predlaganimi rešitvami uveljavljajo čisti družbenoekonomski odnosi z neokrnjenimi pravicami cestnih delavcev, ki si zagotavljajo dohodek po načelih svobodne menjave dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti. Takšni odnosi nadalje omogočajo, v skladu s splošnimi načeli interesnega povezovanja, tudi enakopravnost samoupravnega sporazumevanja in odločanja uporabnikov cest in delavcev v organizacijah za vzdrževanje cest glede medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti. Na ta način pomeni uvajanje novih družbenoekonomskih odnosov v cestnem gospodarstvu in ustrezno samoupravno in dohodkovno povezovanje uporabnikov cest in organizacij, ki jim je zaupana skrb za vzdrževanje in razvoj cestnega omrežja, nadaljnjo afirmacijo samoupravno organiziranega združenega dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

Tovarišice in tovariši delegati! To bi v najkrajših obrisih bila vsebina osnutka novega zakona o javnih cestah. Seveda pa sam zakon brez organizira-

ne akcije in podpore vseh družbenih dejavnikov in delegatskega sistema v celoti, ne bo mogel uresničiti samouprave in novih družbenoekonomskih odnosov v cestnem gospodarstvu. Za uresničitev tega je potrebno, da vsi zainteresirani dejavniki na področju cest, to je uporabniki cest v najširšem smislu kot tudi organi družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, predvsem pa sedanje organizacije združenega dela in druge inštitucije na področju cest, že sedaj začno s pripravami, da bo ob sprejemu zakona o cestah nov način upravljanja in gospodarjenja s cestami čimprej zaživel. V ta namen je predvsem potrebno, da Združena cestna podjetja Slovenije in Republiška skupnost za ceste pripravijo ustrezne predloge o svoji bodoči organiziranosti in jo uskladijo in prilagodijo nalogam, ki bodo izhajale iz novega zakona. V skladu z osnutkom tega zakona in z zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki se prav tako pripravlja, bo reorganizacija morala zajeti tudi vse tiste komunalne organizacije združenega dela, ki se sedaj ukvarjajo z vzdrževanjem lokalnih cest oziroma ulic ali trgov v naseljih. Predlogi glede vzdrževanja cest bodo seveda morali biti usklajeni tudi z vsemi skupščinami občin, saj bodo le-te dobršen del svojih dosedanjih pristojnosti prenesle na samoupravne interesne skupnosti oziroma organizacije za vzdrževanje cest.

Osnutek zakona o javnih cestah je bil v obravnavah v skupščinskih delovnih telesih deležen velike pozornosti, saj so ga razen pristojnih odborov obravnavali tudi nekateri drugi odbori, predvsem s stališča svojih pristojnosti, pa tudi posebna delovna telesa, oblikovana v ta namen. Tako so osnutek zakona o javnih cestah razen pristojnih odborov za družbenoekonomske odnose vseh treh zborov Skupščine SR Slovenije obravnavali tudi vsi trije odbori za družbenopolitični sistem teh zborov. Osnutek zakona je obravnavala tudi medzborovska skupina delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in zakonskih aktov s tega področja, kot tudi Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije.

Če vse razprave v skupščinskih delovnih telesih povzamemo, lahko ugotovimo, da so delegati v omenjenih skupščinskih delovnih telesih in tudi na regijskih posvetih, ki smo jih v zvezi s pripravo osnutka zakona imeli, vložili nemalo naporov in dali številne pripombe in predloge, v kateri smeri je potrebno iskati rešitve oziroma podrobno oblikovati predložena določila. Delegati so na vseh razpravah dali podporo načelom in predloženim rešitvam, na katerih zakon temelji, hkrati pa so bile izražene zahteve po ponovni proučitvi nekaterih konkretnih vprašanj.

V zvezi s tem naj omenimo predvsem pripombe in predloge glede občinskih samoupravnih interesnih skupnosti in oblikovanja enot v primerih, ko bi bila občinska samoupravna interesna skupnost oblikovana za eno ali več občin, glede sistema planiranja, še zlasti glede podrobne opredelitve sredstev, pri katerih se medsebojni odnosi urejajo s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe, prav tako pa tudi glede izločanja iz tega zakona vseh tistih določb, ki so izvršilne narave ali pa jih urejajo drugi predpisi. Iz poročil vseh skupščinskih delovnih teles so razvidni tudi vsi konkretni predlogi in pripombe, ki pričajo poleg drugega tudi o tem, kako zavzete in poglobljene so bile razprave.

Osnutek zakona o javnih cestah sta obravnavala tudi Svet za družbenopolitični sistem in Svet za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko

pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije. Tudi pripombe in predloge teh svetov bo predlagatelj skrbno proučil in upošteval pri oblikovanju predloga zakona.

Tovarišice in tovariši delegati! Naj ob koncu izrazimo naše prepričanje, da bodo razprave tako kot v odborih in komisijah te skupščine tudi na današnji seji zbora prispevale k nadaljnjemu razčiščevanju še nerešenih vprašanj in s tem omogočile in olajšale delo predlagatelju pri pripravi predloga zakona. Predlagatelj bo s svoje strani skrbno in z dolžno pozornostjo proučil vse pripombe in predloge in jih v največji možni meri upošteval pri nadaljnjem delu za oblikovanje tega pomembnega zakona. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga, da osnutek zakona o javnih cestah sprejmete. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne želijo.)

Prehajamo na razpravo. K razpravi k tej točki dnevnega reda so se prijavili tudi vabljeni gostje in predlagam glede na našo dosedanjo prakso, da damo besedo najprej njim.

Razpravljaj bo tovariš Julij Golobič, predstavnik Zveze sindikatov Slovenije. Prosim!

Julij Golobič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! V Zvezi sindikatov Slovenije smo se dogovorili, da bomo vse tri zборе skupščine seznanili s skupnim stališčem Republiškega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez in Republiškega odbora Sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije o tem osnutku zakona.

Izvršna odbora obeh republiških odborov sta ločeno na svojih sejah v mesecu maju 1981 obravnavala osnutek zakona o javnih cestah in na podlagi širših razprav sprejela naslednje skupno stališče in mnenje.

Podpirata predlagane rešitve v osnutku zakona o javnih cestah, ki skupaj z mnenji in pripombami v javni razpravi, predvsem pa v skupščinskih odborih, dajejo dobre osnove in usmeritve za izdelavo predloga in sprejem samega zakona. Temeljna vprašanja so rešena! Predlagane osnove in usmeritve omogočajo napredek cestnega gospodarstva. Nekatere še odprte dileme in nejasnosti, ki pa so drugotnega pomena, je treba strpno razčistiti v razpravi o predlogu zakona. Oba republiška odbora podpirata tista stališča skupine delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje, odborov in Zakonodajno-pravne komisije, ki odločitve o načinu organiziranja prepuščata občinam. Zakon naj le v nujnem obsegu ureja obvezne oblike samoupravne organiziranosti, sicer pa omogoči uporabnikom in izvajalcem, da o tem odločijo sami.

Obrazložitev: Ponovno ugotavljamo, da dosedanje rešitve glede samoupravne preobrazbe družbenoekonomskih odnosov in uskladitve le-teh z ustavo in zakonom o združenem delu bolj škodujejo kot pa koristijo vzdrževanju, varovanju in razvoju cestnega omrežja v naši republici.

Razprave so pokazale, da imajo delavci, delovni ljudje in občani izredno velik interes za javne ceste, kar je porok za resnično samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje o bodoči samoupravni organiziranosti cestnega gospodarstva.

Sedanje stanje v Republiški skupnosti za ceste, ustanovljene leta 1972, ni skladno z ustavo in zakonom o združenem delu in zahteva hitro razrešitev.

Skupščina je enodomna, delegati in organi, izvoljeni v letu 1972, pa še sedaj opravljajo svoje delegatsko-poslanske funkcije. Akti republiške skupnosti in njenih organov ter pooblastila, dana močni strokovni službi, so predustavni ter z njo in z zakonom o združenem delu neuskklajeni. V tej skupnosti so še vedno prisotni ostanki državnega urejanja, starega načina dela in postopkov s prisotno proračunsko fiskalno vsebino odnosov, zato tu ni neposrednega odločanja delavcev in delavskih svetov temeljnih organizacij združenega dela. Skupščina ter njeni organi in strokovna služba še vedno niso pod nadzorstvom delavcev v združenem delu, čeprav so v njej skoncentrirana ogromna finančna sredstva, saj razpolaga letno približno s 6 do 7 milijardami dinarjev. Sredstva se trošijo neracionalno. Drobila so se na magistralne in regionalne ceste, na krajše odseke, ki ne presegajo nekaj kilometrov, strahotne podražitve pa so bile tudi posledica odškodnin in drugih zahtevkov posameznih družbenopolitičnih skupnosti in krajevnih skupnosti. Interese in sredstva delavcev, delovnih ljudi in občanov delimo na lokalne in nekategorizirane ceste, ki so v upravljanju občin, vzdržujejo pa jih v glavnem komunalne delovne organizacije in za katere je interes posameznih delavcev, delovnih ljudi in krajanov, ki jih dnevno večkrat uporabljajo, izredno velik ter na drugi strani na sredstva in interese magistralnih, regionalnih in avtocest, ki so v upravljanju republiške skupnosti za ceste in jih vzdržujejo cestna podjetja.

V sedanjih, tako zapletenih gospodarskih razmerah, je sedanje stanje na področju cestnega gospodarstva v naši republiki za našo družbeno prakso nesprejemljivo in politično škodljivo. Čeprav ugotavljamo pomanjkljivosti na področju komunalnega gospodarstva, pa je stanje ugodnejše kot v cestnem gospodarstvu. Komunalno gospodarstvo je organizirano na podlagi določil zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki je celovito opredelil zadeve skupnega odločanja na področju komunalnih dejavnosti posebnega družbenega pomena, kot to opredeljuje zakon o združenem delu. Zakon je omogočil samoupravno preobrazbo tega področja, povečano vlogo uporabnikov in omogočil vrsto oblik uveljavljanja širše družbene skupnosti pri usmerjanju teh dejavnosti.

V sklopu komunalnih samoupravnih interesnih skupnosti so v nekaterih občinah organizirane samoupravne enote za cestno dejavnost, v katerih nastopajo kot izvajalci organizacije združenega dela cestnega gospodarstva.

Mnenja smo, da je zaradi sedanjih odnosov nujno zaostri politično odgovornost vseh za tako stanje in pospešiti sprejem tega zakona ter pričeti samoupravno preobrazbo družbenoekonomskih odnosov v cestnem gospodarstvu. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Vinko Gobec, predsednik Izvršnega odbora Republiške skupnosti za ceste.

Vinko Gobec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Dovolite, da se k razpravi oglasim kot predsednik Iniciativnega odbora za ustanovitev skupnosti za ceste in predsednik Izvršnega odbora Republiške skupnosti za ceste.

Predvsem bi rad poudaril, da smo 1971. leta z zakonom ustanovili Skupnost za ceste Slovenije, ki je postala upravljalca in gospodar magistralnih in regionalnih cest v Sloveniji ter postala s tem odgovorna tudi za vzdrževanje in rekonstrukcijo ter gradnjo cest. Samoupravna organa skupnosti sta 80-članska

skupščina in izvršni odbor, ki sta bila oblikovana na osnovi statuta in v skladu s citiranim zakonom, na osnovi ustavnih amandmajev.

Skupščina opravlja svoje naloge v okviru planskih dokumentov za srednjeročno obdobje. To pomeni, da smo plan 1971—1975 in plan 1976—1980 samoupravno obravnavali tako kot plane v drugih družbenih dejavnostih in v materialni proizvodnji. Ob tem pa naj povem, da se že od ustanovitve iniciativnega odbora borimo, da bi bil ta zakon čimprej sprejet, na osnovi katerega bi bilo mogoče na novo konstituirati to pomembno področje materialne proizvodnje v SR Sloveniji. Številni delegati se boste spomnili, da smo o tem mnogokrat razpravljali, vedno pa se je nekje zataknilo. Končno imamo osnutek, ki ga moramo podpreti.

Delavci v organizacijah združenega dela in občani v krajevnih skupnostih so o teh vprašanih razpravljali. To pomeni, da smo vendarle težili, ne glede na pomanjkljivo organiziranost, da gospodarimo v interesu delavcev v združenem delu in občanov v krajevni skupnosti. Vendar pa nekateri, ko pavšalno ocenjujejo delovanje republiške skupnosti za ceste, istovetijo strokovno službo republiške skupnosti za ceste z republiško skupnostjo, nekateri pa se tudi sami istovetijo z njo. To pa seveda ni v redu.

V tem času je cestna skupnost bila priča pripravljanju številnih variant novega zakona o javnih cestah, in sicer od 1974. leta pa do danes. O teh podrobnostih smo govorili.

Želim predvsem spregovoriti o pobudi in aktivnosti iniciativnega odbora, ki ga je imenovala skupščina Republiške skupnosti za ceste, pri pripravi zakona in pri urejanju družbenoekonomskih odnosov na novi osnovi. Lahko rečemo in ocenimo, da so skupščina in izvršni odbor Republiške skupnosti za ceste ter drugi organi v tem času uspešno opravili veliko nalog. Realizirali so oba plana, izvedli posojilo za ceste, bili aktivni pri pripravi zakona in sprejeli številne družbene dogovore za Ljubljano, Maribor, Koper, Kranj in tako dalje. To se pravi, da je na tem področju vendarle bila velika aktivnost.

Seveda pa s tem še daleč ne moremo biti zadovoljni. Nasprotno, kritično moramo pogledati opravljeno delo in si še z večjo aktivnostjo prizadevati, da uredimo zakon o združenem delu in ustavne opredelitve za to področje.

Iniciativni odbor, ki je bil imenovan leta 1976., je imel do danes 11 sej. Najprej je deloval v okviru sindikata prometa in zvez, potem pa ga je na predlog tega istega sindikata imenovala republiška skupščina.

Pripravili smo teze za sporazum o ustanovitvi občinskih in območnih skupnosti, pripravili in objavili smo osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi republiške skupnosti in tako dalje. Člani iniciativnega odbora redno v vseh telesih skupščine in v skupščini aktivno sodelujemo pri koncipiranju zakona. Na zadnji seji, ki smo jo imeli 13. maja, smo sprejeli še nekatere pripombe, s katerimi pa še niste seznanjeni. Zato naj jih poudarim.

Temeljna in splošna določba zakona uvršča ceste med osnovna sredstva, to so magistralne in regionalne ter lokalne ceste in določa, katere organizacije upravljajo te ceste. Pri tem se štejejo za lokalne ceste ulice in trgi v naseljih. Predlagamo, da bi 8. člen povezali z 10. členom, tako da bi ulice in trge ter druge ceste, ki niso magistralne ali regionalne ceste, urejale občine tako kot do sedaj. To pomeni, da bi s temi cestami gospodarile komunalne delovne organizacije. Lokalne ceste po tem predlogu razvršča in ureja skupščina; zato bi bilo prav, da se to poveže in mislim, da bi lahko našli rešitev, ki bi bila v skladu s številnimi predlogi.

Iniciativni odbor Samoupravne interesne skupnosti predlaga, da se ustanovijo občinske in republiška interesna skupnost in da se v 14. členu črtajo 3., 4. in 6. odstavek, ter ta materija prepusti samoupravnemu sporazumevanju. Praktično to pomeni, da se občinske samoupravne interesne skupnosti za ceste lahko ustanovijo tudi za območje dveh občin. Vendar naj to ne bi bilo pravilo. Njihova notranja organiziranost pa naj bi bila urejena s samoupravnimi splošnimi akti.

Zavzemamo se tudi za tako imenovane čiste samoupravne interesne skupnosti za ceste, v katerih naj se problemi na tem področju hitreje rešujejo po načelu »čisti računi — dobri prijatelji«. Mislim, da je to možno uresničevati prav prek takih skupnosti za ceste.

Elementi, ki podpirajo tako stališče, so naslednji. Prvi in najpomembnejši je problematika, ki jo čutimo vsi na področju cestnega gospodarstva, od lokalne ceste pa do avto-cest; drugi je interes občanov in delovnih ljudi; tretji je zagotovitev enotnosti v gospodarjenju in upravljanju s cestami; četrti je resolucija za III. kongres samoupravljalcev, ki nakazuje, da je interesne dejavnosti treba organizirati na tisti ravni, ki je čim bliže združenemu delu, to pomeni čim bliže delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih; peti je »čisti SIS in čisti računi«.

Kategorizacijo naj opravljajo samoupravne interesne skupnosti in ne državni organi, seveda ob soglasju organov družbenopolitičnih skupnosti. Občinske skupnosti naj bodo neposredno odgovorne za razvoj in upravljanje s cestami. Danes se še vse prevečkrat dogaja, da prihajajo na republiško skupnost vloge za reševanje posameznih problemov, češ »uredite to in to«. Premalo je namreč še neposredne odgovornosti za samostojno usklajevanje potreb in možnosti in mislim, da jo bo prav gotovo več v tisti občinski skupnosti, ki smo jo predlagali. V zvezi s tem je potrebno spremeniti 16., 18. in 22. člen. Tu gre za planske dokumente, in sicer za uresničitev zakona o družbenem planiranju. Mislimo, da ni potrebno, da ima zbor uporabnikov v tej zvezi neko posebno funkcijo. Če je potreba, se lahko sestane. To je metoda njegovega dela, ki pa je ni treba opredeliti v zakonu.

Tudi direktno delegiranje delegatov iz organizacij združenega dela za vzdrževanje avto-cest v skupščino ni primerno. Delegiranje naj se opravlja prek občinske skupnosti, to se pravi iz temeljne organizacije združenega dela in krajevne skupnosti v občinske, iz občinske pa v republiško.

Glede planiranja menimo, da je treba v 37. členu črtati 5. točko, 3. točko pa vsebinsko dopolniti tako, da bi se glasila: »uporabo cest v ceni plinskih goriv«. V zvezi s 3. in 6. točko v tem istem členu pa menimo, da je potrebno ponovno proučiti, ali bo tudi v prihodnje nadomestilo za uporabo cest urejala država brez neposrednega vpliva uporabnikov in izvajalcev, samoupravno organiziranih v interesni skupnosti, pri čemer bi imele večjo vlogo občine v skladu z ustavo. Pri tem je bil iniciativni odbor seznanjen tudi s stališči Zveznega družbenega sveta za vprašanja družbene ureditve, v katerem pravi, da naj prispevke za pogonska goriva in razna nadomestila za uporabo ne ureja država, ampak naj to urejajo samoupravne interesne skupnosti. Zaradi enotnosti v vsej Jugoslaviji pa naj bi to urejali tudi na nivoju zveze, SIS-ov, republik in pokrajin v federaciji.

Ta člen je zelo pomemben, ker govori o financiranju in mislim, da ni treba, da si delamo utvare, da bo zaradi novega zakona več sredstev. Sredstev bo toliko, kolikor se bomo samoupravno sporazumeli in jih v samo-

upravnih sporazumih o temeljih planov namenili za določeno dejavnost in za določene naloge.

Zavzemam pa se, da je financiranje opredeljeno z viri, tako kot je v osnutku, vendar pa naj bo omogočeno kombinirano financiranje. Ni potrebe, da se cestnina najprej steka v sklad občinske skupnosti za ceste, nato pa v republiškega. Cestnina je lahko direktni dohodek republiške skupnosti, medtem ko naj gre nadomestilo za uporabo regionalnih cest v občinsko skupnost. Tudi vsi drugi dohodki naj se stekajo v občinske skupnosti in se potem na osnovi samoupravnih sporazumov in planov združujejo za skupne potrebe vzdrževanja na nivoju republike. Za to je osnova samoupravni sporazum o temeljih plana, ne pa kak drug ukrep.

43. člen, ki govori o financiranju Avto-moto društev oziroma o njihovi dejavnosti na cestah, naj se črta. Menimo, da je to treba urejati direktno z medsebojnim dohodkovnim ali pa samoupravnim sporazumom med upravljalci cest in društvi.

Tudi 51. člen naj se črta.

Pripombe imamo nadalje k 55., 58., 66. in k 71. členu. Črta naj se 67. člen in na novo normira, da Republiški komite za promet in zveze v soglasju z Republiškim komitejem za energetiko, industrijo in gradbeništvo izda tehnične podzakonske predpise za gradnjo in rekonstrukcijo cest, če teh ne izda zvezni organ.

Pri kazenskih določbah menimo, da jih je treba uskladiti z nekaterimi drugimi predpisi. Preverijo naj se tudi višine predvidenih kazni in njihova smotrnost. V končni posledici bodo kaznovani plačevali kazni iz sredstev, ki jih združujejo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in občani.

Glede strokovnih služb menim, da je pravilna ugotovitev, da ni bojzani pomnožitve strokovnih služb, seveda, če občine ne bodo preveč lokalistično zaprte, da bo hotela vsaka imeti svojo službo. Če se bomo znali sporazumeti in uporabiti razpoložljive strokovne službe skupnosti, ki v občinah že obstajajo, potem se administracija ne bo povečala. Osnovno je to, da samoupravne interesne skupnosti ustanovijo za svoje potrebe službe, ki bodo organizirane v skladu z zakonom o združenem delu. To pomeni, da ne gre samo za neko prilagoditev, ampak za organizacijo. Pri tem pa moramo upoštevati, da se organiziramo tako, da bomo najbolj smotrno in ekonomsko izkoristili strokovne potencialne, ki so nam že na voljo.

Na koncu želim reči še nekaj besed v zvezi s pavšalnimi ocenami o našem delu, ki so prisotne ne samo zadnje čase, ampak že dalj časa. V osmih letih svojega mandata smo neštokrat kontaktirali in prosili ustrezne družbeno-politične dejavnike, da dajo svoja mnenja glede nadaljnega delovanja te interesne skupnosti. Znano je namreč, da interesna skupnost ne more sama sebe voliti, ker vemo, da so za to potrebni določeni postopki. Vsi smo težko čakali na ta zakon. Predvideno je bilo, da bo sprejet leta 1977. Ker se je njegov sprejem tako dolgo odlašal, delamo nekateri delegati volontersko v tej skupnosti že tretji mandat. In na koncu je tako, da tisti, ki več dela, je tudi več kritiziran. To seveda ni spodbudno za delovanje delegatov v tej skupnosti. Toda, če teh delegatov v tej skupnosti ne bi bilo, potem tudi široke aktivnosti, o kateri je govoril tovariš Lunder, verjetno ne bi bilo. To pomeni, da smo si vendarle prizadevali, da bi bilo naše delo v skladu z zakoni in ustavo.

Zavzemam se, da se osnutek s pripombami sprejme in čimprej predloži skupščini predlog, da bi tako po šestih oziroma sedmih letih končno to dejav-

nost samoupravno organizirali. Kolikšen je interes za ta zakon, kaže tudi široka razprava. Dovoljujem si oceno, da niti ob ustavi ni bilo tako dolge in tako široke diskusije, kot je bila prav ob tem zakonu, ki ga sprejemamo v vseh treh fazah, kar je tudi redkost. Seveda želimo kvaliteten zakon o cestah. Lahko bi zakon že imeli, vendar manj kvalitetnega in bi ga danes spreminjali, tako kot po šestih letih spreminjamo ustavo. Naj pa tudi povem, da so bile vmes neke tehno strukture, ki nam niso naklonjene, da bi ta zakon prej sprejeli. Zato smo upravičeni zahtevati pospešeno delo na tem področju.

Moram pa povedati še nekaj! Spremembo družbenoekonomskih odnosov na tem področju ovira tudi tole. Država je na tem področju tako močno zasidrana kot nikjer, kajti vi veste, da družbenoekonomski odnosi niso odvisni le od dobre volje samoupravljalcev in delegatov, ampak predvsem od materialne osnove. O materialni osnovi za to dejavnost pa žal odloča v glavnem državna regulativa. Izvzeti so samo samoprисpevki in posojila. Mislim, da morajo samoupravne interesne skupnosti postati mesto dogovarjanja in mesto, ki je odgovorno za izvedbo tega, o čemer se bomo dogovorili. Številne pripombe, ki so konkretne in realne, naj se vključijo v predlog zakona. Glavno delo je opravljeno, ker vendarle moramo poudariti, da so temeljne pripombe iz razprav v jeseni 1979. leta in maja 1980. leta upoštevane v osnutku. Sedaj jih je potrebno prečistiti in pravno oblikovati.

Zakonodajno-pravna komisija je pri tem opravila pomembno delo, ker je v svojem poročilu zelo jasna in precizna. Prav tako so pomembna stališča Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije in stališča Republiške konference SZDL Slovenije. Pripombe delovnih teles skupščine dopolnjujejo zakon in zato pričakujemo hitrejšo obravnavo predloga zakona, kot je bila sedaj od razprave o tezah pa do današnjega osnutka. Zavedati pa se seveda moramo, da se aktivno delo nas aktivistov na terenu in v družbenopolitičnih organizacijah s tem šele začinja. Takoj moramo pričeti z ustanavljanjem občinskih interesnih skupnosti na osnovi samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Dovolite mi, da predlagam, da naj bi bile razprave časovno kar se da racionalne, ker imamo še precej točk dnevnega reda. Razen tega bi rad poudaril, da danes pravzaprav ne ocenjujemo dela Republiške skupnosti za ceste in zato prosim, da se v razpravi izogibate kakršnikoli polemiki in razpravi o tem, tako bodo tudi razprave nekoliko krajše.

Besedo dajem tovarišu Mihi Košaku, predstavniku Združenih cestnih podjetij Slovenije.

Miha Košak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Dovolite mi, da vas seznanim z mnenji in stališči cestnih podjetij Slovenije o osnutku zakona o javnih cestah.

Cestna podjetja Slovenije, združena v sestavljeno organizacijo združenega dela Združena cestna podjetja Slovenije, so bila ustanovljena 1961. leta z aktom Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije kot namenska podjetja za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest. Za ta namen so se usposobila in specializirala do takega nivoja, kot ga je diktirala cestna mreža in promet na njih. Te usmeritve cestna podjetja niso nikdar menjala oziroma podrejela drugim dejavnostim. Nasprotno, negovala so svojo pripadnost cestam in ohranjala tradicijo slovenskih cestarjev, za kar se v celoti izrekamo tudi danes. Prav zaradi tega

je razumljivo, da smo z vso pozornostjo spremljali nastajanje novega zakona o javnih cestah in ustvarjalno sodelovali pri pripravi osnutka zakona.

V najširši javni razpravi v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih organizacijah smo skrbno proučili osnutek tega zakona, ki na novo ureja družbenoekonomske odnose v cestnem gospodarstvu in v njih tudi družbeni in ekonomski položaj, mesto in vlogo delavcev cestnih podjetij v cestnem gospodarstvu. V teh razpravah smo se sporazumeli in na delavskem svetu sodza Združenih cestnih podjetij Slovenije dne 25. 5. 1981 sprejeli naslednja načelna mnenja in stališča k osnutku zakona o javnih cestah.

1. Delavci cestnih podjetij podpiramo vsa sistemska izhodišča osnutka zakona in menimo, da predstavljajo solidno osnovo za pripravo predloga zakona. To oceno opiramo na predloženih sistemskih rešitvah, ki so bile dolga leta odprta in nerešena ter celo predmet ustavnega spora. To so zlasti rešitve glede statusa javnih cest, upravljanja z javnimi cestami, organizacije samoupravnih interesnih skupnosti za ceste, delegatskega sistema, virov in samoupravnega razporejanja sredstev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest in tako dalje.

Načelne rešitve o navedenih vprašanih predstavljajo nedvomno napredek v primerjavi s sedanjim stanjem, saj končno razvrščajo ceste med objekte družbene reprodukcije, to je med družbena sredstva, s katerimi upravljajo delavci v združenem delu. Osnutek zakona postavlja temelje za gospodarjenje in odgovornost v cestnem gospodarstvu, delavce v organizacijah združenega dela, ki bodo upravljali in vzdrževali ceste, pa postavlja v enakopraven položaj z drugimi delavci v združenem delu.

2. Kljub podpori osnutku zakona, pa ne moremo mimo ugotovitve, da načela 4. člena osnutka zakona niso dosledno izpeljana v nekaterih konkretnih določbah zakona, kar narekuje nadaljnjo ugotovitev, da gre pri cestah še vedno za precej omejeno upravljanje, ki odstopa od upravljanja v dejavnostih drugih samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje. Osnutek zakona namreč še vedno prepušča nekatere bistvene zadeve s področja upravljanja skupnostim za ceste, kot na primer, odločanje o celotnih sredstvih enostavne reprodukcije, planiranje, investitorstvo in izdajanje nekaterih soglasij. Zato ponovno predlagamo v premislek vprašanje, ali so vse te omejitve resnično potrebne in utemeljene in ali te omejitve ne bodo imele za posledico razvrednotenja pozitivnih rešitev osnutka zakona, ki izhajajo iz upravljanja cest po organizacijah združenega dela. Takšna je na primer možnost in učinkovitost gospodarjenja s cestami ter realizacija prevzemanja odgovornosti za ceste in za škodo, ki bi nastala uporabnikom cest iz objektivnih razlogov.

Pripominjamo, da osnutek zakona še vedno ohranja odnos izvajalec—samoupravna interesna skupnost in ne izvajalec—uporabnik. Izvajalec je še vedno pogodbeni stranka samoupravne interesne skupnosti za ceste, ki opravlja vsa dela, tudi dela enostavne reprodukcije cest, po odločitvah in planih skupnosti za ceste. Zaradi tega lahko upravlja s cestami in izvaja dela enostavne reprodukcije cest le v okviru pogodbenih sredstev, ki jih samoupravna interesna skupnost nameni v svojih planih za posamezna cestna dela in odgovarja za svoje delo skupnosti za ceste in ne uporabnikom cest.

S tem prevzema samoupravna interesna skupnost odgovornost za ceste in morebitne škode, ki bi nastale uporabnikom cest. To je razumljivo, saj bo organizacija za vzdrževanje cest še vedno pridobivala sredstva od skupnosti za ceste, ki bodo predstavljala le plačilo opravljenega dela. Zato bodo te orga-

nizacije združenega dela praktično lahko upravljale le s svojimi sredstvi za delo in z dohodkom, ustvarjenim iz celotnega prihodka po načelih svobodne menjave dela, ne pa tudi s cestami in sredstvi enostavne reprodukcije cest.

Kljub temu, da ne nasprotujemo takšni rešitvi, pa vseeno menimo, da le-ta ne daje podlage za upravljanje in stimulacije za gospodarjenje s cestami in da pogojuje situacijo, ki bo ponovno zameglila vprašanje odgovornosti za stanje na cestah. Takšno situacijo pa imamo v cestnem gospodarstvu danes, zaradi česar menimo, da v tem pogledu osnutek zakona ni storil bistvenega koraka naprej.

3. Delavci cestnih podjetij podpiramo načelo o enotnosti cestne mreže po območnih skupnostih za ceste in načelo enotnosti sistema združenega dela za upravljanje in vzdrževanje vseh cest v SR Sloveniji. Menimo, da sta ti načeli v zakonu celo premalo poudarjeni. Ob tem izjavljamo, da smo pripravljene in usposobljene skupaj z delavci komunalnih organizacij prevzeti v upravljanje in vzdrževanje vse razvrščene ceste v Sloveniji ter z enotno organizacijo zagotoviti racionalno in učinkovito upravljanje in vzdrževanje cest v Sloveniji.

4. Osnutek zakona ne loči dovolj jasno nekaterih strokovnih del za pravo odločitev od izvajanja teh del. Tako ni določeno, ali se bodo te naloge opravljale v združenem delu ali ponovno v obsežnih strokovnih službah skupnosti za ceste. Kot primer takih del navajamo pripravo predlogov dolgoročnih, srednjeročnih in letnih planov skupnosti za ceste in v zvezi s tem pridobivanja in vodenje potrebne tehnične dokumentacije in podatkov; opravljanje računovodskih del za sredstva, ki jih bodo združevali skupnosti za ceste na svojih računih; izdelovanje investicijske dokumentacije (investicijski programi itd.) in izvajanje drugih opravil investitorstva; dajanje predlogov o razglasitvi cestnih rezervatov za rekonstrukcije in gradnje cest; planiranje gradnje avtobusnih postajališč; izdajanje soglasij za gradnjo avtobusnih postajališč izven vozišča ceste in odnosi z uporabniki cest glede čezmerne uporabe cest.

Osnutek zakona prenaša pretežni del nalog, izhajajočih iz funkcije upravljanja s cestami na organizacije za vzdrževanje cest, del nalog na samoupravno interesno skupnost za ceste. Del konkretnih strokovnih nalog je po našem mnenju nesporno skupnega pomena za vse organizacije za vzdrževanje cest in sodi v okvir 403. člena zakona o združenem delu. Njihovo skupno urejanje in izvajanje predstavlja racionalno in ekonomično rešitev. Smotrno in ekonomsko upravičeno bi bilo torej te naloge združiti in izvajati v posebni organizaciji združenega dela v okviru cestnega gospodarstva. Združevanje teh del v taki delovni organizaciji pa je stvar delavcev v temeljnih organizacijah za vzdrževanje cest, ki naj bi v okviru republiškega združevanja ustanovile tako delovno organizacijo.

Kot primer del skupnega pomena, ki bi jih taka delovna organizacija izvajala, navajamo izdelavo kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih planskih dokumentov vzdrževanja, rekonstrukcij in gradenj cest; izvajanje investitorskih poslov za gradnjo in rekonstrukcijo cest; izdelavo tehnične dokumentacije; revizije projektov; tehnološko pripravo del, uvajanje novih tehnologij, normativov, standardov, izdelavo ekspertiz, zbiranje podatkov in obveščanje javnosti; uvozni, komercialni posli in strokovno izobraževanje.

Podrobnejše opredelitve o ustanovitvi in medsebojnih odnosih naj bi urejal družbeni dogovor iz 53. člena osnutka zakona in na njegovi osnovi samo-

upravni sporazum o združitvi v sodz v cestnem gospodarstvu. V tem smislu naj bi se dopolnil 28. člen osnutka zakona.

Delavski svet je izoblikoval še vrsto pripomb k posameznim členom osnutka zakona, ki jih ne bom bral, ampak jih bom predložil Zboru združenega dela z željo, da jih posreduje predlagatelju zakona.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Boris Korbar, sekretar Avto-moto zveze Slovenije.

Boris Korbar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Z razvojem prometa se v razvitih deželah vzporedno razvijajo tudi spremljajoče službe in dejavnosti. Taka služba je tudi služba »Pomoč-informacije«, ki je v razvitih deželah že davno dobila status javne službe, saj si sodobnega prometa ne moremo zamišljati brez sistemsko organizirane tehnične pomoči na cesti.

Dejavnost službe »Pomoč-informacije« se torej neposredno veže in odločilno vpliva na osnovno funkcijo cestnega omrežja, saj učinkovita služba omogoča nemoten potek prometa. Mislim, da ni potrebno razlagati pomena te službe za gospodarstvo, turizem, prometno varnost, kakor tudi za ostale dejavnosti, ki so neposredno ali posredno vezane na cestni promet.

Čas, v katerem živimo, zahteva vse večjo organiziranost in učinkovitost pri zadovoljevanju potreb člana naše skupnosti, gosta v naši domovini in vsakega drugega udeleženca v prometu na naših cestah. Avto-moto zveza Slovenije se s prometno-preventivno dejavnostjo ukvarja že od svojega nastanka pred skoraj 33 leti. Oktobra 1959 pa je Avto-moto zveza Slovenije kot prva v Jugoslaviji ustanovila službo »Pomoč-informacije«. Vendar pa ta dejavnost zaradi neurejenega financiranja ne more zadovoljivo slediti naglo naraščajočim potrebam.

Naša organizacija je ustanovila in vzdrževala službo »Pomoč-informacije« iz sredstev članarine, kasneje pa je predvsem za vzdrževanje dobivala še sredstva iz drugih virov. Vsa sredstva, ki so se doslej združevala za službo »Pomoč-informacije«, tej dejavnosti še zdaleč niso omogočala razvoj, ki naj bi bil skladen naraščajočemu prometu.

Skupščina in drugi samoupravni organi Avto-moto zveze Slovenije so na širši pomen službe »Pomoč-informacije« in na čedalje večje zaostajanje te dejavnosti za potrebami javnost večkrat opozorili in predlagali, da bi ta služba dobila status javne službe in temu ustrezen sistem financiranja. Avto-moto društva in samoupravni organi Avto-moto zveze Slovenije so bili in so mnenja, da bi moral vsak voznik osebnega avtomobila kot potencialni koristnik te službe plačati določen znesek za dejavnost in razvoj službe »Pomoč-informacije«. Tak način združevanja sredstev so že zagotovili v SR Srbiji, podobno ureditev pa pripravljajo tudi v ostalih republikah in pokrajinah.

V osmi točki 5. člena zakona o položaju in pooblastilih Avto-moto zveze Jugoslavije, je avto-moto organizaciji dano javno pooblastilo, da opravlja zadeve službe »Pomoč-informacije«, ki jih nalagajo zvezni zakon in mednarodne pogodbe. Z navedenim zakonom je naši organizaciji dano javno pooblastilo za izvajanje že omenjene službe, ni pa določen sistem financiranja.

Že dalj časa ugotavljamo in opozarjamo, da so zmogljivosti službe »Pomoč-informacije« premajhne in da so močno zaostale za razvojem cestnega prometa. Služba je sicer dosegljiva na enotno telefonsko številko 987 v vseh

telefonskih omrežnih skupinah, vendar je zaradi že navedenih razlogov ča-
kalna doba predolga oziroma pomoči ne moremo nuditi. Kljub težavam je
služba »Pomoč-informacije« v letu 1980 opravila občanom prek 33 000 različ-
nih intervencij.

Delegati vseh slovenskih avto-moto društev v samoupravnih organih Av-
to-moto zveze Slovenije podpirajo ureditev sistema financiranja in delova-
nja službe »Pomoč-informacije« tako, kot je navedena v 43. členu osnutka
zakona o javnih cestah. O obsegu, ceni, kakovosti storitev in načinu nadzora
bodo odločali občani kot uporabniki s samoupravnim sporazumom, ki ga bo
z Avto-moto zvezo Slovenije sklenila Republiška skupnost za ceste v imenu
vseh skupnosti za ceste. Finančna sredstva se bodo uporabljala strogo namen-
sko, vodila se bodo na posebnem računu, zagotovljen pa bo tudi nadzor upo-
rabnikov.

Z uzakonitvijo predlagane ureditve sistema financiranja in delovanja služ-
be »Pomoč-informacije« bo storjen pomemben korak k večji prometni var-
nosti, k čimbolj nemotenemu prometu na naših cestah in k večji skrbi za mo-
toriziranega občana. Avto-moto zvezi Slovenije pa bo dana še dodatna odgo-
vornost, saj bo postopoma moral odpasti izgovor, da služba »Pomoč-infor-
macije« ni dovolj razvita.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Peter
Janežič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 31. okoliš,
Domžale.

Peter Janežič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati!
Skupščina občine Domžale je na zasedanjih zborov dne 20. 5. 1981 obravnavala
osnutek zakona o javnih cestah. Ob obravnavi so bile sprejete naslednje pri-
pombe ter stališča k predloženemu osnutku zakona.

8. člen: Nesprejemljivo je, da bi bilo urejanje ulic, trgov in cest v naseljih
predmet cestnega gospodarstva. Vztrajamo, da to ostane še nadalje pred-
met dejavnosti komunalnega gospodarstva, glede na večletno tradicijo ter
glede na to, da to predstavlja temeljno infrastrukturo v naseljih.

Če se bo zakonodajalec drugače odločil, zahtevajo naše delegacije in zbori
Skupščine občine Domžale prepričljivejše argumente, da urejanje ulic, trgov
in cest v naseljih ni več komunalna dejavnost. Menimo pa, da teh argumentov
praktično ni, ker bi s tem ovrgli stoletno tradicijo te dejavnosti pri nas in v
svetu.

13. člen: Na podlagi določbe 13. člena osnutka zakona bi morali v vseh
občinah ustanoviti skupnosti za ceste, ob tem pa tudi enovit sistem združene-
ga dela za upravljanje in vzdrževanje cest občinskih in republiških skupnosti
za ceste. Pri tem se postavlja vprašanje, ali je smotrno v letih stabilizacije
iti v reorganizacijo komunalnih in cestnih organizacij združenega dela, ka-
kor tudi samoupravnih interesnih skupnosti, kar prav gotovo ni v skladu z
zahtevami po zmanjšanju administracije. Predlagamo smotrnejšo organizira-
nost cestnega gospodarstva na regionalni osnovi, podobno kot bo to na pod-
ročju vodnega gospodarstva.

Ob ustanavljanju skupnosti za ceste zastavljamo predlagatelju zakona tudi
vprašanje, koliko novih delavcev se bo zaposlilo v SR Sloveniji v samouprav-
nih interesnih skupnostih za ceste ter za koliko se bo ob tem zmanjšalo šte-

vilo delavcev v Republiški skupnosti za ceste zaradi te reorganizacije ter če so cestna podjetja kadrovsko in strokovno usposobljena za formiranje temeljnih organizacij združenega dela za področje ene ali več občin.

Na vsak način pa menimo, da bi morali zakon o javnih cestah ter vso zakonodajo s področja komunalnega in stavbno-zemljiškega področja obravnavati ter sprejemati hkrati.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Razpravljal bo tovariš Dušan Stanjko, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 38. okoliš, Ljubljana-Šiška.

Dušan Stanjko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupščina občine Ljubljana-Šiška je na svoji seji dne 25. maja 1981 razpravljala o osnutku zakona o javnih cestah. Ob tem je sprejela naslednje pripombe:

1. Skupščina občine Ljubljana-Šiška se zavzema za osnovno besedilo 14. člena osnutka zakona s tem, da se ustanovi enota za ceste v komunalni samoupravni interesni skupnosti občine.

2. Za 66. člen osnutka zakona bo potrebno v prehodnih in končnih določbah določiti rok za izvršitev tega člena za sedanje avtobusne postaje oziroma postajališča.

3. 76. člen je v nasprotju z 22. členom zakona o urbanističnem planiranju.

4. V šesti alineji 80. člena osnutka zakona je navedena neprecizna opredelitev »korekture krivil«, ki jo je lahko upoštevati tudi kot gradnjo cest, za kar je potreben celoten postopek za novogradnjo in po mnenju skupščine ne le priglasitev del.

5. Zakon naj ne obdela le križanja ceste s cesto oziroma železnico, temveč predpiše tudi prečkanje peš poti na magistralnih in regionalnih cestah.

6. Skupščina predlaga, da se 109. člen dopolni s prepovedjo postavljanja predmetov, ki ovirajo preglednost tudi pred prehodi za pešce.

7. 109. člen ne zajema prehodov za pešce in kolesarskih stez.

8. V kazenskih določbah niso predvideni minimalni zneski denarnih kazni.

9. Predlagamo, da mora biti iz zakona razvidna materialna osnova novega sistema cestnega gospodarstva, kajti le na tej osnovi se bodo delegati odločali o tem vprašanju. V tem pogledu podpiramo stališča in mnenja iz prve alineje Odbora Zbora občin za družbenoekonomske odnose in razvoj.

10. Predlagamo, da se v 50. členu opredeli vire za oblikovanje amortizacije. Posebno velja to za oblikovanje amortizacije za lokalne ceste, ko je že sedaj znano, da v mnogih občinah zbrana sredstva iz 37. člena osnutka zakona ne zadoščajo niti za primerno vzdrževanje. Postavlja se vprašanje, ali naj organizacije združenega dela dodatno združujejo sredstva za oblikovanje amortizacije za lokalne ceste, kar bo ob že sprejetih temeljnih planov skorajda nemogoče, saj so družbene obveznosti gospodarstva izven gospodarsko razvitih centrov že sedaj zelo velike.

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Tomislav Majer, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 1. okoliš, Celje.

Tomislav Majer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov daje k osnutku zakona o javnih cestah naslednje pripombe.

1. Postavljena načela v osnutku zakona o javnih cestah so dobra in glede njih nimamo pripomb.

2. Osnutek zakona o javnih cestah ter teze za osnutek zakona o varnosti cestnega prometa morajo biti usklajene.

3. V 8. členu je potrebno konkretno opredeliti kategorizacijo cest. Do sedaj so v različnih občinah uporabljali različne kriterije za kategorizacijo cest, kar povzroča neenotno obravnavo. Menimo, da je potrebno kategorizacijo cest poenotiti oziroma uskladiti.

4. V 15. členu naj se v drugem odstavku črta druga alineja ali pa naj le-ta konkretnije opredeli tudi vidik odgovornosti.

5. V 18. členu naj se v prvem odstavku doda besedilo: »predvsem magistralne in regionalne ceste«.

6. V 22. členu predlagamo, da se črta tretji odstavek.

7. V 28. členu je potrebno zagotoviti rešitev, da vsa strokovna opravila izvaja vzdrževalna delovna organizacija, strokovna služba samoupravne interesne skupnosti pa le opravila v zvezi z delom skupščine skupnosti.

8. V 37. členu bi bilo potrebno dodati nov odstavek, ki bi določal, da anuitete za posojila bremenijo tisto področje, za katero so bila posojila uporabljena.

9. V 39. členu postavljamo vprašanje, zakaj sredstev, zbranih s samopriskom, ne bi bilo možno uporabljati tudi za vzdrževanje in varstvo cest, torej enostavno reprodukcijo, če so se občani, ki so se odločali za zbiranje sredstev, na ta način za to odločili. V zakon bi bilo potrebno vnesti določilo, po katerem se sredstva, zbrana s samopriskom, uporabljajo za namene, za katere so bila zbrana.

10. V 41. členu naj bi se zaradi racionalizacije vneslo določilo, po katerem služba družbenega knjigovodstva z zbirnega računa namesto občinskimi skupnostim za ceste nakazuje sredstva na račune organizacij za vzdrževanje cest.

11. V 50. členu naj bi se črtal zadnji odstavek.

12. V celoti naj se črta 51. člen.

13. V tretji odstavku 66. člena je potrebno vnesti spremembo, po kateri mora imeti investitor za gradnjo avtobusnega postajališča izven vozišča soglasje od upravljalca ceste in ne od pristojne skupnosti za ceste.

14. V zvezi z določilom 81. člena bi bilo nujno zagotoviti, da bi bili natančnejši predpisi o vzdrževanju in varstvu cest izdani že ob uveljavitvi zakona o javnih cestah.

15. V 96. členu naj se v prvem odstavku besedilo: »opravljajo organizacije za vzdrževanje cest skupno z organi za notranje zadeve« nadomesti z besedilom: »opravljajo skupno organizacije za vzdrževanje cest in organi za notranje zadeve«.

16. V zvezi s celotnim poglavjem kazenskih določb imamo pripombo, da so le-te v nesorazmerju oziroma previsoke glede na družbeno nevarnost. Kazni za gospodarske prestopke in prekrške so odločno prestroge. Predvsem pa materialne določbe in kazenske sankcije niso v ustrezni soodvisnosti.

17. V zadnjem odstavku 53. člena naj bi se opredelilo določilo, da mora družbeni dogovor nastajati sočasno z zakonom, kajti le tako bo upoštevana

dosedanja organizacija cestnega gospodarstva ter njen kadrovski in materialni potencial.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Franc Jelenko, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 4. okoliš, Slovenske Konjice.

Franc Jelenko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Svojih pripomb ne bom bral, ker je bila večina pripomb že prebranih in ne bi rad zadrževal seje.

Predsednik Emil Tomažič: Besedo ima tovarišica Ivanka Repič, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 30. okoliš, Kamnik,

Ivanka Repič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupini delegatov za Zbor občin in Zbor združenega dela za področje gospodarstva, 30. okoliš iz občine Kamnik sta na razširjeni seji dne 20. maja 1981 obravnavali osnutek zakona o javnih cestah in oblikovali naslednja stališča.

Magistralne ceste in avtoceste naj upravlja republiška skupnost za ceste. Regionalne ceste naj se organizirajo po principu območnih skupnosti, primer: Območna vodna skupnost Ljubljana-Sava. Občinske ceste naj ostanejo v pristojnosti samoupravnih komunalnih skupnosti kot komunalna dejavnost.

Upravljalci in vzdrževalci cest naj ostanejo pristojna komunalna podjetja. Za regionalne ceste lahko cestno podjetje organizira po predlaganem predlogu tozde cestnega podjetja.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Leopold Jelenič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 22. okoliš, Črnomelj.

Leopold Jelenič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Osnutek zakona o javnih cestah v občini Črnomelj v načelu podpiramo, saj pomeni odločen korak k nadaljnjemu podružbljanju in nadaljnji krepitvi vpliva občin na politiko razvoja cestnega gospodarstva. Menimo, da morajo postati občinske interesne skupnosti nosilke temeljnih pravic v zvezi z gospodarjenjem z javnimi cestami, pri čemer naj zakon dopusti možnost medobčinskega povezovanja na osnovi skupnih interesov in hkrati predvidi način za učinkovito usklajevanje interesov, ko gre za magistralne ceste.

Ne moremo pa se strinjati s predvidenim načinom za preseganje razlik, ki obstajajo med občinami glede stopnje moderniziranosti regionalnih cest.

Po 37. členu osnutka zakona naj bi se zagotavljala sredstva za modernizacijo in rekonstrukcijo s samoupravnim združevanjem sredstev in s krajevnim samoprispevkom, s tem da v osnutku ni omenjena vzajemnost oziroma solidarnost tudi glede modernizacij in rekonstrukcij. Vzajemnost v 52. členu je namreč predvidena le za vzdrževanje regionalnih cest. Opredelili smo se za politiko enakomernega regionalnega razvoja v SR Sloveniji, zato na področju cestnega gospodarstva ne moremo mimo nekaterih razlik, ki obstajajo med občinami glede moderniziranosti in kvalitete cest.

V občini Črnomelj imamo vsega 115 km regionalnih cest, od tega jih je le dobra polovica moderniziranih. Občina je redko naseljena, zato imamo v

občini še 124 km občinskih cest. Tudi naša občina je med tistimi, ki niso zajete v planu Republiške skupnosti za ceste za obdobje 1981—1985, ob tem pa je bil plan 1976—1980 realiziran le polovično.

Menimo, da bo prelaganje skrbi za modernizacijo cest na občine brez ustrezne vzajemnosti pomenila za občine kot je naša korak nazaj oziroma nadaljnje zaostajanje na tem področju, saj gospodarstvo ne bo zmoglo visokih obremenitev, krajevni samoprisevek pa je vprašljiv vir glede na to, da ga že sedaj plačujemo v višini 2,5 odstotka za druge namene. Ljudje pa niso zadovoljni tudi z realizacijo srednjeročnega programa 1976—1980, za katerega so prispevali znatna sredstva s cestnim posojilom.

Predlagamo, da predlagatelj v zakonu izrecno predvidi vzajemnost tudi za modernizacijo in rekonstrukcijo cest, da bi tako z zakonom ustvarili potrebne pogoje za enakomernejši razvoj manj razvitih občin tudi na področju javnih cest.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala! Prijavljenih razpravljalcev ni več. Kdo še želi besedo? Besedo ima tovariš Janez Vilar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 37. okoliš, Ljubljana-Moste-Polje.

Janez Vilar: Skupina delegatov za Zbor občin in skupina delegatov za Zbor združenega dela za gospodarsko področje, 37. okoliš, Ljubljana-Moste-Polje sta na skupni seji obravnavali osnutek zakona o javnih cestah in imata naslednje pripombe.

6. člen: Ta člen preveč taksativno določa, za kaj se mora uporabiti opuščena cesta (drugi odstavek). Nesporejmljivo je določilo tretjega odstavka, ki določa, da je potrebno opuščeno cesto, v kolikor se ne uporablja v prometne namene, agrotehnično obdelati. Menimo, da je potrebno s programom izgradnje nove ceste določiti tudi namembnost opuščenih delov ceste.

Členi od 7. do 12. naj bi dobili svoj naslov, in sicer »Razvrstitev cest«.

8. člen: Razvrstitev lokalnih cest je potrebno uskladiti z zakonom o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, v katero pristojnost spada vzdrževanje ulic in podobno.

10. člen: Nejasno je določilo, kaj so javne poti. Po določilu 10. člena so dovozne poti javne poti, če niso osnovno sredstvo nobene organizacije združenega dela. S tem se predvideva, da so javne poti dovozne poti, katerih lastniki so zasebniki ali pa je zemljišče last splošnega ljudskega premoženja. Menimo, da je treba urediti status javnih poti, ne glede na lastništvo zemlje, Kot solastnik določene javne poti je lahko tudi organizacija združenega dela. 10. člen je potrebno dopolniti s tem, kaj morajo vsebovati predpisi skupščin občin, ki naj bi uredili to vprašanje.

11. člen: Drugi odstavek je treba dopolniti tako, da namen nove ceste določi samoupravna interesna skupnost, pri čemer naj odpade določilo, da se to določi s samoupravnim sporazumom o temeljih plana.

12. člen: Ta člen je potrebno dopolniti tako, da se razvrstitev cest, kakor tudi namen ceste, lahko tekoče spreminja brez zapletenih postopkov. Predlog za spremembo bi lahko podala ustrezna samoupravna skupnost, sklep o tem pa sprejmejo občinski izvršni sveti oziroma Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Določila v poglavju o samoupravnih interesnih skupnostih so preveč toga in preveč podrobno določajo, kakšna naj bo samoupravna organiziranost. V

samoupravni organiziranosti je treba zlasti poudariti samoupravno organiziranost uporabnikov, ki morajo imeti do določenih vprašanj odločujočo vlogo. Nesprejemljiva so stališča, da se organizacijske zadeve samoupravne ureditve rešujejo v okviru organizacij združenega dela, ki skrbijo za vzdrževanje cest. Temeljno izhodišče je, da mora biti temeljna samoupravna skupnost v okviru občine, ta se lahko povezuje z več občinami, na nivoju republike pa se povezuje v Republiško skupnost za ceste. Zakon naj predpiše načelo, da se družbenopolitična skupnost z družbenim dogovorom sama opredeli, kakšna bo samoupravna organiziranost v občini, ki mora temeljiti na racionalnosti in na vplivu uporabnikov na odločanje.

14. člen: Črtata naj se peti in šesti odstavek, kakor tudi obe varianti. Določila prvega, drugega, tretjega in četrtega odstavka so dovolj široka, da se družbenopolitične skupnosti odločajo za takšno samoupravno ureditev, ki ustreza določeni občini. Nesprejemljivo je določilo, da se za posebne družbenopolitične skupnosti ustanovi ena skupnost za ceste. Ta možnost organizacije je že vsebovana v tretjem odstavku tega člena.

15. člen: Črta naj se četrta alineja ali pa naj se določi kot možna oblika organiziranja. Glede na zapleten postopek spreminjanja samoupravnih aktov in pa potrebe po fleksibilnosti izvajalcev, je določilo iz četrte alineje v praksi težko izvedljivo.

To določilo bi lahko vplivalo tudi na monopolno pridobivanje poslov, namesto da bi se večina del izvršila z javno licitacijo oziroma na tržnih osnovah, saj se pogosto z dejavnostjo posebnega družbenega pomena zagotavlja prihodek izvajalcu, v manjši meri pa odgovornost družbi (majhna produktivnost, odgovornost samemu sebi za izvršena dela in podobno).

16. člen: Ta člen je potrebno uskladiti z zakonom o svobodni menjavi dela in z zakonom o družbenem planiranju.

18. člen: Ta člen naj zagotovi načelo, da je samoupravna organiziranost od občine do republike enovita, da tu ni republiških in občinskih nivojev ampak enoten program z jasnimi določili, kaj so naloge občinske skupnosti in kaj so naloge republiške skupnosti.

28. člen: Nesprejemljiv je drugi odstavek tega člena. Prvi odstavek že jasno določa, da je potrebno administrativno-strokovna dela opravljati smotrnino in racionalno, obliko organizacije pa je potrebno prepustiti družbenopolitični skupnosti oziroma samoupravni ureditvi, zlasti uporabnikom, ki so najbolj zainteresirani za racionalnost poslovanja. Treba je ločiti administrativna dela, ki jih je potrebno opravljati za delovanje delegatskega sistema ter opravljanje drugih opravil za izvajanje sklepov samoupravne skupnosti. Drugo pa so strokovna opravila, kot na primer posli investitorstva, ki naj bi jih praviloma vršile določene delovne organizacije — Zavod za izgradnjo Ljubljane in podobno, na podlagi pogodbe med samoupravno interesno skupnostjo in organizacijo združenega dela, na primer, z Zavodom za izgradnjo Ljubljane.

V poglavju o planiranju, financiranju in gospodarjenju naj bi se razmejila enostavna in razširjena reprodukcija, prav tako pa viri sredstev. Sprejemljiva so določila, da so ceste osnovno sredstvo vzdrževalcev cest in da je za ceste predpisana amortizacija, kar je novost glede na dosedanje stanje. Zakon naj določa, da se amortizacija cest ne more prelivati v amortizacijska sredstva, ki izhajajo iz sredstev in naprav kot pogoj za vzdrževanje cest (lastni objekti in naprave, mehanizacija). Z zakonom je potrebno točno določiti, kje se sredstva zbirajo. Sredstva naj bi se zbirala pri samoupravnih interesnih skupnostih,

ker so to sredstva uporabnikov. Način plačevanja storitev, ki mora temeljiti na opravljenem delu, se mora določiti s statuti skupnosti.

37. člen: Določila tega člena je potrebno dopolniti tako, da imajo zlasti uporabniki vpliv na vire sredstev, ne pa da se samo navede vir sredstev brez vpliva na ta sredstva; na primer sredstva, vsebovana v maloprodajni ceni pogonskih goriv.

Glede poglavja o gradnji in rekonstrukciji cest je potrebno dobiti mnenja strokovnih zavodov oziroma inštitutov.

V poglavju o vzdrževanju javnih cest so družbenopolitične skupnosti skoraj izključene iz upravnega postopka. Menimo, da to ni sprejemljivo.

91. člen: Tretji odstavek tega člena ni sprejemljiv, ker cesta ni sama sebi namen, ampak je ustvarjena za prometno dejavnost, ki jo ureja družbenopolitična skupnost. Promet, postavljanje in odstranitev prometnih znakov sodi v okvir prometa in s tem v breme družbenopolitične skupnosti (organov občine in Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije).

V poglavju o varstvu cest je potrebno dobiti mnenja ustreznih strokovnih inštitucij.

104. člen: Preverijo naj se določila tega člena, zlasti glede oddaljenosti ograj ob lokalnih cestah, ki naj znaša vsaj dva metra. Nejasna so določila o postavljanju reklamnih panojev in napisov. Potrebno je ločiti reklamne panoje in opozorilne napise s tem, da reklamnih panojev ne bi bilo dovoljeno postavljati. Dovoljeno naj bi bilo postavljanje opozorilnih napisov tako, da se jasno določi, na kaj lahko opozorilni napis opozarja (kulturni spomeniki, zdravstvene ustanove, turistični objekti, izjemoma še gospodarski objekti, ki so vezani na velik cestni promet — javna skladišča, železnica). Dovoljenje za postavitev opozorilnih znakov naj bi izdala pristojna občina oziroma Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Zakon naj tudi določa, da je mogoče za opozorilne znake uvesti plačilo taks, kar imajo druge republike že urejeno.

V poglavju o kazenskih določbah menimo, da so kazni zelo visoke.

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Hvala lepa. Prekinjam sejo, ki jo bomo nadaljevali po 30-minutnem odmoru.

(Seja zborna je bila prekinjena ob 11.05 in se je nadaljevala ob 11.45.)

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Nadaljujemo z delom. Še vedno smo pri 2. točki dnevnega reda. Naj vas seznanim, da so pismene razprave oddali delegati z gospodarskega področja, 18. okoliš iz Slovenske Bistrice in z gospodarskega področja, 5. okoliš iz Žalca.

Besedo dajem tovarišici Francki Herga, poročevalki skupine delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in zakonskih aktov s tega področja.

F r a n c k a H e r g a: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Iz poročil delovnih teles zborov in skupščine je razvidno, da je eno izmed pomembnih vprašanj, ki je bilo v razpravah deležno posebne pozornosti, tudi vprašanje, ki zadeva združevanje sredstev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest, kar je opredeljeno v 37., 38., 39., 40. in 41. členu osnutka zakona.

Stališča delovnih teles so si enotna v tem, da način združevanja sredstev in družbenoekonomski odnosi, ki pri tem nastajajo, niso ustrezno opredeljeni, saj se sredstva za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest združujejo na republiški ravni, medtem ko bi moral biti sistem združevanja sredstev izpeljan iz občinske skupnosti za ceste, v kateri bi se združevala sredstva za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo lokalnih in regionalnih cest, hkrati pa tudi za potrebe magistralnih cest ter za druge skupno dogovorjene naloge, sprejete s samoupravnim sporazumom o temeljih plana Republiške skupnosti za ceste.

Ob tem pa v razpravah v delovnih telesih ni bilo podprto stališče predlagatelja za predlagani režim sredstev v osnutku zakona, da je namreč sredstev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest le toliko, da ni mogoče financirati gradnje cest po planu in da zato ni mogoče uresničiti načela, da so nosilci združevanja sredstev občinske skupnosti za ceste, v katerih bi s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov združevala sredstva za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo regionalnih in lokalnih cest, hkrati pa tudi sredstva za vzdrževanje in gradnjo magistralnih cest ter za druge skupno dogovorjene naloge in prevzete obveznosti za njihovo uresničevanje, sprejete s samoupravnim sporazumom o temeljih plana Republiške skupnosti za ceste.

Dosedanja razprava je nedvomno potrdila, da mora biti sistem združevanja sredstev izpeljan iz občinskih skupnosti in ne more biti pogojen s tem, ali je ali ni dovolj sredstev. Vsekakor pa je potrebno, izhajajoč iz razprav v delovnih telesih, iskati nadaljnje argumente za lažjo opredelitev do problema združevanja sredstev.

Zato menim, da bi bilo delegatom pred dokončno odločitvijo o tem zakonu v veliko pomoč tudi prikazana celovita bilanca sredstev v cestnem gospodarstvu, in sicer po virih in po posameznih namenih v primerjavi s potrebnimi sredstvi za sedanje plansko obdobje.

Zaradi nedorečenosti samoupravnega sporazuma o temeljih srednjeročnega plana vzdrževanja in gradnje magistralnih in regionalnih cest v SR Sloveniji za naslednje srednjeročno obdobje, zaradi česar je bil tudi tako slab odziv pri sprejemanju tega sporazuma, je napovedan aneks k temu sporazumu, ki naj bi predvsem dorekel osnove in vire za združevanje sredstev za potrebe cestnega gospodarstva. Šele na osnovi tega aneksa bo mogoče planirane vire sredstev v srednjeročnem obdobju primerjati z opredeljenim fizičnim obsegom razvoja, vzdrževanja in izgradnje cest ter ugotavljati, ali je ali ni dovolj sredstev za planirano vzdrževanje in gradnjo cest v Sloveniji.

Na osnovi tega predlagam, da zbor s sklepom posebej zaveže predlagatelja, da za razpravo o predlogu zakona predloži tudi bilanco sredstev, ki mora temeljiti na sprejetem sporazumu in sprejetem aneksu za naslednje srednjeročno obdobje, kakor tudi na sporazumih občin za izgradnjo in vzdrževanje cest.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Kdo še želi razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo. Preden bom predlagal sklep, vas želim opozoriti na stališča in predloge Družbenopolitičnega zbora naše skupščine, ki je osnutek zakona obravnaval kot zainteresirani zbor. Stališča in predloge Družbenopolitičnega zbora ste prejeli po pošti, danes pa je Družbenopolitični zbor

nekoliko spremenil oziroma dopolnil svoja stališča in predloge. Te spremembe in dopolnila ste dobili na klop.

Spremeni se 2. točka, kjer se za besedo: »opredeliti« doda beseda: »predvsem«.

Za 5. točko pa se doda nova 6. točka, ki se glasi: »Družbenopolitični zbor predlaga pristojnima zboroma, da v svojem sklepu zavežeta predlagatelja, da ob predložitvi predloga zakona predloži tudi osnutke podzakonskih aktov, hkrati pa naj začne pripravo za oblikovanje družbenega dogovora o organiziranju temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij cestnega gospodarstva.«

Sedanja 6. točka postane 7. točka. Na to sem posebej opozoril zaradi tega, ker se bomo v predlaganem sklepu sklicevali tudi na stališča Družbenopolitičnega zbora.

Zboru torej predlagam, da pri tej točki sprejme naslednji sklep.

1. Osntek zakona o javnih cestah se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, ki naj hkrati s predlogom zakona predloži zboru tudi bilanco sredstev o cestnem gospodarstvu.

Pri pripravi predloga zakona naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije upošteva stališča in predloge Družbenopolitičnega zbora in prouči ter ustrezno upošteva pripombe, predloge in stališča delovnih teles zbora in skupine ter predloge in pripombe, dane na seji zbora.

Želi kdo o tako oblikovanem predlogu sklepa razpravljati? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (135 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlagani sklep soglasno sprejet.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na osntek zakona o knjižničarstvu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil njen Izvršni svet.

Danes ste k osnutku zakona prejeli na klop predlog sklepa, ki je bil pripravljen na podlagi vseh dosedanjih razprav o tem osnutku. Prejeli ste tudi stališče in sklepe Sveta za kulturo pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije k osnutku zakona.

Želi besedo predstavnik Izvršnega sveta? (Da.) Besedo ima tovariš Jože Humer, namestnik predsednika Republiškega komiteja za kulturo in znanost.

Jože Humer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Zakon o knjižničarstvu, ki je v fazi osnutka pred vami, obravnava in ureja eno najbolj razprostranjenih kulturnih dejavnosti in najbolj dostopnih oblik posredovanja kulturnih dobrin. Pri tem gre za kulturno dejavnost v najširšem pomenu besede, za dejavnost, ki ni namenjena le zadovoljevanju kulturnih potreb v ožjem smislu, temveč v enaki meri tudi izobraževanju in razvoju strokovnega in znanstvenega dela.

Sedanji zakon je naravnán predvsem na splošno-izobraževalne knjižnice in tudi velja skoraj izključno zanje. Te so že v veliki meri postale sestavni del in sredstvo za zadovoljevanje vsakdanjih kulturnih in družbenih potreb človeka in pomoč pri njegovem ustvarjalnem angažiranju v družbi in v kulturnem življenju.

Manj organizirane pozornosti, zlasti pa pravne, smo doslej namenjali tako imenovanim specialnim knjižnicam, torej tistim, ki v največji meri zadovo-

ljujejo vsakdanje delovne potrebe delavca, pa sprotne in razvojne potrebe združenega dela v celoti, še posebej pa raziskovalne in pedagoške sfere. Prav pri razvoju specialnih in visokošolskih knjižnic pa smo dosegli v zadnjih petnajstih letih največji razmah.

Te premike v razvoju knjižničarstva skuša osnutek zakona upoštevati in jih usmerjati. Postavlja načelo, da je knjižnično-informacijski sistem v Sloveniji enoten. Njegova enotnost je zagotovljena med drugim z enotno strokovno obravnavo gradiva, enotnim načinom zbiranja in obdelave informacij, s skupnim zagotavljanjem delovanja centralnih katalogov in z razvijanjem medknjižnične izposoje.

Enakost oziroma enotnost ni sama sebi namen. Omogoča naj sodelovanje, racionalnost, preglednost in z njo učinkovito usmerjanje knjižničarske dejavnosti, predvsem pa kar najboljšo dostopnost vsega knjižničnega gradiva Slovenije povsod v Sloveniji. Samo enotno organizirano in enotno delujoče knjižničarstvo lahko upravičeno imenujemo enoten knjižnično-informacijski sistem. Samo tako knjižničarstvo je del družbenega informacijskega sistema. Samo tako knjižničarstvo lahko uspešno sodeluje z drugimi sistemi doma in po svetu. Osnutek tega zakona našemu knjižničarstvu vse to pripisuje in nalaga.

K uveljavljanju te enotnosti v praksi bo lahko bistveno prispevala tudi smotrno organizirana matična dejavnost, torej dejavnost, s katero bomo utrjevali in razvijali strokovnost, organiziranost in povezanost knjižničarske dejavnosti; ta je bila doslej organizirana predvsem po teritorialnem načelu. Zaradi razčlenitve in razširitve mreže knjižnic v zadnjih petnajstih letih, zlasti specialnih in visokošolskih, bo treba na novo preudariti, kje, komu in po kakšnih kriterijih naložiti naloge matične dejavnosti. Od tod predlagana rešitev, ki splošno-izobraževalne knjižnice povezuje glede matičnosti po teritorialnem načelu, specialne pa tudi po strokovnih in znanstvenih področjih.

Matične dejavnosti po posameznih območjih in strokovnih področjih pa povezuje in usklajuje osrednja matična služba, ki jo opravlja Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Razumljivo je, da nam niti materialne niti kadrovske razmere še ne omogočajo, da bi vse knjižnice ne glede na to, kje so in kakšna je njihova funkcija, v celoti vključevali v enoten sistem. Osnutek zakona zato določa obvezne udeležence enotnega sistema, za ostale knjižnice pa postavlja vključevanje v ta sistem kot usmeritev.

Osnutek zakona ureja tudi vlogo samoupravnih interesnih skupnosti pri razvoju knjižničarske dejavnosti; kulturne, izobraževalne in raziskovalne skupnosti niso opredeljene le kot mesto za svobodno menjavo programov knjižnične dejavnosti, temveč v veliki meri tudi kot mesto za urejanje drugih odnosov med uporabniki in knjižničarskimi delavci. Tako je v osnutku zakona opredeljena vloga ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti pri ustanavljanju novih knjižnic, pri določanju vrste in stopnje strokovne izobrazbe strokovnih delavcev v knjižnicah in pri določanju matičnih knjižnic.

Ker knjižničarska dejavnost posega v področje vsaj treh samoupravnih interesnih skupnosti, določa osnutek zakona, da morajo Kulturna, Izobraževalna in Raziskovalna skupnost Slovenije glede razvoja knjižničarske dejavnosti med seboj sodelovati in ustanoviti za to področje tudi skupen organ. Tak skupen organ bo Strokovni svet za knjižničarstvo, ki bo obravnaval stanje in razvoj knjižničarske dejavnosti ter predlagal ukrepe, hkrati pa bo tudi strokovni predlagatelj obveznih navodil, normativov in standardov.

Gre torej za organ, ki bo s strokovno pretehtanostjo in družbeno razgledanostjo analiziral in ocenjeval temeljna vprašanja knjižničarstva in dajal skupne strokovno-politične osnove za odločanje o teh vprašanjih v vseh treh omenjenih samoupravnih interesnih skupnostih. Smotrnost ustanovitve takega organa narekuje tudi dosedanja praksa, ko so te tri samoupravne interesne skupnosti doslej vsaka zase, neodvisno in pogosto zelo različno, reševale vprašanja s področja knjižničarske dejavnosti, ki bi morala nedvomno biti enotno urejena.

Vse te predlagane rešitve naj torej omogočajo in zagotavljajo nadaljnji hitrejši in bolj organiziran razvoj knjižničarstva v Sloveniji, njegovo racionalnejšo organiziranost in bistveno preobrazbo v tej smeri, da bo zares postajalo zmeraj bolj opora vsakdanje človekove dejavnosti tako v njegovi organizaciji združenega dela, v okolju, v katerem živi, kot tudi v njegovih ustvarjalnih ambicijah in v kulturnem angažiranju.

Dosedanja razprava o osnutku zakona je bila sorazmerno živahna, zajela pa je predvsem knjižničarske delavce, mnogo manj uporabnike knjižničarskih storitev. Razprava je v glavnem podprla temeljno usmeritev zakona. Opozorila pa je tudi na nekatera odprta vprašanja, ki bodo terjala bodisi nadaljnjo razpravo, bodisi iskanje jasnejših zakonskih opredelitev. Dovolite mi, da omenim samo tri stvari.

1. Veliko razprav je povzročilo vprašanje glede matičnosti. Mnogi knjižničarski delavci menijo, da je treba v celoti ohraniti sedanjo ureditev, ko je matičnost organizirana samo po teritorialnem načelu. Pri tem morda premalo upoštevajo, da je že sedanji zakon omogočal, da se posamezne naloge matične dejavnosti prenesejo tudi na specialne knjižnice in da je praksa deloma tudi že šla to pot. Ne kaže zanikati pomena teritorialne povezanosti vseh knjižnic, ne glede na vrsto. Ne kaže pa tudi zanikati pomena povezovanja knjižnic po vrstah in strokovnih oziroma znanstvenih področjih.

Predlagatelj meni, da bi morali v nadaljnjih razpravah in pri izdelavi predloga zakona usmeriti našo pozornost v oblikovanje take matične dejavnosti, ki bo na eni strani zagotavljala povezanost knjižnic po teritorialnem načelu, po drugi strani pa tudi po strokovnih oziroma znanstvenih področjih, vse seveda skupaj v delovni povezavi z republiško matično službo v Narodni in univerzitetni knjižnici.

2. Predlagani osnutek zakona ne zahteva, da so šolske knjižnice, torej knjižnice osnovnih in srednjih šol, obvezno vključene v enoten knjižnično-informacijski sistem. Tudi to je vzbudilo med nekaterimi knjižničarskimi delavci pomisleke. Načelno sta položaj in vloga šolskih knjižnic že urejena v zakonih o osnovni šoli in usmerjenem izobraževanju.

Šolske knjižnice so nujen, enakovreden del vzgojno-izobraževalnega procesa, namenjene predvsem učencem in učiteljem teh šol, glede knjižničarskega gradiva pa omejene na tisto, kar je treba za vzgojno-izobraževalno delo. Zato s tega vidika ni treba, da jih obvezno vključujemo v enoten knjižnično-informacijski sistem s kvantitativnimi in kvalitativnimi zahtevami, ki bi iz tega sledile. Pač pa moramo zagotoviti, da bodo šolske knjižnice strokovno urejene in vodene po enotnih načelih bibliotekarske stroke. V tem smislu bo zakonsko besedilo gotovo treba še dograjevati.

3. Nekateri menijo, da bi morali z izdajanjem izvršilnih predpisov razbremeniti upravni organ in te naloge prenesti v pristojnost strokovnih organizacij, na primer Narodne in univerzitetne knjižnice. Predlagatelj meni, da

ni mogoče na organizacije združenega dela prenašati pooblastil za izdajanje izvršnih predpisov. Pač pa kaže temeljito presoditi, katera so tista vprašanja, ki so povsem strokovne narave in zato stvar strokovne tehnologije knjižničarske stroke, katera vprašanja pa so taka, da zahtevajo ureditev z zakonskimi ali podzakonskimi predpisi. Pri tem bo treba skupaj in dosledno vztrajati pri odpravljanju vseh nepotrebnih administrativnih opravil, ki so se deloma začela razširjati tudi že na področju knjižničarske dejavnosti, kot na primer zbiranje statističnih podatkov, posebej v okviru Zavoda za statistiko in posebej v okviru republiške matične službe.

Ta in podobna vprašanja bodo gotovo tudi še predmet nadaljnjih razprav do priprave predloga zakona. V teh razpravah pa bomo morali upoštevati, da urejanje odnosov na področju knjižničarske dejavnosti ni in ne more biti samo ali predvsem stvar knjižničarskih delavcev, ampak predvsem tistih, ki jim je ta dejavnost namenjena. Zato bomo morali v nadaljnje razprave bolj kot doslej vključevati tudi uporabnike.

Predlagatelj sprejema pobude, ki so bile dane v razpravi v delovnih telesih skupščine in Kulturne skupnosti Slovenije, in bodo skupaj s pripombami iz nadaljnje razprave, predvsem tudi iz današnje, prispevek za oblikovanje predloga zakona. Izvršni svet predlaga, da osnutek zakona sprejmete.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovarišica Breda Filo, predstavnica Društva bibliotekarjev Slovenije. Prosim!

Breda Filo: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Kot predstavnica Društva bibliotekarjev Slovenije sem pooblaščenka, da podam stališča, ki so bila sprejeta na plenumu Društva bibliotekarjev Slovenije v Hrastniku. Stališča obravnavajo bistvena vprašanja knjižnično-informacijske službe in jih bom podala v najkrajši možni obliki.

1. Osnutek zakona povezuje vse knjižnice v enoten knjižnično-informacijski sistem in jih vključuje tudi v družbeni sistem informiranja. S tem zagotavlja našemu delovnemu človeku in občanu potreben pretok znanja in informacij.

2. Pogoj za uspešno delovanje enotnega knjižnično-informacijskega sistema je, da je vanj vključena tudi vsa dokumentacijsko-informacijska dejavnost — specializirani INDOK centri ter službe. To je usklajeno z mnenjem Društva dokumentalistov Slovenije.

3. Le matičnost, ki je grajena na teritorialnem principu, zagotavlja enoten knjižnično-informacijski sistem, njegovo dostopnost vsem uporabnikom, racionalnost in ekonomičnost poslovanja ter potrebno in smotrno koordinacijo. Na občinskem območju skrbi za strokovno organiziranost in usposobljenost občinska matična knjižnica, na republiškem nivoju pa Narodna in univerzitetna knjižnica.

Matičnost na teritorialnem načelu je hrbtnica sistema, v njem pa so seveda vključene posamezne službe, ki v posebnih strokovnih mrežah dopolnjujejo in poglobljajo uspešen pretok znanstvene in strokovne informacije.

4. V enoten knjižnično-informacijski sistem se morajo povezovati vsi tipi knjižnic, tudi šolske in strokovne knjižnice v organizacijah združenega dela. V preteklih dvajsetih letih se je pokazalo, da knjižnice, ki so prepuščene same

sebi, niso opravičile porabe sredstev, ki jih je družba namenjala za njihovo ureditev in dopolnjevanje.

5. Splošno-izobraževalna knjižnica mora poleg zadovoljevanja kulturnih potreb skrbeti tudi za potrebe izobraževanja občanov. Naša splošno-izobraževalna knjižnica je že prerasla tip knjižnice, ki skrbi za konjičke in vrtičkarstvo, postala je že opora pri permanentnem izobraževanju in samoupravnem delovanju delovnih ljudi in občanov.

6. Splošno-izobraževalne knjižnice, ki so premajhne, da bi bile samostojne organizacije združenega dela, naj se vključijo kot organizacijske enote v najbližjo razvito knjižnično mrežo.

7. Društvo bibliotekarjev Slovenije v celoti podpira stališča in pripombe Narodne in univerzitetne knjižnice k osnutku zakona. V razpravah je sodelovalo veliko število knjižničarskih delavcev.

Dovolite mi, da dodam še kratek komentar. Vsa stališča knjižničarskih delavcev temeljijo na osnovnem izhodišču naše službe, to je službi uporabnikov. Potreba uporabnikov po knjigi, znanju in informacijah pogojujejo funkcijo knjižnično-informacijskega sistema, tipe posameznih knjižnic in njihovo organiziranost. Narava naše samoupravne družbe zahteva, da delovni ljudje dobijo na svojem območju kar največje število potrebnih informacij. Zaradi tega je tudi enoten knjižnično-informacijski sistem potrebno graditi z vidika celotne Slovenije. Sistem trdne povezave in koordinacije vseh knjižnic na posameznem območju ter njihovo povezovanje v nacionalni informacijski sistem zagotavlja našemu človeku primerno knjižnično-informacijsko službo.

Sodelovanje knjižnic in težnja po strokovni urejenosti ne izhaja iz težnje po knjižničarski perfekciji, ki bi bila sama sebi namen, ampak je dolžnost moderne knjižnično-informacijske službe, ki je namenjena delovnemu človeku in občanu.

Knjižničar mora svoje delo obvladati in ga prilagajati razvoju stroke, tako kot mora svoje delo točno in dobro opravljati delavec pri stroju. Zaradi tega pozdravljamo zakon, ki zahteva strogo profesionalizacijo in delovno odgovornost knjižničarskih delavcev. Z veseljem ugotavljamo, da so osnovne tendence naših pripomb v skladu s stališči in sklepi, ki jih je podal Svet za kulturo pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije.

Predsednik **Emil Tomazič**: Hvala lepa. Besedo ima tovarišica Sonja Marič, delegatka Zbora združenega dela za prosvetno-kulturno področje, 7. okoliš, Maribor.

Sonja Marič: Spoštovani tovariš predsednik, spoštovane tovarišice in tovariši delegati! Pooblaščen sem posredovati nekaj stališč k osnutku zakona o knjižničarstvu, ki so se izoblikovala v Kulturni skupnosti Maribor, Društvu bibliotekarjev Maribor in ki jih je sprejela skupina delegatov za Zbor združenega dela za področje prosvete in kulture, 7. okoliš.

Povedati želimo, da pozdravljamo odločitev predlagatelja, da ponovi drugo fazo sprejemanja zakona o knjižničarstvu, saj se sedanje besedilo bistveno razlikuje od besedila pred dvema letoma. Predlagatelj je v sedanjem osnutku zakona v mnogočem prisluhnil predlogom, ki so bili podani pred dvema letoma v skupščinskih telesih, v Kulturni skupnosti Slovenije, v knjižničarskih strukturah in ne nazadnje v samem razvoju knjižničarstva na Slovenskem. Prav zaradi izrednega pomena, ki ga predstavlja knjižničarska dejavnost za razvoj

izobraževanja, kulture in znanosti v ožjem in širšem obsegu, pa tudi za razvoj vsega družbenega življenja, moramo biti nadvse pozorni, da bo novi zakon resnično celovito in kar najbolje obdelal področje slovenskega knjižničarstva.

K osnutku zakona so dali pripombe številni organi, posebno tehtne so ugotovitve Sveta za kulturo pri Predsedstvu Republiške konference SZDL, Kulturne skupnosti Slovenije in njenih organov, ki se jim pridružuje tudi naša regija.

Posebej želimo poudariti naslednje:

8. oziroma 9. člen: V osnutku ni zajeta dokumentacijska dejavnost — tu ne mislimo na delegatski INDOK sistem — čeprav sta v praksi knjižnična in INDOK dejavnost tesno povezani. Zato je potrebno v zakonu o knjižničarstvu opredeliti tudi INDOK dejavnost.

10. člen: Obveznost povezovanja v enotni knjižnični-informacijski sistem bi morala veljati za vse tipe knjižnic, tudi za šolske in strokovne knjižnice v organizacijah združenega dela. Ko smo v tej skupščini sprejemali tako imenovane šolske zakone — zakon o osnovni šoli, zakon o usmerjenem izobraževanju — smo ob njih govorili o šolskih knjižnicah z željo, da bi bila njihova dejavnost bolj opredeljena. Takrat smo dobili odgovor, da bo to vprašanje rešil zakon o knjižničarstvu; ta sicer omenja šolske knjižnice, vendar jih ne vključuje obvezno v sistem.

Če šolskih knjižnic ne zajamemo v ta zakon, se bodo te knjižnice razvijale znotraj šol samorastniško, morda celo kot posebni sistemi, kar je škodljivo in nevarno. Razen tega je grenka že sama misel, da bi izdvojili iz enotnega sistema ravno tiste knjižnice, ki bi morale največ prispevati k preoblikovanju, vzgoji in izobraževanju mladih, to je tistega dela, ki je v narodu najdragocejši. Seveda velja naša pripomba za organizirane šolske in strokovne knjižnice in ne za posamezne zbirke knjig. Ločnico bo potrebno natančneje določiti z izvedbenimi predpisi.

11. člen: V drugem odstavku predlagamo črtanje besede: »splošnemu«. Družbeno življenje in samoupravni odnosi zahtevajo, da ljudje dobivajo informacije z vseh področij. Prerasli smo knjižnico, kjer je bilo splošno izobraževanje omejeno na kuharske in vrtnarske priročnike, sedaj potrebujemo knjižnico, ki bo resnična opora pri permanentnem izobraževanju in samoupravnem delovanju delovnih ljudi in občanov.

12. člen: Predlagam nov tretji odstavek, ki naj bi se glasil: »Za splošno-izobraževalno knjižnico, ki je premajhna, da bi bila samostojna organizacija združenega dela, ustanovitelj določi, da se vključi kot organizacijska enota v najbližjo razvito knjižnično mrežo.«

Mnoge občinske splošno-izobraževalne knjižnice so majhne, v njih dela ponekod celo samo en delavec. Tako majhne knjižnice ne morejo biti organizacije združenega dela, zato so običajno le organizacijske enote kakšne druge neknjižnične delovne organizacije znotraj svoje občine. Taka združevanja so formalna, nasilna in za knjižnice marsikdaj nespodbudna. Zato bi bilo ustreznejše in ceneje vključevanje majhnih knjižnic v razvito knjižnično mrežo, ki deluje na območju dveh ali več občin. Osrednja knjižnica v knjižnični mreži zagotavlja boljšo organiziranost celotne mreže, prepotrebno delitev dela med knjižnicami, modernizacijo poslovanja, enotnost obdelave knjižničnega gradiva za vse enote hkrati in s tem enotnost knjižnično-informacijskega sistema.

18. člen: Menimo, da bi morali biti taksativno našteti nazivi strokovnih delavcev, kot to ureja tudi druga naša veljavna zakonodaja.

26. člen: Po našem mnenju lahko samo na teritorialnem načelu grajena matičnost z Narodno in univerzitetno knjižnico na vrhu piramide zagotovi enotnost knjižnično-informacijskega sistema in njegovo odprtost za vse strukture uporabnikov.

Po našem mnenju ni sprejemljiva ponujena rešitev izdvajanja specialnih in univerzitetnih knjižnic iz enotnega sistema teritorialne matičnosti in njihovega povezovanja v matičnost po vertikali in to v več smereh, saj s tem rušimo enotnost sistema, omejujemo pretok informacij na določenem območju in lahko s takim reševanjem ustvarimo ozko strokovne, vase zaprte nove sisteme, ki sploh ne sodijo v današnji čas splošne dostopnosti gradiva, informacij ter interdisciplinarnosti povezav. Hkrati pa se zavzemamo za samoupravno povezovanje po potrebah posameznih strok in tipov knjižnic. Menimo, da bi bilo potrebno zakonski osnutek v tem smislu popraviti.

34. člen: Zakon bi moral zelo jasno in bolj podrobno urediti status in naloge Narodne in univerzitetne knjižnice, upoštevajoč dosedanje izkušnje in možnosti njenega nadaljnjega razvoja kot slovenske nacionalne knjižnice, republiške matične in osrednje knjižnice v enotnem knjižnično-informacijskem sistemu.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Razpravljaj bo tovariš Oto Majerič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 19. okoliš, Lendava.

Oto Majerič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov je na svoji seji dne 25. maja 1981 obravnavala osnutek zakona o knjižničarstvu ter ga podprla, s tem da dajemo pripombo k tretjemu poglavju osnutka zakona.

Nesmiselno se nam zdi organizirati matično dejavnost po dveh načelih, in sicer po teritorialnem in strokovnem. Učinkovito matično dejavnost je mogoče izpeljati izključno po načelu teritorialne matičnosti, skratka na področju občine naj skrbi za matično dejavnost — za vse knjižnice — občinska matična knjižnica, ne glede na njeno strokovno usmerjenost. Taka matična knjižnica skrbi za enotnost knjižnično-informacijskega sistema na svojem področju, knjižnice iste stroke pa se lahko medsebojno povezujejo in sodelujejo.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala! Besedo ima Joža Lukšič, delegatka Zbora združenega dela za področje prosvete in kulture, 10. okoliš, Novo mesto.

Joža Lukšič: Skupine delegatov za gospodarsko, socialno-zdravstveno in prosvetno-kulturno področje s sedežem v Novem mestu in skupina delegatov za Zbor občin iz občine Novo mesto so na sejah 14. in 22. maja 1981 obravnavale osnutek zakona o knjižničarstvu in sprejele naslednja stališča oziroma pripombe:

Osnutek zakona ne določa hierarhije matične službe. Zamenjata naj se 33. in 34. člen.

11. člen: Dodajo naj se regionalne študijske knjižnice. Dejavnost regionalnih študijskih knjižnic je namenjena zadovoljevanju kulturnih potreb in splošnem izobraževanju občanov. Namenjena je vzgojno-izobraževalnemu procesu osnovnih, srednjih, višjih in visokih šol ter strokovnemu in raziskovalnemu

delu na posameznih področjih združenega dela in potrebam delavcev na teh področjih.

21. člen: Doda naj se še zbor delavcev.

Dodal naj bi se nov člen, ki bi urejal prenehanje knjižnic, hkrati pa bi bilo treba določiti knjižnico, ki bo v tem primeru prevzela bibliotečno gradivo.

27. člen: Namesto besede »oziroma« naj se v prvem odstavku tega člena dodata besedi »ali obvezno«.

29. člen: Doda naj se »— zbira in dokumentira tudi domoznansko gradivo«.

Za knjižnično gradivo in knjižnice, ki so kulturni spomeniki, veljajo predpisi o varstvu kulturnih spomenikov — Zakon o varstvu naravne in kulturne dediščine. Tudi to naj uredi zakon.

Dodal naj bi se nov člen, ki naj bi se glasil: »Založbe, podjetja in trgovine s knjigami morajo knjige, ki jih nameravajo oddati za odpadni papir, najprej ponuditi matični knjižnici v odkup po ceni starega papirja. Če knjižnica ne sprejme gradiva v tridesetih dneh, lahko ponudnik prosto razpolaga s knjigami«.

36. člen: Doda naj se določilo, da bi moral biti tudi v regiji in občini skupni strokovni svet.

V zakonu je potrebno nameniti pozornost tudi strokovnim kadrom na področju knjižničarstva.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Vinko Strgar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 11. okoliš, Kranj.

Vinko Strgar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Delegati za gospodarsko in prosvetno-kulturno področje smo obravnavali osnutek zakona o knjižničarstvu in ga podpiramo.

Imamo pa določene pripombe, ki so v skladu s pripombami delegatov pred menoj, predvsem z delegatko iz občine Maribor, zato jih ne bom ponavljal.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Razpravljala bo tovarišica Irena Kernel, delegatka Zbora združenega dela za prosvetno-kulturno področje, 1. okoliš, Ljubljana-Center.

Irena Kernel: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naše pripombe se delno ujemajo s predhodnimi razpravljalci, zato jih ne bom ponavljala, navedla bom le nekatere dopolnilne predloge.

Naša skupina delegatov je na svoji seji 22. 5. 1981 obravnavala osnutek zakona o knjižničarstvu. Moram povedati, da so člani skupine spremljali razprave o predloženem osnutku zakona v knjižnicah in tudi v okviru Društva bibliotekarjev Ljubljana in predlagajo zboru, da sprejme naslednje ugotovitve in predloge:

1. Osnutek zakona o knjižničarstvu je v primerjavi z osnutkom iz leta 1979, h kateremu smo imeli celo vrsto pripomb in v primerjavi s prejšnjimi zakoni, dobro oblikovan pravni akt, ki ureja področje knjižničarstva. Pri pripravi predloga zakona pa bo nujno potrebno upoštevati dopolnilne in spreminjevalne predloge pri posameznih poglavjih.

6. člen: Predlagamo, da se drugi odstavek glasi: »Pogoje za uporabo knjižničnega gradiva določa samoupravni akt organizacije združenega dela«. S splošnejšo formulacijo so vključene tudi organizacijske enote knjižnic v okviru

organizacij združenega dela. Že leta 1979 smo dali k osnutku zakona pripombo, da se vključi 9. člen iz veljavnega zakona, ki obvezuje načelno splošno dostopnost vsega gradiva kjerkoli je, saj je knjižnično gradivo družbena lastnina. Vendar to v osnutku zakona ni vključeno. Z našo formulacijo pa bi se približali tej zahtevi.

10. člen: Strinjamo se s tovarišico Maričevo iz Maribora, ki je predlagala, da so vse knjižnice vključene v splošni informacijski sistem, predvsem šolske knjižnice v osnovnih in srednjih šolah. Le v primeru, če so knjižnice osnovnih in srednjih šol v srednjem usmerjenem izobraževanju ustrezno razvite, je mogoče razvijati tudi ustrezno knjižničarstvo na visoki stopnji, kakor je to omejneno v tem členu.

11. člen: Naše stališče se nekoliko razhaja s predhodnimi razpravljalci. Predlagamo samo obrnjeno definicijo: »Dejavnost splošno-izobraževalnih knjižnic je namenjena predvsem splošnemu izobraževanju občanov in zadovoljevanju kulturnih potreb«. Pri tem izhajamo iz stališča, da je definicija dobro podana, prav tako tudi glavne naloge po tipih knjižnic, predvsem pa so poudarjene ravno te naloge, ki so tudi v skladu s koncepcijo razvoja splošno-izobraževalnega knjižničarstva in posodobitvijo dejavnosti nekdanjih ljudskih knjižnic.

14. člen: Imamo nekaj manjših dopolnitev: v prvi alineji je ustrežnejše »izbor« namesto »zbor«, to je redakcijski popravek. V drugi alineji naj se besede »najnujnejše« nadomesti z »ustrezne«. Menimo, da so ustrezni strokovni kadri primaren pogoj za uspešno delo in razvoj knjižnic. V tretji alineji naj se doda tudi oprema. Ni dovolj, da so zagotovljeni prostori, potrebna je tudi sodobna oprema, če naj bo delovanje v strokovnem smislu funkcionalno oziroma z ekonomskega vidika racionalno.

Poleg tega v 14. čenu predlagamo nov odstavek pred zadnjim odstavkom, ki naj bi se glasil: »V ugotovitvenem postopku mora upravni organ dobiti mnenje matične službe«. To je bila doslej in tudi v bodoče mora biti ena izmed važnih nalog matične službe.

18. člen: Predlagamo dopolnitev vsebine drugega odstavka, s tem da bi na koncu dodali: »in v sodelovanju s pristojno matično službo«. Skrb za permanentno izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje knjižničnih delavcev je bila in mora biti ena od osnovnih nalog matične službe.

19. člen: Ugotavljamo, da Zakonodajno-pravna komisija in Odbor za družbenoekonomske odnose predlagata črtanje tega člena oziroma natančnejšo opredelitev. Če predlagatelj zakona ne bi črtal tega člena, predlagamo, da se spremeni zaporedje alineji, in sicer tako, da bi sedanja tretja alineja postala četrta alineja. To se nam zdi najbolj bistveno, ker je prodaja proizvodov v knjižnicah tako minimalna, da bi bilo nujno, če že ostane tako oblikovan člen, da tretja alineja postane četrta. To smo utemeljili tudi v pripombah k osnutku zakona iz leta 1979.

21. člen: Glede prvega odstavka se strinjamo s pripombo tovarišice iz Novoga mesta. Mi imamo že oblikovan tekst, kar bo v pomoč predlagatelju. Nov stavek naj bi se glasil: »V knjižnicah, ki nimajo knjižničnega sveta, sodelujejo delegati družbene skupnosti v zboru delavcev«. S tako oblikovano vsebino člena je zagotovljen vpliv predstavnikov družbene skupnosti tudi v knjižnicah, ki nimajo sveta.

22. člen: Skladno s pripombo k 21. členu se mora spremeniti prvi odstavek, ki naj se glasi: »Delegati družbene skupnosti soodločajo predvsem:«. Tako so

zajete vse knjižnice, ki imajo svet, in knjižnice, ki imajo samo zbor delavcev. To je tudi v skladu z zakonom o združenem delu.

23. člen: V drugi alineji predlagamo, da se namesto »letna poročila« objavljajo »poročila o dejavnosti in opravljenem delu«. Seznanjanje javnosti o dejavnosti in problemih knjižnice in knjižničarstva samo v letnih poročilih ni zadostno. Izraz »poročilo« je širši in vključuje tudi »letno poročilo«.

Glede poglavja matične knjižnice je bilo res veliko razmišljanj in različnih tolmačenj, zato smo se odločili za načelno pripombo, ki je v skladu s predlogom sklepa in s stališči Sveta za kulturo pri Predsedstvu Republiške konference SZDL in Kulturne skupnosti Slovenije. Ta naša načelna pripomba je taka, da bo treba do priprave predloga zakona o knjižničarstvu sistem matične službe še razčistiti, ker formulacija o vlogi in nalogah matičnih knjižnic dopušča različne razlage.

29. člen: Četrta alineja naj se dopolni tako, da matična knjižnica vodi »ustrezen centralni katalog«, ne pa »centralne kataloge«. S tako dopolnitvijo je naloga jasneje določena. Vemo namreč, kaj je to ustrezen, prejšnja določba pa je dopuščala zelo različna pojmovanja.

Tudi o poglavju o strokovnem svetu za knjižničarstvo SR Slovenije smo mnogo razmišljali. Menimo, da je za razvoj knjižničarstva sodelovanje samoupravnih interesnih skupnosti v svetu pozitivno. Vendar v osnutku zakona vloga in naloge strokovnega sveta niso jasno opredeljene v primerjavi z dosedanjim sistemom reševanja strokovnih vprašanj.

42. člen: Določilo tega člena je potrebno uveljaviti v šestih mesecih od sprejema predloga zakona in ne v enem letu. Menimo, da je šestmesečna doba namesto enega leta v skladu z obveznostjo iz 40. člena.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Prijavljenih razpravljalcev ni več. Želi še kdo besedo? (Da.) Besedo ima tovarišica Vekoslava Ludvik, delegatka Zbora združenega dela za prosvetno-kulturno področje, 1. okoliš, Ljubljana-Center.

Vekoslava Ludvik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Kot delegatka skupine delegatov s prosvetno-kulturnega področja, 1. okoliša, posredujem mnenje predstavnikov univerzitetnih in specialnih tehniških knjižnic v SR Sloveniji, zbranih na sestanku 21. 5. 1981 in mnenje delegatov-uporabnikov Centralne tehniške knjižnice Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, in sicer Gospodarske zbornice Slovenije, Zveze inženirjev in tehnikov Slovenije ter tehniških fakultet Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in delegatov-delavcev Centralne tehniške knjižnice o osnutku zakona o knjižničarstvu. Univerzitetne in specialne knjižnice in omenjeni delegati v celoti podpirajo osnutek zakona iz naslednjih razlogov.

Osnutek zakona obravnava in ureja knjižničarsko dejavnost v njenem sodobnem smislu in določa, da mora biti knjižnična dejavnost namenjena predvsem uporabnikom, to je delovnim ljudem in občanom; dosledno izpeljuje vlogo samoupravnih interesnih skupnosti za področje kulture, izobraževanja ter raziskovanja na področju knjižničarstva, to je pri ustanavljanju knjižnic, pri spremembah v organiziranju knjižnic, pri pridobivanju dohodka s svobodno menjavo dela, pri določitvi matičnosti po teritorialnem principu in po strokovnih ter znanstvenih področjih in končno pri Strokovnem svetu za knjižničar-

stvo SR Slovenije kot skupnem organu vseh treh samoupravnih interesnih skupnosti.

Osnutek zakona uvaja Strokovni svet za knjižničarstvo SR Slovenije kot skupni organ Kulturne skupnosti Slovenije, Raziskovalne skupnosti Slovenije in Izobraževalne skupnosti Slovenije za področje knjižničarstva, sestavljenega iz knjižničarskih delavcev-izvajalcev in uporabnikov, ki bo zagotavljal bolj usklajeno delovanje navedenih samoupravnih interesnih skupnosti in pa tudi njihovo večjo zainteresiranost ter soodgovornost pri reševanju vprašanj na področju knjižničarstva, ki ga osnutek zakona v 4. členu proglašča za dejavnost posebnega družbenega pomena.

Osnutek zakona uvaja tudi matičnost po strokovnih in znanstvenih področjih, saj to zlasti zahteva sedanji pospešeni razvoj znanosti in tehnike in vzporedno vse bolj razvite mreže specialnih in visokošolskih knjižnic v SR Sloveniji. Specialne in visokošolske knjižnice so sledile sodobnemu razvoju v korist uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij, tako da osnutek zakona z uvedbo matičnosti po strokovnih področjih dejansko ne uvaja novosti, temveč s tem priznava dosedanjo doseženo stopnjo sodobnega razvoja teh knjižnic. Smoter specialnega in univerzitetnega bibliotekarstva je, da pomaga razvoju znanstveno-raziskovalnega dela, vzgojno-izobraževalnemu procesu in raziskovalnemu oziroma umetniškemu delu ter strokovnemu in raziskovalnemu delu na posameznih področjih družbenega dela.

Smoter matičnosti se pri obeh mrežah, to je po teritorialnem in strokovnem oziroma znanstvenem načelu, bistveno razlikuje. Smoter matičnosti za splošno-izobraževalne knjižnice je strniti knjižnično mrežo in službo v občini ali v več občinah tako, da bo vsak delovni človek, če je še tako oddaljen od večjih središč, lahko prišel do kvalitetne knjige predvsem za zadovoljevanje kulturnih potreb in splošnega izobraževanja.

Smoter matične službe po posameznih znanstvenih in strokovnih področjih (na primer za področje biomedicine, družbenih ved, tehnike in prirodoslovnih ved) pa je, da se s pomočjo sodobnih povezovalnih procesov (to so centralni katalogi, medknjižnična izposoja, koordinacija nabave literature) dobi pregled nad nahajališči znanstvene in strokovne literature v ustreznih knjižnicah SR Slovenije. Glede na to pa mora imeti matična služba pregled nad strokovno urejenostjo knjižnic, pomagati mora knjižnicam, da se strokovno uredijo in bodo tako sposobne sodelovati v povezovalnih procesih (praksa v matični knjižnici, obiski na terenu, izdajanje strokovnih publikacij s področja univerzitetnega in specialnega knjižničarstva ter informatike in dokumentacije, organizacija tečajev, seznanjanje s teoretičnimi spoznanji in s praktičnimi dosežki univerzitetnega in specialnega knjižničarstva ter informatike in dokumentacije, in tako dalje).

Obe mreži, teritorialno in strokovno, sta pravzaprav uvedla že zakona o knjižnicah iz leta 1961 in 1965, na podlagi katerih je, na primer, Centralna tehniška knjižnica prevzela naloge matične knjižnice za tehniške specialne in univerzitetne knjižnice v Sloveniji, praktično za področje tehničnih in prirodoslovnih ved in si pridobila 18 let izkušenj. Sprememba je glede na družbenopolitični razvoj le v tem, da določi matično občinsko knjižnico občinska kulturna skupnost oziroma sporazumno več občinskih kulturnih skupnosti, strokovno matično knjižnico pa Izobraževalna in Raziskovalna skupnost Slovenije in da vodi matična knjižnica za določeno znanstveno in strokovno področje tudi razvid nad specialnimi in visokošolskimi knjižnicami na tem pod-

ročju, Narodna in univerzitetna knjižnica pa obdrži razvid nad vsemi knjižnicami v SR Sloveniji kot že doslej, občinske matične knjižnice pa vodijo razvid nad splošno-izobraževalnimi knjižnicami ter šolskimi knjižnicami v občini ali več občinah.

Uvajanje matičnosti po strokovnih in znanstvenih področjih tudi vzbuja upanje, da se bo dokončno rešilo vprašanje strokovne organiziranosti in povezovanja univerzitetnih in specialnih knjižnic s področja družbenih ved, kot se je to že doseglo za področje biomedicinskih ter tehničnih in prirodoslovnih ved.

Osnutek zakona posveča posebno pozornost sodobnim povezovalnim procesom in jih zagotavlja tudi s sankcijami v 39. členu, poleg tega pa posveča pozornost tudi enotnosti knjižnično-informacijskega sistema.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Tomo Martelanc, predstavnik Narodne in univerzitetne knjižnice.

Tomo Martelanc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati. Vem, da imate obširen dnevni red, zato ne bom dolg, kljub temu pa želim povedati nekaj besed ob tem pomembnem zakonskem osnutku.

Govorim seveda v imenu Narodne in univerzitetne knjižnice, ali na kratko NUK, ki je ne samo nacionalna knjižnica, ampak hkrati tudi po sedaj veljavnem zakonu republiška matična knjižnica, kar pomeni, da je odgovorna v strokovnem pogledu za razvoj slovenskega knjižničarstva.

V osnovi pozdravljamo vrsto dobrih stvari, ki so zajete v tem osnutku. Zakon veliko sodobneje kot doslej obravnava knjižničarsko dejavnost in govori tudi v tem smislu o knjižnično-informacijskem sistemu in ga tolmači kot enoten sistem, ki ga povezuje s sistemom družbenega informiranja, s sorodnimi sistemi v Jugoslaviji ter po potrebi omogoča pretok strokovnih in znanstvenih informacij s tujino.

Nadalje, dobra je odprtost do javnosti, večja orientacija do uporabnika, boljša definicija knjižničnega gradiva, bolje je opredeljena knjižnična dejavnost, bodisi da gre za knjižnice kot organizacije združenega dela ali enote, zlasti precizira tudi enotnost knjižnično-informacijskega sistema. Lahko bi še našteval nekatere dobre strani, vendar bi poudaril, da je večina teh novosti, ki so družbeno in ne samo strokovno pomembne, prišla tudi iz knjižničarskih vrst. Če je nekdo dobil vtis, da se knjižničarska stroka tu postavlja zoper določene družbene interese, bi rad poudaril, da to ne drži, saj se prav knjižničarska stroka še kako zaveda svoje družbene, politične in kulturne vloge, ki jo ima v slovenskem kulturnem, izobraževalnem in raziskovalnem prostoru.

Pripombe, ki so bile izrečene v današnji razpravi, so vsekakor sprejemljive in mislim, da imajo svojo veljavo, zato bi priporočil, da se pri pripravi predloga zakona upoštevajo.

Vprašanje matičnosti je eno od takih vprašanj, ki ga ne bi načenjal, vendar pa se mi zdi, da se v javni razpravi nekatere stvari vendarle napačno tolmačijo. Stališče Narodne in univerzitetne knjižnice, ki je po tej razpravi in kot tudi po včerajšnji razpravi na Kulturni skupnosti dobilo podporo, je v tem, da sistema, ki ga gradimo že 20 let, ne rušimo, ampak da ga dograjujemo naprej, kljub nekaterim slabostim, ki jih ima. To se pravi, matičnost na območnem principu, kar pa seveda ne pomeni, da ni mogoča nobena druga oblika povezovanja po drugih vidikih. Nasprotno, v NUK menimo, da je strokovno po-

vezovanje po posameznih področjih še kako potrebno, vendar za določene naloge. To se pravi, da ta dva principa za nas nista v nasprotju, pač pa bi bilo za nas v nasprotju stališče, ki je predvideno v osnutku zakona, da se naruši teritorialni princip, da se iz območja nekega področja izvzamejo vse specialne in univerzitetne knjižnice in se povezujejo ne glede na svojo, tudi določeno povezanost na območju. Drugače povedano, da mora imeti občan, se pravi sleherni delovni človek, pristop do vseh knjižnic, ne glede na njihovo zvrst. V tem smislu mislimo, da tudi ni nobenega razloga, da bi šolske knjižnice, ki so še kako pomemben del knjižničarstva, izločali iz tega sistema, kajti vključevanje v ta sistem pomeni za njih predvsem prednost.

Nadaljnja stvar, ki prav gotovo še terja usklajevanje, je razmejitev med upravnimi funkcijami, med strokovnimi funkcijami in med samoupravnimi določbami oziroma funkcijami, ki so predvidene v zakonu.

Prav tako so bili izrečeni pomisleki glede nove institucije, ki se predvideva na tem področju, to je strokovnega sveta. Menimo, da bi bilo potrebno razjasniti naloge, vlogo in status tega strokovnega sveta, da ne bi ustvarjali nove organe, ki ne bi prispevali k učinkovitosti ali k boljši kakovosti dela.

In končno tudi pripomba glede same Narodne in univerzitetne knjižnice, kajti menimo, da bi se dalo jasneje in celoviteje opredeliti naloge te knjižnice, zlasti glede njene republiške matične službe in pa tudi kot osrednjega centra knjižnično-informacijskega sistema.

Naj zaključim. V osnovi podpiramo zakonski osnutek in njegove pozitivne tendence, želimo pa in apeliramo, da se, tako kot je priporočil tudi Odbor za družbenoekonomske odnose tega zbora, določene pripombe, ki so bile izrečene v razpravi, upoštevajo pri izdelavi zakonskega predloga.

Pri tem zlasti opozarjamo na pripombe ki so jih posredovali Odbor za knjigo pri Kulturni skupnosti, Izvršni odbor Kulturne skupnosti, Kulturna skupnost na včerašnji seji, Svet za kulturo pri Republiški konferenci SZDL, Društvo bibliotekarjev in ne nazadnje tudi sama Narodna in univerzitetna knjižnica in njeni strokovni organi oziroma tudi zbor delavcev NUK.

Menimo tudi, da bi bilo smotrno v nadaljnje razprave vključiti tudi druge samoupravne interesne skupnosti na tem področju kot so raziskovalna in izobraževalna skupnost, kajti tudi njih zadeva ta zakon.

Z naše strani, tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati, pa bi kot delegat NUK samo rad izrazil, da smo po svojih strokovnih močeh in po svojih strokovnih zmogljivostih pripravljeni kjerkoli in kadarkoli sodelovati pri izboljšanju samega besedila preden se ga predloži kot predlog zakona. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa. Želi še kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovariš Dušan Šinigoj, podpredsednik Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

Dušan Šinigoj: Menim, da moram v imenu Izvršnega sveta, glede na pestro razpravo, vendarle povedati nekaj svojih misli pred zaključkom razprave.

Najprej želim pozdraviti zelo širok krog razpravljalcev ob osnutku zakona, zlasti tovarišice in tovarišev, ki delajo na področju knjižničarstva v Sloveniji. Prav gotovo je njihova razprava že doslej pripomogla, da je osnutek

zakona, kot sami ugotavljajo, znatno boljši kot je bil pred dvema letoma, ko smo v skupščini prvič razpravljali o tem zakonu.

Moram pa reči, da ko v Izvršnem svetu razpravljamo ali smo razpravljali o tem zakonu, ni dovolj, da poznamo samo širše dimenzije problemov izvajalcev na tem področju, temveč moramo poznati tudi dimenzije uporabnikov. Na žalost pa je bilo razprav s strani uporabnikov doslej relativno malo, razen tistega dela, ki je bil vključen v razpravo v svetu pri Republiški konferenci SZDL.

Dovolite mi, da širše omenim samo tri vprašanja. Prvič, kaj vse naj zakon vključuje. Mislim, da bi zelo težko sprejeli vse sugestije, ki so bile danes dane v razpravi, zlasti pa ne tistih, ki jih razrešujejo drugi zakoni. Imamo zakon o skupnih osnovah svobodne menjave dela, ki razrešuje določena vprašanja, nadalje zakon o planiranju, ki tudi razrešuje določena vprašanja in seveda tudi zakone na posameznih drugih področjih. Zato vseh teh vprašanj ne kaže še enkrat ponavljati v tem zakonu. Namreč, zakon o skupnih osnovah svobodne menjave dela opredeljuje temeljna izhodišča za urejanje družbeno-ekonomskih odnosov, zato ni razlogov, da bi vsa tista določila, ki so v zakonu že opredeljena, še enkrat ponavljali v zakonu o knjižničarstvu; kajti, če bi to storili, potem moramo to storiti za vsa področja.

Drugič. V Izvršnem svetu smo prepričani, da z zakonom, ki je predložen, spodbujamo k hitrejšemu uveljavljanju novih družbenoekonomskih odnosov svobodne menjave dela tudi na področju knjižničarstva.

Tretjič. Prepričani smo tudi, da z osnutkom zakona, kakor tudi z dopolnili, ki so bila dana v razpravi, zagotavljamo razvoj stroke na področju knjižničarstva. Menim, da je tudi v Zboru združenega dela potrebno ugotoviti, da se iz objektivnih pa tudi iz subjektivnih razlogov stroka v zadnjih letih ni razvijala ustrezno potrebam našega združenega dela. To bi lahko potrdili tudi s podatki, vendar smo bili mnenja, da teh podatkov ni potrebno navajati v obrazložitvi zakona, ker se je o tem vprašanju veliko razpravljalo že ob obravnavi predloga za izdajo zakona.

Drugi sklop vprašanj se nanaša na vprašanje matičnosti. Kot vidite, tu ne gre samo za razliko v pojmovanju, kaj je matičnost, temveč gre za vsebinsko razliko. Osnutek zakona predlaga poleg teritorialnega principa oziroma lahko bi rekel tudi horizontalnega principa, ki naj ureja vprašanje vseh elementov vpisa v register, tudi področno organiziranost v vertikali, ki pa ima povsem drug namen, in sicer približati knjižnice na strokovnem področju uporabniku, ki naj bi bil tudi soodgovoren za razvoj stroke. Navedel bom konkreten primer. Težko bi naložili mestu Ljubljani ali pa občini Ljubljana-Center, v kateri je medicinska knjižnica, da je ta odgovorna za razvoj medicinske knjižnice. Za razvoj medicinske knjižnice v Sloveniji je odgovorno celotno zdravstvo v SR Sloveniji, skratka ta del združenega dela, s tem pa, da je v smislu razvijanja družbenoekonomskih odnosov odgovorna tudi občina, v tem vidimo to vertikalno organiziranost, v tem je ta vsebinska in ne samo navidezna organizacijska razlika.

Menim, da moramo to razliko upoštevati, in če je potrebno, stvari tudi razčiščevati vse do predloga zakona tako v Komiteju za kulturo in znanost kot tudi v drugih organih na ravni republike kot je to svet pri Republiški konferenci SZDL oziroma, če je potrebno tudi v drugih telesih.

Tretje vprašanje, ki je prav tako pomembno, je opredelitev nekaterih knjižnic. Strinjamo se s tem, da moramo imeti vse knjižnice v enotnem si-

stemu. Vendar v tistem delu sistema, ki je potrebno, da je tu zajet. Zato moramo obravnavati šolsko knjižnico kot knjižnico, ki je v funkciji izobraževanja določene strukture. Šolska knjižnica pa je lahko odprta tudi za krajevno skupnost in prav je, da je, če je šola osrednja kulturo-izobraževalna ustanova v krajevni skupnosti, vendar pa je njena prva funkcija izobraževanje. V Sloveniji smo že imeli take poizkuse, da smo šolskemu utripu ponujali nek drug utrip, toda pri tem smo zašli v hude težave dvotirnosti in podobno. Mislim, da moramo šolsko knjižnico videti predvsem kot šolsko knjižnico, ki pa se mora v tistem delu, ki je nujno potreben družbi sploh, vključiti v enoten informacijski sistem, skratka v INDOK sistem, v katerem mora biti povezana.

Četrto vprašanje pa je vprašanje strokovnega sveta. O strokovnem svetu smo veliko razpravljali iz najrazličnejših zornih kotov, vendar pa, kot vidite, predlog ni povsem proučen. Bistvo predloga je, da se NUK, naši narodni, osrednji in najbolj odgovorni matični knjižnici za razvoj stroke v Sloveniji, približajo še tri samoupravne interesne skupnosti, ki so še kako odgovorne tudi za razvoj knjižničarstva, to so izobraževalna, kulturna in raziskovalna skupnost, ki imajo po njihovih zakonih kakor tudi po zakonu o skupni osnovni svobodne menjave dela ne samo možnost, ampak tudi dolžnost ustanoviti skupen organ, z jasno opredeljenimi funkcijami. Skupaj se morajo dogovoriti in pripraviti samoupravni sporazum o temeljih planov in zagotavljati, da se bo samoupravni sporazum o temeljih planov tudi uresničeval. To je ideja strokovnega sveta, ki naj bi osrednji slovenski inštituciji na področju knjižničarstva dejansko samo pomagal v njeni funkciji. Hvala lepa!

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Če ne želi nihče več razpravljati, zaključujem razpravo. Pred seboj imate predlog sklepa, ki naj bi ga danes sprejeli in ki je pripravljen na osnovi dosedanjih razprav. Menim, da je tudi razprava na seji zbora s tem predlogom sklepa zajeta.

Predlagam, da preidemo na glasovanje o predlogu sklepa. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (4 delegati.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil njen Izvršni svet.

K predlogu zakona ste prejeli z dopisom z dne 11. 5. 1981 manjkajočo 25. a stran. Danes pa ste prejeli na klop poročilo Odbora za finance našega zbora.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Jože Pacek, član Izvršnega sveta in republiški sekretar za pravosodje, upravo in proračun.

J o ž e P a c e k : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980 vsebuje pregled planiranih in doseženih prihodkov, pregled planiranih in dejanskih izvršenih odhodkov po namenih ter predlog za razporeditev presežka. Iz priloge je tudi razvidno, da je Služba družbenega knjigovodstva pregledala zaključni račun, h kateremu ni imela pripomb, prav tako pa je tudi ugotovila, da so bile vse proračunske operacije opravljene v skladu z zakoni.

K besedi sem se oglasil predvsem zato, ker se v zadnjem času veliko razpravlja o splošni porabi in da bo potrebno prek splošne porabe, seveda kolikor bo le mogoče, reševati nekatera družbena vprašanja. Vsekakor bo potrebno nekaj storiti prav tam, kjer je splošna poraba prekomerna, vendar pa bo potrebno upoštevati tudi vse ukrepe, sprejete na področju splošne porabe, ki so vam dobro znani že od sprejemanja proračuna za leto 1981 v mesecu decembru. Naj povem, da je bil obseg splošne porabe na nivoju republike v letu 1980 nižji, kot je bil opredeljen v resoluciji. Dovoljena je bila 16-odstotna rast, dosežena pa je bila le 13-odstotna, seveda, če odštejemo še obveznosti do federacije in obveznosti, za katere smo se dogovorili v resoluciji za leto 1980, to so določene izjeme za kompenzacije hrane, reorganizacija pravosodnega sistema ter nekatere naloge na področju splošne ljudske obrambe in blagovnih rezerv.

Naj povem, da je stanje splošne porabe v letošnjem letu na ravni republike še veliko slabše. Proračun je bil postavljen na indeks 112, kar pomeni, da je še vedno 6 odstotkov izpod dovoljene resolucijske rasti. Ob tem pa je Izvršni svet že moral sprejeti ukrep in predlagati dodatna sredstva za kompenzacije, in sicer za naslednje proizvode: meso, mleko, kruh, sladkor in olje, kar je pomenilo nadaljnje zmanjšanje proračuna za 2 odstotka. Za letošnji statistični popis, ki predstavlja enkratno akcijo, je bilo potrebno iz republiškega proračuna zagotoviti 15 starih milijard ali 2 odstotka proračuna, najnovejši predlog Zveznega izvršnega sveta, da je potrebno na področju splošne in skupne porabe znižati sredstva v celotni Jugoslaviji za 2,347 odstotkov, pa predstavlja nadaljnje znižanje republiškega proračuna. Glede na vse te obveznosti je splošna poraba v primerjavi z lanskim letom porasla največ za 5 odstotkov. Kaj to pomeni, ob drugih stroških, ne želim razlagati. Opozarjam pa, da se bomo na te probleme prav gotovo morali še vrniti.

Iz bilance prihodkov in splošnega razporeda prihodkov ste iz zakona lahko razbrali, da so bili realizirani v višini 14 tisoč milijonov in da so varirali v odnosu na zastavljeni plan vsega skupaj le za 1,05 odstotka, kar pomeni, da smo stvari dobro ocenili. V skladu s stabilizacijskimi prizadevanji je bila uporaba sredstev republiškega proračuna med letom izredno restriktivna, saj so se vsa sredstva organom in organizacijam izplačevala le na podlagi predložene in preverjene dokumentacije. To je bilo nujno, kajti stanje proračuna, kot vidite tudi iz zaključnega računa, dejansko ni bilo rožnato in je letos še slabše. V skupni vsoti republiškega proračuna je znašal prihodek za pokritje obveznosti na nivoju republike 54,6 odstotka, za pokritje obveznosti do prispevka proračuna federacije pa 45,4 odstotka. Moram povedati da je v letošnjem letu to razmerje že obratno, 56 odstotkov republiškega proračuna se odliva za proračun federacije prek kotizacije in samo 44 odstotkov ostaja za splošno porabo na ravni republike. Kot ste ugotovili iz zaključnega računa, znaša razlika med doseženimi prihodki in izvršenimi odhodki po bilanci 147 milijonov dinarjev. V tem okviru je bilo predvidenih iz posebne stopnje prometnega davka kot vir za leto 1981, kar je v novem zakonu približno 100 milijonov, medtem ko 42 milijonov dinarjev znašajo presežki pri davku iz dohodka tozd. Kot ste videli iz zakona, predlagamo, da se ta denar uporabi in prenese za letošnje kompenzacije v porabi hrane, v okvir obveznosti, ki jih prevzema republika.

Za konec bi rad ugotovil še naslednje. Sredstva republiškega proračuna so se v letu 1980 uporabljala strogo namensko. Sredstva za financiranje nego-

spodarskih investicij so bila uporabljena le za tiste namene, ki jih je izvzel zakon o omejevanju negospodarskih investicij.

Na naslednji seji boste obravnavali tudi nov zakon o negospodarskih investicijah za naslednje srednjeročno obdobje na ravni republike, ki predstavlja manjša sredstva, kot so bila predvidena v prvotnem zakonu, ki se s tem razveljavlja. Zaradi neugodne bilančne situacije pa je bilo v letu 1980 zagotovljenih za 32 milijonov dinarjev manj sredstev za financiranje negospodarskih investicij.

Ugotovili bi še, da so bila dosledno upoštevana določila dogovora o uresničevanju družbene usmeritve, razporejanja dohodka za leto 1980, saj je znašala nominalna rast osebnih dohodkov delovnih skupnosti, ki se napajajo iz republiškega proračuna, v lanskem letu samo 15 odstotkov in je pod višino, ki jo je določal oziroma dovoljeval družbeni dogovor.

Predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna sta obravnavala, kot je razvidno iz poročil, Odbor za finance Zbora združenega dela in Zakonodajno-pravna komisija, in k zaključnemu računu nimajo pripomb; celo več, če pogledate, je na drugi strani v tretjem odstavku poročila Odbora za finance, ki ste ga danes prejeli, izražena določena skrb s strani delegatov, kar sicer ni izrecno zapisano, da bo ob morebitnem nadaljnjem reduciranju splošne porabe SR Slovenija le težko pokrivala svoje ustavne obveznosti. Tudi sam sem kot predstavnik Izvršnega sveta ob taki ugotovitvi zaskrbljen, vendar predlagam zboru, da zakon o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980 sprejme v predloženem besedilu. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dam predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980. Kdor je za predlog zakona, naj prosim glasuje! (128 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980 sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na podlagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Predlog odloka ste prejeli danes na klop. V uvodnem delu sem pojasnil razloge za razširitev današnje seje zboru s tem odlokom. Danes nam je predložila svoje poročilo tudi Zakonodajno-pravna komisija. Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.)

Prosim predstavnika skupine delegatov, ki smo jo danes imenovali, da poroča zboru. Besedo ima tovarišica Milena Škraba, poročevalka Odbora za družbenoekonomske odnose oziroma v tem primeru poročevalka skupine delegatov. Prosim!

Milena Škraba: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov Zbora združenega dela je obravnavala predlog odloka

o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na podlagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil njen Izvršni svet.

Skupina delegatov se je strinjala, da se predlog odloka obravnava na današnji seji. V zvezi s spremembo 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela, mora skupščina pooblastiti pristojni organ, ki bo na zahtevo temeljne organizacije, ki je izkazala izgubo po periodičnem obračunu v letu 1981 ali nekrito izgubo po zaključnem računu za leto 1980, odločal glede izplačil akontacij osebnih dohodkov v večjem znesku, kot ga za take primere določa zakon. Tako bi lahko temeljne organizacije združenega dela do 31. 12. 1981 izplačevale akontacije osebnih dohodkov največ do višine, določene s samoupravnim splošnim aktom o delitvi sredstev za osebne dohodke, če je izguba v poslovanju manjša kot je stanje rezervnega sklada na zadnji dan obračunskega obdobja oziroma akontacije osebnega dohodka, določene s samoupravnim sporazumom, če je z njim določeno obvezno medsebojno kritje izgub.

Z današnjim predlogom odloka pa skupščina pooblašča odbor udeležencev dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1981, katerega vloga je najbližja nalogi iz novega 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju podjetij, da bi ta odločal o zahtevkih organizacij združenega dela glede izjemnega urejanja izplačevanja akontacij osebnih dohodkov delavcev, vendar le do konca letošnjega leta.

Skupina delegatov predlaga Zboru združenega dela, da sprejme predlog odloka o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na podlagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela v predloženem besedilu.

Hkrati skupina predlaga, da današnji zbor naroči Izvršnemu svetu, da glede na rok 31. 12. 1981, ki ga vsebuje peti odstavek 221. člena, prouči vprašanje republiške zakonodaje in čimprej predloži skupščini predlog zakonske ureditve tega področja. Hvala.

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Želi predstavnik Zakonodajno-pravne komisije besedo? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na podlagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva delegata.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na podlagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela sprejet z večino glasov.

Glede na predlog poročevalke skupine delegatov pa je potrebno v zvezi s to točko dnevnega reda sprejeti dodaten sklep.

Zbor združenega dela nalaga Izvršnemu svetu, da glede na rok 31. decembra 1981, ki ga vsebuje peti odstavek 221. člena, prouči vprašanja republiške zakonodaje in čimprej predloži skupščini predlog zakonske ureditve tega področja.

Želi kdo o dodatnem sklepu razpravljati? (Nihče.)

Dajem sklep na glasovanje. Kdor je za, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.) Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog družbenega dogovora o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije.

K predlogu družbenega dogovora ste prejeli predlog odloka o soglasju in pristopu k sklenitvi družbenega dogovora in stališče Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, danes na klop pa poročilo Odbora za finance našega zbora.

Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Stane Mrvič, predstavnik Muzeja ljudske revolucije.

Stane Mrvič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Že 32 let tečejo prizadevanja za izgradnjo nove stavbe Muzeja ljudske revolucije v Sloveniji. SR Slovenija je v Titovi Jugoslaviji dosegla izreden razvoj na ekonomskem, družbenem, kulturnem in znanstvenem področju, pa vendar do danes nismo uspeli na dostojen način predstaviti slovenski, jugoslovanski in svetovni javnosti bogastvo in posebnosti obdobja predvojnega delavskega gibanja narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije ter izgradnje povojne socialistične, samoupravne in neuvrščene Jugoslavije.

Prostorske težave, s katerimi se soočamo v Muzeju ljudske revolucije Slovenije, onemogočajo redno delovanje muzeja na razstavnem, pedagoškem in znanstveno-raziskovalnem področju ter siromašijo njegovo poslanstvo v slovenskem, širšem jugoslovanskem in evropskem prostoru. Ravno na mednarodnem področju pa bi moralo biti njegovo delovanje vse bolj prisotno zaradi izkrivljanja in omalovaževanja naše preteklosti, zlasti narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije.

Stavba, ki je stara več kot 250 let, je zaradi razmajanosti ob zadnjih potrebah, pomankljive protipožarne varnosti in vlage, stalna nevarnost za obiskovalce muzeja, muzejske delavce in eksponate. Zaradi nevezdržanih razmer v Muzeju ljudske revolucije Slovenije, neustreznih prostorov in depojev propadajo izredno dragoceni dokumenti in enkratni eksponati iz naše narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije.

Menimo, da je kljub stabilizacijskim ukrepom nujno čimprej pristopiti k reševanju dokumentov, tako pomembnih eksponatov za realen prikaz bojev Slovencev za narodno in socialno osvoboditev, izgradnjo državnosti in povojne graditve socialistične samoupravne Jugoslavije.

Gradnja nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije je vnešena v planske dokumente SR Slovenije za obdobje 1981—1985. Po osnutku dogovora o temeljih plana SR Slovenije za to obdobje naj bi se Muzej ljudske revolucije v celoti zgradil v tem planskem obdobju. Ker pa materialni okviri za investicije kažejo omejene možnosti, se predlaga, da se investicija v tem srednjeročnem obdobju šele začne, to se pravi, da se zbereta dve petini vseh potrebnih sredstev, v naslednjem srednjeročnem obdobju pa tri petine sredstev.

Osnutek in predlog družbenega dogovora je bil poslan vsem podpisnikom. Iz odgovorov je razvidno, da večina slovenskih občin podpira gradnjo muzeja, saj smo prejeli 53 pozitivnih odgovorov. Tri občinske skupščine predlagajo,

da se prenese investicija v naslednje srednjeročno obdobje, ostale občinske skupščine pa še niso dale odgovora.

Obveznosti mesta Ljubljane in ljubljanskih občin, ki so opredeljene v družbenem dogovoru, so ljubljanske občine sprejele. Gradnja nove stavbe je vnešena tudi v samoupravne sporazume interesnih skupnosti za kulturo in raziskovanje. Izobraževalna skupnost načelno sprejema družbeni dogovor, vendar trenutno ne more še sprejeti konkretnih materialnih obveznosti, rešitve na tem področju še iščejo.

Gradnja nove stavbe Muzeja ljudske revolucije bo financirana iz sredstev, ki se zbirajo v okviru samoupravnih interesnih skupnosti po redni prispevni stopnji v okviru njihovega programa, občine pa neposredno ne sodelujejo pri financiranju. Kot podpisnice so vključene v družbeni dogovor, ker menimo, da gradnja nove stavbe muzeja ni le stvar republiških organov, ampak vse Slovenije in je bila z vključitvijo občin omogočena široka javna razprava o umestnosti gradnje. Gradnjo nove stavbe muzeja podpirajo tudi družbenopolitične organizacije Slovenije. Družbeni dogovor o izgradnji je bil sprejet na Predsedstvu Republiške konference SZDL, v Centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije, na Republiškem odboru Zveze sindikatov Slovenije, Republiški konferenci Zveze socialistične mladine Slovenije in na Gospodarski zbornici Slovenije. Gradnja nove stavbe muzeja je s tem dobila širšo družbeno podporo in verifikacijo. Priprave za gradnjo nove stavbe tečejo, saj je bila izbrana lokacija in sprejeta tudi arhitektonska rešitev nove stavbe.

Glede na to, da je bila v SR Sloveniji od osvoboditve zgrajena le ena namenska stavba za potrebe muzeja revolucije in da na tem področju zelo zaostajamo v primerjavi z izgradnjo podobnih objektov v drugih republikah, menimo, da bi bilo ob 40-letnici vstaje nujno sprejeti družbeni dogovor o izgradnji muzeja, da bi se na tej osnovi prikazala borba slovenskega naroda za socialno in nacionalno osvoboditev in predvsem to, da ima naša smer razvoja in naša svoboda korenine v predvojnem delavskem gibanju, v narodnoosvobodilni borbi in socialistični revoluciji in da smo si bili in smo zmožni krojiti svojo usodo sami. Zato predlagamo, da zbor sprejme družbeni dogovor o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne.) Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Stanko Jaki, delegat Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 36. okoliš, Ljubljana-Center.

Stanko Jaki: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov 36. okoliša za gospodarsko področje Ljubljana-Center je sprejela naslednje stališče, ki ga podpirajo tudi delegati vseh ljubljanskih občin: Šiške, Bežigrada, Most in Viča.

Skupina delegatov podpira izgradnjo nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije kot osrednjega muzeja revolucije v SR Sloveniji.

Ob obravnavi posameznih členov družbenega dogovora pa je skupina delegatov ugotovila naslednje:

V 4. členu dogovora je potrebno vrednost investicije prikazati na osnovi cen iz leta 1981. Vrednost investicije, ki temelji na oceni iz leta 1979 in je va-

lorizirana za leto 1980, je nerealna, zato je potrebno vrednost investicije ponovno oceniti.

Udeleženci iz 5. člena dogovora bi morali že ob podpisu dogovora vedeti, iz katerih sredstev bodo zagotavljali svoje deleže.

Prezjemnika del bi bilo potrebno zavezati, da bo objekt zgradil v predvidenih rokih in v okviru razpoložljivih sredstev.

Delegati smo pri oblikovanju teh stališč imeli v mislih velike težave, ki nastajajo pri izgradnji Kulturnega doma Ivan Cankar, zato je za tako pomemben objekt kot je nova stavba Muzeja ljudske revolucije Slovenije že takoj na začetku potrebno zagotoviti vse pogoje za njegovo izgradnjo, da med izgradnjo ne bi prihajalo do zastojev. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Želi še kdo razpravljati? (Nihče.)

Menim, da bi kazalo pripombe poslati tako predlagatelju kot našemu Izvršnemu svetu, vendar pa pripombe niso take narave, da ne bi danes glasovali o predlogu odloka.

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o soglasju in pristopu k sklenitvi družbenega dogovora o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (109 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (9 delegatov.) Se je kdo vzdržal? (8 delegatov.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o soglasju in pristopu k sklenitvi družbenega dogovora o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na statut Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, ki ga je predložila Akademija za gledališče, radio, film in televizijo.

K statutu ste prejeli mnenje Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje ter telesno kulturo, predlog odloka o soglasju k statutu in poročilo skupine delegatov za proučitev statotov oziroma sprememb in dopolnitev statotov visokošolskih organizacij. Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik skupine delegatov besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? (Nihče.) Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje.

Na glasovanje dajem predlog odloka o soglasju k statutu Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (124 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o soglasju k statutu Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani sprejet soglasno.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Zbor republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije.

Osnutek zakona je Zbor združenega dela obravnaval že na 54. seji zbora, dne 27. marca letos in sprejel sklep, da se sklepanje o osnutku zakona odloži.

Z dopisom z dne 22. 5. 1981 ste prejeli mnenje in stališče Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Danes ste prejeli na klop poročilo Odbora za finance. K tej točki dnevnega reda kot tudi k 9. in 12. točki dnevnega reda ste prejeli na klop tudi predloge sklepov, ki so pripravljeni na podlagi dosedanjih razprav o teh aktih.

Poročevalca Odbora za finance, predstavnika delegacije in predstavnika Izvršnega sveta prosim, da spremljajo razpravo in v kolikor bo potrebno predlagajo dopolnitev predlaganih sklepov.

Želi predstavnik delegacije besedo? (Ne.) Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Anton Slapernik, član Izvršnega sveta in republiški sekretar za finance. Prosim!

Anton Slapernik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Stališče Izvršnega sveta ste dobili v pisni obliki kakor tudi predlog sklepa. Opozoril bi le na pobude in predloge, ki so jih dali delegati ob prvi obravnavi osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona.

V zvezi s konkretnimi pripombami, ki so jih dale posamezne skupine delegatov na seji Zbora združenega dela dne 27. marca k osnutku zakona so, kot je razvidno, iz stališč Izvršnega sveta vgrajene pripombe, ki se nanašajo na položaj pomorščakov, to je 28. člen, kot tudi pripombe, ki se nanašajo na vračanje preveč zaračunanih carinskih terjatev po službeni dolžnosti — 270. člen.

Pripombe skupine delegatov iz Celja glede poenostavitve dokumentacije pri vložitvi carinske deklaracije nismo mogli upoštevati. Problem je potrebno reševati s pravilnikom o načinu izpolnjevanja in vlaganja listin v carinskem postopku, ki ga predpisuje direktor Zvezne carinske uprave. Carinarnica Ljubljana in Republiški komite za mednarodno sodelovanje že ukrepata v tej smeri pri Zvezni carinski upravi.

Skupina delegatov iz Kopra je opozorila na problematiko prostih carinskih con. Predlogov, ki se nanašajo na brezcarinski uvoz osnovnih sredstev repro-materiala, oskrbovanja tujih ladij z gorivom brez plačila carine v coni in tako dalje, ni mogoče reševati s carinskim zakonom. Kot je delegatom že znano, je v postopku pobuda za institucionalno rešitev prostih carinskih con prek Zvezne gospodarske zbornice kot pobudnika. Tudi vprašanje nadzora in pregleda blaga v coni se ureja s pravilnikom o carinskem nadzorstvu in postopku carinjenja blaga, ki je pod carinskim nadzorstvom, ki ga izda Zvezna carinska uprava. Problem skladiščenja neocarinjenega domačega blaga pa se rešuje od primera do primera, s posebnim dovoljenjem zveznih carinskih organov.

Skupina delegatov iz Kranja je predlagala dopolnitev 28. člena carinskega zakona, tako da bi bil pri oprostitev plačila carine upoštevan tudi nezaposleni zakonec državljan, ki dela v tujini. Mnenja smo, da je pogoj za oprostitve začasno delo v tujini, poleg tega pa se vse olajšave in oprostitve nanašajo na uvoz predmetov, ki se uporabljajo v gospodinjstvu in je brezpredmetno, da bi pravico do oprostite uveljavljal tudi zakonec, ki ni zaposlen.

V razpravi je bila dana pobuda, da se omogoči izvoznikom, ki iz naslova izvozne stimulacije prejemajo menice Interesne skupnosti Jugoslavije za ekonomske odnose s tujino, da te menice indosirajo pri pristojni carinarnici kot sredstvo plačila tistega dela carine in uvoznih dajatev, ki pripada Interesni skupnosti Jugoslavije za ekonomske odnose s tujino. S carinskim zakonom se to vprašanje ne more reševati. Predlagamo pa, da delegacija v razpravi na ta problem opozori in zahteva ustrezno rešitev v zakonu o zavarovanju plačil.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne.) Pričenjam razpravo. Besedo ima tovarišica Stanislava Zlatkovski, delegatka Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 36. okoliš, Ljubljana-Center.

Stanislava Zlatkovski: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Člani skupine delegatov za 36. okoliš s sedežem v občini Ljubljana-Center imamo nekaj predlogov k carinskemu zakonu, ker pa so ti že zajeti v stališčih, ki smo jih prejeli danes na klop, bi posredovala samo en predlog, in sicer:

Predlagamo, da se dopolni zakon o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona v 36. členu, kjer naj se datum pridobitve pravice nadomesti z datumom 1. junij 1981. Spremenjeni člen bi se glasil takole: »Osebe iz 3. in 4. točke 28. člena in prve točke prvega odstavka 29. člena carinskega zakona, ki so pridobile pravico do carinske oprostitev pred 1. junijem 1981, smejo uveljavljati ugodnosti po prejšnjih predpisih.«

Spremembo datuma utemeljujemo z dejstvom, da osebe, ki so si pridobile pravico do carinske oprostitev v smislu 3. in 4. točke 28. člena in prve točke prvega odstavka 29. člena carinskega zakona do dneva uveljavitve zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona, to je 1. junij, ne bodo vedele za spremembo, zato tudi ne bodo mogle temu ustrezno ukrepati. Gre namreč za uvoz novih predmetov gospodinjstva, ki se nahajajo še na transportu ali v carinskem postopku. Za njih pa po novih predpisih ne bo veljala oprostitev, ker se le-ta nanaša samo na predmete gospodinjstva, ki so bili že uporabljeni v tujini. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Je potrebno predloženi sklep spreminjati glede na to razpravo? (Da.) Želi še kdo razpravljati? (Ne.)

Zaključujem razpravo in prosim poročevalca Odbora za finance, predstavnika delegacij in predstavnika Izvršnega sveta, da razpravo pregledajo in predlagajo zboru dopolnitev sklepa, ki ga imamo pred seboj.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o carinski tarifi, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Zbor republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije.

K osnutku zakona ste prejeli mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, danes pa ste prejeli na klop poročilo Odbora za finance in predlog sklepa.

Želi predstavnik delegacije besedo? (Ne.) Vprašujem predstavnika Izvršnega sveta, če želi besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Anton Slapernik, član Izvršnega sveta in republiški sekretar za finance.

Anton Slapernik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Tudi k tej točki ste prejeli stališče Izvršnega sveta v pisni obliki in predlog sklepa. Izvršni svet se s takšnim sklepom strinja.

Opozoril bi samo na naslednje. Menimo, da je potrebno pristopiti k znižanju carinske zaščite, v skladu z mednarodnimi obveznostmi, ki jih ima Jugoslavija, vendar pa pristop, ki ga predlaga predlagatelj, to je linearno znižanje, ni primeren in ne pride v poštev. Menimo, da je potreben nek selektiven pristop v skladu s konceptom dolgoročnega razvoja jugoslovanskega gospodar-

stva. Pri oblikovanju tega koncepta mora predlagatelj pritegniti ustrezne organe kakor tudi združeno delo, organizirano v republiški kot tudi v zvezni gospodarski zbornici. Hvala.

Predsednik Emil Tomazič: Tovariš Slapernik, sklep je pripravljen v skladu z vašo razpravo? (Da.) Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne.) Želi še kdo razpravljati? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog sklepa, ki ga imate pred seboj v nespremenjenem besedilu. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (126 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (4 delegati.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji osnovnih sredstev temeljnih organizacij združenega dela in drugih uporabnikov družbenih sredstev, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije.

K predlogu za izdajo zakona ste prejeli mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Danes ste prejeli na klop predlog mnenja k predlogu za izdajo zakona, ki je pripravljen na podlagi vseh dosedanjih razprav in o katerem bomo po končani razpravi tudi glasovali. Prav tako ste prejeli na klop poročilo Odbora za finance našega zbora in Komisije za spremljanje in izvajanje zakona o združenem delu.

Želi predstavnik delegatov v Zveznem zboru besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Vprašujem tudi poročevalce delovnih teles, če želijo besedo? (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Najprej dajem besedo tovarišu Rudiju Šepiču, podpredsedniku Gospodarske zbornice Slovenije.

Rudi Šepič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati. Uvodoma moram poudariti, da je bilo v okviru Gospodarske zbornice Slovenije in nekaterih splošnih združenj v zadnjih nekaj letih že večkrat opozorjeno na neustrezne stopnje amortizacije osnovnih sredstev in na podcenjeni obračun amortizacije, zaradi česar se znatni del sredstev, ki bi jih morali nameniti za amortizacijo, preliva v dohodek in vse oblike porabe.

Zato smo se ob lanskih razpravah o izvajanju zakona o amortizaciji v preteklem obdobju v Gospodarski zbornici zavzeli za čim prejšnjo uveljavitev predlaganih sprememb zakona o amortizaciji, da bi bile organizacije združenega dela pravočasno seznanjene s pogoji poslovanja v tem srednjeročnem obdobju.

Amortizacija je namreč eden od bistvenih elementov oblikovanja dohodka ter s tem tudi odločujoč dejavnik pri planiranju dohodka in vseh oblik porabe. Danes pa je lahko že jasno, da sprememb in dopolnitev zakona o amortizaciji ne bo mogoče sprejeti prej kot ob koncu letošnjega leta, zaradi česar se seveda odpira vprašanje smotrnosti predlaganega roka za uveljavitev teh sprememb. Če bi namreč zakon veljal že za letošnje zaključne račune in bil — kot realno lahko pričakujemo — sprejet šele ob koncu leta, bi računovodskim delavcem v gospodarstvu s tem naložili veliko breme, saj bi morali ob pripravi zaključnih računov opraviti tudi obsežne spremembe obračuna amortizacije,

kar bodo narekovale predlagane spremembe skupin osnovnih sredstev in letnih amortizacijskih stopenj.

Zato bi dejansko kazalo razmisliti, če ne bi bilo bolj smotrno, da bi pričel zakon veljati šele s 1. 1. 1982. Seveda pa v letu 1981 podatki glede amortizacije dohodka in deloma tudi akumulacije, z naslednjimi leti v tem srednjeročnem obdobju ne bi bili najbolj primerljivi, kar bi morala analiza vsekakor upoštevati.

Takoj ko je bilo pripravljeno gradivo za spremembe in dopolnitve zakona o amortizaciji osnovnih sredstev, smo ga v Gospodarski zbornici zaradi izredne pomembnosti zakona za vse organizacije združenega dela posredovali v obravnavo vsem splošnim združenjem. Obsežne pripombe iz teh razprav, ki so v združenjih pritegnile tudi širok krog organizacij združenega dela, so bile nato obravnavane in usklajevane v okviru koordinacijskega odbora za tržišče in ustvarjanje ter delitev dohodka in posredovane organom Skupščine SR Slovenije in delegatom iz SR Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFRJ.

Bistvene pripombe, stališča in mnenja, ki so bila oblikovana v zborničnih razpravah o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji, pa so zlasti naslednje: Ker je povsem realno pričakovati, da bo povečanje amortizacijskih stopenj sprožilo določene pritiske na povečanje cen, bi kazalo že pred sprejetjem zakona oceniti učinke zakona na posamezne dejavnosti in panoge, da bi se zlasti neupravičenim pritiskom lahko zoperstavili. Glede amortiziranja osnovnih sredstev infrastrukturnih dejavnosti je sicer prav, da se jim zagotovi ustrezen razvoj tudi s povečanimi amortizacijskimi stopnjami, vendar bi kazalo spremembe amortizacijskih stopenj za te dejavnosti postopno uveljaviti.

Nadalje bi bilo v osnutku zakona o amortizaciji osnovnih sredstev potrebno uskladiti amortizacijske skupine z revalorizacijskimi skupinami, opredeliti vlogo interkalarnih obresti pri naložbah v nova osnovna sredstva in opredeliti njihov način obračuna. Že z zakonom je potrebno določiti postopek amortiziranja osnovnih sredstev pri dvo-, tro-, in večizmenskem delu.

Ob dani možnosti za povečanje amortizacijskih stopenj do 20 % zaradi tehničnega in tehnološkega zastaranja opreme, je potrebno določiti tudi samoupravni postopek, da ne bi te možnosti izrabljali tudi tam, kjer to ne bi bilo upravičeno.

Potrebno je obdržati 13. člen veljavnega zakona o amortizaciji osnovnih sredstev, ker je bolj racionalen glede na obveznost do obračuna amortizacije v celi skupini ne glede na leto nabave osnovnih sredstev.

Določilo 25. člena veljavnega zakona o amortizaciji osnovnih sredstev naj bi veljalo tudi za sezonske dejavnosti, če so kot take registrirane, katerih dela trajajo lahko tudi več kot 7 mesecev.

V predlogu nomenklature osnovnih sredstev so posamezne skupine osnovnih sredstev preveč razčlenjene, druge pa premalo ali pa so nekatere celo izpuščene. Zato bi veljalo uskladiti razvrstitev posameznih skupin osnovnih sredstev in predloge za povečanje amortizacijskih stopenj po dejavnostih ter proučiti tudi umestnost različnih amortizacijskih stopenj za enako opremo v posameznih dejavnostih.

Da bi v Gospodarski zbornici tudi nepristransko preverili ustreznost predlaganih amortizacijskih stopenj v nomenklaturi osnovnih sredstev, smo k razpravi o tem zakonu pritegnili ustrezno zunanjo strokovno institucijo oziroma smo se z Zavodom za organizacijo poslovanja v Ljubljani dogovorili za strokovno presojo predlaganih sprememb zakona o amortizaciji osnovnih sredstev,

predvsem glede na realno dobo trajanja posameznih vrst ali skupin osnovnih sredstev. Ugotovitve in predlogi iz te strokovne presoje se v celoti dopolnjujejo z ugotovitvami in pripombami naših splošnih združenj. Glavne ugotovitve iz okvira te presoje pa so: osnovna sredstva z enakimi funkcijami in karakteristikami so v različnih skupinah z različnimi amortizacijskimi stopnjami, kar je nesprejemljivo. To daje misliti, da predlagane letne amortizacijske stopnje izhajajo iz dohodkovne zmožnosti panoge. Neenotni kriteriji pri razčlenjevanju amortizacijskih skupin so privedli do tega, da so nekatere skupine osnovnih sredstev preveč, nekatere pa premalo razčlenjene, zaradi česar je predlagana nomenklatura ponekod tudi nepopolna.

Vrednosti amortizacijskih stopenj po posameznih skupinah niso jasno definirane oziroma ni videti ali veljajo za eno-, dvo- ali večizmensko delo, čeprav naj bi bilo to v posameznih panogah že upoštevano v predlaganih letnih amortizacijskih stopnjah.

Ker ni bilo izvedeno usklajevanje med skupinami osnovnih sredstev in med posameznimi dejavnostmi, je nomenklatura v predlagani obliki težko sprejemljiva. Omenjena strokovna institucija zato predlaga, da bi sestavljanje skupin in njihovo členitev izvedli po vrstah osnovnih sredstev ter jim določili ustrezne letne amortizacijske stopnje glede na dobo trajanja, ostale elemente, ki niso sestavine osnovnih sredstev, kot na primer pogoje za delovanje opreme, pa bi morali po potrebi dodatno opredeliti z ustreznimi normativi. S tem bi preprečili, da bi osnovna sredstva z enakimi karakteristikami in funkcijami v različnih skupinah imela različne letne amortizacijske stopnje. V Gospodarski zbornici menimo, da je njihov predlog umesten in ga bomo zato posredovali predlagatelju sprememb in dopolnitev zakona o amortizaciji, da ga bo upošteval pri pripravi predloga tega zakona.

V Gospodarski zbornici Slovenije bomo nadaljevali z razpravami o spremembah in dopolnitvah tega zakona in vse morebitne dodatne pripombe predložili tako Skupščini SR Slovenije kot delegatom iz SR Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFRJ. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomažič: Razpravljala bo tovarišica Silva Jelenko, delegatka Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 16. okoliš, Maribor.

Silva Jelenko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Ne bi se vključevala v razpravo, ker se v glavnem pridružujemo stališčem tovariša Šepiča, vsa naša stališča pa so zajeta tudi v poročilu Odbora za finance. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomažič: Razpravljal bo tovariš Tomislav Majer, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 1. okoliš, Celje.

Tomislav Majer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Ker je v naši razpravi precej podobnih stvari, na katere je bilo že opozorjeno, in da se ne bi ponavljali, bom razpravo oddal. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Besedo ima tovarišica Ivanka Repič, delegatka Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 30. okoliš, Kamnik.

I v a n k a R e p i č: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor združenega dela, področje gospodarstva občine Kamnik, je na svoji seji dne 24. maja 1981 obravnavala predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji osnovnih sredstev temeljnih organizacij združenega dela in drugih uporabnikov družbenih sredstev in k predlogu oblikovala naslednje pripombe:

V 11. členu zakona je predlagana sprememba 13. člena zakona, ki se glasi: »vse stvari, ki začenjajo obratovati v istem letu, ki tvorijo isto skupino oziroma del skupine«. Skupina delegatov predlaga, da se v tej spremembi črtajo besede: »ki začenjajo obratovati v istem letu«. V kolikor predlagano spremembo v osnutku zakona pravilno razumemo, le-ta omejuje sedanjo možnost neomejenega skupinskega odpisovanja osnovnih sredstev. Glede na močno iztrošenost osnovnih sredstev v pretežnem delu industrije, bi to pomenilo zmanjšanje fonda amortizacijskih sredstev, kar pa je ravno v nasprotju z namenom novega zakona.

V 23. členu zakona je predlagana sprememba 37. člena, ki omogoča, da se amortizacijske stopnje povečajo za 20 %, kadar je zamenjava osnovnih sredstev nujna zaradi hitrih sprememb v tehniki in tehnologiji.

Skupina predlaga, da bi se k tej spremembi dodala bolj natančna določila, kdaj se ta povečana stopnja lahko uporabi in kdo jo lahko določi — ali so to samoupravni organi tozda ali pa je to interni akt uporabnika družbenih sredstev — ali bodo izdani ob tem še kakšni dodatni družbeni predpisi.

V 27. členu zakona se predlaga sprememba 41. člena, tako da se sredstva obračunane amortizacije za objekte in opremo porabe izločajo na poseben račun. Menimo, da navedeni odstavek ni dorečen, ker ne določa, kdaj se morajo ta sredstva izločiti in kako je z njihovo uporabo. Če izhajamo iz dosedanjih zakonskih določil, so se sredstva za nabavo objektov in opreme skupne porabe oblikovala iz ostanka čistega dohodka, ki so se razporejala v sklad skupne porabe. To pomeni, da so se ta sredstva lahko koristila šele po potrditvi zaključnega računa. Iz predlagane spremembe pa ni jasno, ali bo potrebno na poseben račun izločiti sredstva že med letom in kaj je z njihovo uporabo do potrditve zaključnega računa.

V istem členu zakona je namen formiranja in uporabe sredstev amortizacije za osnovna sredstva poslovnega sklada jasno opredeljen, medtem ko v navedenem odstavku, ki predlaga spremembo obračuna amortizacije sredstev skupne porabe, ni.

V 28. členu zakona se predlaga sprememba 12. točke 43. člena, ki določa kazenske sankcije pri obračunavanju amortizacije v nasprotju z določili tega zakona. Iz navedenega besedila se da sklepati, da morajo biti amortizacijske stopnje določene v samoupravnem splošnem aktu. Predlagamo, da se formulacija te točke dopolni tako, da amortizacijske stopnje lahko določi tudi ustrezen samoupravni organ tozd z drugačno amortizacijsko stopnjo.

Menimo, da se v posameznih temeljnih organizacijah nekatere amortizacijske stopnje spremenijo vsaj enkrat med letom — pri sprejemu plana za naslednje leto — in bi bilo nesmiselno, da bi pri vsaki spremembi amortizacijske stopnje morali spreminjati samoupravni splošni akt.

Prosimo za pojasnilo k nomenklaturi osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe za amortizacijo, stran 30, pod zaporedno številko 64., točka 2. — »stroji za proizvodnjo surovih tkanin in dodelavo tkanin«. V drugi vrsti prve alinee je navedeno »za proizvodnjo surovih tkanin«. Prosimo za pojasnilo,

ali so tu mišljene statve, ker so statve navedene tudi v prvi vrsti druge alinee in ali je morda v drugi alinei napaka pri besedilu »mehanični in avtomatski čolnički in statve vseh vrst brez čolničkov«, ker so čolnički del statev in ne morejo biti osnovno sredstvo. Verjetno bi se prva vrsta druge alinee morala glasiti: »mehanične in avtomatske statve s čolnički in statve vseh vrst brez čolničkov«. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Besedo ima tovarišica Milena Zajc, delegatka Zbora združenega dela, področje prosvete in kulture, 6. okoliš, Koper.

Milena Zajc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupini delegatov 6. okoliša prosvetnokulturnega in socialno-zdravstvenega področja sta na seji dne 19. maja 1981 ob obravnavi gradiva za 58. sejo Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije sklenili, da predlagata naslednjo dopolnitev predloga za izdajo z osnutkom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji osnovnih sredstev temeljnih organizacij združenega dela in drugih uporabnikov družbenih sredstev:

Drugi odstavek 27. člena osnutka zakona naj se dopolni tako, da bo dovoljeval temeljnim organizacijam združenega dela in drugim uporabnikom družbenih sredstev, ki pridobivajo dohodek s svobodno menjavo dela, uporabo sredstev obračunane amortizacije od zgradb in drugih gradbenih objektov tudi za njihovo vzdrževanje. Tem temeljnim organizacijam se namreč priznavajo sredstva za materialne izdatke po normativih, ki pokrivajo le najnujnejše materialne izdatke za izvajanje osnovne dejavnosti. Tako se konkretno šole že vrsto let srečujejo s problemom, da lahko dozidavajo nove dele zgradb, nimajo pa sredstev za popravilo strehe, oken ali stropov. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Engelbert Gantar, delegat Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 11. okoliš, Kranj. Prosim!

Engelbert Gantar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije, področje gospodarstva iz občine Kranj je na seji dne 14. maja 1981 obravnavala predlog za izdajo zakona in podpira sprejem zakona v čim krajšem času. K samemu osnutku zakona pa predlaga stališča in pripombe. Ker so pripombe vsebovane v predlogu mnenja, ki smo ga danes prejeli na klop kakor tudi v poročilih Komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu in Odbora za finance, jih ne bi v celoti posredoval. Opozoril bi le na dve pripombi, in sicer, da je nova nomenklatura pomanjkljiva, saj v njej niso zajeta osnovna sredstva za gumarsko industrijo.

Dosedanja amortizacijska stopnja za letališke manevrske površine je bila le simbolična — 1-odstotna — nova nomenklatura pa predvideva 2,5-odstotno stopnjo.

Pojavlja se vprašanje na kak način pridobiti sredstva za pokritje te amortizacije. Stališče Aerodroma Ljubljana je, da bi amortizacijska stopnja ostala nespremenjena — 1-odstotna — kar utemeljuje s priloženo informacijo. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Imre Varju, delegat Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 17. okoliš, Ptuj. Prosim!

Imre Varju: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naše pripombe so skoraj enake ali podobne pripobam razpravljalcev, prav tako pa se ujemajo s pripobami, ki so navedene v poročilih Odbora za finance. Prebral bi le specifični del iz svoje razprave.

Predlog nomenklature ima glede na specifičnost posamezne opreme določene prednosti, če so pravilna izhodišča za določitev življenjske dobe. Predlog stopenj za opremo v glinicah to do neke mere potrjuje, medtem ko o napravi za proizvodnjo aluminija in livarnah ne moremo ničesar povedati, ker specifikacije te opreme enostavno ni v nomenklaturi.

Predlagamo, da se zakon sprejme še v prvem polletju letošnjega leta. Ostale pripombe oddajam v pisni obliki.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Delegatom iz Kamnika naj povem, da jim na zahtevo po pojasnilu danes ne moremo odgovoriti. Vprašanja bodo posredovana naši delegaciji v Zveznem zboru, ki bo od predlagatelja zakona zahtevala odgovor na vprašanje.

Zaključujem razpravo. Rad bi opozoril, da sprejemamo pri tej in naslednji točki mnenje, ker sta sprejema obeh zakonov v pristojnosti Zveznega zbora Skupščine SFR Jugoslavije. Predlagal bi, da vzamete v roke mnenje z oznako ESA 722, o katerem naj bi glasovali. Glede na dokaj konkretno razpravo predlagam, da dopolnimo mnenje še s četrto točko, ki naj se glasi: »Delegati iz SR Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFR Jugoslavije naj na podlagi pooblastila Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije v nadaljnjih obravnavah predloga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji osnovnih sredstev temeljnih organizacij združenega dela in drugih uporabnikov družbenih sredstev uveljavljajo tudi konkretne pripombe, navedene v poročilih delovnih teles skupščine in zbora ter pripombe, dane v razpravi na seji zbora.« Mislim, da je s tem naše mnenje dopolnjeno.

Želi kdo o tako oblikovanem mnenju razpravljati? (Nihče.) Če ne želi nihče, prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog mnenja k predlogu za izdajo zakona z dodatno 4. točko. Kdor je za predlog mnenja, naj prosim glasuje! (138 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog mnenja k predlogu za izdajo zakona z dodatno 4. točko soglasno sprejet.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o revalorizaciji osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe uporabnikov družbenih sredstev, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije.

K predlogu za izdajo zakona ste prejeli mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Danes ste prejeli na klop predlog mnenja k predlogu za izdajo zakona, ki je pripravljen na podlagi vseh dosedanjih razprav in o katerem bomo po končani razpravi tudi glasovali. Prav tako ste prejeli na klop poročilo Odbora za finance in Komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu.

Želi predstavnik delegatov v Zveznem zboru besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) K razpravi se je prijavil tovariš Imre Varju, delegat Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 17. okoliš, Ptuj. Prosim!

Imre Varju: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša pripomba je v celoti zajeta v poročilu Odbora za finance, zato bom naš prispevek oddal v pismeni obliki. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala! Želi še kdo razpravljati? (Nihče.) Ker ne želi nihče razpravljati, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog mnenja, ki ga imate pred seboj v nespremenjeni obliki. Kdor je za predlagano mnenje, naj prosim glasuje! (135 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog mnenja sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd—Skadar v obdobju od leta 1981 do leta 1983, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ.

K osnutku zakona ste prejeli mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Danes ste prejeli na klop poročilo Odbora za finance in predlog sklepa, ki je pripravljen na podlagi vseh dosedanjih razprav o tem zakonu, in sicer pod oznako ESA 726.

Želi predstavnik delegacije besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Vprašujem poročevalce delovnih teles, če želijo besedo? (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog sklepa v predloženi obliki. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (137 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je na poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ o poteku usklajevanja osnutka odloka o določanju strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel SR Črno goro v letu 1979.

Zbor združenega dela je osnutek odloka že obravnaval na 52. seji 18. februarja 1981 in dal k osnutku odloka pripombe, ni pa pooblastil delegacije, da glasuje za predlog odloka.

Poročilo delegacije ste prejeli na klop. Želi predstavnik delegacije poročilo še dodatno obrazložiti? (Da.) Besedo ima tovariš Rudi Kropivnik.

Rudi Kropivnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Glede na to, da ste poročilo o poteku usklajevanja dobili danes na klop, mi dovolite, da v nekaj besedah povzamem vsebino poročila.

Kot vam je znano, je Skupščina SR Slovenije dala k osnutku odloka generalno pripombo v tem smislu, da naj bi pred pričetkom usklajevanja odloka

Zvezni izvršni svet skupaj z izvršnimi sveti republik in avtonomnih pokrajin strokovno razčistil in v medrepubliškem usklajevanju uredil temeljni pristop k utrjevanju določitve strukture sredstev. Ker Zvezni izvršni svet ni sprejel našega predloga, smo morali to delo opraviti v skupščini, zaradi česar je samo usklajevanje trajalo nekaj več kot 3 mesece. Konkretne pripombe, ki jih je Skupščina SR Slovenije dala k temu odloku, smo uveljavljali takole.

Pripombo, da je potrebno znižati predlagani znesek strukture sredstev, ki se valorizirajo za sredstva, ki predstavljajo nadomestilo za izgubljen dohodek, stroške družbenopolitičnih skupnosti in povrnitev škode na premoženjih v lasti občanov, smo uveljavili tako, da se je skupna vsota znižala za 4 milijarde 183 milijonov dinarjev, kar predstavlja celo nekaj več kot je bil zahtevek Skupščine SR Slovenije, in sicer zaradi tega, ker smo se uskladili na stališču Skupščine SR Srbije. Ker pa je Črna gora ves čas usklajevanja vztrajala, da je potrebno valorizirati celotno vsoto, smo kot kompromisno stališče sprejeli ob tem še sklep, da bo Zvezni izvršni svet do konca septembra letos, v sodelovanju z izvršnimi sveti republik in pokrajin ocenil potrebo in predložil pogoje in način valorizacije sredstev, ki niso zajeta s tem odlokom; to se pravi, da bo razprava o 4 milijardah in 183 milijonih še tekla.

Druga pripomba oziroma zahtevek Skupščine SR Slovenije je bil, da je potrebno še proučiti način in višino valorizacije preostalega zneska prispevka republik in avtonomnih pokrajin, ki ga le-te zagotavljajo SR Črni gori za kreditiranje občanov, za popravilo in graditev stanovanjskih hiš, stanovanj ter gospodarskih objektov. V zvezi s to pripombo smo ugotovili, da so prebivalci Črne gore dobili leta 1979 za obnovo dve in pol milijardi dinarjev, ne pa preostalih sredstev, zaradi česar je prevladala skupna ocena, da ni mogoče izvzeti sredstev za kreditiranje obnove stanovanjskih hiš.

Naslednja pripomba je bila, da se v odloku določeni znesek razčleni po posameznih letih v skladu s programom in s planom uporabe sredstev sklada za obnove in graditev s katastrofalnim potresom prizadetega območja v SR Črni gori. To pripombo smo uveljavili tako, da je Zbor republik in pokrajin s posebnim sklepom zadolžil Zvezni izvršni svet, da to stori v odloku, s katerim se bo opravila konkretna valorizacija za leto 1980.

Na podlagi vsega tega predlagam, da Skupščina SR Slovenije sprejme poročilo o poteku usklajevanja in da s sklepom pooblasti delegacijo, da glasuje za predlog odloka. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa. Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Anton Slapernik, član Izvršnega sveta in republiški sekretar za finance.

Anton Slapernik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Izvršni svet soglaša s predlogom zaključkov, ki jih je posredoval predstavnik delegacije, vendar pa bi rad zbor informiral, kaj to pomeni. Po grobih ocenah je na osnovi strukture in višine sredstev, ki se valorizirajo, obveznost Slovenije za leto 1980 iz naslova valorizacije 320 milijonov dinarjev dodatnih sredstev, od tega 212 milijonov nepovratnih in 108 milijonov sredstev kot kredit Črni gori. Obstajajo že uradni podatki, da je cena gradbenih objektov porasla za 24 %, cena opreme pa za 21 %. Ob predpostavki, da se bodo v letošnjem letu uveljavile iste stopnje rasti cen, za kar mislim, da bi prej lahko podvomili, ker bodo ti indeksi višji, bi se obveznost v letu 1981 od tiste, ki jo

sedaj plačujemo in za katero nimamo v celoti zagotovljenih virov, zlasti nimamo zagotovljenih virov za tisti del sredstev, ki jih plačujemo kot kredit Črni gori, povečala za 410 milijonov dinarjev. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Želi poročevalec Odbora za finance besedo? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Zaključujem razpravo in glede na poročilo in predloge naše delegacije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije sprejema poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije o poteku usklajevanja osnutka odloka o določanju strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel SR Črno goro v letu 1979.

2. Zbor združenega dela pooblašča delegacijo Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije, da glasuje za predlog odloka o določanju strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel SR Črno goro v letu 1979.

Želi kdo o tako oblikovanem predlogu sklepa razpravljati? (Nihče.) Če ne, prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim glasuje! (119 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Štirje delegati.) Se je kdo vzdržal? (Enajst delegatov.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Vračamo se na 8. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona.

Prosim poročevalko Odbora za finance, da posreduje zboru poročilo v zvezi z dano pripombo. Pripombo je proučila skupina delegatov skupaj s predstavniki Izvršnega sveta in delegacije.

Franccka Herga: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Delovna skupina je proučila pripombo skupine delegatov 36. okoliša, Ljubljana-Center, in sicer za spremembo 36. člena. Skupina z dano pripombo ne soglaša, ker veže pridobitev pravice do carinske oprostitve na datum 1. 6. 1981, ki ga šteje za dan uveljavitve novega carinskega zakona.

Glede na dejstvo, da bo šel osnutek tega zakona šele v postopek usklajevanja v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ, novi zakon do tega roka niti ne bo sprejet oziroma ne bo uveljavljen. Sicer pa določbe novega zakona stopijo v veljavo šele z dnem uveljavitve novega zakona, do tega dne pa še vedno veljajo določbe starega zakona. Predlagatelja pripombe je verjetno zavedla določba 39. člena osnutka zakona, ki določa, da nov zakon začne veljati s 1. junijem 1981, kar pa je bila le predpostavka predlagatelja.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Vprašujem delegate iz Ljubljane, če je obrazložitev sprejemljiva? (Ne.)

Milena Zajc: Obrazložitev je razumljiva, vendar mislim, da je potrebno datum veljave premakniti na tisti dan, ko bo zakon sprejet.

Predsednik E m i l T o m a ž i č Glasovali bomo o predlogu sklepa v takšni obliki; kakršnega imamo pred seboj. Dajem na glasovanje sklep v predloženem besedilu. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

1. Predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj je Skupščini SR Slovenije predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve Skupščine SR Slovenije.

Predlog odloka ste prejeli. Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Nihče.) Prehajamo na glasovanje.

Na glasovanje dajem predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (123 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj soglasno sprejet. S tem so za člane odbora za nagrado Edvard Kardelj izvoljeni: Franc Kimovec-Žiga, Franc Šetinc in dr. Anton Vratuša.

2. Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve SR Slovenije je predložila v obravnavo predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o izvajanju resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 in resolucije o izvajanju družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982, ki ste ga prejeli danes na klop.

Želi kdo o predlogu sklepa razpravljati? (Nihče.) Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim glasuje! (129 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o izvajanju resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 in resolucije o izvajanju družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982 sprejet z večino glasov.

3. Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve je predložila tudi predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za pripravo in spremljanje obravnave osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, ki ste ga prejeli danes na klop.

Želi kdo o tem predlogu razpravljati? (Nihče.) Če ne, prosim, da o njem glasujemo. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim glasuje! (128 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Dva delegata.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za pripravo in spremljanje obravnave osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije sprejet z večino glasov.

4. Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve je predložila še predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev informacije o uresničevanju zakona o pravni pomoči, ki ste ga prav tako prejeli na klop.

Želi kdo o predlogu razpravljati? (Nihče.) Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim glasuje! (129 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev informacije o uresničevanju zakona o pravni pomoči sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Na danes zastavljeno delegatsko vprašanje delegatov 12. okoliša, Jesenice, bo odgovor dan na eni izmed prihodnjih sej, verjetno 10. junija ne, ker bomo sejo namenili le obravnavi resolucije.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije nas je obvestil, da bosta odgovora na delegatski vprašanji skupine delegatov za področje oboroženih sil s sedežem v občini Ljubljana-Center in skupine delegatov za gospodarsko področje 10. okoliša, Tolmin, dana na junijski seji zбора.

Delegatsko vprašanje želi postaviti tovariš Anton Češnovar, delegat Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 38. okoliš, Ljubljana-Šiška. Prosim!

Anton Češnovar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za gospodarsko področje, 38. okoliš, Ljubljana-Šiška, postavlja naslednje delegatsko vprašanje, ki ga je na seji skupščine postavil delegat organizacije združenega dela Litostroj, in sicer:

Kljub resoluciji, težki devizni situaciji in stabilizacijskim prizadevanjem v našem gospodarstvu, ugotavljamo, da Železniško gospodarstvo Ljubljana uvaža opremo in dele opreme za novi železniški kontejnerski terminal v Ljubljani. To opremo izdelujemo doma v isti kvaliteti. Železniško gospodarstvo Ljubljana ima podatke, da to opremo izdelujemo doma, vendar vztraja iz ne vemo kakšnih razlogov na uvozu. Tako obnašanje Železniškega gospodarstva Ljubljana do domače industrije je nedopustno že iz v začetku navedenih razlogov. Še bolj nedopustno pa je iz razloga, da združeno delo odvaja prek SIS-a za železniški in luški promet velika sredstva za razvoj in napredek obeh dejavnosti. Zahtevamo, da se ustrezno ukrepa in prepreči tak uvoz! Zahtevamo, da se zagotovi, da mora vsak investitor v SR Sloveniji in SFR Jugoslaviji dobiti pristanek prizadetega domačega proizvajalca za uvoz opreme!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Želi še kdo postaviti delegatsko vprašanje? (Ne želi.)

Zaključujem to točko dnevnega reda. Obveščam vas, da smo pri vseh točkah dnevnega reda, kjer smo sprejemali končne odločitve, usklajeni z Zborom občin.

S tem je dnevni red današnje seje izčrpan. Zahvaljujem se vam za udeležbo in razpravo. Hvala lepa!

(Seja zбора je bila končana ob 14.35.)

59. seja

(10. junija 1981)

Predsedoval: E m i l T o m a ž i č,
predsednik Zbora združenega dela

Pričetek seje ob 9.05.

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Tovarišice in tovariši delegati! Pričejam 59. sejo Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije, ki sem jo sklical na podlagi prvega odstavka 97. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Na podlagi 18. člena poslovnika Zbora združenega dela bomo najprej izvolili Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za današnjo sejo zbora in verificirali pooblastila.

Zboru predlagam, da v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja izvoli naslednje delegate: za predsednika Mitjo Pavlina, za člana pa Terezijo Zalar in Franca Kokota. So predlagani delegati navzoči? (Da.) Želi kdo o tem predlogu razpravljati? (Ne.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sestav verifikacijske komisije, naj to potrdi z dvigom roke! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so bili v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za 59. sejo Zbora združenega dela izvoljeni delegati v predlaganem sestavu.

Prosim verifikacijsko komisijo, da se sestane, pregleda pooblastila in pripravi poročilo za zbor.

Na današnjo sejo zbora so vabljeni predstavniki Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in člani Koordinacijskega odbora SR Slovenije za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Predlagam, da med tem ko verifikacijska komisija pripravlja poročilo pregledate dokument, z naslovom »Mnenja, stališča in predlogi«, ker ste ta dokument dobili šele danes na klop.

Ker je komisija končala z delom, prosim predsednika komisije, da poroča zboru.

Mitja Pavlin: Poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije za 59. sejo, dne 10. 6. 1981.

Zbor združenega dela šteje 150 delegatov. Za današnjo sejo je predložilo delegatska pooblastila 136 delegatov, in sicer: iz gospodarskega področja 85 delegatov, iz prosvetno-kulturnega področja 16 delegatov, iz socialno-zdravstvenega področja 11 delegatov, iz kmetijske dejavnosti 14 delegatov, iz obrtnih in podobnih dejavnosti 5 delegatov, iz delovnih skupnosti državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev ter drugih delovnih skupnosti 5 delegatov, iz delegacije aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb v službi v oboroženih silah SFRJ noben delegat.

Na današnji seji niso navzoči delegati iz naslednjih področij oziroma okolišev: gospodarsko področje: 16. okoliš — dva delegata, 23. okoliš — en delegat, 29. okoliš — en delegat, 19. okoliš — en delegat, skupaj pet delegatov; prosvetno-kulturno področje: 2. okoliš — 1. delegat, 4. okoliš — en delegat, skupaj dva delegata, socialno-zdravstveno področje: 4. okoliš — en delegat, 5. okoliš — en delegat, skupaj dva delegata; kmetijska dejavnost: 4. okoliš — en delegat, 6. okoliš — en delegat, 7. okoliš — en delegat in 9. okoliš — en delegat, skupaj štiri delegati; področje oboroženih sil: 1. okoliš — en delegat; torej navzočih ni 14 delegatov.

Komisija je pregledala vsa predložena pooblastila in ugotovila, da so vsa pooblastila v skladu z zakoni in ustavo SR Slovenije, zato predlaga, da Zbor združenega dela vsa predložena pooblastila verificira.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Želi kdo razpravljati o poročilu komisije? (Nihče.)

O poročilu bomo glasovali v celoti, ker ni nobeno pooblastilo sporno. Kdor je za potrditev poročila, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno potrdil poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter s tem verificiral pooblastila delegatov za 59. sejo Zbora združenega dela.

Prav tako ugotavljam, da lahko zbor veljavno odloča, ker je na seji navzoča večina delegatov.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na določitev dnevnega reda.

Za današnjo sejo predlagam zboru, da sprejme naslednji dnevni red:

1. določitev dnevnega reda 59. seje Zbora združenega dela;
2. odobritev zapisnika 57. seje Zbora združenega dela;
3. obravnava osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije;
4. predlogi in vprašanja delegatov.

Predlaga kdo kakšno spremembo ali dopolnitev tako oblikovanega predloga dnevnega reda? (Nihče.)

Če ne, potem moramo o njem glasovati. Dajem torej predlagani dnevni red na glasovanje. Kdor je za predlagani dnevni red, naj prosim glasuje! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlagani dnevni red soglasno sprejet.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 57. seje Zbora združenega dela.

Zapisnik ste prejeli. Predlaga kdo kakšno spremembo ali dopolnitev zapisnika? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zapisnik 57. seje Zbora združenega dela odobren.

Obveščam vas, da bo Zbor združenega dela osnutek resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije obravnaval skupaj z Družbenopolitičnim zborom, kar pomeni, da bomo skupaj poslušali uvodno besedo in na skupnem zasedanju vodili tudi razpravo o osnutku resolucije.

Prosim delegate Zbora združenega dela, da zasedejo mesta tako kot je določeno, da bo dovolj prostora še za delegate Zbora občin in za goste.

Medtem ko čakamo delegate Družbenopolitičnega zbora, lahko oddaste prijavnico za razpravo.

(Seja zbora je bila prekinjena ob 9.10 in se je nadaljevala ob 14.20.)

Predsednik Emil Tomažič: Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Na delegatsko vprašanje delegatov iz Nove Gorice bo odgovoril tovariš Stanko Debeljak, namestnik republiškega sekretarja za finance.

Stanko Debeljak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Delegati Skupščine občine Nova Gorica so na svoji seji Zbora združenega dela in Družbenopolitičnega zbora Skupščine občine Nova Gorica, dne 8. 6. 1981, postavili delegatsko vprašanje v zvezi z izvajanjem določb zakona o skladih skupnih rezerv.

Vprašanje je postavljeno v tem smislu, ali je mogoče določbe 3. točke 16. člena zakona o skladih skupnih rezerv v povezavi z določbami 122. člena zakona o združenem delu razlagati tako, da se lahko sredstva sklada skupnih rezerv uporabijo tudi za kritje izdatkov za prekvalifikacijo in zaposlovanje delavcev v primeru, ko gre za odpiranje novih delovnih mest v organizacijah združenega dela, ki prevzamejo delavce iz temeljne organizacije združenega dela, ki je prenehalo s poslovanjem zaradi stečaja oziroma redne likvidacije.

To vprašanje je bilo postavljeno v zvezi z reševanjem problemov ob stečajnem postopku temeljne organizacije združenega dela CIMOS Šempeter. V zvezi s postavljenim vprašanjem daje Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naslednji odgovor.

Po določbah 3. točke 16. člena republiškega zakona o skladih skupnih rezerv se združena sredstva rezerv dajejo v uporabo tudi za kritje izdatkov za prekvalifikacijo delavcev, kadar je v skladu s sanacijskim programom prenehala potreba po določenem številu delavcev oziroma, kadar je potrebna njihova prerazporeditev v drugo temeljno organizacijo.

Po 17. členu navedenega zakona se združena sredstva rezerv praviloma ne smejo uporabljati za investicijske namene, izjemoma pa se lahko uporabijo

za investicije v osnovna sredstva le v primeru, če se s takimi vlaganji odpravljajo vzroki izgub v skladu s sprejetim sanacijskim programom.

Problem v zvezi s stečajem tozd CIMOS Šempeter ter v zvezi s ponovno zaposlitvijo delavcev navedene tozd je že dalj časa predmet intenzivnih razprav v ustreznih političnih in strokovnih telesih tako v občini kot v republiki.

Za razreševanje problematike ponovne zaposlitve delavcev se iščejo ustrezni viri sredstev na različnih ravneh, in sicer v organizacijah združenega dela, ki bodo prevzele delavce, v temeljnih bankah in skupnostih za zaposlovanje.

Ker pa gre pri tem za zaposlitev sorazmerno velikega števila delavcev — okoli 350 je še nezaposlenih — navedeni viri sredstev za rešitev problema ne bodo zadostovali. Zato je ves čas razprav v ospredju predlog, da bi se kot eden od možnih virov za zagotovitev zaposlitev delavcev tozd v stečaju porabila tudi sredstva republiškega sklada skupnih rezerv. Pri tem je kot osnovno vodilo bila zahteva, da je treba delavcem tozd, ki je v stečaju, na vsak način zagotoviti socialno varnost, tako da se jim omogoči ponovna vključitev v združeno delo.

Glede na stališča, ki so bila pri obravnavi tega vprašanja zavzeta v več razpravah v okviru republike, je bil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije mnenja, da je zaradi izjemno težke situacije mogoče za delavce tozd CIMOS Šempeter to vprašanje reševati tudi z uporabo sredstev sklada skupnih rezerv.

Menimo, da je taka izjema glede namena uporabe sredstev sklada skupnih rezerv za zagotovitev zaposlitve prizadetih delavcev v drugih organizacijah združenega dela utemeljena. Vendar je v okviru sedanjega zakona o skladih skupnih rezerv ni mogoče uresničiti. Zato v zvezi s postavljenim delegatskim vprašanjem in s pobudo skupine delegatov Zbora združenega dela 7. okoliša za spremembo zakona o skladih skupnih rezerv predlagamo Zboru združenega dela, da to pobudo sprejme in sproži postopek za spremembo in dopolnitev zakona, pri čemer pa bi bilo treba v zakonu reševati vprašanje uporabe sredstev sklada skupnih rezerv za zaposlovanje delavcev v primerih stečaja.

Predsednik E m i l T o m a ž i č : To pomeni, da obstaja predlog, da Zbor združenega dela in tudi Zbor občin, ki je enako pristojen, sprejmeta pobudo 7. okoliša za spremembo oziroma dopolnitev zakona o skladih skupnih rezerv.

Glede na to, da je zadeva aktualna za Novo Gorico, gre torej verjetno za hitri postopek, ali lahko pričakujemo ustrezen predlog zakona na seji 24. junija?

S t a n k o D e b e l j a k : Izvršni svet predlaga, da bi Zbor združenega dela pobudo sprejel in da bi se predlog za spremembo zakona pripravil do 24. junija.

Predsednik E m i l T o m a ž i č : Hvala lepa! Vprašujem delegate 7. okoliša, ali so zadovoljni z odgovorom? (Da.)

Na delegatsko vprašanje 38. okoliša Ljubljana-Bežigrad bo odgovorjeno na prihodnji seji.

Želi še kdo zastaviti delegatsko vprašanje? (Da.) Besedo ima tovarišica Anuša Rode, gospodarsko področje, 39. okoliš, Ljubljana-Vič-Rudnik.

A n u š a R o d e : Gre za časovno razporeditev šolskih počitnic. V Sloveniji so imeli šolarji doslej že dvakrat deljene zimске počitnice, mesti Ljubljana

in Maribor skupaj ostala območja pa skupaj. Vendar se je izkazalo, da je bilo pri tem mnogo družin prikrajšanih, saj starši in otroci niso mogli skupaj na dopust.

Gre predvsem za družine, kjer starejši otroci obiskujejo srednjo šolo v mestu, mlajši bratje in sestre pa osnovno šolo v domačem kraju ter za družine, kjer starši-pedagogi službujejo izven kraja bivanja, njihovi otroci pa obiskujejo pouk v domačem kraju.

Mnenja smo, da bi se dalo izogniti opisanim problemom, če bi imela Ljubljana in Maribor počitnice vključno z bližnjimi občinami hkrati. Na ta način bi bile v ljubljanski del počitnic zajete obmestne občine, na primer Grosuplje, Domžale, iz katerih se dnevno steka v Ljubljano veliko število delavcev in šolarjev.

Isto naj bi veljalo za Maribor. Naš predlog bi lahko služil Republiškemu komiteju kot priporočilo izobraževalnim organizacijam pri sestavljanju letnih delovnih načrtov za šolsko leto 1981/82. Na ta problem opozarjamo že sedaj, ker se ti delovni načrti že pripravljajo.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Pobudo bomo posredovali Izvršnemu svetu, da bo do nje zavzel stališče.

K besedi se javlja še tovariš Jure Mlinar, delegat Zbora združenega dela za gospodarsko področje, 7. okoliš, Nova Gorica.

Jure Mlinar: Potrebno je, da našo pobudo smatrate za sprejeto in da bomo o predlogu za spremembo zakona razpravljali že 24. junija.

Predsednik Emil Tomažič: Vaš predlog razumem tako, da bo Izvršni svet do 24. tega meseca, se pravi do naslednje seje Zbora združenega dela in Zbora občin, pripravil predlog za spremembo zakona.

Stanko Debeljak: Izvršni svet predlaga, da Zbor združenega dela pobudo sprejme, kar pomeni, da se v telesih zbora začne razprava o predlogu za spremembo zakona. Po 251. členu poslovnika skupščine je predlagatelj zakona lahko tudi zbor ali pa skupina delegatov in ne samo Izvršni svet.

Predsednik Emil Tomažič: To pomeni, da bodo pobudo obravnavala ustrezna delovna telesa obeh zborov, pri čemer se bomo zavzeli za to, da bo postopek stekel in da bo 24. junija ta zadeva že na Zboru združenega dela in Zbora občin.

Lahko pa predlog za spremembo in dopolnitev zakona predloži kot predlagatelj tudi delegatska skupina 7. okoliša. V vsakem primeru bo procedura stekla, kasneje pa se bomo dogovorili, kdo bo predlagatelj.

Želi še kdo besedo? (Nihče.) Če ne želi nihče, potem zaključujem to točko dnevnega reda, hkrati pa tudi 59. sejo Zbora združenega dela. Vsem najlepša hvala za sodelovanje.

(Seja zbora je bila končana ob 14.30.)

60. seja

(24. junija 1981)

Predsedoval: Emil Tomažič,
predsednik Zbora združenega dela

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik Emil Tomažič: Tovarišice in tovariši delegati! Pričenjam 60. sejo Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije, ki je sklicana na podlagi 1. odstavka 97. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Najprej bomo za današnjo sejo zbora izvolili Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja in verificirali pooblastila.

Zboru predlagam, da v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja izvolimo naslednje delegate: za predsednika Edvina Jordana, za člana pa Terezijo Zalar in Dušana Siljana. So predlagani delegati navzoči? (Da.) Želi kdo o tem predlogu razpravljati? (Ne.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagane delegate, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so bili v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za 60. sejo Zbora združenega dela izvoljeni delegati v predlaganem sestavu.

Prosim verifikacijsko komisijo, da se sestane, pregleda pooblastila delegatov in pripravi poročilo za zbor.

Na današnjo sejo zbora so vabljeni predstavniki Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Republiške konference SZDL Slovenije, Gospodarske zbornice Slovenije, Republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije, Odvetniške zbornice Slovenije in predsedniki komisij za narodnosti občinskih skupščin.

Na sejo zbora so vabljeni tudi predstavniki odborov našega zbora, člani delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ, delegati iz SR Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFRJ ter poro-

čevalci odborov in komisij, in sicer Ranko Krašič, poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem, Stojan Volčanšek, poročevalec Odbora za družbenoekonomske odnose, Branko Cerkvnik, poročevalec Odbora za družbenoekonomski razvoj, Franc Huber, poročevalec Odbora za finance, Dušan Žorž, poročevalec Komisije za pravosodje, Ferenc Feher, poročevalec Komisije za narodnosti, Janko Muraus, poročevalec skupine delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o usmerjenem izobraževanju, Stanko Jaki, poročevalec Komisije za volitve, imenovanja in administrativne zadeve, in Majda Lindič, poročevalka Zakonodajno-pravne komisije.

Prosim vse tiste delegate, ki nameravajo na današnji seji zbora postaviti delegatska vprašanja, da ta vprašanja v pisni obliki posredujejo že sedaj, na začetku seje, da bi o njih lahko obvestili Izvršni svet Skupščine SR Slovenije oziroma ustrezne republiške funkcionarje. Na ta način bi jim omogočili, da pripravijo odgovore na zastavljena vprašanja že na današnji seji zbora.

Obveščam vas, da ste prejeli na klop seznam gradiv k posameznim točkam dnevnega reda in tako teh gradiv ne bom posebej navajal.

Prav tako ste prejeli na klop listo predstavnikov Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije k posameznim točkam dnevnega reda, zato pri obravnavi posameznih zadev tudi teh ne bom posebej navajal.

Obveščam vas, tovarišice in tovariši delegati, da me je predsednica Zveznega zbora Skupščine SFRJ obvestila, da Zvezni zbor ni sprejel predloga našega zbora, ki smo ga dali ob obravnavi predloga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o amortizaciji osnovnih sredstev organizacij združenega dela in drugih uporabnikov družbenih sredstev, da naj se ta zakon obravnava v vseh treh fazah zakonodajnega postopka. V razpravi v delovnih telesih in v zboru je bilo namreč ugotovljeno, da je na tem področju še vrsta odprtih vprašanj, ki jih bo težko rešiti brez ocene družbenoekonomskih posledic predlaganih sprememb v zakonu, zlasti glede posledic povečanja amortizacijskih stopenj. Ti vsebinski razlogi so narekovali, da se proučijo vse nejasnosti in problemi in da se ob osnutku ugotovi, kako so ti predlogi, pripombe in stališča upoštevana.

Kot sem že omenil, Zvezni zbor ni sprejel predloga našega zbora, pač pa je naložil Zveznemu izvršnemu svetu, naj ob pripravi predloga zakona upošteva predloge in pripombe Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije.

Prosim predsednika verifikacijske komisije, da poroča zboru.

Edvin Jordan: Komisija za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije daje za 60. sejo zbora dne 24. junija 1981 naslednje poročilo:

Zbor združenega dela šteje 150 delegatov. Za današnjo sejo je predložilo delegatska pooblastila 145 delegatov, in sicer: iz gospodarskega področja 89 delegatov, iz prosvetno-kulturnega področja 18 delegatov, iz socialno-zdravstvenega področja 12 delegatov, iz kmetijske dejavnosti 15 delegatov, iz obrtne in podobnih dejavnosti 5 delegatov, iz delovnih skupnosti državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev ter drugih delovnih skupnosti 5 delegatov, iz delegacij aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb v službi v oboroženih silah SFRJ 1 delegat.

Na današnji seji niso navzoči delegati iz naslednjih področij oziroma okolišev: gospodarsko področje — 31. okoliš — 1 delegat, socialno-zdravstveno področje — 9. okoliš — 1 delegat, kmetijska dejavnost — 3. okoliš — 1 delegat,

4. okoliš — 1 delegat in 10. okoliš — 1 delegat; skupaj torej ni navzočih 5 delegatov.

Komisija je pregledala vsa predložena pooblastila in ugotovila, da so vsa pooblastila v skladu z zakoni in ustavo SR Slovenije, zato predlaga, da Zbor združenega dela vsa predložena pooblastila verificira.

Predsednik Emil Tomazič: Želi kdo razpravljati o poročilu komisije? (Ne.) Prehajamo na glasovanje. O poročilu bomo glasovali v celoti, ker ni nobeno pooblastilo sporno.

Kdor je za poročilo komisije, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno potrdil poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter s tem verificiral pooblastila delegatov za 60. sejo Zbora združenega dela.

Prav tako ugotavljam, da lahko zbor veljavno odloča, ker je na seji navzoča večina delegatov.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na določitev dnevnega reda.

Skupina delegatov 7. okoliša, gospodarsko področje iz Nove Gorice je na zadnji seji zbora 10. tega meseca postavila delegatsko vprašanje v zvezi z uporabo sredstev sklada skupnih rezerv. Izvršni svet je na vprašanje odgovoril, hkrati pa je podprl tudi pobudo za dopolnitev zakona o skladih skupnih rezerv. Na podlagi tega so delegati te skupine pripravili predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv z osnutkom in predlagali, da ga zbor obravnava na današnji seji. Zato sem razširil dnevni red s tem zakonom.

Predsedstvo SR Slovenije predlaga izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije, zato predlagam, da namesto točke volitve in imenovanja, obravnavamo na današnji seji predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije.

Glede na vse to predlagam zboru, da sprejme za današnjo sejo naslednji dnevni red:

1. določitev dnevnega reda 60. seje Zbora združenega dela,
2. odobritev zapisnikov 58. in 59. seje Zbora združenega dela,
3. predlog amandmajev k ustavi SFRJ,
4. predlog ustavnega zakona za izvajanje amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ,
5. poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji,
6. predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja,
7. poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82,
8. uresničevanje zakona o pravni pomoči,
9. predlog za izdajo zakona o spremembah zakona o skladih skupnih rezerv, z osnutkom zakona,
10. predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona,

11. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona,

12. predlog družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985,

13. samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega varstva Slovenije,

14. samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije,

15. samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statut Skupnosti otroškega varstva Slovenije,

16. predlog periodičnega delovnega načrta Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981,

17. predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije,

18. predlogi in vprašanja delegatov.

Želi kdo o predlogu dnevnega reda razpravljati? Ima kdo kakšne pripombe k predlaganemu dnevnemu redu? (Ne.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani dnevni red, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red za današnjo 60. sejo Zbora združenega dela soglasno sprejet.

Obveščam vas, tovarišice in tovariši delegati, da bo zbor po obravnavi 3. in 4. točke dnevnega reda, to je predloga amandmajev k ustavi SFRJ in predloga ustavnega zakona za izvajanje amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ, skupaj z Zborom občin in Družbenopolitičnim zborom na skupnem zasedanju poslušal uvodno obrazložitev k poročilu o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji, ki jo bo posredoval tovariš Geza Bačić, predsednik Komisije za narodnosti Skupščine SR Slovenije.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnikov 58. in 59. seje Zbora združenega dela.

Zapisnika ste prejeli. Tovarišica Ana Bole, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 36. okoliš, Ljubljana-Center se je prijavila k razpravi.

A n a B o l e : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov 36. okoliša za področje gospodarstva, s sedežem v občini Ljubljana-Center je ob pregledu zapisnika 58. seje Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije z dne 27. maja 1981 ugotovila, da v zapisniku nista poimensko navedena člana skupine, ki sta sodelovala na tej seji zbora.

K predlogu družbenega dogovora o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije je stališče skupine delegatov podal član skupine Stanko Jaki. V razpravi k osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona pa je stališče skupine delegatov posredovala članica skupine delegatov Stanislava Zlatkovski.

Člani skupine delegatov ne želimo, da bi se naša pripomba razumela kot težnja po afirmaciji, ker to ni bilo vodilo v razpravi o potrditvi zapisnika 58. seje Zbora združenega dela, saj član skupine ne posreduje svojega osebnega mnenja, temveč stališče, ki je usklajeno in oblikovano na seji skupine delegatov.

Menimo, da je prav, da so v zapisnikih poimensko navedeni razpravljalci tudi zaradi določil 127. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije in pravice delegata, da pred objavo sejnih zapisnikov zahteva redakcijske popravke svojega izvajanja na seji zbora. Hvala!

Predsednik Emil Tomazič: Opravičujem se za napako, ki jo bomo odpravili tako, da bomo zapisnik v smislu predloga dopolnili. Želi še kdo razpravljati o zapisnikih? (Ne.)

Ugotavljam, da sta zapisnika 58. seje s tem dopolnilom in 59. seje Zbora združenega dela odobrena.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog amandmajev k ustavi SFRJ, ki jih je Skupščini SR Slovenije poslal v soglasje Zvezni zbor Skupščine SFRJ.

Prosim tovariša dr. Cirila Ribičiča, člana Komisije Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije, da posreduje zboru poročilo te komisije.

Dr. Ciril Ribičič: Tovarišice in tovariši delegati! Komisija za pripravo sprememb ustave SR Slovenije me je pooblastila, da v zboru podam njeno poročilo. Preden to storim, želim na kratko opozoriti na tiste temeljne značilnosti amandmajev I do VII k ustavi SFRJ, ki so dobile v pripravi osnutka, v javni razpravi in po njej našo nedeljeno podporo.

1. Z besedilom amandmaja I je poudarjen pomen uresničevanja kolektivnega dela in odgovornosti z vidika krepitve in utrjevanja oblasti delavskega razreda in je tako dana pomembna spodbuda za najširšo akcijo za demokratizacijo družbenopolitičnih odnosov.

2. Z načeli, zapisanimi v amandmaju II, so opredeljena načela, ki omogočajo po eni strani najdoslednejše uresničevanje Titove pobude in skrajšanje mandatne dobe na predsedniških funkcijah, po drugi strani pa ostajajo v mejah enotnih temeljev političnega sistema in tako omogočajo prilagajanje konkretnih organizacijskih rešitev specifičnim razmeram v republikah in pokrajinah.

3. Amandmaji so ostali v okviru restriktivnega pristopa in so se resnično omejili na odpravljanje nekaterih neposrednih ovir za najdoslednejše uresničevanje kolektivnega dela in odgovornosti.

4. Z drugačnim urejanjem mandatne dobe in položaja predsednika Zveznega izvršnega sveta kot v drugih organih federacije je bilo upoštevano izhodišče, da je potrebno uresničevanje kolektivnega dela in odgovornosti prilagajati ustavnemu položaju in funkcijam posameznih organov.

5. S skrajšanjem mandatne dobe funkcionarjev zveznih organov je tudi posebej poudarjen pomen zagotavljanja enakopravnega zastopanja republik in pokrajin v organih federacije.

Menim, da je bolj kot kdaj prej ravno ob pripravi teh amandmajev prišla do izraza kvaliteta ustavnih rešitev in da je v njej ustavna zamisel političnega sistema socialističnega samoupravljanja dobila polno potrditev in afirmacijo. Ustavni amandmaji v to zamisel ne posegajo. Z nekaterimi kratkimi in učinko-

vitimi izboljšavami pa odpravljajo ovire za uresničevanje kolektivnega dela in odgovornosti ter spodbujajo še hitrejšo uveljavljanje načel veljavne ustavne ureditve.

Iz teh razlogov velja danes ugotovitev, da amandmaji v celoti vsebujejo usmeritev in predloge, ki so se v SR Sloveniji oblikovali do spreminjanja ustave SFRJ in do uresničevanja pobude tovariša Tita in zato zaslužijo brezrezervno in odločno podporo.

Dovolite, da sedaj preberem še poročilo Komisije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije. Citiram: »Komisija Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1981 obravnavala amandmaje k ustavi SFRJ in ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ.

Oba akta je Zvezni zbor Skupščine SFRJ sprejel na svoji seji, dne 9. junija 1981 in ju predložil Skupščini SR Slovenije v soglasje na podlagi 402. člena ustave SFRJ.

Komisija je ob obravnavi predloženih aktov ugotovila, da je besedilo amandmajev k ustavi SFRJ, kakor ga je sprejel Zvezni zbor Skupščine SFRJ, oblikovano na podlagi osnutka amandmajev k ustavi SFRJ, ki ga je Skupščina SR Slovenije obravnavala na sejah vseh zborov dne 25. marca 1981 in h kateremu je dala svoje mnenje.

Komisija ugotavlja, da amandmaji k ustavi SFRJ enotno urejajo vprašanja, ki pomenijo temelje političnega sistema v SFRJ, hkrati pa ustrezno opredeljujejo načela, ki omogočajo socialističnim republikam in socialističnima avtonomnima pokrajinama, da znotraj enotnih temeljev političnega sistema Jugoslavije uredijo vprašanja, ki so predmet ustavnih sprememb, s svojimi ustavami, statuti občin in zakoni, upoštevajoč pri tem svoje specifične razmere in potrebe.

Komisija ugotavlja, da ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ, kot ga je sprejel Zvezni zbor Skupščine SFRJ, na ustrezen način ureja začetek uporabe posameznih določb amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ in druga vprašanja, ki so v zvezi z uveljavitvijo ustavnih sprememb.

Iz navedenih razlogov predlaga Komisija zborom Skupščine SR Slovenije, da dajo soglasje k amandmajem k ustavi SFRJ in k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ in v ta namen sprejmejo predložena odloka o soglasju.

Komisija ugotavlja določeno neskladnost med slovenskim besedilom amandmajev k ustavi SFRJ in predlogom ustavnih amandmajev k ustavi SR Slovenije. V 4. odstavku 1. točke amandmaja I k ustavi SFRJ je namreč rečeno, da 'je vsak član kolektivnega organa dolžan ravnati po načelu delegatskega sistema', v predlogu ustavnih amandmajev k ustavi SR Slovenije pa je na ustreznem mestu govor o načelih delegatskega sistema.

Ker je bila ta beseda uporabljena v množinski obliki že v osnutku amandmajev k ustavi SFRJ in tudi v besedilu predloga, ki je bilo predloženo Zveznemu zboru Skupščine SFRJ, menimo, da gre za napako pri prepisovanju tega besedila.

Komisija predlaga, da Komisija Skupščine SFRJ za ugotavljanje istovetnosti besedil v jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije to neskladje odpravi.« Konec citata.

Tu ne gre za napako pri prevajanju, ker je bilo besedilo ustrezno sprejeto v Zveznem zboru Skupščine SFRJ tudi v slovenskem besedilu, pri poznej-

šem prepisovanju besedila, ki smo ga dobili od Zveznega zbora, pa je nastala ta napaka.

Naj na koncu ponovim soglasni predlog komisije, da zbor da soglasje k amandmajem I do VII k ustavi SFRJ in k ustavnemu zakonu za njihovo izvedbo in da v ta namen sprejme predložena odloka o soglasju. Hvala!

Predsednik Emil Tomazič: K tej točki ste danes prejeli predlog odloka o soglasju k amandmajem k ustavi SFRJ, ki ga je predložila Komisija Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije.

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne.) Ker ne želi nihče razpravljati, prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o soglasju k amandmajem k ustavi SFRJ. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje? (141 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o soglasju k amandmajem k ustavi SFRJ soglasno sprejet.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog ustavnega zakona za izvajanje amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ, ki ga je Skupščini SR Slovenije poslal v soglasje Zvezni zbor Skupščine SFRJ.

Poročilo Komisije Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije smo poslušali že pri prejšnji točki dnevnega reda. Tudi k tej točki ste danes prejeli predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu za izvajanje amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ, ki ga je prav tako predložila Komisija Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije.

Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Če ne želi nihče razpravljati, prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu za izvajanje amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ.

Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (143 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu za izvajanje amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ soglasno sprejet.

S tem ta del naše seje zaključujem. Počakali bomo na delegate ostalih dveh zborov, ker bomo na skupnem zasedanju poslušali uvodno obrazložitev k poročilu o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji, ki jo bo dal tovariš Geza Bačić.

(Seja je bila prekinjena ob 9.30 in se je nadaljevala ob 10.05.)

Predsednik Emil Tomazič: Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji, ki ga je predložila Komisija za narodnosti naše skupščine.

Poročilo je bilo objavljeno v Poročevalcu št. 11. Uvodno obrazložitev pa smo poslušali na pravkar zaključenem skupnem zasedanju.

K poročilu ste danes na klop prejeli stališča Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze Slovenije.

Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne.) Predstavnik izvršnega sveta? (Ne.)

Prehajamo na razpravo. K razpravi vabim gosta v našem zboru tovariša Ennia Opassia, predsednika Samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo italijanske narodnosti iz Kopra.

Ennio Opassi (govori v italijanščini): Tovarišice in tovariši! Skušal bom biti kratek. Zadržal se bom pri nekaterih vprašanjih, ki zadevajo delo Zbora združenega dela.

V zadnjem času smo na obalnem območju razpravljali zlasti o uveljavljanju in uporabi dvojezičnosti v delovnih kolektivih. Ugotovili smo, da dvojezičnost uspešno uresničujejo tako v organizacijah družbenopolitičnih skupnostih kot na drugih nivojih. To vprašanje pa ni ustrezno rešeno v delovnih kolektivih in v skupnostih.

Menimo, da je potrebno zaradi oblike našega družbenopolitičnega sistema prenesti razprave o uresničevanju posebnih pravic italijanske narodnosti iz visokih nivojev v bazo, v delovne kolektive. Kajti ob vsakodnevem delu na našem obalnem območju — v skupščinah občin Izola, Koper in Piran, se dnevno srečujejo interesi delavcev pripadnikov italijanske narodnosti z interesi delavcev pripadnikov slovenske narodnosti.

Ob obisku na Obali je tovariš Geza Bačič upravičeno dejal, da glede na to, da tako delavec pripadnik italijanske narodnosti kot slovenski delavec ali pripadnik katerekoli druge narodnosti tako kot vsi drugi sodeluje pri ustvarjanju prihodka in pri delitvi dohodka, zato mora imeti ta delavec tudi enake pravice, pravice, ki mu pripadajo v naši družbi.

Menimo, da je potrebno v delovnih kolektivih uresničevati politiko dvojezičnosti, pa tudi socializacijo te problematike. Torej, pomembno je vzdušje dvojezičnosti, vendar je pomembno tudi socializirati problematiko pripadnikov italijanske narodnosti. Kajti delovni kolektivi so tista baza, so tiste najmanjše enote, kjer se vsakodnevno srečujejo in delajo delavci pripadniki italijanske narodnosti s pripadniki slovenske narodnosti.

Kar pa zadeva organizacije združenega dela, ki so posebnega pomena za italijansko narodnost, menimo, da bi morali dati politiki kadrov podporo ne le pripadniki italijanske narodnosti temveč tudi pripadniki slovenske narodnosti.

Zaključil bom z ugotovitvijo, da se mora na koprskem območju, v obalnih občinah Koper, Izola, Piran še zlasti nameniti vsa skrb dvojezičnosti v javnih inštitucijah kot so sodišča, pošta in zdravstveni domovi. Tu zaenkrat nismo nalteli na hujše težave. Ker pa so to inštitucije, ki se jih poslužujejo vsakodnevno tudi pripadniki italijanske narodnosti, mora biti to vprašanje urejeno predvsem na prvem mestu. Hvala!

Predsednik Emil Tomazič: Besedo ima tovariš Sandro Sambi, gost iz Pirana.

Sandro Sambi (govori v italijanščini): Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Ker imam to priložnost, da se vključim v razpravo na današnjem zasedanju Zbora združenega dela, želim v imenu skupnosti Italijanov v Piranu izraziti svoje globoko zadovoljstvo, da so se v zadnjem mesecu razni organi, družbenopolitične organizacije in skupnosti na različnih ravneh, do tega najvišjega telesa v republiki, zavzeli za proučevanje tematike, ki zadeva

posebne pravice italijanske in madžarske narodnosti in pripadnikov obeh narodnosti.

Poudariti želim, da tudi sam prihajam iz združenega dela, zato so me povabili, da v tem smislu spregovorim o nekaterih vprašanjih, ki se nanašajo na uresničevanje stališč, priporočil in sklepov narodnosti naše republike. Žal moram že na začetku svojega izvajanja povedati, da se je prav v organizacijah združenega dela pri uresničevanju republiškega dokumenta iz leta 1977 pokazalo največ pomanjkljivosti, četudi ne primanjkuje niti politične volje niti dobrih namenov.

Največ težav se pojavlja pri pripravi dvojezičnih aktov ali aktov, ki proučujejo uvedbo posebnih pravic narodnosti. Italijanski jezik le redko uporabljamo pri delu samoupravnih organov in v procesu odločanja. Delegatski sistem v odnosu do zborov občinske skupščine, zahvaljujoč prevodom občinske uprave in dvojezičnega INDOK centra, pa omogoča, da prihaja dvojezičnost do svojega pravega izraza. Pogosto se dogaja, da tudi ob takih primerih pripadniki narodnosti oklevajo, da bi uporabili svoj jezik tudi zato, ker bi jih morali k temu bolj spodbujati, saj se je v preteklosti navadno uporabljal le en jezik.

V osebnih stikih in v razgovorih med delavci ni bilo nikoli opaziti težav pri sožitju niti pri uporabi jezika. Vedno je tudi spoštovano načelo, da so tudi pripadniki narodnosti vključeni v samoupravno delo in v proces odločanja na vseh ravneh. Kljub temu obstaja določena negotovost ob uporabi jezika zaradi bojazni, da nas morda ne bi razumeli, to omejuje paritetnost in možnost izražanja delavca narodnosti kot subjekta.

Na ta problem se navezuje zaskrbljenost, kako takšno stanje izboljšati, kako vzbuditi v delavcu italijanske narodnosti zavest, naj ohranja narodnostne posebnosti, jezik, kulturo in nenazadnje zaupanje v inštitucije pripadnikov narodnosti s področja vzgoje in izobraževanja, otroških vrtcev, šol itd. V posebnem položaju so tudi kmetje, ki so v kooperantskih oblikah povezani z organizacijami združenega dela in ki pogosto naletijo na nerazumevanje zaradi komuniciranja ob uporabi dveh jezikov, slovenskega in italijanskega.

Z modro politiko kadrov, ki bi upoštevala posebnosti dvojezičnega ozemlja, o katerem govorimo, z zaposlovanjem na odgovornih delovnih mestih in na delovnih mestih, kjer je največ stikov z ljudmi, se pravi s takimi delavci, ki govorijo oba jezika — glej pogoje v razpisih za delovna mesta — bi lahko našli ustrezne rešitve.

Četudi vemo, da živimo in delamo v trenutku gospodarske krize in stabilizacijskih procesov, to nikakor ne bi smelo pogojevati odločitev o morebitnih stroških, ki bi bili v prid oblikovanju vzdušja in novih pogojev v korist narodnosti. Pri tem je zlasti pomembna vloga sindikalnih organizacij in drugih družbenopolitičnih organizacij, tudi v okviru organizacij združenega dela, ki bi morale slediti problematiki, ki se nanaša na posebne pravice narodnosti, da bi uveljavljali proces uresničevanja pravic in socializacije. Hvala!

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Besedo ima tovariš Avgust Novak, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 19. okoliš, Lendava.

A v g u s t N o v a k: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Zbori Skupščine občine Lendava in Skupščina samoupravne interesne skupnosti za kulturo in prosveto pripadnikov madžarske narodnosti so obravnavali poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije

za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji, ob tem pa tudi občinsko poročilo o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov madžarske narodnosti. V široki javni razpravi je bila poudarjena enotna ugotovitev, da so bili v obdobju 1976—1981 doseženi na tem področju pomembni rezultati kljub temu, da obstajajo še določene pomanjkljivosti, na katere je bilo opozorjeno že leta 1977. Zato bi bilo potrebno storiti vse, da bodo sprejeti sklepi dosledno uresničeni.

V zvezi s poročilom o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic narodnosti v SR Sloveniji pa so bila sprejeta naslednja stališča, ugotovitve in sklepi:

1. Predloženo poročilo jasno in kritično ocenjuje uresničevanje posebnih pravic pripadnikov madžarske narodnosti, ki jih zagotavljata ustava SFR Jugoslavije in ustava SR Slovenije, grajeni na zgodovinsko-revolucionarnih temeljih narодноosvobodilne borbe. Poročilo nakazuje, kako v praksi uresničujemo sprejeta stališča, priporočila in sklepe, sprejete ob obravnavi položaja pripadnikov madžarske narodnosti v občini Lendava v decembru 1976 in v SR Sloveniji aprila 1977. Ob tem ocenjujemo, da poročilo nediferencirano prikazuje dosežene uspehe in pomanjkljivosti pri uresničevanju pravic madžarske in italijanske narodnosti v SR Sloveniji po posameznih občinah. Tak posplošen prikaz stanja ne daje dovolj podlage za načrtovanje in izvajanje konkretnih akcij.

2. Skupščina občine Lendava in njeni organi ter družbenopolitične organizacije so v minulem obdobju vložili veliko napora za uveljavljanje posebnih pravic pripadnikov madžarske narodnosti na vseh področjih družbenega in političnega življenja.

3. Enakopravnost madžarske narodnosti in njenih pripadnikov na vseh področjih se je v minulih letih še bolj poglobila, kar dokazuje dejstvo, da so pripadniki madžarske narodnosti ustrezneje zastopani v delegacijah na vseh ravneh in se tudi z opravljanjem odgovornih funkcij enakopravno vključujejo v samoupravno odločanje o vseh vprašanih družbenoekonomskega razvoja v svoji ožji in širši družbenopolitični skupnosti. Organiziranost v Samoupravni interesni skupnosti za prosveto in kulturo madžarske narodnosti zagotavlja možnost odločanja in soočanja o posebnih pravicah.

V predlogu novega statuta občine so upoštevane usmeritve in pobude Skupščine SR Slovenije. V Izvršnem svetu Skupščine občine Lendava kot tudi v drugih organih Skupščine občine Lendava so ustrezno zastopani pripadniki madžarske narodnosti, zato je nesmiselno to zastopstvo omejevati na enega člana pripadnika narodnosti.

4. Vsa pomembnejša delegatska gradiva za seje zborov občinske skupščine objavlja INDOK center, in sicer v celoti dvojezično. Potemtakem ugotovitve o pomanjkljivem prevajanju delegatskih gradiv in dosledni dvojezičnosti INDOK informacij za občino Lendava ne držijo. Še manj je v tukajšnjih pogojih dvojezičnosti sprejemljiv očitok ležernosti in pomanjkanja politične odgovornosti pri odnosu do prevajanja delegatskih gradiv.

5. Ugotavljamo, da se v praksi uveljavlja ustavno določilo o enakopravni uporabi obeh jezikov, zlasti glede ustnega komuniciranja, pri pismenem sporazumevanju pa je manj doslednosti. Dokaj dobro se uveljavlja dvojezično poslovanje pri upravnih organih občinske skupščine. Še vedno pa je zaslediti nedosledno uporabo jezikov v organizacijah združenega dela. Osnovni razlog, da se ne uresničujejo sklepi za enakopravno uporabo obeh jezikov na vseh pod-

ročjih življenja in dela, je v pomanjkanju ustreznih kadrov, med drugim pa tudi v nagrajevanju ter pokrivanju stroškov, ki nastanejo v zvezi z dvojezičnim poslovanjem. Le-to bi moralo biti na vseh področjih sistemsko ustrezno rešeno.

Pomanjkanje kadrov se bo z uvedbo dvojezičnih programov usmerjenega izobraževanja v Lendavi nedvomno zmanjšalo. Dvojezičnost v usmerjenem izobraževanju bo v Lendavi uvedeno v letu 1981/82. To je nedvomno velika pridobitev, vendar je hkrati potrebno ugotoviti, da pedagoški delavci na tem področju ne bodo pridobili ustrezne izobrazbe, ker bodo morali končati šolo nekje drugje in to šolanje ne bo dvojezično. Pri tem opozarjamo, da je v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju predvidenih na dvojezičnem območju več usmeritev, ne pa samo pedagoška ali ekonomska, ki se omenjata v tem poročilu. V usmerjenem izobraževanju je razen kadrovskega problema potrebno še posebej poudariti pomen učil in zagotovitve ustreznih prostorov. V Lendavi se za potrebe dvojezičnega usmerjenega izobraževanja gradi prizidek k šolskemu kovinarskemu centru, za katerega naj bi iz republiškega proračuna zagotovili 50 odstotkov potrebnih sredstev, kar v poročilu ni omenjeno. Pri tem tudi opozarjamo, da so še vedno prisotne težave z učbeniki, ki pa se še povečujejo z uvedbo dvojezičnih programov usmerjenega izobraževanja, na kar posebej opozarjamo pristojne republiške organe. Potrebno bi bilo skleniti sporazum s pristojnimi organi iz Vojvodine, ki bo omogočal nemoteno dobavo učbenikov in delovnih zvezkov za potrebe dvojezične osnovne šole ter usmerjenega izobraževanja.

Več pozornosti je potrebno posvetiti tudi pouku madžarskega jezika na šolah izven narodnostno mešanega območja, na katerih nadaljujejo šolanje učenci dvojezičnih šol. Še posebej pa je pomemben pouk madžarskega jezika tudi na višjih in visokih šolah zaradi zagotovitve kontinuiranega študija madžarskega jezika in izobraževanja nujno potrebnih kadrov dvojezičnega profila, brez katerih dvojezičnosti ni mogoče uveljaviti. Pomembna pridobitev je ustanovitev katedre za madžarski jezik na Pedagoški akademiji v Mariboru. Prizadevanja za usposabljanje kadrov je potrebno razširiti tudi na ljubljansko univerzo z ustanovitvijo katedre.

Posebej opozarjamo, da je potrebno omogočiti študentom iz dvojezičnih območij redno obiskovanje pouka madžarskega jezika, s tem da v tem primeru madžarski jezik pridobi status drugega tujega jezika.

Prizadevati si je potrebno za razširitev in posodobitev prostorov v osnovnih šolah.

6. Informiranost pripadnikov madžarske narodnosti v jeziku narodnosti je urejena s tedensko izdajo »Nepujsag«, radijskim programom radia Murska Sobota in oddajo RTV Ljubljana »HIDAK-MOSTOVI«, ki je zelo gledana. Koncept oddaje bi bilo potrebno čimprej izpopolniti, da bo oddaja seznanjala tudi širšo slovensko javnost ne samo z doseženimi uspehi, ampak tudi s problemi, s katerimi se pri uveljavljanju dvojezičnosti soočamo. Razen tega bi življenje madžarske narodnosti moralo biti prisotno tudi v ostalih oddajah RTV Ljubljana.

Pri tem opozarjamo, da ni uresničen sklep o zagotovitvi sprejemanja signala madžarske televizije s postavitvijo pretvornika, ki bi veliko prispeval k nadaljnjemu razvoju materinega jezika pripadnikov madžarske narodnosti. Zaradi dolgoletnega zavlačevanja, bi bilo potrebno pretvornik čimprej postaviti.

7. Veliki uspehi so doseženi na kulturnem in športnem področju. Vse bolj prihaja do izraza ustvarjalnost in aktivnost kulturnih društev, ki prispevajo k ohranjanju in bogatitvi jezika in kulture.

Osnova za delo društev in s tem tudi kulturne dejavnosti so vsekakor tudi ustrezni prostori, ki so marsikje le improvizirani. Glede na to bo potrebno prostorske pogoje za kulturno dejavnost izboljšati.

Sodelovanje z matičnim narodom je dokaj razvito, kar prispeva h krepitvi dobrososedskih odnosov. Posebej pomembno je, da sodelovanje ni omejeno le na dvojezično področje, marveč se povezujejo in sodelujejo kulturna in športna društva občine in tudi širše.

Pri tem bi bilo potrebno rešiti financiranje stikov in obiskov raznih delegacij z vidika dvojezičnosti, tako na področju vzgoje, izobraževanja, telesne kulture in na ostalih področjih. Predlagamo, da bi financiranje stikov na področju telesne kulture uredili prek programa skupnih nalog Republiške telesnokulturne skupnosti.

8. V zvezi s strokovnimi in znanstvenimi raziskavami, ki so v poročilu omenjene, ugotavljamo, da so zainteresiranim in pripadnikom narodnosti le izjemoma dostopne, in da njihovih rezultatov ni mogoče uporabljati pri konkretnem praktičnem delu.

9. Več pozornosti bi bilo potrebno nameniti tudi vprašanjem gospodarskega razvoja manj razvitih območij, ki so obenem narodnostno mešana območja. Vprašanje ekonomskega razvoja centrov narodnostno mešanih območij v največji meri vpliva na demografski razvoj, razvoj socialne strukture in poselitve prebivalstva, kar je vse zelo pomembno za ohranitev narodnosti in narodnostnega značaja območij, na katerem obe narodnosti živita.

Pri tem opozarjamo na doslednost pri izvajanju tistega dela družbenega plana SR Slovenije, ki opredeljuje ukrepe za hitrejši in skladnejši razvoj manj razvitih obmejnih in zlasti obmejnih narodnostno mešanih območij, kar je pomembno tudi z vidika splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite.

10. Štipendije za študij na Madžarskem prejema 12 štipendistov. V zvezi s tem predlagamo, da se štipendije razpisujejo za tiste smeri oziroma poklice, ki jih na dvojezičnem področju rabimo. Zborom Skupščine SR Slovenije predlagamo, da dana stališča in predloge obravnavajo in sprejmejo. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Obveščam vas, da sta se nam medtem pridružila še dva delegata, in sicer delegat 10. okoliša iz Brežic, kmetijsko področje in delegat 31. okoliša, Domžale, gospodarsko področje; tako je na današnji seji zbora od 150 delegatov navzočih 147 delegatov.

Besedo ima tovariš Giorgio Miani, delegat Zbora združenega dela s področja gospodarstva, 29. okoliš, Koper.

Giorgio Miani: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Na skupni seji delegatov za Zbor občin ter delegatov za 29. okoliš, gospodarskega področja, 6. okoliš, prosvetno-kulturnega področja in 6. okoliš socialno-zdravstvenega področja za Zbor združenega dela, so delegati sprejeli naslednje ugotovitve k temu poročilu:

1. Delegati ugotavljamo, da je bilo od sprejetja stališča iz leta 1977 veliko storjenega na področju zakonodaje, ki ureja vprašanje narodnosti v naši republiki ter organiziranja in delovanja inštitucij italijanske narodnosti.

Hkrati pa delegati menimo, da poročilo ne obravnava področja vprašanj, ki prispevajo k sožitju narodnosti in slovenskega naroda, na katerem smo v zadnjih dveh letih dosegli viden napredek.

2. V poglavju narodnostno in dvojezično šolstvo ni omenjeno sožitje, ki se je v zadnjih letih okrepilo prav z vzgojo. Menimo, da je za vzgojo sožitja med narodom in narodnostmi pomembno, da se učenci, ki obiskujejo šole s slovenskim učnim jezikom, seznanijo poleg jezika narodnosti tudi z njeno kulturo. Za realizacijo te ideje sodelujejo šole na obali pri pripravi skupnih kulturnih programov. Šole si s sodelovanjem Zavoda za šolstvo prizadevajo za izboljšanje kvalitete poučevanja italijanskega jezika, katerega elementi so bili v tem šolskem letu prvič uvedeni tudi v malo šolo. Organiziranih je bila vrsta seminarjev za učitelje enega in drugega jezika.

V šolah s slovenskim učnim jezikom je bila izvedena tudi anketa, s katero naj bi ugotovili namen in uporabo italijanskega učnega jezika na obali. Ob tej problematiki želimo delegati opozoriti na neustreznost meril izobraževalnih skupnosti, ki zaradi specifičnosti šol z italijanskim učnim jezikom glede majhnega števila učencev in oddelkov v teh šolah ne zagotavlja materialnih pogojev za normalno delovanje teh šol.

3. Prav tako delegati ugotavljamo, da v poglavju narodnostna kultura poročilo žal ne omenja pomembnega prispevka k sožitju naroda in narodnosti, ki so ga dale prav kulturne inštitucije in klubi na obali z vključevanjem obeh kultur v svoje kulturne programe. Naj omenimo le eno kulturno manifestacijo z naslovom »Koprska srečanja«.

4. V naslovu »Sredstva obveščanja« poročilo ne omenja radia Koper. Pri informiranju italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji in v Sloveniji ter pri obveščanju večinskega naroda ima pomembno vlogo Radio Koper — Capodistria, ki si že vrsto let prizadeva, da bi povečal svojo slišnost povsod tam, kjer živijo Italijani. Radio Koper — Copodistria si prizadeva, da bi za 13 ur dnevnega programa v italijanščini privabil čimveč zunanjih sodelavcev — dopisnikov ter tako še boljše izpolnil nalogo obveščanja italijanske narodnostne skupnosti.

Hkrati pa delegati menimo, da bi morala biti sredstva javnega obveščanja bolj pozorna do problema narodnosti in več seznanjati večinski narod z življenjem in sožitjem na narodnostno mešanih območjih. Ta sredstva bi na ta način lahko dala pomemben prispevek na področju sožitja med narodnostima in narodom.

5. Delegati menimo, da je funkcionalno družbenopolitično in samoupravno usposabljanje kadrov narodnosti po končanem rednem šolanju še vedno pomanjkljivo in nezadostno organizirano.

6. Delegati predlagamo, naj bi zaključke iz obravnave poročila o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v Skupščini SR Slovenije obravnavale vse osnovne sredine in družbenopolitične organizacije na narodnostno mešanih območjih ter v svojih sredinah ocenile, kako se bodo v praksi uresničila stališča iz leta 1977.

Predsednik **Emil Tomazič**: Besedo ima tovariš Viktor Car, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 19. okoliš, Lendava — Murska Sobota.

Viktor Car: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Zbori Skupščine občine Murska Sobota in Skupščina samoupravne interesne skupnosti za kulturo in prosveto pripadnikov madžarske narodnosti so na svoji seji dne 18. junija 1981 med drugim obravnavali tudi poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji in ga sprejeli.

K poročilu pa dajemo naslednje predloge in mnenja:

Konkretnije bi bilo potrebno po našem mnenju na nivoju pristojnih republiških organov opredeliti vlogo skupščin samoupravnih interesnih skupnosti obeh narodnosti, kadar nastopata kot poseben zbor v ustrezni samoupravni interesni skupnosti ali pa v občinski skupščini.

Na ta problem smo v naši občini že v preteklosti, ob sprejemu občinskega statuta, opozarjali republiško komisijo za narodnosti. Status madžarskega jezika na področju usmerjenega izobraževanja bo potrebno urediti tako, da niti slovenski niti madžarski jezik ne bosta mogla zamenjati obveznega učenja tujega jezika pri učencih, ki prihajajo iz dvojezičnega območja.

Napovedano dolgoročno rešitev za sprejem madžarskega televizijskega programa za vse pripadnike madžarske narodnosti je potrebno določeneje opredeliti, ker zgolj rešitev, ki omogoča sprejem temeljnega programa samo za del pripadnikov madžarske narodnosti le v nekaterih vaseh lendavske občine, povzroča nezadovoljstvo in negodovanje ostalih pripadnikov te narodnosti.

Ugotovitev v poročilu, da so se narodnostno mešana območja, ki so poseljena z italijansko in madžarsko narodnostjo, družbenoekonomsko razvijala ustrezno razvoju celotne republike, ne ustreza razmeram na našem območju.

Problem narodnostnega razvoja v prostoru predstavljajo tudi infrastrukturni objekti, kar je še posebno aktualno pri usposobitvi centralne dvojezične šole v Prosenjakovcih, za katero je potrebno zagotoviti ustrezno cestno povezavo za prevoz učencev na relaciji Hodoš—Domanjševci. Takšno cesto, ki je namenjena predvsem prevozu učencev v dvojezično šolo, bi morali financirati po enakih merilih kot samo šolo. Hvala!

Predsednik Emil Tomažič: Prijavljenih razpravljalcev ni več. Želi še kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovariš Ernest Eöry.

Ker ni prevajalca za madžarski jezik, predlagam, tovariš Eöry, da prekinemo to točko dnevnega reda in jo nadaljujemo potem, ko bo prevajalec prišel. Se s tem strinjate? (Da.)

Odrejam 30 minut odmora.

(Seja zbora je bila prekinjena ob 10.50 in se je nadaljevala ob 11.20.)

Predsednik Emil Tomažič: Tovarišice in tovariši delegati! Predlagam, da nadaljujemo z razpravo. Vabim tovariša Eöryja, da povzame besedo.

Ernest Eöry (govori v madžarščini): Spoštovani tovariš predsednik, spoštovani tovariši, spoštovane tovarišice! Madžarska narodnost v soboški občini je že leta 1977 z vso resnostjo in zavzetostjo pristopila k formulaciji stališč, priporočil in sklepov o uveljavljanju posebnih pravic narodnosti. Prav

tako smo z vso odgovornostjo pristopili k uresničevanju teh sklepov in priporočil.

Že takrat smo Madžari v soboški občini pa tudi v Pomurju ugotavljali, da slovenska družba z največjo odgovornostjo neguje posebnosti narodnosti in skrbi za uveljavitev posebnih pravic narodnosti. Že leta 1974, ko smo sprejemali novo ustavo SR Slovenije sta se italijanska in madžarska narodnost kot subjekta vključila v pripravo nove ustave, kar izhaja iz poročila in razprave na današnji seji. Na teh področjih smo v zadnjih štirih letih dosegli velike uspehe.

V zadnjih mesecih, posebno še od januarja tega leta dalje je madžarska narodnost v Pomurju in soboški občini z največjo resnostjo in zavzetostjo pristopila k oceni, kaj je dosegla doslej na teh področjih. Seveda velja posebej poudariti, da je k temu z vso resnostjo in zavzetostjo pristopil tudi večinski narod in ne samo pripadniki narodnosti.

Kot je bilo poudarjeno v današnjem ekspezeju, menimo, da je zelo važno, kako večinski narod pristopa k realizaciji narodnostne politike, k uveljavitvi pravic narodnosti.

V Pomurju ugotavljamo, da smo v zadnjih štirih letih dosegli precej uspehov, seveda pa so še nerešena vprašanja in pomanjkljivosti, ki jim moramo posvečati vso pozornost v naslednjem obdobju. Današnje razmere v Sloveniji in Jugoslaviji kažejo na to, da moramo z vso resnostjo pristopiti k reševanju narodnostne politike in odnosov med narodnostmi.

Poudaril bi predvsem dve vprašanji iz razprave, o katerih smo dosti razpravljali v zadnjih treh mesecih, kar je razvidno tudi iz vsebine teh poročil. Že danes je bilo o dvojezičnosti oziroma o tako imenovani funkcionalni dvojezičnosti na dvojezičnih območjih oziroma v dvojezičnih občinah veliko izrečenega. Razvoj dvojezičnosti na našem območju potrjuje visoko stopnjo doseženih uspehov na tem področju, kar nedvomno prispeva v veliki meri k sožitju Madžarov in Slovencev na narodnostno mešanem območju. Seveda pa je potrebno še marsikaj storiti na področju tega sožitja, na področju razvijanja dvojezičnosti, posebej v organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih, v samoupravnih interesnih skupnostih, skratka vsepovsod tam, kjer obe narodnosti živita in delata.

Kot je poudaril že tovariš Bačič v svojem ekspezeju, je vsekakor visok nivo dvojezičnosti in sožitja narodov in narodnosti taka dvojezičnost, ko vsak uporablja svoj jezik in se vsi lepo sporazumevajo. Dvojezične osnovne šole in pouk madžarskega jezika v srednjih šolah nedvomno pomeni določeno podlago za razvijanje te dvojezičnosti. Vsekakor pa je v bodoče potrebno z vso resnostjo in odgovornostjo dalje razvijati dvojezičnost v občini in v krajevni skupnosti in vsepovsod tam, kjer oba naroda oziroma narodnosti živita in delata. Če hočemo to doseči, moramo imeti točno določeno kadrovsko politiko, moramo točno vedeti, kakšne dvojezične kadre potrebujemo, kakšnega profila in kje jih rabimo. Prav zato se je potrebno z vso odgovornostjo lotiti vzgoje teh kadrov in pouku madžarskega jezika v srednjih šolah posvetiti vso pozornost in tudi pristopiti k nadaljnjemu razvijanju dvojezične osnovne šole.

Moramo najti realno osnovo za rešitev teh problemov. Predlog zakona o tako imenovanem narodnostnem šolstvu, kot se je prej imenoval, in ki je na današnjem dnevnem redu zбора, že vsebuje ta vprašanja.

Tovarišice in tovariši! Pripadniki narodnosti in drugi delovni ljudje in občani v Pomurju smo prepričani, da bodo na osnovi današnje razprave še na-

dalje aktualne ugotovitve iz leta 1977. Na podlagi vsega tega moramo skupaj pripraviti tak akcijski program, ki bo omogočil še doslednejšo in hitrejšo uveljavitev vsega povedanega. Hvala!

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Želi še kdo razpravljati? (Ne.)

Če ne želi nihče razpravljati, zaključujem razpravo. Zboru pa predlagam, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije sprejema poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji, skupaj s predlogi in stališči delovnih teles skupščine in zbora, stališči Izvršnega sveta in stališči Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze ter predloge iz razprave na seji zbora.

2. Zbor ugotavlja, da so stališča, priporočila in sklepi o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji iz leta 1977 še vedno aktualna, zato je potrebno ta stališča dosledno uresničevati.

3. Zbor predlaga, da naj poročilo skupaj s sklepom Zbora združenega dela obravnavajo družbenopolitične organizacije in drugi subjekti na narodnostno mešanih območjih ter v svojih sredinah ocenijo, kako se bodo v celoti uresničila v praksi stališča iz leta 1977.

4. Komisija za narodnosti Skupščine SR Slovenije naj na podlagi uvodne besede predsednika komisije, poročila in pripomb delovnih teles ter omenjenih stališč iz leta 1977 pripravi akcijski program za nadaljnje uresničevanje posebnih pravic obeh narodnosti.

Želi kdo o tako oblikovanem predlogu razpravljati? (Ne.) Če ne, prosim, da o njem glasujemo. Kdor je za, naj prosim glasuje! (134 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva delegata.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Izvršni svet.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima Polde Kejžar, namestnik predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo.

L e o p o l d K e j ž a r: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Z zakoni s posameznih področij vzgoje in izobraževanja, ki jih je Skupščina SR Slovenije sprejela v preteklem letu, so urejena tudi temeljna vprašanja o vzgoji in izobraževanju za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti ter posebne naloge vzgojno-izobraževalnih organizacij na narodnostno mešanih območjih, s katerim prispevajo k poglobljanju in razvijanju dvojezičnosti. Že ob pripravi teh zakonov je bilo sprejeto stališče, naj bi varstvo posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti, ki jih predvideva ustava SR Slovenije, in specifične organizacijske rešitve, ki izhajajo iz posebnega položaja vzgoje in izobraževanja za pripadnike narodnosti, še naprej urejal poseben zakon.

Izvršni svet predlaga, da skupščina v skladu s programom zakonodajnega dela za leto 1981 sprejme predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki bo nadomestil veljavni zakon in bo že v naslovu izražal svojo temeljno usmeritev.

Zakon o vzgojno-izobraževalnih organizacijah z italijanskim oziroma madžarskim jezikom in o dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih organizacijah iz leta 1972 izhaja iz tedanjih družbenih odnosov in upošteva tedanje razmere na področju vzgoje in izobraževanja. Razvoj samoupravnih odnosov v naši družbi in nagle spremembe, s katerimi se soočamo na področju vzgoje in izobraževanja, so povzročile, da so nekatere določbe tega zakona že presežene. Novi sistemski zakoni pa bodo vplivali tudi na vsebino in organizacijo vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti.

Praktične izkušnje skoraj 10-letnega izvajanja zakona in nove sistemske rešitve narekujejo, da bi bilo treba nekatera vprašanja urediti na novo ali pa vsaj bistveno izpopolniti dosedanje zakonske določbe.

Razprava o predlogu za izdajo zakona je v skupščinskih odborih potekala skupaj z razpravo o poročilu o uresničevanju stališč in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji tako, da so bili problemi vzgoje in izobraževanja obravnavani v okviru celotne problematike obeh narodnosti, ki živita v SR Sloveniji.

O nekaterih vprašanjih, ki jih načenna predlog za izdajo zakona, so bila izrečena različna mnenja, zato bi bilo za nadaljnje delo pri osnutku zakona še posebej koristno, če bi se do njih opredelila tudi današnja razprava. Mreža vzgojno-izobraževalnih organizacij za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti in dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih organizacij je bila doslej določena z zakonom. Praksa pa je pokazala, da je ob dinamičnem razvoju vzgoje in izobraževanja tako postavljena mreža lahko tudi ovira za iskanje boljših in racionalnejših rešitev, saj se tudi vsaka nova vzgojno-izobraževalna organizacija za pripadnike narodnosti lahko ustanovi le z zakonom. Glede na stopnjo samoupravne organiziranosti pripadnikov narodnosti v samoupravnih interesnih skupnostih za prosveto in kulturo ocenjujemo, da taka oblika varstva ni več potrebna in predlagamo, da dvojezične vzgojno-izobraževalne organizacije in organizacije, ki delujejo v jeziku narodnosti, ustanavlja skupščina občine, pri čemer naj enakopravno soodločajo tudi samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo italijanske oziroma madžarske narodnosti.

Kot variantna rešitev je predvideno tudi soglasje SR Slovenije, s čimer bi še naprej zagotavljali tudi neposredno odgovornost republike za vsako spremembo v mreži vzgojno-izobraževalnih organizacij.

Dosedanje razprave se opredeljujejo za rešitev, ki naj ob sprejemanju tako občutljivih odločitev kot je šolska mreža zagotavlja tudi soglasje Skupščine SR Slovenije.

Samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo italijanske in madžarske narodnosti so se uveljavile kot pomemben subjekt pri obravnavi vseh vprašanj, ki zadevajo življenje pripadnikov narodnosti v naši skupnosti. Zato smo tudi v tem zakonu želeli uveljaviti samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo narodnosti, kot enakopravnega partnerja pri sklepanju o vseh zadevah s področja vzgoje in izobraževanja, ki se nanašajo na pripadnike narodnosti. Tako predvideva predlog za izdajo zakona enakopravno so-

odločanje samoupravnih interesnih skupnosti za prosveto in kulturo narodnosti pri ustanavljanju in ukinjanju vzgojno-izobraževalnih organizacij, soglasje pri sprejemanju vzgojno-izobraževalnih programov in delegiranju delegatov v samoupravne interesne skupnosti, v svete vzgojno-izobraževalnih organizacij. S tem je odprta pot za enakopravno soodločanje pripadnikov narodnosti o vseh bistvenih vprašanih vzgoje in izobraževanja.

Pripadniki italijanske in madžarske narodnosti se vključujejo v srednje izobraževanje tudi zunaj narodnostno mešanih območij. Zato že 19. člen zakona o usmerjenem izobraževanju zagotavlja tem učencem pravico, da se pod pogoji, ki jih bo določil poseben zakon, še naprej učijo materinega jezika. Predlagamo, naj bi zakon zavezal srednje šole, na katerih se šolajo tudi pripadniki narodnosti, da same ali v sodelovanju z drugimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami zagotovijo tem učencem možnost za učenje materinega jezika. Normative o številu učencev naj bi v takih skupinah v okviru enotnih osnov, standardov in normativov za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela določili uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije ter s tem zagotovili racionalno oblikovanje takih skupin.

Že dosedanji zakon je kot poseben pogoj za učitelje v šolah, ki delujejo v jeziku narodnosti, določil, da mora biti pripadnik te narodnosti. Glede na to, da zlasti na področju usmerjenega izobraževanja ni mogoče v vsakem primeru zagotoviti ustrezno usposobljenih pedagoških delavcev, predlagamo, naj zakon dopusti izjemo za učitelje slovenskega jezika in za primere, kadar ni mogoče zagotoviti delavca, ki je pripadnik narodnosti. Menimo, da je tako določilo realnejše, saj bo omogočilo vzgojno-izobraževalnim organizacijam, da bodo lahko v okviru svoje kadrovske politike zagotovile strokovno in jezikovno usposobljene pedagoške delavce.

Tovarišice in tovariši delegati! Zakon o varstvu posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja bo poglobil in konkretiziral varstvo posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti ter dopolnil pravne okvire za preobrazbo vzgoje in izobraževanja tudi na tem področju. Zato predlagamo, da predlog za izdajo zakona sprejmete.

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Giorgio Miani, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 29. okoliš, Koper.

Giorgio Miani: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati. Naša skupina delegatov ima samo dve manjši pripombi. Besedilo 16. teze naj se dopolni tako, da opravljajo vzgojno-izobraževalno delo praviloma učitelji, vzgojitelji in strokovni delavci, ki so pripadniki italijanske in madžarske narodnosti. Predmeti, ki so bistveni za vzgojo nacionalne zavesti, kot na primer materin jezik in zgodovina, pa lahko poučujejo le pripadniki italijanske ali madžarske narodnosti. S tako dopolnitvijo 16. teze se lahko črta 17. teza.

Druga pripomba je k 14. tezi, kjer je verjetno nastala napaka pri prevodu te teze v italijanščino. Slovensko besedilo navaja, da je potrebno omogočiti pouk jezika narodnosti, italijanski prevod pa pravi, da je potrebno omogočiti pouk v jeziku narodnosti.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Kdo še želi razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo. Zboru predlagam, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Pri pripravi osnutka zakona naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije prouči ter ustrezno upošteva mnenja in pripombe delovnih teles zбора in skupščine ter predlagana mnenja oziroma pripombe, dane na seji zбора.

Želi kdo o tem predlogu sklepa razpravljati? (Ne želi.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (135 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Poročilo je bilo objavljeno v Poročevalcu številka 11.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Leopold Kejžar, namestnik predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo.

Leopold Kejžar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo, ki ga je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije o pripravah na začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982, prikazuje aktivnost v času od lanskega novembra do letošnjega aprila. Glede na to želimo pripravljeno poročilo dopolniti s pregledom najpomembnejših dejavnosti, ki so bile opravljene v maju in juniju.

Osrednja aktivnost tega obdobja je bila vsekakor usmerjanje in izvedba vpisa. Organizirani so bili medobčinski posveti z namenom, da se pospeši dejavnost vseh nosilcev usmerjanja in svetovanja v občinah in republikah, da se ugotovi stanje po šolah in da se oblikujejo predlogi za morebitne spremembe v obsegu vpisa ter razmestitvi izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov.

Prav tako je bil organiziran tudi posvet s predstojniki visokošolskih organizacij. Na občinskih in republiški ravni so sproti spremljali aktivnosti usmerjanja in sodelovali s šolami. Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije je v maju in juniju letos dvakrat obravnavala problematiko vpisa in usklajevala spremembe in dopolnitve mreže šol ter tako prispevala k uspešnejšemu reševanju nekaterih bolj zaostrenih situacij.

Na področju srednjega usmerjenega izobraževanja so bila neskladja dvojne narave. Na eni strani šole nekaterih proizvodnih usmeritev, kot so metalurgija, gradbeništvo in rudarstvo tudi s svetovanjem in preusmerjanjem niso uspele pridobiti dovolj kandidatov; na drugi strani pa šole nekaterih usmeritev, na primer naravoslovno-matematične, zdravstvene, delno pedagoške, osebne storitve in tekstilne usmeritve s svetovanjem in usmerjanjem niso uspele uskladiti števila kandidatov s predvidenim obsegom vpisa. Kljub temu je usmerjanje in svetovanje hkrati s sprotnimi usklajevanji obsega vpisa pomembno prispevalo k usklajevanju vpisa s predvidenim številom. To je bilo pomembno zlasti

v šolah, ki so imele bistveno večje število prijavljenih kandidatov. Takih srednjih šol je bilo ob zaključku rednega razpisnega roka kar 57, omejitev vpisa pa je bila izvedena samo v 11 šolah.

Tako pri oblikovanju mreže kot pri usmerjanju in vpisu se je največ odprtih vprašanj pojavljalo v šolah, ki izvajajo naravoslovno-matematično usmeritev. V javnosti se je vse bolj uveljavljalo prepričanje, da predvsem ta program pripravlja za nadaljnje izobraževanje v različnih visokih šolah in da je zato smiselno vanj vključevati učence z najboljšim učnim uspehom. Takšno prepričanje pa je neutemeljeno, saj so programi srednjega izobraževanja tudi v drugih strokah grajeni tako, da omogočajo pridobiti ustrezna znanja, potrebna za nadaljnje izobraževanje zlasti v isti stroki.

Verjetno je, da tako izrazitih želja in velikega pritiska kandidatov za naravoslovno-matematično usmeritev ni mogoče utemeljevati niti z možnostmi zaposlovanja na delih, za katera usposablja ta program po srednji šoli, niti z usmerjenostjo za študij matematike, fizike, biologije in kemije, za kar je program naravoslovno-matematične usmeritve najbolj ustrezna podlaga.

Na ta dejstva se v razpravah o problematiki vpisov v srednje usmerjeno izobraževanje večkrat pozablja, to pa mnogokrat ustvarja nepotrebne zaostritve.

Razprave v skupščinskih delovnih telesih in v javnosti so tudi opozarjale na možnosti za vpis tistih kandidatov, ki se po rednem razpisnem roku prijavljanja za vpis preusmerjajo oziroma kandidatov, ki pri omejitvah vpisa na posameznih šolah niso bili sprejeti. Sedanja ureditev jim omogoča, da se vključujejo v tiste šole, ki imajo še prosta mesta.

Takšna ureditev izhaja iz zakonske opredelitve, da je omejevanje vpisa možno izvesti le v posamezni šoli in za posamezen program in to le kot izjemen in začasen ukrep. S preusmerjanjem smo v letošnjem letu dosegli, da se je v posebnem postopku na podlagi omejitve vpisa izbiralo le okoli 5 % prijavljenih kandidatov, pri čemer je bilo zaradi omejitev odklonjenih na vseh srednjih šolah le 381 kandidatov, kar pomeni komaj 1,5 % celotnega vpisa.

Ob tem pa lahko ugotavljamo, da je na istih območjih in v sorodnih usmeritvah, kot na primer v tekstilni, kemijski, elektro in družboslovni usmeritvi tudi v štiriletnih programih in smereh izobraževanja še dovolj prostih mest.

Omejevanje vpisa je torej resnično le eden od ukrepov usmerjanja, s katerim se, tako kot z drugimi ukrepi, zagotavlja uresničevanje planov na področju usmerjenega izobraževanja. Dosedanje izkušnje kažejo, da je kandidatov bistveno preveč skoraj vedno le v šolah neproizvodnih usmeritev in da se kandidati teh šol, če se preusmerjajo, preusmerijo spet na šole neproizvodnih usmeritev. S tem pa ni mogoče odpraviti temeljnega neskladja, ki se pri vpisu pojavlja, to je, da ostajajo nekatera področja združenega dela, med njimi tudi prioriteta, brez ustreznega priliva mladih strokovnjakov, kar je po našem mnenju poglobilni problem. Zato bomo morali zlasti intenzivirati usmerjanje in svetovanje ter letošnje izkušnje temeljito proučiti, da bi bilo v naslednjih letih usmerjanje še bolj strokovno.

Pri letošnjem vpisu ne bo v celoti doseženo s prvim razpisom postavljeno razmerje 68,5 : 31,5 v korist proizvodnih usmeritev. Pričakujemo, da bo doseženo razmerje približno 66 : 34 v korist proizvodnih usmeritev, kar pa je vendarle bistveno več od doseženega razmerja v letošnjem šolskem letu, saj je znašalo to razmerje v prvih letnikih le 58 : 42.

Zaradi slabega odziva zaposlenih za izobraževanje ob delu oziroma iz dela v rednem razpisnem roku, je bil za vse programe v srednjem izobraževanju objavljen podaljšan rok za prijavo na razpis. Glede na to, da je bil podaljšani rok objavljen šele v tem mesecu, bodo rezultati znani šele v septembru.

Bolj kritični pa smo lahko do usmerjanja in izvedbe vpisa v višje in visoke šole, kjer so posebne izobraževalne skupnosti v mnogih primerih sprejele kar predloge šol, ne da bi kritično ugotovile možnosti zaposlovanja.

Ob taki opredelitvi obsega vpisa so tudi nekatere višje in visoke šole družboslovnih usmeritev dobile v rednem roku premalo kandidatov in so zato naknadno objavljale še prosta vpisna mesta. Visoke šole niso dovolj aktivno izvajale usmerjanja in preusmerjanja in so se v večji meri odločale za omejevanje vpisa. Tako je kar 18 višjih in visokih šol predlagalo omejitev vpisa. Po usklajevanju s šolami in posebnimi izobraževalnimi skupnostmi je dal Izvršni svet Skupščine SR Slovenije soglasje k sklepom o omejitvi vpisa le na 11 višjih oziroma visokih šolah.

V visokem šolstvu je poleg usmerjanja vpisa v tej fazi priprav v ospredju prav tako zahtevna naloga, in sicer programska preobrazba te stopnje šolanja.

Strokovni sveti posebnih izobraževalnih skupnosti so v letošnjem maju sprejeli osnutke programskih zasnov, s katerimi so predlagali število in vrste programov, ki jih bodo sprejele posebne izobraževalne skupnosti, tako kot v srednjem tudi v visokem izobraževanju. V teh pripravah je delno sicer uspelo preseči dosedanjo programsko razdrobljenost, na primer namesto 235 programov z več kot 500 smermi je predvideno v visokem šolstvu 190 programov s 378 smermi izobraževanja.

O programskih zasnovah še ni bila organizirana širša razprava, niti ne usklajevanje med posebnimi izobraževalnimi skupnostmi v okviru Izobraževalne skupnosti Slovenije. Zato bi morali v tej pomembni fazi, ko se odloča o številu in vrsti programov za izobraževanje na posameznem področju dela s širšo razpravo in usklajevanjem v Izobraževalni skupnosti Slovenije aktivneje sodelovati organizacije združenega dela uporabnikov, da bi se, izhajajoč iz ugotovljenih potreb po izobraževanju, še presegli primeri drobljenja programov in smeri ter odstranila podvajanja in prekrivanja v izobraževanju za iste ali sorodne stroke. To vse bo omogočalo večjo učinkovitost in racionalnejšo delitev dela.

Pri razvijanju družbenoekonomskih odnosov v posebnih izobraževalnih skupnostih zaskrbljuje predvsem premajhna angažiranost organov upravljanja in delegacij uporabnikov, da bi v svojih organizacijah in skupnostih oblikovali stališča o bistvenih vprašanih razvoja usmerjenega izobraževanja. To so zlasti: ugotavljanje perspektivnih kadrovskih potreb in ukrepi za njihovo zadovoljevanje, vključno z uveljavljanjem ustrežnejše politike vrednotenja proizvodnega dela, usmerjanje delavcev v izobraževanje za zahtevnejša dela ter štipendiranje mladine, nadaljevanje dela pri oblikovanju vzgojno-izobraževalnih programov na vseh stopnjah šol in dograjevanje mreže šol, sporazumevanje o pogojih svobodne menjave dela ter o združevanju sredstev za izvajanje sprejetih programov in odgovornost za skupno izvajanje izobraževanja, zlasti še proizvodnega dela oziroma delovne prakse.

Že pri dosedanjih pripravah povzroča zaostajanje nekatere težave, ki pa se utegnejo še povečati, če ne bomo dosegli večjih premikov pri uveljavljanju vpliva uporabnikov na vsebino in še zlasti na izvajanje usmerjenega izobraževanja.

Do neke mere so sicer za to odgovorni tudi izvajalci, zlasti tedaj, če ne prispevajo k sporazumevanju kvalitetnih strokovnih predlogov in pobud. Vendar pa menimo, da je odvisno v prvi vrsti od uporabnikov, ali bodo izkoriščene možnosti, ki jih novi sistem objektivno nudi za uveljavitev vpliva delavcev na vzgojo in izobraževanje in uskladitev izobraževanja s tekočimi in razvojnimi potrebami združenega dela.

Posebno aktualno vprašanje je zagotovitev pogojev za kvalitetno izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse. Težave z organiziranjem te prakse v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje se preveč potencirajo, deloma tudi zaradi nekaterih pretiranih zahtev glede vrste in pogojev dela. Menimo, da tudi na tem področju ni mogoče odstopati od temeljnih zakonskih opredelitev, ki terjajo, da se to delo opravlja neposredno v delovnem procesu. Pri taki izvedbi praviloma ne bi smelo biti materialnih problemov, če pa izjemoma vendarle nastanejo, jih morajo uporabniki sporazumno rešiti, saj gre za eno od strateških vprašanj novega sistema.

Od teh bistvenih vprašanj je odvisno tudi dograjevanje samoupravne organiziranosti in kvalitete planiranja v izobraževalnih skupnostih. Število zavezancev, ki še niso pristopili k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi posebnih izobraževalnih skupnosti, se je v primerjavi s stanjem, ki je navedeno v poročilu, zmanjšalo za več kot polovico. Gre pretežno za manjše organizacije in skupnosti. Okoli 65 % le-teh zaposluje manj kot 50 delavcev, ki še niso sprejeli ustreznih sklepov o pristopu, čeprav nekateri od njih materialne obveznosti že izvršujejo.

Okoli 80 % organizacij, ki še niso pristopile k skupnostim, se nahaja v 20 občinah. V 12 občinah pa je proces vključevanja praktično zaključen.

Na podlagi rezultatov dosedanjih priprav Izvršni svet Skupščine SR Slovenije ocenjuje, da so zagotovljeni temeljni pogoji za začetek uvajanja novih vzgojno-izobraževalnih programov v srednjem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982, čeprav bo zaradi zaostrenih razmer gospodarjenja mogoče uresničevati usmerjeno izobraževanje v skromnejših pogojih, kar pa ne more bistveno ogroziti realizacije temeljnih ciljev usmerjenega izobraževanja in tudi doseganja večje kvalitete znanja za vso generacijo, ki nadaljuje izobraževanje po osnovni šoli, kot so jo zagotavljale različne vrste dosedanjih srednjih šol.

Predsednik Emil Tomazič: Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne želijo.)

Prehajamo na razpravo. Najprej dajem besedo Borisu Lipužiču, predstavniku Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Boris Lipužič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982 daje celovit prikaz stanja, hkrati pa kaže tudi na določene pomanjkljivosti in na še ne opravljene naloge tako pri uveljavljanju družbenoekonomskih odnosov na podlagi svobodne menjave dela, kakor tudi pri usposabljanju organizacij združenega dela za uresničevanje njihove funkcije v usmerjenem izobraževanju. Nedvomno pa je potrebno ob tej priložnosti ugotoviti, kako so opravljene vse potrebne strokovne priprave, ki zadevajo predvsem vzgojno-izobraževalne programe in didaktične pripomočke, zlasti učbenike, kako je z usposabljanjem učiteljev in nenazadnje, ali je vpis učencev v posamezne usme-

ritve in programe v skladu z družbenimi potrebami in možnostmi ter interesi in sposobnostmi učencev.

V Zvezi sindikatov smo že doslej aktivno sodelovali zlasti z Gospodarsko zbornico Slovenije pri dveh nalogah iz skupnega akcijskega programa, sprejetega v Republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, in sicer pri krepitvi kadrovske in izobraževalne dejavnosti v organizacijah združenega dela in uveljavljanju kadrovskega planiranja v organizacijah združenega dela, kot obvezne sestavine njihovih razvojnih planov ter pri ustvarjanju kadrovskih in materialnih pogojev za proizvodno delo oziroma delovno prakso v organizacijah združenega dela.

Pri obeh nalogah si v Zvezi sindikatov prizadevamo, da s politično akcijo v združenem delu spodbujamo uresničevanje teh nalog, ki jih sicer strokovno opravlja in vodi Gospodarska zbornica Slovenije.

Na regijskih posvetih smo ocenili stanje priprav in opredelili naloge za učinkovitejšo aktivnost. Predsedstvo Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je 28. maja letos obravnavalo aktualne naloge sindikatov pri uresničevanju usmerjenega izobraževanja. Ugotovilo je, da je bila sicer aktivnost sindikatov pri izpolnjevanju nalog na področju usmerjenega izobraževanja skladna s skupnim frontnim akcijskim programom, vendar pa marsikje v združenem delu še niso opravljene vse naloge, kot jih določa zakon o usmerjenem izobraževanju. To zadeva zlasti pripravo kadrovskih in materialnih pogojev za izvajanje proizvodnega dela oziroma delovne prakse učencev ter skrb organizacij združenega dela za lastno kadrovsko reprodukcijo.

Vse to še v marsikateri organizaciji združenega dela ni postala enakovredna sestavina njihovih razvojnih načrtov. To se izraža med drugim v pomanjkljivostih pri planiranju kadrovskih potreb in izobraževanju lastnih delavcev, v manjšem številu kadrovskih štipendij, v zmanjšanem obsegu izobraževanja ob delu in iz dela, in tako dalje. Priprave kadrovskih in materialnih pogojev za proizvodno delo oziroma delovno prakso so v mnogih organizacijah združenega dela še prepočasne. Pojavljajo se tudi težave pri izbiri inštruktorjev proizvodnega dela. Ponekod znova zastavljajo vprašanja o pokrivanju stroškov za organizacijo proizvodnega dela, kar je bilo nedvoumno in jasno opredeljeno tudi v usmeritvah, ki jih je na zadnji seji dal Republiški družbeni svet za vzgojo in izobraževanje, o tem pa bo predvidoma ponovno sprejela enotna stališča in usmeritve tudi Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Menimo pa, da je med drugim potrebno proučiti tudi izkušnje pri uveljavljanju sistema oblikovanja prispevnih stopenj za usmerjeno izobraževanje v posameznih panogah ter način združevanja in solidarnostnega prelivanja sredstev med posebnimi izobraževalnimi skupnostmi. Mislim, da je to ena izmed nalog, ki jo moramo po letu in pol uresničevanja zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja vsekakor opraviti.

To so problemi, s katerimi se v naših aktivnostih pogosto srečujemo. Prav tako ugotavljamo, da delegatska razmerja, zlasti aktivnost delegatov uporabnikov v skupščinah posebnih izobraževalnih skupnosti in v Skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije še ni takšna, da bi zagotavljala enakovredno sodelovanje in dogovarjanje uporabnikov in izvajalcev o vseh pomembnih odločitvah.

Na podlagi takšne ocene stanja je Predsedstvo Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sklenilo, da bodo sindikati usmerili in intenzivirali svojo politično akcijo predvsem v naslednje: osnovne organizacije Zveze sindikatov

so dolžne oceniti stanje priprav za uvedbo usmerjenega izobraževanja v svojih temeljnih organizacijah združenega dela oziroma delovnih skupnostih. Zagotoviti moramo, da bodo organizacije združenega dela, ki se še niso vključile v ustrezno posebno izobraževalno skupnost ali še niso podpisale samoupravnega sporazuma o temeljih plana posebnih izobraževalnih skupnosti, to storile čimprej. Zagotoviti je potrebno učinkovitejše delo delegatov zlasti uporabnikov v izobraževalnih skupnostih. Zato bomo tudi poglobili družbenopolitično usposabljanje delegatov.

Uveljaviti moramo načrtno kadrovske politiko v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih ter sistematično izobraževanje ob delu in iz dela ter kadrovske štipendiranje. Na podlagi tako zasnovane ocene stanja bodo osnovne organizacije Zveze sindikatov predlagale delavskim svetom v temeljnih organizacijah združenega dela, da obravnavajo svoje naloge na področju izobraževanja in da sprejmejo konkretne načrte in sklepe.

Predsedstvo Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je prav tako sklenilo, naj občinski sveti Zveze sindikatov pripravijo svoje ocene in programe aktivnosti ter dajo pobudo skupščinam občin, zlasti pa zborom združenega dela, da čimprej obravnavajo priprave organizacij združenega dela na uvedbo usmerjenega izobraževanja na svojem območju, še posebej pa, da proučijo kadrovske in materialne pogoje za organiziranje proizvodnega dela oziroma delovne prakse.

Tudi republiški odbori sindikatov dejavnosti, ki so že doslej aktivno sodelovali pri izgrajevanju posebnih izobraževalnih skupnosti, so sprejeli svoje programe delovanja na področju usmerjenega izobraževanja v naslednjem obdobju. Posebno pozornost namenjajo zlasti uveljavljanju svobodne menjave dela v posebnih izobraževalnih skupnostih ter razvijanju delegatskega sistema, še zlasti delegatskih povezav med uporabniki. Pozornost posvečajo tudi pripravi pogojev za uvedbo proizvodnega dela in delovne prakse ter uveljavljanju kadrovske in izobraževalne dejavnosti v organizacijah združenega dela.

Predsedstvo Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je sklenilo, da pri Republiškem svetu ustanovi posebno koordinacijsko telo za vodenje te aktivnosti, ki sedaj usklajuje tudi delo republiških odborov sindikatov dejavnosti na tem področju aktivnosti. Enako metodo akcijske koordinacije bomo zagotovili tudi pri medobčinskih svetih Zveze sindikatov, da bi bili v politični akciji za uveljavljanje usmerjenega izobraževanja kar najbolj učinkoviti. Takšno učinkovitost pa bomo dosegli v temeljnih organizacijah združenega dela le, če bomo vztrajno utrjevali zavest delavcev, da so nosilci kadrovske in izobraževalne politike, ki je nujna sestavina celovite družbene reprodukcije.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Razpravljaj bo Janko Buh, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 1. okoliš, Celje.

Janko Buh: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982 temelji na kvalitetnih podatkih ter zajema praktično vsa področja priprav za preobrazbo srednjega šolstva. Ob tem pa ugotavljamo, da bi morale biti ocene bolj kritične in da bi bilo potrebno konkretnije opredeliti posamezne probleme.

Ocenjujemo, da poročilo preveč poudarja probleme srednjega šolstva v Ljubljani, iz česar bi lahko sklepali, da teh problemov v drugih izobraževalnih

središčih ni. Tak vtis se pogosto poraja tudi v poročilih sredstev javnega obveščanja.

V Celju in celjski regiji smo pripravam na reformo izobraževanja posvetili veliko pozornosti, zato želimo opozoriti na nekatera vprašanja, ki se najpogosteje pojavljajo na našem območju in za katera menimo, da v poročilu niso dovolj poudarjena.

Na področju družbenoekonomskih odnosov menimo, da bi kazalo natančno oceniti družbenoekonomski položaj učiteljev v novih pogojih svobodne menjave dela. Pri tem bi morali opraviti primerjavo med posameznimi posebnimi izobraževalnimi skupnostmi, kot tudi primerjavo med vzgojno-izobraževalno dejavnostjo in ostalim združenim delom. Menimo, da je taka ocena zelo pomembna, saj čaka učitelje v reformirani šoli veliko dodatnega dela, ki ga bomo morali tudi ustrezno nagradjevati, da bomo lahko od njih tudi zahtevali večjo zagnanost oziroma delovne napore. V poročilu tudi pogrešamo splošno oceno pripravljenosti šolskih kolektivov na začetek šolske reforme, hkrati pa se zavedamo, da bodo večji del bremena nosili učitelji.

Pri samoupravni organiziranosti uporabnikov in izvajalcev v posebnih izobraževalnih skupnostih v celjski regiji ugotavljamo precejšnjo neenotnost načina delegiranja delegatov, kar nedvomno zmanjšuje učinkovitost dela delegatov. V celjski regiji smo na pobudo medobčinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva šele pred kratkim uspeli ugotoviti, kdo so delegati za posamezne posebne izobraževalne skupnosti, predvsem kdo so delegati zbora uporabnikov, pri čemer se seveda zastavlja vprašanje, kakšna je bila povezanost delegatov z delegatsko bazo oziroma čigava stališča so doslej prenašali v organe svoje posebne izobraževalne skupnosti.

Menimo, da bi bilo potrebno v bodoče zagotoviti čimbolj enoten sistem delegiranja delegatov in predvsem organizirati enote, prek katerih bo mogoče povezati delegate uporabnikov in izvajalcev in vzpostaviti tesnejše stike med regijo in posebnimi izobraževalnimi skupnostmi.

Menimo, da je ustrezna vsebinska povezanost in samoupravna organiziranost srednjih šol eden temeljnih pogojev za uspešnost šolske reforme, zato predlagamo, da se navedena problematika posebej obravnava, oceni stanje in izpostavi odgovornost nosilcev posameznih nalog. Nesprejemljiv je tudi odnos višjega in visokega šolstva, ki še vedno ni opredelilo, iz katerih usmeritev na srednji stopnji bo mogoč neposreden prehod na posamezen program na višji stopnji oziroma kakšni bodo dodatni pogoji ali pogoji za prehod iz drugih usmeritev. Nejasnost povzroča zmedo med učenci in starši.

Glede usmerjanja in izvedbe vpisa podpiramo oceno, da je bilo opravljeno obsežno in pomembno delo, vendar menimo, da bo potrebno to analizo opraviti še enkrat v jeseni, ko bodo dokončno znani rezultati vpisa. Pri tem bo zlasti potrebno ugotoviti, kolikšna je bila prizadevnost posameznih vzgojno-izobraževalnih organizacij in koordinacijskih odborov pri preusmerjanju učencev in ali je potekal proces preusmerjanja tudi na šolah, kjer ni bilo prevelikega števila prijav.

Na koncu bi želel še enkrat opozoriti na problem financiranja pouka proizvodnega dela in delovne prakse. Nedvomno morajo ta sredstva zagotoviti uporabniki, vendar solidarnostno tako, da bodo prispevali tudi tisti porabniki kadrov, ki ne bodo izvajali tega dela pouka.

Predlagamo, da se v posebnih izobraževalnih skupnostih čimprej dogovorijo o merilih in standardih za pouk proizvodnega dela in delovne prakse ter

za način ugotavljanja dejanskih stroškov, s posebnim sporazumom pa se obvežejo, da bodo po teh ugotovitvah po prvem šolskem letu solidarnostno pokrili dejanske stroške.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Razpravljala bo tovarišica Jožica Žun, delegatka Zbora združenega dela za prosvetno-kulturno področje, 4. okoliš, Kranj.

Jožica Žun: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! V zvezi s poročilom o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982, ki ga je naša skupina delegatov obravnavala dne 18. 6. 1981, posredujem pripombe, ki se nanašajo na poglavje o usmerjanju in izvedbi vpisa v šolskem letu 1981/1982.

1. Časovni razpored aktivnosti usmerjanja, preusmerjanja in morebitnega omejevanja vpisa ni bil najracionalneje opredeljen. Med posameznimi postopki so bili neustrezni časovni intervali. Predvsem velja ugotovitev, da je rok med prijavi učencev (začetek meseca aprila) do obvestila, da so kandidati vpisani oziroma odklonjeni (do 10. 7. 1981), predolg. Z intenzivnejšim delom odgovornih nosilcev posameznih nalog bi postopke lahko skrajšali, tako da bi učencem prej posredovali rezultate vpisa. Zagotoviti je potrebno tudi kvalitetno usmerjanje in preusmerjanje, ki ga opravljajo srednje šole.

2. V procesu usmerjanja in preusmerjanja so na eni strani kadrovske potrebe združenega dela, na drugi strani pa psihološki dejavniki učencev — sposobnosti, nagnjenja, interesi in druge osebne lastnosti. Upoštevanje psiholoških dejavnikov je razmeroma zapostavljeno, zato se dogaja, da se posamezniki morajo odločati za vključevanje v usmerjeno izobraževanje le na osnovi vpisnih možnosti. To pa je tudi v nasprotju s poklicnim svetovanjem, ki ga opravljajo že osnovne šole. Neuskklajenost teh dejavnikov ima lahko za učenca oziroma bodočega delavca neugodne posledice, ki pomembno vplivajo na zadovoljevanje njegovih osebnih in družbenih potreb.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Danilo Bratina, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 9. okoliš, Idrija.

Danilo Bratina: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Pri obravnavi poročila o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982 je naša skupina delegatov na seji 22. junija zavzela naslednja stališča:

1. Eden izmed vzrokov, zakaj se delegatski sistem v posebnih izobraževalnih skupnostih tako počasi uveljavlja, je prav gotovo tudi ta, da na nivoju občin še ni izdelan koncept organizacije strokovnih služb, ki se ukvarjajo s področjem posebnih izobraževalnih skupnosti, saj te naloge opravljajo različni, med seboj nepovezani nosilci: ponekod so to izvajalci vzgojno-izobraževalnih programov, druge uporabniška organizacija, ki je nosilec konference delegacij, v posameznih sredinah nosilci nalog še niso opredeljeni, ponekod, predvsem pri obrtnikih, pa delegatski sistem sploh še ni vzpostavljen.

Predlagamo, da bi strokovne, administrativne in tehnične naloge za posebne izobraževalne skupnosti na nivoju občine opravljale strokovne službe, ki so ustanovljene za občinsko izobraževalno skupnost. Tako bi dosegli ne le

ustrezno koordinacijo dela na področju usmerjenega izobraževanja, ampak tudi hitrejšo vsebinsko in samoupravno preobrazbo občinskih skupnosti za osnovno šolstvo v občinske izobraževalne skupnosti.

2. Na področju visokega šolstva ugotavljamo, da vpis v družboslovne programe minimalno pada, da to velja tudi za ekonomsko in organizacijsko področje. Povečuje se vpis na pedagoške in medicinske šole, zanimanje za tehniko stagnira oziroma zadnje leto celo pada. Fantje, ki so po končani srednji šoli odšli na služenje vojaškega roka, se v manjši meri kot v preteklih letih odločajo za nadaljevanje študija.

Če upoštevamo še dejstvo, da se je izobraževanje ob delu in iz dela ob letošnjem vpisu odmaknilo od cilja enakovrednih poti izobraževanja, potem obstaja nevarnost za še večja strukturna neskladja glede na spol v našem visokem šolstvu. Strukturna neskladja glede na spol pa v sebi nosijo možnost za razvoj strukturnih neskladij v obsegu vpisa v posamezne vzgojno-izobraževalne programe.

Delež nezaposlenih z visoko in višjo izobrazbo narašča, med njimi je največ družboslovcev, absolventov pedagoških šol, pa tudi medicincev.

Kljub temu, da struktura razpisa v srednjem usmerjenem izobraževanju ni primerljiva s strukturo razpisa v visokem šolstvu, ker visoko šolstvo še ne prehaja v usmerjeno izobraževanje, pa vendarle lahko opozorimo na nekaj podatkov: na 5 vpisnih mest naravoslovja in tehnike v srednjem usmerjenem izobraževanju se v visokem šolstvu odpira eno, v medicini se eno mesto odpira na 3 srednješolska, v družboslovju pa skoraj na vsako drugo, v pedagoškem šolstvu pa je vpisnih mest letos v visokem šolstvu več kot v srednjem.

Kljub neprimerljivosti pa nas ti podatki, ob upoštevanju podatkov o kadrovski reprodukciji na posameznih področjih združenega dela oziroma v posameznih dejavnostih, predvsem odnos med številom študentov v posameznih vzgojno-izobraževalnih programih in številom zaposlenih v posameznih dejavnostih, lahko opozorijo na pravočasno odpravljanje možnih neskladij v obsegu in strukturi šolske mreže.

3. Letošnji razpis kadrovskih štipendij nam kaže precejšen izpad, ki gre v glavnem na račun izpada učnih pogodb. To dejstvo nas opozarja ne le na stopnjo poznavanja in razumevanja vsebine zakona o usmerjenem izobraževanju, ampak tudi na odnos, ki so ga imele nekatere organizacije združenega dela do kategorije učencev v gospodarstvu. Prek učnih pogodb so pridobivali poceni delovno silo, ki jo kasneje po končanem šolanju v mnogih primerih niso niti zaposlili.

Eden izmed vzrokov za manjši razpis štipendij je prav gotovo finančne narave, vendar bi želeli tu izpostaviti predvsem dejstvo, da združeno delo ob sprejemanju novih sporazumov o štipendiranju ni bilo dovolj seznanjeno z materialnimi obveznostmi, ki jih prinaša sporazum. Z njimi so se največkrat srečali šele ob njegovem praktičnem izvajanju.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Giorgio Miani, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 29. okoliš, Koper.

Giorgio Miani: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Na skupni seji skupin delegatov za delegiranje v Skupščino SR Slovenije smo sprejeli naslednje ugotovitve k poročilu:

1. Delegati ugotavljamo, da so priprave za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju bistveno napredovale od časa nastanka poročila. Ob tem pa delegati opozarjamo na kritično stanje pri zagotovitvi materialnih pogojev za delo organizacij usmerjenega izobraževanja. Na Obali razen gimnazije z italijanskim učnim jezikom nima nobena organizacija usmerjenega izobraževanja telovadnice in ni videti, da bi te organizacije izpolnile pogoje za verifikacijo v letu 1983. Ti objekti niso zajeti v srednjeročnem planu za obdobje 1981—1985 zaradi omejitev investicij v tem srednjeročnem obdobju.

2. Iz analize študija ob delu v usmerjenem izobraževanju izhaja, da se je od 330 prostih vpisnih mest na Obali odločilo za študij ob delu le 39 kandidatov. Podatek opozarja na neustrezne pogoje v zakonodaji in v samih organizacijah združenega dela, ki kandidatov ne spodbujajo za študij iz dela in ob delu.

3. Delegati nadalje opozarjamo na občutno zaostajanje materialnih in kadrovske priprave v organizacijah združenega dela za proizvodno delo in delovno prakso. Ob tem vprašanju delegati ugotavljamo, da se ni pristopilo k usposabljanju inštruktorjev za proizvodno delo. Priprave so sicer v teku, usposabljanje inštruktorjev pa bo steklo septembra letos.

4. V splošni oceni priprav na usmerjeno izobraževanje delegati menimo, da so priprave stekle dovolj zgodaj, da pa kljub temu končne priprave zaostajajo tako pri izdaji učbenikov kot pri funkcionalnem usposabljanju učiteljskega kadra, kar bo povzročalo motnje v izobraževalnem procesu v začetku šolskega leta 1981/1982.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Razpravljala bo tovarišica Emilija Kaljun, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 18. okoliš, Slovenska Bistrica.

Emilija Kaljun: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov je na predlog člana izvršnega sveta in vodje kadrovske službe pri izvršnem svetu sprejela naslednje pripombe:

1. Ugotavlja se, da so strokovne priprave za začetek usmerjenega izobraževanja opravljene, vendar je še nekaj odprtih vprašanj, ki bi jih bilo treba rešiti še pred začetkom šolskega leta.

Predvsem so problematične izredno visoke cene učbenikov za prvo leto usmerjenega izobraževanja. Nujno je treba najti obliko subvencioniranja le-teh.

2. Poročilo namenja premalo pozornosti proizvodnemu delu in delovni praksi in sploh celotnemu sklopu vprašanj, ki zadevajo uporabnike. Sem sodijo delovna praksa v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti, financiranje proizvodnega dela, nagrajevanje mentorjev oziroma izvajalcev proizvodnega dela, zagotavljanje materialnih pogojev za izvajanje proizvodnega dela in delovne prakse in podobno.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Marjan Jelen, predstavnik Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Marjan Jelen: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Želel bi povedati nekaj besed o pripravljenosti pogojev za prehod na usmer-

jeno izobraževanje. Tudi v Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije smo ob spremljanju priprav za začetek usmerjenega izobraževanja in ob pripravi za današnjo sejo zborov Skupščine SR Slovenije razpravljali o tem poročilu in ugotovili, da so zagotovljeni temeljni pogoji za prehod na usmerjeno izobraževanje. Hkrati smo sprejeli tudi vrsto konkretnih aktivnosti, s katerimi poskušamo mobilizirati občinske konference SZDL in druge dejavnike, da se dejavno in tvorno vključijo v priprave na usmerjeno izobraževanje. Ta stališča bodo objavljena v naslednji številki naših informacij, zato jih ne bi posebej navajal.

Upoštevaajoč današnjo razpravo, bi želel povedati nekaj misli. Že prvi današnji razpravljalec je ugotavljal, in ta ugotovitev se zelo pogosto pojavlja, da so vsa ta poročila in prikazi morda nekoliko preveč optimistični.

Kot veste, smo približno pred letom dni reformo predstavili za eno leto. Takrat smo ugotovili, da je bolj odgovorno, tako do delavcev, kot tudi do mladine in do staršev, da se v tem letu dni bolj temeljito pripravijo. Bili so temeljni razlogi, da smo predstavili reformo. V srednjem usmerjenem izobraževanju nismo imeli izdelanih vseh vzgojno-izobraževalnih programov, izdelana je bila samo tako imenovana skupna vzgojno-izobrazbena osnova, ki je značilna za prvo in drugo leto srednjega usmerjenega izobraževanja.

V tem trenutku imamo sprejetih vseh 95 vzgojno-izobraževalnih programov, od tega je 25 skrajšanih, 66 srednjih in štirje nadaljevalni. Vsi ti programi bodo v mesecu juliju tudi javno objavljeni in tako dostopni vsem staršem, učencem in pedagoškim delavcem.

Do septembra letos bo izšlo vseh 18 učbenikov za prvo leto srednjega usmerjenega izobraževanja, šest delovnih zvezkov in štirje priročniki za učitelje. Ponovljen bo razpis za učbenike za tako imenovane skrajšane programe, in sicer za matematiko, naravoslovje in družboslovje, ostali učbeniki pa se bodo prilagajali srednjim programom. Razpisani so tudi učbeniki za italijanski jezik in matematiko I, ki je bil v letošnjem šolskem letu že v preizkusu, vendar je bilo ugotovljeno, da je prezahteven, zato bo potreben nov učbenik.

Za drugo leto sedanjega usmerjenega izobraževanja so pripravljene rokopisi petih učbenikov, učbenik za splošno ljudsko obrambo pa je celo že končan in oddan. V mesecu juniju ali pa najkasneje v juliju bo objavljen razpis učbenikov za drugo in tretje leto srednjega usmerjenega izobraževanja. Res je, kar je že delegatka pred menoj opozorila, da so problem visoke cene učbenikov. V Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije in v Izobraževalni skupnosti Slovenije smo se dogovorili, da bomo ceno učbenikov subvencionirali, kajti strošek prek 3 tisoč dinarjev na učenca samo za učbenike je prav gotovo prevelik.

Učitelji so pripravljene toliko, kolikor lahko v teh dveh letih naredimo. Skozi različne oblike usposabljanja je šlo 1568 učiteljev, posebno pozornost pa smo namenili tistim predmetom in tistim učiteljem, ki jih bomo popolnoma na novo uvajali v nekatere srednje šole. Sem sodijo biologija, kemija, matematika, tuj jezik in tako naprej. Učiteljem teh predmetov je bila namenjena izredna pozornost. Kot veste, je bila tudi sprejeta nekoliko korigirana mreža šol. To je bil naslednji pogoj, da smo pripravljene za prehod na usmerjeno izobraževanje.

Narejeni in objavljeni so vsi učni načrti za proizvodno delo in delovno prakso po dejavnostih za kemijo, za metalurgijo, za kovinarstvo in tako naprej; v tem smislu tečejo tudi priprave. Do sedaj je usposobljenih približno 240

mentorjev, do konca leta jih bo usposobljenih še prek 260, tako jih bo skupaj več kot 500.

Iz teh strokovnih priprav veje torej optimizem. Popolnoma jasno pa je, da bo potrebno rešiti tudi dileme, o katerih je govoril tovariš Lipužič, in na katere je opozorila razprava, predvsem glede delovanja delegatskega sistema v posebnih izobraževalnih skupnosti, glede svobodne menjave dela, glede izobraževanja iz dela in ob delu in tako naprej. Reforma usmerjenega izobraževanja še vedno ni niti normativno niti zavestno zakoreninjena v nas vseh. To bo aktiven proces, v katerem bo moral vsakdo opraviti nalogo. Šele čez določen čas, ko bo prišla prva generacija iz usmerjenega izobraževanja, bomo lahko ugotavljali dejansko stanje. Tu pa so ocene veliko manj optimistične, kajti ugotavljamo, da se v nekaterih območjih s to problematiko še vedno pre malo ali pa sploh nič ne ukvarjajo. To velja tudi za odgovorne dejavnike.

Mislím, da je po svoje tudi prav, da dobiva financiranje proizvodnega dela in delovne prakse v tem času izredno pomembno dimenzijo. Gre namreč za enega izmed temeljnih ciljev reforme, s katerim želimo resnično povezati izobraževanje in delo in v katerem želimo postaviti učenca v realnost samoupravnih proizvodnih delovnih razmer. Če pa bomo na tem izpitu padli, potem tudi s to reformo ne bomo mogli biti popolnoma zadovoljni.

V Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije smo oblikovali nekatera stališča, ki smo jih verificirali tudi v Zvezi sindikatov in na zadnji seji Republiškega družbenega sveta za vzgojo in izobraževanje. S temi stališči poskušamo preseči težave, ki se pojavljajo, ter dileme glede plačila proizvodnega dela. Prva predpostavka, iz katere izhajamo, je, da mora biti proizvodno delo in delovna praksa organizirana tako, da učenci v proizvodnem delu ustvarjajo dohodek. To pomeni, da je potrebno organizirati učence tako, da bodo opravljali koristno delo, ne pa da prenašajo le nekakšne škatle po dvoriščih, da pometajo okoli obratov, ali pa da hodijo samo po malice, ampak da sodelujejo neposredno v delovnem procesu. Zato je treba delo z njimi organizirati tako, da bodo prispevali k povečanju dohodka temeljne organizacije združenega dela. Z drugimi besedami to pomeni, da naj bi sami krili stroške, ki jih bodo imele z njimi organizacije združenega dela.

Večina učencev bo prihajala v temeljne organizacije združenega dela na proizvodno delo iz usmeritev tistih posebnih izobraževalnih skupnosti, v katero je vključena posebna izobraževalna skupnost, le manjše število učencev pa bo prihajalo iz družboslovne, pedagoške in podobnih usmeritev, za katere vemo, da bodo prvo leto opravljali proizvodno delo neposredno v delovnem procesu.

Tudi v sedanjem šolskem sistemu smo organizirali proizvodno delo za učence poklicnih šol. Kot vemo, bodo učenci opravljali proizvodno delo samo v tisti delovni organizaciji, ki ima razvito tehnologijo in samoupravljanje, da pa bodo kadre uporabljali vsi. Zato smo se dogovorili za stališče, da naj bi po dogovoru v posebni izobraževalni skupnosti prispevali za to proizvodno delo vsi uporabniki. To je seveda dogovor, ki ga bomo morali vsi uporabniki in izvajalci sprejeti v posebnih izobraževalnih skupnostih. Zato je potrebno sprejeti tudi določeno metodologijo, kako bomo ugotavljali in kaj bomo štelí za strošek in kaj ne.

Stroški proizvodnega dela in delovne prakse so materialni stroški, v nobenem primeru pa ne moremo kriti tega iz prispevne stopnje, za katero smo se s samoupravnimi sporazumi o temeljih plana dogovorili.

Prav tako se tudi ni mogoče strinjati s stališčem, da bi za učence neproizvodnih usmeritev, na primer pedagoške, družboslovne ali pa naravoslovno-matematične, ki bodo tudi opravljali proizvodno delo, temeljne organizacije združenega dela zaračunavale stroške njihovim posebnim izobraževalnim skupnostim. To je nemogoče, ker le-te v svojih temeljih planov nimajo predvidenih teh stroškov. Vsa ta stališča bodo tudi javno objavljena in poslana vsem subjektom za nadaljnjo aktivnost.

V Socialistični zvezi delovnega ljudstva smo se izredno resno in odgovorno lotili problemov glede samoupravne organiziranosti vzgojno-izobraževalnih organizacij. Sprejeli smo tudi določena stališča o samoupravni organiziranosti z željo, da bi nova samoupravna organiziranost, ki mora slediti novi mreži, vodila k združevanju dela in sredstev, k racionalizaciji dela znotraj vzgojno-izobraževalnih organizacij, da bi omogočala čimbolj neposredno svobodno menjavo dela, da bi vodila k zaokroževanju sorodnih vzgojno-izobraževalnih usmeritev ter da bi naravoslovno-matematično in družboslovno-jezikovno usmeritev povezovali s šolami, ki izvajajo sorodne vzgojno-izobraževalne programe. Vendar pa akcija kljub potrebnosti in aktualnosti, razen v redkih primerih, kot na primer v Mariboru, kjer so se tega lotili zelo odgovorno in prizadevno, povsod še ni stekla. Mislim, da je naloga vseh nas, da se lotimo te akcije in da resnično pridemo do take samoupravne organiziranosti, ki bo tako s pedagoškega in ekonomskega vidika racionalna in uspešna.

Ob koncu bi rad še opozoril, da nismo zadovoljili temeljne usmeritve glede izobraževanja iz dela in ob delu. Kot veste, je v zakonu zapisano, da je tovrstno izobraževanje enakovredno rednemu. Rezultati iz analize vpisa v srednje usmerjeno izobraževanje so daleč od tega, da je postalo tako izobraževanje enakovredno rednemu. Po mojem mnenju je precej odrinjeno. Razlogov za to je več. Čeprav zakon izrecno zavezuje organizacije združenega dela, da vsaj enkrat letno objavijo interne razpise, za katere programe bodo izobraževale, je tega bolj malo. Tudi vsi samoupravni akti niso sklenjeni. Če smo resnično mislili, da bo izobraževanje iz dela in ob delu postalo v perspektivi prevladujoča pot, bomo morali storiti veliko več, kot smo do sedaj, zlasti še pri tako imenovanih skrajšanih programih. To je izredna možnost za že zaposlene delavce, ki nimajo ustrezne izobrazbe, saj se lahko vključijo v ta skrajšani program tudi z nedokončano osnovno šolo. Te izjemne možnosti do sedaj nismo dovolj izkoriščali.

Na koncu pozivam vse, da se v lastnih okoljih zavzamemo za uresničevanje že sprejetih stališč. Usmeritev je jasna. Samo s konkretnim operativnim delom bomo lahko čez leto dni ugotavljali spodbudnejše stanje kot je danes.

Predsednik Emil Tomazič: Razpravljati je nameraval tovariš Vinko Dobnik, delegat Zbora združenega dela za področje kmetijstva, 6 okoliš, Radlje ob Dravi, vendar je doma pozabil očala. Zato mi dovolite, da preberem njegovo razpravo.

1. Vpis učencev v I. letnik: V zvezi z razpisom usmeritev in smeri smo zaznali nekatera neskladja z dosedanjimi dogovori in intencijo zakona o usmerjenem izobraževanju. Menimo, da je v razpisu drugi odstavek 3. točke drugega poglavja vsebinsko neustrezen, saj je nesprejemljivo, da se bodo učenci že prvo leto vpisovali v smer namesto v usmeritev oziroma program. Tako mora na primer učenec, ki želi končati smer »strojni tehnik« ito v tisto šolo, ki iz-

obražuje do 5. stopnje zahtevnosti. Bodoči tehniki naj se torej ne vpisujejo v šole, ki izobražujejo samo do 4. stopnje zahtevnosti.

Slabosti takšnega vpisovanja so naslednje. Še naprej bomo utrjevali zgrešeno miselnost o elitnih in delavskih šolah, formirali se bodo prvi letniki s povprečno sposobnejšimi in povprečno manj sposobnimi učenci, zaradi neslučajno razporejenih sposobnosti bodo tudi kriteriji uspešnosti učencev v šolah, ki izobražujejo do 5. stopnje, ostrejši kot v šolah, ki izobražujejo do 3. ali 4. stopnje zahtevnosti. Zaradi tega se bo dogajalo, da bodo nekateri učenci napredovali z manjšim znanjem po vertikali, drugi pa z večjim in bodo razlogi neuspešnosti premajhno znanje in slabe delovne navade, nikakor pa sposobnosti.

Na osnovi navedenega tudi sledi, da je nesmiselno sklepati prvo leto štipendijsko pogodbo za smer, ampak je ustrežnejše za usmeritev oziroma program. Šele v drugem letniku se učencu podaljša štipendijska pogodba za smer. Le takšen način zadovoljuje cilje napredovanja po sposobnosti oziroma realnem znanju.

V bodoče kaže učence usmerjati v tiste šole, ki izvajajo usmeritev oziroma program, za katerega se je učenec odločil, ne pa v tiste šole, ki izvajajo smer, za katero se je odločil učenec.

2. Štipendiranje in skrajšanje programov za učence kmetijskih šol: Skupščini SR Slovenije predlagamo, da se sistemsko uredi tudi kadrovsko štipendiranje za učence kmetijskih šol iz zasebnih kmečkih gospodarstev. Prav tako naj se za tovrstno izobraževanje uvedejo skrajšani programi, v katere se bodo lahko vključevali tudi učenci, ki niso uspešno končali osnovne šole.

V vseh planskih dokumentih srednjeročnega obdobja 1981—1985 v republiki in občini smo dali poudarek razvoju kmetijstva kot panoge, ki je strateško pomembna za proizvodnjo hrane. Hkrati smo tudi povedali, da je treba pospešiti vse oblike izobraževanja mladine v kmetijstvu.

Ugotavljamo, da je eden izmed vzrokov premajhnega zanimanja učencev za kmetijsko izobraževanje tudi neurejen sistem kadrovske štipendij. Predlagamo, da se to vprašanje sistemsko reši na nivoju republike, ker so tovrstne razmere v vseh slovenskih občinah podobne.

Podatki nas opozarjajo, da kmečki sin, ki bi sicer bil pripravljen ostati doma na kmetiji, ne more dobiti kadrovske štipendije. Kmetijske zadruge štipendirajo strokovnjake za svoje potrebe, medtem ko se obrati za kooperacijo le izjemoma vključujejo, tako da ostaja le štipendiranje iz združenih sredstev v občini, ki pa so vezana za katastrski dohodek kmetije. Menimo, da je potrebno najti način, da se z dodatnimi sredstvi in kadrovske štipendijami pospeši interes za izobraževanje kmečke mladine.

Nadalje ugotavljamo, da kmečka mladina, ki ni uspešno končala osnovne šole, ne more nadaljevati svojega izobraževanja. Po drugi strani pa so programi usmerjenega izobraževanja raztegnjeni in s tem pomaknjeni v čas, ko je v kmetijstvu največ vsakodnevnih opravil.

Predlagamo, da posebna izobraževalna skupnost za agroživilstvo uvede tudi skrajšane programe izobraževanja za kmečko mladino. S tem bi pritegnili v nadaljnje izobraževanje več kmečke mladine, po drugi strani pa prav ti programi omogočajo tudi večjo prožnost in s tem tudi časovno prilagajanje delu kmetovalcev.

Prijavljenih razpravljalcev ni več. Kdo še želi besedo? (Nihče.)

Zaključujem razpravo. Zboru predlagam, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije sprejema poročilo o pripravi za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982.

2. Zbor sprejema ocene in podpira predloge, ki jih v svojih poročilih daje skupina delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o usmerjenem izobraževanju in Odbor za družbenoekonomske odnose.

3. V oktobru 1981 naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije v skladu z že sprejetimi sklepi zbora ponovno predloži zboru poročilo, v katerem naj zlasti analizira slabosti in pomanjkljivosti pri vpisu v usmerjeno izobraževanje v šolskem letu 1981/1982 in v katerem naj zboru tudi poroča o upoštevanju predlogov in stališč delegatov na današnji seji zbora. V poročilu naj nakaže tudi možnosti za korigiranje neustreznih usmeritev udeležencev usmerjenega izobraževanja. Poročilo naj tudi bolj poglobljeno prikaže uresničevanje družbenoekonomskih odnosov in še posebej oblikovanje izobraževalnih programov.

4. Zbor priporoča zborom združenega dela občinskih skupščin, da se vključijo v obravnavo problematike usmerjenega izobraževanja, pri čemer naj ocenijo potek priprav na usmerjeno izobraževanje v organizacijah združenega dela in sprejmejo ustrezne ukrepe, ki so potrebni za nadaljnje uvajanje usmerjenega izobraževanja v njihovih sredinah.

Želi kdo o tako oblikovanem predlogu sklepa razpravljati? (Ne želi.)

Če ne želi nihče, prosim, da o njem glasujemo. Predlog sklepa dajem na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (138 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep soglasno sprejet.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na uresničevanje zakona o pravni pomoči.

Informacija o uresničevanju zakona o pravni pomoči je bila objavljena v Poročevalcu številka 11. Danes ste na klop prejeli stališča, pripombe in predloge Odbora za vprašanja posebnega družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine pri Republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Zdenko Pavlina, podsekretar v Republiškem sekretariatu za pravosodje, upravo in proračun.

Zdenko Pavlina: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Prihodnji mesec bosta minili dve leti, odkar smo po temeljiti in vsestranski razpravi v Skupščini SR Slovenije sprejeli zakon o pravni pomoči. Z njim smo opredelili vlogo in naloge pravne pomoči v skladu z ustavnimi temelji in cilji nadaljnega razvoja socialističnega samoupravnega sistema. Izhajali smo namreč iz ugotovitev in ocene, da sistem socialističnega samoupravljanja zahteva vsebinsko drugačno pravno pomoč, kot jo lahko zagotavlja le klasična odvetniška dejavnost.

S sprejemom zakona smo postavili temelj za razvoj sistema pravne pomoči, kot dejavnosti posebnega družbenega pomena. Poglavitni cilj nove zakonske ureditve je, da mora pravna pomoč prispevati k učinkovitejšemu varstvu ustavnosti in zakonitosti, k varstvu samoupravnega položaja delovnega človeka in družbene lastnine in s tem predvsem k preprečevanju nezakonitosti in spornih razmerij. Za doseg te ciljev zakon predvideva najrazličnejše ob-

like in načine organiziranja pravne pomoči v občinah, v organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih, pri družbenopolitičnih organizacijah in pri pravosodnih in upravnih organih.

Informacija, ki je danes pred vami, kaže, kakšno je stanje na področju pravne pomoči v naši republiki in v kolikšni meri se je zakon o pravni pomoči že uresničil v vsakdanjem življenju.

Iz informacije izhaja enotna ocena, da se stanje na področju pravne pomoči ni bistveno spremenilo in da so v naši družbeni praksi prisotna še začetna prizadevanja za uresničitev načel zakona, ki pa še niso prinesla kakšnih rezultatov in s tem izboljšanje stanja.

Na podlagi podatkov iz informacije in dosedanjih razprav lahko neposredno ugotovimo, da obstajajo v vseh okoljih potrebe po kvalitetnejši in popolnejši pravni pomoči. Zlasti ugotavljamo nezadovoljivo stanje zagotavljanja pravne pomoči delavcem pri uveljavljanju njihovih, na podlagi dela pridobljenih pravic, saj lahko dobijo celovito pravno pomoč z redkimi izjemami le pri odvetnikih posameznikih, ki edini dajejo celovito pravno pomoč, vključno z zastopanjem pred sodišči.

Zlasti se ne uresničuje preventivna funkcija pravne pomoči, ki naj bi prispevala k večjemu samoupravnemu in mirnejšemu reševanju sporov v okoljih, v katerih so nastali. Premalo je tudi usmerjena v strokovno pomoč organizacijam združenega dela, samoupravnim interesnim skupnostim pri usklajevanju samoupravnih splošnih aktov z ustavo in zakoni, saj so le usklajeni samoupravni splošni akti pogoj za uveljavljanje resničnih samoupravnih odnosov in zakonitosti.

Ob tako ugotovljenem stanju se zastavlja vprašanje, kje so vzroki, ki zavirajo razvoj pravne pomoči in zakaj v dveh letih nismo dosegli več. Kljub določenemu napredku je bilo doseženega premalo. Ob usklajeni družbenoekonomski akciji vseh odgovornih dejavnikov bi lahko dosegli mnogo več. Vzroki, ki zavirajo razvoj sistema pravne pomoči v skladu z zakonom, so raznovrstni in so delno nakazani v informaciji. Nekateri izmed njih, zlasti objektivni vzroki, zahtevajo poglobljeno analizo.

Tu gre za sklop vzrokov, ki so materialne, kadrovske, finančne in podobne narave. V dosedanjih razpravah o informaciji pa so prišli do izraza predvsem subjektivni vzroki, ki zavirajo razvoj pravne pomoči in so po naši oceni odraz nerazumevanja ali napačnega pojmovanja bistva in vsebine pravne pomoči v samoupravni družbi. Zato predlagatelj v celoti soglaša s predlogi, danimi v dosedanjih razpravah v delovnih telesih Skupščine SR Slovenije in v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije, da je za končno oceno vzrokov neuresničevanja zakona potrebno informacijo dopolniti z analitično oceno posameznih vprašanj. Pri dopolnitvi bodo morali sodelovati vsi odgovorni dejavniki od občin, organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, družbenopolitičnih organizacij pa do gospodarske in odvetniške zbornice.

Informacija sama je po dosedanjih zapažanjih že spodbudila določene pozitivne premike, današnja razprava v Skupščini pa bo nedvomno prispevala k pospešitvi procesa hitrejšega uresničevanja zakona o pravni pomoči.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Vprašujem poročevalce delovnih teles, če želijo besedo? (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Drago Dolinar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 35. okoliš, Ljubljana-Bežigrad. Prosim!

Dr a g o D o l i n a r: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupini delegatov za Zbor združenega dela in Zbor občin iz občine Ljubljana-Bežigrad sta k uresničevanju zakona o pravni pomoči postavili naslednje vprašanje: Kako je mogoče, da morajo odvetniki v delovni skupnosti ustvariti kar trikrat večji dohodek kot odvetniki posamezniki? Zahtevamo, da se ta podatek analizira. S tem se pridružujemo ugotovitvi Komisije za pravosodje.

Predsednik E m i l T o m a ž i č: Ali lahko to obravnavamo kot delegatsko vprašanje? (Da.) (Odgovor bo dan v dopolnitvi informacije).

Besedo ima tovariš Ivan Kostrevec, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 16. okoliš, Maribor.

I v a n K o s t r e v c: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov je obravnavala informacijo o uresničevanju zakona o pravni pomoči in se strinja z ugotovitvami, navedenimi v informaciji, ter z zaključki in predlogi ukrepov za nadaljnji razvoj pravne pomoči. Ocenjujemo, da ugotovitve iz analize veljajo tudi za občino Maribor, zato se je v obravnavo te problematike vključila tudi Mestna konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Maribor.

Skupina ugotavlja, da obveznosti iz zakona še nismo uresničili in da sistema pravne pomoči ne izvajamo, kot je predvideno. Vzrok za to ni le premajhno število institucij in kadrov, temveč tudi v preslabi povezanosti le-teh in v nedoslednem izvajanju pravne pomoči v organizacijah združenega dela. Vse sedanje institucije morajo dograjevati in razvijati pravno pomoč ter jo približati delovnim ljudem in občanom.

Skupina tudi meni, da bi organizirana pravna pomoč delavcem v organizacijah združenega dela lahko prispevala k temu, da bi se večina sporov rešila tam, kjer nastajajo, to pa je znotraj samoupravnih organizacij in skupnosti.

Poleg načelnih ugotovitev pa je skupina delegatov opozorila tudi na nekatere konkretne probleme. Pri uresničevanju pravne pomoči v organizacijah združenega dela se pojavljata dva osnovna problema.

1. V organizacijah združenega dela, kjer pravne službe nudijo delavcu ustrezno minimalno pomoč, le-ti nimajo zaupanja v te službe, ker se pojavljajo na eni strani kot zastopniki interesov delovne organizacije, na drugi strani pa kot zastopniki interesov posameznega delavca, ki pomoč išče. Zato bo potrebno te službe osamosvojiti v tem smislu, da bodo v okviru svoje strokovne usposobljenosti nudile pravno pomoč objektivno, ne glede na to, v čigavem imenu delujejo.

2. V organizacijah združenega dela, ki nimajo ustreznih pravnih služb, ni mogoče zagotavljati niti minimalne pravne pomoči. Zato je potrebno razmišljati v smeri, da te organizacije ustanovijo skupne strokovne službe pravne pomoči, ki bodo zagotavljale pravno pomoč za organizacije združenega dela, ki so jo ustanovile in za njihove delavce.

Tudi v občinah je potrebno organizirati službe pravne pomoči, ki bodo dajale pravno pomoč delovnim ljudem in občanom, samoupravnim interesnim skupnostim ter izvajalskim organizacijam na področju družbenih dejavnosti.

Prav na tem področju v Mariboru ugotavljamo, da bi bila služba pravne pomoči nujno potrebna, da bi lahko delovni ljudje in občani lažje uveljavljali svoje samoupravne pravice. Ta pomoč pa bi lahko služila tudi izvajalskim organizacijam združenega dela pri urejanju samoupravnih in drugih odnosov v svobodni menjavi dela.

Na posvetu, ki ga je sklicala mestna konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Maribor, je bila sprejeta tudi pobuda, da je potrebno ponovno proučiti uporabo izrednega pravnega sredstva pred sodišči združenega dela, predvsem s stališča zagotavljanja ustreznega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine. V postopkih pred sodišči združenega dela imamo samo izredna pravna sredstva obnove postopka, ki pa obstaja v vseh postopkih. Izredno pravno sredstvo, s katerim bi preizkusili posamezne odločitve sodišč združenega dela, pa v postopku pred tem sodiščem nimamo. Tako izredno pravno sredstvo v postopkih pred rednimi sodišči imamo, čeprav je manj utemeljeno, saj gre za vpeljane postopke in za stabilnejšo zakonodajo.

Naš samoupravni sistem je še mlad. Obstaja še mnogo pravnih praznin. Tudi področje samoupravne normativne dejavnosti je zahtevno in iz prakse ugotavljamo vrsto sporov na tem področju glede zakonitosti. Prav zaradi tega so tudi odločbe samoupravnih sodišč o enakih vprašanih različne, včasih pa o pomembnih vprašanih sporne in vprašljive. Ker gre za družbeno pomembne odnose, ki se šele uveljavljajo, je zelo pomembno vzpostaviti takšen instrument, ki bi v iskanju ustreznih rešitev tako v samoupravnih sodiščih kot v vseh drugih samoupravnih organih omogočil preizkus sprejetih odločitev. To naj bi bilo izredno pravno sredstvo, ki ne sme biti peta stopnja v sporih, temveč preizkus določenih odločitev samo v izjemnih in omejenih primerih, ko gre za družbeno pomembne odločitve. To pa na drugi strani pomeni, da bi bilo potrebno določiti organ, ki je edino lahko legitimen za uvedbo postopka.

Problem izrednega pravnega sredstva — zahteve za varstvo zakonitosti — je bil že obravnavan s predstavniki republiških sodišč združenega dela in z republiškimi pravobranilci samoupravljanja. Pri obravnavanju te zahteve je bilo izraženo večinsko mnenje, da bi bilo potrebno sprejeti to iniciativo prav iz zgoraj navedenih razlogov.

Pomislek, ki bi bil proti temu, je lahko zgolj v tem, ali naj bi to izredno pravno sredstvo pomenilo samo podaljševanje postopka. Ta bojazen pa ni utemeljena, v kolikor se sprejme omenjeno stališče, to je, da se določi organ, ki edini lahko sproži postopek in da gre za primere, ki so določeni in omejeni.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Kdo še želi razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo. Zboru predlagam, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije ugotavlja, da se dve leti po sprejemu zakona o pravni pomoči njegove temeljne usmeritve še ne uresničujejo.

2. Zbor ugotavlja, da informacija vsebuje le splošno oceno stanja na področju pravne pomoči in da ne vsebuje podrobnejše analize vzrokov, zakaj se zakon ne uresničuje. Zato nalaga Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije, da informacijo dopolni s tem, da ugotovi in oceni vzroke, ki ovirajo ustanavljanje organiziranih oblik pravne pomoči v občinah, v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter uresničevanje drugih družbenih ciljev, opredeljenih v zakonu o pravni pomoči.

3. Da bi spodbudili in pospešili pripravo ocen stanja v posameznih sredinah, zbor predlaga:

— zborom združenega dela občinskih skupščin, da obravnavajo stanje na področju uresničevanja zakona o pravni pomoči ter ocenijo, kako se zagotavlja pravna pomoč v organizacijah združenega dela in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, pri čemer naj ugotovijo razloge, zaradi katerih se v organizacijah združenega dela zakon ne izvaja, predvsem v tistih organizacijah, kjer so dani pogoji za organiziranost celovite in učinkovite pravne pomoči;

— Gospodarski zbornici Slovenije, da obravnava stanje na področju uresničevanja zakona o pravni pomoči ter ugotovi vzroke za neuresničevanje tega zakona v organizacijah združenega dela;

— Odvetniški zbornici Slovenije, da oceni stanje na področju pravne pomoči, pri čemer naj predvsem ugotovi razloge, ki ovirajo ustanavljanje delovnih skupnosti odvetnikov v skladu z zakonom.

Svoje ocene in ugotovitve naj navedeni subjekti posredujejo Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije, da mu bo s tem omogočeno dopolniti informacijo in pripraviti predlog ukrepov za hitrejše uresničevanje zakona o pravni pomoči, ki bi jih zbor sprejel na eni prihodnjih sej.

Želi kdo o tako predlaganem sklepu razpravljati? (Ne želi.)

Če ne, prosim, da o njem glasujemo. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (138 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče)

Ugotavljam, da je predlagani sklep soglasno sprejet.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv z osnutkom zakona, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložila skupina delegatov za področje gospodarstva 7. okoliš, Nova Gorica.

Želim vas opozoriti na to, da je danes skupina delegatov predlagala, da na podlagi 295. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije zbor obravnava in sprejme zakon v zadnji fazi, se pravi po hitrem postopku. Menim, da bi se morali o tem dogovoriti. Zadnji odstavek utemeljitve predloga ni popolnoma točen. S tem zakonom ne rešujemo samo Cimos, ampak sistemsko rešujemo tudi druge podobne primere. Zato je treba vsa odprta vprašanja do konca razčistiti in si vzeti tudi dovolj časa za to, da se vsa različna mnenja proučijo in po možnosti tudi uskladijo.

Želel bi opozoriti na stališča odborov, ki so predlagali, da naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in Sklad skupnih rezerv ocenita, koliko podobnih primerov lahko še nastopi glede na rezultate zaključnih računov in da s to oceno seznanita delegate. Zakon pa naj bi poslali v mnenje pristojnim družbenim svetom, v kolikor bi se pojavila odprta sistemska vprašanja.

Želel bi opozoriti tudi na stališče Izvršnega odbora Sklada skupnih rezerv, ki zakona ne podpira in celo ugotavlja, da osnutek zakona ni v skladu z določbami zveznega zakona o sredstvih rezerv in da pomeni bistveni odstop od sedaj oblikovane politike z zakonom o skladih skupnih rezerv.

Razen tega želim opozoriti na sporočilo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, ki je napovedal, da bo ob predlogu zakona predložil analizo izvajanja zakona o skladih skupnih rezerv. Če bi torej danes prekvalificirali to kar

imamo pred seboj kar v zadnjo fazo, potem seveda tudi izvršni svet tega ni sposoben pripraviti.

Glede na to sprašujem, predvsem predstavnike Izvršnega sveta, da se izrečejo glede predloga, ki smo ga dobili danes na klop. Sprašujem tudi poročevalca Zakonodajno-pravne komisije. Najprej ima besedo tovariš Zvonko Draksler, pomočnik republiškega sekretarja za finance.

Zvonko Draksler: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Izvršni svet meni, glede na to, kar je tovariš predsednik povedal, da niso dani razlogi in da tudi ni potrebe, da bi sprejemali zakon po hitrem postopku. Danes naj bi sprejeli le predlog za izdajo zakona z osnutkom, na eni od prihodnjih sej pa predlog zakona. Tako bomo lahko razčistili odprta vprašanja in prišli z dokončnim predlogom.

Predsednik Emil Tomazič: Orientacijsko bi lahko obravnavali predlog zakona 28. julija letos.

Prosim predstavnico Zakonodajno-pravne komisije, da se izreče.

Majda Lindič: Zakonodajno-pravna komisija nasprotuje predlogu za hiter postopek, predvsem zato, ker so k osnutku zakona bile dane pripombe. Poleg tega je tudi Sklad skupnih rezerv predlagal dopolnitev sedanjega besedila osnutka zakona, prav tako pa tudi niso podani razlogi po 295. členu poslovnika Skupščine SR Slovenije za hitri postopek.

Predsednik Emil Tomazič: Razen tega moram povedati, da ima delegat s področja gospodarstva, 35. okoliš, Ljubljana-Bežigrad tudi konkretno pripombo. To pomeni, da je potrebno vse te predloge uskladiti.

Sprašujem delegate 7. okoliša, ali vztrajajo pri svojem predlogu? Besedo ima Alojz Pecorari.

Alojz Pecorari: Tovarišice in tovariši delegati! Glede na vse povedano, naša delegacija ne vztraja pri svojem predlogu. Glede na to, da je mogoče sprejeti predlog zakona na seji zborov 28. julija, umikamo svoj prvotni predlog.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Seje zborov bodo predvidoma 28. julija, zato je to le orientacijski rok.

Glede na to, da delegati 7. okoliša umikajo svoj predlog, ugotavljam, da skupina delegatov predlaga zboru, da obravnava predloženi akt v smislu drugega odstavka 250. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije tako, da se združi prva in druga faza zakonodajnega postopka in se hkrati obravnava predlog za izdajo zakona in osnutek zakona.

Želi kdo o predlogu skupine delegatov glede združitve faz razpravljati? (Ne želi.) Potem prosim, da o predlogu glasujete. Kdor je za predlog o združitvi faz, naj prosim glasuje! (118 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (9 delegatov.) Se je kdo vzdržal? (5 delegatov.)

Ugotavljam, da je predlog skupine delegatov o združitvi faz sprejet z večino glasov. Tako bomo na današnji seji obravnavali in sprejemali hkrati predlog za izdajo zakona ter osnutek zakona.

Danes ste na klop prejeli mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, poročilo Odbora za finance in poročilo Zakonodajno-pravne komisije.

Želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik skupine še dodatno obrazložiti svoj predlog? (Ne želi.) Vprašujem tudi poročevalce delovnih teles, če želijo besedo? (Ne želijo.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Srečko Mlinarič, predstavnik Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Srečko Mlinarič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv z osnutkom zakona so obravnavali sekretariati Svetov Republiške konference SZDL za družbenopolitični sistem, za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko, Sekretariat Predsedstva Zveze sindikatov Slovenije in na včerajšnji seji Izvršni odbor Republiškega odbora sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin Slovenije. Razpravljaj bom torej v imenu več organov.

Vsi omenjeni organi so predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv z osnutkom zakona podprli in nimajo pripomb.

Razpravljali smo tudi o predlogu, da bi sprejeli zakon po hitrem postopku. Pravkar pa ste izglasovali, da naj se sprejem predloga zakona prenese na poznejši čas. Kljub temu soglašam, da bi 28. julija obravnavali predlog zakona.

V razpravi smo ugotovili, da bi morale biti spremembe zakona utemeljene z vidika gospodarskih problemov in težav v nekaterih delovnih organizacijah, panogah in dejavnostih, ki terjajo učinkovito razreševanje in izvajanje družbenega plana SR Slovenije, katerega smo samoupravno sprejeli in se v njem dogovorili in opredelili za prestrukturiranje našega gospodarstva. Zato bodo verjetno tudi druge temeljne organizacije združenega dela oziroma delovne organizacije potrebne enake pomoči. Problematika bivše temeljne organizacije združenega dela Cimos v Šempetru pri Novi Gorici pa bi lahko služila samo kot primer, kako naj se v bodoče razrešujejo ekonomski in socialni problemi delavcev oziroma delovnih organizacij.

V razpravi se je pojavilo vprašanje, ali bo zaradi tega potrebno spremeniti prispevno stopnjo za sklad skupnih rezerv, saj se bo krog koristnikov verjetno povečeval. To je normalno, če želimo naše gospodarstvo postaviti na višji nivo oziroma doseči večjo kvaliteto.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Drago Dolinar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva 35. okoliš, Ljubljana-Bežigrad.

Drago Dolinar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov je razpravljala o predlogu za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv in menila, da 17. a člen ne vsebuje garancije in s tem tudi ne odgovornosti za izvedbo programov prekvalifikacije in zaposlitve, zato predlagamo, da se prva alineja glasi: »da so pristojni organi družbenopolitične skupnosti, sindikata, gospodarske zbornice in temeljnih bank preverili in garantirali realnost programa prekvalifikacije in zaposlitve«. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Želi še kdo razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Pri pripravi predloga zakona naj Izvršni svet upošteva pripombe Odbora za finance našega zbora in prouči ter ustrezno upošteva tudi pripombe, dane v razpravi na seji zbora.

Želi kdo o tako oblikovanem predlogu sklepa razpravljati? (Nihče.) Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (137 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Trije delegati.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Tovarišica sekretarka me opozarja, da smo za pripravo predloga zakona spremenili predlagatelja. Predlagatelj ne bo več skupina delegatov iz 7. okoliša, temveč prevzema funkcijo predlagatelja Izvršni svet. Tudi na Zboru občin je bilo to sprejeto, tako da smo glede tega usklajeni.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških z osnutkom zakona, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo izvršni svet.

K predlogu za izdajo zakona z osnutkom zakona ste danes prejeli na klop predlog stališč Družbenopolitičnega zbora, ki je zakon obravnaval na podlagi 72. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je predlagal, da zbor obravnava predloženi akt v smislu drugega odstavka 250. člena poslovnika Skupščine, tako da se združita prva in druga faza zakonodajnega postopka in se hkrati obravnava predlog za izdajo zakona in osnutek zakona.

Želi kdo razpravljati o predlogu izvršnega sveta glede združitve faz? (Nihče.) Če ne, prosim, da o predlogu glasujete. Kdor je za predlog izvršnega sveta o združitvi faz, naj prosim glasuje! (138 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog Izvršnega sveta o združitvi faz sprejet z večino glasov.

Tako bomo obravnavali in sprejemali hkrati predlog za izdajo zakona z osnutkom zakona.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Želita poročevalca delovnih teles poročilo ustno dopolniti? (Ne želita.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? (Nihče.) Ker ne želi nihče razpravljati, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep.

1. Predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Pri pripravi predloga zakona naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije upošteva stališča Družbenopolitičnega zbora.

Želi kdo o tako oblikovanem sklepu razpravljati? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (137 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Dovolite mi, da vas opozorim, da je predlagani sklep sprejet v skladu s stališči Družbenopolitičnega zbora.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil v obravnavo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je predlagal, da zbor obravnava predloženi akt v smislu drugega odstavka 250. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije, tako da se združita prva in druga faza zakonodajnega postopka in se hkrati obravnava predlog za izdajo zakona in osnutek zakona.

Želi kdo razpravljati o predlogu Izvršnega sveta? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog Izvršnega sveta, naj prosim glasuje! (136 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Dva delegata.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog Izvršnega sveta o združitvi faz sprejet z večino glasov. Tako bomo hkrati obravnavali in sprejemali predlog za izdajo zakona z osnutkom zakona.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Želita poročevalca delovnih teles poročilo ustno dopolniti? (Ne želita.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? (Nihče.)

Ker ne želi nihče razpravljati, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep.

1. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Želi kdo razpravljati o predlogu sklepa? (Nihče.) Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (137 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na predlog družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložila Zvezna konferenca SZDL Jugoslavije.

K predlogu družbenega dogovora so vodje skupin delegatov z dopisom z dne 19. 6. 1981 prejeli predlog odloka o pristopu in sklenitvi družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985. Predlog odloka pa ste prejeli tudi danes na klopi.

Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Želita poročevalca delovnih teles poročilo ustno dopolniti? (Ne želita.)

Pričenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Ker ne želi nihče razpravljati, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o pristopu in sklenitvi družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (133

delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Trije delegati.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o pristopu in sklenitvi družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985 sprejet z večino glasov.

Ker je Skupščina SR Slovenije podpisnik tega dogovora, predlagam zboru, da sprejme še dodatni sklep. Skupščina SR Slovenije pooblašča dr. Iztoka Winklerja, člana Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in predsednika Republiškega komiteja za kulturo in znanost, da v njenem imenu podpiše družbeni dogovor o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985.

Želi kdo o predlogu razpravljati? (Nihče.) Prosim, da o predlogu sklepa glasujete. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je na samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega varstva Slovenije.

K tej točki, kot tudi k 14. in 15. točki dnevnega reda ste prejeli skupno poročilo skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike. Prejeli ste tudi mnenje Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in danes na klop predlog odloka o soglasju k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi ter statutu Skupnosti socialnega varstva Slovenije.

Želi predstavnik predlagatelj besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik skupine delegatov besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi razpravljati? (Nihče.)

Ker ne želi nihče razpravljati, prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o soglasju k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi ter statutu Skupnosti socialnega varstva Slovenije. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Dva delegata.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o soglasju k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi ter statutu Skupnosti socialnega varstva Slovenije sprejet z večino glasov.

Ker je naša skupina delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike predlagala k aktoma Skupnosti socialnega varstva še nekaj pripomb, ki se nanašajo na izpopolnitev in izboljšavo določb, predlagam, da v zvezi s tem zbor sprejme še naslednji sklep:

Skupnost socialnega varstva Slovenije naj v skladu s pripombami in predlogi skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike spremeni in dopolni samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva Slovenije in statut te skupnosti ter do 1. oktobra 1981 poroča o tem Skupščini SR Slovenije.

Želi kdo o tem predlogu sklepa razpravljati? (Ne želi.) Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (132 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.) Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, to je na samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije.

Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik skupine delegatov besedo? (Ne želi.) Želi predstavnik Izvršnega sveta besedo? (Ne želi.) Želi kdo razpravljati? (Da.)

Besedo ima tovariš Drago Dolinar, delegat skupine delegatov za gospodarsko področje, 35. okoliš, Ljubljana-Bežigrad.

Drago Dolinar: Tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov za Zbor združenega dela in Zbor občin je ob obravnavi samoupravnih sporazumov o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva, socialnega skrbstva in otroškega varstva imela določena vprašanja. Delegati vprašujemo, ali bodo za delovanje teh skupnosti potrebna dodatna sredstva ali so le-ta že vključena v samoupravni interesni skupnosti?

Delegati menimo, da bi bilo primerneje uporabiti v drugem odstavku 37. člena samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije namesto besed: »določijo višino sredstev«, besede: »se sporazumejo o višini sredstev«. Le na tak način bo lahko resnično zaživela svobodna menjava dela. Hvala lepa.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Predloge bomo posredovali predlagatelju, razen če na katera od vprašanj lahko že danes odgovori?

Besedo ima Zofka Stojanovič, predstavnica predlagatelja.

Zofka Stojanovič: Odgovorila bom le na prvi del vprašanja. Samoupravni sporazumi, ki se sprejemajo v skupnostih socialnega varstva, skrbstva in otroškega varstva, ne bodo zahtevali dodatnih sredstev.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Želi še kdo razpravljati? (Nihče.)

Skupina delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike je ocenila, da sta samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut te skupnosti pomanjkljiva, saj v precejšnji meri povzemata zakonska določila, ki so v nekaterih določbah tudi napačno uporabljena, cilji in naloge niso podrobneje opredeljeni, postopek planiranja ni ustrezno razdelan in niso konkretizirani družbenoekonomski odnosi. Oba akta torej nimata pogojev za soglasje.

Zato na predlog skupine delegatov predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije ne daje soglasja k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in k statutu Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije.

2. Skupnost socialnega skrbstva Slovenije naj uskladi oba akta s pripombami, predlogi in stališči skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike in pripombami Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in tako spremenjene in dopolnjene čimprej predloži Zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije v ponovno obravnavo.

Želi kdo o tako predlaganem sklepu razpravljati? (Ne želi.) Prosim, da o njem glasujete! Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (127 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (4 delegati.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, to je na samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statut Skupnosti otroškega varstva Slovenije.

Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Ne želi.) Predstavnik skupine delegatov? (Ne želi.) Predstavnik izvršnega sveta? (Ne želi.) Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Zaključujem razpravo. Skupina delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike je tudi glede samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statuta Skupnosti otroškega varstva Slovenije ocenila, tako kot pri prejšnjih aktih, da sta pomanjkljiva v tolikšni meri, da nimata pogojev za soglasje. Zato na predlog skupine delegatov predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije ne daje soglasja k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statutu Skupnosti otroškega varstva Slovenije.

2. Skupnost otroškega varstva Slovenije naj uskladi oba akta s pripombami, predlogi in stališči skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike, s stališči in pripombami Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in ju tako spremenjena in dopolnjena čimprej predloži Zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije v ponovno obravnavo.

Želi kdo o tako oblikovanem predlogu sklepa razpravljati? (Ne želi.) Prosim, da o njem glasujete. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (133 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Dva delegata.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, to je na predlog periodičnega delovnega načrta Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981.

Predlog periodičnega delovnega načrta je pripravljen na podlagi programa dela zbora za letošnje leto. Obravnavala so ga delovna telesa skupščine in zbora in ne predlagajo sprememb ali dopolnitev.

Spremembo predlaga Predsedstvo Skupščine SR Slovenije, in sicer, da je seja zborov 28. julija in ne 24. julija, kot je bilo predvideno. Zato je potrebno v predlogu periodičnega načrta ta datum spremeniti.

Delegacija v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ pa je predlagala, da zbori obravnavajo poročilo o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije

za obdobje od leta 1981 do 1985 v letu 1981 že na seji 1. 7. 1981 in ne 15. 7., kot je predvideno v periodičnem delovnem načrtu. Dnevni red seje za 1. 7. sem že razširil z omenjenim poročilom.

Prejeli ste tudi pismo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, s katerim pojasnjuje, zakaj ni predložil zboru v obravnavo nekaterih zadev, ki so bile predvidene v periodičnem delovnem načrtu za III. trimesečje 1981. Naj vas ob tem obvestim, da bo v skladu s sklepi Predsedstva SFR Jugoslavije o aktualnih nalogah pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije, ki ste jih prejeli s posebnim pismom predsednika skupščine, potrebno sprejeti nekatere ukrepe tudi v republiški skupščini zaradi uresničevanja z družbenim planom in resolucijo začrtane ekonomske politike v letu 1981, zato bo verjetno v tem obdobju izvršni svet predložil še nekaj aktov po skrajšanem in hitrem postopku, ki pa seveda niso v predloženem periodičnem načrtu.

V periodičnem delovnem načrtu so predvideni tudi orientacijski dnevni redi za seji zborov v septembru oziroma v prvi polovici oktobra 1981. Predvsem so to naloge, ki so prenešene iz prve polovice letošnjega leta. Te seje so tako namenjene predvsem vprašanjem družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje.

Na predlog delegatov v Zveznem zboru Skupščine SFR Jugoslavije pa bomo na eni od teh sej obravnavali tudi predlog za izdajo zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja z osnutkom zakona.

Zboru predlagam, da periodični delovni načrt sprejme v predloženem besedilu, s spremembami in dopolnitvami, ki sem jih navedel.

Preden preidemo na razpravo, vprašujem delegate, če želi kdo razpravljati o pismu Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, v katerem je razložil, zakaj nekatere zadeve niso bile pripravljene? (Ne želi nihče.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Stanko Jaki, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 36. okoliš, Ljubljana-Center.

Stanko Jaki: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov meni, da ni umestno, da se v mesecu juliju planirajo in tudi izvedejo tri seje Zbora združenega dela, prav zaradi pomembnosti zadev, ki naj bi se obravnavale na teh sejah. Naj na primer navedem le poročilo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o uresničevanju resolucije o družbeno-ekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 s prvo oceno možnosti razvoja v letu 1982, ki je na dnevnem redu seje 24. oziroma, kot smo slišali, 28. 7. Delegati menimo, da v mesecu juliju, ko je veliko delovnih ljudi na dopustu, ni mogoče organizirati in opraviti široke razprave in povezave z delegatsko bazo, ker so v času letnih dopustov okrnjeni tudi organi samoupravljanja in strokovne službe v delovnih organizacijah. Zaradi zamenljivosti delegatov je sicer mogoče zagotoviti sklepčnost zborov tudi v tem času, vendar pa to ni dovolj, če želimo, da bodo na sejah zborov republiške skupščine prišli do izraza interesi in stališča delegatov iz sredin, iz katerih delegati izhajamo. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa za kritične pripombe. Prav zaradi pomembnosti poročila Izvršnega sveta smo se odločili, da bi ga obravnavali na posebni seji z relativno kratkim dnevnim redom, tako da bi se delegati lahko tudi dejansko posvetili vsebini samega poročila.

Želi še kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovariš Anton Benedik, delegat Zbora združenega dela, področje gospodarstva, 11. okoliš, Kranj.

Anton Benedik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Ko smo delegati za Zbor združenega dela in Zbor občin v Kranju obravnavali dnevni red za 60. sejo in periodični delovni načrt, smo ugotovili, da je v drugi polovici julija praktično nemogoče dobiti delegate oziroma zadostno število delegatov za seje, ker je to čas kolektivnih dopustov in je velikokrat zelo težko zagotoviti sklepčnost. Zato predlagamo, da Skupščina SR Slovenije upošteva naš predlog, da v drugi polovici julija ne bi bilo seje Zbora združenega dela oziroma skupščinskih sej, pač pa, da bi se seje preložile na drugo polovico avgusta oziroma v mesec september. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Mislim, da je predlog sicer zelo zanimiv, vendar pa si enostavno ne moremo privoščiti tega, da bi o tako pomembnem vprašanju, o katerem smo predhodno razpravljali, razpravljali šele v septembru mesecu. Menim, da tej pobudi ne moremo slediti.

Želi še kdo besedo? (Nihče.) Zboru predlagam, da sprejme naslednji sklep.

1. Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije sprejema predlog periodičnega delovnega načrta Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981.

2. Periodični delovni načrt za III. trimesečje 1981 se objavi v Poročevalcu v prečiščenem besedilu.

Želi kdo razpravljati o tako oblikovanem predlogu sklepa? (Nihče.) Prosim, da o njem glasujemo. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (136 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Dva delegata.) Se je kdo vzdržal? (Dva delegata.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Prehajamo na 17. točko dnevnega reda, to je na predlog Predststva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča Slovenije.

V okviru te točke obravnava zbor predloga odlokov o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije in o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije, ki ju je predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve.

Najprej obravnavamo predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije. Pričenjam razpravo. Želi kdo o odloku razpravljati? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (140 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije soglasno sprejet.

S tem je za predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije izvoljen tovariš Jože Pavličič.

Prehajamo na obravnavo predloga odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Želi kdo besedo? (Nihče.) Prehajamo na glasovanje. Na glasovanje dajem predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (135 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije sprejet z večino glasov.

S tem je Jože Pavličič razrešen dolžnosti predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Prehajamo na 18. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Na delegatsko vprašanje Skupščine občine Kamnik, ki sprašuje, kako bo republiška skupščina z vsemi svojimi organi zagotovila pravočasno obravnavo vseh tistih temeljnih aktov, ki imajo za posledico materialne obveznosti delovnih ljudi in občanov, tako da bodo o teh obveznostih lahko odločali vsaj zbori občinske skupščine kot konference delegacij za republiško skupščino, bom odgovoril sam z naslednjim pojasnilom.

Predvsem bi želel poudariti, da so tako skupščina kot delegati in delegacije v stalnem delovanju. Bi pa vendarle k temu dodal še naslednje.

Po določbi prvega odstavka 99. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije mora biti gradivo o vprašanih, ki so v predlogu dnevnega reda seje zбора, poslano vsem prejemnikom, ki se jim pošilja gradivo najmanj 30 dni pred dnem, določenim za sejo zбора. Če se zagotavlja torej le minimalni 30-dnevni rok, ugotavljamo, da mnogokrat res ni mogoče opraviti obravnave v občinski skupščini kot konferenci delegacij za zborni Skupščine SR Slovenije, ker je le-ta vezana na svoj program dela. To še zlasti velja v tistih primerih, ko prek Socialistične zveze ni pravočasno organizirana ustrezna razprava in ko tudi v občini, v skladu s periodičnim delovnim programom, niso stekle pravočasno organizacijske in vsebinske priprave za seje zborov oziroma, ko je bila zaradi odstopanja od programa dela zborov v Skupščini SR Slovenije ta priprava v občinah otežkočena.

Kot vam je znano, smo na preteklih sejah zborov sprejeli osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije, ki med drugim podaljšuje tudi roke za obravnavo gradiv v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, v njihovih delegacijah, konferencah delegacij, skupinah delegatov, občinskih skupščinah ter v drugih interesnih sredinah in oblikah. Poslovník predvideva dva roka, in sicer za enostavnejša gradiva rok 30 dni oziroma po varianti 45 dni, za obravnavo pomembnejših gradiv iz pristojnosti skupščine pa rok 40 dni oziroma po varianti celo 60 dni. Osnutek poslovnika v drugem odstavku 99. člena določa, da gradiva, ki so posebnega pomena za samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične organizacije in druge družbene organizacije oziroma, ki se nanašajo na bistvena systemska in razvojna vprašanja in ki bistveno vplivajo na pravice in obveznosti delovnih ljudi in občanov, morajo biti poslana najmanj 40 dni, — po varianti 60 dni pred dnem — določenim za sejo zбора vsem prejemnikom gradiv. Tako imamo zapisano v osnutku, ki smo ga tudi že sprejeli.

Kolikor bomo v fazi predloga sprejeli oziroma se odločili za rok 45 dni oziroma 60 dni, potem bomo tudi delo Skupščine SR Slovenije na podlagi letnega in periodičnih delovnih načrtov programirali skladno s temi roki, kar bo tudi delovnim telesom skupščine in vodstvom občinskih skupščin in družbenopolitičnim organizacijam omogočilo, da pravočasno obravnavajo gradiva in akte iz pristojnosti skupščine ter posredujejo svoje ugotovitve in usmeritve s

prve obravnave celotni delegatski bazi tako, da bi te usmeritve že bile prisotne ob obravnavi v temeljnih organizacijah združenega dela, v delegacijah in občinskih skupščinah ter drugih sredinah, ki se vključujejo v obravnavo.

Ta odgovor temelji predvsem na problemu časa, ker je največkrat bil čas tista zavora, da bi se lahko zbori občinskih skupščin pojavili v funkciji konference delegacij. Upam, da so delegati iz Kamnika zadovoljni z odgovorom.

Na delegatsko vprašanje skupine delegatov za gospodarsko področje 12. okoliša, Jesenice, glede vračila plačil za osebne avtomobile Industrije motornih vozil Novo mesto bo odgovoril Klavdij Gabrijelčič, republiški podsekretar v Republiškem komiteju za energetiko, industrijo in gradbeništvo. Prosim!

Klavdij Gabrijelčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za gospodarsko področje občine Jesenice nam je postavila naslednje vprašanje:

Kako bo delovna organizacija Industrija motornih vozil Novo mesto informirala vse tiste občane, ki so vplačali osebne avtomobile, pa so ob podražitvi razveljavili naročilo, denarja pa jim Industrija motornih vozil ni vrnila, in sicer o uporabi teh sredstev, gospodarjenju z njimi in o prizadevanjih za izpolnitev obveznosti?

Izvršni svet je na to vprašanje dal naslednji odgovor. V letih 1979 in 1980 je delovna organizacija Industrija motornih vozil Novo mesto prodajala osebne avtomobile z odloženo dobavo tako, da je od kupcev sprejemala predujme v višini cene, ki je bila veljavna na dan plačila. S temi kupci je Industrija motornih vozil sklepala kupne pogodbe z določilom, da bodo kupci plačali ceno, ki bo veljavna na dan izročitve vozila. V isti pogodbi sta se Industrija motornih vozil in kupec dogovorila, da se bo pogodba razveljavila ali pa ustrezno spremenila, če bi po sklenitvi pogodbe nastopile okoliščine, ki bi otežkočale ali onemogočale izpolnitve pogodbe. Po oblikovanju prodajnih cen po pogodbi tržišča, Uradni list SFRJ, 61/80 z dne 31. 10. 1980, je Industrija motornih vozil kupcem ponudila avtomobile proti doplačilu razlike v 12. obrokih. Kupcem, ki se za avtomobile niso odločili, je Industrija motornih vozil postopoma, v okviru razpoložljivih sredstev takoj začela vračati predujme s prištetimi obrestmi. V letu 1980, vključno do meseca julija je bila skoraj celotna proizvodnja Industrije motornih vozil usmerjena v izvoz, zaradi česar niso bili v tem času realizirani taki dinarski prihodki, ki bi omogočili financiranje tekoče proizvodnje. Pridobljeni krediti za financiranje izvoza niso bili odobreni v potrebni višini, zaradi česar se nahaja delovna organizacija Industrija motornih vozil v težkem likvidnostnem položaju. Ta problem nelikvidnosti in v zvezi s tem plačilne nesposobnosti pa zaostruje še velika nedokončana proizvodnja. Povečana prodaja na domačem trgu in s tem večji pritok dinarskih sredstev bo omogočil vračilo tistega dela kupnin, ki jih doslej Industrija motornih vozil še ni vrnila. Ker so sredstva kupnine angažirana v obratnih sredstvih delovne organizacije, si Industrija motornih vozil prizadeva, da bi za hitrejše razreševanje vračila kupnin pridobila ustrezno premostitveno bančno posojilo. Zahtevek za namensko bančno posojilo je Industrija motornih vozil Novo mesto vložila pri Ljubljanski banki, Temeljni dolenski banki in pri Jugobanki. V ta namen je pridobila 60 milijonov dinarjev bančnega kredita za vračilo kupnin, kar pa ni zadoščalo za pokritje vseh zahtevkov. Dne 15. 6. 1981 pa je bilo še vedno 2051 neporavnanih zahtevkov za vračilo kupnin.

Služba tržne inšpekcije se po uradni dolžnosti ni spuščala v posamezne primere pogodbenih odnosov med proizvajalci in kupci, ker sodi področje medsebojnih odnosov v okvir zakona o obligacijskih razmerjih. Zaradi neustreznega poslovnega obnašanja Industrije motornih vozil Novo mesto je bil uveden postopek pred častnim sodiščem Gospodarske zbornice Jugoslavije, ki je zaradi kršitve dobrih poslovnih običajev izrekla proizvajalcu kazen javnega opomina. Pri temeljnem sodišču v Novem mestu teče postopek, kjer posamezni kupci uveljavljajo svoje pravice iz naslova neizpolnjenih pogodbenih obveznosti. Glede na to, da noben primer ni bil dokončno rešen, mora temeljno sodišče Novo mesto pospešiti postopek obravnave zahtev posameznih kupcev, ki uveljavljajo svoje pravice iz naslova neizpolnjenih pogodbenih obveznosti. Delovna organizacija Industrija motornih vozil Novo mesto pa mora torej še nadalje najemati ustrezna bančna posojila za vrnitev kupnine kupcem, ki niso pripravljeni prevzeti vozil pod novimi pogoji — višjimi cenami. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Delegati iz Jesenic, ali ste zadovoljni s tem odgovorom? Verjetno bi Izvršni svet na to vprašanje težko posredoval drugačen odgovor. Delegati, kot vidim, niso najbolj zadovoljni z odgovorom.

Na delegatsko vprašanje skupine delegatov za Zbor združenega dela, gospodarsko področje, 10. okoliš, Tolmin, glede uresničevanja zakona o sistemu državne uprave, bo odgovoril Zdenko Pavlina, podsekretar v Republiškem sekretariatu za pravosodje, upravo in proračun.

Zdenko Pavlina: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor občin in Zbor združenega dela Skupščine občine Tolmin je 20. maja 1981 zastavila naslednje delegatsko vprašanje:

V letu 1980 je bila organizacija občinskih upravnih organov usklajena z določili zakonov o sistemu državne uprave, vendar ugotavljamo, da proces reorganizacije državne uprave ni bil izpeljan do konca in ne tako, kot zahtevajo določbe zakonov. Predvsem pa kasnijo roki, postavljeni v republiškem zakonu kot splošna načela za notranjo organizacijo in sistemizacijo del in nalog ter nomenklatura enotnih nazivov, ki bi morali biti določeni do 3. 5. 1980. Samo-upravni sporazumi in družbeni dogovor iz 111. in 117. člena bi morali biti sklenjeni do 31. 12. 1979. Delavci naših delovnih skupnosti so zato nezadovoljni in nestrpni ter terjajo, da zakon o državni upravi v celoti uresničimo. Ker pa to ni odvisno od dela naših delovnih teles, prosimo za naslednje odgovore.

1. Kdaj bo sprejet družbeni dogovor in izdelana splošna načela za notranjo organizacijo in sistemizacijo del in nalog ter nomenklatura enotnih nazivov?

2. Kdaj bodo pripravljene samoupravni sporazumi iz 111. in 117. člena republiškega zakona o sistemu državne uprave?

3. Dajemo tudi predlog, da bi v splošnih načelih za notranjo organizacijo in sistemizacijo del in nalog ter nomenklaturu enotnih nazivov enotno ovrednotili istovrstna dela in naloge ter bi tako vrednotenje veljalo za vse občine.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije daje na postavljeno delegatsko vprašanje naslednji odgovor.

S 56. členom zakona o sistemu državne uprave in o Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije ter o republiških upravnih organih (Uradni list SRS, št. 24/79) je določeno, da splošna načela za notranjo organizacijo in sistemizacijo

del in nalog ter nomenklaturu enotnih nazivov za skupine istovrstnih del in nalog, enotne zahteve glede strokovne izobrazbe in drugih pogojev, potrebnih za opravljanje del in nalog v upravnih organih ustrezne družbenopolitične skupnosti, predpiše Izvršni svet. Skupne osnove za urejanje teh vprašanj pa se določijo z dogovorom, ki ga sklenejo izvršni sveti občinskih skupščin ter skupščin posebnih družbenopolitičnih skupnosti in Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

O osnutku omenjenega dogovora z nomenklaturu so predstavniki občinskih izvršnih svetov in upravnih organov razpravljali na več regijskih posvetih v prejšnjem letu. Zaradi mnogih odprtih vprašanj, predvsem v zvezi z nomenklaturu, je bil prvi predlog dogovora šele v mesecu decembru 1980 poslan v obravnavo vsem izvršnim svetom občinskih skupščin in skupščin posebnih družbenopolitičnih skupnosti. Predlog dogovora je obravnaval tudi pristojni odbor Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Končno besedilo dogovora je bilo februarja 1981 poslano udeležencem dogovora v sprejem in podpis. Dogovor je doslej sprejelo in podpisalo 51 izvršnih svetov občinskih skupščin ter Izvršna sveta Skupščine mesta Ljubljane in Obalne skupnosti Koper.

Izvršni svet SR Slovenije pa je ob obravnavi informacije o družbeni preobrazbi uprave predlagal še nekatere spremembe in dopolnitve dogovora. Ta naj bi nalagal izvršnim svetom in upravnim organom, da s svojimi akti o notranji organizaciji in sistemizaciji del in nalog zagotovijo pravočasno izvrševanje vseh nalog upravnih organov, predvsem s prerazporejanjem delavcev, s poenostavitvami postopkov pa zmanjšajo obseg administrativnega dela. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo še v tem mesecu ponovno obravnaval predlagane spremembe in dopolnitve dogovora in jih posredoval vsem ostalim udeležencem v sprejem.

Osnutek družbenega dogovora o skupnih osnovah za usklajeno urejanje odnosov pri pridobivanju in razporejanju dohodka v delovnih skupnostih upravnih in drugih organov družbenopolitičnih skupnosti ter pri delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev v teh organih je bil pripravljen že v mesecu oktobru 1979, sklenejo pa ga skupščine družbenopolitičnih skupnosti, pristojni organ Zveze sindikatov Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije. Ta družbeni dogovor je vsebinsko vezan na družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, ki je bil sprejet šele 26. decembra 1980. Zaradi zakasnitve pri sprejemanju splošnega družbenega dogovora, ki velja za vse strukture združenega dela, se je zavlekla tudi priprava omenjenega posebnega družbenega dogovora.

V mesecu februarju 1981. leta je bil pripravljen predlog tega družbenega dogovora in posredovan udeležencem v obravnavo. Doslej pa ga je sprejelo 43 občinskih skupščin in Republiški odbor sindikata delavcev delovnih skupnosti družbenih in državnih organov, medtem ko se bo Gospodarska zbornica opredelila do predloga še v tem mesecu. Po sprejetju družbenega dogovora v Gospodarski zbornici Slovenije bo dogovor posredovan v obravnavo in sprejem Skupščini SR Slovenije.

Družbeni dogovor daje med drugim tudi usmeritve za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v delovnih skupnostih upravnih organov, kar pa podrobneje opredelijo delavci delovnih skupnosti in upravni organi s posebnim samoupravnim sporazumom po 111. členu zakona. Ne glede na to, da še ni sprejet omenjeni dogovor, so v mnogih delovnih skupnostih upravnih in

pravosodnih organov že sprejeli omenjene samoupravne sporazume, s katerimi so uredili dohodkovne odnose.

Delo pri oblikovanju bolj ustreznih in objektiviziranih osnov in meril za delitev osebnih dohodkov delavcev v upravnih in pravosodnih organih bo potrebno nadaljevati ter s koordinirano akcijo in izmenjavo izkušenj priti do ustrežnejših rešitev. Hvala.

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa. Vprašujem delegata iz Tolmina, če je zadovoljen z odgovorom? (Da.)

Na delegatsko vprašanje skupine delegatov za gospodarsko področje, 39. okoliš, Ljubljana-Vič-Rudnik glede časovne razporeditve šolskih počitnic bo odgovoril tovariš Leopold Kejžar, namestnik predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo.

Leopold Kejžar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov 39. okoliša občine Ljubljana-Vič-Rudnik je zastavila naslednje delegatsko vprašanje.

V Sloveniji so imeli šolarji doslej že dvakrat deljene zimske počitnice, mesti Ljubljana in Maribor skupaj ter ostala območja skupaj. Vendar se je izkazalo, da je bilo pri tem mnogo družin prikrajšanih, saj starši in otroci niso mogli skupaj na dopust. Gre predvsem za družine, kjer starši-pedagogi službujejo izven kraja bivanja, njihovi otroci pa obiskujejo pouk v domačem kraju, ter za družine, kjer starejši otroci obiskujejo srednjo šolo v mestu, mlajši bratje in sestre pa osnovno šolo v domačem kraju. Menimo, da bi se lahko izognili omenjenim problemom, če bi imela Ljubljana in Maribor počitnice vključno z bližnjimi občinami hkrati. Na ta način bi bile v ljubljanski del počitnic zajete tudi obmestne občine, s katerih se dnevno steka v Ljubljano večje število delavcev in šolarjev. Isto naj bi veljalo za Maribor.

Posredujem naslednji odgovor. Zimske počitnice v osnovnih šolah so bile organizirane v dveh terminih zaradi številnih zahtev telesnokulturnih organizacij, turističnega gospodarstva in javnosti, ki so opozarjali na dejstvo, da prihaja ob enotnem terminu do izrazite prenatrpanosti zimsko-športnih kapacitet, žičnic, smučišč v času počitnic in slabe izkoriščenosti le-teh v ostalem delu zimske sezone.

Analize, ki so bile opravljene pred to odločitvijo, so pokazale, da je glede na razporeditev zimsko-športnih kapacitet in poselitve prebivalstva najprimernejša rešitev oblikovanje dveh območij, Ljubljane in Maribora v enem in ostale Slovenije v drugem območju. Število osnovnošolske mladine je v prvem območju sicer nekaj manjše, vendar pa ta del mladine oziroma prebivalstva tega območja bolj pogosto kot ostali del Slovenije uporablja urejene zimsko-športne terene in prenočitvene zmogljivosti. Praksa je pokazala, da je bila s tem ukrepom dosežena večja izenačenost obremenitve teh kapacitet in s tem tudi večja možnost, da čim večje število otrok in njihovih staršev preživi zimske počitnice na domačih smučiščih.

Že ob sprejemanju te rešitve je bilo očitno, da se bodo pri njenem izvanjanju pojavili nekateri problemi, kot jih navaja delegatsko vprašanje, vendar je prevladala večinska ocena, da pozitivni rezultati nove ureditve prevladujejo. Ob tem še posebej opozarjamo, da je bilo z novim zakonom o usmerjenem izobraževanju iz leta 1980 prepuščeno srednjim šolam, da same določajo razporeditev vzgojnoizobraževalnega dela v šolskem letu, torej tudi čas in dol-

žino šolskih zimskih počitnic kar pomeni, da bi tudi v primeru, če bi sprejeli predlagano rešitev, to je razširitev prvega območja z okoliškimi občinami, ne bilo več mogoče doseči uskladitve počitnic osnovnih in srednjih šol. Poleg tega bi taka razširitev toliko spremenila razmerja, — ker prebivalci primestnih občin, enako kot mestni v večji meri uporabljajo zimsko-športne kapacitete kot ostalo prebivalstvo Slovenije — da bi bila delitev počitnic na dva termina komaj še utemeljena.

Vsekakor je urejanje tega vprašanja dokaj občutljivo, ker zadeva številne prepletene in tudi nasprotujoče si interese. Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo bo zato še naprej stalno spremljal to problematiko in vse predloge proučil in jih upošteval pri pripravi morebitnih sprememb šolskega koledarja.

Predsednik E mil T o m a ž i č : Hvala lepa! Vprašujem delegate 39. okoliša, če so zadovoljni z odgovorom? (Da.)

Na delegatsko vprašanje skupine delegatov za gospodarsko področje, 38. okoliš, Ljubljana-Siška glede uvoza opreme in dela opreme za novi železniški kontejnerski terminal v Ljubljani, bo odgovoril Dušan Brglez, namestnik predsednika Republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje.

D u š a n B r g l e z : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Izvršni svet Skupščine SR Slovenije daje na delegatsko vprašanje v zvezi z uvozom opreme in dela opreme za novi železniški kontejnerski terminal v Ljubljani naslednji odgovor.

Železniško gospodarstvo Ljubljana kot investitor kontejnerskega terminala namerava v prvi fazi investicije nabaviti le eno kontejnersko dvigalo, ki omogoča, da terminal lahko prične obratovati.

20. avgusta 1979. leta je bil v Uradnem listu, št. 26/79 objavljen razpis o zbiranju ponudb za nabavo dveh kontejnerskih dvigal. Komisija za izvedbo razpisa je sprejete ponudbe ocenila z vidika njihove optimalne ustreznosti v ekonomskem, tehničnem in tehnološkem, funkcionalnem in eksploatacijskem pogledu ter na podlagi teh meril izoblikovala predlog, po katerem je od danih ponudb bila najugodnejša ponudba Mostovne-Ljubljana. O izidu razpisa so bili dne 6. februarja 1980 vsi ponudniki pismeno obveščeni, vendar se nobeden na tako odločitev ni pritožil.

V skladu s predlogom komisije je investitor dne 2. junija 1980 sklenil pogodbo z Mostovno-Ljubljana kot najugodnejšim ponudnikom, in sicer le za dobavo enega kontejnerskega dvigala, ker finančno-materialne možnosti niso dopuščale nabave dveh dvigal. Na podlagi prejete informacije smo ugotovili, da bo dvigalo proizvedeno doma, pri čemer pa bo Mostovna-Ljubljana za te potrebe nabavila v tujini za približno 800 000 nemških mark oziroma 12 311 200 dinarjev reprodukcijskega materiala, pogodbeno vrednost proizvedenega dvigala pa znaša 45 milijonov dinarjev. Oprema za navedeno investicijo torej ne bo nabavljena iz uvoza, ampak bo proizvedena doma, s približno 27% udeležbo uvoženega materiala v pogodbeno dogovorjeni vrednosti.

S plačilno-bilančnega vidika torej ne bo prišlo do uvoza opreme, ampak le do uvoza reprodukcijskega materiala v znatno manjši vrednosti. Ob tem želimo opozoriti, da so za vključevanje domače strojegradnje pri opremljanju posameznih investicijskih objektov, poleg kvalitete in cene izdelka pomembni tudi dobavni roki, pri čemer pa Izvršni svet Skupščine SR Slovenije ugotav-

lja, da se domači proizvajalci opreme dostikrat ne držijo sklenjenih dobavnih rokov, ki so jih sklenili z investitorji. Zato bi bilo v bodoče potrebno take pomanjkljivosti odpraviti, saj bi le na ta način domači proizvajalci ne le zadostili potrebam domačega trga, ampak bi se lahko bolje uveljavljali tudi na tujih trgih. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Na delegatsko vprašanje skupine delegatov za področje oboroženih sil s sedežem v občini Ljubljana-Center, v zvezi z izdajo civilnih orožnih listov aktivnim vojaškim starešinam bo odgovorila Dorica Stipanič, pomočnica republiškega sekretarja za notranje zadeve. Prosim!

Dorica Stipanič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za delegiranje delegatov v Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije za področje oboroženih sil s sedežem v občini Ljubljana-Center je na 57. seji Zbora združenega dela, dne 20. 5. 1981, postavila delegatsko vprašanje v zvezi z izdajo civilnih orožnih listov aktivnim vojaškim starešinam.

Izvršni svet daje na to vprašanje naslednji odgovor. Po veljavnih predpisih so aktivne vojaške starešine izenačene z ostalimi občani glede nabave, posesti in nošenja orožja. Vendar pa obstoja dogovor med Jugoslovansko ljudsko armado in Republiškim sekretariatom za notranje zadeve, da se vojaškim osebam, ki se upokojijo in to žele, zamenja vojaški orožni list za civilni. Glede na to, da se je do leta 1980 vojaškim starešinam vpisovalo orožje v osebni lasti v vojaški orožni list in so imeli pravico to orožje nositi na podlagi tega orožnega lista, kar pa je zvezni sekretar za ljudsko obrambo lansko leto preklical in predlagal da se za to orožje izdajo civilni orožni listi, se bo Republiški sekretariat za notranje zadeve dogovoril s komando Jugoslovanske ljudske armade, kako rešiti to vprašanje v praksi. V bodoče pa se bodo tudi za vojaške starešine uporabljali splošni predpisi. Hvala lepa!

Predsednik Emil Tomazič: Hvala lepa! Ste zadovoljni z odgovorom? (Da.) Odgovor bo poslan tudi pismeno.

Na delegatsko vprašanje Skupščine občine Ljubljana-Bežigrad v zvezi z neizpolnjevanjem dogovorov o resoluciji Skupščine SR Slovenije o družbeno-ekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981, kar resno ogroža uresničevanje planskih nalog in poslovanje v organizacijah združenega dela, bo odgovorila tovarišica Tatjana Kosovel, članica Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in predsednica Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo. Prosim!

Tatjana Kosovel: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Delegatsko vprašanje, ki so ga zastavili delegati Skupščine občine Ljubljana-Bežigrad na sejah svojih zborov in ga je Skupščina občine Ljubljana-Bežigrad posredovala Skupščini SR Slovenije, se glasi:

Minilo je že pet mesecev, pa vendar številne organizacije združenega dela s področja družbenih dejavnosti še niso sklenile samoupravnega sporazuma o svobodni menjavi dela z uporabniki za leto 1981. Nedavno tega je bilo, na primer, odloženo obravnavanje samoupravnega sporazuma o svobodni menjavi dela med Zdravstveno skupnostjo Slovenije v imenu uporabnikov in univerzitetnimi in drugimi zdravstvenimi organizacijami, ki opravljajo storitve skup-

nega pomena za prebivalstvo celotne republike za leto 1981. Skupščina zdravstvene skupnosti Slovenije naj bi šele v juliju tega leta sklepala o tem sporazumu. Razumljivo je, da takšno stanje negativno vpliva na normalno poslovanje organizacij združenega dela in postavlja v neenakopraven družbeno-ekonomski položaj delavce v družbenih dejavnostih, na primer, pozno sprejemanje letnih planov. Takšna počasnost pri sklepanju samoupravnih sporazumov o svobodni menjavi dela je toliko bolj nerazumljiva, ko pa so bila že s skupščinsko resolucijo o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 jasno opredeljena izhodišča in tudi omejitve za skupno porabo v Sloveniji.

Vprašanje pa se torej glasi: Kdo v republiki in občinah je odgovoren za to, da se zagotovijo delavcem v družbenih dejavnostih normalni pogoji za pridobivanje dohodka z letnimi plani in delovnimi programi. Zakaj se vsako leto tako zavlačuje samoupravno sporazumevanje o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih? Mar ne bi bilo normalno, da se vsako leto najkasneje do konca januarja sprejmejo samoupravni sporazumi o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih za tekoče leto, ki so pozneje podlaga za sestavo letnih planov delovnih programov organizacij združenega dela.

Na to vprašanje daje Izvršni svet naslednje pojasnilo. Mesto samoupravnega sporazumevanja o svobodni menjavi dela so skupščine samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti tako na ravni občine kot republike. To pa pomeni, da so uporabniki in izvajalci storitev na posameznih področjih družbenih dejavnosti odgovorni in dolžni s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov opredeliti predmet svobodne menjave dela in način njegovega uresničevanja. Ugotavljamo, da so bila s temi samoupravnimi sporazumi, ki so že bili sprejeti, določena vsa potrebna izhodišča, kot so normativi, standardi, osnove in merila za določanje cen in drugo. S tem so si uporabniki in izvajalci v načelu zagotovili enak družbenoekonomski položaj v svobodni menjavi dela. Z drugimi akti, kot so konkretni samoupravni sporazumi o svobodni menjavi dela ali pogodbe, pa bi uporabniki in izvajalci morali urediti zadeve, ki pomenijo konkretizacijo medsebojnih pravic obveznosti in odgovornosti, izhajajočih iz samoupravnih sporazumov o temeljih planov za srednjeročno obdobje.

Ti samoupravni sporazumi o svobodni menjavi dela ali pogodbe, pa za letošnje leto resda v več primerih še niso bili sklenjeni, ker plani oziroma programi dela izvajalcev niso bili usklajeni s prej sprejetimi samoupravnimi sporazumi o temeljih planov. Če pa delavci v izvajalskih organizacijah združenega dela ne morejo izpolnjevati plansko sprejetih obveznosti in zaradi tega niso sklenili samoupravnih sporazumov o svobodni menjavi dela ali pogodb, bi morali sprožiti postopek, da skupno z drugimi udeleženci ugotovijo vzroke za neizpolnjevanje sprejetih obveznosti in sprejmejo ustrezne ukrepe. Če tudi po opravljenem usklajevalnem postopku v interesnih skupnostih ne bi bilo zagotovljeno uresničevanje planskih obveznosti in bi s tem bili bistveno ogroženi temeljni interesi skladnega razvoja družbenopolitične skupnosti, bi bil izvršni svet družbenopolitične skupnosti dolžan obvestiti skupščino družbenopolitične skupnosti in ji predlagati ustrezne ukrepe. Ker še niso nastopile motnje, ki bi ogrožale izvajanje programov v družbenih dejavnostih in niso bile uporabljene možnosti, ki jih daje samoupravno sporazumevanje v samoupravnih interesnih skupnostih, tudi ni bilo potrebe za ukrepanje družbenopolitičnih skupnosti. Mislim, da je odgovorjeno na prvi del vprašanja.

Ker pa predlagatelj delegatskega vprašanja izhaja iz odložitve obravnavanja samoupravnih sporazumov o svobodni menjavi dela na področju zdravstvenega varstva, ugotavljamo, da zdravstvene organizacije niso v celoti upoštevale teh samoupravnih opredelitev in niso pravočasno ali pa dovolj kvalitetno pripravile svojih delovnih načrtov oziroma jih niso uskladile s planskimi dokumenti samoupravnih interesnih skupnosti in z resolucijskimi izhodišči. V tem je tudi vzrok za odlaganje rokov za sklenitev samoupravnih sporazumov o svobodni menjavi dela. Vendar pa je vsekakor dolžnost vseh dejavnikov sporazumevanja, da podvzamejo vse potrebne ukrepe in čimprej sklenejo samoupravne sporazume o svobodni menjavi dela ali pogodbe, ker je le tako uresničena pravica izvajalcev, da sami razpolagajo z ustvarjenim dohodkom, od tega pa je odvisno tudi nemoteno opravljanje dejavnosti.

Predsednik Emil Tomažič: Na vprašanje delegatov iz občine Ljubljana-Bežigrad v zvezi z računalniki Delta bo odgovorjeno na prihodnji seji zбора.

Dr. Lojze Ude: Med nosilci dogovarjanja tečejo ravno sedaj nadaljnji dogovori in menimo, da bodo v kratkem zaključeni. Načelno lahko rečem, da je dogovor že sklenjen in zaradi tega bi bil odgovor Izvršnega sveta v tem trenutku nepopoln. Prav iz tega razloga bo odgovor na vprašanje dan na prihodnji seji zбора.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa! Med sejo ste prejeli tudi pobudo skupine delegatov s področja gospodarstva, 16. okoliš, Maribor. Mislim, da ste jo uspeli pregledati. Nanaša se na problematiko presežkov. Delegati 16. okoliša predlagajo zboru, da sprejme poseben sklep, s katerim bi zadolžili izvršni svet naše skupščine, da pripravi informacijo v zvezi z vprašanji, ki so navedena v pobudi delegatov.

Vprašujem predstavnika Izvršnega sveta, če želi v zvezi s pobudo Maribora besedo? (Ne želi.) Želi kdo o pobudi Maribora razpravljati? (Ne.)

Ker ne želi nihče razpravljati, predlagam zboru, da glede pobude 16. okoliša sprejme naslednji sklep.

1. Pobuda skupine delegatov za gospodarsko področje 16. okoliša iz Maribora se sprejme.

2. V skladu s pobudo naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije pripravi v okviru svoje pristojnosti informacijo, ki naj jo predloži Zboru združenega dela za sejo 28. julija 1981.

Prosim, da o predlaganem sklepu glasujete. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (115 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam da je predlagani sklep sprejet z večino glasov.

Želi še kdo postaviti delegatsko vprašanje? (Ne želi.) Če ne želi nihče več, potem zaključujem to točko dnevnega reda.

Obveščam vas, da smo pri vseh točkah dnevnega reda, kjer smo sprejemali končne odločitve, usklajeni z Zborom občin in Družbenopolitičnim zborom. Dnevni red današnje seje je s tem izčrpan. Zahvaljujem se vam za udeležbo in sodelovanje.

(Seja zбора je bila končana ob 14.40.)

zbor občin

55. seja

(27. maja 1981)

Predsedovala: **Silva Jereb**,
predsednica Zbora občin

Začetek seje ob 9.05

Predsednica **Silva Jereb**: Tovarišice in tovariši delegati! Pričenjam 55. sejo Zbora občin Skupščine SR Slovenije.

V smislu 15. člena poslovnika našega zbora moramo na začetku vsake seje, preden določimo dnevni red, izvoliti Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja, ki pregleda pooblastila delegatov in pripravi poročilo za zbor. V to komisijo predlagam po abecednem redu občin naslednje delegate: za predsednika tovariša **Viktorja Mravljaka**, delegata iz Slovenj Gradca, za člana pa tovariša **Franca Hlasteca**, delegata iz Slovenskih Konjic in **Petra Hlasteca**, delegata iz Šentjurja pri Celju.

Če se s takim predlogom strinjate, potem prosim, da to potrdite z dvigom rok! Kdor je za, naj prosim glasuje! (Vsi delegati glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so bili v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za 55. sejo Zbora občin izvoljeni: za predsednika tovariš **Viktor Mravljak**, za člana pa **Franc Hlastec** in **Peter Hlastec**.

Prosim verifikacijsko komisijo, da se takoj sestane in pregleda pooblastila delegatov ter pripravi poročilo za zbor. Vas delegate pa prosim, da ostanete na svojih mestih, ker, kot veste, komisija običajno hitro opravi svoje delo.

Ker bi radi, da bi Izvršni svet, če bo mogoče, na vaša morebitna delegatska vprašanja odgovoril že na koncu današnje seje, prosim tiste delegate, ki imate pismeno pripravljena delegatska vprašanja, da jih oddate sekretarju zbora. Posredoval jih bo Izvršnemu svetu ali drugim naslovnikom z željo, da nanje odgovorijo že na koncu današnje seje.

Prav tako prosim tiste delegate, ki imate namen razpravljati, pa se še niste prijavili, da to storite v tem času, ko čakamo na poročilo komisije!

In še nekaj vas prosim! Precej svojih razprav, ki se nanašajo na osnutek zakona o javnih cestah, ste oddali pismeno, najbrž s tiho namero, da o tem ne bi spregovorili na današnji seji. Res je sicer, da imamo k zakonu veliko pripomb, da so tudi naša delovna telesa izčrpno obravnavala zakon in ste dobili dosti poročil, ki so pomagala vam in hkrati usmerjajo predlagatelja, pa vendar se mi zdi koristno, če bi vsaj bistvo tistega, kar prinašate s seboj iz svojih občin, povedali na zboru, bodisi da se pridružujete mnenjem naših delovnih teles bodisi, da so vaše usmeritve drugačne. Vsaj načelen odnos do doslej izoblikovanih usmeritev bi bilo koristno slišati. Teh prijav pa spet ni toliko, da ne bi mogli v nekem razumnem času vendarle zaključiti tudi današnjo sejo. Prosim vas torej, da o tem razmislite! Če se ne boste odločili za razpravo na seji, potem mi seveda ne preostane nič drugega kot da poskrbim, da bodo vaši pismeni prispevki predloženi predlagatelju, vendar mislim, da bi že zaradi vseh nas, zlasti tudi zaradi tovarišev iz drugih občin, bilo koristno, če bi vendarle bistvene pripombe povedali.

Komisija je že opravila svoje delo in prosim predsednika, da poroča!

Viktor Mravljak: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Zbor občin Skupščine SR Slovenije ima 62 delegatskih mest.

Komisija za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja Zbora občin je na podlagi 16. člena poslovnika Zbora občin pregledala pooblastila delegatov na seji zbora in iz teh pooblastil in napravljenega seznama delegatov ugotovila, da se udeležujejo današnjega zasedanja delegati vseh občin v SR Sloveniji in delegata mesta Ljubljana in Obalne skupnosti občin Koper, razen delegatov občin Nova Gorica in Sevnica.

Ob pregledu dokumentacije je komisija ugotovila, da so vsa pooblastila, ki so jih delegati predložili, neoporečna, zato v smislu prvega odstavka 17. člena poslovnika Zbora občin predlagam, da zbor poroči sprejme in s tem verificira pooblastila delegatov za današnjo, 55. sejo zbora. Hvala lepa!

Predsednica Silva Jereb: Želi kdo razpravljati o poročilu? (Ne.) Če ne potem prosim, da z dvigom rok potrdite poročilo verifikacijske komisije! (Vsi delegati glasujejo za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor z glasovanjem soglasno potrdil poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja in s tem verificiral pooblastila delegatov za 55. sejo Zbora občin.

Obenem ugotavljam, da je zbor sklepčen in da lahko pravno veljavno razpravlja in sklepa.

Na sejo zbora so bili poleg predstavnikov izvršnega sveta povabljeni še predstavniki Republiške konference SZDL, Republiškega sveta Zveze sindikatov in Skupnosti slovenskih občin k vsem točkam dnevnega reda, Sveta za varstvo okolja pri Predsedstvu Republiške konference SZDL, dr. Miha Potočnik, častni predsednik Planinske zveze Slovenije in Planinska zveza Slovenije k 3. točki, Republiška skupnost za ceste SR Slovenije k 7. točki, Svet za kulturo pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije, Narodna in Univerzitetna knjižnica in Društvo bibliotekarjev Slovenije k 9. točki, Republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije k 12. točki in Akademija za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani k 14. točki dnevnega reda.

Seje zбора se udeležujejo predstavniki Izvršnega sveta pri posameznih točkah dnevnega reda, Vladimir Haas, predsednik Republiškega odbora za komunalno in stanovanjsko gospodarstvo Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Marijan Grampovčan, namestnik sekretarja Skupnosti slovenskih občin, dr. Miha Potočnik, častni predsednik Planinske zveze Slovenije, Nada Praprotnik, načelnica Komisije za varstvo okolja pri Planinski zvezi Slovenije za Planinsko zvezo, Viktor Seitel, predsednik skupščine Republiške skupnosti za ceste za Republiško skupnost za ceste, Sašo Schrot, sekretar Sveta za kulturo pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije, Tomo Martelanc, ravnatelj in dr. Branko Berčič, višji svetovalec, za Narodno in univerzitetno knjižnico, Breda Filo, članica Izvršnega odbora Društva bibliotekarjev Slovenije, Stane Repar, podpredsednik Republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV, za Republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije.

Zbor hkrati obveščam, da so na seji navzoči kot poročevalci delovnih teles zбора in skupščine naslednji tovariši: Tomaž Vuga, predsednik Odbora za urbanizem, stanovanjsko-komunalna vprašanja in varstvo okolja, Zvonimir Volfand, podpredsednik Odbora za družbenoekonomske odnose in razvoj, Jože Štefančič, član Odbora za finance, Ivo Miklavčič, član Odbora za družbenopolitični in komunalni sistem in poročevalec skupine delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in zakonskih aktov s tega področja, Milan Gaspari, predsednik Zakonodajno-pravne komisije in poročevalec Komisije za pripravo sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije, Silian Gianfranco, poročevalec Komisije za narodnosti, Ivan Einfalt, poročevalec Komisije za pravosodje, Drago Sotler, poročevalec Komisije za volitve, imenovanja in administrativne zadeve in Anica Novak, poročevalka skupine delegatov za proučitev statutov oziroma sprememb in dopolnitev statutov visokošolskih organizacij.

Udeležba je torej na našem zboru polnoštevilna.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na določitev dnevnega reda 55. seje Zbora občin.

Z dopisom z dne 6. 5. 1981 sem dnevni red današnje seje razširila še z naslednjo točko: — z osnutkom zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje programa graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd—Skadar v obdobju od leta 1981—1983.

Ker bo Zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ na seji dne 10. junija letos obravnaval tudi osnutek odloka o določitvi strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel območje SR Črne gore v letu 1979, za katerega pa naša delegacija še nima pooblastila za soglasje k osnutku omenjenega odloka, predlagam zboru, da na današnji seji obravnava tudi poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin o poteku usklajevanja osnutka odloka o določitvi strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel območje SR Črne gore v letu 1979.

Želi o teh dveh predlogih za razširitev kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, potem prosim, da glasujete! Kdor je za, naj prosim glasuje! (55 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel predlagani sklep.

Tako predlagam za današnjo sejo zбора naslednji dnevni red:

1. določitev dnevnega reda 55. seje Zbora občin,

2. odobritev zapisnika 54. seje Zbora občin,
  3. predlog zakona o Triglavskem narodnem parku,
  4. predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah,
  5. predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju,
  6. predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980,
  7. osnutek zakona o javnih cestah.
  8. predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa,
  9. osnutek zakona o knjižničarstvu,
  10. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona,
  11. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o matičnih knjigah, z osnutkom zakona,
  12. družbeni dogovor o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije,
  13. osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije,
  14. statut Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani,
  15. osnutek zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje programa graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd—Skadar v obdobju od leta 1981 do leta 1983,
  16. poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ o poteku usklajevanja osnutka odloka o določitvi strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel območje SR Črne gore v letu 1979.
  17. volitve in imenovanja,
  18. predlogi in vprašanja delegatov.
- Želi o takem dnevnem redu kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, potem prosim, da o njem glasujete! Kdor je za, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)
- Ugotavljam, da je dnevni red današnje seje soglasno določen tako, kot sem ga pravkar predlagala in tak dnevni red ste dobili danes tudi na klopi.
- Povečalo se je naše število še za delegata iz Sevnice.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 54. seje Zbora občin.

Osnutek zapisnika ste dobili. Ima morda kdo kakšno pripombo ali popravek k zapisniku? (Ne.) Če ne, potem prosim, da glasujete! Kdor je za odobritev zapisnika, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno odobril zapisnik 54. seje zbora.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o Triglavskem narodnem parku.

Predlog zakona je že bil uvrščen na dnevni red 47. seje zbora 16. decembra, vendar je bil na predlog skupine delegatov iz občine Tolmin umaknjen z dnevnega reda zaradi nekaterih neusklajenih vprašanj.

Zbor je na isti seji imenoval medzborovsko skupino delegatov za proučitev odprtih vprašanj v zvezi z omenjenim predlogom zakona. Medzborovska skupina delegatov se je sestala in o tem zboru pismeno poročala.

Predstavnik Izvršnega sveta pri tej točki dnevnega reda je tovariš Tone Poljšak, namestnik predsednice Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora. Želi tovariš Poljšak besedo? (Da.) Prosim!

Tone Poljšak: Tovarišica predsednica, spoštovane delegatke in delegati! V imenu predlagatelja želim dati nekaj uvodnih ugotovitev k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku. Kot gradivo za današnjo obravnavo ste prejeli besedilo predloga zakona, dopolnilno obrazložitev k temu predlogu ter poročilo medzborovske skupine delegatov za proučitev odprtih vprašanj k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku.

Iz navedenih gradiv je razvidno, kako je v skladu s sklepi Zbora združenega dela in Zbora občin Skupščine SR Slovenije ob obravnavi osnutka zakona izvršni svet pripravil predlog zakona o Triglavskem narodnem parku. V njih je navedeno tudi dejstvo, da je bil na sejah omenjenih dveh zborov, 16. 12. 1980 predlog zakona o Triglavskem narodnem parku umaknjen z dnevnega reda. Obenem pa sta zboru na predlog Izvršnega sveta imenovala medzborovsko skupino delegatov za proučitev odprtih vprašanj k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku. Ta je na svoji seji dne 18. marca 1981 v Tolminu ob navzočnosti predstavnikov občin Jesenice, Radovljica in Tolmin ter predstavnikov predlagatelja obravnavala omenjena odprta vprašanja.

V svojem poročilu je medzborovska skupina delegatov navedla svoja stališča ter v obliki amandmajev predlagala še nekatere spremembe in dopolnitve predloga zakona. Amandmaji Izvršnega sveta, ki so bili kot sestavni del predloga zakona pripravljene že za razpravo na zasedanju zborov decembra lani, pa so vključeni v predloženo prečiščeno besedilo, ki vam služi kot delovni pripomoček.

Ker nekatere navedbe v obrazložitvi iz decembra lani zaradi omenjenih kasnejših amandmajev niso povsem točne, je predlagatelj za današnjo razpravo pripravil dopolnilno obrazložitev k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku. Iz nje je sedaj bolj jasno in natančno razvidno, kakšne so dopolnjene in spremenjene rešitve glede na osnutek zakona in kakšne so spremembe v zvezi z omenjenimi amandmaji.

Že v razpravi o osnutku zakona o Triglavskem narodnem parku ter v njegovi obrazložitvi je bilo precej informacij o namenu zavarovanja tega dela slovenskega prostora ter o osnovnih značilnostih varovanja naravnih in kulturnih bogastev z usmerjanjem družbenoekonomskega razvoja na tem območju. O tem govori tudi dodatna obrazložitev k predlogu zakona.

Kljub temu menim, da je zaradi nekaterih zmotnih tolmačenj posameznih določb zakona, ki so bila posredovana tudi tisku, potrebno spregovoriti nekaj besed o prepovedih in o omejitvah nekaterih dejavnosti v robnem in osrednjem območju parka ter o načinu financiranja organizacije za varstvo in programa razvoja parka.

Prepovedi in omejitve imajo namen ohraniti naravne vrednote, pri tem pa dovoljujejo in omogočajo razvoj v smeri tradicionalnih dejavnosti kot so kmetijstvo in gozdarstvo ter v smeri sodobnejših dejavnosti, to so stacionarni in kmečki turizem v robnem oziroma planinski turizem in rekreacija v osrednjem območju parka.

V robnem območju je mogoče nemoteno gospodariti z gozdovi in kmetijskimi zemljišči, saj prepovedi, ki zadevajo kmetijske, pašniške in gozdne površine,

le-te v glavnem varujejo pred nevarnostmi, ki bi nastale zaradi večjega obiska teh predelov.

Gradnja komunikacij in izraba vodnih virov sta na območju parka delno omejeni po karakterju in obsegu, vendar pa je na vodotokih dovoljeno graditi naprave za oskrbo s pitno vodo, kar ni z ničemer omejeno ter za oskrbo z vodno energijo v manjših območjih znotraj parka in v njegovi neposredni bližini.

Na obeh tranzitnih cestah, ki sežeta čez ozemlje parka je prepovedan promet s težkimi vozili ter promet eksplozivnih in nevarnih snovi, kar ustreza tudi njunim sedanjim tehničnim zmogljivostim in karakteristikam.

V robnem območju je dovoljeno graditi stanovanjske hiše in naselja ter gostinske in druge turistične objekte za stacionarni turizem, prav tako pa tudi osebne in smučarske žičnice ter urejati zemljišča za smučarske proge. V celotnem robnem območju je mogoče graditi industrijske in druge gospodarske objekte v skladu s sicer veljavnimi predpisi o njihovi skladnosti s prostorom oziroma omejitve se nanašajo samo na uporabo nečistih tehnologij.

Omejitve in prepovedi v osrednjem območju parka ne veljajo za gozdno gospodarstvo, planšarstvo in živinorejo, razen da se uveljavlja načelo večjega varstva območij nad zgornjo gozdno mejo, kjer ni dovoljeno krčenje vegetacije ter gradnja cest in žičnic za prevoz ljudi ter gradnja nadzemskih energetskih oziroma komunikacijskih vodov. V tem območju se lahko razvija kmečki turizem s prenovo kmetij in gospodarskih poslopij. Prav tako pa se lahko gradijo stanovanjske hiše za potrebe prebivalcev, katerih dejavnost je vezana na dejavnosti v narodnem parku.

Iz navedenega sledi, da omejitvene določbe zakona niso v nasprotju z razvojnimi možnostmi območja, ampak z uvedbo skupnega programa razvoja celo prispevajo k njihovemu smotrnemu izkoriščanju. Nekatere dejavnosti v tem območju bodo z uveljavitvijo narodnega parka lahko celo bolj privlačne, s tem pa bodo tudi ekonomski učinki večji. To velja še posebej za turizem, mlekarstvo, lovstvo in podobno.

Posebej želim poudariti, da določbe zakona ne prenašajo pristojnosti, ki jih imajo glede upravnih postopkov pri izdaji lokacijskih in gradbenih dovoljenj občine, na kakšen drug organ. Zato ažurnost glede teh postopkov ni odvisna od tega, ali so posegi v prostor na območju parka ali izven njega. Tudi postopek za izdajo teh dovoljenj ni z ničemer spremenjen.

S sprejemom zakona o naravni in kulturni dediščini ter zakona o svobodni menjavi dela na področju kulturnih dejavnosti so odpadle nekatere nejasnosti glede obveznosti, ki jih imajo družbenopolitične skupnosti ter samoupravne interesne skupnosti in drugi družbeni dejavniki za razvoj zavarovanega območja. Obenem pa je predlog zakona o Triglavskem narodnem parku dobil tudi nekatere nove določbe v zvezi s financiranjem, ki jih v osnutku zakona ni bilo.

Sredstva za označitev parka in za začetek dela organizacije za varstvo v celoti zagotavlja SR Slovenija. V republiški proračunski rezervi je predvideno za leto 1981 dva milijona din za tako imenovana zagonška sredstva. Prav tako bo SR Slovenija prevzela tudi obveznosti, ki jih bo kasneje imela do organizacije za varstvo glede prenosa nanjo določenih javnih pooblastil. Isto velja za obveznosti SR Slovenije, ki bodo izhajale iz skupnega programa razvoja parka.

Organizacija za varstvo bo sredstva za svojo dejavnost pridobivala na osnovi svobodne menjave dela s prodajo storitev in iz drugih virov. Sredstva,

potrebna za razširjeno delovanje, za razširjene delovne naloge organizacije za varstvo v zvezi z varstvom naravne dediščine na območju narodnega parka, pa zagotavljajo v skladu z zakonom o naravni in kulturni dediščini delovni ljudje in občani v ustreznih samoupravnih interesnih skupnostih.

Menimo, da se zaradi omejitev in prepovedi načeloma ne bodo poslabšali veljavni pogoji za pridobivanje dohodka oziroma za življenje in delo organizacij združenega dela, drugih pravnih oseb ter občanov. Zato ne predvidevamo enkratnih nadomestil prizadetim. Vendar je za izjemne primere v predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku s posebnimi določbami predvideno, da se v primerih, če bi katera od gospodarskih dejavnosti bila prizadeta zaradi omejitve in prepovedi, nosilci planiranja in uresničevanja skupnega programa razvoja narodnega parka dogovore o višini in načinu zagotavljanja sredstev za kritje morebitnih posebnih stroškov.

Predlagatelj je enakega mnenja kot predstavniki občin z območja parka, da naj bo sedež organizacije za varstvo na območju parka. Kakšna bo ta organizacija v začetku in kako se bo razvijala, se bo treba skupno še dogovoriti in uskladiti glede tega poglede, upošteva je smotrnost in ekonomičnost. Določbe zakona so glede tega dokaj odprte, saj omogočajo ustanovitev nove organizacije ali zaupanje nalog eni ali več že obstoječim organizacijam.

Na koncu naj poudarim, da je zakon o Triglavskem narodnem parku le pravni temelj, ki daje realne možnosti za dejansko zavarovanje in razvoj na tem območju. S sprejemom zakona bodo republiški in občinski upravni organi, samoupravne interesne skupnosti, strokovne organizacije in drugi družbeni dejavniki dobili vrsto nalog. Najprej bo potrebno opraviti vsa pripravljalna dela v zvezi z ustanovitvijo organizacije za varstvo in z začetkom funkcioniranja narodnega parka. Posebno velika in zahtevna naloga bo oblikovanje in sprejem skupnega programa razvoja narodnega parka, ki bo šele dejansko dal vsebino načelom varovanja in razvoja tega območja ter bo bolj natančno določil obveznosti posameznih nosilcev planiranja.

S sprejemom zakona o Triglavskem narodnem parku bomo dopolnili in zaključili več kot 50-letna prizadevanja, da bi normativno zavarovali osrednji del Julijskih Alp. To delamo v obdobju zaostrenih gospodarskih razmer, vendar z zavestjo, da je to del naših družbenih usmeritev, ki so zapisane v družbenem planu SR Slovenije za obdobje 1981—1985. Uveljavitev parka pa je tudi del naše dolgoročne usmerjenosti pri smotrnem urejanju prostora in varstvu okolja, ki nas zavezuje, da kljub stabilizacijskim prizadevanjem oziroma v njihovi luči namenimo vso pozornost tudi tej nalogi.

Tovariši delegati! Ugotavljamo, da je predlog zakona o Triglavskem narodnem parku usklajen z vsemi dejavniki, ki delujejo na njegovem območju, in so zanj zainteresirani. Zato predlagam, da ga zbor po razpravi sprejme skupaj z amandmaji Izvršnega sveta iz decembra lani in z amandmaji medzborovske skupine delegatov, s katerimi se Izvršni svet strinja.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa. Želi tudi predstavnik medzborovske skupine besedo? (Ne želi.)

K tej točki dnevnega reda ste dobili predlog zakona, poročilo in dodatno poročilo Odbora za urbanizem, stanovanjsko-komunalna vprašanja in varstvo okolja, poročilo Zakonodajno-pravne komisije z dne 9. 12., 11. 12. in 15. 5., amandmaje Izvršnega sveta z dne 8. in 11. 12., amandma Skupščine občine Jesenice in dopis o umiku tega amandmaja, poročilo medzborovske skupine

delegatov z dne 23. marca 1981. v katerem so amandmaji te skupine in stališča Izvršnega sveta z dne 8. 4. do teh amandmajev ter dopolnilno obrazložitev Izvršnega sveta k predlogu zakona.

Dobili ste tudi prečiščeno besedilo predloga zakona, in sicer kot delovni pripomoček, ki vsebuje amandmaje Izvršnega sveta.

Na podlagi vseh predloženih gradiv pričenjam razpravo! Besedo ima tovariš Leopold Pernuš, deelgat iz občine Radovljica.

Leopold Pernuš: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor občin Skupščine občine Radovljica me je ob določitvi za delegata za današnje zasedanje poblastila, da prenesem stališče in naše mnenje k zakonu o Triglavskem narodnem parku.

Skoraj polovica vsega Triglavskega narodnega parka je na območju naše občine, zato lahko rečem, da je bil v vseh naših sredinah velik interes za sprejem zakona. Imeli smo dovolj široko javno razpravo v skupščini, izvršnem svetu, prizadetih krajevnih skupnostih, usklajevali smo stališča v medzborovski skupini delegatov in ponovno razpravljali v naši skupini delegatov za Zbor občin.

Soglasno smo sklenili, da so bile vse organizirane razprave nujno potrebne, ker so bile način, da smo se seznanili s pravo koncepcijo zakona in odvrnili napačna tolmačenja, ki so se porajala med našimi občani, predvsem v tistih krajevnih skupnostih, ki so v območju tega Triglavskega narodnega parka.

Pričakujemo, da bomo s sprejetjem zakona ne le pridobili, predvsem bomo bodočim generacijam očuvali naravne lepote, naši občini pa, ki je močno zainteresirana za razvoj turizma, dodali še eno pomembno turistično zanimivost, zato zavestno podpiramo sprejem zakona o Triglavskem narodnem parku. Prepričani smo, da bo Zbor občin zakon v predloženem besedilu sprejel in da bodo naše bodoče naloge v tem, da bomo določila zakona tudi uresničevali in uresničili. Varovali bomo z zakonom zaščitene lepote našega narodnega parka in opravičiti moramo zaupanje naših občanov s tem, da ne bodo prikrajšani v svojem nadaljnjem razvoju.

Ob vsem tem pa mora vsa naša širša družbena skupnost doumeti, da ima Triglavski narodni park globok nacionalni značaj in naj v nadaljnjem razvoju tudi ostane skrb vse naše družbene skupnosti.

Posebno priznanje, da je prišlo do sprejema zakona o Triglavskem narodnem parku, smo dolžni predvsem Republiškem komiteju za varstvo okolja in urejanje prostora, odboru Zbora združenega dela in Zbora občin in Republiškem zavodu za spomeniško varstvo ter vsem drugim republiškim institucijam in ustanovam, ki so več let vztrajno delale na pripravi zakona o Triglavskem narodnem parku. Hvala lepa!

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Želi še kdo besedo? (Ne.)

Če ne, potem zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Ker so amandmaji Odbora za urbanizem, stanovanjsko-komunalna vprašanja in varstvo okolja zajeti v amandmajih Izvršnega sveta, je odbor z dodatnim poročilom svoje amandmaje umaknil, zato o njih ne bomo glasovali.

Izvršni svet je predložil svoje amandmaje v skladu s četrtrim odstavkom 277. člena poslovnika skupščine kot sestavni del predloga zakona in so razvidni iz že omenjenega prečiščenega besedila predloga zakona, zato o njih ne bomo glasovali. Z amandmaji soglašajo tudi delovna telesa zbora in skupščine.

Ker je Skupščina občine Jesenice umaknila svoj amandma k 6. točki 13. člena, tudi o njem ne bomo glasovali.

Tako moramo glasovati le o amandmajih medzborovske skupine delegatov k 3., 5., 9., 12., 13., 14., 20. in 30. členu predloga zakona, ki so razvidni iz njenega poročila z dne 23. 3. 1981. Ker s temi amandmaji soglašata Izvršni svet in Zakonodajno-právna komisija, predlagam, da o vseh glasujemo skupaj. Se s tem strinjate? (Da.) Kdor je torej za amandmaje medzborovske skupine delegatov, naj prosim glasuje! (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel amandmaje medzborovske skupine delegatov.

Tako prehajamo na glasovanje o predlogu zakona v celoti. Kdo je za predlog zakona? (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog zakona o Triglavskem narodnem parku.

Ker so predlog zakona doslej sprejeli vsi pristojni zbori Skupščine SR Slovenije, je na ta način republika Slovenija dobila po 20 letih nov, izpopolnjen zakon o Triglavskem narodnem parku in s tem, kot je bilo danes že povedano, prav gotovo dala priznanje vsem, več desetletij trajajočim prizadevanjem za to, da se te izjemne lepote slovenske zemlje ohranijo rodovom, ki prihajajo za nami, pa tudi, da za današnjega človeka ustvarijo čim več možnosti, da v miru in tišini, ob stiku z naravo nabira novih moči za urejanje družbenih vprašanj, ki so v teh zapletenih mednarodnih odnosih vse težja.

Na svoj način smo delno odprli ali bolj razširili pota naših gora tudi našim prijateljem iz sosednjih držav in iz oddaljenejših držav v Evropi, saj lahko na poteh Triglavskega narodnega parka srečamo v bistvu pripadnike vseh evropskih narodov. Na ta način bo naš očak po svoje doprinesel tudi k zblíževanju ljudi in k njihovem večjemu spoštovanju in prijateljstvu. To pa so vrednote, zaradi katerih se je gotovo vredno odpovedati morebitnim trenutnim koristim in zaradi katerih je vredno spoštovati, če ti je že življenje dodelilo to srečo, da živiš na njegovem območju, nekatere omejitve. Kot je povedal tovariš Pernuš, so prebivalci vseh prizadetih občin v bistvu ponosni na to, da smo danes sprejeli ta zakon in bodo skupaj z vsemi nami gotovo ustvarjali tisto družbeno vzdušje, ki bo pripomoglo k temu, da bomo tako kot vedno ne ravnamo, črke tega zakona uresničevali v življenju. To pa je bil tudi naš namen. Želimo, da bi ne bil ta zakon kratkega veka, ampak da bi trajal dalj časa. Hvala lepa torej še enkrat vsem, ki ste se tako ali drugače trudili, da smo danes ta zakon lahko sprejeli! (Ploskanje.)

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah.

Predlog zakona je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet in za svojega predstavnika določil Andreja Grahorja, člana izvršnega sveta in predsednika Republiškega komiteja za promet in zveze in Darka Marolta, republiškega podsekretarja v Republiškem komiteju za promet in zveze. Tovariš Marolt, želite besedo? (Da.) Prosim!

Darko Marolt: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Razmah žičničarstva v Sloveniji, zastarelost žičniških naprav, pomanjkljiva

strokovna usposobljenost delavcev, ki delajo na žičniških napravah, pomanjkanje JUS standardov, neustreznost predpisov ter nezgodni dogodki in nesreče, ki so se pripetile v času uresničevanja zakona o žičnicah — zakon o žičnicah datira iz leta 1967 — so bistveni elementi, ki so pogojevali odločitev o smotnosti priprave in sprejetja novega zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah, ki naj opisane pomanjkljivosti odpravi.

Temeljni namen novega zakona je zagotovitev varnosti ljudi in premoženja na žičniških napravah v SR Sloveniji. Bistvena novost v splošnih določbah zakona, ki opredeljujejo temeljne pojme o žičniških napravah, varnost ljudi in premoženja ter pravice in dolžnosti upravljalcev žičniških naprav, predstavlja razlikovanje med žičnicami in vlečnicami. Razlog za razlikovanje pa so bistveno različni pogoji in zahteve varnosti.

V predlogu zakona je vgrajena rešitev, ki jo je nakazala javna razprava o predlogu za izdajo in osnutku zakona, po kateri se določbe zakona ne nanašajo na tovarne, rudniške in druge žičniške naprave, ki se uporabljajo in upravljajo kot delovne priprave in za katere veljajo drugi predpisi ter na manjše prenosne vlečnice z močjo največ 4 kW, ki jih uporabljajo civilno-pravne in fizične osebe za lastne potrebe in to izven javnega smučišča.

Pomembno novost predstavlja obveznost upravljalca žičniške naprave, da organizira, usposobi in izvaja notranji nadzor nad izvrševanjem navodil za obratovanje in izpolnjevanjem pogojev oziroma prometa na žičniški napravi. Neposredni notranji nadzor bodo izvajale pooblaščenice in strokovno usposobljene osebe upravljalca žičniške naprave, katerih pravice in dolžnosti mora upravljalca določiti s samoupravnim splošnim aktom.

Analiza dosedanjih nezgodnih dogodkov in nesreč na žičniških napravah v SR Sloveniji je kot neposredne vzroke izpostavila tako imenovani človeški faktor, ker je nepazljivost, zdravstvena nesposobnost in predvsem nestrokovnost delavcev, ki delajo na žičniških napravah, bistveno prispevala k nastanku nevarnih situacij.

V zvezi s povedanim daje novi zakon poseben poudarek in zastruje zahteve po strokovni usposobljenosti in izpolnjevanju pogojev za vse tiste delavce, ki samostojno opravljajo dela in naloge na žičniški napravi. Veljavni zakon o žičnicah predpisuje ustrezno strokovno usposobljenost le za delavce na delih in nalogah v strojnem obratu žičniške naprave, kar pa se je v praksi nedvomno pokazalo kot pomanjkljivost, ki se je neposredno odražala v varnostnem stanju na žičniških napravah.

Eno izmed temeljnih opravil v zvezi z varnostjo ljudi in premoženja na žičniških napravah predstavlja zahtevno področje vzdrževanja žičniških naprav. Smiselna pravila so glede na njihovo strokovno zahtevnost razdeljena med upravljalce žičniških naprav in pooblaščenico organizacijo združenega dela. Republiški komite za promet in zveze bo s posebnim predpisom določil vrsto in obseg del, ki jih sme opraviti pooblaščenica strokovna organizacija združenega dela.

Pomembno novost vsebuje zakon tudi v zvezi s postopkom za izdajo dovoljenja za obratovanje žičniške naprave. Veljavni zakon o žičnicah vsebuje določbe, po katerih potrdilo o sposobnosti žičnice za obratovanje velja oziroma nadomešča dovoljenje za obratovanje. Takšna rešitev se je izkazala kot neprimerna, saj je omogočala obratovanje žičnice, kljub temu da upravljalca ni odpravil pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene pri tehničnem pregledu. Ne-

odpravljene pomanjkljivosti, ki pa vedno predstavljajo povečano ogroženost, so bile pogosto ugotovljene šele pri inšpekcijskem pregledu.

Predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah spreminja postopek s tem, da postane potrjeno o sposobnosti za obratovanje samo eden izmed sicer najpomembnejših pogojev za izdajo dovoljenja za obratovanje. Republiški komite za promet in zveze bo izdajal dovoljenja za obratovanje žičnic, občinski upravni organ, pristojen za promet, pa dovoljenje za obratovanje vlečnic. Glede na posamezne vrste žičniških naprav določa predlog zakona roke za preglede žičnic in vlečnic. Roki so glede na osnutek zakona zaostreni oziroma skrajšani, in sicer za žičnice letni pregled in za vlečnice pregled vsake tri leta.

Novost v zakonu predstavlja tudi sprememba pristojnosti inšpekcije, ki je pogojena z uvedbo kategorizacije žičniških naprav. Glede na pomembnost, različno stopnjo zahtevnosti, razširjenosti tovrstnih naprav in njihov sezonski pomen, bodo občinski inšpekcijski organi, pristojni za promet, nadzorovali vlečnice, Republiški prometni inšpektorat za žičnice. V zakonu predložena rešitev se bo nedvomno odrazila v pogostejšem in kvalitetnejšem inšpekcijskem nadzoru žičniških naprav.

V prehodnih in končnih določbah predloga zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah so zajeti vsi podzakonski predpisi, potrebni za uresničevanje zakona, ki jih bodo izdali pristojni republiški upravni organi.

Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Predlagatelj je pri pripravi zakona opravil široko razpravo, v kateri so sodelovali pristojni republiški upravni organi kot Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora, Republiški komite za zdravstveno in socialno varnost, ustrezni inšpekcijski organi, Gospodarska zbornica Slovenije, Splošno združenje prometa in zvez, Telesno-kulturna skupnost Slovenije, vse skupščine občin in vsi večji upravljalci žičniških naprav ter Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij.

V predlog zakona so smiselno vgrajene pripombe iz razprave, pripombe delovnih teles Skupščine SR Slovenije in pripombe, dane na sejah zborov ob obravnavi osnutka zakona.

Predlog zakona je v predloženem besedilu že sprejel Zbor združenega dela na seji dne 20. 5. 1981. Predlagamo, da Zbor občin predlog zakona sprejme, predlagatelj pa pristopi k pripravi podzakonskih aktov, potrebnih za njegovo uresničenje. Hvala lepa!

Predsednica Silva Jereb: Predlog zakona ste prejeli. Obravnavala sta ga Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročala. Želita besedo poročevalca? (Ne.)

Pričenjam razpravo! Želi kdo besedo? (Ne.)

Če ne, potem zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog zakona, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog zakona.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju.

Predlog zakona je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Franca Bajta, namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve in tovarišico Dorotejo Stipaničevo, pomočnico republiškega sekretarja.

Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Ne.)

Predlog zakona ste dobili. Obravnavala sta ga Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročala. Želita besedo poročevalca? (Ne.) Pismenih prijav za razpravo ni. Želi kdo besedo? (Nihče.)

Če ne, potem zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog zakona, naj prosim glasuje. (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog zakona.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980.

Predlog zakona je skupščini predložil izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Mihajla Madžaroviča, pomočnika republiškega sekretarja za pravosodje, upravo in proračun. Tovariš Madžarovič, želite besedo? (Da.) Prosim!

Mihajlo Madžarovič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980 vsebuje pregled planiranih in doseženih prihodkov, pregled planiranih in dejansko izvršenih odhodkov po namenih ter predlogih za razporeditev presežka.

Zaključni račun je bil izdelan v zakonsko določenem roku in pregledan s strani Službe družbenega knjigovodstva, katere poročilo je priloženo in ugotavlja, da je izvrševanje proračuna za leto 1980 potekalo v skladu s predpisi in zato v zvezi z njim nima nobenih pripomb.

Obseg splošne porabe na nivoju republike v letu 1980 je opredeljen z resolucijo o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1976—1980 v letu 1980, po katerem so se sredstva za zadovoljevanje splošnih potreb v republiki lahko povečala največ za 16 % glede na leto 1979, z izjemo obveznosti iz naslova kompenzacij, reorganizacije pravosodnega sistema ter nekaterih nalog na področju splošne ljudske obrambe ter blagovnih rezerv.

Rast sredstev za splošno porabo na nivoju republike je v primerjavi z letom 1979 znašala 21 %. Ob upoštevanju navedenih obveznosti, ki so bile po resoluciji izvzete, pa je znašala rast splošne porabe na nivoju republike le 13,2 %. Naj takoj povem, da je letos to stanje še precej slabše, kajti nominalna rast neto proračuna znaša le 12 %, od tega smo že 2 % izločili za kompenzacijo, 2 % je znašala enkratna akcija za popis prebivalstva. Glede na dodaten predlog Zveznega izvršnega sveta smo znižali splošno porabo za 2,347 % za pokrivanje stimulacije za izvoz.

To pomeni, da so bila določila resolucije o omejevanju splošne porabe na ravni neto proračuna v celoti upoštevana, kar pa ne moremo reči tudi za obveznost prispevka proračunu federacije, ki se je v letu 1980 povečala za 37,4 % v primerjavi z letom 1979.

Iz bilance prihodkov iz splošnega razporeda prihodkov je razvidno, da so bili prihodki republiškega proračuna realizirani v višini 14 027,9 milijonov dinarjev in so bili v primerjavi s planom preseženi le za 1,05 %. To pa pomeni, da so bili prihodki doseženi le v načrtovanem obsegu, kar je posledica predvsem temeljitega proučevanja vseh dohodkov in odhodkov ob sestavi samega proračuna, ter vloženih naporov ob njegovem izvajanju med letom. V skladu s stabilizacijskimi usmeritvami je bila poraba sredstev republiškega proračuna

med letom izredno restriktivna, saj so se sredstva organom in organizacijam izplačevala le na podlagi predložene in preverjene dokumentacije.

V skupni vsoti republiškega proračuna znašajo prihodki za pokritje obveznosti na nivoju republike 54,6 % ter prihodki za pokritje obveznosti do proračuna federacije 45,4 %. Ugoden priliv davka od prometa proizvodov je omo-gočal, da je Slovenija še pred zakonsko določenim rokom, to je 23. 1. 1981, v ce-loti poravnala obveznost do proračuna federacije za leto 1980.

Razlika med doseženimi prihodki in odhodki znaša po bilanci na ravni neto proračuna 147,9 mio dinarjev. V okviru tega zneska predstavlja presežek davka iz dohodka tozdiv 42,9 milijonov, ki pa je izkazan le bilančno po stanju 31. 12. 1980. Zavezanci davka iz dohodka tozdiv so namreč v prvih štirih mesecih letošnjega leta opravili poračun med plačanimi akontacijami tega davka v letu 1980 in ugotovljeno dejansko obveznostjo na podlagi zaključnih računov za leto 1980. To pa je imelo za posledico precejšen izpad priliva davka iz dohodka tozdiv v tem obdobju, saj le-ta znaša glede na predvideno realizacijo za 4 mesece 55,9 %, ali 259,2 milijona dinarjev.

Presežek davka iz dohodka tozdiv bi sicer morali na podlagi zakona o davku iz dohodka tozdiv prenesti kot akontacijo med prihodke tega davka za leto 1981, vendar se izjemoma, v skladu s sprejetimi sklepi Skupščine SR Slovenije ob obravnavi informacije o gospodarskih gibanjih v prvih dveh mesecih letošnjega leta, po predlogu tega zakona, prenese in dodeli Samoupravnemu skladu za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane za zaščito življenjskega standarda ljudi.

Preostala razlika med doseženimi dohodki in uresničeni odhodki v višini 105 milijonov, pa se na podlagi zakona o proračunu za leto 1981 v celoti prenese na planirano postavko, prenos več doseženih prihodkov po zaključnem računu proračuna za leto 1980.

Ob zaključku lahko ugotovimo, da so se vsa sredstva republiškega proračuna v letu 1980 uporabljala strogo namensko in da so bila sredstva za financiranje negospodarskih investicij porabljena le za tiste namene, ki jih je izvezel zvezni zakon o omejevanju negospodarskih investicij. Zaradi neugodne bilančne situacije pa so bila v letu 1980 zagotovljena za 32,4 mio dinarjev nižja sredstva za financiranje negospodarskih investicij, kot jih je predvideval zakon o investicijskih vlaganjih oziroma je znašala realizacija tega zakona v 1980. letu, 75 %.

Dosledno so bila upoštevana določila dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka za leto 1980, saj je znašala nominalna rast osebnih dohodkov 15 % in je pod nedovoljenim nivojem.

Predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije so obravnavali tudi Odbora za finance Zbora občin in Zbora združenega dela ter Zakonodajno-pravna komisija, ki k predlogu zakona nimajo pripomb. Celo več, ocena predlagatelja je, da so delegati izrazili v razpravah dokajšnjo zaskrbljenost, ali bo SR Slovenija ob eventualnih nadaljnjih redukcijah splošne porabe lahko opravljala svoje funkcije.

Izvršni svet predlaga zboru, da zakon o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980 sprejme v predloženem besedilu. Hvala!

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Izvršni svet tudi predlaga, da obravnava zbor akt v smislu 295. člena poslovnika, to je po hitrem postopku. Želi kdo o tem predlogu Izvršnega sveta razpravljati? (Ne.) Če ne, potem

prosim, da glasujete! Kdo je za? (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog izvršnega sveta.

Predlog zakona ste dobili. Dobili ste tudi redakcijske popravke in po pomoti izpadlo 25. a stran.

Predlog zakona sta obravnavala Odbor za finance in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročala. Želita poročevalca besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo! Pismenih prijav za razpravo ni. Želi kdo besedo? (Ne.)

Če ne, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog zakona! Kdo je za? (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog zakona.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o javnih cestah.

Osnutek zakona je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Andreja Grahorja, člana Izvršnega sveta in predsednika Republiškega komiteja za promet in zveze.

Ker je danes zadržan na dveh zborih, trenutno ni navzoč.

Zato predlagam, da preidemo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa.

Predlog za izdajo zakona in teze za osnutek je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Franca Bajta, namestnika republiškega sekretarja za notranje zadeve in tovarišico Dorotejo Stipaničev, pomočnico republiškega sekretarja. Želi predstavnik predlagatelja besedo? (Da.) Besedo ima tovarišica Stipaničeva.

Doroteja Stipanič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Predloženi predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa je pripravljen na podlagi ugotovitve, da je sedaj veljavni zakon o varnosti cestnega prometa, ki je bil sprejet v letu 1975, potrebno uskladiti z novim zveznim zakonom o temeljnih varnosti cestnega prometa, ki je bil sprejet lansko leto. Poleg tega pa je na podlagi znanstvenih raziskav in izkušenj, ki izhajajo iz prakse, potrebno nekatere določbe republiškega zakona na novo ali drugače urediti. Tako so raziskave raznih inštitutov iz drugih držav, pri nas pa Inštituta Kirilo Savič in našega prometno-tehničnega inštituta, služile za ureditev vprašanj v zvezi s pešci kot udeleženci v cestnem prometu, različnih omejitev hitrosti, zavarovanja cestišč ob delih na cesti in podobno.

Dosedanje izkušnje kažejo, da je izobraževanje kandidatov za voznike preveč osredotočeno na znanje praktične vožnje, premalo pa na seznanjanje bodočih voznikov z vsemi objektivnimi in subjektivnimi nevarnostmi v prometu in razvijanje humanejših odnosov med udeleženci v prometu. Veliko število nesreč s traktorji je posledica pomanjkljive usposobljenosti traktoristov za delo s traktorji in pomanjkljive varnostne opreme traktorjev in podobno. Ker je število zadev oziroma vprašanj, ki jih je potrebno drugače ali na novo urediti, precejšnje, se predlaga nov zakon in ne, tako kot je bilo s programom skupščine predvideno, le spremembe in dopolnitve zakona.

Bistvo predlaganih novosti je naslednje. Z novim zakonom je potrebno doseči dvig varnostne in prometne kulture vseh udeležencev v prometu. To je

mogoče doseči s tem, da se da večji poudarek vzgojnemu in preventivnemu delu, ki bi bilo osredotočeno na razvijanje humanejših in bolj solidarnih odnosov med udeleženci v prometu. Poleg tega bi bilo potrebno vse, ki so kakorkoli posredno ali neposredno odgovorni za varnost v cestnem prometu oziroma lahko prispevajo k njej, z zakonom zavezati, da store vse za to, da bodo zagotovljeni vsi pogoji, ki omogočajo varen in pravilen potek prometa.

Sedaj veljavna prometna pravila bi dopolnili z nekaterimi pravili ravnanja, ki naj bi pripomogla k varnejši vožnji oziroma varnejšemu potekanju prometa. Večina dopolnitev tega poglavja v bistvu ne predstavlja novosti, saj so bile že sedaj določene v pravilniku o pravilih cestnega prometa, po svojem značaju pa spadajo v zakon. Na novo pa urejamo obveznost, da morajo biti traktorji opremljeni z varnostnimi kabinami ali varnostnimi loki. V Sloveniji imamo namreč zelo veliko nesreč s traktorji, ki se v velikem številu končajo s smrtjo traktorista, in sicer zaradi tega, ker ga traktor ob prevrnitvi pokoplje pod seboj. To pa je mogoče preprečiti le s tem, da so traktorji opremljeni z varnostnimi loki oziroma kabinami.

Poglavje zakona, ki ureja prevoz oseb, bi dopolnili z jasnejšimi določili, v katerih primerih in koliko oseb se sme voziti na priklópnih vozilih, traktorjih in kolesih.

Na novo bi v zakonu uredili promet vprežnih vozil, ježo in gonjenje živine, poleg tega pa bi uredili pravila o obnašanju pešcev na cesti. Tako bi določili, da pešci ne smejo prečkati vozišča izven prehoda za pešce na cestah z dvema ali več pasovi v eno smer in na nepreglednih mestih na cestah izven naselij, da morajo na mestu, kjer ni prehoda za pešce, pešci namero, da bodo prečkali cestišče, jasno nakazati z dvigom roke, da morajo hoditi ob robu cestišča, da morajo izven naselja ob slabi vidljivosti oziroma ponoči nositi odsevna telesa, otroci pa tudi v naseljih.

Z zakonom bi zavezali organizacije, ki popravljajo cestišča, da o tem pravočasno obvestijo organe za notranje zadeve in določili, katere osnovne varnostne ukrepe morajo sprejeti, ko vzdržujejo oziroma popravljajo ceste.

Ker vsa vprašanja v zvezi z alkoholiziranostjo podrobno ureja zvezni zakon, bi v republiškem zakonu zaradi jasnosti določili le, da vse določbe zveznega zakona, ki se nanašajo na poklicne voznike, veljajo tudi za voznike inštruktorje.

Veliko število nesreč s traktorji je posledica nepoznavanja oziroma neznanja ravnanja s traktorji. Zato naj bi po novem zakonu izpit za traktor vseboval tudi izpit iz znanja o varnem upravljanju s traktorjem. Te tečaje naj bi tehnično izpeljale organizacije s področja kmetijstva. Izpit iz znanja o varnem upravljanju s traktorji pa naj bi v bodoče opravljali vsi, tudi tisti, ki imajo izpit B, C ali D kategorije, ki so doslej lahko vozili traktor brez izpita za trakor.

Vprašanja, ki se nanašajo na izobraževanje, usposabljanje voznikov, organiziranje in delo avto šol in izobraževanje inštruktorjev, izpite za voznike in voznike-inštruktorje, bi v novem zakonu bistveno drugače uredili. Program izobraževanja za voznike naj bi bil širši. Vseboval bi tudi tvarino, ki bi vplivala na razvoj humanejših in solidarnnejših odnosov. Seznanjali bi kandidate za voznike z vsemi subjektivnimi in objektivnimi nevarnostmi v prometu.

Krog tistih, ki lahko organizirajo oziroma izvajajo dejavnost avto šol, bi zožili, tako da bi se avto šola lahko ustanovila kot organizacija združenega dela, poleg tega pa bi dejavnost avto šole lahko opravljale le še organizacije združenega dela s področja prometa ali izobraževanja in avto-moto društva, organizacije Ljudske tehnike ter združenje šoferjev in avtomehnikov. Poleg uprav-

nega nadzora bi nad delom avto šol predvideli tudi strokovno pedagoški nadzor. Poostriili bi tudi pogoje, kot so število inštruktorjev in tehnične pogoje za ustanovitev avto šole.

Prav tako bi z namenom, da bi dvignili strokovni nivo predavanj oziroma predavateljev, poostriili osnovne pogoje, ki jih morajo izpolnjevati vozniki inštruktorji. Le-ti bi morali imeti najmanj srednjo izobrazbo in ne, tako kot doslej, le osemletko. Poleg tega pa bi predvideli, da lahko prometne predpise in poznavanje motornega vozila poučuje tudi oseba, ki nima izpita za voznika inštruktorja, ima pa vsaj srednjo izobrazbo in dodatno strokovno pedagoško in andragoško usposobljenost po posebnem vzgojno izobraževalnem programu.

Po novem zakonu naj bi občine same imenovala izpitne komisije in določale stroške za izpite. V ocenjevanje kandidata pa bi bil vključen tudi inštruktor.

Z novim zakonom bi predvideli možnost, da se za registracijo vozil pooblasti organizacija, ki opravlja tehnične preglede, kar se v praksi že uspešno izvaja.

Določbe zakona v zvezi s tehničnimi pregledi, pooblastili uradnih oseb in kazenske določbe pa bi uskladili z zveznim zakonom in zakonom o prekrških. Ponovno pa bo treba proučiti vlogo in naloge svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in jih ustrezno vgraditi v zakon.

Izvajanje predloženega zakona za družbenopolitične skupnosti ne bo terjalo dodatnih finančnih sredstev.

Ob tej priložnosti pa bi rada opozorila še na naslednje. Vprašanje zavarovanja rešuje zvezni zakon o temeljnih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja, ki določa obvezno zavarovanje le za motorna vozila, ne predvideva pa obveznega zavarovanja še za druga vozila na motorni pogon, kot je to, na primer, traktor. Ker je število nesreč, v katerih so udeleženi traktorji, dokaj veliko, bi želeli, da bi bili tudi traktorji obvezno zavarovani za škodo nasproti tretji osebi. Postavlja pa se vprašanje, ali bi to vprašanje rešili na republiškem nivoju s posebnim zakonom ali z dopolnitvijo zveznega zakona o temeljnih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja.

Tovarišice in tovariši delegati! Predlagam, da sprejmete predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa v besedilu, kot ga je predložil Izvršni svet.

Predsednica Silva Jerob: Hvala lepa! Predlog za izdajo zakona in teze so bile objavljene v prilogi III. Poročevalca. Obravnavala sta ga Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročala. Želita poročevalca besedo? (Ne želita.)

Pričenjam razpravo! Besedo ima tovariš Hinko Žolnir, delegat iz občine Slovenska Bistrica. Prosim!

Hinko Žolnir: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Na 48. seji skupine delegatov Skupščine občine Slovenska Bistrica za Zbor občin smo na predlog Avto-moto društva Slovenska Bistrica sprejeli k predlogu za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa mnenje, da je drugi odstavek 79. teze, kjer se zahteva, da so redno zaposleni štirje inštruktorji, preoster, saj bodo nekatere občine v Sloveniji ostale brez avto šol, tečajniki pa bodo morali hoditi v tečaje v večje centre. Ni pa jasno, če bo mogoče organizirati dislocirane avto šole. Hvala lepa!

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Andrej Babič, delegat iz Kranja, ima besedo!

Andrej Babič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov iz Kranja je obravnavala predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa in k predlogu nima pripomb. Imamo pa več načelnih in konkretnih pripomb k tezam za osnutek zakona.

K 14. tezi: V prvi točki prvega odstavka ni jasno definirano, kakšna sme biti največja hitrost avtobusa in trolejbusa, kadar ne vozita stoječih potnikov. To posebej velja za primestne proge, ki potekajo izven omejitev, določenih v naseljih. Menimo, da bi v tem primeru avtobusi smeli voziti hitreje, če to konstrukcija dopušča.

Zakonodaja omejuje hitrost samo osebnim avtomobilom, ki vlečejo pokvarjeno vozilo na motorni pogon. Za primere vleke prikolic z osebnimi vozili pa ni omejitev. Velikokrat pa so te prikolice velike in težke, hitrost nad 80 km/h v takšnem sklopu vozil bistveno zmanjšuje stabilnost in s tem varnost, zato predlagamo, da se tem vozilom omeji hitrost na 80 km/h, če imajo prikolice, težke nad 750 kg.

K 29. tezi: Predlog določa, da smejo avtobusi z zgibno konstrukcijo voziti samo v mestnem prometu. Menimo, da ta ukrep ni dober, saj bo povzročil večjo gnečo na avtobusih. Strinjamo se s predlogom Odbora za družbenopolitični in komunalni sistem.

K 45. tezi: Ta teza določa, da vodnik vprege ne sme biti pod vplivom alkohola. Menimo, da bi isto moralo veljati tudi za jezdece in za gonjače živine.

K 49. tezi: Konec tretjega odstavka bi bilo treba dopolniti še z: »iz šole, ki jih določa prometno varnostni načrt šole«.

K 55. tezi: Konec naj bi se glasil: ... »mora najmanj trikrat utripati«.

K 77. tezi: Ta teza naj določi, da mora imeti voznik delovnega stroja pri sebi tudi potrdilo o usposobljenosti za delo z delovnim strojem.

K 79. tezi: Pridružujemo se mnenju občine Slovenska Bistrica. Imamo enak predlog, da je to prezahtevno. Vprašujemo tudi, ali je predlagatelj, ko je oblikoval to tezo, imel pred očmi načrt novih šol, kje bodo te sploh mogoče?

K 89. tezi: Glede podaljšanja veljavnosti inštruktorskega dovoljenja predlagamo naslednje: Voznik-inštruktor oziroma učitelj predpisov, ki je zadnje dve leti redno poučeval v avto šoli, podaljša dovoljenje na podlagi potrdila avto šole, da je redno poučeval zadnji dve leti in se tudi stalno strokovno izpopolnjeval. Inštruktorji oziroma učitelji predpisov, ki ne poučujejo redno, pa naj podaljšajo veljavnost inštruktorskega dovoljenja tako kot določa tretji odstavek te teze.

K 95. tezi: Določilo tretjega odstavka te teze ni primerno, saj bo povzročilo več problemov. Potrebno bo zaposliti nove delavce v upravnih organih za notranje zadeve, ker sedaj zaposleni niso člani izpitnih komisij niti ne izpolnjujejo pogojev za člane komisije. Novo zaposlovanje pa ni v skladu z družbenimi dogovori in kadrovske politiko.

Sedaj delajo izpitne komisije, ki jih sestavljajo pogodbeni člani, le popoldan. S profesionalizacijo izpitnih komisij pa bo treba spremeniti njihov delovni čas. To pa pomeni dodatne težave za kandidate. Poseben problem bo tudi financiranje komisij, čeprav je poročevalka trdila, da ne bodo potrebna nova sredstva. Vendar bodo glede na to tezo potrebna nova sredstva. 95. teza zahteva nova sredstva, če bo sprejeta tako kot je predlagana.

K 103. tezi: Izpitna komisija ni strokovno usposobljena niti ni pooblaščen, da lahko zahteva od kandidata, da opravi zdravniški pregled. Zato predlagamo, da bi moral vsak kandidat priložiti k priglasitvi za izpit tudi mnenje lečečega zdravnika o sposobnosti za vožnjo.

K 114. tezi: Predlagamo, da vozniki, ki so dopolnili starost 65 let, opravijo vsake tri leta le kontrolni pregled vida.

K 121. tezi: Predlagamo, da zakon vsebuje oba odstavka te teze.

K 130. tezi: Prvi odstavek te teze naj se glasi: »Naj pomanjkljivosti odstrani in ji določi rok.«

K 9. poglavju predlagamo, da se v zakonu upošteva varianta, to je, da se prej imenovani Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu preimenuje v Svet za prometno varnost. Hvala lepa!

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Tone Kogovšek, delegat iz občine Grosuplje. Prosim!

Tone Kogovšek: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov je na svoji seji 22. 5. med drugim obravnavala tudi besedilo predloga za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa.

Delegati podpiramo predlog za izdajo zakona. Imamo pa pripombo k 29. tezi, ki predvideva, da se avtobusi z zgibno konstrukcijo lahko uporabljajo samo v mestnem prometu.

Glede te teze se popolnoma strinjamo s stališčem Odbora za družbenopolitični in komunalni sistem Zbora občin, ki je v svojem poročilu ob predlogu za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa, s tezami predlagal, da se avtobusi zgibne konstrukcije lahko uporabljajo tudi v primestnem prometu s tem, da naj se iz varnostnih razlogov to omogoči le na tistih cestnih odsekih, kjer je to glede na tehnične lastnosti ceste še varno. Zakon pa naj določi način, kako se bo s tega vidika ugotavljala primernost posameznih primestnih prog.

Za celotno Slovenijo je namreč značilna izredno velika dnevna migracija zaposlenega prebivalstva, zlasti pa je ta velika na primestnih območjih. Na mnogih območjih so transportne organizacije že uvedle avtobuse zgibne konstrukcije. Prepoved uporabe teh avtobusov v primestnem prometu bi pomenila motnje v javnem transportu, zlasti ob konicah prihoda in odhoda z dela. Transportne organizacije pa bi imele večje finančne in kadrovske težave s preusmeritvijo na drugačna vozila. Pri tem moramo upoštevati tudi poostrene pogoje varčevanja z energijo in pa že kronično pomanjkanje kadrov. Hvala!

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Dr. Hermin Vidoz, delegat iz občine Radlje ob Dravi, ima besedo.

Dr. Hermin Vidoz: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Naša delegacija, ki je razpravljala o predlogu za izdajo zakona, je sprejela sklep, da naj se predlog za izdajo zakona sprejme. Dajemo pa posamezne pripombe k trem tezam.

K 56. tezi naj bi se dodalo, da naj bo razsuti tovor na vozilu zaščiteno, tako da se ne more razsipati po cesti. Kot nam je bilo do sedaj znano, cestna podjetja, ki vozijo razsute tovore, pesek, žaganje in podobne stvari, nimajo zavarovanega tovora in se za njimi vleče prava vlečka in dim. V zakonu nismo našli ustrezne klavzule, ki bi omogočala varen prevoz takih tovorov.

V 58. tezi se je vrnila, verjetno že iz prejšnjega zakona, določba, da lahko organ milice zahteva prevoz ponesrečenca do bližnje zdravstvene ustanove oziroma do bolnišnice. Po podatkih, ki so nam na voljo — mislim, da so Francozi o tem izdelali posebno študijo — se je pokazalo, da težki poškodovanci v 75 % umrejo zato, ker so neustrezno prepeljeni v bolnico. Menim pa, da ponoči ali ob mraku ne more ne miličnik ne zdravnik pa tudi nihče drug videti, v kako težkem stanju je poškodovanec. Mreža reševalnih postaj prve pomoči z dobro opremljenimi vozili je v Sloveniji tako gosta, da lahko pride reševalec v primer-nem času na mesto vsake nesreče in je lahko vsak ponesrečenec pravilno pre-peljan v bolnišnico. Zato predlagam, da se drugi in tretji odstavek tega člena črtata. Poleg tega naj se kazensko sankcionira primer, če ponesrečenec pri takem prevozu slučajno umre, in naj gre v zapor tako miličnik kot voznik, ki je tega ponesrečenca prepeljal.

Poleg tega se je pojavilo še vprašanje, kaj če voznik sam, na lastno inicia-tivo odpelje ponesrečenca, ne da bi čakal na milico oziroma na druge ude-ležence.

Zakon tudi ne predpisuje dodatne opremljenosti za reševalne avtomobile. Naši reševalci predlagajo, da bi poskušali v okviru 58. člena predpisati še do-datno opremo. Reševalno vozilo naj ima dve luči, in sicer poleg modre naj bi bila še rdeča utripajoča luč. Vemo namreč, v določenem dnevnem času modre luči ni videti, sirene pa ne slišimo. Dvojna izmenjalna luč bi se verjetno v dolo-čenem dnevnem obdobju boljše videla.

Naša skupina je imela še pripombo k 85. tezi, ki govori o usposabljanju voz-nikov traktoristov. Zdelo se nam je popolnoma odveč, da naj bi voznik traktorist pri svoji praktični vožnji na cesti imel ob sebi inštruktorja, posebno, če ima voznik traktorist višjo stopnjo usposobljenosti, na primer A, B in C kategorijo. Na cesti prav gotovo ne rabi še dodatnega inštruktorja, pač pa smo predlagali, da bi se z inštruktorjem ugotavljala njegova sposobnost za praktična dela na posebno izpostavljenih terenih, na bregovih, v gozdu itd.

Poleg tega smo še predlagali, da bi se preizkus praktičnega znanja o var-nosti pri delu ponavljal, in sicer, da bi voznik traktorja ta preizkus opravljal vsake tri leta. Tehnologija se razvija tako, da je danes možnost dodatnih del, ki se lahko opravljajo s traktorjem, tako obsežna, da je enkratni preizkus zna-nja verjetno odveč. Kdo in kako bi to opravil, bi prepustili organizaciji, ki se na to bolje spozna.

Poleg tega mi je padlo v oči, da je dovoljeno voziti traktor tudi osebi, ki je stara 15 let. Če računamo, da je to močan pogonski agregat do 45 konjskih sil, da lahko vozi s hitrostjo do 30 km po različnih poteh in po različno kvali-tetnih cestah, da lahko vozi s prikolico in tako naprej, se mi zdi, da je od nas neodgovorno, da bi sprejeli predpis, da lahko tudi otroci upravljajo tako težka in nevarna vozila. Hvala lepa!

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Želi še kdo besedo? Pismenih prijav ni več. Besedo ima tovariš Mirko Bitenc, delegat iz občine Domžale.

Mirko Bitenc: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupščina občine Domžale je na zasedanjih zborov dne 20. 5. 1981 obravnavala predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa. Po obravnavi so bile sprejete naslednje pripombe ter stališča k predlogu za izdajo. Navedel bom samo dva predloga, ki še nista bila zajeta v razpravi.

V drugem odstavku 6. člena naj se doda nova točka, da lahko pristojni organ odredi posek drevja ob cestah. Gre namreč za vrsto zasenčenih cestišč, ki v zimskem času predstavljajo pravo past zaradi poledice. Poleg tega imamo razne nasade, ki omejujejo vidljivost tik ob cesti. Ne nazadnje pa drevje ob cesti z nanosom listja povzroča drsnost in je to eden izmed objektivnih vzrokov naletov vozil oziroma drugih oblik nesreče.

Poleg tega naj bi predlagatelj proučil možnost registracije novega motornega vozila že pri organizaciji kjer ga kupi, s tem da kupcu zmanjšamo pota in stroške, še zlasti pa, da prodajalce prisilimo, da bodo prodajali resnično uporabna vozila!

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Miha Petan, delegat iz občine Celje. Prosim!

Miha Petan: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov Skupščine občine Celje za Zbor občin Skupščine SR Slovenije je na seji dne 22. maja tega leta k predlogu za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa predlagal naslednje dopolnitve oziroma korekture.

5. tezo je treba dopolniti in pripisati, da lahko nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili na mestnih ulicah opravljajo tudi komunalni nadzorniki.

8. tezo je treba dopolniti, tako da se glede nudenja strokovne pomoči pri izvajanju prometno izobraževalnega programa in racionalnega izvajanja tega programa doda tudi Zveza združenj šoferjev in avtomehaničarjev v SR Sloveniji. Alternativa pa je, da se 8. teza črta, naloge in pristojnosti pa prenesejo na Zavod za šolstvo.

14. teza ima določilo, ki omejuje hitrost za avtobuse in trolejbus v mestnem prometu na 50 km na uro, če potniki stojijo. Predlagamo, da se hitrost za primestni avtobus poveča do maksimalno dovoljene hitrosti, to je 60 km na uro.

Obrazložitev: V SR Sloveniji je okoli 60% primestnih linij. Ti avtobusi vozijo po vseh magistralnih in regionalnih cestah. Hitrost 50 km na uro bi povzročila velike zastoje v prometu, saj bi predstavljali avtobusi resno oviro drugim vozilom. Poleg tega pa je tako majhna hitrost na cestah, kot na primer Celje—Velenje ali Celje—Slovenske Konjice in podobno, povsem neprimerna in ekonomsko neutemeljena. Vozila sploh ne bi mogla voziti v direktni prestavi oziroma bi ovirala promet.

26. tezo je treba uskladiti z 81. členom zakona o temeljih varnosti cestnega prometa, ki določa, da je ponoči in podnevi ob zmanjšani vidljivosti dovoljeno vleči vozilo na motorni pogon le, če ima na svoji zadnji strani prižgane rdeče luči za označevanje vozila, ali če ga vleče motorno vozilo, ki pri vleki uporablja rumeno, vrtečo se luč.

28. teza določa, da se ne smejo v javnem linijskem prometu ali v prostem cestnem prometu uporabljati avtobusi, ki so po svoji konstrukciji namenjeni za prevoz potnikov v mestnem in primestnem prometu. Predlagam, da se pri pogodbenih prevozi, kjer se prevozi opravljajo na primestnih linijah v oddaljenosti 40 do 50 km, izjemoma lahko uporabljajo avtobusi, namenjeni za primestni promet.

Obrazložitev: Prevoz delavcev se opravlja pogodbeno. Relacije so daljše in znašajo tudi do 50 km. Število potnikov ni vedno enako, zato se dogaja, da je v avtobusu več potnikov kot je sedežev.

K 29. tezi predlagamo, da se drugi odstavek te teze glasi: »Avtobus zgibne konstrukcije se lahko uporablja v mestnem in primestnem prometu na tistih relacijah, ki jih na predlog odobri Republiški sekretariat za notranje zadeve.«

Obrazložitev: Vozila zgibne konstrukcije bodo obratovala pri nas zlasti na linijah Celje—Prebold, Celje—Laško, Celje—Šentjur in Celje—Vojnik, kjer so največja nihanja števila potnikov predvsem v konicah. Na teh linijah ni nobene ovire za vozila takšne konstrukcije in bi bilo skrajno neekonomično, da bi jih prepovedali, saj bomo lahko z njimi reševali potrebe potnikov.

37. teza se glasi: »V avtobusu, ki vozi v javnem linijskem in prostem cestnem prometu se sme voziti le toliko oseb, kolikor ima vozilo vgrajenih sedežev.« Predlagam, da se prvi odstavek glasi: »V avtobusu, ki vozi v javnem linijskem in prostem cestnem prometu, se sme voziti le toliko oseb, kot je navedeno v prometnem dovoljenju.«

Za drugim odstavkom te teze je treba dodati: »Voznik avtobusa ne sme vključiti levega smernega kazalca za vključevanje v promet, dokler nima zaprtih vrat.«

Obrazložitev: V javnem linijskem in prostem cestnem prometu vozijo tudi vozila mestne konstrukcije, ki imajo registrirana stojišča, zato člen ni pravilno formuliran.

Predlagamo dopolnitev 38. teze, in sicer: Če vozi avtobus medkrajevne konstrukcije potnike v primestnem prometu, je dopustno voziti tudi do 20 stoječih potnikov, s tem da se mu maksimalna dovoljena hitrost vožnje zmanjša na 60 km na uro.

Obrazložitev: Vozila medkrajevne konstrukcije lahko v izjemnih primerih ravno tako varno prevažajo nekaj stoječih potnikov, ki se držijo za sedeže, kot mestni avtobusi, če se dovoljena hitrost zmanjša za 20 km na uro. So primeri, ko je na postajališču nekaj potnikov več kot ima avtobus prostih sedežev, ki bi se hoteli peljati morda le eno ali dve postaji v službo, k zdravniku ali podobno, pa jih zaradi teh določil sprevoznik ne sme vzeti in lahko znova čakajo več kot uro na prevoz, če sploh pride avtobus s praznimi sedeži. Teh primerov je zelo malo na linijah Celje—Ljubljana in Celje—Maribor, veliko več pa na drugih.

V 71. tezi je v besedilu treba besedo: »prošnjo« nadomestiti z besedo: »vlogo«.

V 114. tezi naj varianta odpade. Iz podatkov, s katerimi razpolagamo, je razvidno, da razen redkih izjem vozniki nad 65 let ne povzročajo prometnih nesreč.

V 123. tezi je treba dodati še besedilo o obveznem evidentiranju koles z motorjem, enkratnem tehničnem pregledu in obveznem zavarovanju proti odgovornosti za škodo, povzročeno drugim.

V 126. tezi je treba v drugem odstavku konkretnije opozoriti, kaj je prevoz potnikov za lastne potrebe in s kakšnimi vozili se opravlja. Sedanje besedilo dovoljuje tolmačenje, da gre tudi za osebne avtomobile, ker se z njimi prav tako opravlja prevoz potnikov.

Prav tako imamo pripombo k določilu zakona, ki odreja delovni čas voznikov oziroma minimalni nepretrgani 10-urni počitek med eno in drugo izmeno. Menimo, da je določilo v celoti sprejemljivo za vožnjo na medkrajevnih in daljših linijskih progah. V primeru pogodbenih prevozov (delavske proge), ko ima voznik na dan komaj 4 ure efektivne vožnje, bi morali to določilo dopolniti

tako, da bi črtali maksimalni nepretrgani počitek 10 ur med koncem delovnega dne in začetkom naslednjega delovnika.

Predsednica *Silva Jereb*: Hvala lepa! Besedo ima tovarišica *Jožica Černič*, delegatka iz občine Piran. Prosim!

Jožica Černič: Tovarišica predsednica, tovariši delegati! Skupščina občine Piran je na seji vseh treh zborov dne 23. maja 1981 v zvezi z obravnavo predloga za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa, s tezami za zakon, kot konferenca delegacij za Zbor občin in Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije, sprejela naslednji predlog:

K 1. odstavku 6. teze osnutka zakona o varnosti cestnega prometa, naj se doda 5. točka, ki se glasi: »Lahko dovoli promet in parkiranje vozil občanov s stalnim prebivališčem v ulici ali na trgu, za katerega velja prepoved prometa za vsa vozila.«

Obrazložitev: Z navedeno dopolnitvijo bi dosegli boljšo zakonsko osnovo za urejanje prometa v starem mestnem jedru Pirana, in sicer v tem smislu, da se v posameznih predelih mesta, kjer je sicer prepovedan promet, dovoli promet za vozila stalnih prebivalcev. Bolj točna opredelitev reševanja tega problema je nujna, saj se v praksi v takšnih prometnih razmerah, kjer sta promet in parkiranje problematična, v mestih že uporablja. Hvala.

Predsednica *Silva Jereb*: Hvala lepa! Še kdo želi besedo? (Da.) Besedo ima tovariš *Stojan Droč*, delegat iz občine Izola.

Stojan Droč: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Ob obravnavi predloga za izdajo zakona smo prišli do zaključka, da je glede avtobusov zgibne konstrukcije zelo ozek. Avtobusi zgibne konstrukcije vozijo vsak dan iz Kopra v Piran, veliko pa je tudi turističnih avtobusov zgibne konstrukcije na naši obali. Naša delegacija meni, da ne kaže sprejemati take omejitve, če ni nujno potrebno. Predpišejo pa naj se posebni pogoji glede opremljenosti avtobusov, ki se morajo spoštovati zaradi varnosti. Hvala lepa.

Predsednica *Silva Jereb*: Hvala lepa! Dobili smo še dve pismeni stališči iz Ormoža in Tolmina. Ormoško se nanaša zlasti na inštruktorje, tolminsko pa med drugim tudi na varnost predšolskih otrok. To bomo posredovali predlagatelju, ker se delegata nista odločila za razpravo.

Želi še kdo besedo? (Ne.) Če ne, potem zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa se sprejme.
2. Osnutek zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi osnutka zakona naj predlagatelj upošteva pripombe, predloge in mnenja, dane v poročilih delovnih teles skupščine in zbora, pripombe skupin delegatov in pripombe delegatov na seji zbora.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o knjižničarstvu.

Osnutek zakona je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet in za svojega predstavnika določil dr. Iztoka Winklerja, člana izvršnega sveta in predsednika Republiškega komiteja za kulturo in znanost. Tovariš Winkler, želiš besedo? (Da.)

dr. Iztok Winkler: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Predloženi zakon o knjižničarstvu ureja in obravnava eno najbolj razširjenih in najbolj dostopnih oblik posredovanja kulturnih dobrin. Pri tem gre za kulturno dejavnost v najširšem pomenu besede, za dejavnost, ki ni namenjena le zadovoljevanju kulturnih potreb v ožjem smislu, temveč v enaki meri tudi izobraževanju in razvoju strokovnega in znanstvenega dela.

Sedanji zakon o knjižničarstvu iz leta 1961 obravnava predvsem splošno-izobraževalne knjižnice. Te so v veliki meri že postale sestavni del in sredstvo za zadovoljevanje vsakdanjih kulturnih potreb človeka ter pomoč pri njegovem ustvarjalnem angažiranju v družbi, zlasti v kulturnem življenju.

Manj organizirane pozornosti, zlasti normativne, pa smo doslej namenjali tako imenovanim specialnim knjižnicam, torej tistim, ki v največji meri zadovoljujejo vsakdanje delavčeve delovne potrebe in omogočajo njegovo ustvarjalno angažiranje pri delu. Prav pri razvoju specialnih knjižnic smo v zadnjih 15 letih dosegli tudi največjo kvantitativno rast. Te premike v razvoju knjižničarstva skuša predlagani zakon upoštevati in jih usmerjati, zato postavlja načelo, da je knjižnično-informacijski sistem v Sloveniji enoten. Njegova enotnost pa je zagotovljena z enotno strokovno obdelavo gradiva, z enotnim načinom zbiranja in obdelave informacij, s skupnim zagotavljanjem centralnih katalogov, z razvijanjem medknjižnične izposoje in drugim. Ta enotnost pa seveda ni sama sebi namen; omogoča sodelovanje, racionalnost, preglednost in s tem učinkovito usmerjanje knjižničarske dejavnosti. Samo enotno organizirano in enotno delujoče knjižničarstvo lahko upravičeno imenujemo enoten knjižnično-informacijski sistem. Samo tako knjižničarstvo je lahko del družbenega informacijskega sistema, samo tako knjižničarstvo lahko uspešno sodeluje z drugimi podobnimi sistemi doma in v svetu. Osnutek predloženega zakona našemu knjižničarstvu vse to tudi nalaga.

K uveljavljanju takšne enotnosti v praksi bo lahko bistveno prispevala tudi smotrno organizirana matična dejavnost, torej dejavnost, s katero bomo utrjevali in razvijali strokovnost, organiziranost in povezanost knjižničarske dejavnosti. Matična dejavnost pa je doslej organizirana predvsem po teritorialnem načelu. Razčlenitev in razširitev knjižnične mreže, zlasti mreže specialnih in visokošolskih knjižnic v zadnjih 15 letih pa je narekovala na novo proučiti kje, komu in po kakšnih kriterijih naložiti naloge matične dejavnosti. Od tod predlagana rešitev, ki splošno-izobraževalne knjižnice povezuje med matične dejavnosti predvsem po teritorialnem načelu, specialne pa tudi po strokovnih in znanstvenih področjih. Matične dejavnosti po posameznih strokovnih oziroma znanstvenih področjih pa bo še naprej povezovala in usklajevala osrednja matična služba, ki jo bo opravljala Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Razumljivo pa je, da nam niti materialni niti kadrovski pogoji še ne omogočajo, da bi vse knjižnice ne glede na to, kje so in kakšna je njihova funkcija, vključevali v enoten sistem. Zato osnutek zakona določa obvezne udeležence enotnega sistema, za ostale knjižnice pa postavlja vključevanje v sistem zgolj kot usmeritev.

Osnutek zakona prvič ureja tudi vlogo samoupravnih interesnih skupnosti pri razvoju knjižnične dejavnosti. Kulturne, izobraževalne in raziskovalne skupnosti niso opredeljene le kot mesto za svobodno menjavo programov knjižničarske dejavnosti, temveč so v veliki meri tudi mesto za urejanje drugih odnosov med uporabniki in knjižničarskimi delavci. Tako je v osnutku zakona opredeljena vloga ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti pri ustanavljanju novih knjižnic, pri določanju vrste in stopnje strokovne izobrazbe strokovnih delavcev v knjižnicah in pri določanju matičnih knjižnic.

Ker knjižničarska dejavnost posega na področje vsaj treh samoupravnih interesnih skupnosti, določa osnutek zakona, da morajo Kulturna, Izobraževalna in Raziskovalna skupnost Slovenije glede razvoja knjižničarske dejavnosti med seboj sodelovati in ustanoviti za to področje skupni organ. Tak skupni organ bo Strokovni svet za knjižničarstvo, ki bo obravnaval stanje in razvoj knjižničarske dejavnosti ter bo strokovni predlagatelj obveznih navodil, normativov in standardov. Gre torej za organ, ki bo s svojo strokovnostjo, pretehtanostjo in družbeno razgledanostjo analiziral in ocenjeval temeljna vprašanja našega knjižničarstva in dajal skupne strokovno-politične osnove za odločanje o teh vprašanjih v vseh treh samoupravnih interesnih skupnostih. Smotnost ustanovitve takega organa narekuje tudi dosedanja praksa, ko so doslej vse tri samoupravne interesne skupnosti vsaka zase, neodvisno in pogosto zelo različno reševale vprašanja s področja knjižničarske dejavnosti in to tista vprašanja, ki bi morala biti nedvomno enotno urejena.

Vse predlagane rešitve naj torej omogočajo in zagotavljajo nadaljnji hitrejši in bolj organiziran razvoj knjižničarstva v Sloveniji, njegovo racionalnejšo organiziranost in preobrazbo v tej smeri, da bo resnično postalo opora vsakdanji človekovi dejavnosti, tako v njegovi organizaciji združenega dela kot v okolju, v katerem živi in pri njegovih ustvarjalnih ambicijah.

Dosedanja razprava o osnutku zakona je bila razmeroma živahna, vendar pa zajema predvsem knjižničarske delavce in mnogo manj uporabnike knjižničarskih storitev. Podprla je temeljne usmeritve zakona, opozorila pa je tudi na nekatera pomembna odprta vprašanja, ki bodo terjala bodisi nadaljnjo razpravo bodisi iskanje jasnejših zakonskih opredelitev. Iz tega sklopa naj omenim samo tri vprašanja.

1. Veliko razprav je povzročilo zlasti vprašanje matičnosti. Mnogi, zlasti knjižničarski delavci menijo, da bo treba v celoti odstraniti sedanjo ureditev, to je matičnost, organizirano po teritorialnem načelu. Vendar pa pri tem pozabljajo, da je že sedanji zakon omogočil, da se posamezne naloge matične dejavnosti prenesejo tudi na strokovne oziroma specialne knjižnice in da je bilo to uresničeno tudi v praksi. Ne kaže sicer zanikati pomena teritorialne povezanosti vseh knjižnic, ne glede na vrsto; ne kaže pa tudi zanikati velikega pomena povezovanja knjižnic po strokovnih oziroma znanstvenih področjih. Predlagatelj zato meni, da bi morali v nadaljnjih razpravah in pri izdelavi predloga zakona usmeriti pozornost v oblikovanje take matične dejavnosti, ki bo na eni strani zagotavljala povezanost knjižnic po teritorialnem načelu, po drugi strani pa tudi po strokovnih oziroma znanstvenih področjih; vse skupaj pa v delovni povezavi z republiško matično službo.

2. Predlagani osnutek zakona ne zahteva, da so šolske knjižnice, torej knjižnice osnovnih in srednjih šol, obvezno vključene v enoten knjižnično-informacijski sistem. To načelo je vzbudilo med nekaterimi knjižničarskimi delavci pomisleke. Načelno sta položaj in vloga šolskih knjižnic že urejena v

zakonu o osnovni šoli in zakonu o usmerjenem izobraževanju. Šolske knjižnice so namreč nujne in enakoyreden del vzgojnoizobraževalnega procesa. Name-njene so predvsem učencem in učiteljem teh šol, glede knjižničnega gradiva pa omejene na tisto, kar je nujno potrebno za vzgojnoizobraževalno delo. Zato s tega vidika ni potrebe, da jih obvezno vključimo v enoten knjižničnoinformacijski sistem, z vsemi nalogami, ki iz tega sledijo. Pač pa moramo zagotoviti, da bodo šolske knjižnice strokovno urejene in vodene po enotnih načelih bibliotekarske stroke. V tem smislu bo treba predlog zakona verjetno še dograditi.

3. Nekateri menijo, da bi morali izdajanje nekaterih izvršilnih predpisov prenesti iz upravnega organa v pristojnost nekaterih strokovnih organizacij združenega dela, na primer Narodne in univerzitetne knjižnice. Predlagatelj meni, da ni mogoče prenesti poblastil za izdajanje izvršilnih predpisov na organizacijo združenega dela. Potrebno pa je temeljito presoditi, katera so tista vprašanja, ki so povsem strokovne narave in zato stvar strokovne tehnologije knjižničarske stroke, katera pa vendarle taka, da zahtevajo ureditev s podzakonskimi predpisi in navodili. Pri tem želi predlagatelj posebej opozoriti, da bo dosledno vztrajal pri odpravi nepotrebnih administrativnih opravil, ki so se že začela širiti tudi na področju knjižničarske dejavnosti, kot je na primer zbiranje statističnih podatkov, posebej v okviru zavoda SR Slovenije za statistiko in republiške matične službe pri Narodni in univerzitetni knjižnici, in podobno.

Ta in podobna vprašanja bodo nedvomno predmet nadaljnjih razprav do priprave predloga zakona. V teh razpravah pa bi po mnenju predlagatelja morali bolj upoštevati, da urejanje odnosov na področju knjižničarske dejavnosti ni in ne more biti samo stvar knjižničarskih delavcev, ampak predvsem tistih, ki jim je ta dejavnost namenjena. Zato bi se morali v nadaljnje razprave uporabniki knjižničarske dejavnosti vključevati mnogo bolj zavzeto kot doslej.

Predlagatelj sprejema tudi vse pobude, ki so bile že dane v razpravi in v stališčih delovnih teles Skupščine SR Slovenije, ki bodo skupaj s pripombami iz nadaljnje razprave nedvomno koristen prispevek za smotrno oblikovanje predloga zakona. Izvršni svet zato predlaga, da predloženi osnutek zakona sprejmete.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Winkler! Osnutek zakona ste dobili. Danes na klop ste dobili tudi stališča in sklepe Sveta za kulturo pri Predsedstvu republiške konference SZDL, ki se je odločil, da bo organiziral širšo razpravo ob predlogu zakona, ker v fazi osnutka to ni bilo storjeno.

Osnutek zakona je naš zbor že obravnaval in sprejel na seji dne 9. 4. 1979, vendar so bili medtem sprejeti zakoni, ki urejajo osnove svobodne menjave dela. Na novo je bilo zakonodajno urejeno tudi celotno področje izobraževanja, raziskovalne dejavnosti in deloma kulturnih dejavnosti. To je narekovalo drugačno zasnovano zakona o knjižničarstvu, zato je izvršni svet ponovno predložil osnutek zakona in predlaga, da zbor ponovi drugo fazo zakonodajnega postopka.

O tem predlogu moramo glasovati. Kdor je za to, da ponovno obravnavamo osnutek zakona, naj prosim glasuje! (51 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog izvršnega sveta.

Osnutek zakona so obravnavali Odbor za družbenoekonomske odnose in razvoj, Komisija za narodnosti in Zakonodajno-pravna komisija, ki so zboru predložili pismena poročila. Poročevalci, želite besedo? (Ne.)

Danes na klop ste prejeli tudi predlog vsebinskega sklepa, ki naj bi ga po razpravi sprejel naš zbor. Predlog sklepa je bil pripravljen na osnovi dosedanjih razprav o osnutku zakona v delovnih telesih zbora in skupščine.

Na podlagi vseh gradiv pričujem razpravo. Besedo ima tovariš Božo Kočevar, delegat iz občine Novo mesto.

Božo Kočevar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za gospodarsko, socialno-zdravstveno in prosvetno-kulturno področje s sedežem v Novem mestu in skupina delegatov za Zbor občin iz občine Novo mesto sta na sejah dne 14. in 22. maja 1981 obravnavali osnutek zakona o knjižničarstvu in sprejeli naslednja stališča.

V prvem odstavku 11. člena naj se doda še alineja: »regionalne študijske knjižnice«. Dejavnost regionalnih študijskih knjižnic je namreč namenjena zadovoljevanju kulturnih potreb, splošnemu izobraževanju občanov, vzgojno-izobraževalnemu procesu v osnovnih, srednjih, višjih in visokih šolah ter strokovnemu in raziskovalnemu delu na posameznih področjih združenega dela in potrebam delavcev na tem področju.

V 21. členu naj se dodata besedi: »zbor delavcev«.

V aktu o prenehanju knjižnice je treba določiti knjižnico, ki bo prevzela bibliotečno gradivo.

V 27. členu naj se doda naslednje besedilo: »Dejavnost matične splošno-izobraževalne knjižnice za območje ene ali več občin opravlja knjižnica, ki jo določi občinska kulturna skupnost ali obvezno sporazumno več občinskih kulturnih skupnosti.«

V 29. členu naj se doda besedilo: »zbira in dokumentira tudi domoznansko gradivo.«

Za knjižnično gradivo in knjižnice, ki so kulturni spomeniki, naj veljajo predpisi o varstvu kulturnih spomenikov in zakon o varstvu naravne in kulturne dediščine.

Založbe, podjetja in trgovine s knjigami morajo knjige, ki jih nameravajo oddati kot odpadni papir, prej ponuditi matični knjižnici v odkup po ceni starega papirja. Če knjižnica ne sprejme gradiva v 30 dneh, lahko z njim razpolaga ponudnik.

36. člen naj se dopolni v tem smislu, da bi bil tudi v regiji in občini skupni strokovni svet in ne samo na nivoju republike.

Potrebno je nameniti pozornost tudi strokovnim kadrom na področju knjižničarstva.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Besedo ima tovarišica Breda Filo, predstavnica Univerzitetne knjižnice v Mariboru. Govorila bo tudi kot predstavnica Društva bibliotekarjev Slovenije.

Breda Filo: Spoštovana tovarišica predsednica, spoštovani delegati in delegatke! Kot predstavnica Društva bibliotekarjev Slovenije sem pooblaščenca, da podam stališča, ki so bila sprejeta v razpravah področnih društev bibliotekarjev in o katerih smo razpravljali na plenumu Društva bibliotekarjev Slovenije v Hrastniku. Stališča obravnavajo bistvena vprašanja knjižnično-informacijske službe in jih bom podala v najkrajši možni obliki.

1. Osnutek zakona povezuje vse knjižnice v enoten knjižnično-informacijski sistem in jih vključuje tudi v družbeni sistem informiranja. S tem zagotavlja našemu delovnemu človeku in občanu potreben pretok znanja in informacij.

2. Pogoj za uspešno delovanje enotnega knjižnično-informacijskega sistema je, da je vanj vključena vsa dokumentacijsko-informacijska dejavnost, tudi specializirane indok službe.

3. Le matičnost, ki je grajena na teritorialnem principu, zagotavlja enoten knjižnično-informacijski sistem, njegovo dostopnost vsem uporabnikom, racionalnost in ekonomičnost poslovanja ter smotrno koordinacijo. Na območju občine skrbi za strokovno organiziranost in usposobljenost občinska matična knjižnica, v SR Sloveniji pa Narodna in univerzitetna knjižnica. Povezovanje knjižnic pri pretoku informacij je možno po strokovni liniji urediti v mrežah strokovnih, šolskih in podobnih knjižnic in s tem ustvarjati dejansko oporo enotnemu knjižnično-informacijskemu sistemu, katere osnova je matičnost na teritoriju.

4. V enoten knjižnično-informacijski sistem se morajo povezovati vsi tipi knjižnic, tudi šolske in strokovne knjižnice v organizacijah združenega dela. Pretekla dvajseta leta so pokazala, da knjižnice, ki so prepuščene same sebi, niso opravičile sredstev, ki jih je družba dajala za njihovo ureditev ter dopolnjevanje.

5. Splošno-izobraževalna knjižnica mora, poleg zadovoljevanja kulturnih potreb, skrbeti tudi za potrebe izobraževanja občanov. Naša splošno-izobraževalna knjižnica je že prerasla tip knjižnice, ki bi skrbela za konjičke, vrtičkarstvo in podobno. Postala je že opora pri permanentnem izobraževanju in samoupravnem delovanju delovnih ljudi in občanov. Zato konkretno predlagamo, da se pri splošno-izobraževalni knjižnici pri skrbi za splošno izobraževanje izraz »splošno« črta.

6. Splošno-izobraževalne knjižnice, ki so premajhne, da bi bile samostojne organizacije združenega dela, naj se vključijo kot organizacijske enote v najbližjo razvito knjižnično mrežo.

7. Društvo bibliotekarjev Slovenije v celoti podpira stališče in pripombe Narodne in univerzitetne knjižnice k osnutku zakona.

Vsa stališča knjižničarskih delavcev temeljijo na osnovnem izhodišču naše službe, to je službi za uporabnike. Potrebe uporabnikov po knjigi, znanju in informacijah pogojujejo funkcijo knjižničarsko-informacijskega sistema, tipe posameznih knjižnic in njihovo organiziranost. Narava naše samoupravne družbe zahteva, da delovni ljudje dobe na svojem območju čim večje število potrebnih informacij. Zato je enoten knjižničarsko-informacijski sistem potrebno graditi z vidika celotne Slovenije. Sistem trdne povezanosti in koordinacija vseh knjižnic na posameznem področju ter njihovo povezovanje v nacionalni informacijski sistem zagotavljajo našemu delovnemu človeku primerno knjižnično-informacijsko službo.

Knjižničar mora svoje delo obvladati in ga prilagajati razvoju stroke tako, kot mora svoje delo točno in dobro opravljati delavec pri stroju. Zato podpiramo določilo zakona, ki zahteva strogo profesionalizacijo in delovno odgovornost knjižničarskih delavcev. Z veseljem ugotavljamo, da so stališča in sklepi Sveta za kulturo pri Republiški konferenci SZDL Slovenije po vsebini identična z našimi stališči.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa. Besedo ima tovarišica Gabrijele Orban, delegatka iz občine Logatec.

Gabrijele Orban: Tovarišica predsednica, spoštovani delegati! Skupina delegatov za delegiranje delegatov v Zbor občin iz občine Logatec je pri obravnavi gradiva za današnje sejo zбора sklenila predlagati pripombo k 7. členu predlaganega osnutka zakona.

Menimo namreč, da je prvi odstavek 7. člena preozek, ker govori le o knjižnicah kot organizacijah združenega dela in o knjižnicah kot organizacijskih enotah v okviru drugih organizacij združenega dela ali drugih družbeno-pravnih oseb ter državnih organov. Prepričani smo, da obstaja, posebno v manjših krajih več knjižnic, ki so organizirane na amaterski osnovi in uspešno opravljajo svoje kulturno poslanstvo. Predlagamo, da se v zakon vnese tudi takšna možnost organiziranja.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Hinko Žolnir, delegat iz občine Slovenska Bistrica!

Hinko Žolnir: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za delegiranje v Zbor občin je na predlog matične knjižnice občine Slovenska Bistrica sprejela k osnutku zakona o knjižničarstvu naslednje pripombe, dopolnitve oziroma stališča.

V 10. členu naj se izraz »visokošolskih«, nadomesti z »izobraževalnih«. Izraz »visokošolskih« neupravičeno zožuje pojem knjižnic samo na določeno raven vzgoje in izobraževanja, pri tem pa izpušča vse osnovnošolske knjižnice, ki jih mora zakon tudi zajeti.

V 14. členu naj bi namesto republiškega upravnega organa, pristojnega za kulturo in znanost, vstavili: »Narodno in univerzitetno knjižnico«. Ugotavljanje, kdaj knjižnica lahko prične z delom, je izrazito strokovne narave; pri tem je potrebno namreč vedeti, ali je knjižnično gradivo strokovno urejeno, ali imajo kadri potrebno strokovno kvalifikacijo in ali prostori ustrezajo standardom in normativom za knjižničarsko dejavnost. Sedaj noben republiški upravni organ nima ustrezne službe, ki bi to lahko ugotavljala, razen če je ne namerava v ta namen posebej ustanoviti. To pa ni potrebno, saj je za to usposobljena Narodna in univerzitetna knjižnica, ki bi lahko to nalogo opravljala kot republiška matična knjižnica.

V drugem odstavku 28. člena bi opredelitev pogojev, ki naj jih izpolnjuje knjižnica za opravljanje matične dejavnosti, morala oblikovati republiška matična knjižnica in ne upravni organ. Obrazložitev je enaka kot pri 14. členu.

V 29. členu naj se vstavi nova peta alineja: »— zbira in dokumentira domoznansko gradivo«.

Zbiranje in dokumentiranje domoznanskega gradiva sodi v dejavnost matičnih knjižnic. Odločitev o zbiranju domoznanskega gradiva tudi ni zgolj interes knjižnic, ampak vseh pristojnih dejavnikov v občini, z njimi pa neposredno sodeluje matična knjižnica.

Predlagamo tudi nove člene, in sicer nov 14. a člen naj bi se glasil: »Knjižnica mora biti vpisana v razvid pri matični knjižnici in v osrednjem razvidu pri narodni knjižnici. Narodna knjižnica izda navodila o vodenju razvida.«

Vodenje razvida je bilo naloženo matičnim knjižnicam, vodenje osrednjega razvida pa Narodni in univerzitetni knjižnici že v obeh dosedanjih zakonih.

To je naloga, ki jo morajo občinske oziroma republiška matična knjižnica opravljati tudi vnaprej, zato predlagani člen sodi tudi v predloženi zakonski osnutek.

Naslednji nov člen naj bi se glasil: »Založniške in druge organizacije morajo knjige in druge publikacije, ki jih nameravajo zavreči ali dati v predelavo kot surovino, prej ponuditi pod enakimi pogoji matični knjižnici na območju, kjer imajo svoj sedež, ali narodni knjižnici.

Če knjižnica iz prejšnjega odstavka ponudbe v 30 dneh ne sprejme, lahko založniška ali druga organizacija s publikacijami prosto razpolaga.

Namesto knjižnice iz prvega odstavka lahko sprejme v istem roku ponudbo ob enakih pogojih vsaka druga knjižnica.«

Predlagano rešitev vsebuje že 7. člen veljavnega zakona o knjižnicah (Ur. list SRS, št. 11/65). To bi lahko pomenilo koristno obogatitev številnih knjižnic v Sloveniji in v zamejstvu. Predlagana rešitev je v sedanjih stabilizacijskih naporih verjetno še bolj umestna, kot je bila pred poldrugim desetletjem.

Naslednji novi člen naj bi se glasil: »Za knjižnično gradivo, ki je del kulturne dediščine, veljajo tudi določbe zakona o naravni in kulturni dediščini.«

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Besedo ima dr. Branko Berčič, predstavnik Narodne in univerzitetne knjižnice!

Dr. Branko Berčič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Dovolite mi, da v imenu direktorja Narodne in univerzitetne knjižnice tovariša Toma Martelanca, ki je trenutno na zasedanju drugega zbora, posredujem nekaj osnovnih stališč te delovne organizacije.

Narodna in univerzitetna knjižnica oziroma skupina delavcev v tej knjižnici je pri pripravljanju predloženega zakonskega besedila neformalno sodelovala ob razčiščevanju določenih vprašanj, ki naj jih ta zakon vključuje, predvsem tistih, ki zadevajo knjižničarstvo kot stroko.

K osnutku zakona z dne 16. 4. 1981 je knjižnica dala tudi pismene pripombe in predloge, predvsem glede tistih vprašanj, za katere je menila, da niso ustrezno in celovito pripravljena, če želimo v tem času knjižničarstvo kot javno službo organizirati po sodobnih in modernih načelih. Te pripombe je poslala tudi predlagatelju in vsem drugim, ki so osnutek obravnavali do današnje obravnave v republiški skupščini.

Ne bi govoril o vseh podrobnih predlogih in pripombah, ki jih je knjižnica pripravila k posameznim členom, ker je vse to na razpolago. Opozoril bi le na nekaj naših osnovnih izhodišč.

Najprej bi opozoril na stališča, ki ugotavljajo, da vsebuje ta zakon, v smislu organizacije knjižničarstva kot stroke in službe, določene sodobne in napredne trende, zato zakon s tega vidika podpiramo. Naloga Narodne in univerzitetne knjižnice kot slovenske nacionalne knjižnice namreč je, da predvsem skrbi za napreden in sodoben razvoj knjižničarstva kot stroke in službe na območju, za katerega je njena dejavnost določena, se pravi na območju Slovenije.

Kot pozitivne ocenjujemo tudi naslednje določbe zakona: da je knjižničarstvo opredeljeno kot javna družbena služba; sodobne rešitve, ki razširjajo dejavnost na informacijsko-dokumentacijsko in komunikacijsko delo in ne samo na klasično knjižničarsko dejavnost; da je natančneje določeno, kaj je knjižnično gradivo, ki sodi v pristojnost knjižnic; da je knjižničarska dejavnost namenjena tudi prenosu znanja, in ne omejena samo na posredovanje znanja; da je v določilih o knjižnično-informacijskem sistemu napisano, da je treba vklju-

čevati vse knjižnice; da se zakon nanaša tudi na knjižnice, ki niso organizirane kot samostojne delovne organizacije, ampak so organizirane v okviru drugih organizacij; predvsem pa poudarjamo koristnost enotnega knjižničarsko-informacijskega sistema, kot ga ta zakon uvaja, čeprav imamo k zamišljenemu sistemu, kot bom pozneje navedel tudi določene pripombe.

Dovolite mi, da sedaj ko sem navedel temeljne novosti v zakonu, s katerimi se v celoti strinjamo, podam še nekaj kritičnih pripomb z namenom, da bi se zakonske rešitve dopolnile.

Pri enotnem knjižničarsko-informacijskem sistemu menimo, da je treba namembnost tega sistema dopolniti z določilom, da služi predvsem najširši dostopnosti do knjižničnega gradiva na določenem območju in ne samo enotnosti strokovnega knjižničarskega dela v knjižnicah. Poleg tega želimo, da se vse knjižnice obvezno vključijo v enotni knjižničarski sistem, torej tudi šolske knjižnice in da se ta sistem bolj poveže z informacijsko-dokumentacijsko dejavnostjo v knjižnicah.

Želimo opozoriti tudi, da naj bi se v okviru enotnega knjižničarsko-informacijskega sistema omogočila delovna povezava knjižnic znotraj tega sistema glede na strokovnost gradiva, ki ga te knjižnice hranijo; da bi se vpeljal, kot se temu moderno reče, neke vrste sistem mreže knjižnic.

Pri opredelitvi temeljnih vrst knjižnic in njihovih funkcij bi bilo potrebno podrobneje in sodobneje opredeliti naloge slovenske narodne knjižnice.

Naslednja naša pripomba zadeva matično dejavnost. Menimo, da so izkušnje pokazale kako bistveno je za matično dejavnost, da je organizirana po teritorialnem načelu. Bistvo njenega delovanja je namreč v usmerjanju oziroma skrbi za enotnost, pravilnost in strokovnost knjižničarskih strokovnih opravil in organiziranosti vseh knjižnic na določenem območju: občinskem, regionalnem ali republiškem. Te matičnosti torej ne gre zamenjavati s povezavo knjižnic glede na strokovnost gradiva, ki ga hranijo, ker je ta omogočena v okviru knjižničarsko-informacijskega sistema in mreže knjižnic oziroma o okviru skupnosti knjižnic kot oblike samoupravnega povezovanja knjižnic.

Želeli bi, da se pri opredelitvi nalog matičnih knjižnic oziroma matične dejavnosti razčistijo določene še nejasne strokovno opredeljene naloge.

Dalje menimo, da bi bilo treba razčistiti odnose in pristojnosti med samoupravnimi, upravnimi in strokovnimi organi oziroma službami, kar zadeva delovanje na področju knjižničarstva. Ocenjujemo, da to sedaj ni ustrezno rešeno.

Želimo, da se enotno in celovito opredelijo naloge Narodne in univerzitetne knjižnice kot slovenske nacionalne knjižnice. V zvezi s tem predlagamo, da se razčisti tudi predlog o uvedbi tako imenovanega strokovnega sveta za knjižničarstvo ter da se pristojnosti in naloge porazdelijo tako, kot to ustreza družbenemu in strokovnemu interesu.

Naj na koncu omenim, da soglašamo s stališči in pripombami, ki so jih sprejeli Kulturna skupnost Slovenije, Svet za kulturo pri Republiški konferenci SZDL Slovenije in Društvo bibliotekarjev Slovenije. Strinjamo se tudi z osnutkom sklepa, ki je pripravljen za današnje zasedanje zbora. Pripravljeni smo še nadalje sodelovati, da bi našli najboljše rešitve za nadaljnji razvoj in delovanje knjižničarstva, kot stroke in strokovne službe, saj smo kot nacionalna knjižnica dolžni za to skrbeti.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Boris Vidic, delegat iz občine Maribor!

Boris Vidic: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Na seji skupine delegatov za delegiranje v Zbor občin iz Maribora smo razpravljali tudi o predloženem osnutku zakona. Delegati so me pooblastili, da na kratko poudarim naslednje.

Podpiramo predlagateljev koncept o enotnem knjižničarsko-informacijskem sistemu, vendar menimo da je potrebno opozoriti na nekatere zadeve, in sicer:

1. Zakon bi moral zajemati tudi področje informacijsko-dokumentacijske dejavnosti. Pri tem ne mislimo samo na delegatski INDOK, ker sta v praksi obe dejavnosti — knjižničarstvo in INDOK povezani, zato ju ne kaže ločeno obravnavati v dveh zakonih.

2. Uporabniki potrebujemo splošno-izobraževalne knjižnice, ki bodo služile izobraževanju delovnega človeka in občana v celoti, zato naj njihova dejavnost ne bo omejena na splošen karakter, ker je naš čas tovrstne knjižnice menda že prerasel.

Zavzemamo se, da se v sistem obvezno vključijo tudi šolske knjižnice. Zelo smo zainteresirani, da bo naša mladina črpala vire iz urejenih, strokovno vodjenih knjižnic, ki naj bodo enotno organizirane na vseh stopnjah izobraževanja.

3. Za organizacije združenega dela je zelo pomembno, da so v enotni sistem vključene tudi strokovne knjižnice, katerih urejenost je v veliki meri zelo različna prav zaradi tega, ker ostajajo zunaj sistema, čeprav organizacije združenega dela namenjajo dokajšnja sredstva za strokovno literaturo.

4. Za uporabnike knjižničarskih storitev z območja občine, ali celo regije je izrednega pomena, da so vse knjižnice teritorialno vezane na osrednjo knjižnico, ki nase prevzame vse funkcije matičnosti. Če bi se del knjižnic izločil iz te horizontalne matične povezanosti, bi bil omejen celovit pretok informacij na določenem območju, poleg tega pa bi bil v veliki meri zanemarjen dokaj širok krog uporabnikov.

Predlagamo, da se ocenijo pripombe, ki so jih dali poleg skupščinskih teles še posamezne občinske kulturne skupnosti, Kulturna skupnost Slovenije s svojimi organi in ne nazadnje tudi knjižnični delavci.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa. Želi še kdo besedo: (Da.) Besedo ima tovariš Miha Petan, delegat iz občine Celje.

Miha Petan: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov iz celjske občine ima k osnutku zakona o knjižničarstvu le dva predloga.

V 11. členu naj se doda nov odstavek, ki bi se glasil: »Po utemeljeni potrebi in ugotovitvi pristojne kulturne skupnosti lahko splošno-izobraževalna knjižnica opravlja tudi naloge s področja šolskih, visokošolskih in specialnih knjižnic.

Dopolnitev 11. člena v smislu navedenega predloga bi samo uzakonila dosedanjo prakso nekdanjih študijskih knjižnic, kar še posebej velja za nekdanjo študijsko knjižnico v Celju. Danes splošno-izobraževalna knjižnica opravlja naloge s področja šolskih knjižnic s tem, da mnogo obveznega gradiva za šolsko mladino kupuje in izposoja; za srednje šole tudi učbenike in skripte. Za študente ob delu ima na razpolago pretežni del študijskega gradiva, ki ga po potrebi tudi razmnožuje. Seveda pa je fond te knjižnice, ki vsebuje znanstveno litera-

turo in priročnike, nepogrešljiv za strokovnjake celjske regije. Šele nekaj let delujoča specialna marksistična knjižnica pa je danes nepogrešljiva sestavina celjskih znanstvenih, raziskovalnih in družbenopolitičnih operativnih potreb.

2. V 12. členu naj se doda odstavek, ki naj se glasi: »V kolikor bo splošno-izobraževalna knjižnica opravljala tudi naloge šolske, visokošolske ali specialne knjižnice, dajeta mnenje o upravičenosti ustanovitve oziroma o upravičenosti dejavnosti v širšem obsegu okoliša občinske kulturne skupnosti tudi ustrezna izobraževalna skupnost oziroma ustrezna raziskovalna skupnost.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Želi še kdo besedo? (Ne.) Če ne želi nihče, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog sklepa, ki ste ga dobili danes na klop. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (55 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Če se strinjate, bi se sedaj vrnili na 7. točko dnevnega reda, potem pa bi šli na odmor. Se strinjate s tem? (Da.)

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o javnih cestah.

Osnutek zakona je skupščini predložil izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Andreja Grahorja, predsednika Republiškega komiteja za promet in zveze. Besedo ima tovariš Grahor!

Andrej Grahor: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Najprej bi se vam zahvalil, ker ste prilagodili dnevni red in nam s tem omogočili, da smo lahko opravili obravnavo zakona tudi v drugih zborih. V uvodu bom precej dolg, vendar se mi zdi, da je zakon tako pomemben, da je to potrebno.

O predlogu za izdajo zakona o javnih cestah je Skupščina SR Slovenije prvič razpravljala novembra 1979, vendar je bil predlog za izdajo tega zakona odložen za določen čas. Glede na to, da je predlog za izdajo zakona takrat vseboval variantne predloge glede bistvenih nerešenih sistemskih vprašanj, je bil sprejet sklep, da naj se predlagatelj opredeli do predloženih variant potem, ko bo o teh vprašanjih zavzel stališče in mnenja Republiški svet za vprašanja družbene ureditve. Republiški svet je zavzel stališča in mnenja marca 1980 in na tej podlagi je izvršni svet pripravil osnutek opredelitev, ki jih je v skladu s sklepi Zbora občin Skupščine SR Slovenije preveril na regijskih posvetih z nekaterimi občinami v Sloveniji.

Predlog opredelitev izvršnega sveta, skupaj s prečiščenim besedilom predloga za izdajo zakona, je bil maja 1980 ponovno predložen Skupščini SR Slovenije v nadaljnji postopek. Na razpravo v zborih in njihovih delovnih telesih pa je bilo smotrno počakati, da bi bila prej obravnavana analiza o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje, ki je bila podlaga za koncipiranje zakonov s teh področij.

Tako je o predlogu za izdajo zakona o javnih cestah, skupaj z opredelitvami izvršnega sveta glede temeljnih sistemskih vprašanj in tezami za osnutek zakona, Skupščina SR Slovenije razpravljala šele v novembru leta 1980. Predlog za izdajo zakona je bil sprejet. Delegati v zborih in odborih so potrdili osnovne

usmeritve in načela, na katerih naj zakon temelji. Glede tez za osnutek zakona pa so izrazili mnenje, da so predložene rešitve, ob upoštevanju pripomb, predlogov in pobud skupščinskih organov in teles, primerna podlaga za pripravo osnutka zakona.

Od novembra lanskega leta, ko je Skupščina SR Slovenije sprejela predlog za izdajo zakona o javnih cestah, skupaj s tezami za osnutek, je potekalo zelo intenzivno delo, ki se je prek številnih delovnih sestankov in ustreznih kontaktov z vsemi zainteresiranimi zaključilo s predložitvijo osnutka zakona v redni postopek. V tem času so bili izdelani trije delovni osnutki, ki so vsakokrat upoštevali vse pripombe in predloge, ki jih je bilo mogoče vključiti v osnovni koncept zakona, in usmeritve, ki so bile sprejete ob obravnavi predloga za izdajo zakona.

O prvem delovnem osnutku so tekle predhodne obravnave v odborih izvršnega sveta že meseca februarja letos. O drugem delovnem osnutku pa so bili opravljeni predhodni razgovori tudi v Skupščini SR Slovenije, kakor tudi usklajevanje z enajstimi republiškimi organi in osmimi drugimi institucijami, ki se specializirano ukvarjajo s cestnim gospodarstvom. V zvezi z zadnjim, to je tretjim delovnim osnutkom zakona, so bili opravljeni tudi regijski posveti za obalno, severno-primorsko, ljubljansko, dolensko, posavsko in mariborsko regijo. Na teh posvetih, ki so zajeli 33 občin in dve posebni družbenopolitični skupnosti, so, razen predstavnikov občinskih izvršnih svetov, pristojnih za ceste, in drugih zainteresiranih dejavnikov, bili navzoči tudi nekateri člani delegacij za Zbor občin in Zbor združenega dela republiške skupščine. Delovni osnutek je bil poslan tudi vsem 27 občinam, ki niso bile zajete z regijskimi posveti.

Na vseh teh posvetih in predhodnih obravnavah je bila dana podpora temeljnim izhodiščem in načelom, na katerih temelji predloženi osnutek zakona. Številne konkretne predloge in mnenja iz razprav in pisne pripombe pa je predlagatelj v največji možni meri upošteval pri oblikovanju dokončnega besedila osnutka zakona, kolikor so seveda bili v skladu s sprejetimi osnovnimi načeli in konceptom zakona. Pri oblikovanju osnutka zakona o javnih cestah so vsekakor imele odločilen pomen pripombe in predlogi, ki so bili dani v Skupščini SR Slovenije ob obravnavi predloga za izdajo zakona kot tudi delovnih tez za njegov osnutek. Te pripombe je predlagatelj zakona skrbno in podrobno proučil in v največji meri upošteval.

Besedilo osnutka zakona, ki je danes pred vami, upošteva torej načelne in konkretne pripombe osmih skupščinskih odborov in Zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, kakor tudi pripombe in predloge medzborovske skupine delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in Komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu. V zvezi s temi pripombami naj mi bo, tovarišice in tovariši delegati dovoljeno, da se za trenutek ustavim le pri načelnih pripombah in njihovi realizaciji v osnutku predloženega zakona. Pripombe z zahtevami po ponovni proučitvi so se nanašale na naslednja vprašanja:

Prva pripomba se je nanašala na to, da so teze kot dejavnost posebnega družbenega pomena štele le vzdrževanje in varstvo cest, medtem ko graditev in rekonstrukcija cest nista bili opredeljeni kot dejavnost posebnega družbenega pomena. V zvezi s tem je bilo dano mnenje, da je potrebno ločiti te dejavnosti od funkcije investiranja tehničnih del, to je neposrednega tehničnega izvajanja

del pri gradnji in rekonstrukciji cest, ki jih izvajajo specializirane organizacije združenega dela za izvajanje gradbenih del.

Pripombo smo upoštevali pri oblikovanju novega 5. člena osnutka tako, da smo v dejavnosti pri rekonstrukciji in gradnji cest opredelili in taksativno naštel zadeve, ki jih je potrebno šteti za zadeve posebnega družbenega pomena.

Glede vprašanja investitorstva je bila izražena zahteva, da naj v skladu z izhodišči o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje izhaja iz tega, da so samoupravne interesne skupnosti lahko investitor le izjemoma.

To pripombo smo upoštevali pri oblikovanju novega besedila v 29. členu osnutka zakona. Investitorske posle naj bi pri rekonstrukcijah opravljali vzdrževalci cest, pri novogradnjah pa vzdrževalci cest ali druga, za to usposobljena organizacija združenega dela, če tako določi skupščina samoupravne interesne skupnosti, ko planira to novogradnjo. Hkrati je v tem členu posebej poudarjeno, da investitor za gradnjo nove ceste oziroma za rekonstrukcijo ceste ne more biti hkrati izvajalec gradbenih del.

Glede planiranja na področju vzdrževanja, rekonstrukcije in gradnje cest je bila dana zahteva, naj se v celoti, tudi terminološko uskladi z zakonom o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije. Konkretno je bilo treba opredeliti vsebino temeljnih planskih aktov, pri čemer naj se posebej podčrta odnos do investicij, katerih čas izvajanja se ne ujema s srednje-ročnim planom.

Vsebino planskih aktov smo opredelili v 33. členu glede elementov samoupravnega sporazuma o temeljih plana in v 34. členu glede vsebine samoupravnega sporazuma o temeljih plana.

Pripombo v zvezi z 38. členom, ki je v tezah predvideval samoupravni sporazum o temeljih skupnega plana, smo realizirali tako, da smo namesto njega vpeljali institucijo samoupravnega sporazuma med samoupravnimi interesnimi skupnostmi o razporejanju sredstev in namenu njihove porabe, ki na samoupravni način v celoti nadomešča dosedanje zakonsko delitev zbranih finančnih sredstev.

Glede zbiranja sredstev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest je bila dana pripomba, da je potrebno posebej opredeliti način zbiranja sredstev za enostavno in razširjeno reprodukcijo, pri čemer je treba predvideti intervencijo družbenopolitične skupnosti oziroma določiti, da združevalci sredstev gospodarijo s tako združenimi sredstvi.

Ti predlogi so upoštevani tako, da osnutek zakona ureja vire sredstev in jih opredeljuje za posamezne namene, to je za vzdrževanje in varstvo cest ter za novogradnje in rekonstrukcije. Zakon uvaja tudi družbeno intervencijo, če bi bilo ogroženo uresničevanje temeljnih nalog srednjeročnih planov razvoja.

S skladu s pripombami so v osnutku zakona podrobneje urejena vprašanja odnosov med cestno skupnostjo in njeno delovno skupnostjo ter glede predstavnikov družbene skupnosti v samoupravnih organih organizacij za vzdrževanje cest, ko gre za uresničevanje posebnega družbenega interesa. Upoštewane so bile tudi pripombe glede vključevanja interesov splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, tako da je pomen, ki ga imajo ceste, še posebej zajet in opredeljen.

Tovarišice in tovariši delegati! Predloženi osnutek zakona v primerjavi s predlogom za izdajo zakona in tezami za njegov osnutek, glede temeljnih sistemskih vprašanj in načel, na katerih temelji, ne vsebuje bistvenih spre-

memb. Tudi v osnutku zakona so v celoti upoštevana mnenja in stališča Republiškega sveta za vprašanja družbene ureditve, ki jih je ta sprejel v zvezi s pripravo predloga za izdajo zakona marca 1980, kakor tudi stališča, ki jih je Skupščina SR Slovenije sprejela ob obravnavi gradiva o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje oziroma zakonskih aktov s tega področja.

Osnutek zakona prav tako upošteva predlog stališč Zveznega družbenega sveta za vprašanja družbene ureditve o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov na področju cestnega gospodarstva, ki ga je pripravila komisija tega sveta za pripravo dokumentov o družbenoekonomskih odnosih in ki bo predvidoma sprejet na eni od prihodnjih sej omenjenega sveta.

S predlogom teh stališč delegati iz SR Slovenije v Zveznem svetu v načelu soglašajo, saj ta stališča obravnavajo v glavnem enaka vprašanja in na enak način, ki si jih v naši republiki prizadevamo uveljaviti na področju cestnega gospodarstva.

V skladu z omenjenimi stališči in usmeritvami, kot tudi predlogi in mnenji, ki so se izoblikovali v dosedanjih razpravah, predloženi osnutek zakona podrobno obdeluje in razčlenjuje temeljna načela, ki bi jih lahko povzeli takole.

Z vsemi cestami, magistralnimi, regionalnimi in lokalnimi upravljajo temeljne organizacije združenega dela za vzdrževanje in varstvo cest. Ceste so njihovo osnovno sredstvo, dohodek pa pridobivajo po načelih svobodne menjave dela. Te organizacije upravljajo in gospodarijo s cestami tako, da je upoštevan poseben družbeni interes za javne ceste oziroma na način in pod pogoji, ki jih ureja ta zakon in za katere so se dogovorili v samoupravni interesni skupnosti za ceste.

Vzdrževanje in varstvo cest sta posebnega družbenega pomena. Pri dejavnostih rekonstrukcije in gradnje cest pa so zadeve posebnega družbenega pomena taksativno našteje. S tem je predlagatelj hotel dosledno izpeljati v Skupščini SR Slovenije dogovorjeno načelo, da ne gre proglašati celih dejavnosti za dejavnosti posebnega družbenega pomena in jih s tem postavljati v položaj nekakšnih javnih služb. Pri tem je upoštevana usmeritev, da izvajanje gradbenih del tudi na javnih cestah ne more biti posebnega družbenega pomena.

Glede na gospodarski, družbeni in prometni pomen ter tehnične pogoje, se javne ceste razvrščajo v magistralne, regionalne in lokalne. Med lokalne ceste sodijo tudi ulice in trgi v naseljih kot tudi ceste, ki povezujejo železniške postaje, luke, javna letališča in terminale, če niso razvrščeni kot magistralne in kot regionalne ceste.

Gozdne ceste in druge ceste, ki so osnovno sredstvo organizacij združenega dela, niso javne ceste v smislu tega zakona. Prav tako v smislu tega zakona niso javne ceste dovozne, vaške, gozdne in poljske poti, temveč so to javne poti. Te urejajo predpisi občinskih skupščin.

Zaradi zadovoljevanja potreb in usklajevanja dela s potrebami in interesi na področju cest, se ustanovijo samoupravne interesne skupnosti za ceste, in sicer za območje vsake občine. Člani občinskih skupnosti za ceste se združujejo v Skupnost za ceste Slovenije, kjer se oblikuje enotna politika ter uresničujejo skupni interesi na področju cest.

Zakon predvideva ustanovitev posebnega sodišča združenega dela, ki se bo ustanovilo skupaj z drugimi zainteresiranimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi s področja prometa in bo reševalo spore iz družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov. Pri vseh skupnostih za ceste se bodo obli-

kovali organi samoupravne delavske kontrole za opravljanje nadzora nad uresničevanjem sprejetih odločitev, porabo sredstev in delovanjem strokovnih služb.

Zaradi skupnega reševanja zadev glede vzdrževanja, rekonstrukcije in gradnje cest, ki potekajo na območju več občin, lahko dvoje ali več občin sklene dogovor o skupnih temeljnih plana. V tem primeru pa so skupnosti za ceste z območja teh občin podpisniki tega dogovora. Za reševanje takšnih skupnih zadev lahko dvoje ali več občinskih samoupravnih interesnih skupnosti sklenejo tudi samoupravni sporazum o usklajevanju temeljev plana v teh skupnostih.

Zakon opredeljuje le vire sredstev za financiranje. Dejanski odnosi pri združevanju, razporejanju po namenu porabe, skupni kriteriji za njihovo uporabo ter drugi odnosi ter pravice in odgovornosti se urejajo s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe, v skladu s sprejetimi planskimi akti.

Glede financiranja, vzdrževanja in varstva cest, kar približno ustreza pojmu enostavne reprodukcije, je speljano načelo, da mora cena uporabe ceste kriti stroške rednega vzdrževanja. Cena usluge za neposredne uporabnike cest se določa na podlagi količine porabljenega goriva in na podlagi nosilnosti oziroma prostornine motorja cestnih motornih vozil. Pri tem smo izhajali iz domneve, da količina porabljenega goriva na razmeroma najbolj realen način izraža dejansko uporabo cest.

Rekonstrukcija in gradnja cest se zagotavljata z združevanjem sredstev družbene reprodukcije in s samoprispevki občanov, kakor tudi z določenim delom sredstev, namenjenih za vzdrževanje in varstvo cest, če celotna sredstva, namenjena za vzdrževanje in varstvo cest, presegajo obseg sredstev, potrebnih za vzdrževanje in varstvo cest. Ta del sredstev se določi v samoupravnem sporazumu o temeljnih planov. Če sredstva za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo ne zadoščajo za uresničevanje osnovnih ciljev srednjeročnega plana, izvršitev ciljev pa je nujna za družbeno reprodukcijo, se potrebna sredstva zagotovijo z zakonom.

V osnutku zakona je predlagana rešitev, ki omogoča uvedbo amortizacije za ceste za katero se že dalj časa zavzemamo. Predlog za izdajo, z osnutkom novega zveznega zakona o amortizaciji, ki je prav sedaj v rednem postopku v organih Zvezne skupščine, predvideva rešitev, ki omogoča uvedbo amortizacije za ceste s pripadajočimi objekti, če z republiškim ali pokrajinskim predpisom ni drugače določeno.

Zaradi izenačevanja pogojev vzdrževanja regionalnih cest, zlasti na manj razvitih in obmejnih območjih, se s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe oblikujejo sredstva vzajemnosti. Glede na enotnost cestne mreže SR Slovenije in zaradi zagotavljanja enovitosti sistema združenega dela za vzdrževanje vseh cest, se za območje ene ali več občin organizira temeljna organizacija za vzdrževanje cest. S posebnim družbenim dogovorom, ki ga sklenejo poleg delavcev v teh temeljnih organizacijah tudi sindikati, Gospodarska zbornica, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in izvršni sveti občin, se določijo merila, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za vzdrževanje cest, predvsem glede kadrovske sestave in minimuma tehnične opremljenosti.

V skladu z 51. členom ustave SR Slovenije se v poslovanju organizacij za vzdrževanje cest posebni družbeni interes na področju vzdrževanja cest uresničuje s soodločanjem uporabnikov cest in predstavnikov družbenopolitičnih

skupnosti in družbenopolitičnih organizacij v samoupravnih organih organizacij za vzdrževanje cest. Le-ti soodločajo o uresničevanju skupnih ciljev, o temeljnih pogojih poslovanja, o cenah, o namenu uporabe sredstev, o razvojnih programih in drugih zadevah, ki jih opredeljuje 51. člen ustave.

V skladu z načelom, da je treba ceste projektirati in graditi tako, da na njih lahko varno poteka promet, zakon določa nekatere nujne elemente, ki jih je potrebno upoštevati pri projektiranju in gradnji cest. Ta določila precizirajo določila zakona o graditvi objektov in tako omogočajo pri gradnji cest potrebna odstopanja od splošnih zakonskih določil. Zakon prav tako zahteva usklajeno planiranje in delovanje vseh organizacij združenega dela, ki posegajo v cesto oziroma cestno telo zaradi kanalizacije, vodovoda, elektrike, PTT in podobno.

Zakon na novo širše opredeljuje pojem vzdrževanja cest. Pri tem se poleg rednega in zimskega vzdrževanja vključujejo tudi modernizacije, ki so bile doslej zajete v investicijskem vzdrževanju. Natančnejše predpise o vzdrževanju in varstvu cest bo na temelju pooblastil v zakonu izdal Republiški komite za promet in zveze.

Tovarišice in tovariši delegati! To so temeljna načela in izhodišča, na katerih temelji osnutek zakona o javnih cestah. Dovolite, da v zvezi z njimi opozorim na naslednje.

Predlagatelj osnutka zakona se, v skladu s sprejetimi opredelitvami ob obravnavi predloga za izdajo zakona, v zvezi s samoupravno organiziranostjo zavzema za rešitev, po kateri bi se za območje vsake občine ustanovila ločena samoupravna interesna skupnost za ceste. Ne glede na takšno načelno stališče pa sta, zaradi izraženih zahtev na nekaterih regijskih posvetih ob obravnavi delovnega osnutka zakona, predloženi tudi dve variantni rešitvi. Po prvi bi se ob določenih pogojih na območju ene ali več občin lahko ustanovila tudi ena samoupravna interesna skupnost, vendar bi se v taki samoupravni interesni skupnosti ustanovile enote za vsako občino. Po drugi rešitvi bi se, če bi se v določeni občini samoupravno sporazumeli, da bodo v eni samoupravni interesni skupnosti poleg cestne problematike reševali tudi druge zadeve, za področje vzdrževanja, varstva, rekonstrukcije in gradnje cest, v taki skupnosti ustanovila posebna enota za ceste.

Med vsebinskimi vprašanji je potrebno opozoriti tudi na razmišljanja oziroma predloge, da bi bile ulice, trgi in ceste v večjih naseljih oziroma v večjih mestih v bodoče na primeren način vključene v komunalni sistem. To vprašanje bo potrebno vsekakor rešiti do predloga tega zakona oziroma zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki je prav tako v pripravi. Rešitev bo potrebno iskati ne le s stališča, do kam glede na mestno naselje sega enotni cestni sistem oziroma, kje ta sistem prevzema tudi druge funkcije, temveč tudi, da se v konkretnih primerih v največji možni meri upoštevajo dejanske razmere in zagotovi racionalnost, pri čemer naj bi imele odločujočo vlogo občinske skupščine oziroma uporabniki cest v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

Med načeli, na katerih temelji osnutek zakona, smo poudarili, da se bodo v skladu s 327. členom zakona o združenem delu s posebnim družbenim dogovorom, ki ga bodo sklenili republiški sindikati, Gospodarska zbornica, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in izvršni sveti vseh občin, določila merila, ki jih bodo morale organizacije za vzdrževanje cest izpolnjevati, predvsem glede kadrovske sestave in minimuma tehnične opremljenosti.

V zvezi s tem naj podčrtamo, da bo potrebno pri takšni organiziranosti bodočih organizacij za vzdrževanje cest upoštevati izkušnje tako sedanjih cestnih organizacij in njihovih temeljnih organizacij za vzdrževanje, kot tudi tistih komunalnih organizacij združenega dela, ki sedaj vzdržujejo lokalne in druge ceste v občinah. Potrebno bo izoblikovati takšne organizacije za vzdrževanje cest, ki bodo zagotavljale nemoteno vzdrževalno službo ne glede na občinske meje in ki bodo kos nalogam, ki bodo izhajale iz zakona. Organizacija bo morala odpraviti primere, ko se isto delo opravlja dvakrat, na primer v isti službi, prav tako pa bo morala zagotoviti primernejšo tehnično opremljenost za dela na cestah, kar bo omogočilo tudi pomembne prihranke.

Želimo posebej poudariti, da izvajanje tega zakona ne bo terjalo dodatnih finančnih sredstev za družbenopolitične skupnosti, ker z njimi ne nastaja nobena obveznost za njihove proračune. Nastale pa bodo določene materialne obveznosti za združeno delo z ustanovitvijo občinskih samoupravnih interesnih skupnosti, ki jih zaenkrat še ni, novi zakon pa predpisuje obveznost njihove ustanovitve. Hkrati pa pričakujemo pomembno racionalizacijo v vzdrževalni službi. Zakon tudi bistveno zmanjšuje potrebe po izdajanju gradbenih dovoljenj in drugem administrativnem delu, predvsem z novo opredelitvijo vzdrževanja cest. Tudi dosledna izvedba ureditve položaja delovne skupnosti pri samoupravni interesni skupnosti bi morala zmanjšati število zaposlenih.

Osnutek zakona vsebuje tudi nekaj določil, ki urejajo obvezno vsebino statutov samoupravnih interesnih skupnosti. Tako 20. člen predvideva obvezno ureditev postopka sklepanja samoupravnih sporazumov o temeljih plana; 22. člen pa obvezno ureditev načina, kako naj bi različni interesi raznih skupnih uporabnikov prišli do izraza, čeprav ti posebni interesi, na primer cestnih prevoznikov, ne predstavljajo konstitutivni element v delovanju zbora uporabnikov. Ta določila v zakonu niso omenjena. Treba pa bo zagotoviti, da bodo skupščine, ko bodo dajale soglasje k statutom teh skupnosti, posebej pozorne na ureditev takih vprašanj.

Delovne skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti v bodoče ne bi več opravljale poslov na področju projektiranja in gradnje cest, kakor tudi ne nadzora nad cestami. Opravljale bodo le administrativna dela, potrebna za delovanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. O oblikah organiziranja, ki bodo za te naloge potrebne pri posameznih samoupravnih interesnih skupnostih, bodo določile skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Osnutek zakona z napotilnimi normami posebej opozarja na razne možnosti organizacije opravil, ki so naloga teh delovnih skupnosti. Seveda je odprta tudi možnost, da ta opravila za samoupravne interesne skupnosti opravlja organizacija združenega dela za vzdrževanje in varstvo cest.

Tovarišice in tovariši delegati! Bistvo predlaganih rešitev, ki jih osnutek zakona prinaša, je v tem, da javne ceste prihajajo v upravljanje specializiranih organizacij na tem področju in postajajo njihova osnovna sredstva. Opredeljene so pravice in obveznosti teh organizacij v zvezi z vzdrževanjem in varstvom javnih cest, kakovost vzdrževanja ter nadzor in odgovornost, ki iz tega izhajata. Na ta način se po eni strani povečuje odgovornost organizacij za vzdrževanje cest, po drugi strani pa interesne skupnosti dejansko postajajo mesto dogovarjanja in sprejemanja programov cest. Te skupnosti s svojim delovanjem zagotavljajo uveljavitev družbenih interesov, zlasti spoštovanje enotnosti cestnega omrežja Slovenije, obenem pa so tudi najširši izraz interesov uporabnikov tako v temeljnih organizacijah združenega dela kot v krajevnih skupnostih.

Hkrati se odpravljajo možnosti, da bi se skupnosti za ceste spremenile v organe s pristojnostmi, ki jim ne gredo; z administracijo in strokovnimi službami, ki se nenehno povečujejo na račun sredstev, namenjenih za ceste. Odpravljajo se tudi možnosti, da bi se oblikoval anonimen kapital, na katerega delavci ne bi mogli odločilno vplivati. Razen tega se s predlaganimi rešitvami uveljavljajo čisti družbenoekonomski odnosi z neodtujljivimi pravicami cestnih delavcev, da si zagotavljajo dohodek po načelih svobodne menjave dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

Takšni odnosi nadalje omogočajo, v skladu s splošnimi načeli interesnega povezovanja, tudi enakopravnost samoupravnega sporazumevanja in odločanja uporabnikov cest in delavcev v organizacijah za vzdrževanje cest v medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih. Na ta način uvajanje novih družbenoekonomskih odnosov v cestnem gospodarstvu in ustrezno samoupravno dohodkovno povezovanje uporabnikov cest in organizacij ki jim je zaupana skrb za vzdrževanje in razvoj cestnega omrežja, pomeni nadaljnjo uveljavljanje samoupravno organiziranega združenega dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

Tovarišice in tovariši delegati! To je v najkrajših obrisih vsebina osnutka novega zakona o javnih cestah. Seveda pa sam zakon, brez organizirane akcije in podpore vseh družbenih dejavnikov in delegatskega sistema v celoti, ne bo mogel uresničiti samouprave in novih družbenoekonomskih odnosov o cestnem gospodarstvu. Za uresničitev tega je pomembno, da vsi zainteresirani dejavniki na področju cest, to je uporabniki cest v najširšem smislu, kot tudi organi družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, predvsem pa organizacije združenega dela in institucije na področju cest, že sedaj začno s pripravami, da bo po sprejemu zakona o cestah novi način upravljanja in gospodarjenja s cestami čim prej zaživel. Za dosego tega cilja je predvsem potrebno, da Združena cestna podjetja Slovenije in Republiška skupnost za ceste pripravita ustrezne predloge o svoji bodoči organiziranosti in jo uskladita in prilagodita nalogam, ki bodo izhajale iz novega zakona.

V skladu z osnutkom tega zakona in zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki se prav tako pripravlja, bo reorganizacija morala zajeti tudi vse tiste komunalne organizacije združenega dela, ki se sedaj ukvarjajo z vzdrževanjem lokalnih cest oziroma ulic v naseljih. Predlogi glede vzdrževanja cest bodo seveda morali biti usklajeni tudi z vsemi skupščinami občin, saj bodo le-te dokajšen del svojih dosedanjih pristojnosti prenesle na samoupravne interesne skupnosti oziroma organizacije za vzdrževanje cest.

Osnutek zakona o javnih cestah je bil v obravnavah v skupščinskih delovnih telesih deležen velike pozornosti, saj so ga, razen pristojnih odborov, obravnavali tudi nekateri drugi odbori, predvsem s stališča svoje pristojnosti; pa tudi posebna delovna telesa. Tako so osnutek zakona o javnih cestah, razen pristojnih odborov za družbenoekonomske odnose vseh treh zborov Skupščine SR Slovenije, obravnavali tudi vsi trije odbori za družbenopolitični sistem. Osnutek zakona je obravnavala tudi medzborovska skupina delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in zakonskih aktov s tega področja, kot tudi Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije.

Če povzamemo vse razprave v skupščinskih delovnih telesih, potem lahko ugotovimo, da so delegati v omejenih skupščinskih delovnih telesih in tudi na

regijskih posvetih, ki smo jih v zvezi s pripravo osnutka zakona imeli, vložili nemalo naporov in dali številne pripombe in predloge, v kateri smeri je potrebno iskati rešitve oziroma oblikovati predložena določila. Delegati so na vseh razpravah dali načelno podporo rešitvam, na katerih zakon temelji. Hkrati pa so bile izražene zahteve po ponovni proučitvi nekaterih konkretnih vprašanj.

V zvezi s tem naj omenim predvsem pripombe in predloge glede občinskih samoupravnih interesnih skupnosti in oblikovanja enot v primerih, ko je bila občinska samoupravna interesna skupnost oblikovana za eno ali več občin. Pripombe so bile tudi glede sistema planiranja, še zlasti glede podrobne opredelitve sredstev, pri katerih se medsebojni odnosi urejajo s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in o namenu njihove uporabe; prav tako pa tudi glede izločitve iz zakona vseh tistih zadev, ki so izvršilne narave, ali pa so urejene z drugimi predpisi. Iz poročil vseh skupščinskih delovnih teles so razvidni tudi vsi konkretni predlogi in pripombe, ki pričajo tudi o tem, kako zavzete in poglobljene so bile razprave.

Osnutek zakona o javnih cestah sta obravnavala tudi Svet za družbenopolitični sistem in Svet za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije. Tudi pripombe in predloge teh svetov bo predlagatelj skrbno proučil in upošteval pri oblikovanju predloga zakona.

Tovarišice in tovariši delegati! Naj na koncu izrazim naše prepričanje, da bodo razprave, tako v odborih in komisijah te skupščine kot tudi na današnji seji zbora prispevale k nadaljnjemu razčiščenju še nerešenih vprašanj in s tem omogočile in olajšale delo predlagatelju pri pripravi predloga zakona.

Predlagatelj bo s svoje strani skrbno in z dolžno pozornostjo proučil vse pripombe in predloge ter jih v največji možni meri upošteval pri oblikovanju tega pomembnega zakona. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga, da osnutek zakona o javnih cestah sprejmete.

Oprostite, ker sem bil dolg, vendar mislim, da je zakon tako pomemben, da je to zaslužil. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Hvala. Osnutek zakona je bil objavljen v prilogi III. Poročevalca. Obravnavali so ga Odbor za družbenoekonomske odnose in razvoj, Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem in Zakonodajno-pravna komisija. Želite poročevalci besedo? (Ne.)

Osnutek zakona je obravnavala tudi medzborovska skupina delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in zakonskih aktov s tega področja. Želi poročevalec poročilo ustno dopolniti? (Ne.)

Prejeli ste tudi predlog stališč in predlogov Družbenopolitičnega zbora k osnutku zakona, ki ga ta zbor danes obravnava v smislu 88. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije kot zainteresiran zbor.

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Miha Petan, delegat iz občine Celje, ki bo govoril tudi v imenu vseh občin celjske regije!

Miha Petan: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov iz občine Celje za delegiranje v Zbor občin Skupščine SR Slovenije in predsedniki osmih občin celjske regije smo na seji dne 22. 5. 1981 k osnutku zakona o javnih cestah sprejeli naslednje dopolnitve oziroma popravke:

Načela v osnutku zakona o javnih cestah, so dobro zastavljena. Na podlagi teh načel osnutek zakona dokaj celovito ureja družbenoekonomska in samoupravna razmerja pri vzdrževanju, varstvu, rekonstrukciji in gradnji cest, vendar nekatera vsebinska vprašanja še vedno niso dovolj dobro opredeljena. Nedodelana so predvsem določila, ki urejajo samoupravno organiziranost samoupravnih interesnih skupnosti za ceste in samoupravno planiranje in združevanje sredstev. Zakon naj upošteva možnost, da se občine, glede na razmere v posameznih sredinah, lahko odločijo za ustanavljanje samostojnih skupnosti za ceste, ali pa za ustanavljanje istih v okviru že obstoječih komunalnih interesnih skupnosti, vendar s samostojnimi zbori izvajalcev.

V 8. členu je potrebno konkretnije opredeliti kategorizacijo cest. Sedaj se v občinah uporabljajo različni kriteriji za kategorizacijo cest, kar povzroča neenotno obravnavo. Menimo, da je potrebno kategorizacijo cest poenotiti oziroma uskladiti.

V 9. členu naj zakon opredeli status gozdnih cest glede na to, da te ne služijo samo gozdu, ampak tudi ostalim namenom, kot na primer prevozu otrok v šolo, turističnim dejavnostim, odvozu mleka in podobno. Točneje bi morali v zakonu opredeliti tudi javne poti.

V 14. členu naj ostane v veljavi prva varianta, druga naj se črta.

V 16. členu je potrebno jasneje opredeliti način dodeljevanja sredstev posameznim občinskim skupnostim za ceste. Ostaja odprto, kako realno ovrednotiti vrednost cest kot osnovnih sredstev, kar postavlja pod vprašaj tudi sistem obračunavanja amortizacije.

V drugem odstavku 15. člena naj se črta druga alineja ali pa ta konkretnije opredeli, predvsem z vidika odgovornosti.

V 18. členu naj se v prvem odstavku za besedilom: »predvsem magistralnih« doda še besedilo: »in regionalnih«, ker menimo, da bi šele to pomenilo dejansko oblikovanje enotne politike razvoja cestne mreže v SR Sloveniji.

V 22. členu naj se črta tretji odstavek, saj kljub temu obstaja možnost nastajanja posebnih skupin delegatov v okviru celotne strukture uporabnikov.

V 28. členu je potrebno zagotoviti, da bo vsa strokovna opravila izvajala vzdrževalna delovna organizacija; strokovna služba samoupravne interesne skupnosti pa le opravila v zvezi z delom skupščine skupnosti.

V 37. členu bi bilo potrebno dodati nov odstavek, ki bi določal, da anuitete za posojila bremenijo tisto področje, za katero so bila posojila uporabljena.

K 39. členu postavljamo vprašanje, zakaj sredstev, zbranih s samoprispevkom, ne bi bilo mogoče uporabljati tudi za vzdrževanje in varstvo cest — za enostavno reprodukcijo, če so se občani, ki so se odločili za zbiranje sredstev na ta način, za to opredelili. Potrebno bi bilo v zakon vnesti določilo, po katerem se sredstva, zbrana s samoprispevkom, uporabljajo za namene, za katere so bila zbrana.

V 41. členu naj se zaradi racionalizacije vnese določilo, po katerem bi Služba družbenega knjigovodstva z zbirnega računa namesto občinski skupnosti za ceste sredstva nakazala na račune organizacij za vzdrževanje cest.

V 50. členu naj se zadnji odstavek črta.

V zvezi z 51. členom menimo, da vsi stroški vzdrževanja in varstva cest, glede na določila zakona o vzdrževanju in zakona o ugotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka, niso v celoti materialni stroški temeljnih organizacij za vzdrževanje cest.

V 96. členu naj se v prvem odstavku besedilo »opravljajo organizacije za vzdrževanje cest v sodelovanju z organi za notranje zadeve« nadomesti z besedilom: »opravljajo skupno organizacije za vzdrževanje cest in organi za notranje zadeve«.

Ob primerjavi osnutka zakona o javnih cestah s predlogom za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa ugotavljamo neskladnosti in želimo, da se le-te še pred sprejetjem uskladijo, predvsem z vidika razpoložljivih finančnih sredstev za urejanje cest. Nujno je zagotoviti sočasnost sprejemanja zakonov in spremljajočih aktov družbenega dogovora o minimalnih kadrovskih, tehnoloških in drugih pogojih za oblikovanje tozdov za vzdrževanje cest; pravilnika za vzdrževanje cest; enotne metodologije za kategorizacijo cest, samoupravnega sporazuma o oblikovanju sredstev vzajemnosti in samoupravnega sporazuma o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe.

Kazenske določbe niso ustrezne. Te določbe sicer izražajo težnjo po oostritvi kazni za storjene gospodarske prestopke in prekrške, vendar so v nesorazmerju glede na družbeno varnost. Menimo, da so zagrožene kazni previsoke, predvsem za udeležence vzdrževanja in upravljanja cest. Lahko trdimo, da kazenske določbe niso v pravilnem razmerju z materialnimi določbami in možnostmi.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Tovariš Božo Tuš, delegat iz občine Lenart, ima besedo!

Božo Tuš: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Osnetek zakona o javnih cestah smo v občini Lenart temeljito proučili. Osnetek smo obravnavali v izvršnem svetu, družbenopoličnih organizacijah in skupini za delegiranje delegatov v Zbor občin Skupščine SR Slovenije.

Pri proučevanju osnutka zakona smo izhajali iz razprav in pripomb, ki so bile dane k delovnemu osnutku in drugim dokumentom za pripravo tega zakona. Načela, na katerih temelji osnetek zakona o javnih cestah, so dobra, vendar pa v posameznih členih niso dovolj konkretno opredeljena. Iz načelne razprave izhaja, da so premalo opredeljena načela in kriteriji oziroma merila, ki naj bi bili kasneje osnova za dogovarjanje in sporazumevanje med občinskimi skupnostmi za ceste.

Iz besedila osnutka zakona ni povsem jasno razvidno, da razvoj in vzdrževanje regionalnih in lokalnih cest financirajo občine. To je indirektno razvidno le iz tistih členov, ki govorijo o pristojnosti občinskih skupnosti za ceste. Če predpostavljamo, da je takšna materialna obveznost občin z zakonom opredeljena, je nelogičnost v tem, da regionalne ceste razvršča Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, sredstva za njihovo rekonstrukcijo, vzdrževanje in gradnjo pa zagotavljajo občine.

Nadalje, z zakonom ni jasno opredeljeno, kakšna je vloga Skupnosti za ceste Slovenije glede zagotavljanja materialnih pogojev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo regionalnega in lokalnega cestnega omrežja. Zlasti ni razčiščen odnos oziroma vloga Skupnosti za ceste Slovenije v zvezi z usklajevanjem interesov občinskih skupnosti za ceste, ki se nanašajo na razvoj in vzdrževanje cest na manj razvitih območjih in manj razvitih obmejnih območjih. Čeprav naj bi se o dokončnih materialnih in drugih pogojih v zvezi s tem sporazumevale občinske skupnosti za ceste s posebnim samoupravnim sporazumom, bi vendarle bilo potrebno bolj jasno določiti vlogo Skupnosti za ceste Slovenije. Zato me-

nimo, da je potrebno v ustreznih členih, zlasti v 18. členu, bolj jasno določiti, da v Skupnosti za ceste Slovenije uporabniki in izvajalci usklajujejo interese občinskih skupnosti za ceste, ki se nanašajo na razvoj in vzdrževanje regionalnih in lokalnih cest na manj razvitih območjih in manj razvitih obmejnih območjih Slovenije ter v ta namen združujejo sredstva, ki jih razporejajo manj razvitim občinam s samoupravnim sporazumom na podlagi ustreznih meril.

Nadalje menimo, da je potrebno v samem zakonu opredeliti minimalne materialne pogoje, ki morajo biti zagotovljeni v vsaki občini oziroma občinski skupnosti za ceste za vzdrževanje regionalnih in lokalnih cest. Dejstvo je namreč, da posamezne občine oziroma občinske skupnosti za ceste, zlasti na manj razvitih območjih, z viri, ki so navedeni v 37. členu osnutka, v točkah od 3 do 8, ne bodo mogle zagotoviti niti minimalnih sredstev za vzdrževanje lokalnih, kaj šele regionalnih cest. Nujno pa bi bilo, da se vsem občinam zagotovijo enakomerni oziroma vsaj minimalni pogoji za vzdrževanje obstoječih cest, če že teh pogojev ne bo mogoče zagotoviti pri rekonstrukciji in gradnji cest. Ne bi se smelo zgoditi, da bi se uporabniki, se pravi delavci v temeljnih organizacijah združenega dela na manj razvitih območjih, morali dogovarjati o združenju dodatnih sredstev za vzdrževanje in varstvo cest, kot povračilo delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela za vzdrževanje cest v smislu zadnjega odstavka 39. člena osnutka zakona.

Zato menimo, da je potrebno v sklopu 38., 39. ali katerega drugega člena, ali pa s povsem samostojnim členom, določiti naslednjo zakonsko besedilo: »Pri razporejanju sredstev iz 37. člena tega zakona je potrebno upoštevati, da morajo biti v vseh občinah oziroma občinskih skupnostih za ceste zagotovljena sredstva za ustrezno vzdrževanje in varstvo regionalnih in lokalnih cest, pri čemer se upoštevajo minimalni standardi in normativi, katere sporazumno določijo občinske skupnosti za ceste v okviru Skupnosti za ceste Slovenije.«

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Besedo ima tovarišica Nina Mlinar, delegatka Obalne skupnosti občin Koper.

Nina Mlinar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za delegiranje delegatov v Zbor občin Skupščine SR Slovenije pri Skupščini Obalne skupnosti občin Koper, na podlagi obravnave osnutka zakona o javnih cestah in poročil Odbora za družbenopolitični in komunalni sistem ter Odbora za družbenoekonomske odnose in razvoj Zbora občin Skupščine SR Slovenije, podpira predlog Odbora za družbenoekonomske odnose in razvoj v zvezi z določbo tretjega odstavka 14. člena osnutka zakona o javnih cestah in predlaga, da se odstavek preoblikuje tako, da bo dana možnost ustanovitve posebne enote za ceste v občini.

Prav tako predlagamo, da se predlagane variante v 14. členu črtajo, vendar naj ostanejo vse možnosti samoupravnega organiziranja skupnosti za ceste.

Predsednica Silva Jereb: Hvala! Tovariš Franc Hrovat, delegat iz občine Ljubljana Moste-Polje, ima besedo!

Franc Hrovat: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Sporočil vam bom pripombe, ki jih je sprejela skupina delegatov za delegiranje v Zbor občin Skupščine občine Ljubljana Moste-Polje, skupaj s komunalno skupnostjo in družbenopolitičnimi organizacijami naše občine.

Drugi odstavek 6. člena preveč taksativno določa, zakaj se mora uporabljati opuščena cesta. Nesprejemljivo je določilo tretjega odstavka, ki določa, da je opuščeno cesto, če se ne uporablja v prometne namene, potrebno agrotehnično obdelati. Menimo, da se s programom izgradnje nove ceste določi tudi namembnost opuščenih delov cest.

Členi 7. do 12. naj bi dobili svoj naslov, in sicer: »Razvrstitev cest«.

Razvrstitev lokalnih cest iz 8. člena je potrebno uskladiti z zakonom o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, v pristojnost katerega sodi vzdrževanje ulic.

Po določilu 10. člena so dovozne poti javne poti, če niso osnovno sredstvo nobene organizacije združenega dela. Glede na to menimo, da so javne poti tudi dovozne poti, katere lastniki so zasebniki in zemljišča, last splošnega ljudskega premoženja. Menimo, da je treba urediti status javnih poti ne glede na lastništvo zemlje. Solastnik določene javne poti je lahko tudi organizacija združenega dela. 10. člen je potrebno dopolniti z določbo, kaj morajo vsebovati predpisi skupščin občin, ki naj bi uredili to vprašanje.

Drugi odstavek 11. člena je treba dopolniti tako, da namen nove ceste določi samoupravna interesna skupnost, pri čemer naj odpade določilo, da se to določi s samoupravnim sporazumom o temeljih plana.

12. člen je treba dopolniti v tem smislu, da se tako razvrstitev cest kakor tudi njihov namen lahko tekoče spreminjata brez zapletenih postopkov. Predlog za spremembo naj poda ustrezna samoupravna skupnost, sklep o tem pa naj sprejmejo izvršni sveti občinskih skupščin oziroma Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Določila o samoupravnih interesnih skupnostih so preveč toga in preveč podrobno določajo samoupravno organiziranost. Pri samoupravni organiziranosti je treba zlasti poudariti samoupravno organiziranost uporabnikov, ki morajo imeti pri določenih vprašanjih odločujočo vlogo. Nesprejemljiva so stališča, da se organizacijske zadeve samouprave rešujejo v okviru organizacij združenega dela, ki skrbijo za vzdrževanje ceste.

Temeljno izhodišče je, da mora biti temeljna samoupravna skupnost v okviru občine. Ta se lahko povezuje z drugimi občinami, na nivoju republike pa v Skupnost za ceste Slovenije. Zakon naj predpiše načelo, da se družbenopolitična skupnost z družbenim dogovorom sama opredeli, kakšna bo samoupravna organiziranost v občini, ki pa mora temeljiti na racionalnosti in na vplivu uporabnikov na odločanje.

Peti in šesti odstavek 14. člena, kakor tudi obe varianti naj se črtata. Določbe prvega, drugega, tretjega in četrtega odstavka so dovolj široke, da se družbenopolitične skupnosti lahko odločijo za takšno samoupravno organiziranost, ki jim najbolj ustreza. Nesprejemljiva je določba, da se za posebne družbenopolitične skupnosti ustanovi ena skupnost za ceste.

Črta naj se četrta alineja 15. člena, ali pa naj se določi kot možna oblika organiziranja. Glede na zapleten postopek spreminjanja samoupravnih aktov in glede na potrebo po fleksibilnosti izvajalcev, je določilo četrte alineje v praksi težko izvedljivo. To določilo bi lahko vplivalo tudi na monopolno pridobivanje poslov, namesto da bi se čim več del izvršilo prek javne licitacije oziroma na tržnih osnovah, saj se z dejavnostjo posebnega družbenega pomena pogosto zagotavlja izvajalcem le prihodek, v manjši meri pa odgovornost do družbe.

16. člen je potrebno dopolniti z določbami zakona o svobodni menjavi dela in zakona o družbenem planiranju.

18. člen naj zagotovi načelo, da je samoupravna organiziranost od občine do republike enovita; da tu ni republiških in občinskih nivojev, temveč enoten program z jasnimi določili, kaj so naloge občinske in kaj republiške samouprave.

Nesprejemljiv je drugi odstavek 28. člena. Prvi odstavek že jasno določa, da je potrebno administrativna, strokovna in podobna dela izvajati smotrno in racionalno. Obliko organizacije pa je treba prepustiti družbenopolitični oziroma samoupravni skupnosti, zlasti uporabnikom, ki so najbolj zainteresirani za racionalnost poslovanja. Treba je ločiti administrativna dela, ki jih je potrebno opravljati za delovanje delegatskega sistema in za izvajanje sklepov samoupravne skupnosti, od strokovnih opravil, kot so na primer posli investitorstva, ki naj bi jih praviloma opravljale določene delovne organizacije na podlagi sporazuma ali pogodbe med samoupravno interesno skupnostjo in organizacijo združenega dela.

V poglavju o planiranju in financiranju gospodarjenja naj bi se razmejili enostavna in razširjena reprodukcija, prav tako viri sredstev.

Sprejemljiva so določila, da so ceste osnovno sredstvo vzdrževalcev cest in da je za ceste predpisana amortizacija, kar je novost. Zakon naj določa, da se amortizacija za ceste ne more prelivati v amortizacijska sredstva, ki izhajajo iz sredstev in naprav, ki so pogoj za vzdrževanje cest, to so lastni objekti, naprave, mehanizacija in podobno.

Z zakonom je treba točno določiti, kje se sredstva zbirajo. Sredstva naj se zbirajo pri samoupravnih interesnih skupnostih, ker so to sredstva uporabnikov. Način plačevanje storitev, ki mora temeljiti na opravljenem delu, se določi s statuti skupnosti.

Določila 37. člena je treba dopolniti tako, da imajo uporabniki vpliv na vire sredstev, ne pa samo navesti vir sredstev brez ureditve vpliva na ta sredstva.

Določila skoraj izključujejo družbenopolitično skupnost iz upravnega postopka, kar pa menimo, da ni sprejemljivo.

Tretji odstavek 91. člena ni sprejemljiv, ker cesta ni sama sebi namen, ampak je ustvarjena za drugo dejavnost, to je za promet, ki ga ureja družbenopolitična skupnost. Promet, postavljanje in odstranjevanje prometnih znakov sodi v okvir prometa in s tem v pristojnost skupščin družbenopolitičnih skupnosti in njihovih izvršilnih in upravnih organov.

Preverijo naj se določila 104. člena, zlasti o postavitvi ograj ob lokalnih cestah, ki naj znaša 2 metra. Nejasna so tudi določila o postavljanju reklamnih tabel in napisov. Potrebno je ločiti reklamne table in opozorilne table, s tem da reklamnih tabel ne bi bilo dovoljeno postavljati. Dovoljeno naj bi bilo postavljanje opozorilnih tabel in napisov, s tem da se jasno določi, na kaj lahko opozorilna tabla opozarja: na kulturne spomenike, zdravstvene ustanove, turistične objekte ter izjemoma gospodarske objekte, ki so vezani na velik cestni promet. Dovoljenje za postavitve opozorilnih znakov izda pristojna občina oziroma Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Zakon naj tudi določa, da je mogoče uvesti za opozorilne znake plačilo taks, kar imajo že urejeno v nekaterih drugih republikah.

Za kazenske določbe pa menimo, da so kazni sorazmerno visoke.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Ker naše delo že relativno dolgo traja, predlagam, da sejo prekinemo in da gremo na odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 12.15 in se je nadaljevala ob 12.50.)

Predsednica Silva Jereb: Nadaljujemo z razpravo. Besedo ima tovariš Boris Vidic, delegat iz občine Maribor.

Boris Vidic: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov iz občine Maribor je v razpravi o osnutku zakona o javnih cestah ugotovila, da so stališča in pripombe Maribora v večji meri upoštevane in da je predloženi osnutek zakona dobra osnova za pripravo predloga zakona.

Dalje, skupina delegatov meni, da so vprašanja samoupravne organiziranosti in družbenoekonomskih odnosov še premalo proučena in razdelana. To velja predvsem na področju zbiranja in razporejanja sredstev, kjer bi moralo obveljati načelo, da se sredstva zbirajo v občinskih skupnostih za ceste in se nato združujejo za potrebe magistralnih cest na osnovi programov in kriterijev.

Nadalje skupina meni, da je potrebno iz zakona izločiti vse tehnične norme, ki morajo biti urejene s podzakonskimi predpisi, pravilniki in normativi ter da so vse kazenske sankcije zelo visoke, kar bi kazalo proučiti in uskladiti.

Imamo nekaj konkretnih pripomb k posameznim členom, in sicer:

— v 14. členu podpiramo navedeno samoupravno organiziranost, s tem, da menimo, da ni potrebno, da zakon zavezuje organiziranje posebnih enot.

V 15. členu v zadnji alineji je potrebno dodati pred besedilom: »raziskujejo, projektirajo in gradijo« besedo: »trajno« ter črtati besedilo: »za čas izvajanja«.

V 18. členu v prvem odstavku naj se črta beseda: »predvsem«, za besedilom: »magistralnih cest« pa doda: »in regionalnih, ki povezujejo mejne prehode z magistralnimi cestami.«

K 37. členu: V skladu z že dano načelno pripombo je potrebno sistem združevanja sredstev izpeljati iz občinskih skupnosti za ceste.

K 38. členu. V tem sporazumu ne morejo biti vsebovana sredstva iz 1. točke 37. člena, pač pa le sredstva od 3. do 7. točke tega člena, delitev teh sredstev je potrebno opraviti na osnovi kriterijev in pri tem upoštevati samoupravne sporazume o temeljnih planov.

K 53. členu menimo, da s tem zakonom ni mogoče predpisovati združenja organizacij združenega dela v višje oblike, ker je na osnovi zakona o združenem delu takšno povezovanje organizacij združenega dela pravica delavcev v temeljnih organizacijah.

K 77. členu. Menimo, da 30-dnevni rok za prijavo nameravanih sprememb na cestnem telesu ne zadošča za načrtno usklajevanje vseh interesov za ceste in naprave v cestnem telesu. Zakon bi moral usmerjati uporabnike cestnega telesa na sočasno planiranje nameravanih del.

K 81. in 141. členu. Člena je potrebno dopolniti v tem smislu, da mora pristojni republiški upravni organ hkrati s predlogom zakona o javnih cestah predložiti tudi vse pravilnike in druge izvedbene akte ter normative in navodila, na katere se sklicuje.

K 91. členu. Doda naj se novi 4. odstavek, ki naj se glasi: »Za postavitev, odstranitev ter dopolnitev prometnih znakov si mora organizacija za vzdrževanje cest pridobiti soglasje pristojnega organa za promet.«

Pripomba k 104. členu. Člen naj se ponovno prouči z vidika širine varnostnih pasov. Menimo namreč, da gre v predlogu za neracionalno koriščenje prostora, ki verjetno ne temelji na ustreznih analizah. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima Jože Kolar, delegat iz občine Ptuj.

Jože Kolar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! V občini Ptuj aktivno spremljamo sprejem zakona o javnih cestah. Tako smo že pri prejšnjem predlogu za izdajo zakona dali pripombe k vsebini, opozorili pa smo tudi, da je potrebno v najkrajšem možnem času zakon tudi sprejeti. Razpravljali smo tudi o vsebini delovnega osnutka zakona o javnih cestah, ki je pravzaprav identičen predloženemu osnutku zakona o javnih cestah, ki ga danes obravnavamo v skupščini, ter ugotovili, da osnutek omenjenega zakona skoraj v celoti upošteva naša prejšnja stališča in predloge. Tako menimo, da je predložena vsebina dobra osnova za urejanje družbenoekonomskih odnosov kot tudi samoupravnih odnosov na področju cestnega gospodarstva in na teh osnovah podajamo le naše mnenje o vsebini, ki bi jo bilo potrebno pred dokončnim sprejemom tega zakona še dopolniti. Gre predvsem za naslednje.

Glede na sedanji sistem financiranja, vzdrževanja in obnavljanja ulic in trgov je v smislu 8. člena predloženega osnutka tega zakona potrebno uskladiti spremembe tudi v zakonu o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena ter postopen prenos sredstev, ki se sedaj združujejo v samoupravnih komunalnih skupnostih. Doseči je potrebno tudi sistem planiranja in izvajanja teh del kot tudi način kategorizacije ulic in trgov v naselju.

Predlagamo, da v 14. členu odpade 4. odstavek; saj gre za dejavnost, ki je splošnega družbenega pomena, ki po tem zakonu dobiva vse večji pomen tudi v občinah, predvsem s prenosom tudi regionalnih cest v njihovo upravljanje. Dogovoriti moramo način in metodo oblikovanja stopnje amortizacije lokalnih in regionalnih cest, vezano na zakon o amortizaciji in vzdrževanju cest v odnosu do občinske interesne skupnosti. Definirati je potrebno pristojnosti vertikalnega povezovanja občinske skupnosti za ceste v Skupnosti za ceste SR Slovenije predvsem na področju planiranja, združevanja sredstev ter izvajanja vzdrževalnih del na magistralnih cestah. V tem okviru je potrebno rešiti vprašanje, ali Skupnost za ceste SR Slovenije, ali Zveza skupnosti za ceste SR Slovenije, kot je to na primer urejeno na področju vodnega gospodarstva.

V drugem odstavku 27. člena je potrebno proučiti možnost, da neusklajena vprašanja dela zborov v samoupravnih interesnih skupnostih za ceste začasno urejajo pristojni izvršilni sveti, kar predlagamo zaradi operativnosti dela.

V 37. členu pod točko 2. je potrebno dopolniti besedilo: »s samopriskom in drugimi prispevki občanov«, saj po dosedanjih izkušnjah občani poleg rednih samopriskomov za tovrstno dejavnost prispevajo tudi ta neposredna sredstva po pogodbah in tako dalje, predvsem pri modernizaciji lokalnih cest. Predlagamo tudi, da se dopolni predzadnji odstavek 37. člena, in sicer, da se glede na določilo tega člena zagotovijo potrebna sredstva z zakonom ali odlokom, to pa zaradi razmerja, ki v tem primeru nastane znotraj občine oziroma občinskih samoupravnih interesnih skupnosti za ceste.

V smislu 61. člena je potrebno ustrezno opredeliti, kdo je odgovoren oziroma, kdo je nosilec usklajevanja srednjeročnih in letnih programov ter na tej osnovi vseh interesov, ki jih srečujemo pri izvedbi cestnih del kot so PTT, elek-

trovod, vodno gospodarstvo, kanalizacija, kar je potrebno izvesti pred samim projektiranjem del ter upoštevati pri izdaji medsebojnih soglasij, načinih zagotovitve sredstev, kot tudi določiti, kdo ima pri tem prioriteto. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Vladimir Haas, predstavnik Republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez in Republiškega odbora sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, ki bo kot predstavnik Zveze sindikatov Slovenije seznanil zbor s stališči obeh odborov.

Vladimir Haas: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Dodal bi skupno stališče obeh odborov, to je Republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez in Republiškega odbora sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije.

Izvršna odbora obeh republiških odborov sta ločeno na svojih sejah v mesecu maju 1981 obravnavala osnutek zakona o javnih cestah in na podlagi širših razprav sprejela naslednje skupno stališče in mnenje.

Podpiramo predlagane rešitve v osnutku zakona o javnih cestah, ki skupno z mnenji in pripombami v javni razpravi, predvsem pa v skupščinskih odborih, dajejo dobre osnove in usmeritve za izdelavo predloga in sprejem samega zakona.

Temeljna odprta vprašanja so razrešena. Predlagane osnove in usmeritve pa predstavljajo v cestnem gospodarstvu velik korak naprej.

Oba republiška odbora podpirata tista stališča skupin delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje, odborov in komisij za zakonodajno-pravna vprašanja, ki odločitve o načinu organiziranja prepuščata občinam. Zakon naj le v nujnem obsegu ureja obvezne oblike samoupravne organiziranosti, sicer pa naj omogoči uporabnikom in izvajalcem, da o tem odločajo sami.

Obrazložitev. Ponovno ugotavljamo, da dosedanje razprave od leta 1971 dalje o samoupravnih preobrazbi družbenoekonomskih odnosov in uskladitve letih z ustavo in zakonom o združenem delu bolj škodujejo kot pa koristijo vzdrževanju, varovanju in razvoju cestnega omrežja v naši republici. Pokazali pa so na izredno velik interes do javnih cest s strani delavcev, delovnih ljudi in občanov, kar je porok resničnemu samoupravnemu sporazumevanju in dogovarjanju o bodoči samoupravni organiziranosti cestnega gospodarstva. Sedanje stanje v Republiški skupnosti za ceste, ustanovljene leta 1972, ni skladno z ustavo in zakonom o združenem delu in zahteva hitro razrešitev. Skupščina je enodomna. Delegati in organi, izvoljeni v letu 1972, še sedaj opravljajo svoje delegatsko poslanske funkcije. Akti republiške skupnosti in njenih organov ter pooblastila močni strokovni službi so predustavni, z njo in zakonom o združenem delu neusklajeni. V tej skupnosti so še vedno prisotni ostanki državnega urejanja, starega načina dela in postopkov s prisotnostjo proračunske fiskalne vsebine in odnosov. Zato tu ni neposrednega odločanja delavcev in delavskih svetov v temeljnih organizacijah združenega dela. Skupščina in njeni organi ter strokovna služba še vedno niso pod nadzorstvom delavcev v združenem delu. Čeprav so v njej skoncentrirana ogromna finančna sredstva, saj letno razpolagajo že s približno 6 do 7 milijardami dinarjev. Sredstva se trošijo neracionalno. Prisotna je drobitev sredstev za magistralne in regionalne ceste na krajše odseke, ki ne presegajo nekaj kilometrov, in strahotne podražitve tudi na račun

tako imenovanih državnih cestnih sredstev za odškodnine in druge zahteve posameznih družbenopolitičnih in krajevnih skupnosti.

Interes in sredstva delavcev, delovnih ljudi in občanov delimo na lokalne in nekategorizirane ceste, ki so v upravljanju občin in ki jih v glavnem vzdržujejo komunalne delovne organizacije, ker je interes posameznih delavcev, delovnih ljudi in krajanov, ki jih dnevno večkrat uporabljajo, izredno velik, ter sredstva in interese magistralnih in regionalnih cest ter avtocest, ki so v upravljanju Republiške skupnosti za ceste in ki jih vzdržujejo cestna podjetja.

Nesprejemljivo za našo družbeno prakso in politično škodljivo, predvsem v teh tako zapletenih gospodarskih razmerah, je sedanje stanje na področju cestnega gospodarstva v naši republiki. Čeprav ugotavljamo pomanjkljivosti tudi na področju komunalnega gospodarstva, pa je stanje ugodnejše kot v cestnem gospodarstvu. Komunalno gospodarstvo je organizirano na podlagi določil zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki je skupno in celovito opredelil zadeve skupnega odločanja na področju komunalnih dejavnosti posebnega družbenega pomena, kot to opredeljuje zakon o združenem delu. Zakon je omogočil samoupravno preobrazbo tega področja, povečano vlogo porabnikov, omogočil pa je tudi vrsto oblik uveljavljanja vloge širše družbene skupnosti pri usmerjanju teh dejavnosti.

V okviru komunalnih samoupravnih interesnih skupnosti so v nekaterih občinah organizirane samoupravne enote za cestno dejavnost, v katerih nastopajo kot izvajalci tudi organizacije združenega dela cestnega gospodarstva. Mnenja smo, da je zaradi sedanjih odnosov nujno zaostri politično odgovornost vseh in pospešiti sprejem tega zakona ter pričeti s samoupravno preobrazbo družbenoekonomskih odnosov v cestnem gospodarstvu. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jerreb: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Franc Bastardi, delegat iz občine Sevnica.

Franc Bastardi: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov iz občine Sevnica je na osnovi razprave o osnutku zakona o javnih cestah sklenila podati pripombe in predloge k naslednjim členom osnutka zakona.

K 8. členu: Predlagamo, da se tretji in peti odstavek spremenita tako, da o razvrščanju regionalnih cest odloča Skupščina SR Slovenije, o razvrščanju lokalnih cest pa skupščina občine za ceste na svojem območju.

K 14. členu: Predlagamo, da ostane predlagano besedilo člena v celoti v zakonu, ker omogoča organiziranost samoupravnih interesnih skupnosti za ceste v skladu z razmerami in potrebami posameznih območij in občin. Črtata naj se torej obe predlagani varianti.

K 18. členu: Na koncu 11. alinee naj se doda naslednje besedilo: »in na območjih tistih občinskih skupnosti za ceste, ki imajo moderniziranih manj kot dve tretjini regionalnih cest po dosedanji kategorizaciji regionalnih cest.«

K 52. členu: V tem členu naj se za besedami: »vzdrževanje regionalnih cest«, doda: »na območju z nerazvito cestno infrastrukturo«.

K 62. členu: V členu naj se širina regionalnih in lokalnih cest določi različno. Menimo, da besedilo člena ustreza za regionalne ceste, medtem ko so zahteve glede širine lokalnih cest prezahtevne in predlagamo, da naj bo zahtevana širina za lokalne ceste 5 m, z možno izjemo, da je po predhodni odobritvi pristojnega organa lahko 4,5 m z izogibališči.

Obrazložitev. Menimo, da je razvrščanje cest tako regionalnih kot tudi lokalnih širšega družbenega pomena, z velikimi materialnimi in drugimi posledicami, zaradi česar smo mnenja, da ni primerno, da o tako pomembnem vprašanju odločajo izvršilni organi, mimo možnosti vpliva delovnih ljudi in občanov na to odločanje.

Predlagamo, da o tem odločajo najvišji organi, kot to določa sedaj veljavni zakon o javnih cestah v svojem 6. členu.

Glede organiziranosti samoupravnih interesnih skupnosti za ceste menimo, da osnovno besedilo 14. člena zakona daje več možnosti za racionalno organiziranje in delovanje skupnosti, zaradi česar predlagamo, da se varianti črtata.

K 18. členu predlagamo dopolnitev glede na to, da mora Republiška interesna skupnost za ceste zagotavljati pogoje za enakomernejši razvoj cestne infrastrukture tudi na tistih območjih, ki so glede tega manj razvita, z nižjim odstotkom moderniziranih regionalnih cest. Znano je, da imajo občine Laško, Kočevje in Sevnica najnižji odstotek moderniziranih magistralnih in regionalnih cest.

Z istega stališča predlagamo tudi dopolnitev 52. člena, ki govori o namenškem oblikovanju sredstev vzajemnosti.

Pripombo k 62. členu pa podajamo iz razloga, ker glede na razmere na terenu, po katerem potekajo lokalne ceste, v mnogih primerih ne bo mogoče zagotoviti možnosti za graditev ceste v širini, kot jo določa zakon. Zaradi tega predlagamo, da naj bi bila osnovna zahtevana širina lokalne ceste 5 m in izjemoma 4,5 m z izogibališči.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovarišica Jožica Černič, delegatka iz občine Piran.

Jožica Černič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupščina občine Piran je na svoji seji vseh treh zborov v zvezi z obravnavo osnutka zakona o javnih cestah sprejela naslednji predlog.

V 14. členu osnutka zakona o javnih cestah naj se pri prvi varianti črtata 3. in 4. odstavek, pri drugi varianti pa naj se črta 4. odstavek.

Obrazložitev: Vsebina 3. in 4. člena osnutka zakona o javnih cestah daje uporabnikom in izvajalcem možnosti, da sami izbirajo samoupravno organiziranost skupnosti za ceste glede na različne pogoje, po katerih posamezna družbenopolitična skupnost urejuje to dejavnost. Zato naj ostane celotni 14. člen osnutka zakona o javnih cestah nespremenjen. Hvala.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima Gabrijela Orban, delegatka iz občine Logatec.

Gabrijela Orban: Tovarišica predsednica, tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor občin iz Logatca je razpravljala o osnutku zakona o javnih cestah. Strinjamo se s pripombami, stališči in predlogi Družbenopolitičnega zbora s poudarkom na 2. odstavku 5. točke, ki zahteva opredelitev možnosti ustanovitve ene samoupravne interesne skupnosti za več dejavnosti, torej tudi za javne ceste. Strinjamo se tudi s pripombami Odbora za družbenoekonomske odnose in razvoj, ki v 4. alineji na 3. strani poročila govori o ustreznem sankcioniranju organizacij za vzdrževanje cest, vendar ne v breme svobodne menjave dela, kajti s tem zmanjšamo sredstva za izvedbo vzdrževanja cest. Menimo,

da je sedanje stanje vzdrževanja cest pod vsakim minimumom, in da je prav zato tudi vzdrževanje na magistralnih cestah minimalno. Gotovo je najslabši primer cesta Ljubljana—Logatec. Taka cesta ne povzroča le škode na vozilih, temveč povzroča tudi mnogo prometnih nesreč. Zaradi tega predlagamo, da se poostri odgovornost za strokovnost in kvaliteto vzdrževanja in da se v predlogu zakona poostrijo določila glede odgovornosti vzdrževalcev cest in inšpekcije. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jerab: Besedo ima Hinko Žolnir, delegat iz občine Slovenska Bistrica.

Hinko Žolnir: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Na seji naše skupine smo na predlog občinskega sekretariata za urbanizem, gradbeništvo in komunalo in upoštevajoč razprave delegatov sprejeli naslednje pripombe.

1. Dopolni naj se zadnji odstavek 9. člena, in sicer tako, da vendar lahko skupščina občine tudi te ceste opredeli kot splošno pomembne, s tem da se vzdrževanje in varstvo teh cest opredeli kot dejavnost posebnega družbenega pomena, sredstva za izvajanje te dejavnosti pa zagotavljata lastnik osnovnega sredstva in ustrezna samoupravna interesna skupnost za vzdrževanje cest v občini.

Obrazložitev: V občini je vrsta cest, ki so osnovno sredstvo Gozdnega gospodarstva Maribor oziroma drugih lastnikov, in poleg zadovoljevanja njihovega interesa služijo kot edina pomembna povezava do posameznih naselij. Tak primer so ceste Cezlak—Kot, Tinje—Planina in druge. S prekategorizacijo teh cest ne bi rešili problema vzdrževanja teh prometnic, zato predlagamo ustrezno dopolnitev 9. člena osnutka zakona.

2. Priporočamo, da se v 14. členu črtata prva in druga varianta.

3. Določilo 16. člena, 1. odstavek, je formulirano dokaj nejasno. V kolikor se s tem prenašajo regionalne ceste v pristojnost občinskih skupnosti za ceste, predlagamo, da predlagatelj osnutka prouči umestnost tega prenosa glede na pomen, ki ga imajo regionalne ceste za potek prometa na širšem prostoru kot so občine. Če se bodo regionalne ceste prenesle v pristojnost občinskih samoupravnih interesnih skupnosti za ceste, bo prišlo do neenotnega obravnavanja pri vzdrževanju, rekonstrukcijah in novogradnjah.

4. Glede III. poglavja »Planiranje, financiranje in gospodarjenje« smo mnenja, da ni mogoča temeljita razprava o zakonu, dokler ne bodo hkrati z zakonom podani konkretniji predlogi in kriteriji zbiranja in delitve sredstev, še posebno, če se bodo v občinske samoupravne interesne skupnosti prenesle tudi regionalne ceste. V obrazložitvi bi bilo potrebno podrobneje opredeliti pojem vzajemnosti in oblikovanja ter koriščenja sredstev vzajemnosti. Zaradi teh pomanjkljivosti si v občini ni mogoče celoviteje predstavljati nadaljnji družbenoekonomski razvoj na tem področju.

5. Določilo 82. člena naj se ustrezno preformulira ali izpusti, ker bodo s posebnim družbenim dogovorom določena merila, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za vzdrževanje cest, predvsem glede kadrovske sestave in minimalne tehnične opremljenosti. Določilo tega člena pa že vnaprej določa, da mora biti temeljna organizacija združenega dela za vzdrževanje cest v okviru delovne organizacije, v sestavi katere je tudi temeljna organizacija za novogradnjo cest. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Karel Erjavec, delegat iz občine Vrhnika!

Karel Erjavec: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati. Skupina delegatov za Zbor občin in Zbor združenega dela je obravnavala osnutek zakona in sprejela vrsto stališč. Ker pa so bila vsa ta stališča danes že povedana, jih ne bi ponavljal.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Boris Korbar sekretar Avto-moto zveze Slovenije.

Boris Korbar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Z razvojem prometa se v razvitih deželah vzporedno razvijajo tudi spremljajoče službe in dejavnosti. Taka služba je tudi služba »Pomoč-informacije«, ki je v razvitih deželah že davno dobila status javne službe, saj si sodobnega prometa ne moremo in ne smemo zamišljati brez sistemsko organizirane tehnične pomoči na cesti. Dejavnost službe »Pomoč-informacije« se torej neposredno veže in odločilno vpliva na osnovno funkcijo cestnega omrežja, saj učinkovita služba omogoča čimbolj nemoten potek prometa. Menim, da ni potrebno razlagati pomena te službe za gospodarstvo, turizem, prometno varnost in še za ostale dejavnosti, ki so neposredno ali posredno vezane na cestni promet. Čas, v katerem živimo, zahteva vse večjo organiziranost in učinkovitost pri zadovoljevanju potreb člana naše skupnosti, gosta v naši domovini in vsakega drugega udeleženca v prometu na naših cestah.

Avto-moto zveza Slovenije se s prometno preventivno dejavnostjo ukvarja že od svojega nastanka, prek 33 let. Oktobra 1959. leta je prva v Jugoslaviji ustanovila službo »Pomoč-informacije«. Vendar pa ta dejavnost zaradi neurejenega financiranja ne more zadovoljivo slediti naglo naraščajočim potrebam. Naša organizacija je ustanovila in vzdrževala službo »Pomoč-informacije« iz sredstev članarine, kasneje pa je, predvsem za vzdrževanje, dobivala še sredstva iz ostalih virov. Vsa sredstva, ki so se doslej združevala, pa tej dejavnosti še zdaleč niso omogočala razvoj, skladen naraščajočemu prometu. Skupščina in drugi samoupravni organi Avto-moto zveze Slovenije so na širši pomen službe »Pomoč-informacije« in na čedalje večje zaostajanje te dejavnosti za potrebami javnosti večkrat opozorili in predlagali, da bi ta služba dobila status javne službe in temu ustrezen sistem financiranja. Avto-moto društva in samoupravni organi Avto-moto zveze Slovenije so bili in so mnenja, da bi moral vsak voznik osebne avtomobila kot potencialni koristnik te službe plačati znesek za dejavnost in razvoj. Tak način združevanja sredstev so že zagotovili v SR Srbiji, podobno ureditev pa pripravljajo tudi v ostalih republikah.

V 8. točki 5. člena zakona o položaju in pooblastilih Avto-moto zveze Jugoslavije je naši organizaciji dano javno pooblastilo, da opravlja zadeve službe »Pomoč-informacije«, ki jih nalagajo zvezni zakon in mednarodne pogodbe. Z navedenim zveznim zakonom je naši organizaciji torej dano javno pooblastilo za izvajanje že omenjene službe, ni pa določen sistem financiranja. Že dalj časa ugotavljamo in opozarjamo, da so zmogljivosti službe »Pomoč-informacije« premajhne, da so močno zaostale za razvojem cestnega prometa. Služba je sicer dosegljiva na enotno telefonsko številko 987 v vseh telefonskih omrežnih skupinah, vendar je zaradi že povedanih razlogov čakalna doba predolga oziroma

pomoči ne moremo nuditi. Kljub težavam je služba »Pomoč-informacije« v letu 1980 opravila prek 33 000 raznih intervencij našim občanom.

Tovarišice in tovariši delegati! Delegati vseh slovenskih avto-moto društev v samoupravnih organih Avto-moto zveze Slovenije podpirajo ureditev sistema financiranja in delovanja službe »Pomoč-informacije«, tako kot je navedena v 43. členu osnutka zakona o javnih cestah. O obsegu, ceni, kakovosti storitev in načinu nadzora bodo odločali občani kot uporabniki v samoupravnem sporazumu, ki ga bo z Avto-moto zvezo Slovenije sklenila Skupnost za ceste Slovenije v imenu vseh skupnosti za ceste.

Finančna sredstva se bodo uporabljala strogo namensko, vodila se bodo na posebnem računu, zagotovljen bo nadzor uporabnikov.

Z uzakonitvijo predlagane ureditve sistema financiranja in delovanja službe »Pomoč-informacije« bo storjen pomemben in racionalen korak k večji prometni varnosti, k čimbolj nemotenemu prometu na naših cestah in k večji skrbi za motoriziranega občana.

Avto-moto zvezi Slovenije pa bo dana še dodatna odgovornost, saj bo postopoma moral odpasti izgovor, da služba »Pomoč-informacije« ni dovolj razvita. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jerob: Prijavljenih razpravljalcev ni več. Želi še kdo besedo? (Ne.) Preden preidemo na glasovanje, bi vam še povedala, da je Družbenopolitični zbor dopolnil predlog stališč in predlogov. V 2. točki namreč predlaga tole dopolnitev: »Družbenopolitični zbor predlaga, da je treba kot zadeve posebnega družbenega pomena pri rekonstrukcijah in gradnjah cest opredeliti predvsem usklajevanje interesov«.

Za 5. točko pa predlaga novo točko, ki se glasi: »Družbenopolitični zbor predlaga pristojnima zboroma, da v svojem sklepu zavežeta predlagatelja, da ob predložitvi predloga zakona predloži tudi osnutke podzakonskih aktov, hkrati pa naj začne priprave za oblikovanje družbenega dogovora o organiziranju temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij cestnega gospodarstva.« To je torej dopolnitev, o kateri moramo prav tako glasovati.

Želi o tem dodatku kdo besedo? (Ne želi.)

Če ne želi nihče, potem zaključujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o javnih cestah se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi predloga zakona naj predlagatelj upošteva stališča in predloge Družbenopolitičnega zbora ter pripombe, predloge in mnenja, dane v poročilih delovnih teles zbora in skupščine, zlasti še Odbora za družbenoekonomske odnose in razvoj našega zbora, pripombe skupin delegatov in pripombe iz razprave delegatov na seji zbora.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona.

Predlog za izdajo in osnutek je skupščini predložil v obravnavo Izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovarišico Dorotejo Stipanič, pomočnico republiškega sekretarja za notranje zadeve. Želite morda besedo? (Ne želi.)

Predlog za izdajo zakona in osnutek ste dobili. Izvršni svet predlaga, da zbor obravnava predloženi akt v skladu z drugim odstavkom 250. člena poslovnika skupščine, to je, da se prva in druga faza zakonodajnega postopka združita in se hkrati obravnava predlog za izdajo zakona in osnutek. Kdor je za tak predlog izvršnega sveta, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog Izvršnega sveta.

Predlog za izdajo zakona in osnutek so obravnavali Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem, Komisija za narodnosti in Zakonodajno-pravna komisija, ki so zboru poročali. Želita poročevalca besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Gianfranco Silian, poročevalec Komisije za narodnosti. Prosim!

Gianfranco Silian: (govori v italijanščini) Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Komisija za narodnosti Skupščine SR Slovenije se v zvezi s predlogom za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osebem imenu ne strinja s formulacijo 9. člena zakona, ki jo je predložil Odbor za družbenopolitični sistem Skupščine SR Slovenije, ker meni, da je ta formulacija pomanjkljiva z vidika ustavne pravice o svobodni izbiri osebnega imena. Zato meni, da je primernejša takšna formulacija 9. člena omenjenega zakona, ki jo predlaga sama komisija. Hvala.

Predsednica Silva Jereb: Pismenih prijav za razpravo ni. Želi kdo besedo? (Ne.) Predlog Komisije za narodnosti podpirata tudi Zakonodajno-pravna komisija in Družbenopolitični zbor.

Želi o tem predlogu kdo besedo? (Ne želi.)

Če ne želi nihče, potem predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osebem imenu z osnutkom zakona se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi predloga zakona naj predlagatelj upošteva predloge, dane v poročilih delovnih teles skupščine in pripombe na seji zбора.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o matičnih knjigah, z osnutkom zakona.

Predlog za izdajo zakona je skupščini predložil v obravnavo Izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovarišico Dorotejo Stipanič. Želite besedo? (Ne.)

Predlog za izdajo zakona in osnutek ste dobili. Tudi Izvršni svet predlaga, da ga zbor obravnava v skladu z drugim odstavkom 250. člena, to je, da se prva in druga faza zakonodajnega postopka združita. Kdor je za tak predlog Izvršnega sveta, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog Izvršnega sveta soglasno sprejet.

Predlog za izdajo zakona z osnutkom so obravnavali Odbor za družbeno-politični in komunalni sistem, Komisija za narodnosti in Zakonodajno-pravna komisija, ki so zboru poročali.

Pismenih prijav za razpravo ni. Želi kdo besedo? (Ne.)

Če ne želi nihče, potem predlagam, da sprejmete takle sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o matičnih knjigah z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga zakona naj predlagatelj upošteva pripombe skupine delegatov iz občine Slovenska Bistrica.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (56 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na družbeni dogovor o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije.

Družbeni dogovor je skupščini predložil v obravnavo Republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije in za svojega predstavnika določil tovariša Staneta Reparja, podpredsednika Republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije. Besedo ima tovariš Repar.

Stane Repar: Tovarišice in tovariši delegati! K predlogu družbenega dogovora bi želel reči naslednje.

Razprave o gradnji muzeja tečejo v Sloveniji že 32 let, posebno intenzivno pa so se začele po letu 1976, ko je potres tako močno poškodoval sedanjo stavbo in povzročil pravzaprav tako hitro propadanje muzejskega gradiva, hkrati pa povzročil tudi to, da je sedanja stavba, ki je stara že več kot sto let, stalna potencialna nevarnost za obiskovalce, muzejske delavce in za eksponate.

Ob tem moram tudi reči, da smo upoštevali naše gospodarske težave in stabilizacijske ukrepe, vendar pa smo kljub temu menili, da je po 35 letih potrebno priti do nove stavbe, med drugim tudi zato, ker so borci še tako močno prisotni v našem družbenem življenju, da lahko marsikaj koristnega prispevajo k izgradnji tako pomembne stavbe kot je Muzej ljudske revolucije na Slovenskem.

Nadalje moram ugotoviti, da je gradnja muzeja bila sprejeta v planske dokumente SR Slovenije za obdobje 1981—1985, seveda v tem smislu, da bi se muzej v tem srednjeročnem obdobju zgradil v celoti. Ker pa smo upoštevali materialne okvire, v katerih se naša družba giblje v tem srednjeročnem obdobju, smo, kot ste videli, v predlogu družbenega dogovora predlagali, da se dve tretjini investicije končata v tekočem srednjeročnem obdobju, ostali del pa v naslednjem.

Dalje lahko ugotovim, da sta bila osnutek in predlog družbenega dogovora poslana vsem podpisnikom. Iz odgovorov pa je razvidno, da večina slovenskih občin podpira izgradnjo muzeja, saj smo do sedaj prejeli 53 pozitivnih odgovorov, ostali odgovori pa še prihajajo. V nekaterih odgovorih je bilo posebej poudarjeno, da bi bilo primerno razmišljati o tem, da bi izgradnjo prenesli v naslednje srednjeročno obdobje. In dalje, da so v družbenem dogovoru precizirane obveznosti mesta Ljubljane in ljubljanskih občin in da so ljubljanske občine ta predlog sprejele.

Glede samoupravnih interesnih skupnosti moram reči, da so le-te o tem predlogu razpravljale, in da sta kultura in raziskovalna skupnost izrazili tudi svoje soglasje, medtem ko je izobraževalna skupnost načelno sprejela družbeni dogovor, s tem da trenutno ne more sprejemati konkretnih finančnih obveznosti, vendar pa jih sprejema za naslednje srednjeročno obdobje.

Dalje moram tudi ugotoviti, da gradnjo nove stavbe podpirajo tudi družbenopolitične organizacije Slovenije. Družbeni dogovor o izgradnji je bil sprejet na Predsedstvu Republiške konference Socialistične zveze, Predsedstvu Centralnega komiteja Zveze komunistov, Republiške konference ZSMS in Republiškega sveta Zveze sindikatov ter pri Gospodarski zbornici Slovenije. Mnenja smo, da je z odgovori, ki smo jih sprejeli od strani občinskih skupščin, pa tudi z odgovori v republiki, gradnja nove stavbe muzeja dobila široko družbeno podporo.

Moram tudi reči, da je bil že izpeljan javni anketni natečaj za izbiro lokacije — ta je na podaljšku Titove ceste ob Gradaščici — razpisan je bil tudi splošni anonimni natečaj za urbanistično arhitektonsko rešitev območja Titove ceste ob novem mostu čez Gradaščico, ki bo povezoval mesto z južno obvoznico in arhitektonski del idejnega načrta zgradbe novega muzeja. Natečaja se je udeležilo 71 avtorjev, izmed katerih je žirija izbrala prvonagrajenega.

Glede na to, da je v Sloveniji potreba po takem muzeju in da je ta dogovor v Sloveniji že izpeljan, predlagam zboru, da predlog družbenega dogovora o izgradnji Muzeja ljudske revolucije Slovenije sprejme, vključno z amandmajem, ki ga je republiški odbor predložil skupščini in se nanaša na 1. člen. Ta amandma pa se glasi takole: »Udeleženci družbenega dogovora smatrajo, da bi se s sprejetjem tega dogovora na svojstven način oddolžili tudi 40 letnici vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti.« S tem namreč v naši republiki, v počastitev 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti, pričenjamo z izgradnjo muzeja, ki ga pa žal ne bomo dokončali ob 40-letnici osvoboditve, pač pa nekaj let kasneje.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Repar.

Predstavniki izvršnega sveta pri tej točki je dr. Iztok Winkler, član izvršnega sveta in predsednik Republiškega komiteja za kulturo in znanost.

Družbeni dogovor ste sprejeli. Prejeli ste tudi mnenje Izvršnega sveta in predlog odloka o soglasju in o pristopu k sklenitvi tega dogovora. Družbeni dogovor sta obravnavala Odbor za finance in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta predložila pismeni poročili. Želita poročevalca besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Janez Sluga, delegat Skupščine mesta Ljubljane, ki bo govoril tudi v imenu vseh ljubljanskih občin.

Janez Sluga: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Člani naše skupine delegatov so na 51. seji 25. maja 1981 razpravljali o predlogu družbenega dogovora o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije in sprejeli naslednja stališča, ki so usklajena s stališči delegacij vseh ljubljanskih občinskih skupščin.

1. Delegati podpiramo izgradnjo nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije ter predloženi družbeni dogovor, hkrati s predlogi za spremembe in dopolnitve 4., 6. in 8. člena, ki upoštevajo tudi amandmaje Skupščine mesta Ljubljane k 5. členu družbenega dogovora, seveda s tem, da SR Slovenija resnično nima primerne in sodobne zgradbe muzeja, v kateri bi lahko celovito

prikazali revolucionarno zgodovino delavskega gibanja in narodnoosvobodilne borbe ter povojne izgradnje v SR Sloveniji.

Ob tem pa delegati ugotavljamo, da vrednost investicije ni realno ocenjena, saj temelji na cenah iz leta 1979, valoriziranih za leto 1980. Zato je treba vrednost investicije ponovno oceniti in to zaradi nadaljnjih konstrukcij, ki bodo s tem povezane. Prav pa bi bilo, da bi v družbenem dogovoru opredelili tudi vires financiranja.

Predsednica Silva Jereb: Želi še kdo besedo? (Ne.)

Če ne želi nihče, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o soglasju in o pristopu k sklenitvi dogovora, vključno z dopolnitvami tega dogovora. Kdor je za, naj prosim glasuje! (52 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel predlog odloka.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je na osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika je predložila v obravnavo Komisija za pripravo sprememb in dopolnitev poslovnika, njen predstavnik je tovariš Milan Gaspari, član komisije in predsednik Zakonodajno-pravne komisije, ki bo poročal o delu komisije.

Milan Gaspari: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije je pripravljen na podlagi informacije o uveljavljanju metod in načinov dela Skupščine SR Slovenije, njenih zborov in delovnih teles ter sklepov, s katerimi so zbori skupščine navedeno informacijo sprejeli.

Komisija si je ob tem prizadevala, da ob vseh potrebnih določbah poslovnika, že veljavnih določbah in novih, ki naj utrjujejo delegatski sistem z uporabo novih metod in drugih rešitev, izloči preveč toge ali zgolj formalne določbe brez vsebinskega pomena, ki pa zmanjšujejo učinkovitost skupščine ter otežkočajo delegatsko iniciativnost.

Predlagane spremembe posegajo v tiste določbe poslovnika, ki urejajo enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike z zbori Skupščine SR Slovenije, pri čemer sta v osnutku predlagani dve možni rešitvi. Po prvi se s splošno formulacijo opredeljujejo vprašanja enakopravnega odločanja, variantna rešitev pa daje poseben poudarek programiranju dela, s tem, da določa, da zbori skupščine v svojih programih določijo, o katerih vprašanjih bodo, seveda v skladu z ustavo in zakoni, enakopravno odločale skupščine ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti.

Nadaljnje predlagane spremembe se nanašajo na eno izmed osrednjih vprašanj pri delu skupščine, na programiranje dela. Program dela skupščine naj bi bil hkrati tudi program družbenopolitične aktivnosti družbenih dejavnikov v republiki, kar bi pomenilo tudi spremembo v načinu nastajanja usklajevanja in sprejemanja programa, kajti do sedaj je bil program skupščine opredeljen kot akt skupščine, h kateremu dajejo zainteresirani svoje predloge.

Programiranje dela zborov Skupščine naj torej predstavlja proces povezovanja, usklajevanja in organiziranja vseh družbenih dejavnikov v skupščinskem odločanju. S tem v zvezi naj bi se v bodoče podrobneje opredeljeval tudi peri-

dični delovni načrt kot izvedbeni akt letnega programa, z opredelitvijo vseh pomembnejših nalog v zvezi z organiziranjem delegatskega skupščinskega dela.

Precej sprememb je predlaganih tudi v zvezi z zakonodajnim postopkom. Tako naj bi v bodoče o zahtevah za izdajo zakona, ki jih vložijo samoupravne organizacije in skupnosti, društva in občani, dokončno odločil pristojni zbor; nadalje so predlagane spremembe v zvezi s postopanjem s predlogom za izdajo zakona, zakonskega osnutka in zakonskega predloga ter uvedba instituta skrajšanega postopka za sprejemanje zakonov.

Pomembne so tudi spremembe, ki se nanašajo na predsedstvo skupščine in ki poudarjajo, da le-to ni organ skupščine, temveč skupno telo zborov, ki deluje kot posebna metoda, oblika in način dela zborov, zaradi usklajevanja njihovih skupnih nalog.

Glede delovnih teles skupščine in zborov sta predlagani dve bistveni spremembi. Po prvi naj bi dobila dosti večji pomen kot doslej delovna telesa, ki se oblikujejo za proučitev posamezne zadeve, tako imenovana začasna delovna telesa. Po drugi predlagani spremembi pa naj bi se v vsaki fazi zakonodajnega postopka v delovnih telesih uveljavil dvofazni postopek obravnavanja gradiva, ki je posebno pomembno za samoupravne organizacije in skupnosti oziroma gradiva, ki se nanaša na bistvena sistemska in razvojna vprašanja.

Poenostavil naj bi se postopek glede postavljanja delegatskih vprašanj, po drugi strani pa naj bi bil v bodoče v poslovniku urejen postopek ravnanja s pobudami in predlogi delegatov.

Opozoriti pa je treba tudi na predlagano novo poglavje, ki naj bi urejalo delo skupščine v izrednih razmerah, v neposredni vojni nevarnosti in v vojni.

V osnutku je predlagano, da se v poslovniku črtajo podrobne določbe o sodelovanju skupščine z organizacijami združenega dela in drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi; z občinskimi skupščinami in skupščinami skupnosti občin kot posebnih družbenopolitičnih skupnosti ter z družbenopolitičnimi organizacijami. Ti se namreč vključujejo v delo skupščine že tako prek institucij delegatskega sistema. Nobenih zadržkov pa ni, čeprav poslovnik drugih oblik sodelovanja z navedenimi subjekti ne bi urejal, da se v določenih oblikah sodelovanja zunaj institucij delegatskega sistema dogovarjamo sproti, kadar se v posameznih konkretnih primerih tako sodelovanje pokaže kot koristno. S poslovnikom tudi ni mogoče naprej predvideti in natanko urejati vseh možnih oblik sodelovanja skupščine z drugimi družbenimi subjekti. To tudi ni potrebno, če uporabljamo načela, na katerih temelji poslovnik.

Glede delegatskega obveščanja v osnutku niso predlagane obširnejše spremembe, čeprav je kvalitetno obveščanje delegacij in širše javnosti sploh eden od osnovnih pogojev za uspešno funkcioniranje delegatskega sistema. Vprašanje obveščanja namreč ni mogoče, in tudi ni potrebno, v vseh podrobnostih zajeti z določbami poslovnika. Obveščanje mora biti predmet nenehne pozornosti in angažiranja skupščine in vseh ostalih dejavnikov ter stalnega izpopolnjevanja oblik, metod, predvsem pa vsebine obveščanja.

S tem je povezano eno izmed pomembnih vprašanj, na katero delegati nenehno opozarjajo, in sicer problem skupščinskih gradiv, njihove kvalitete, načina pošiljanja, zlasti pa rokov za pošiljanje gradiv. Komisija bo na podlagi že danih konkretnih predlogov in razprav v zborih proučila možnost dopolnitve poslovnika v tej smeri.

V dosedanjih razpravah so se delovna telesa glede rokov za pošiljanje gradiv pretežno opredeljevala za variantni predlog, torej za daljše roke pošiljanja

gradiv, in sicer za temeljni minimalni rok 45 dni in rok 60 dni za gradiva, ki so posebnega pomena za samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične organizacije in druge družbene organizacije oziroma se nanašajo na bistvena sistemska in razvojna vprašanja in ki bistveno vplivajo na pravice in obveznosti delovnih ljudi in občanov.

Zaradi pomembnosti tega vprašanja komisija predlaga, da se delegati v zboru posebej opredelijo do tega vprašanja. Komisija bo vse pripombe in predloge skušala ustrezno vključiti v besedilo predloga sprememb in dopolnitev poslovnika v skladu z razpravo in z odločitvijo v zborih. Komisija bo pri določanju besedila predloga upoštevala tudi amandmaje k ustavi SR Slovenije, o katerih bo skupščina predvidoma odločala v prihodnjih dveh mesecih.

Komisija je na podlagi vseh dosedanjih razprav o osnutku sprememb in dopolnitev poslovnika ugotovila, da je izražena načelna podpora usmeritvam in najpomembnejšim rešitvam v spremembah poslovnika, zato v imenu komisije predlagam zboru, da predloženi osnutek sprejme. Hvala.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Gaspari. Predstavniki Izvršnega sveta pri tej točki je tovariš Franci Grad, pomočnik predsednika Republiškega komiteja za zakonodajo.

Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika je bil objavljen v Poročevalcu št. 9. Danes ste na klop prejeli pripombe Sveta za družbenopolitični sistem pri Predsedstvu Republiške konference SZDL in pripombe Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo.

Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika so obravnavala vsa delovna telesa zbora in skupščine in o tem zboru pismeno poročala. Poročevalci, želite besedo? (Ne.)

Prejeli ste tudi mnenje Izvršnega sveta.

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Mirko Bitenc, delegat iz občine Domžale.

Mirko Bitenc: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Delegacija za Zbor občin Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 25. 5. 1981 obravnavala osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije ter k 277. členu sprejela naslednjo pripombo. Amandma k zakonskemu predlogu se sme izjemoma predlagati le takrat, če je predlagatelj amandmaja že v predhodnem postopku podal pripombe, pa niso bile upoštevane.

Predsednica Silva Jereb: Želi še kdo besedo? (Ne.) Če ne želi nihče več, dajem na glasovanje predlog Komisije Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije, da se določi temeljni minimalni rok 45 dni za pošiljanje gradiv in rok 60 dni za gradiva, ki so posebnega pomena za samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične organizacije in druge družbene organizacije! Kdo je za tak predlog? (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog komisije.

Hkrati predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije se sprejme.

2. Predlog sprememb in dopolnitev poslovnika pripravi Komisija za pripravo sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga naj komisija upošteva pripombe, predloge in mnenja, dane v poročilih delovnih teles zbora in skupščine in pripombe delegatov na seji zbora.

Kdo je za tak sklep? (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, to je na statut Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani.

Statut je predložila v soglasje Akademija. Želi predstavnik Akademije besedo? (Ne.)

Predstavnik Izvršnega sveta je tovariš Vili Veršaj, svetovalec predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo.

Statut je bil delegatom na voljo v dokumentaciji Skupščine SR Slovenije, prejeli ste mnenje Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo in predlog odloka o soglasju k omenjenemu statutu.

Statut je obravnavala tudi skupina delegatov za proučitev statutov oziroma sprememb in dopolnitev statutov visokošolskih organizacij in o tem pismeno poročala.

Besedo ima tovarišica Anica Novak, poročevalka skupine delegatov.

Anica Novak: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za proučitev statutov oziroma sprememb in dopolnitev statutov visokošolskih organizacij je 14. maja pregledala statut Akademije za gledališče, radio, film in televizijo in ugotovila, da so določbe omenjenega statuta skladne s stališči Skupščine SR Slovenije, upoštewane pa so tudi pripombe skupine delegatov za proučitev statutov. Skupina delegatov in Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo dajeta k 8. členu statuta določene pripombe, ki pa so take narave, da jih Akademija lahko upošteva pri nadaljnjem usklajevanju z zakonom o usmerjenem izobraževanju.

Danes smo dobili na klopi tudi poročilo Zakonodajno-pravne komisije, ki se je seznanila s pripombami in se tudi z njimi strinjala, zato predlagam zboru, da sprejme odlok o soglasju k statutu Akademije za gledališče, radio, film in televizijo, ki so ga delavci in študentje z referendumom sprejeli 7. decembra 1978, spremembe in dopolnitve pa 16. marca 1980.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovarišica Novakova. Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne.)

Če ne, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o soglasju k statutu. Kdor je za, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka.

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje programa graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd—Skadar v obdobju od leta 1981 do leta 1983.

Osnutek zakona je skupščini predložil v soglasje Zbor republik in pokrajin. Predstavnik naše delegacije v tem zboru je tovariš Marjan Markovič, predstavnik izvršnega sveta pa tovariš Slavko Polanič namestnik republiškega sekretarja za finance. Želita morda besedo? (Ne.)

Osnutek zakona ste dobili, prav tako pa tudi mnenje izvršnega sveta in predlog sklepa, ki naj bi ga po razpravi sprejel naš zbor.

Osnutek zakona sta obravnavala Odbor za finance in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročala. Želita poročevalca besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Prijav za razpravo ni. Želi kdo besedo? (Ne.)

Če ne želi nihče, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog sklepa, ki ste ga danes prejeli na klop in po katerem Skupščina SR Slovenije ne daje soglasja k sklepu. Kdor je za, naj prosim glasuje! (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, to je na poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ o poteku usklajevanja osnutka odloka o določitvi strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel območje SR Črne gore v letu 1979.

Osnutek odloka je zbor obravnaval na 51. seji 18. februarja in takrat soglašal, da se določitev strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic potresa, ki je prizadel SR Črno goro, uredi z odlokom Skupščine SFRJ, vendar pa je k osnutku odloka sprejel pripombe, ki naj bi jih naša delegacija uveljavljala pred predložitvijo omenjenega odloka v obravnavo Skupščini SR Slovenije. Glede na to, da bo Zbor republik in pokrajin o osnutku odloka odločal na seji 10. junija letos, prosim tovariša Marjana Markoviča, da poroča o poteku usklajevanja.

Marjan Markovič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skušal bom biti kratek, vendar upoštevam okoliščino, da vam je bilo poročilo naše delegacije predloženo šele danes in se potemtakem niste mogli pravočasno seznaniti z vsebino predloga, ki je bil včeraj sprejet v Zboru republik in pokrajin.

Kot je že rekla tovarišica predsednica, je naša skupščina s svojim odlokom 18. februarja letošnjega leta pooblastila našo delegacijo v Zboru republik in pokrajin, da pristopi k usklajevanju tega odloka o valorizaciji, vendar pa je obenem naročila, naj delegacija v teku usklajevalnega postopka uveljavlja nekatere pripombe, ki se nanašajo med drugim in predvsem na vprašanje, kolikšna naj bo osnova za valorizacijo oziroma, drugače povedano, katere postavke v okviru zneska 53 milijard 637 milijonov dinarjev, ki je bil v zakonu iz marca 1980 določen kot obseg solidarnostne pomoči republik in pokrajin Črni gori za odpravljanje posledic potresa, ne morejo biti stvar revalorizacije. To so sredstva družbenopolitičnih skupnosti, namenjena oziroma uporabljena za odpravljanje najhujših težav neposredno po potresu, dalje škoda, povzročena tekoči kmetijski proizvodnji, izgubljeni dohodek organizacij združenega dela, ki so bile v potresu ali uničene ali poškodovane in še niso usposobljene za proizvodnjo ter sredstva, uporabljena za povračilo škode na premičnih stvareh v lasti občanov.

Dalje naj bi naša delegacija v teku usklajevalnega postopka še posebej proučila, seveda v sodelovanju z ostalimi delegacijami in s predlagatelji, višino in način valorizacije kreditnih, to je povratnih sredstev, namenjenih za obnovo stanovanjskih in gospodarskih objektov občanov SR Črne gore.

In končno, skupščina je s svojim sklepom zahtevala, da se znesek sredstev, predvidenih za obnovo, razčleni za ves čas trajanja obnove po posameznih letih in to na podlagi programa in načrta Sklada za obnovo in izgradnjo Črne gore, kar vse naj bi omogočilo neposredno vsakoletno valoriziranje sredstev na podlagi odloka, ki ga izdaja Zvezni zavod za statistiko z indeksi porasta gradbenih cen in cen opreme. Kot lahko vidite iz predloženega poročila delegacije, je delegacija v teku usklajevalnega postopka razčistila vsa bistvena vprašanja, tako da je Zbor republik in pokrajin na včerajšnji seji lahko določil predlog odloka o vsebini, kot je pred vami. Potem ko je Zvezni izvršni svet zavzel stališče, da ne vidi potrebe, da bi se v medrepubliškem sodelovanju na nivoju izvršnih svetov razčistila nekatera strokovna vprašanja, ker je pač menil, da so bila vsa pomembnejša vprašanja že razčiščena ob sprejemanju zakona v marcu 1980, se je vsebinski del usklajevanja osredotočil na vprašanje višine zneska, ki ga je potrebno valorizirati.

V tem smislu je naša delegacija, potem ko je uveljavljala že vse navedene pripombe naše skupščine, končno podprla predlog delegacije SR Srbije, ki je predlagala, da te odbitne postavke v skupnem znesku znašajo 4.183 milijonov oziroma 4 milijarde 183 milijonov, in ki vsebuje tudi vse tiste postavke, ki jih je v sklepu o soglasju zahtevala Skupščina SR Slovenije.

Upošteva je torej te odbitne postavke ter sredstva, uporabljena v letu 1979, ki se po samem zakonu izvzamejo od zneska 53 tisoč milijonov, za kolikor smo se dogovorili v zakonu, in je ostal za valorizacijo, ki se ureja s tem odlokom, znesek 41 milijard 624 milijonov, kot to lahko vidite iz zakonskega predloga, ki je pred vami.

V zvezi z vprašanjem upravičenosti valorizacije kreditnih sredstev, namenjenih za popravilo in graditev stanovanj in hiš, je bilo v teku usklajevalnega postopka ugotovljeno, da so bila v ta namen uporabljena sredstva v letu 1979 v višini 2,5 milijarde dinarjev, ta pa že zaradi povedanega sploh ne spadajo pod valorizacijo, ker so bila pač porabljena v tem letu. Vsa ostala sredstva so bila dana bodisi v letu 1980 — teh zneskov je bilo 2,79 milijard — ali pa bodo uporabljena v te namene šele v naslednjih letih obnove, zato jih ni mogoče izvzeti iz valorizacije.

Zaradi vztrajanja delegacije Črne gore, ki seveda ni bila v celoti zadovoljna z manjšanjem tega zneska, ki naj bi se valoriziral, je bil pozneje ob podpori delegacij sprejet sklep v Zboru republik in pokrajin, in sicer, da bo Zvezni izvršni svet do konca septembra 1981 v sodelovanju z izvršnimi sveti republik in pokrajin ocenil potrebo in predložil pogoje in način valorizacije sredstev, ki niso zajeta s tem odlokom. To naj bi torej pomenilo, da predlagani znesek ne bi bil definitiven, vendar smo mnenja, da je to pravzaprav pot, po kateri naj definitivno na podlagi argumentov razčistimo vprašanja, ki so ostala še odprta ob sprejetju tega odloka.

Kot rečeno, je tudi Skupščina SR Slovenije v poblastilu, ki nam ga je dala, predlagala, da naj se v odloku določi struktura sredstev po posameznih letih do konca obnove. S tem v zvezi je Zbor republik in pokrajin sprejel sklep, s katerim je Zveznemu izvršnemu svetu naložil, da to stori v odloku, s katerim bo letos dokončno sprejeta struktura zagotovljenih sredstev za SR Črno goro za leto 1980, ki se bodo valorizirala.

Na podlagi vsega povedanega predlagamo, da Skupščina SR Slovenije sprejme poročilo o poteku usklajevanja in da s sklepom poblasti delegacijo, da glasuje za pripravljene predlog odloka. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Predstavnik izvršnega sveta je tudi pri tej točki tovariš Slavko Polanič.

Želi o poročilu kdo razpravljati? (Ne želi.) Če ne, potem zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor občin Skupščine SR Slovenije sprejema poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFR Jugoslavije o poteku usklajevanja osnutka odloka, o določitvi strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel območje SR Črne gore v letu 1979.

2. Zbor občin pooblašča delegacijo Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin, da v imenu Skupščine SR Slovenije da soglasje k predlogu omenjenega odloka.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 17. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve je predložila zboru v obravnavo in sprejem predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije in predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj.

Predstavnik komisije je tovariš Drago Sotler. Tovariš Sotler, želite besedo? (Ne.)

Prehajamo na predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Želi kdo besedo? (Nihče.) Če ne želi nihče, prosim, da o predlogu odloka glasujete! Kdo je za? (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka. S tem so bili za delegate za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije izvoljeni tovariši Jože Globačnik, Milan Kučan in Emil Tomažič.

Prehajamo na predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj. Želi kdo besedo? (Ne želi.) Če ne, potem prosim, da glasujete! Kdo je za? (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka. S tem so bili za člane Odbora za nagrado Edvard Kardelj izvoljeni: Franc Kimovec-Žiga, član Predsedstva Republiške konference SZDL in član Sveta federacije, Franc Šetinc, sekretar Predsedstva CK ZK Slovenije in dr. Anton Vratuša, član Predsedstva CK ZK Slovenije.

V okviru te točke dnevnega reda nam je Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve predložila še dva sklepa, ki naj bi jih sprejel naš zbor, in sicer:

— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o izvajanju resolucije o družbeno-ekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 in resolucije o izvajanju družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982 ter predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev informacije o uresničevanju zakona o pravni pomoči.

V prvo skupino delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta o izvajanju resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 so predvideni trije delegati našega zbora, in sicer tovariš Silvo Gorenc, predsednik Odbora za družbenoekonomske odnose in razvoj, Franc Štrakl, član Odbora za finance in Miroslav Samardžija, delegat Zbora občin.

V skupino delegatov za proučitev informacije o uresničevanju zakona o pravni pomoči pa sta iz našega zbora predvidena dva delegata, in sicer Mitja Horvat, predsednik Odbora za družbenopolitični in komunalni sistem in Ivo Bernard, delegat Zbora občin.

Želi kdo razpravljati o teh sklepih? (Ne želi.) Če ne, potem prosim, da najprej glasujete o prvem sklepu! Kdo je za? (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel prvi sklep.

Na glasovanje dajem še drugi sklep! Kdo je za? (55 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel drugi sklep.

Prehajamo na 18. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Po prvem odstavku 40. člena poslovnika skupščine ima delegat v zboru pravico postaviti Izvršnemu svetu ali republiškim funkcionarjem, ki vodijo delo republiških organov, vprašanja, ki se nanašajo na njihovo delo ali na zadeve iz njihove pristojnosti. Vprašanja lahko postavi tudi predsedniku skupščine, predsedniku zbora, predsednikom delovnih teles in predsednikom skupščin interesnih skupnosti, kadar enakopravno odločajo s pristojnimi zbori.

K tej točki dnevnega reda ste dobili, delegatsko vprašanje Janka Pučnika, delegata iz občine Ljubljana-Bežigrad. Izvršni svet je sporočil, da bo na vprašanje odgovoril na prihodnji seji zbora, ker samoupravni sporazum o razvoju računalništva v Sloveniji še ni bil podpisan in v zvezi s tem tečejo intenzivne aktivnosti, pri katerih sodeluje tudi Izvršni svet.

Prejeli smo tudi pismeno delegatsko vprašanje skupine delegatov iz občine Tolmin v zvezi z uresničevanjem zakona o sistemu državne uprave, na katero bo Izvršni svet prav tako odgovoril na prihodnji seji.

Želi še kdo postaviti kakšno delegatsko vprašanje? (Da.) Besedo ima Franc Bastardi, delegat iz občine Sevnica.

F r a n c B a s t a r d i : Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Prek sredstev javnega obveščanja smo bili seznanjeni o veliki gospodarski škodi, ki je nastala zaradi nepravočasno prodanih jabolk kot posledica previsokih cen. Ob tem, ko se širša družbena skupnost vsestransko prizadeva za izboljšanje položaja kmetijstva in povečanje proizvodnje, se na drugi strani zaradi neustrezne politike poslovne skupnosti za sadjarstvo SR Slovenije povzroča velika družbena škoda, kar upravičeno vzbuja kritične razprave med občani. Predsedstvo Občinske konference SZDL Sevnica je zahtevalo, da skupina delegatov Zbora občin o tem problemu postavi dve delegatski vprašanji.

1. Sprašujemo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, kakšen je obseg gospodarske škode, ki je nastala z gnitjem jabolk in kdo je odgovoren za njo in

2. Kakšne ukrepe namerava podvzeti izvršni svet, da do enakih in podobnih negativnih pojavov ne bo več prihajalo ne na tem kakor tudi ne na drugih področjih?

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima Karel Erjavec, delegat iz občine Vrhnika.

Karel Erjavec: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za Zbor občin in Zbor združenega dela je obravnavala cesto Vrhnika—Logatec—Ljubljana. Dogovorjeno je bilo, da bodo to cesto popravili. Lansko leto je bila urejena do Drenovega griča, vendar še vedno ne tako, kot bi morala biti. Postavljamo delegatsko vprašanje, kaj je sedaj s to cesto, kdaj jo bodo uredili, tako kot je bilo dogovorjeno?

Predsednica Silva Jereb: Želi še kdo postaviti kakšno vprašanje? (Ne.)

Če ne želi nihče več, vas moram obvestiti, da smo pri vseh točkah dnevnega reda, kjer smo sprejemali končne odločitve, usklajeni z Zborom združenega dela in z Družbenopolitičnim zborom.

Izčrpali smo dnevni red. Zahvaljujem se vam za udeležbo in za razpravo ter s tem zaključujem 55. sejo zбора. Hvala.

(Seja zбора je bila končana ob 14.10 uri.)

56. seja

(24. junija 1981)

Predsedovala: Silva Jereb,
predsednica Zbora občin

Začetek seje ob 9. uri

Predsednica Silva Jereb: Tovarišice in tovariši delegati! Pričenjam 56. sejo Zbora občin Skupščine SR Slovenije.

V smislu 15. člena poslovnika našega zbora moramo na začetku vsake seje, preden določimo dnevni red, izvoliti Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja, ki pregleda pooblastila delegatov in pripravi poročilo za zbor.

V to komisijo predlagam po abecednem redu občin naslednje delegate: Za predsednico tovarišico Zorko Čujović, delegatko iz občine Škofja Loka, tovarišici Tončko Sajko, delegatko iz občine Šmarje pri Jelšah in Tilko Barbič, delegatko iz občine Tolmin pa za članici.

Če se s takim predlogom strinjate, potem prosim, da to potrdite z dvigom roke. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so bile v Komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja za 56. sejo Zbora občin izvoljene naslednje delegatke: Zorka Čujović, Tončka Sajko in Tilka Barbič.

Prosim komisijo, da se sestane, pregleda pooblastila delegatov in pripravi poročilo za zbor. Vas delegate pa prosim, da ostanete na svojih mestih, ker bo komisija hitro opravila svoje delo.

Če ima morda kdo od delegatov pripravljeno delegatsko vprašanje, prosim da ga odda sekretarju zbora. Posredovali ga bomo izvršnemu svetu ali drugim naslovnikom z željo, da nanje odgovorijo, če bo le mogoče, že na današnji seji. Prav tako prosim tiste delegate, ki nameravajo razpravljati, da se prijavijo za razpravo, če tega še niso storili.

Komisija je opravila svoje delo. Prosim predsednico, da poroča zboru!

Zorka Čujović: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo o pregledu pooblastil za 56. sejo Zbora občin, ki je bila sklicana za 24. junij 1981 ob 9. uri, v mali dvorani poslopja Skupščine SR Slovenije se glasi:

Zbor občin Skupščine SR Slovenije ima 62 delegatskih mest. Komisija za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja Zbora občin je iz predloženih pooblastil in napravljenega seznama delegatov ugotovila, da se udeležujejo današnjega zasedanja delegati vseh občin v SR Sloveniji. Navzoča sta tudi delegata mesta Ljubljane in Obalne skupnosti občin Koper.

Štefan Kamin, delegat iz občine Trebnje, je prišel na sejo brez pooblastila, vendar je bilo ugotovljeno, da je pooblaščen za današnjo sejo.

Za eno delegatsko mesto je Murska Sobota poslala na sejo zbora dva delegata. Delegat Evgen Koša je pooblaščen za 5. točko dnevnega reda, delegatka Majda Sukič pa za vse ostale točke dnevnega reda.

Ob pregledu dokumentacije je komisija ugotovila, da so vsa pooblastila, ki so jih delegati predložili, neoporečna. Zato v smislu 1. odstavka 17. člena poslovnika Zbora občin predlaga, da zbor poročilo sprejme in s tem verificira pooblastila delegatov za današnjo 56. sejo.

Predsednica Silva Jereb: Želi kdo o poročilu razpravljati? (Ne.) Če ne, potem prosim, da poročilo potrdite! Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor z glasovanjem soglasno potrdil poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja in s tem verificiral pooblastila delegatov za 56. sejo Zbora občin. Obenem ugotavljam, da je zbor sklepčen in da lahko pravnoveljavno razpravlja in sklepa.

V primeru, kjer sta pooblaščenca dva delegata, veste, da razpravlja in glasuje delegat za tisto točko, za katero ima pooblastilo.

Na današnjo sejo zbora so bili poleg predstavnikov Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije pri posameznih točkah dnevnega reda vabljeni še: Republiška konferenca SZDL Slovenije in njeni ustrezni sveti oziroma komisije, Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Skupnost slovenskih občin k vsem točkam dnevnega reda in sklad skupnih rezerv k ustrezni točki dnevnega reda.

Na sejo zbora so bili povabljeni predsedniki Komisij za narodnosti Skupščin občin Izola, Koper, Piran, Lendava in Murska Sobota in drugi zainteresirani predstavniki obeh narodnosti v SR Sloveniji.

K 5. in 6. točki dnevnega reda je vabljen Skupščina občine Nova Gorica kot predlagatelj zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv.

Prav tako so bili na sejo zbora vabljeni predlagatelji samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti za območje republike.

Seje zbora se udeležujejo: tovariš Marjan Jelen in tovariš Marjan Kotar, člana Izvršnega odbora Predsedstva Republiške konference SZDL, tovariš Marjan Grampovčan, namestnik sekretarja za Skupnost slovenskih občin in tovariš Tone Hren za Sklad skupnih rezerv.

Zbor hkrati obveščam, da so na seji navzoči kot poročevalci delovnih teles zbora in skupščine: tovariš Mitja Horvat, predsednik Odbora za družbenopolitični in komunalni sistem, Drago Jerman, član Odbora za družbenoekonomske odnose in razvoj, Mihael Goličnik, član Odbora za finance, Milan Gaspari, predsednik Zakonodajno-pravne komisije in član Komisije za pripravo sprememb

ustave SR Slovenije, Franjo Turk, predsednik Komisije za volitve, imenovanja in administrativne zadeve, Gianfranco Silian, član Komisije za narodnosti, Vida Vidovič, članica komisije za pravosodje, Niko Lukež, član skupine delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o usmerjenem izobraževanju in dr. Mitja Mrgole, član skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti za območje republike.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na določitev dnevnega reda 56. seje Zbora občin.

Z dopisom z dne 15. 6. 1981 sem dnevni red današnje seje razširila še z naslednjo točko, in sicer s predlogom za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv, z osnutkom zakona.

Zbor obveščam, da bomo v okviru točke »volitve in imenovanja« obravnavali predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije.

Tako predlagam za današnjo sejo zbora naslednji dnevni red:

1. določitev dnevnega reda 56. seje Zbora občin,
2. odobritev zapisnika 55. seje Zbora občin,
3. predlog amandmajev k ustavi SFRJ,
4. predlog ustavnega zakona za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ,
5. poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji,
6. predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja,
7. poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82,
8. uresničevanje zakona o pravni pomoči,
9. predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv, z osnutkom zakona,
10. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona,
11. predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona,
12. predlog družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985,
13. samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega varstva Slovenije,
14. samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije,
15. samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statut Skupnosti otroškega varstva Slovenije,
16. predlog periodičnega delovnega načrta zborov Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981.
17. predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije,
18. predlogi in vprašanja delegatov.

Želi o takem dnevnem redu kdo razpravljati? (Ne želi.)

Če ne, potem prosim, da glasujete! Kdor je za, naj prosim glasuje! (61 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red seje soglasno določen tako, kot sem ga pravkar predlagala in tak dnevni red ste dobili danes tudi na klop.

Preden preidemo na obravnavo posameznih točk dnevnega reda, vas obveščam, da bomo z delegati Zbora združenega dela in Družbenopolitičnega zbora na skupnem zasedanju, po opravljeni 4. točki dnevnega reda, poslušali uvodno obrazložitev k 5. točki dnevnega reda, to je k poročilu o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji, ki jo bo dal tovariš Geza Bačić, predsednik Komisije za narodnosti Skupščine SR Slovenije.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 55. seje Zbora občin.

Osnutek zapisnika 55. seje Zbora občin ste dobili. Ima morda kdo k zapisniku kakšen popravek ali pripombo? (Ne.)

Če ne, potem prosim, da o njem glasujete! Kdor je za, naj prosim glasuje! (61 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno odobril zapisnik 55. seje Zbora občin.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog amandmajev k ustavi SFRJ.

Predlog amandmajev ste dobili. Obravnavala sta jih Komisija za pripravo sprememb ustave SR Slovenije in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru predložili pismeni poročili.

Ker ste dobili poročilo Komisije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije danes na klop, prosim predstavnika komisije tovariša Milana Gasparija, predsednika Zakonodajno-pravne komisije, da zboru tudi ustno poroča.

Milan Gaspari: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Komisija Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1981 obravnavala amandmaje k ustavi SFRJ in ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ. Oba akta je Zvezni zbor Skupščine SFRJ sprejel na seji 9. junija 1981 in ju predložil Skupščini SR Slovenije v soglasje na podlagi 402. člena ustave SFRJ.

Komisija je ob obravnavi predloženih aktov ugotovila, da je besedilo amandmajev k ustavi SFRJ, kakor ga je sprejel Zvezni zbor Skupščine SFRJ, oblikovano na podlagi osnutka amandmajev k ustavi SFRJ, ki ga je Skupščina SR Slovenije obravnavala na seji vseh zborov dne 25. marca 1981 in h kateremu je dala mnenje.

Komisija ugotavlja, da amandmaji k ustavi SFRJ enotno urejajo vprašanja, ki pomenijo temelje političnega sistema v SFRJ, hkrati pa ustrezno opredeljujejo načela, ki omogočajo socialističnim republikam in socialističnima avtonomnima pokrajinama, da znotraj enotnih temeljev političnega sistema Jugoslavije uredijo vprašanja, ki so predmet ustavnih sprememb s svojimi ustavami, statuti občin in zakoni, upoštevajoč pri tem svoje specifične razmere in potrebe.

Komisija ugotavlja, da ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ, kot ga je sprejel Zvezni zbor Skupščine SFRJ, na ustrezen

način ureja začetek uporabe posameznih določb amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ in druga vprašanja, ki so v zvezi z uveljavitvijo ustavnih sprememb.

Iz navedenih razlogov predlaga komisija zborom Skupščine SR Slovenije, da dajo soglasje k amandmajem k ustavi SFRJ in k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ in v ta namen sprejmejo predložena odloka o soglasju.

Komisija ugotavlja določeno neskladnost med slovenskim besedilom amandmajev k ustavi SFRJ in predlogom ustavnih amandmajev k ustavi SR Slovenije. V 4. odstavku 1. točke amandmaja I k ustavi SFRJ je namreč rečeno, da se je vsak član kolektivnega organa dolžan ravnati po načelu delegatskega sistema, v predlogu ustavnih amandmajev k ustavi SR Slovenije pa je na ustreznem mestu govor o načelih delegatskega sistema, torej v množini.

Ker je bila ta beseda uporabljena v množinski obliki že v osnutku amandmajev k ustavi SFRJ in tudi v besedilu predloga, ki je bilo predloženo Zveznemu zboru Skupščine SFRJ, menimo, da gre za napako pri prepisovanju.

Komisija predlaga, da Komisija Skupščine SFRJ za ugotavljanje istovetnosti besedil v jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije to neskladje odpravi.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Danes ste dobili na klop tudi predlog odloka o soglasju k predlogu amandmajev.

Pričenjam razpravo! Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.)

Če ne, zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka, ki ste ga danes prejeli na klop. Kdor je za predlog odloka, naj prosim glasuje! (62 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka o soglasju k amandmajem k ustavi SFRJ.

S tem smo v ustavi uresničili Titovo pobudo o večji osebni in kolektivni odgovornosti, o demokratizaciji našega družbenega in političnega življenja in prispevali k ustvarjanju še trdnejših pogojev za uveljavljanje v ustavi opredeljenega in družbenoekonomskega in političnega položaja našega človeka.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog ustavnega zakona za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ.

Predlog ustavnega zakona je skupščini predložil v soglasje Zvezni zbor Skupščine SFRJ.

Predlog ustavnega zakona ste dobili. Obravnavali sta ga Komisija za pravo sprememb ustave SR Slovenije in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru predložili pismeni poročili.

Poročevalec komisije tovariš Milan Gaspari je pri prejšnji točki obrazložil tudi predlog ustavnega zakona. Danes pa ste na klop prejeli predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu.

Pričenjam razpravo! Želi kdo besedo? (Ne javi se nihče.)

Če ne, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka. Kdor je za, naj prosim glasuje! (62 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ.

Prosim, da sedaj skupaj odidemo v veliko dvorano, kjer bomo opravili skupno zasedanje.

(Seja zбора je bila prekinjena ob 9.30 in se je nadaljevala ob 10.10.)

Predsednica Silva Jereb: Nadaljujemo z delom.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji.

Poročilo je skupščini predložila v obravnavo Komisija za narodnosti skupščine in za svojega predstavnika določila tovariša Gianfranca Siliana, člana komisije.

Uvodno obrazložitev smo pravkar poslušali na skupnem zasedanju. Predstavnik izvršnega sveta pri tej točki je tovariš Branko Čop, šef Urada za narodnosti v izvršnem svetu.

Poročilo je bilo objavljeno v Poročevalcu št. 11. Prejeli ste tudi mnenje Izvršnega sveta in danes na klop tudi stališča Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze, ki je imelo včeraj sejo.

Obravnavala sta ga Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročala. Želita poročevalca besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Gianfranco Silian.

Gianfranco Silian (govori v italijanščini): Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije v zvezi z uresničevanjem posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti v naši republiki, ki je danes v obravnavi v zborih Skupščine SR Slovenije, so vsi organi, ki so ga pred kratkim obravnavali, zelo pozitivno ocenili in soglasno menili, da je iz poročila razvidno vse, kar je bilo storjenega od leta 1977 do danes na tem posebnem področju, v prvi vrsti pa navaja vse, kar še ni bilo opravljenega, čeprav so bili dani pogoji za to. Jasno je, da gre za dokument, ki bi ga lahko še dopolnjevali in prav današnje zasedanje vseh treh zborov skupščine je najboljša priložnost za to.

S tem v zvezi želim navesti nekatere ugotovitve. Začel bom s pomembnostjo, ki jo imata gospodarsko in prostorsko planiranje za razvoj narodnosti. Nobena zakonska določba namreč ne more zagotoviti narodnosti ustreznega razvoja, če pri gospodarskem in prostorskem planiranju ne upoštevamo potreb in posebnosti narodnosti. V nasprotnem primeru preti narodnosti nevarnost asimilacije, ki v naši deželi pomeni političen poraz in kulturno uničenje za narodnost.

V kratkem bi rad omenil tudi področje informiranja, ki je v našem delegatskem sistemu še kako pomembno, vendar prav s tem področjem in z informiranjem sploh pripadniki madžarske in italijanske narodnosti v Sloveniji ne morejo biti zadovoljni.

Pomembno je, da imata obe narodnosti svoja množična informacijska sredstva kot so Nepujsag, Radio Murska Sobota in Radio Koper-Capodistria, ki je najstarejša in največja oddajna postaja italijanske narodnosti in ima skupaj

s televizijo Koper ter publikacijami založbe Edit iz Reke zelo pomembno vlogo pri razvoju dobrih sosedskih odnosov z republiko Italijo. Še bolj pomembno pa je, da življenju in aktivnosti narodnosti posvečajo potrebno pozornost uredništva s slovenskim jezikom, ki so doslej v tem smislu premalo napravila.

Posledica tega je, da večina občanov Slovenije ne pozna naše splošne akcije za zagotovitev posebnih pravic narodnosti. Bolj dosledna zavzetost občil bi nedvomno ogromno prispevala k rešitvi vseh še odprtih problemov, ki jih vsebuje to poročilo in to v prid italijanske in madžarske narodnosti ter slovenskega naroda. Hvala.

Predsednica Silva Jereb: Pričenjam razpravo! Besedo ima tovariš Evgen Koša, delegat iz Murske Sobotne, ki bo govoril v madžarščini. Prosim!

Evgen Koša (govori v madžarščini): Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Zbori Skupščine občine Murska Sobota in Skupščina Samoupravne interesne skupnosti za kulturo in prosveto pripadnikov madžarske narodnosti so na skupni seji dne 18. junija 1981 med drugim obravnavali tudi poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njenih pripadnikov v SR Sloveniji in ga sprejeli. K poročilu pa dajejo naslednje predloge in mnenja.

Konkretnije bi bilo potrebno na nivoju pristojnih republiških organov opredeliti vlogo skupščin samoupravnih interesnih skupnosti obeh narodnosti, kadar nastopata kot poseben zbor z ustreznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi ali skupaj v zborih občinske skupščine. Na ta problem smo opozarjali v naši občini že v preteklosti, in sicer ob sprejemu občinskega statuta, opozarjali pa smo tudi Republiško komisijo za narodnosti.

Potrebno je najti primeren status za madžarski jezik na področju usmerjenega izobraževanja. Potrebno je urediti nekako tako, da niti slovenski niti madžarski jezik ne bosta mogla zamenjati obveznega učenja tujega jezika pri učencih, ki prihajajo iz dvojezičnega območja.

Napovedano dolgoročnejšo rešitev za sprejem madžarskega televizijskega programa za vse pripadnike madžarske narodnosti je potrebno določeneje opredeliti, ker taka rešitev, ki omogoča sprejem tega programa samo za del pripadnikov madžarske narodnosti in tudi samo v nekaterih vaseh lendavske občine, povzroča nezadovoljstvo in negodovanje ostalih pripadnikov te narodnosti.

Ugotovitev iz predloženega poročila, da se narodnostno mešana območja, ki so poseljena z italijansko in madžarsko narodnostjo, družbeno ekonomsko razvijajo ustrezno glede na razvoj celotne republike, ne ustreza razmeram v našem narodnostno mešanem območju v soboški občini.

Problem narodnostnega razvoja v prostoru predstavljajo tudi infrastrukturni objekti, kar je še posebno aktualno pri usposobitvi centralne dvojezične šole v Prosenjakovcih, za katero je potrebno zagotoviti ustrezno cestno povezavo za prevoz učencev na relaciji Hodoš—Motvarjevci. Takšno cesto, ki je namenjena predvsem prevozu učencev v dvojezično šolo, bi morali financirati po enakih merilih kot smo šolo.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Marij Furlanič, delegat iz Kopra. Prosim!

Marij Furlanič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Delegati občine Koper v celoti podpiramo poročilo, ki nam je bilo dano in ugotavljamo, da je bilo po sprejetju stališč iz leta 1977 veliko storjenega na področju zakonodaje, ki ureja vprašanja narodnosti v naši republiki ter organiziranje in delovanje inštitucij italijanske narodnosti. Hkrati pa delegati menimo, da poročilo ne obravnava vprašanj, ki prispevajo k sožitju narodnosti in slovenskega naroda, pri katerih smo v zadnjih dveh letih dosegli viden napredek.

V poglavju »Narodnostno in dvojezično šolstvo« ni omenjeno sožitje, ki se je v zadnjih letih okrepilo prav z vzgojo. Menimo, da je za vzgojo sožitja med narodom in narodnostjo pomembno, da se učenci, ki obiskujejo šole s slovenskim učnim jezikom, seznanjajo poleg jezika narodnosti tudi z njeno kulturo. Za realizacijo te ideje sodelujejo šole na Obali pri pripravi skupnih kulturnih programov. Šole si s sodelovanjem zavodov za šolstvo prizadevajo za izboljšanje kvalitete poučevanja italijanskega jezika, katerega elementi so bili v tem šolskem letu prvič uvedeni tudi v malo šolo. Organizirana je bila vrsta seminarjev za učitelje enega in drugega jezika. V šolah s slovenskim učnim jezikom je bila izvedena tudi anketa, katere namen je bil ugotoviti, kakšna je uporaba italijanskega učnega jezika na Obali.

Ob tej problematiki želim delegate opozoriti na neustreznost meril izobraževalnih skupnosti, ki zaradi specifičnosti šol z italijanskim učnim jezikom in zaradi majhnega števila učencev in oddelkov v teh šolah ne zagotavljajo materialnih pogojev za normalno delovanje teh šol.

Prav tako delegati ugotavljamo, da v poglavju o narodnostni kulturi poročilo žal ne omenja pomembnega prispevka k sožitju narodov in narodnosti, ki so ga dale prav kulturne inštitucije in klubi na Obali z vključevanjem obeh kultur v svoje kulturne programe. Naj omenim le eno kulturno manifestacijo, ki je pravkar potekala; to je manifestacija z naslovom Koprška srečanja.

V poglavju o obveščanju poročilo le bežno omenja Radio Koper in TV Koper. Pri informiranju italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji in v SR Sloveniji ter pri obveščanju večinskih narodov ima pomembno vlogo Radio Koper — Capodistria, kakor tudi televizija, ki si že vrsto let prizadeva, da bi povečal svojo slušnost, predvsem tam, kjer žive Italijani. Radio Koper — Capodistria si prizadeva, da bi za 13 urni dnevni program v italijanščini privabil čim več zunanjih sodelavcev — dopisnikov ter tako še boljše izpolnil nalogo obveščanja italijanske narodnostne skupnosti.

Hkrati pa delegati menimo, da bi morala biti osrednja sredstva javnega obveščanja bolj pozorna do problemov narodnosti in več seznanjati večinski narod z življenjem in sožitjem na narodnostno mešanih območjih. Ta sredstva bi na ta način lahko dala pomemben prispevek na področju sožitja med narodnostima in narodom.

Delegati menimo, da je funkcionalno družbenopolitično in samoupravno usposabljanje kadrov narodnosti po končanem rednem šolanju še vedno pomanjkljivo in nezadostno organizirano.

Delegati predlagamo, naj bi se zaključki iz obravnave poročila o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njenih pripadnikov obravnavali v vseh okoljih in družbenopolitičnih organizacijah na narodnostno mešanih območjih, kjer naj tudi ocenijo, kako se bodo v celoti uresničila stališča iz leta 1977.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Furlanič! Alojz Ceglar, delegat Obalne skupnosti občin Koper, ima besedo!

Alojz Ceglar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnostne skupnosti in njenih pripadnikov v SR Sloveniji je prav posebnega pomena prostorski vidik. Prav zaradi tega velja še posebej poudariti tista določila v statutih občin na narodnostno mešanem območju, ki opredeljujejo ta vprašanja. V statutu Obalne skupnosti občin Izola, Koper in Piran je izrecno določeno, da Skupščina Obalne samoupravne interesne skupnosti pripadnikov italijanske narodnosti za prosveto in kulturo odloča enakopravno s pristojnimi zbori Skupščine Obalne skupnosti v tistih zadevah in vprašanjih, ki živo zadevajo pripadnike italijanske narodnosti in tedaj zlasti tudi pri sprejemanju enotnega prostorskega plana obalnega območja.

Velja poudariti, da smo pri sprejemanju sedanjega srednjeročnega programa razvoja to določilo skušali dosledno uveljavljati in da so se tu pripadniki italijanske narodnostne skupnosti aktivno vključili v razpravo in sprejem stališč. V teh razpravah je bilo med drugim opozorjeno na problematiko urbanizacije in posledice, ki jih ta prinaša. Prav tako je bilo poudarjeno stališče, da se je v okviru realnih možnosti potrebno izogibati posegov v prostor povsod tam, kjer bi utegnili taki posegi prizadeti ali spremeniti položaj pripadnikov italijanske narodnostne skupnosti. Poudarjeno je bilo, da je potrebno tudi glede prostora zagotavljati narodnostno ravnotežje. Kjerkoli pa je ta poseg vendarle neizogiben, pa je dosledno treba računati s tem, da bi z nadomestnim prostorom nudili enake ali boljše pogoje za življenje in razvoj pripadnikov italijanske narodnostne skupnosti. Še zlasti to velja za tiste predele, kjer italijanska ali madžarska narodnostna skupnost živi v strnjenem prostoru. V takem okolju je problem asimilacije gotovo drugačen kot kje drugje.

Ko omenjamo pomembnost prostorskega vidika, želimo še posebej poudariti ekonomski aspekt, ki mu moramo prav tako posvečati vso pozornost, saj je le-ta v mnogočem pogojen oziroma pogojuje življenje in razvoj italijanske narodnostne skupnosti oziroma madžarske narodnostne skupnosti. Hvala lepa!

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Ceglar! Besedo ima tovariš Štefan Dragošič, delegat iz občine Lendava!

Štefan Dragošič (govori v madžarščini): Spoštovana tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Zbori Skupščine občine Lendava in Skupščina samoupravne interesne skupnosti za kulturo in prosveto pripadnikov madžarske narodnosti so obravnavali poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji, ob tem pa tudi občinsko poročilo o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov madžarske narodnosti.

V široki javni razpravi je bila poudarjena enotna ugotovitev, da so bili v obdobju od leta 1976—1981 doseženi na tem področju pomembni rezultati, kljub temu da obstajajo še določene pomanjkljivosti, na katere je bilo opozorjeno leta 1977. Zato je seveda potrebno storiti vse, da se bodo sprejeti sklepi dosledneje uresničevali.

V zvezi s poročilom o uresničevanju Stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic narodnosti v SR Sloveniji, pa so bila sprejeta stališča, ugotovitve in sklepi.

Predloženo poročilo jasno in kritično ocenjuje uresničevanje posebnih pravic pripadnikov madžarske narodnosti, ki jih zagotavljata ustavi SFR Jugoslavije in SR Slovenije, grajeni na zgodovinsko-revolucionarnih temeljih narodnoosvobodilne borbe. Poročilo nakazuje, kako v praksi uresničujemo sprejeta stališča, priporočila in sklepe, sprejete ob obravnavi položaja pripadnikov madžarske narodnosti v občini Lendava v decembru 1976 in v SR Sloveniji aprila 1977. leta.

Ob tem ocenjujemo, da poročilo nediferencirano prikazuje dosežene uspehe in pomanjkljivosti ter uresničevanje posebnih pravic madžarske in italijanske narodnosti v SR Sloveniji v posameznih občinah. Tak posplošen prikaz stanja ne daje dovolj podlage za načrtovanje in za izvajanje konkretnih akcij.

Skupščina občine Lendava in njeni organi ter družbenopolitične organizacije so v minulem obdobju vložili veliko truda za uveljavljanje vseh pravic pripadnikov madžarske narodnosti na vseh področjih družbenega in političnega življenja. Enakopravnost madžarske narodnosti in njenih pripadnikov na vseh področjih se je v minulih letih še bolj poglobila, kar dokazuje dejstvo, da so pripadniki narodnosti ustrezno zastopani v delegacijah na vseh ravneh in se tudi z opravljanjem odgovornih funkcij enakopravno vključujejo v samoupravno odločanje o vseh vprašanih družbenoekonomskega razvoja ožje in širše družbenopolitične skupnosti. Organiziranost v samoupravni interesni skupnosti za prosveto in kulturo za pripadnike madžarske narodnosti pa zagotavlja možnost odločanja in soodločanja o posebnih pravicah.

V predlogu novega statuta občine so upoštevane usmeritve in pobude Skupščine SR Slovenije, v Izvršnem svetu Skupščine občine Lendava pa tudi v drugih organih so ustrezno zastopani pripadniki madžarske narodnosti, zato je nesmiselno to zastopnost omejevati na enega člana, pripadnika narodnosti.

Vsa pomembnejša delegatska gradiva za seje zborov občinske skupščine so objavljena v INDOK informacijah, ki so dosledno in v celoti dvojezične. Potemtakem tudi ugotovitve o pomanjkljivem prevajanju delegatskih gradiv in nedosledni dvojezičnosti za INDOK informacije za občino Lendava ne veljajo. Še manj je ob tukajšnjih pogojih dvojezičnost sprejemljiv očitok o nedoslednosti in pomanjkanju politične odgovornosti pri prevajanju delegatskih gradiv.

Ugotavljamo, da se v praksi uveljavlja ustavno določilo enakopravnosti pri uporabi obeh jezikov, zlasti glede ustnega komuniciranja, pri pismenem sporazumevanju pa je manj doslednosti. Dokaj dobro se uveljavlja dvojezično poslovanje pri upravnih organih občinske skupščine. Še vedno pa je zaslediti nedosledno uporabo jezika v organizacijah združenega dela. Osnovni razlog, da se ne uresničujejo sklepi za enakopravno uporabo obeh jezikov na vseh področjih je v pomanjkanju ustreznih kadrov, med drugim pa tudi nagrajevanju ter pokrivanju stroškov, ki nastanejo v zvezi z dvojezičnim poslovanjem. Le-to bi moralo biti na vseh področjih ustrezno sistemsko rešeno.

Primanjkljaj kadrov se bo z uvedbo dvojezičnih programov usmerjenega izobraževanja v Lendavi nedvomno zmanjšal. Dvojezičnost v usmerjenem izobraževanju v Lendavi bo uvedena v šolskem letu 1981/82. To je nedvomno velika pridobitev, vendar je hkrati treba ugotoviti, da pedagoški delavci na tem področju ne bodo dobivali ustrezne izobrazbe, ker bodo morali končati šolanje nekje drugje in to šolanje ne bo dvojezično. Pri tem opozarjamo, da je v

skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju predvidenih na dvojezičnem območju več usmeritev, ne pa samo pedagoška ali ekonomska, ki se omenjata v tem poročilu.

V usmerjenem izobraževanju je razen kadrovskega problema še posebej potrebno poudariti pomen učil in zagotovitve ustreznih prostorov. V Lendavi se za potrebe dvojezičnega usmerjenega izobraževanja gradi prizidek k šolskemu kovinskemu centru, za katerega naj bi iz republiškega proračuna zagotovili 50 % potrebnih sredstev, kar v poročilu ni omenjeno. Pri tem tudi opozarjamo, da še vedno obstajajo težave z učbeniki, ki pa se še povečujejo glede na uvedbo dvojezičnih programov usmerjenega izobraževanja, na kar posebej opozarjamo pristojne republiške organe. Potrebno bi bilo skleniti sporazum s pristojnimi organi iz Vojvodine, ki bo omogočal nemoteno dobavo učbenikov in delovnih zvezkov za potrebe dvojezičnih šol ter usmerjenega izobraževanja.

Več pozornosti je potrebno posvetiti tudi pouku madžarskega jezika na šolah izven narodnostno mešanega območja, na katerih nadaljujejo šolanje učenci dvojezičnih šol. Še posebej pa je pomemben pouk madžarskega jezika tudi na višjih in visokih šolah, zaradi zagotovitve kontinuiranega študija madžarskega jezika in izobraževanja nujno potrebnih kadrov dvojezičnega profila, brez katerih dvojezičnosti ni mogoče uveljavljati. Pomembna pridobitev je ustanovitev katedre za madžarski jezik na Pedagoški akademiji v Mariboru. Prizadevanja za usposabljanje kadrov je potrebno razširiti tudi na ljubljansko Univerzo z ustanovitvijo katedre.

Tu posebej opozarjamo, da je potrebno omogočiti študentom iz dvojezičnih šol redno obiskovanje pouka madžarskega jezika, s tem da v tem primeru madžarski jezik pridobi status drugega tujega jezika. Prizadevati si je potrebno tudi za razširitev in posodobitev prostorov v osnovnih šolah.

Informiranost pripadnikov madžarske narodnosti v jeziku narodnosti je urejena s tedensko izdajo Nepujsaga, z radijskim programom radia Murska Sobota in z oddajo RTV Ljubljana »HIDAK Mostovi«, ki je zelo gledana. Koncept oddaje bi bilo potrebno čimbolj izpopolniti, da bo oddaja seznanjala tudi širšo slovensko javnost ne samo z doseženimi uspehi, ampak tudi s problemi, s katerimi se soočamo pri uveljavljanju dvojezičnosti.

Poleg tega bi bilo potrebno vključiti v program ljubljanske televizije več novic iz življenja madžarske narodnosti, da bi se slovenska javnost bolje seznanila z življenjem in delom madžarske narodnosti.

Pri tem še opozarjamo, da ni uresničen sklep iz 1977. leta o zagotovitvi sprejema signala madžarske televizije s postavitvijo pretvornika, ki bi veliko prispeval k nadaljnjemu razvoju materinega jezika pripadnikov madžarske narodnosti. Zaradi dolgoletnega zavlačevanja bi bilo potrebno ta pretvornik čimprej postaviti.

Veliki uspehi so doseženi na kulturnem in športnem področju. Vse bolj prihaja do izraza ustvarjalnost in aktivnost kulturnih društev, ki prispevajo k ohranjanju in bogatitvi jezika in kulture. Osnova za delo društev in s tem tudi kulturne dejavnosti so nedvomno tudi ustrezni prostori, ki so marsikje le improvizirani. Glede na to bo potrebno prostorske pogoje za kulturno dejavnost izboljšati.

Sodelovanje z matičnim narodom je dokaj razvito, kar prispeva h krepitvi dobrososedskih odnosov. Posebej pomembno je, da sodelovanje ni omejeno le na dvojezično področje, marveč se povezujejo in sodelujejo tudi kulturna in športna društva občine in tudi širše.

Pri tem bi bilo potrebno rešiti vprašanje financiranja stikov in obiskov raznih delegacij z vidika dvojezičnosti tako na področju vzgoje in izobraževanja kot tudi telesne kulture in na ostalih področjih. Predlagamo, da bi se financiranje stikov na področju telesne kulture uredilo prek programa skupnih nalog Republiške telesno-kulturne skupnosti.

V zvezi s strokovnimi in znanstvenimi raziskavami, ki so omenjene v poročilu, ugotavljamo, da so zainteresiranim in pripadnikom narodnosti le izjemoma dostopne ter njihovih rezultatov ni mogoče uporabljati pri konkretnem praktičnem delu.

Več pozornosti bi bilo potrebno posvetiti tudi vprašanjem gospodarskega razvoja manj razvitih območij, ki so obenem tudi narodnostno mešana območja. Vprašanje ekonomskega razvoja centrov narodnostno mešanih območij v največji meri vpliva na demografski razvoj, razvoj socialne strukture in poselitve prebivalstva, kar je zelo pomembno za ohranitev narodnosti in narodnostnega značaja območij, na katerem obe narodnosti živita.

Pri tem opozarjamo na doslednost pri izvajanju tistega dela družbenega plana SR Slovenije, ki opredeljuje ukrepe za hitrejši in skladnejši razvoj manj razvitih, obmejnih in zlasti obmejnih narodnostno mešanih območij, kar je pomembno tudi z vidika splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite.

Štipendijo za študij na Madžarskem prejema trenutno dvanajst štipendistov. V zvezi s tem predlagamo, da se nadaljnje štipendije razpisujejo za tiste smeri oziroma poklice, ki jih na dvojezičnem območju potrebujemo. Zborom Skupščine SR Slovenije predlagamo, da dana stališča in predloge obravnavajo in sprejmejo.

Predsednica Silva Jerab: Besedo ima tovariš Branko Mahne, delegat iz občine Izola! Prosim!

Branko Mahne: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! V imenu skupine delegatov iz občine Izola bom prebral pismeni prispevek k obravnavi poročila.

Poročilo o uresničevanju Stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske narodnosti in njenih pripadnikov, ki dejansko analizira doslej doseženo in odpira perspektive za nadaljnje reševanje posameznih problemov na tem področju, ocenjujemo pozitivno.

Delegacija meni, da v sicer obsežnem gradivu ni primerno zajeta problematika dvojezičnega poslovanja na narodnostno mešanih območjih, še zlasti pa vprašanje reševanja celotne problematike na področju krajevnega poimenovanja. To vprašanje je bilo ves čas predmet obravnave na paritetni komisiji občine, kar je prinašalo določene rezultate. Ker perdvidevamo, da bo to področje predmet nadaljnjega dela tako paritetnih komisij kot tudi družbenopolitičnih organizacij, bi v zvezi s tem bilo potrebno na današnji seji skupščine oblikovati in sprejeti ustrezna stališča in sklepe.

Ob poglavju, ki zadeva delo komisij za narodnosti občinskih skupščin, smo zavzeli stališče, da bi bilo potrebno jasneje opredeliti področje dela in pristojnosti teh komisij.

Poročilo obravnava narodnostno kulturo izključno kot možnost kulturnega izročila in izraza pripadnikov narodnosti, pri tem pa ne upošteva vseh možnih oblik, ki jih lahko nudi skupen nastop narodov in narodnosti na določenem območju, kot višjo obliko kulturnega delovanja. V nasprotnem primeru vsaka

narodna ali narodnostna skupnost izvaja in razvija svojo lastno kulturo v okviru sebe in ne omogoča, da se te umetniške in duhovne dobrine pretakajo. Kultura pa bi morala biti prva oblika skupnega nastopanja dveh narodov v razvijanju novih družbenopolitičnih odnosov na narodnostno mešanem območju.

Kadrovska problematika je mnogokrat enačena s potrebami pripadnikov italijanske narodnosti. V duhu razvoja dvojezičnega vzdušja pa bi ta morala biti razširjena na vse strukture, zlasti v združenem delu in v javnem življenju.

Delegacija meni, da uvajanje dvojezičnosti v javnem življenju ne bi smelo biti odvisno le od financiranja s strani republiških skladov za narodnosti. Znanje dveh jezikov na narodnostno mešanem območju mora postati realnost in mora biti vsebovano že pri opisih del in nalog ter sistemizirano in ovrednoteno. Delegacija ocenjuje, da je poročilo, ki je predmet današnje razprave, dober prispevek za nadaljnje enakopravno uveljavljanje pripadnikov narodnosti na vseh področjih družbenega življenja v našem socialističnem samoupravljanju, zato predlaga Zboru občin oziroma Skupščini SR Slovenije, da ga s temi pripombami sprejme.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Mahne! Želi še kdo besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Elio Musizza, delegat iz občine Piran.

Elio Musizza (govori v italijanščini): Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Delegati vseh treh zborov Skupščine občine Piran so na seji 22. 6. 1981 skupaj z delegati Skupščine samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov italijanske narodnosti kot četrti zbor občinske skupščine obravnavali poročilo o uresničevanju Stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njenih pripadnikov v SR Sloveniji in na podlagi gradiva, ki ga je pripravila Komisija za vprašanja italijanske narodnosti, ocenili položaj in uresničevanje posebnih pravic pripadnikov italijanske narodnosti v občini Piran.

Pred tem je o navedenem poročilu in gradivu, ki je bilo pripravljeno za skupno sejo zborov Skupščine občine Piran in Skupščine samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov italijanske narodnosti, potekala širša razprava v delegatski bazi, v občinskih družbenopolitičnih organizacijah in na drugih nivojih v občini. Ugotovitve iz široke razprave in posebej iz razprave delegatov vseh treh zborov občinske skupščine in skupščine samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov italijanske narodnosti so, da je v poročilu prikazano objektivno stanje na področju uresničevanja narodnostne politike in da poročilo daje konkreten odraz stanja na področju uresničevanja pravic narodnosti.

Spremljanje in ocenjevanje uresničevanja pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti potrjuje našo stalno skrb za nadaljnji neoviran razvoj narodnostne skupnosti. Ta naša skrb pa se skladno z razvojem socialističnih samoupravnih odnosov tudi vedno bolj vsebinsko bogati ter dobiva nove kvalitete. Če se ozremo nekoliko nazaj, ugotovimo, da smo do nedavnega pretežni del naših aktivnosti glede normativne ureditve položaja narodnosti, delovanja vzgojnovarstvenih ustanov ter šol z italijanskim učnim jezikom, dvojezičnega obveščanja in še nekaterih drugih vprašanj uresničevanja posebnih pravic pripadnikov narodnosti, prepuščali institucionalnim nivojem kot so skupščina, njeni organi, Socialistična zveza delovnega ljudstva itd., vse premalo pa smo to skrb podružljali. Prav v tem je verjetno velik del krivde, da vseh problemov na

našteti področjih še nismo razrešili, čeravno je treba poudariti, da nove situacije povzročajo nove probleme ter zahtevajo nove prijeme.

Danes smo v položaju, da če želimo še nadalje poglobljati našo skrb za italijansko narodnostno skupnost, potem takšen način dela več ne zadostuje. Tako kot tudi na drugih področjih družbene reprodukcije ugotavljamo, da delovni ljudje in občani še vedno ne odločajo v celoti in da to zavira nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov, lahko trdimo tudi za področje narodnostne politike, da le-ta še ni dovolj podružbljena. Ustavna in statutarna določila še niso našla ustreznega mesta v normativnih aktih samoupravnih organizacij in skupnosti, prav tako pa ne v njihovi vsakodnevni praksi.

V samoupravnih organizacijah in skupnostih je sicer razvidna pripravljenost za normativno urejanje tega vprašanja, vendar je žal še veliko takšnih okolij, v katerih stanje na področju uresničevanja pravic pripadnikov italijanske narodnosti ni normativno urejeno. To pa je eden od vzrokov, ki vplivajo na življenje in uresničevanje pravice pripadnikov italijanske narodnosti, ki se tako ne morejo enakopravno vključevati v vse oblike odločanja. Zaradi neurejenega stanja in nedoslednega uresničevanja pravic narodnosti v posameznih organizacijah združenega dela, temeljnih organizacijah združenega dela in drugih okoljih pa pripadniki italijanske narodnosti ne čutijo naravnega odnosa do kulture in jezika matičnega naroda in do šole z italijanskim učnim jezikom in so lahko tako podvrženi procesu asimilacije. Ravno s podružbljanjem narodnostne politike bomo dosegli takšno stopnjo razvoja enakopravnega položaja pripadnikov narodnosti, ki bo v največji meri zagotavljala njihov nadaljnji razvoj.

Razumljivo pa je, da je tudi podružbljanje narodnostne politike proces, ki ga ne moremo doseči prek noči. Ob tem ne gre pozabiti dejstva, da je narodnostna politika nadvse pomembno področje in že zaradi tega tudi nadvse občutljivo. To pa je lahko tudi vzrok, da se v nekaterih okoljih preveč previdno lotevajo tega vprašanja ali pa se ga celo izogibajo ter prepuščajo to, naj tako rečem, višjim nivojem.

Kot sem že omenil, lahko ugotovimo veliko pripravljenost samoupravnih organizacij in skupnosti za urejanje tega vprašanja, vendar jim bo treba potem nuditi tako strokovno kot tudi politično pomoč. Le takšna, splošna in celovita skrb pripadnikov slovenskega naroda za čim boljšo združitev s pripadniki narodnosti, bo bistveno pognala kolesje razvoja odnosov med večinskim narodom in narodnostjo naprej v nove, višje kvalitete sožitja, v nova prizadevanja pri premagovanju stihije, v skrb in odgovornost večinskega naroda glede reprodukcije in perspektive italijanskega življa ter dala nove dokaze o tem, da je naša partija ter z njo pripadniki narodov in narodnosti Jugoslavije že v revoluciji izbrala pravilno pot za razreševanje nacionalnih vprašanj.

Menim in to je mnenje tudi naše delegacije, da je ravno ta, že v začetku omenjen način prepuščanja reševanja problemov nekaterim forumom, pa naj bo to naša komisija skupščine občine za vprašanja italijanske narodnosti ali nek drugi organ, dejansko beg pred obveznostmi, ki jih imajo vsa okolja po ustavi in statutu. Mesto konkretnega uresničevanja posebnih pravic pa niso forumi niti komisija pa tudi ne današnja seja zborov republiške skupščine, temveč so to temeljne organizacije združenega dela, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične organizacije in druge delovne skupnosti, družbene organizacije in društva, v katerih tudi delovni ljudje in občani, pripadniki narodnosti uresničujejo svoje, z ustavo in zakoni določene pravice in dolžnosti.

S svojo razpravo sem želel poudariti le to, da moramo doseženo stopnjo podružbljenosti narodnostne politike še poglobiti in jo prenesti nazaj v okolja, iz katerih delegati izhajamo. Tam pa se moramo zavzemati za to, da bo narodnostna politika dobila svojo pravo podobo v vsakodnevni praksi naših samoupravnih organizacij in skupnosti. Hvala!

Predsednica Silva Jereb: Hvala! Želi še kdo besedo? (Da.) Besedo ima Apollinio Abram, delegat iz Kopra!

Apollinio Abram (govori v italijanščini): Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Narodnostna politika, o kateri danes razpravljamo, se vse bolj podružblja, kljub pomanjkljivostim, o katerih je govoril tovariš Musizza. To je zelo spodbudno, saj je zelo razširjeno prepričanje, da bosta obstoj in neoviran razvoj narodnosti zagotovljena le, če bo ta tematika vtkana v vse vidike našega družbenega življenja.

Dovolite mi, da izrazim misel, ki ni samo moja, ampak jo delijo z menoj mnogi drugi in ne samo pripadniki narodnosti. Vsa skrb in ukrepi, ki so sprejeti zaradi varstva obstoja in možnosti za razvoj obeh narodnosti, so oblikovani kot posebne pravice teh narodnosti in njunih pripadnikov. Dobro vemo, čeprav se tako imenujejo, da to v bistvu niso nobeni posebni privilegiji za občane obeh narodnosti, pač pa posebni ukrepi, ki dajejo tem občanom možnost, da uresničujejo normalne, običajne pravice. Naj navedem nekaj primerov.

Če imamo na področju šolstva zakon, ki dovoljuje, da je v razredu 5 učencev, to ni nobena posebna pravica teh otrok, pač pa ukrep, ki preprečuje asimilacijo narodnosti, kajti če ne bi bilo tako, šol ne bi imeli. Če moramo vsi skupaj prispevati večja finančna sredstva za tiskanje učbenikov za šolstvo narodnosti, ne gre pri tem za posebne pravice, pač pa za običajno pravico, da se lahko učenci uče in berejo v svojem jeziku, tako kot vsi drugi.

Če je stik z matičnim narodom nujno potreben zato, da iz njega črpamo kulturne in jezikovne vrednote, je to bolj kot posebna pravica ukrep, ki pomaga preprečiti nevarnost tistega procesa asimilacije, ki si ga nihče ne želi.

Lahko bi nadaljeval, toda menim, da ni potrebno, saj na takem zasedanju, kot je današnje, zadostuje nakazati samo nekaj problemov za razumevanje. S tem seveda nisem povedal nič novega, pač pa sem želel poudariti, da ta vidik, ki ni samo psihološkega značaja, ampak bistvenega pomena, ko govorimo o posebnih pravicah, morda v teh štirih letih, odkar je ta skupščina sprejela dokument, skupno s sredstvi javnega obveščanja, nismo dovolj poudarjali.

Zato menim, da ostajamo dolžni bazi zelo jasno pojasnilo o tem vidiku in moramo zanj poiskati še primernejšo formulacijo, ki naj ustreza ciljem našega družbenega sistema. Hvala!

Predsednica Silva Jereb: Hvala. Želi še kdo besedo? (Ne.) Če ne, potem lahko ugotovimo, da je današnja razprava gotovo potrdila poročilo komisije, da ga je po svoje obogatila, ker ga je še konkretizirala in s tem prispevala tudi svoj delež k akcijskemu programu.

Če torej ne želi nihče več razpravljati, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji se sprejme.

2. Zbor občin ugotavlja, da so stališča, priporočila in sklepi Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji iz leta 1977 še vedno aktualna, zato je potrebno ta stališča dosledno uresničevati.

3. Komisija za narodnosti Skupščine SR Slovenije naj na podlagi uvodne besede predsednika Komisije za narodnosti, na podlagi poročila komisije, pripomb delovnih teles, razprave na seji zbora in na osnovi stališč skupščine iz leta 1977 pripravi akcijski program za nadaljnje uresničevanje posebnih pravic obeh narodnosti.

Želi o tem sklepu kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, potem prosim, da glasujete! Kdo je za? (61 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

Predlog za izdajo zakona in teze za osnutek je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet. Za svojega predstavnika je določil tovariša Petra Winklerja, namestnika predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Tovariš Winkler, želite besedo? (Da.) Prosim!

P e t e r W i n k l e r : Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Z zakoni s posameznih področij vzgoje in izobraževanja, ki jih je skupščina sprejela v preteklem letu, so urejena tudi temeljna vprašanja vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti ter posebne naloge vzgojno-izobraževalnih organizacij na narodnostno mešanih območjih, s katerimi prispevajo k poglobljanju in razvijanju dvojezičnosti.

Že v pripravi teh zakonov je bilo sprejeto stališče, naj bi varstvo posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti, ki jih predvideva ustava SR Slovenije, in specifične organizacijske rešitve, ki izhajajo iz posebnega položaja vzgoje in izobraževanja za pripadnike narodnosti, še naprej urejal poseben zakon.

Izvršni svet predlaga, da skupščina v skladu s programom zakonodajnega dela za leto 1981 sprejme predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki bo nadomestil veljavni zakon in bo že v naslovu izražal svojo temeljno usmeritev. Zakon o vzgojno-izobraževalnih organizacijah z italijanskim oziroma madžarskim jezikom in o dvojezičnih izobraževalnih organizacijah z leta 1972 je izhajal iz tedanjih družbenih odnosov in upošteval tedanje razmere na področju vzgoje in izobraževanja. Razvoj samoupravnih odnosov v naši družbi in nagle spremembe, s katerimi se soočamo na področju vzgoje in izobraževanja, so povzročile, da so nekatere določbe tega zakona že presežene, novi sistemski zakoni pa bodo vplivali tudi na vsebino in organizacijo izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti. Praktične izkušnje skoraj desetletnega izvajanja zakona in nove sistemske rešitve narekujejo, da bi bilo treba nekatera vprašanja urediti na novo ali pa vsaj bistveno izpolniti dosedanje zakonske določbe.

Razprava o predlogu za izdajo zakona je v skupščinskih odborih potekala skupaj z razpravo o poročilu o uresničevanju stališč in sklepov skupščine o ures-

ničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v Sloveniji, tako da so bili problemi vzgoje in izobraževanja obravnavani v okviru celotne problematike obeh narodnosti ki živita v Sloveniji.

O nekaterih vprašanjih, ki jih načena predlog za izdajo zakona, so bila izražena različna mnenja, zato bi bilo za nadaljnje delo pri osnutku zakona še posebej koristno, če bi se do njih opredelila tudi današnja razprava.

Mreža vzgojno-izobraževalnih organizacij za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti in dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih organizacij je bila doslej določena z zakonom. Praksa je pokazala, da je v dinamičnem razvoju izobraževanja tako postavljena mreža lahko tudi ovira za boljše in racionalnejše rešitve, saj se tudi vsaka nova izobraževalna organizacija za pripadnike narodnosti lahko ustanovi le z zakonom.

Glede na stopnjo samoupravne organiziranosti pripadnikov narodnosti, v samoupravnih interesnih skupnostih za prosveto in kulturo ocenjujemo, da taka oblika varstva ni več potrebna in predlagamo, da naj dvojezične vzgojno-izobraževalne organizacije in organizacije, ki delujejo v jeziku narodnosti, ustanavlja skupščina občine, pri čemer naj enakopravno soodločajo samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo italijanske oziroma madžarske narodnosti. Kot variantna rešitev je predvideno tudi soglasje Skupščine SR Slovenije, s čimer bi še naprej zagotavljali tudi neposredno odgovornost republike za vsako spremembo v mreži vzgojno-izobraževalnih organizacij.

Dosedanje razprave se opredeljujejo za rešitev, ki naj ob sprejemanju tako občutljivih odločitev, kot je šolska mreža, zagotavlja tudi soglasje Skupščine SR Slovenije.

Samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo italijanske in madžarske narodnosti so se uveljavile kot pomemben subjekt pri obravnavi vseh vprašanj, ki zadevajo življenje pripadnikov narodnosti v naši skupnosti, zato smo tudi v tem zakonu želeli uveljaviti samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo narodnosti kot enakopravnega partnerja pri sklepanju o vseh zadevah s področja vzgoje in izobraževanja, ki se nanašajo na pripadnike narodnosti. Tako predvideva predlog za izdajo zakona enakopravno soodločanje samoupravnih interesnih skupnosti za prosveto in kulturo narodnosti pri ustanavljanju in ukinjanju vzgojnoizobraževalnih organizacij, soglasje pri sprejemanju vzgojnoizobraževalnih programov in delegiranje delegatov skupnosti v svete vzgojnoizobraževalnih organizacij. S tem je odprta pot za enakopravno soodločanje pripadnikov narodnosti o vseh bistvenih vprašanjih vzgoje in izobraževanja.

Pripadniki italijanske in madžarske narodnosti se vključujejo v srednje izobraževanje tudi zunaj narodnostno mešanih območij, zato že 19. člen zakona o usmerjenem izobraževanju zagotavlja tem učencem pravico, da se pod pogoji, ki jih bo določil poseben zakon, še naprej učijo materinega jezika. Predlagamo, naj bi zakon zavezal srednje šole, na katerih se šolajo tudi pripadniki narodnosti, da same ali v sodelovanju z drugimi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami zagotovijo tem učencem možnost za učenje materinega jezika.

Normative o številu učencev v takih skupinah naj bi v okviru enotnih osnov, standardov in normativov za opravljanje vzgojnoizobraževalnega dela določili uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije ter s tem zagotovili racionalno oblikovanje teh skupin.

Že dosedanji zakon je kot poseben pogoj za učitelje v šolah, ki delujejo v jeziku narodnosti, določil, da morajo biti pripadniki te narodnosti. Glede na

to, da zlasti na področju usmerjenega izobraževanja ni mogoče v vsakem primeru zagotoviti ustrezno usposobljenih pedagoških delavcev, predlagamo, naj zakon dopusti izjemo za učitelje slovenskega jezika in za tiste primere, kadar ni mogoče zagotoviti delavca, ki je pripadnik narodnosti. Menimo, da je tako določilo realnejše, saj bo omogočilo vzgojno-izobraževalnim organizacijam, da bodo lahko v okviru svoje kadrovske politike zagotovile strokovno in jezikovno usposobljene pedagoške delavce.

Tovarišice in tovariši delegati! Zakon o varstvu posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja bo poglobil in konkretiziral varstvo posebnih pravic pripadnikov narodnosti in dopolnil pravne okvire za preobrazbo vzgoje in izobraževanja tudi na tem področju. Zato predlagamo, da predlog za izdajo zakona sprejmete.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Winkler!

Predlog za izdajo zakona in teze za osnutek ste dobili. Obravnavali so jih Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem, Komisija za narodnosti in Zakonodajno-pravna komisija, ki so zboru poročali. Želijo poročevalci delovnih teles besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo! Besedo ima tovarišica Majda Sukič, delegatka iz občine Murska Sobota.

Majda Sukič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Teze za zakon o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja so bile v občini Murska Sobota deležne temeljite razprave.

Posebej so teze za zakon pregledali in obravnavali naslednji organi: Predsedstvo Občinske konference SZDL, Izvršni odbor Samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov madžarske narodnosti, Izvršni svet Skupščine občine, Komisija za narodnosti Skupščine občine, Komisija za narodnosti pri Občinski konferenci SZDL in Komisija za dvojezično šolstvo pri Izobraževalni skupnosti Murska Sobota. V vseh navedenih okoljih je bila dana podpora izdaji novega zakona.

O tezah in o vseh danih pripombah in predlogih je razpravljala tudi skupina delegatov za delegiranje delegatov v Zbor občin Skupščine SR Slovenije in sprejela sklep, da posreduje k priloženim tezam naslednje pripombe in stališča:

K 3. tezi: Na koncu prvega stavka bi besede »v njihovem jeziku« nadomestili z besedami: »v obeh jezikih«.

K 4. tezi: V 4. alineji je treba dodati besedo: »dobrega«, tako da se dopolnjeno besedilo glasi: »omogoča poglobljanje dobrega sožitja med pripadniki«.

K 11. tezi: Potrebno je bolj jasno opredeliti obvezno dvoletno vključevanje v pripravo na šolo v okviru predšolskega varstva.

K 14. tezi: Tu ni bilo nujno opredeliti status madžarskega jezika v srednjih šolah. Fakultativna oblika ni primerna. Proučiti bi morali predlog za minimum števila učencev za proučevanje jezika narodnosti v srednjih šolah in to v zakonu opredeliti.

K 15. tezi: Predloženo besedilo te teze bi morali dopolniti z zahtevo po ustreznem obojestranskem programiranju in usklajevanju programov ter povezovanju z ustreznimi institucijami matičnega naroda.

K 16. tezi: Vsebina te teze za nas ne velja, ker pri nas nimamo vzgojno-izobraževalnih organizacij z madžarskim jezikom, vendar smo menili, da bi besedilo prvega stavka morali popraviti in opredeliti, da lahko opravljajo vzgojnoizobraževalno delo učitelji, vzgojitelji in strokovni delavci, ki obvladajo oba jezika.

K 19. tezi: Ugotavljanje usposobljenosti za vzgojnoizobraževalno delo v jeziku narodnosti bi morali poenotiti in opredeliti organizacijo oziroma zavod, ki naj to preverjanje opravlja. V tej tezi bi morali dodatno določiti, da naj rednim študentom potrdi znanje jezika narodnosti vzgojnoizobraževalna ustanova, ki jo obiskujejo, oziroma njen lektorat.

K 20. tezi: Predlagamo naslednje besedilo: »Vzgojnoizobraževalno organizacijo, ki opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku narodnosti oziroma dvojezično vzgojnoizobraževalno organizacijo, ustanovi skupščina občine in Skupščina Samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti kot četrti zbor občinske skupščine v skladu s predpisi, ki veljajo za ustanavljanje posameznih vrst vzgojnoizobraževalnih organizacij in v soglasju s Skupščino SR Slovenije.«

K 21. tezi: Besedilo je potrebno uskladiti z 20. tezo.

K 28. tezi: V drugi točki je potrebno dodati še zagotavljanje sredstev za nabavo učil. V 3. točki bi morali v okviru najnujnejših investicij za nemoteno delovanje vzgojnoizobraževalne organizacije zagotoviti tudi sredstva za druge naložbe; na primer za stanovanja, ceste in drugo. V tej tezi bi morali predvideti tudi sredstva za stroške ki nastajajo ob obiskih raznih delegacij oziroma za vzdrževanje stikov z matičnim narodom.

K 29. tezi: Zakon bi moral zavezovati raziskovalne organizacije, da v svoje programe vključujejo tudi šolstva narodnosti.

V dosedanjih razpravah o tezah za zakon smo poudarili v občini Murska Sobota tudi naslednje:

V praksi se pojavlja, da so nekatere vzgojnoizobraževalne srednješolske organizacije dovoljevale dijakom iz dvojezičnega področja, da so se namesto tujega jezika učili jezik narodnosti, kar ne prispeva k napredku in razvoju narodnosti in ne posameznikov, saj nastopijo težave pri študiju na višjih in visokih šolah. Zato menimo, da bi morali z zakonom opredeliti obveznosti, da se morajo dijaki iz narodnostno mešanih območij poleg slovenskega in madžarskega jezika učiti tudi tuji jezik. Hvala.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Elio Musizza, delegat iz občine Piran, prosim.

Elio Musizza (govori v italijanščini): Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Delegati vseh treh zborov Skupščine občine Piran so na seji dne 22. 6. 1981 skupaj z delegati Skupščine Samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov italijanske narodnosti kot četrtim zborom občinske skupščine obravnavali predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

V razpravi so bile podprte usmeritve in rešitve, ki jih omenjeni predlog za izdajo zakona ponuja za urejanje posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

V razpravi je bilo poudarjeno, da je potrebno ponovno temeljiteje obravnavati 15., 16., 17. in 19. tezo.

Pri tem bi rad dodal, da v razpravah ni prišlo do skupnega dogovora samo v občinski skupščini, ampak tudi ob drugih priložnostih. Prav tako je bilo poudarjeno, da bo moral nov zakon enakopravno upoštevati dva različna sistema vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji za pripadnike obeh narodnosti.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Želi še kdo besedo? (Ne.)

Potem zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi osnutka zakona naj predlagatelj upošteva pripombe, predloge in mnenja, dane v poročilih delovnih teles zбора in skupščine in pripombe delegatov iz razprave na seji zбора.

Želi kdo razpravljati o predlaganem sklepu? (Ne.) Potem prosim, da glasujete. Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82.

Poročilo je skupščini predložil v obravnavo Izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Petra Winklerja, namestnika predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Besedo ima tovariš Winkler!

Peter Winkler: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo, ki ga je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82, prikazuje opravljene aktivnosti v času od novembra 1980 do aprila 1981. Glede na to, da so se tudi po pripravi poročila te aktivnosti nadaljevale, želimo dopolniti pripravljeno poročilo s pregledom najpomembnejših dejavnosti, opravljenih v mesecih maju in juniju.

Osrednja aktivnost tega obdobja je bila vsekakor usmerjanje in izvedba vpisa. Organizirani so bili medobčinski posveti z namenom, da se pospeši dejavnost vseh nosilcev usmerjanja in svetovanja v občinah in v republiki, da se ugotovi stanje v šolah ter da se oblikujejo predlogi za morebitne spremembe v obsegu vpisa in razmestitvi vzgojnoizobraževalnih programov. Organiziran je bil tudi posvet s predstojniki visokošolskih organizacij. Na občinski in republiški ravni so sproti spremljali aktivnosti usmerjanja in sodelovali s šolami.

Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije je v mesecih maju in juniju dvakrat obravnavala problematiko vpisa in usklajevala spremembe in dopolnitve mreže šol ter tako prispevala k uspešnemu reševanju nekaterih zaostrenih situacij. Na področju srednjega izobraževanja so bila neskladja dvojne narave. Na eni strani šole nekaterih proizvodnih usmeritev, na primer metalurške, gradbeniške in rudarske, tudi s svetovanjem in preusmerjanjem niso uspele

pritegniti dovolj kandidatov. Na drugi strani pa šole nekaterih usmeritev, na primer naravoslovno-matematične in zdravstvene ter delno pedagoške, za osebne storitve in tekstilne usmeritve, s svetovanjem in preusmerjanjem niso uspele zmanjšati prevelikega števila kandidatov in ga uskladiti s predvidenim obsegom vpisa.

Kljub temu je usmerjanje in svetovanje hkrati s sprotnimi usklajevanji obsega in razmestitve vpisa pomembno prispevalo k uskladitvi vpisa s predvidenim številom, zlasti v šolah, ki so imele bistveno večje število prijavljenih kandidatov. Takih srednjih šol je bilo po zaključku rednega razpisanega roka kar 57, omejitev vpisa pa je bila le na 11 šolah.

Tako pri oblikovanju mreže kot pri usmerjanju in vpisu se je največ vprašanj pojavljalo v šolah, ki izvajajo naravoslovno-matematično usmeritev. V javnosti se vse bolj uveljavlja prepričanje, da ta program predvsem pripravlja za nadaljnje izobraževanje v različnih visokih šolah in da je zato smiselno vanj vključevati učence z najboljšim učnim uspehom. Vendar je takšno prepričanje neutemeljeno, saj so tudi programi srednjega izobraževanja v drugih strokah grajeni tako, da omogočajo pridobitev ustreznih znanj, potrebnih za nadaljnje izobraževanje zlasti v isti stroki. Verjetno pa tako izrazitih želja in velikega pritiska kandidatov na naravoslovno-matematično usmeritev ni mogoče utemeljevati z možnostmi za zaposlovanje na delih, za katera usposablja ta program po srednji šoli, niti z usmerjenostjo za študij matematike, fizike, biologije in kemije, za kar je program naravoslovno-matematične usmeritve ustrezna podlaga. Na ta dejstva se v razpravah o problematiki vpisa največkrat pozablja, kar mnogokrat ustvarja nepotrebne zaostritve.

Razprava v delovnih telesih skupščinskih zborov in v javnosti je tudi opozarjala na možnosti za vpis tistih kandidatov, ki se po rednem razpisnem roku preusmerjajo oziroma kandidatov, ki zaradi omejitev vpisa na posameznih šolah niso bili sprejeti. Sedanja ureditev jim omogoča, da se vključijo v tiste šole, ki imajo še prosta mesta. Takšna ureditev izhaja iz zakonske opredelitve, da je omejevanje vpisa mogoče izvesti le v posamezni šoli in za posamezen program, kot izjemen in začasen ukrep. S preusmerjanjem smo v letošnjem letu dosegli, da je bilo v posebnem postopku na podlagi omejitve vpisa izbranih le okoli 5 % prijavljenih kandidatov, pri čemer bo odklonjenih na vseh srednjih šolah le približno 381 kandidatov, kar pomeni komaj 1,5 % celotnega vpisa. Lahko ugotovimo, da je na tistih območjih, in celo v sorodnih usmeritvah, na primer v tekstilni, kemijski, elektro in družboslovni, tudi v štiriletnih programih in smereh izobraževanja še dovolj prostih mest. V tem smislu je omejevanje vpisa le eden od ukrepov usmerjanja, s katerim se prav tako kot z drugimi ukrepi zagotavlja uresničevanje planov na področju usmerjenega izobraževanja.

Dosedanje izkušnje kažejo, da je kandidatov bistveno več skoraj vedno le v šolah neproizvodnih usmeritev in da se kandidati teh šol, če se preusmerjajo, preusmerjajo spet na neproizvodne usmeritve. S tem pa ni mogoče odpraviti temeljnega neskladja, ki se pri vpisu pojavlja, to je, da ostajajo nekatera področja združenega dela, med njimi tudi prioriteta, brez ustreznega priliva mladih strokovnjakov, kar je po našem mnenju poglaviten problem. Zato bomo morali zlasti pospešiti aktivnosti pri usmerjanju in svetovanju. V vsakem primeru pa bo potrebno letošnje izkušnje temeljito proučiti, da bi bilo v naslednjih letih usmerjanje bolj strokovno. Pri vpisu ne bo v celoti doseženo s prvim razpisom postavljeno razmerje 68,5 : 31,5 v korist proizvodnih usmeritev. Pri-

čakujemo pa, da bo pri vpisu doseženo razmerje približno 66 : 34 v korist proizvodnih usmeritev, to pa je bistven korak naprej od razmerja, doseženega v letošnjem šolskem letu, ki znaša v prvih letnikih le 58 : 42.

Zaradi slabega odziva zaposlenih na izobraževanje ob delu oziroma iz dela v rednem razpisnem roku, je bil objavljen za vse programe v srednjem izobraževanju podaljšan rok za prijavo na razpis. Glede na to, da je bilo podaljšanje roka objavljeno šele v tem mesecu, bodo rezultati znani šele septembra.

Bolj kritični pa smo lahko ob usmerjanju in izvedbi vpisa v višje in visoke šole, ker so posebne izobraževalne skupnosti v mnogih primerih sprejemale kar predloge šol, ne da bi kritično ugotovile možnosti zaposlovanja. Ob taki opredelitvi obsega vpisa so tudi nekatere višje in visoke šole družboslovnih usmeritev dobile v rednem roku premalo kandidatov in so zato naknadno objavljale še prosta mesta. Visoke šole niso dovolj aktivno izvajale usmerjanja in preusmerjanja in so se v večji meri odločale za omejevanje vpisa. Tako je kar 18 višjih in visokih šol predlagalo omejitev vpisa. Po usklajevanju s šolami in posebnimi izobraževalnimi skupnostmi je dal Izvršni svet soglasje k sklepom o omejitvi vpisa le 11 višjim oziroma visokim šolam.

V visokem šolstvu pa je poleg usmerjanja vpisa v tej fazi priprav v ospredju prav tako zahtevna naloga in sicer programska preobrazba te stopnje šolanja. Strokovni sveti posebnih izobraževalnih skupnosti so maja 1981 sprejeli osnutke programskih zasnov, s katerimi so predlagali, koliko in kakšne vrste programov so sprejele posebne izobraževalne skupnosti tako v srednjem kot v visokem izobraževanju. V teh pripravah jim je delno sicer uspelo doseči dosedanje programsko razdrobljenost, na primer, namesto 235 programov z več kot 500 smermi je predvidenih v visokem šolstvu 190 programov s 378 smermi izobraževanja.

O programskih zasnovah še ni bila organizirana širša razprava, niti usklajevanje med posebnimi izobraževalnimi skupnostmi v okviru Izobraževalne skupnosti Slovenije. Zato bi morale o tej pomembni fazi, ko se odloča o številu in vrsti programov za izobraževanje na posameznih področjih dela, s širšo razpravo in usklajevanjem v Izobraževalni skupnosti Slovenije aktivneje sodelovati organizacije združenega dela uporabnikov, da bi, izhajajoč iz ugotovljenih potreb po izobraževanju, preseгли primere drobljenja programov in smeri izobraževanja ter odstranili podvajanje in prekrivanje izobraževanja za iste ali sorodne stroke, kar vse bo omogočalo večjo učinkovitost in racionalnejšo delitev dela pri izvajanju programov.

Pri razvijanju družbenoekonomskih odnosov v posebnih izobraževalnih skupnostih zaskrbljuje predvsem premajhna angažiranost organov upravljanja in delegacij uporabnikov, da bi v svojih organizacijah in skupnostih oblikovali stališča o bistvenih vprašanjih razvoja usmerjenega izobraževanja.

Ta vprašanja so zlasti: ugotavljanje perspektivnih kadrovskih potreb in ukrepi za njihovo zadovoljevanje, vključno z uveljavljanjem ustreznije politike vrednotenja proizvodnega dela; usmerjanje delavcev v izobraževanje za zahtevnejša dela ter štipendiranje mladine; nadaljevanje dela pri oblikovanju vzgojnoizobraževalnih programov na vseh stopnjah šolanja in dograjevanje mreže šol; sporazumevanje o pogojih svobodne menjave dela ter o združevanju sredstev za izvajanje sprejetih programov; in končno, odgovornost za skupno izvajanje izobraževanja, zlasti še proizvodnega dela oziroma delovne prakse.

Že pri dosedanjih pripravah povzroča zaostajanje določene težave, te pa se utegnejo še povečati, če ne bomo dosegli večjih premikov pri uveljavljanju vpliva uporabnikov na vsebino izvajanja usmerjenega izobraževanja. Do neke

mere so sicer za to odgovorni tudi izvajalci, zlasti tedaj, če pri sporazumevanju ne prispevajo kvalitetnih strokovnih predlogov in pobud, vendar pa menimo, da je v prvi vrsti od uporabnikov odvisno, ali bodo izkoriščene možnosti, ki jih nov sistem objektivno nudi za uveljavitev vpliva delavcev na vzgojo in izobraževanje in uskladitev izobraževanja s tekočimi in razvojnimi problemi združenega dela.

Posebno aktualno je vprašanje zagotovitve pogojev za kvalitetno izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse. Težave z organizacijo te prakse v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje se preveč poudarjajo, deloma tudi zaradi nekaterih pretiranih zahtev glede vrste in pogojev dela. Menimo, da tudi na tem področju ni mogoče odstopati od temeljnih zakonskih opredelitev, ki terjajo, da se to delo opravlja neposredno v delovnem procesu. Pri taki izvedbi praviloma ne bi smelo biti materialnih problemov, če pa izjemoma vendarle nastanejo, jih morajo uporabniki sporazumno rešiti, saj gre za eno od strateških vprašanj novega sistema.

Od teh bistvenih vprašanj je odvisno tudi dograjevanje samoupravne organiziranosti in kvalitete planiranja v izobraževalnih skupnostih. Število zavezancev, ki še niso pristopili k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti, se je v primerjavi s stanjem, ki je navedeno v poročilu, zmanjšalo za več kot polovico. Gre pretežno za manjše organizacije in skupnosti: okoli 65 % teh organizacij zaposluje manj kot 50 delavcev. Čeprav še niso sprejele ustreznih sklepov o pristopu, pa nekatere od njih materialne obveznosti že izvajajo. Okoli 80 % organizacij, ki še niso pristopile k skupnostim, je v 20 občinah, v 10 občinah pa je proces vključevanja praktično končan.

Tovarišice in tovariši delegati! Na podlagi rezultatov dosedanjih priprav izvršni svet ocenjuje, da so zagotovljeni temeljni pogoji za začetek uvajanja novih vzgojnoizobraževalnih programov v srednjem izobraževanju v šolskem letu 1981/82, čeprav bo zaradi zaostrenih razmer gospodarjenja mogoče uresničevati usmerjeno izobraževanje v skromnejših pogojih, kar pa ne more bistveno ogroziti realizacije temeljnih ciljev usmerjenega izobraževanja in tudi doseganje večje kvalitete znanja za vso generacijo, ki nadaljuje izobraževanje po osnovni šoli, kot so jo zagotavljale različne vrste dosedanjih srednjih šol.

Predsednica Silva Jereb: Hvala! Poročilo je bilo objavljeno v Poročevalcu št. 11. Obravnavala sta ga Odbor za družbenoekonomske odnose in razvoj in skupina delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o usmerjenem izobraževanju, ki sta zboru predložila pismeni poročili.

Prosim poročevalca skupine delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o usmerjenem izobraževanju, da poroča zboru! Besedo ima tovariš Niko Lukež!

Niko Lukež: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo smo prejeli z gradivom, zato mi dovolite, da na kratko podam nekatere ugotovitve, stališča in predloge. Delegati skupine za spremljanje uresničevanja zakona o usmerjenem izobraževanju smo v razpravi o poročilu ugotovili naslednje:

Da bo potrebno skrbno oceniti uveljavljanje in uresničevanje družbenoekonomskih odnosov, uveljavljanje pravic, obveznosti in odgovornosti izvajalcev in uporabnikov in izvrševanje koncepta reforme izobraževanja.

Da moramo vztrajati na doslednem uveljavljanju temeljnih ciljev preobrazbe vzgoje in izobraževanja, pri čemer je treba smeri in načine izobraže-

vanja v največji možni meri povezovati s potrebami združenega dela in možnostmi zaposlitve.

Da so nekatere ocene v poročilu preveč optimistične, nekatere pa tudi pomanjkljive, saj na obravnavanem področju obstajajo še številni nerešeni problemi; na vsa odprta vprašanja pa poročilo ne daje odgovora.

Da ostajajo večje nejasnosti glede prehajanja iz enega v drug program usmerjenega izobraževanja oziroma glede vertikalne povezanosti vseh programov izobraževanja in usposabljanja.

Da je bilo premalo storjenega za pripravo skrajšanih programov srednjega izobraževanja ter za vključevanje udeležencev v te programe.

Da kljub aktivnosti ob letošnjem prvem vpisu udeležencev usmerjeno izobraževanje ni razrešilo protislovij, ki se javljajo zaradi razlik v poklicnih željah, potrebah in možnostih zaposlitve in neustreznega družbenega vrednotenja nekaterih poklicev. Rezultat uspešnega usmerjanja so gotovo številnejše odločitve za proizvodne usmeritve. Pri tem pa bo v bodoče treba bolj upoštevati, da razmejitve med proizvodnimi in neproizvodnimi usmeritvami ni mogoče dosledno izpeljati.

Osnovne šole morajo prevzeti in opraviti del usmerjanja, saj je prav tu mogoče slediti in upoštevati želje, nagnjenja, sposobnosti ter možnosti za izobraževanje učencev. Z družbenim dogovorom o razmestitvi izobraževanja bo potrebno dogovorjeno mrežo šol v naslednjem obdobju še dopolniti in spremeniti. Vztrajati je treba na racionalnosti šolske mreže in odpravljati rešitve, ki so posledica lokalističnih interesov in drugih negativnih pojavov.

V prvem letniku izobraževanja je treba omogočiti tudi preusmeritev med šolanjem. Delegati so postavili vprašanje, ali je s stališča pravic udeležencev prav, da so na območjih, kjer so se pojavile večje neuskklajenosti med številom šolskih mest in številom prijavljenih kandidatov, predvidene omejitve vpisa le na nekaterih šolah, medtem ko se na drugih šolah zaključuje vpis še pred končanim preusmerjanjem. Zato je nujno, da predlagatelj ponovno preveri usmerjanje tudi s tega vidika in podrobneje prouči možnosti ponovnih usmeritev.

Ugotovljeno je nadalje, da je povezanost med izobraževalnimi in proizvodnimi organizacijami združenega dela očitno še premajhna; prav tako vključevanje izobraževanja ob delu in iz dela. Na tem področju v organizacijah združenega dela niso sprejeti samoupravni splošni akti.

Dalje, da predloženo poročilo družbenoekonomskih odnosov v izobraževalnih skupnostih ne obravnava dovolj celovito. Veliko samoupravnih sporazumov o ustanovitvi izobraževalnih skupnosti še ni pripravljenih, zato bi bilo nujno zavezati te skupnosti, da jih čimprej sprejmejo.

In slednjič, glede pokrivanja precej visokih stroškov za učbenike, ki so strokovne narave in se izdajajo v majhnih nakladah, bi se bilo potrebno dogovoriti v okviru posebnih izobraževalnih skupnosti, kako omogočiti njihov nakup po ugodnejših pogojih.

Predsednica Silva Jereb: Hvala! Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Rudi Stopar, delegat iz občine Celje.

Rudi Stopar: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo temelji na kvalitetnih podatkih ter zajema praktično vsa področja pripravn na preobrazbo srednjega šolstva, vendar ugotavljamo, da bi morale biti

ocene bolj kritične in da bi bilo potrebno konkretnije opredeliti posamezne probleme.

Ocenjujemo tudi, da poročilo preveč poudarja problem srednjega šolstva v Ljubljani, iz česar bi lahko sklepali, da teh problemov v drugih izobraževalnih središčih ni. Tak vtis se pogosto vsiljuje tudi v poročilih sredstev javnega obsevanja.

V Celju in celjski regiji smo se temeljito pripravili na reformo, zato želim opozoriti na nekatera vprašanja, ki se najpogosteje pojavljajo na našem območju in za katera menimo, da v poročilu niso dovolj poudarjena.

Na področju družbenoekonomskih odnosov menimo, da bi kazalo natančno oceniti družbenoekonomski položaj učiteljev v novih pogojih svobodne menjave dela. Pri tem bi morali opraviti primerjavo med posameznimi posebnimi izobraževalnimi skupnostmi, kot tudi primerjavo med vzgojnoizobraževalno dejavnostjo in ostalim združenim delom. Menimo, da je taka ocena zelo pomembna, saj čaka učitelje v reformirani šoli veliko dodatnega dela, ki ga bomo morali tudi ustrezno nagrajevati, da bomo lahko od njih tudi zahtevali večjo zagnanost oziroma delovne napore.

V poročilu tudi pograšamo splošno oceno o pripravljenosti šolskih kolektivov na začetek šolske reforme, hkrati pa se zavedamo da bo glavno breme obviselo na ramenih učiteljev. Zelo pomembna so tudi vprašanja materialnega položaja šol, zagotavljanja specializiranih učilnic, izboljšanja opreme in učne tehnologije ter naložb v dograjevanje šolskih prostorov. Pri tem bi morali posebej oceniti, ali je smotrno, da v posebnih izobraževalnih skupnostih zagotavljajo za naložbo oziroma preurejanje učilnic le del sredstev — 30 %, preostala sredstva pa mora zagotavljati investitor oziroma družbenopolitična skupnost, v kateri je šola. Menimo, da bo ob takem načinu financiranja prevzemajo občine, v katerih so srednje šole preveliko finančno breme in da bi morali opredeliti materialno odgovornost pri naložbah v srednje šolstvo tudi za ostale uporabnike oziroma družbenopolitične skupnosti v posameznih regijah.

Pri samoupravni organiziranosti uporabnikov in izvajalcev v posebnih izobraževalnih skupnostih ugotavljamo v celjski regiji precejšnjo neenotnost glede načina delegiranja delegatov; to pa nedvomno zmanjšuje učinkovitost dela delegatov. V celjski regiji smo na pobudo medobčinske konference Socialistične zveze šole pred kratkim uspeli ugotoviti delegate za posamezne posebne izobraževalne skupnosti predvsem uporabnike; pri čemer se seveda poraja vprašanje, kakšna je bila povezanost delegatov z delegatsko bazo oziroma čigava stališča so doslej prenašali v organe posebnih izobraževalnih skupnosti. Menimo, da bi bilo potrebno v bodoče zagotoviti čimbolj enoten sistem delegiranja delegatov, predvsem pa organizirati enote, prek katerih bo mogoče povezati delegate uporabnikov in izvajalcev in vzpostaviti tesnejše stike med regijo in posebnimi izobraževalnimi skupnostmi.

Glede samoupravne organiziranosti izvajalcev menimo, da se ne moremo zadovoljiti zgolj z ugotovitvami v poročilu, kakšne so bile doslej pobude na tem področju in česa vzgojnoizobraževalne organizacije niso naredile.

V obdobju, odkar so potekli roki — 7. maj 1981 za uskladitev samoupravne organiziranosti z določili zakona o usmerjenem izobraževanju — in te naloge niso bile opravljene, bi morali oceniti odgovornost posameznih sredin za tako stanje, pri čemer se nehote ponovno poraja vprašanje, kolikšna je dejanska pripravljenost izvajalskih kolektivov na vsebinske spremembe, ki jih prinaša reforma. Gotovo pa pri oceni odgovornosti ne moremo ostajati zgolj pri šolskih

kollektivih, ampak bi morali to odgovornost razširiti tudi na ostalo združeno delo, posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalno skupnost Slovenije.

Sedanja mreža zgolj izobraževalnih usmeritev oziroma organizacij še vedno dopušča elitne šole z usmeritvami brez prehoda na tretjo ali četrto stopnjo zahtevnosti. Tako stanje še zmanjšuje možnosti povezovanja dosedanjih poklicnih šol in štiriletnih srednjih šol enakih ali sorodnih usmeritev in odpravo dualizma v srednjem šolstvu. Menimo, da je ustrezna vsebinska povezanost in samoupravna organiziranost srednjih šol eden od temeljnih pogojev za uspešnost šolske reforme, zato predlagamo, da se navedena problematika posebej obravnava, oceni stanje in poudari odgovornost nosilcev posameznih nalog.

Nesprejemljiv je tudi odnos višjega in visokega šolstva, ki še vedno ni opredelilo, iz katerih usmeritev na srednji stopnji bo direkten prehod na posamezen program na višji stopnji oziroma, kakšni bodo dodatni pogoji za prehod iz drugih usmeritev. Nejasnost pa povzroča zmedo med učenci in starši.

Glede usmerjanj in izvedbe vpisa podpiram oceno, da je bilo opravljeno obsežno in pomembno delo, vendar menim, da bo potrebno to analizo opraviti še enkrat v jeseni, ko bodo dokončno znani rezultati vpisa. Pri tem bo zlasti potrebno ugotoviti, kolikšna je bila prizadevnost posameznih vzgojnoizobraževalnih organizacij in koordinacijskih odborov pri usmerjanju učencev in ali je potekal proces preusmerjanja tudi na šolah, kjer ni bilo prevelikega števila prijav.

Hkrati v Celju na temelju sklepa Medobčinskega sveta Zveze komunistov predlagamo, da v jeseni ocenimo oziroma izdelamo primerjalno analizo šolske mreže med regijami. Na osnovi sprejete mreže šol in dopolnitev razpisa ter vpisa ugotavljamo, na podlagi zadnje seje skupščine izobraževalne skupnosti, da so glede obsega razpisanih mest očitna neskladja med posameznimi regijami, posebej pri usmeritvah, za katere je med učenci večje zanimanje (elektronika, naravoslovje in družboslovje), zaradi česar je mladina v neenakopravnem položaju glede možnosti izbire študija, posebno ko so spremembe izvedene zadnji trenutek. V Celju in celjski regiji odklanjamo postopek dopolnjevanja razpisnih zmogljivosti, kot je bil sprejet na nadaljevalni seji Skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, ko je bil delegatom na seji predložen predlog za odpiranje novih oddelkov, zaradi česar se delegati niso mogli posvetovati s svojo delegatsko bazo. Menimo, da je potrebno v stališčih, ki jih bomo sprejeli k današnjemu poročilu, ponovno opredeliti načelo, da v fazi vpisa in preusmerjanja ni mogoče odpirati novih oddelkov, ampak je dopustno le premeščanje oddelkov v posameznih usmeritvah.

Na koncu bi želel še enkrat opozoriti na problem zagotavljanja sredstev za pouk proizvodnega dela in delovne prakse. Nedvomno morajo ta sredstva zagotoviti uporabniki, vendar solidarnostno tako, da bodo sredstva prispevali tudi tisti uporabniki kadrov, ki ne bodo izvajali tega dela pouka. Predlagamo, da se v posebnih izobraževalnih skupnostih čimprej dogovorijo o merilih in standardih za pouk proizvodnega dela in delovne prakse ter za način ugotavljanja dejanskih stroškov. S posebnim sporazumom pa naj se obvežejo, da bodo po teh ugotovitvah v prvem šolskem letu solidarnostno pokrili dejanske stroške.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Stopar! Jožica Krapež, delegatka iz občine Idrija, ima besedo!

Jožica Krapež: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov za delegiranje v Zbor občin iz občine Idrija je po obravnavi poročila o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82, na seji dne 22. junija 1981 zavzela naslednja stališča:

1. Eden od vzrokov, zakaj se delegatski sistem v posebnih izobraževalnih skupnostih tako počasi uveljavlja, je prav gotovo tudi v tem, da na nivoju občin še ni izdelan koncept organizacije strokovnih služb, ki se ukvarjajo s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi in da te naloge sedaj opravljajo različni, med seboj nepovezani nosilci. Ponekod so to izvajalci vzgojno-izobraževalnih programov, drugje uporabniška organizacija, nosilec konference delegacij; v posameznih sredinah pa nosilci nalog še niso opredeljeni. Ponekod, predvsem pri obrtnikih, pa delegatski sistem sploh še ni vzpostavljen.

Predlagamo, da bi strokovne, administrativne in tehnične naloge za posebne izobraževalne skupnosti na nivoju občine opravljale strokovne službe, ki so ustanovljene za občinsko izobraževalno skupnost. Tako bi dosegli ne le ustrezno koordinacijo dela na področju usmerjenega izobraževanja, ampak tudi hitrejšo vsebinsko in samoupravno preobrazbo občinskih skupnosti za osnovno šolstvo v občinske izobraževalne skupnosti.

2. Na področju visokega šolstva ugotavljamo, da vpis v družboslovne programe minimalno upada; isto velja za ekonomsko in organizacijsko področje; povečuje se vpis na pedagoške in medicinske šole; zanimanje za tehniko stagnira oziroma zadnje leto celo upada. Fantje, ki so po končani srednji šoli odšli na služenje vojaškega roka, se v manjši meri kot v preteklih letih odločajo za nadaljevanje študija. Če upoštevamo še dejstvo, da se je izobraževanje ob delu in iz dela ob letošnjem vpisu odmaknilo od enakovrednih poti izobraževanja, potem obstaja nevarnost za še večja strukturna neskladja glede na spol v našem visokem šolstvu. Strukturna neskladja glede na spol pa v sebi nosijo možnost za razvoj strukturnih neskladij pri obsegu vpisa v posamezne vzgojno-izobraževalne programe.

Delež nezaposlenih z visoko in višjo izobrazbo narašča, med njimi je največ družboslovcev, absolventov pedagoških šol in medicincev. Kljub temu, da struktura razpisa v srednjem usmerjenem izobraževanju ni primerljiva s strukturo vpisa v višjem šolstvu, pa vendarle lahko opozorimo na nekaj podatkov: na pet vpisnih mest naravoslovja in tehnike v srednjem usmerjenem izobraževanju se v visokem šolstvu odpira eno, v medicini se eno odpira na tri srednješolska, v družboslovju skoraj na vsako drugo; v pedagoškem šolstvu pa je vpisnih mest letos več v visokem šolstvu kot v srednjem. Kljub neprimerljivosti pa nas ti podatki, ob upoštevanju podatkov o kadrovske reprodukciji na posameznih področjih združenega dela oziroma v posameznih dejavnostih, predvsem odnosa med številom študentov v posameznih vzgojnoizobraževalnih programih in številom zaposlenih v posamezni dejavnosti, lahko opozorijo na pravočasno odpravljanje možnih neskladij v obsegu in strukturi šolske mreže.

3. Letošnji razpis kadrovske štipendij nam kaže precejšen izpad, ki gre v glavnem na račun izpada učnih pogodb. To dejstvo nas opozarja ne le na stopnjo poznavanja in razumevanja vsebine zakona o usmerjenem izobraževanju, ampak tudi na odnos, ki so ga imele nekatere organizacije združenega dela do kategorije učencev v gospodarstvu. Prek učnih pogodb so dobivali poceni delovno silo, ki jo kasneje, po končanem šolanju v mnogih primerih niso zaposlili. Eden izmed vzrokov za manjši razpis štipendij je prav gotovo finančne

narave, vendar bi želeli tu poudariti, da združeno delo ob sprejemanju novih sporazumov o štipendiranju ni bilo dovolj seznanjeno z materialnimi obveznostmi, ki jih prinaša sporazum. Z njimi smo se največkrat srečali šele ob njegovem praktičnem izvajanju.

Predsednica Silva Jerob: Hvala lepa! Besedo ima tovariš Niko Lukež, delegat mesta Ljubljane!

Niko Lukež: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov Skupščine mesta Ljubljane je razpravljala o poročilu in sprejela najprej splošno ugotovitev, da poročilo pomirja, namesto da bi bilo element mobilizacije za akcijo, saj ne navaja kritično še vedno odprtih oziroma nedorečenih zadev v zvezi s prehodom na usmerjeno izobraževanje. K posameznim poglavjem pa smo sprejeli naslednje pripombe:

K I. poglavju: V tem poglavju je besedilo preveč opisno in premalo nakazuje težave, ki so še vedno prisotne pri zagotavljanju materialne podlage za izvajanje novih vzgojnoizobraževalnih programov zlasti ne omenja ustreznost vključitev organizacij združenega dela v posebne izobraževalne skupnosti. Nekatere organizacije združenega dela so se namreč vključevale glede na višino prispevne stopnje in ne glede na svojo dejavnost; vključujejo se tja, kjer je nižja prispevna stopnja.

Manjka kritičen odnos do načrtovanja in razmestitve izobraževanja v celoti in še posebej ocena oblikovanja šolske mreže v nekaterih središčih, zlasti v Ljubljani, kjer se soočamo z velikimi težavami glede vpisnih kapacitet, šolskih prostorov (v Ljubljani bo pouk ponekod potekal v treh izmenah), opreme specializiranih učilnic in podobno. Zdi se, da bo potrebna ponovna primerjava vpisnih zmogljivosti s prikazanimi potrebami v planskih dokumentih in predlagati popravke.

K II. poglavju: Res je sicer, da ne moremo v celoti kritično oceniti novih vzgojnoizobraževalnih programov, dokler le-ti ne bodo preizkušeni v praksi, vendar pa menimo, da poročilo premalo opozarja na številne pomisleke pedagoških delavcev-praktikov, pa tudi strokovnjakov s področja poklicnega usmerjanja.

Še vedno je veliko nejasnosti v zvezi z vertikalno kakor tudi horizontalno povezanostjo, ki ni več takšna, kot je bila prvotno zamišljena. Iz primerjave predmetnikov v posameznih programih je razvidno, da smo sicer obdržali temeljne postavke novega koncepta, vendar so znotraj nekaterih predmetnikov nastale prerazporeditve predmetnikov v prvem in drugem letniku, ki so jih narekovale posamezne strokovne usmeritve, pri katerih ni mogoče graditi brez določenih predznanj. To bo bolj, kot smo pričakovali, otežilo spreminjanje zgrešenih poklicnih odločitev, pa tudi neuspešni se bodo težje preusmerjali. Izkušnje iz drugih republik kažejo na velik osip v prvem letniku usmerjenega izobraževanja. Pri nas niso redke pripombe, glede na težavnost predmetnikov in število ur, da ni možnosti, da bi se v nekaterih programih učenci med šolanjem prerazporedili glede na dosežene učne uspehe, sposobnosti in interese.

K III. poglavju. S trditvijo iz poročila, da podatki o pripravah za vpis kažejo na to, da je bilo usmerjanje mladih v srednje izobraževanje razmeroma dobro in učinkovito, se v Ljubljani ne moremo strinjati. Res je sicer mogoče pričakovati, da bodo do vpisa, ki naj bi bil izveden že ob koncu junija, doseženi pomembni premiki in v marsikaterem primeru odpravljena neskladja; vendar

pa je bilo preusmerjanje pogosto izvedeno nestrokovno, včasih celo bolj ali manj nasilno. Poročilo ne omenja slabe strokovne usposobljenosti srednjih šol za tako pomembno in občutljivo nalogo. S tem se večinoma ukvarjajo vodstveni delavci, administrativno osebje, posebej zadolženi učitelji in podobno. Pri tem je treba omeniti dejstvo, da zakon o usmerjenem izobraževanju sicer predvideva na srednjih šolah tudi svetovalne delavce, vendar pa so ti izpadli iz normativov Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Sodelovanje srednjih šol z osnovnimi je slabo; tudi prijavnice za vpis so pomanjkljive, posebno rubrika, ki jo izpolni osnovna šola. Trditev, da je bilo celotno število predvidenih prostih mest za vpis mladine realno načrtovano, ne velja za vsa območja v SR Sloveniji. Po končanem roku za prijavljanje je bil v Ljubljani absolutni presežek prijav 739, po intenzivnem preusmerjanju pa dne 22. maja še vedno 367. Iz ostalih slovenskih regij se je v ljubljanske srednje šole prijavilo kar 1200 učencev, od tega samo 289 v usmeritve, ki so republiškega značaja.

Menimo, da poročilo premalo kritično obravnava vprašanje ženske mladine, kar je povzročilo največje presežke v nekaterih usmeritvah in skoraj v celoti feminiziralo šole, ki te usmeritve izvajajo. Res je Ljubljana s sklepom Skupščine Izobraževalne skupnosti z dne 26. maja 1981 dobila 18 dodatnih oddelkov, s katerimi bo v glavnem rešila nastalo situacijo, vendar zaradi togosti pravilnika o razpisu in izvedbi vpisa ter stališč Koordinacijskega odbora pri Izobraževalni skupnosti Slovenije še vedno ostaja odprto vprašanje ustrezne vključitve odličnih in prav dobrih učencev oziroma učenk, ki ne bodo uspešno opravili preizkusa znanja na šolah, ki so morale uvesti omejitve vpisa.

K IV. polavju: Kot je navedeno že v poročilu, tudi v Ljubljani v prvem letu usmerjenega izobraževanja ne bo večjih težav s strokovno zasedenostjo posameznih predmetov, vendar pa se bodo že v naslednjem letu pojavili presežki nekaterih učiteljev, predvsem jezikoslovcev na bivših gimnazijah in šole ne vedo, kako bodo tem delavcem lahko v skladu z zakonom zagotovile ustrezno polno delovno obveznost. Tega problema poročilo ne omenja. Tudi prerazporejanje učiteljev in dopolnjevanje na drugih šolah poteka prepočasi, deloma iz objektivnih razlogov, ker do pred pratkim ni bilo znano dokončno število oddelkov. To pa ustvarja v učiteljskih kolektivih negotovost in socialno ogroženost, ki jo še povečuje dejstvo, da se bo mreža šol v naslednjih letih še spreminjala in dopolnjevala.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Želi še kdo besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Marij Furlanič, delegat iz občine Koper!

Marij Furlanič: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov iz občine Koper ob obravnavi poročila ugotavlja, da so priprave za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju bistveno napredovale od časa nastanka poročila. Delegati pa opozarjamo na kritično stanje pri zagotovitvi materialnih pogojev za delo organizacij usmerjenega izobraževanja.

Na Obali razen gimnazije z italijanskim učnim jezikom nima nobena organizacija usmerjenega izobraževanja telovadnice in tudi ne kaže, da bodo te organizacije izpolnile pogoje za verifikacijo leta 1983. Ti objekti namreč niso zajeti v srednjeročnem planu za obdobje 1981—85 zaradi omejitev investicij v tem srednjeročnem planu.

Iz analize študija ob delu v usmerjenem izobraževanju nadalje izhaja, da se je od 330 prostih mest na Obali odločilo za študij ob delu le 39 kandidatov. Podatek opozarja na neustrezne pogoje v zakonodaji in v samih organizacijah združenega dela, ki kandidatov ne spodbujajo za študij iz dela in ob delu.

Nadalje delegati opozarjamo na občutno zaostajanje materialnih in kadrovskih priprav v organizacijah združenega dela za proizvodno delo in delovno prakso. Ob tem vprašanju delegati ugotavljamo, da se še ni pričelo niti usposabljanje inštruktorjev za proizvodno delo. Priprave so sicer v teku, vendar bo usposabljanje inštruktorjev steklo komaj septembra tega leta.

Po splošni oceni priprav za usmerjeno izobraževanje smo delegati mnenja, da so priprave sicer stekle dovolj zgodaj, da pa so kljub temu končne priprave v zaostajanju tako pri izdaji učbenikov kot pri funkcionalnem izobraževanju učiteljskega kadra, kar bo povzročilo motnje v izobraževalnem procesu na začetku šolskega leta 1981/82.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Želi še kdo besedo? (Ne.) Dobili smo še nekaj pismenih pripomb. Delegacija iz Škofje Loke sprašuje, ali je v doglednem času pričakovati poenotenje sistema usmerjenega izobraževanja za vso Jugoslavijo, kar bi pomenilo tudi enotne učne programe in učbenike. To bi namreč tudi bistveno prispevalo k pocenitvi učbenikov. Prosimo poročevalca, če je mogoče, da odgovori na to vprašanje!

Skupščina občine Murska Sobota postavlja vprašanje, ali je ob prehodu na usmerjeno izobraževanje res potrebno imeti vse učbenike nove? Hkrati meni, da je potrebno proučiti, kateri dosednji učbeniki so glede določenih vprašanj uporabni tudi za usmerjeno izobraževanje.

Delegati iz Slovenske Bistrice med drugim menijo, da se srečujemo z izredno visokimi cenami učbenikov za prvo leto usmerjenega izobraževanja, zato je nujno treba najti obliko subvencioniranja učbenikov.

To so bile pismene pripombe.

Besedo ima tovariš Peter Winkler!

Peter Winkler: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skušal bom na kratko odgovoriti na vprašanja, ki so bila postavljena.

Prvo vprašanje se nanaša na to, ali bomo v Jugoslaviji zagotovili enotnost sistema vzgoje in izobraževanja. Enotnosti sistema v tem smislu, kot ga predvideva vprašanje, najbrž ne bomo dosegli, ker ima po ustavi vsaka republika samostojen vzgojnoizobraževalni sistem. Vendar je bil že podpisan družbeni dogovor o enotnih osnovah sistema vzgoje in izobraževanja, tako da so vsaj izhodišča za preobrazbo vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji vendarle poenotena, s tem seveda, da ta odgovor dopušča tudi različne izvedbe sistema glede na možnosti in potrebe, v katerih delujejo posamezne republike.

Enotnih programov in enotnih učbenikov povsod prav gotovo ne bomo mogli zagotoviti. Je pa že nekaj rezultatov v prizadevanjih, da bi dobili enotne učbenike tam, kjer je to mogoče. Tako imamo že nekaj let enoten učbenik za obrambo in zaščito in še nekatere druge. Vendar je tega relativno manj kot bi bilo potrebno.

Ta odgovor lahko sedaj povežem z vprašanjem, ali je treba imeti nove učbenike za vse predmete v prvem letniku usmerjenega izobraževanja. Gotovo je mogoče uporabiti v prvem letniku v novem programu tudi mnoge stare učbenike, vendar ne v celoti, ker gre vendarle za bistvene razlike v vsebini

programov. Kombinacija starih in novih učbenikov pa bi v končni fazi stvar le še bolj podražila, zato je bila sprejeta odločitev, da se izdajo novi učbeniki.

Posebno vprašanje se nanaša na cene učbenikov. Cene seveda niso take, kot so jih navajale alarmantne vesti v dnevnem tisku, namreč, da bo cena kompletov za prvi letnik znašala 4000 dinarjev. Cena, kakršna je bila po usklajevanju v Skupnosti za cene dosežena in zagotovljena, je 2.400 dinarjev za celoten komplet učbenikov in delovnih zvezkov za prvi letnik usmerjenega izobraževanja.

Želel bi opozoriti še na dve stvari. Tovariš Lukež je postavil vprašanje, kaj bo z odličnjaki, ki bodo v naravoslovni smeri odklonjeni. Iz podatkov, ki so bili zbrani včeraj, je ugotovljeno, da bo v celotni ljubljanski regiji odklonjenih 175 učencev. Prostih pa je še 255 mest, in to na 5 stopnji zahtevnosti, se pravi ravno tako v štiriletnih šolah, in sicer na usmeritvah za blagovni promet, kemijo, elektroniko, elektroenergetiko, družboslovje in gradbeništvo. Poleg tega je prostih še nekaj sto mest v drugih šolah tretje in četrte stopnje zahtevnosti. V nobenem primeru torej ni bojazni, da tudi učenci, ki bodo odklonjeni, ne bi mogli najti prostora v sorodnih usmeritvah, v katerih jim je prav tako odprta pot do visokega izobraževanja.

Podatki, ki so bili zbrani včeraj, prav tako kažejo, da ne bo večjih težav s prerazporejanjem učiteljev niti v Sloveniji niti v Ljubljani. Vendar pa je treba računati s tem, da šole same te naloge ne bodo mogle opraviti. Do sistematičnega preusmerjanja in prerazporejanja učiteljev lahko pride samo ob pomoči vseh družbenopolitičnih sil v regiji.

V zvezi z zagotovitvijo delovnih mest za tiste učitelje, ki bi bili v prihodnjem letu na nekaterih šolah odveč, moram povedati, da bodo učitelji tujih jezikov na nekaterih šolah resnično odveč, vendar jih bomo hkrati potrebovali na drugih šolah, kajti novost novih programov je tudi v tem, da obvezno uvažajo tuj jezik v vse srednje šole, medtem ko smo ga sedaj imeli v 60 % srednjih šol. Prerazporeditev, ki bi potekala v dogovoru na širšem območju, bi torej morala zagotoviti delovna mesta tudi za take učitelje. V letošnjem letu pa, po zagotavljanju predstavnikov enot pedagoške službe, ne bo praktično ostal niti en delavec brez dela, ker so uspeli zagotoviti v vseh primerih prerazporejanje tako, da bodo ti učitelji dopolnjevali obveznost na drugih šolah, tako da bodo v celoti zaposleni.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Winkler! Besedo ima tovariš Boštjan Zgonc, sekretar Sveta za vzgojo in izobraževanje pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije.

Boštjan Zgonc: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! O poročilu o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82 je razpravljalo Predsedstvo Republiške konference SZDL Slovenije že maja 1981. Tako so bili delegati v razpravah v delovnih telesih skupščine seznanjeni z zagotovitvami in stališči Predsedstva SZDL.

Po temeljitih razpravah so delegati vseh družbenopolitičnih organizacij na Predsedstvu ocenili, da je bilo v času od sprejema zakona in odločitve, da začetek uveljavljanja zakona premaknemo za eno leto, opravljeno veliko delo za zagotovitev strokovnih, organizacijskih, kadrovskih in materialnih pogojev

za začetek izvajanja novih vzgojnoizobraževalnih programov v novem šolskem letu.

Na vprašanje, ali je poročilo, ki podrobneje razčlenjuje opravljeno delo, v ocenah preveč optimistično, smo že na Predsedstvu odgovorili, da kljub obsežnim in temeljitim pripravam nismo v celoti razrešili vseh nalog. Čaka nas še veliko dela, ki ga bo treba opraviti do začetka šolskega leta, mnoge naloge pa so takšne narave, da jih bomo morali sistematično in z angažiranjem vseh strokovnih znanstvenih in družbenopolitičnih sil reševati v procesu izvajanja zakona. Vendar je Predsedstvo ugotovilo, da se z novim šolskim letom lahko začnejo uvajati novi vzgojnoizobraževalni programi in je v tem smislu optimizem upravičen. Verjetno bi morali še dolgo odlagati začetek reforme, če bi pričakovali, da bomo v celoti še pred začetkom šolskega leta rešili vse probleme, in to tudi tiste, ki jih ne moremo rešiti le na področju vzgoje in izobraževanja, ampak so stvar širše družbe, predvsem uveljavljanja novih družbenoekonomskih odnosov.

Na seji Predsedstva smo zato predlagali, da naj v vseh občinskih konferencah Socialistične zveze ocenijo priprave za uvajanje zakona, in to konkretno: kako so na to pripravljene osnovne in srednje šole, starši, mladina in zlasti še organizacije združenega dela ter da naj o tej oceni razpravljajo tudi zbori združenega dela in delegacije v pripravah na današnjo sejo vseh zborov skupščine. Hkrati naj bi ob teh ocenah v vseh občinah sprejeli tudi konkretne akcijske načrte za izvedbo tistih nalog, ki jih je potrebno opraviti še do začetka šolskega leta.

Med temi nalogami smo zlasti poudarili naslednje: usmerjanje oziroma preusmerjanje mladine v šole kot trenutno najpomembnejšo in najaktualnejšo nalogo in dopolnjevanje oziroma spremembe v razmestitvi vzgojnoizobraževalnih programov in obsega vpisa v okviru posebnih izobraževalnih skupnosti, kjer se je ob vpisu pokazal kot neustrezen oziroma nerealen zaradi velikih pritiskov občin in regij ob nastajanju mreže šol. Pri tem smo opozorili, da je potrebno ob vseh spremembah mreže spoštovati postopek sporazumevanja in dogovarjanja v posebnih izobraževalnih skupnostih in v Izobraževalni skupnosti Slovenije.

Samoupravna organiziranost šol je zelo pomembna naloga. Treba je poiskati najbolj racionalne rešitve v skladu z intencijami reforme usmerjenega izobraževanja.

Glede razmestitve kadrov v skladu z izvajanjem novih vzgojnoizobraževalnih programov smo ocenili, da je to predvsem naloga upravnih organov, izvršnih svetov in komitejev za družbene dejavnosti v občinah ter sindikata kot družbenopolitične organizacije.

Še posebej smo se zadržali pri vprašanju zagotavljanja pogojev za proizvodno delo in proizvodno prakso. Tu bi poudaril naslednje. Izhajajoč iz stališča, da morajo biti vsi vzgojnoizobraževalni programi zasnovani politehnično, da je potrebno tesno povezovati izobraževanje in delo ter da je eden od osnovnih ciljev usmerjenega izobraževanja razvijanje odnosa do dela, kot temeljne vrednote, do družbene lastnine ter do drugih ustvarjalnih sposobnosti in navad, je bilo dogovorjeno, da bodo tudi učenci neproizvodnih usmeritev v prvem letu izobraževanja opravljali proizvodno delo v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje.

V teh organizacijah pa se v času priprav na izvajanje proizvodnega dela pojavljajo ugovori in dileme, zakaj morajo izvajati proizvodno delo in delovno

prakso tudi za te učence, saj bo problem zagotoviti vse potrebne pogoje že za njihove učence oziroma učence, ki bodo nadaljevali šolanje v njihovi usmeritvi. Potrebno bi bilo ustvarjati ustrezno družbeno klimo in utrditi zavest, da gre za pomembne družbene smotre in da je potrebno vsej generaciji mladih ljudi, ki vstopajo v usmerjeno izobraževanje, omogočiti, da se vključijo v proizvodno delo, da spoznajo odnose v proizvodnji, da spoznajo, kako se teorija, znanost in tehnika povezujejo s prakso v proizvodnji.

Organizacije združenega dela v času priprav na proizvodno delo in delovno prakso čedalje bolj poudarjajo vprašanje pokrivanja stroškov, ki bodo nastali pri izvajanju tega dela vzgojnoizobraževalnega procesa. Pojavljajo se zahteve, da je potrebno proizvodno delo in delovno prakso razumeti kot tisto sestavino vzgojnoizobraževalnih programov, za katero se združujejo sredstva v svobodno menjavo dela v posebnih izobraževalnih skupnostih, čeprav v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov to ni predvideno. V zvezi s tem smo v Socialistični zvezi izoblikovali naslednja stališča. Proizvodno delo in delovna praksa morata biti organizirana tako, da bodo učenci v proizvodnem delu ustvarjali določen dohodek, ki bo v glavnem pokrival stroške, ki nastajajo s proizvodnim delom in delovno prakso v organizacijah združenega dela. Plačilo učencem — udeležencem proizvodnega dela in delovne prakse bo prihajalo v organizacije združenega dela iz sredstev tiste posebne izobraževalne skupnosti, v katero je vključena tudi ta organizacija združenega dela. Le manjši del učencev bo prihajal iz drugih posebnih izobraževalnih skupnosti: družboslovne, pedagoške, itd.

Proizvodno delo in delovno prakso so organizacije združenega dela že sedaj organizirale za učence strokovnih šol in za učence šol po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij in se vprašanje stroškov ni načinjalo. Uporabniki v posebnih izobraževalnih skupnostih naj se dogovorijo o metodologiji ugotavljanja stroškov proizvodnega dela in delovne prakse, da se bo vedelo, kaj naj se šteje kot strošek. Vir pokrivanja teh stroškov, če bodo ugotovljeni, pa naj bodo materialni stroški. Uporabniki v posebnih izobraževalnih skupnostih naj se dogovorijo o načinu poračunavanja teh stroškov iz vira »materialni stroški«, nikakor pa ni mogoče pristajati, da bi se ti stroški krili iz sredstev, ki se zbirajo v okviru prispevnih stopenj iz dohodka. Ni mogoče pristati, da bi se za učence neproizvodnih usmeritev, ki bodo tudi udeleženci proizvodnega dela in delovne prakse v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje, obračunavali stroški njihovim posebnim izobraževalnim skupnostim, ker le-te v temeljih plana za to nimajo predvidenih sredstev.

V zvezi s proizvodnim delom in delovno prakso se je v zadnjem času pojavilo še stališče Inšpektorata za delo, da ni mogoče v proizvodno delo sprejemati učencev, ki niso stari 18 let in ki niso v delovnem razmerju. To stališče ruši ves koncept povezovanja izobraževanja in dela in ne omogoča doseganja osnovnih smotrov usmerjenega izobraževanja.

Predsednica Silva Jereb: Želi še kdo besedo? (Ne.)

Potem zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor občin sprejema poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82.

2. Zbor sprejema ocene in podpira predloge, ki jih v svojih poročilih dajeta skupina delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o usmerjenem izobraževanju in Odbor za družbenoekonomske odnose in razvoj.

3. V oktobru 1981 naj izvršni svet, v skladu z že sprejetimi sklepi zbora, ponovno predloži zboru poročilo, v katerem naj zlasti analizira slabosti in pomanjkljivosti pri vpisu v usmerjeno izobraževanje v šolskem letu 1981/82. V poročilu naj nakaže možnosti za korigiranje neustreznih usmeritev udeležencev usmerjenega izobraževanja. Poročilo naj tudi bolj poglobljeno prikaže uresničevanje družbenoekonomskih odnosov in še posebej oblikovanje izobraževalnih programov. Poročilo naj izhaja iz analize razvojnih potreb združenega dela in izkušenj prvega vpisa usmerjenega izobraževanja. Zlasti naj oceni usklajenost in povezanost vzgojnoizobraževalnih programov na srednji in visoki stopnji ter možnosti prehoda v druge usmeritve. Upošteva pa naj tudi pripombe in predloge delegatov iz razprave na seji zbora.

4. Zbor priporoča skupščinam izobraževalnih skupnosti v občinah, naj se vključijo, kolikor tega še niso storile, v obravnavo tega in v pripravo oktobrskega poročila. Pri tem naj z vidika uresničevanja zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja in zakona o usmerjenem izobraževanju nadaljujejo z ocenjevanjem razmer na svojem območju ter ustvarjalno prispevajo k opredeljevanju ključnih problemov, k odpravljanju težav in pomanjkljivosti ter uresničevanju temeljnih smotrov usmerjenega izobraževanja.

Želi o tem sklepu kdo razpravljati? (Ne.) Potem prosim, da glasujete! Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.
Odrejam odmor.

(Seja zbora je bila prekinjena ob 12.35 in se je nadaljevala ob 13.15.)

Predsednica Silva Jereb: Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv, z osnutkom zakona.

Predlog za izdajo zakona z osnutkom je skupščini predložila v obravnavo skupina delegatov za Zbor združenega dela 7. okoliša, Nova Gorica in za svojega predstavnika določila svojega delegata Adrijana Berlota. Besedo ima tovariš Berlot!

Adrijan Berlot: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Pred nami je predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv, ki naj bi nam omogočil, da v čim krajšem času razrešimo prezaposlitev delavcev tovarne Cimos — tozd Šempeter. Podrobnosti, ki so nas napotile, da predlagamo dopolnitev zakona, so navedene v obrazložitvi predloga za izdajo zakona. K temu bi dodali samo še naslednje.

Vse naše aktivnosti so že od začetka letošnjega leta usmerjene v prezaposlitev 610 delavcev te temeljne organizacije. To smo nameravali storiti z zaposlovanjem v druge organizacije združenega dela na našem območju na ta način, da posamezne organizacije zaposlijo manjše število delavcev. Ob tem pa sta dve organizaciji pripravljene pripraviti investicijski program, na podlagi katerega bi prezaposlili večje število delavcev. Za financiranje teh programov, namenjenih za prezaposlitev delavcev Cimos — tozd Šempeter, so predvidena lastna sredstva organizacij združenega dela, bančna sredstva in sredstva sklada skupnih rezerv.

V tem času se je nekaj delavcev že zaposlilo. Z uvedbo stečaja te temeljne organizacije je 350 delavcem prenehalo delovno razmerje in od tega trenutka naprej dobivajo za omejen čas zakonsko določeno podporo pri skupnostih za zaposlovanje. Z začetkom uresničevanja investicijskih programov bi se večji del teh delavcev zaposlil v organizacijah združenega dela, ki bodo investitorji teh programov, kasneje pa vsi delavci. Na ta način bi v celoti realizirali zaposlitev delavcev temeljne organizacije, nad katero je bil uveden stečaj. Skrb za zaposlitev delavcev iz naravnega prirastka pa ostane kot dodatna naloga vseh dejavnikov v družbenopolitični skupnosti.

O predlogu za izdajo zakona je razpravljala tudi naša delegacija na seji dne 22. 6. in sklenila predlagati zboru, da se zakon čimprej sprejme, najkasneje pa na zadnji seji, to je 24. julija. To utemeljujemo s tem, da v razpravi o predlogu za izdajo zakona ni bilo pripomb k besedilu zakona in da ni razlogov za odlašanje reševanja skrajno resne situacije, ki je nastala s stečajem Cimos — tozd Šempeter.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Predstavnik Izvršnega sveta je tovariš Slavko Polanič, namestnik republiškega sekretarja za finance.

Predlog za izdajo zakona in osnutek zakona ste prejeli. Danes pa ste dobili tudi mnenje izvršnega sveta, Gospodarske zbornice in Sklada skupnih rezerv gospodarstva Slovenije. Izvršni svet navaja, da bo ob predlogu zakona predložil tudi analizo izvajanja zakona o skladih skupnih rezerv.

Predlagatelj zboru predlaga, da obravnava predloženi akt v skladu z drugim odstavkom 250. člena poslovnika tako, da se prva in druga faza zakonodajnega postopka združita in da se torej danes hkrati obravnavata predlog za izdajo zakona in zakonski osnutek.

Če se s tem predlogom strinjate, potem prosim, da glasujete! Kdor je za, naj prosim glasuje! (56 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog predlagatelja, da se združita prva in druga faza zakonodajnega postopka.

Predlog za izdajo zakona in osnutek zakona sta obravnavala Odbor za finance in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru predložila poročili. Besedo ima predsednik Zakonodajno-pravne komisije tovariš Milan Gaspari!

Milan Gaspari: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Ker smo včeraj na seji Zakonodajno-pravne komisije obravnavali predlog za izdajo tega zakona z osnutkom in ste šele danes dobili poročilo na klop ter zato, ker je v obvestilu sklada skupnih rezerv izražen pomislek glede skladnosti predlagane dopolnitve zakona z zveznim zakonom o rezervah, mi dovolite, da na kratko obrazložim stališče naše komisije.

Stališče komisije je, da podpiramo zakon in menimo, da ni v nasprotju z zveznim zakonom. Pri tem menimo, da ni ustrezna razlaga zveznega zakona o rezervah v tem smislu, da izvzamemo iz celote samo posamezne določbe, ampak da je treba ta zakon razlagati v okviru vseh določb zakona in v skladu z določbami ustave in zakona o združenem delu, ki tudi govorita o teh sredstvih.

Po 34. členu ustave SR Slovenije in 122. členu zakona o združenem delu je namen združevanja sredstev rezerv v osnovi dvojen: da se uveljavi medsebojna odvisnost in vzajemnost delavcev v združenem delu in potreba po njihovi medsebojni pomoči na tej podlagi ter da se v skladu s tem zagotovi

socialna in materialna varnost delavcev. Ustava in zakon o združenem delu pri uveljavljanju medsebojne odvisnosti in vzajemnosti delavcev ter pri zagotavljanju njihove socialne in materialne varnosti izrecno poudarjata zaposlovanje in prekvalifikacijo tistih delavcev, ki prenehajo delati v organizacijah združenega dela, ki zaide v izjemne gospodarske težave ali preneha delati. Menimo, da je to osnovno izhodišče tudi podlaga za razlago zveznega zakona o sredstvih rezerv. Zato menimo, da ni na mestu takšno preozko in izolirano tolmačenje posameznih določb zveznega zakona, zlasti določbe drugega odstavka 11. člena tega zakona, ki bi se omejevalo izključno le na sanacijo posamezne temeljne organizacije, ne pa na ukrepe za sanacijo položaja v tem smislu, da rešujemo socialno-varstveni položaj delavcev, ki jim je prenehalo delo v posamezni temeljni organizaciji, zaradi stečaja pa je potrebno skrbeti za njihovo prekvalifikacijo in zaposlitev.

Ozko tolmačenje zveznega zakona bi lahko podpiralo tudi težnje, da se vztraja na sanacijskih ukrepih v tistih temeljnih organizacijah združenega dela, kjer objektivno ni pogojev za trajno izboljšanje stanja; s tem pa bi se tudi sredstva rezerv neracionalno trošila, pri čemer bi bili prizadeti delavci, ki obvezno združujejo svoja sredstva rezerv, položaj delavcev v tozdu, ki se sanira, pa bi ostal še nadalje negotov.

Poudariti je potrebno, da zakonska sprememba kot je predlagana, ne obvezuje, temveč daje le možnost, da se sredstva rezerv uporabljajo za sanacijo stanja ob stečaju, o čemer seveda odločajo delavci, ki rezervna sredstva združujejo, upoštevajoč možnosti za najracionalnejše angažiranje sredstev rezerv, da bi se dosegel osnovni namen, zaradi katerega se ta sredstva združujejo in ki je bil že uvodoma naveden.

Izhajajoč iz tega in iz ustavnega koncepta, da delavec odloča o uporabi tudi svojih rezervnih sredstev, menimo, da ni ustrezen takšen namen zakona, da bi se s podrobnimi pogoji omejevalo delavce pri odločanju o uporabi teh sredstev, ampak le takšen namen, ki bo zagotovil, da se rezervna sredstva uporabljajo v skladu z njihovo ustavno funkcijo. Tudi zato ozko tolmačenje zakona, po našem mnenju, ni ustrezno.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Slišali ste mnenje Zakonodajno-pravne komisije.

Pričenjam razpravo. Pismenih prijav ni. Želi kdo besedo? (Ne.)

Potem zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv, z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga zakona naj predlagatelj upošteva pripombe, predloge in mnenja, dane v poročilih delovnih teles zboru in skupščine in pripombe skupin delegatov.

Kdor je za predlagani sklep, naj prosim glasuje! (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Vračamo se na 8. točko dnevnega reda, to je na uresničevanje zakona o pravni pomoči.

Informacijo o uresničevanju zakona o pravni pomoči je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Petra Bekeša, namestnika republiškega sekretarja za pravosodje, upravo in proračun. Besedo ima tovariš Bekeš!

Peter Bekeš: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Prihodnji mesec bosta minili dve leti, odkar smo po temeljitih in vsestranskih razpravah sprejeli zakon o pravni pomoči. Z njim smo opredelili vlogo in naloge pravne pomoči v skladu z ustavnimi temelji ter cilji nadaljnjega razvoja sistema socialističnega samoupravljanja. Izhajali smo iz ugotovitve in ocene, da sistem socialističnega samoupravljanja zahteva vsebinsko drugačno pravno pomoč, kot jo lahko zagotavlja le klasična, na osebem delu temelječa odvetniška dejavnost. S sprejemom zakona o pravni pomoči smo postavili temelj za razvoj sistema pravne pomoči kot dejavnosti posebnega družbenega pomena.

Poglavitni cilj nove zakonske ureditve je, da mora pravna pomoč prispevati k učinkovitejšemu varstvu ustavnosti in zakonitosti, k varstvu samoupravnega položaja delovnega človeka in družbene lastnine in s tem k preprečevanju nezakonnosti in spornih razmerij. Za dosego teh ciljev zakon o pravni pomoči predvideva najrazličnejše oblike in načine organiziranja pravne pomoči v občinah, v organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih, pri družbenopolitičnih organizacijah ter pri pravosodnih in upravnih organih.

Informacija, ki je danes pred nami, kaže, kakšno je stanje na področju pravne pomoči v naši republiki in v kolikšni meri se zakon o pravni pomoči že uresničuje v vsakdanjem življenju. Iz informacije izhaja enotna ocena, da se stanje na področju pravne pomoči ni bistveno spremenilo in da so v naši družbeni praksi prisotna le začetna prizadevanja za uresničitev zakona, ki pa še niso prinesla rezultatov in s tem izboljšanja stanja.

Na podlagi podatkov iz informacije in dosedanjih razprav lahko ugotovimo, da obstajajo v vseh okoljih potrebe po kvalitetnejši in popolnejši pravni pomoči. Zlasti ugotavljamo nezadovoljivo stanje zagotavljanja pravne pomoči delavcem pri uveljavljanju njihovih, na podlagi dela pridobljenih pravic, saj lahko dobijo celovito pravno pomoč, z nekaterimi redkimi izjemami le pri odvetnikih posameznikih, ki edini dajejo v sedanjih razmerah celovito pravno pomoč; torej tudi z zastopanjem pred sodišči.

Zlasti se ne uresničuje preventivna funkcija pravne pomoči, ki naj bi prispevala k vse večjemu samoupravnemu in mirnemu, torej izvensodnemu reševanju sporov v okoljih, v katerih so sporna razmerja nastala. Premalo je pravna pomoč usmerjena v dajanje strokovne pomoči organizacijam združenega dela, samoupravnim interesnim skupnostim in drugim samoupravnim organizacijam in skupnostim pri usklajevanju samoupravnih splošnih aktov z ustavo in zakoni, saj so usklajeni samoupravni splošni akti pomemben pogoj za uveljavljanje resničnih samoupravnih odnosov in zakonitosti.

Ob tako ugotovljenem stanju se seveda zastavlja vprašanje, kjer so vzroki, ki zavirajo razvoj pravne pomoči in zakaj v dveh letih nismo dosegli več? Kljub določenemu napredku je bilo doseženo premalo in bi lahko ob usklajeni družbenopolitični akciji vseh odgovornih dejavnikov dosegli mnogo več.

Vzroki, ki zavirajo razvoj sistema pravne pomoči v skladu z zakonom, so raznovrstni in so delno nakazani v informaciji. Nekateri izmed njih, zlasti objektivni vzroki, zahtevajo poglobljeno analizo. Tu gre za sklop vzrokov, ki so materialne, kadrovske, finančne in podobne narave. V dosedanjih razpravah o in-

formaciji in v sami informaciji so prišli do izraza predvsem subjektivni vzroki, ki zavirajo razvoj samoupravne pomoči in so po naši oceni odraz nerazumevanja ali napačnega pojmovanja bistva in vsebine pravne pomoči v samoupravni družbi. Zato predlagatelj v celoti soglaša s predlogi, danimi v dosedanjih razpravah v delovnih telesih skupščine in v Socialistični zvezi delovnega ljudstva, po katerih je za končno ocenitev vzrokov za neuresničevanje zakona potrebno informacijo dopolniti z analitično oceno posameznih vprašanj, ki jo bodo morali pripraviti odgovorni dejavniki od občin, organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter družbenopolitičnih organizacij, do gospodarske in odvetniške zbornice.

Informacija sama je po dosedanjih ugotovitvah že spodbudila določene premike, ki se kažejo v kritičnih ocenah in nekaterih že dogovorjenih izhodiščih za nadaljnje aktivnosti, zlasti v okviru Socialistične zveze. Današnja razprava v skupščini pa bo nedvomno prispevala k pospešitvi procesa hitrejšega uresničevanja zakona o pravni pomoči, zlasti če bodo sprejeti sklepi, ki so predlagani.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa! Informacija je bila objavljena v Poročevalcu št. 11. Danes pa ste na klop dobili tudi stališča, pripombe in predloge Odbora za vprašanja posebnega družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine pri Svetu za družbenopolitični sistem Predsedstva Republiške konference SZDL Slovenije.

Informacijo so obravnavali: Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem, Komisija za pravosodje in Zakonodajno-pravna komisija, ki so zboru predložili poročila. Želite poročevalci besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Tomo Kipa, delegat iz občine Maribor!

Tomo Kipa: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov je obravnavala informacijo o uresničevanju zakona o pravni pomoči in se stinja z ugotovitvami, navedenimi v informaciji ter z zaključki in predlogi ukrepov za nadaljnji razvoj pravne pomoči. Skupina delegatov ocenjuje, da ugotovitve iz analize veljajo tudi za občino Maribor, zato se je v obravnavo te problematike vključila tudi Mestna konferenca SZDL Maribor.

Skupina ugotavlja, da obveznosti iz zakona še nismo uresničili in da sistema pravne pomoči ne izvajamo tako, kot je predvideno. Vzrok za to ni le v premajhnem številu institucij in kadrov, temveč tudi v preslabi povezanosti le-teh in v nedoslednem izvajanju pravne pomoči v organizacijah združenega dela.

Vse institucije morajo dograjevati in razvijati pravno pomoč ter jo približevati delovnim ljudem in občanom. Skupina je tudi mnenja, da bi lahko organizirana pravna pomoč delavcem v organizacijah združenega dela prispevala k temu, da bi se večina sporov rešila tam, kjer nastajajo, to je znotraj samoupravnih organizacij in skupnosti.

Razen načelnih ugotovitev pa je skupina delegatov opozorila tudi na nekatere konkretne probleme. Pri uresničevanju pravne pomoči v organizacijah združenega dela se pojavljata dva osnovna problema.

1. V organizaciji združenega dela, kjer pravne službe nudijo delavcu ustrezno minimalno pomoč, le-ti nimajo zaupanja v te službe, ker se pojavljajo v dvojni vlogi. Na eni strani kot zastopniki interesov delovne organizacije, na drugi strani pa kot zastopniki interesov posameznega delavca, ki pomoč išče.

Zato bo potrebno te službe osamosvojiti v tem smislu, da bodo v okviru svoje strokovne usposobljenosti nudile pravno pomoč objektivno, ne glede na to, v čigavem imenu delujejo.

2. V organizacijah združenega dela, ki nimajo ustreznih pravnih služb, ni mogoče zagotavljati niti minimalne pravne pomoči. Zato je potrebno razmišljati o tem, da bi te organizacije ustanovile skupne strokovne službe pravne pomoči, ki bodo zagotavljale pravno pomoč za organizacije združenega dela, ki so jo ustanovile in za njihove delavce.

Tudi v občini je potrebno organizirati službe pravne pomoči, ki bodo dajale pravno pomoč delavcem, delovnim ljudem in občanom, samoupravnim interesnim skupnostim ter izvajalskim organizacijam na področju družbenih dejavnosti.

Prav na tem področju v občini Maribor ugotavljamo, da bi bila služba pravne pomoči nujno potrebna, da bi lahko delovni ljudje in občani lažje uveljavljali svoje pravice pred temi organi. Ta pomoč pa bi lahko služila tudi izvajalskim organizacijam združenega dela pri urejanju samoupravnih in drugih odnosov v svobodni menjavi dela.

Na posvetu, ki ga je sklicala Mestna konferenca Socialistične zveze Maribor, je bila sprejeta tudi pobuda, da je potrebno ponovno proučiti uporabo izrednega pravnega sredstva pred sodišči združenega dela, predvsem s stališča zagotavljanja ustreznega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine.

V postopkih pred sodišči združenega dela imamo samo izredno pravno sredstvo obnove postopka, ki pa obstaja v vseh postopkih. Izrednega pravnega sredstva, s katerim bi preizkusili posamezne odločitve sodišč združenega dela pa v postopku pred sodišči združenega dela nimamo. Tako izdeno pravno sredstvo v postopkih pred rednimi sodišči imamo, čeprav je manj utemeljeno, saj gre za vpeljane postopke in za stabilnejšo zakonodajo. Naš samoupravni sistem je še mlad, veliko je še pravnih praznin, tudi področje samoupravne normativne dejavnosti je zahtevno. Praksa kaže, da je še veliko sporov na tem področju glede zakonitosti. Prav zaradi tega so tudi odločbe samoupravnih sodišč glede istih vprašanj različne, ali pa v pomembnih vprašanjih sporne in vprašljive. Ker gre za družbeno pomembne odnose, ki se šele uveljavljajo, je zelo pomembno vzpostaviti tak instrument, ki bi v iskanju ustreznih rešitev tako samoupravnih sodišč kot vseh drugih samoupravnih organov omogočil preizkus sprejetih odločitev. To naj bi bilo izredno pravno sredstvo, ki naj zagotovi preizkus določenih odločitev samo v izjemnih primerih, ko gre za družbeno pomembne odločitve, to pa na drugi strani pomeni, da bi bilo potrebno določiti organ, ki je edini lahko pristojen za uvedbo postopka.

Problem izrednega pravnega sredstva, zahteve za varstvo zakonitosti, je bil že obravnavan s predstavniki republiških sodišč združenega dela in republiškim družbenim pravobranilcem samoupravljanja. Pri obravnavanju te zahteve je bilo izraženo večinsko mnenje, da bi bilo potrebno sprejeti to pobudo prav iz zgoraj navedenih razlogov. Pomislek, ki bi bil proti temu, je lahko zgolj v tem, ali naj bi to izredno pravno sredstvo pomenilo samo podaljšanje postopka. Ta bojazen pa ni utemeljena, kolikor se sprejme omenjeno stališče, in sicer da je določen organ, ki lahko edini sproži postopek in da gre za primere, ki so določeni in izjemni. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Besedo ima tovariš Franc Vončina, delegat iz občine Jesenice.

Franc Vončina: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Danes smo dobili na klopi poročilo Republiške konference Socialistične zveze, tako da če bi bili s to zadevo nekoliko prej seznanjeni, bi lahko o njej tudi drugače razpravljali. Glede na to pa bom posredoval samo informacijo, ki jo je pripravila skupina delegatov za Zbor občin. O tej informaciji smo razpravljali, hkrati pa smo skušali ugotoviti, kakšno je stanje na Jesenicah v tem času, ko se dogovarjamo o sprejemanju zakona o pravni pomoči in organiziranju teh služb.

Ugotovili smo, da kljub prizadevanjem nismo storili skoraj ničesar, da pa smo naleteli na določene težave tako v organizacijah združenega dela kot tudi drugje, kot da bi morala biti občina tista, ki naj organizira takšno službo. Pravna pomoč, ki jo zdaj nudijo delovne organizacije kot tudi občinski sindikalni sveti in republiški sindikat delavcem pri reševanju sporov iz dela, pa je še nekako zadovoljiva. Menim, da zakona nismo pravilno doumeli in da bomo morali na tem področju storiti nekoliko več.

Sprejeli pa smo tudi stališče, ki ga določa tudi zakon, da je potrebno poudariti odgovornost vseh nosilcev, ki pristopajo k urejanju tega vprašanja.

Menili smo tudi, da bi morala biti bolj poudarjena pravna pomoč, ki naj bo zagotovljena že v krajevni skupnosti za reševanje vsakdanjih sporov.

Prav tako smo bili mnjenja, da bi morali dati več poudarka medobčinskemu sodelovanju, da bi se take službe organizirale tudi v dogovoru z občinami, s čimer naj bi se zagotovila čim večja enotnost teh služb. Verjetno bi bilo potrebno dati tudi večji poudarek specializaciji posameznih strokovnjakov za dajanje pravne pomoči, s čimer bi bila zagotovljena tudi večja strokovnost teh služb.

Vsa ta izhodišča, ki sem jih naštel, in današnja razprava narekujejo večjo aktivnost vseh pri izvajanju tega zakona.

Res pa je, da pri organiziranju te službe nekateri kriteriji, kot je na primer število zaposlenih, ne bi smeli biti isti kot pri organiziranju drugih delovnih organizacij, ker bi bila ta služba družbenega pomena in bi tudi delovala pod posebnimi pogoji.

Predsednica Silva Jereb: Želi še kdo besedo? (Ne.) Če ne želi nihče več, potem zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Zbor občin ugotavlja, da se dve leti po sprejemu zakona o pravni pomoči njegove temeljne usmeritve še ne uresničujejo.

2. Informacija vsebuje le splošno oceno stanja na področju pravne pomoči in ne analizira podrobnejših vzrokov za prepočasno uresničevanje zakona. Zato naj izvršni svet informacijo dopolni z ugotovitvami in ocenami vzrokov, ki ovirajo ustanavljanje z zakonom predvidenih oblik pravne pomoči v občinah in samoupravnih organizacijah in skupnostih ter uresničevanje drugih družbenih ciljev, opredeljenih v zakonu o pravni pomoči. Na osnovi tako dopolnjene in celovite analize stanja bo mogoče nakazati usmeritve in sprejeti ukrepe za dosledno uveljavljanje zakona.

3. Da bi spodbudili ocenjevanje stanja in pospešili uresničevanje zakona, zbor predlaga občinskim skupščinam, da analizirajo stanje pravne pomoči na svojem območju, obravnavajo vzroke za neuresničevanje zakona ter sprejmejo ukrepe za njegovo dosledno uveljavljanje. Svoje ugotovitve in stališča naj posredujejo tudi predlagatelju, da bi jih lahko upošteval pri dopolnitvi informa-

cije in pri pripravi predloga ukrepov, ki jih bo sprejel zbor na eni od prihodnjih sej.

Želi o tem sklepu kdo besedo? (Ne.) Prehajamo na glasovanje. Kdor je za, naj prosim glasuje! (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona.

Predlog za izdajo zakona in osnutek je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet in za svojega predstavnika določil tovariša Petra Bekeša, namestnika republiškega sekretarja za pravosodje, upravo in proračun. Tovariš Bekeš, želite besedo? (Ne.)

Predlog za izdajo zakona in osnutek zakona ste dobili. Izvršni svet predlaga, da zbor obravnava predloženi akt v skladu z drugim odstavkom 250. člena poslovnika skupščine, to je, da se prva in druga faza zakonodajnega postopka združita in da hkrati obravnavamo predlog za izdajo zakona in zakonski osnutek.

Dajem predlog izvršnega sveta na glasovanje. Kdor je za tak predlog, naj prosim glasuje! (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog izvršnega sveta.

Predlog za izdajo zakona in osnutek so obravnavali Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem, Komisija za pravosodje in Zakonodajno-pravna komisija, ki so zboru poročali. Poročevalci, želite besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Pismenih prijav ni. Želi kdo besedo? (Nihče.) Če ne želi nihče, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona se sprejme.
2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.
3. Pri pripravi predloga zakona naj predlagatelj upošteva pripombe, predloge in mnenja, dane v poročilih delovnih teles skupščine.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona.

Predlog za izdajo zakona in osnutek je skupščini predložil v obravnavo Izvršni svet in za svojega predstavnika prav tako določil tovariša Petra Bekeša, namestnika republiškega sekretarja za pravosodje, upravo in proračun. Želite besedo, tovariš Bekeš? (Ne.)

Predlog za izdajo zakona in osnutek zakona ste dobili. Izvršni svet predlaga, da zbor obravnava predloženi akt v skladu z drugim odstavkom 250. člena poslovnika, tako da prvo in drugo fazo zakonodajnega postopka združimo in hkrati obravnavamo predlog za izdajo zakona in zakonski osnutek. Želi kdo o tem predlogu besedo? (Ne.)

Dajem predlog Izvršnega sveta na glasovanje. Kdor je za tak predlog Izvršnega sveta, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog izvršnega sveta.

Predlog za izdajo zakona in osnutek sta obravnavala Odbor za družbenopolitični in komunalni sistem in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru predložila poročili in nista imela pripomb. Danes pa ste na klop prejeli tudi stališče Družbenopolitičnega zbora, ki obravnava predloženi akt v skladu z 72. členom poslovnika skupščine tako, da o njem daje pristojnima zboroma svoje stališče.

Pričenjam razpravo. Besedo ima tovariš Niko Lukež, delegat mesta Ljubljane.

Niko Lukež: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Sprememba 207. člena zakona o prekrških predvideva, da bodo denarne kazni, ki so predpisane v določenem znesku, izterjale takoj na mestu pooblaščne uradne osebe upravnih organov in organizacij, ki izvajajo javna pooblastila in ki so pristojne za neposredno izvrševanje ali nadzorstvo nad izvrševanjem zakonov in drugih predpisov, s katerimi so določeni prekrški.

Vprašanje je, ali lahko občine oziroma mesto s svojim aktom o ustanovitvi komunalne straže, ali komunalnega redarstva predvidevajo tudi tako pooblastilo za komunalne stražarje oziroma za komunalne redarje, da bodo le-ti upravičeni izterjati takoj na mestu tako kazen od tistih, ki jih zalotijo pri prekršku, ne glede na to, ali je prekršek določen v zveznem, republiškem ali lokalnem predpisu? Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Peter Bekeš, predstavnik izvršnega sveta.

Peter Bekeš: Odgovor je kratek. Da! In sicer iz naslednjih razlogov: gre za pooblaščne uradne osebe, predvidene s pravnim aktom, ki predvideva samo kršitev in kazen zanj. Redar, ki ga določimo kot pooblaščno uradno osebo, na primer z občinskim ali mestnim odlokom o javnem redu in miru, ima tak status in se ga lahko pooblasti. Pogoj pa je, da je vse to urejeno s pravnim aktom. Osnova za to pa je dana v spremenjenem 207. členu, ki ga predlagamo.

Predsednica Silva Jereb: Je še kakšno vprašanje? (Ne.) Želi še kdo besedo? (Ne želi.)

Zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga zakona naj predlagatelj upošteva stališča Družbenopolitičnega zbora.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (57 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (En delegat.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na predlog družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra

za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985.

Predlog družbenega dogovora je skupščini predložila Zvezna konferenca SZDL Jugoslavije. Predstavniki Izvršnega sveta pri tej točki je tovariš dr. Iztok Winkler, član Izvršnega sveta in predsednik Republiškega komiteja za kulturo in znanost.

Predlog družbenega dogovora ste dobili, dobili ste tudi mnenje Izvršnega sveta.

Predlog družbenega dogovora sta obravnavala Odbor za finance in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročala. Poročevalca, želita besedo? (Ne.)

Prejeli ste tudi predlog odloka o pristopu in sklenitvi družbenega dogovora. Želi kdo besedo? (Ne.) Če ne želi nihče, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o pristopu in sklenitvi družbenega dogovora. Kdor je za, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka.

Ker je s sprejetjem tega odloka Skupščina SR Slovenije pristopila k sklenitvi omenjenega družbenega dogovora, predlagam zboru, da sprejme še naslednji sklep:

Zbor občin Skupščine SR Slovenije pooblašča dr. Iztoka Winklerja, člana izvršnega sveta in predsednika Republiškega komiteja za kulturo in znanost, da v imenu Skupščine SR Slovenije podpiše družbeni dogovor o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985. Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, to je na samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega varstva Slovenije.

Samoupravni sporazum in statut je skupščini predložila v soglasje Skupnost socialnega varstva Slovenije, in za svojega predstavnika določila tovariša Cirila Koprivca, predsednika izvršnega odbora skupščine te skupnosti. Tovariš Koprivc, želite besedo? (Ne.)

Predstavniki Izvršnega sveta je tovariš Franc Hočevar, namestnik predsednice Republiškega komiteja za zdravstvo in socialno varstvo.

Samoupravni sporazum in statut ste dobili, dobili ste tudi mnenje izvršnega sveta in predlog odloka o soglasju k omenjenima aktoma. Samoupravni sporazum in statut sta obravnavali skupina delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročali. Želita poročevalca besedo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne.) Pismenih prijav za razpravo ni.

Če ne želi nihče, potem zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o soglasju k samoupravnemu sporazumu in statutu Skupnosti socialnega varstva Slovenije. Kdor je za, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (En delegat.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel predlog odloka.

Glede na stališče skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike predlagam, da zbor sprejme še naslednji sklep:

Skupnost socialnega varstva Slovenije naj dopolni samoupravni sporazum in statut s pripombami in predlogi, ki izhajajo iz poročila skupine delegatov z dne 16. 6. 1981 ter do 1. 10. 1981 obvesti skupščino o vsebinskih spremembah in dopolnitvah omenjenih aktov.

Želi kdo o tem sklepu besedo? (Ne.) Če ne želi nihče, potem prosim, da glasujete. Kdor je za, naj prosim glasuje! (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, to je na samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije.

Samoupravni sporazum in statut je predložila skupščini v soglasje Skupnost socialnega skrbstva Slovenije. Imena svojega predstavnika ni sporočila.

Predstavnik Izvršnega sveta je tovariš Franc Hočevar namestnik predsednice Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo. Želita predstavnika besedo? (Ne.)

Samoupravni sporazum in statut ste dobili, dobili ste tudi pripombe izvršnega sveta. Samoupravni sporazum in statut sta obravnavali skupina delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru poročali. Poročevalca, želita besedo? (Ne.)

Pismenih prijav za razpravo ni. Želi kdo besedo? (Ne.)

Povedati moram še to, da skupina delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na območju republike ocenjuje, da samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut te skupnosti pomanjkljivo urejata ključna vsebinska vprašanja, na katera opozarja skupina v svojem poročilu, zlasti področje svobodne menjave dela, planiranja in odločanja v skupščini skupnosti, zato predlaga, da se k samoupravnemu sporazumu in statutu ne da soglasja.

Glede na to predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Ne da se soglasje k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in k statutu te skupnosti.

2. Skupnost socialnega skrbstva Slovenije naj dopolni samoupravni sporazum in statut s pripombami skupine delegatov in Izvršnega sveta ter ju ponovno predloži Skupščini SR Slovenije v soglasje.

Želi o tem sklepu kdo besedo? (Ne.) Če ne želi nihče, potem prosim, da glasujete! Kdor je za, naj prosim glasuje! (60 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, to je na samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statut Skupnosti otroškega varstva Slovenije.

Samoupravni sporazum in statut je predložila skupščini v soglasje Skupnost otroškega varstva Slovenije. Tudi ta ni sporočila imena predstavnika skupnosti.

Predstavnik Izvršnega sveta pa je tovariš Franc Hočevar, namestnik predsednice Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo. Želite besedo? (Ne.)

Samoupravni sporazum in statut ste dobili, dobili ste tudi mnenje izvršnega sveta. Samoupravni sporazum in statut sta obravnavali skupina delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov SIS s področja družbenih dejavnosti na območju republike in Zakonodajno-pravna komisija, ki sta zboru pismeno poročali. Poročevalca, želita besedo? (Ne.)

Pismenih prijav za razpravo ni. Želi kdo besedo? (Nihče.)

Tudi za ta samoupravni sporazum in statut skupina delegatov meni, da pomanjkljivo urejata ključna vsebinska vprašanja, na katera opozarja skupina v svojem poročilu, zlasti področje svobodne menjave dela, planiranja in odločanja v skupščini skupnosti, zato predlaga, da se k samoupravnemu sporazumu in statutu ne da soglasja.

Glede na to predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Ne da se soglasja k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in k statutu te skupnosti.

2. Skupnost otroškega varstva Slovenije naj dopolni samoupravni sporazum in statut s pripombami skupine delegatov in stališči ter pripombami izvršnega sveta ter ju ponovno predloži Skupščini SR Slovenije v soglasje.

Želi kdo besedo? (Ne.) Če ne želi nihče, potem prosim, da glasujete. Kdor je za, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, to je na predlog periodičnega delovnega načrta zborov Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981.

Predlog periodičnega delovnega načrta je pripravljen na podlagi programa dela zborov za letošnje leto. Obravnavala so ga delovna telesa zbora in skupščine, ki ne predlagajo sprememb oziroma dopolnitev, razen Odbora za finance, ki predlaga, da naj se zakon o davkih občanov obravnava skupaj s kmetijsko zakonodajo.

Glede na to, da bodo tako in tako potrebne še nekatere druge spremembe, ne samo tiste, ki zadevajo kmetijska vprašanja, predlagamo, da bi amandmaje k zakonu o davkih sprejeli in ob tem naložili predlagatelju naloge, ki izhajajo iz dosedanjih razprav.

Eno spremembo predlaga tudi Predsedstvo Skupščine SR Slovenije, in sicer, da bi bila seja zborov 28. julija 1981 in ne 24. julija 1981. Razlog je v tem, da se Izvršnemu svetu omogoči, da pripravi poročilo, delegatom pa, da imajo na voljo ustrezen rok za razpravo o njem, seveda pa tudi vsem drugim samoupravnim in političnim subjektom v republiki.

Dobili ste tudi dopis Izvršnega sveta, s katerim pojasnjuje, zakaj ni predložil zboru v obravnavo nekaterih zadev, ki so bile predvidene v periodičnem delovnem načrtu za II. trimesečje, to so predvsem energetske zakon, turistični itd. Pismo ste dobili. Naj vas še obvestim, da bo v skladu s sklepi Predsedstva SFR Jugoslavije o aktualnih nalogah pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije, ki ste jih prejeli s posebnim pismom predsednika skupščine, potrebno sprejeti nekatere ukrepe tudi v Skupščini SR Slovenije zaradi uresničevanja, z družbenim planom in resolucijo začrtane ekonomske politike v letošnjem letu,

zato bo verjetno v tem obdobju Izvršni svet predložil še nekatere akte po skrajšanem in hitrem postopku. Prosim, da bi bili na to pripravljene.

V periodičnem delovnem načrtu je predviden tudi orientacijski dnevni red za seji zborov v mesecu septembru. Predvsem gre za naloge, ki so prenešene iz prve polovice letošnjega leta. Septembrski seji bosta namenjeni predvsem vprašanjem družbeno-ekonomskih odnosov samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje.

Predlagam zboru, da periodični delovni načrt sprejme v predloženem besedilu.

Besedo ima tovariš Niko Lukež, delegat mesta Ljubljane.

Niko Lukež: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Ko smo v naši skupini delegatov razpravljali o trimesečnem planu, smo se dogovorili za naslednji predlog, in sicer, da naj se zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o vodah, zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o upravljanju in razpolaganju s stavbnimi zemljišči, zakon o urejanju prostora in zakon o javnih cestah obravnavajo v fazi predloga skupaj, ker se vsebinsko dopolnjujejo; na ta način bi omogočili celovitejšo razpravo. Zavzemamo se, da bi te predloge zakonov vzeli kot paket in na ta način prispevali k vsebinski obogatitvi, pa tudi v javni razpravi bomo lahko veliko več prispevali, ker bomo na ta vprašanja gledali bolj kompleksno, kot pa če bi obravnavali in sprejemali vsak zakon posebej. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Ima še kdo kakšen predlog? (Ne.) Dejstvo je, da se včasih bolj, včasih manj uspešno trudimo, da bi zadeve problemsko uvrščali na dnevne rede, je pa seveda od mnogih okoliščin odvisno, kje in kako se bo morda zataknilo v fazi osnutkov in kako dolgo je potem potrebno čakati s posameznim zakonom, da se kompletira tak paket, ki ga predlaga tovariš Niko Lukež. Je pa predlog mesta Ljubljane povsem v skladu z načeli, ki smo si jih zastavili že pri našem delu na začetku mandata.

Če torej ne želi nihče več razpravljati, zaključujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Predlog periodičnega delovnega načrta zborov Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981 se sprejme.

2. Zbor pooblašča medzborovsko skupino delegatov, da na podlagi pripomb iz razprave delegatov na seji zbora pripravi prečiščeno besedilo periodičnega delovnega načrta zborov, ki se objavi v Poročevalcu.

Kdor je za tak sklep, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 17. točko dnevnega reda, to je na predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije.

Predsedstvo SR Slovenije predlaga, da se za predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije izvoli tovariš Jože Pavličič, predsednik Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Zato je Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve zboru predložila predloga odlokov, in sicer predlog odloka o izvolitvi predsednika

Ustavnega sodišča SR Slovenije in predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Predlog Predsedstva SR Slovenije in omenjena predloga odlokov boste dobili.

Predstavnik Komisije je tovariš Franjo Turk, predsednik Komisije za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Želite besedo? (Ne.) Želi kdo o tem besedo? (Ne.) Če ne želi nihče besede, prehajamo na glasovanje. Najprej dajem na glasovanje predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije. Kdor je za, naj prosim glasuje! (58 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka.

S tem je bil za predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije izvoljen tovariš Jože Pavličič.

Dajem na glasovanje še predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije. Kdor je za, naj prosim glasuje! (59 delegatov glasuje za.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka.

S tem je tovariš Jože Pavličič razrešen dolžnosti predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Prehajamo na 18. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Po prvem odstavku 40. člena poslovnika skupščine ima kot veste delegat v zboru pravico postaviti izvršnemu svetu ali republiškim funkcionarjem, ki vodijo delo republiških organov vprašanja, ki se nanašajo na njihovo delo ali na zadeve iz njihove pristojnosti. Vprašanje lahko postavi delegat v zboru tudi predsedniku skupščine, predsedniku zbora, predsednikom delovnih teles, kakor tudi skupščini samoupravne interesne skupnosti za območje republike, kadar ta enakopravno odloča s pristojnim zborom.

K tej točki dnevnega reda ste prejeli naslednja delegatska vprašanja: delegatsko vprašanje skupine delegatov iz občine Tolmin, skupine delegatov iz občine Sevnica, ki ga je zastavil delegat te skupine Franc Bastardi, delegatsko vprašanje Karla Erjavca iz občine Vrhnika, vprašanje Skupščine občine Ljubljana-Bežigrad in delegatsko vprašanje Skupščine občine Kamnik.

Na delegatsko vprašanje skupine delegatov iz občine Tolmin bo odgovoril tovariš Peter Bekeš, namestnik republiškega sekretarja za pravosodje, upravo in poračun.

Peter Bekeš: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Vprašanje skupine delegatov iz občine Tolmin za Zbor združenega dela in Zbor občin, ki je bilo zastavljeno na seji dne 20. maja, je naslednje:

V letu 1980 je bila organizacija občinskih upravnih organov usklajena z določili zakona o sistemu državne uprave, vendar ugotavljamo, da proces reorganizacije državne uprave ni bil izpeljan do konca in ne tako kot zahtevajo določbe zakonov. Predvsem pa kasnijo roki, postavljeni v republiškem zakonu, kot na primer, splošna načela za notranjo organizacijo in sistemizacijo del in nalog ter nomenklaturo enotnih nazivov bi morali biti določeni do 3. maja 1980, samoupravni sporazumi in družbeni dogovori iz 111. in 117. člena sistemskega zakona pa bi morali biti sklenjeni do 31. 12. 1979. Delavci naših delovnih skupnosti so zato nezadovoljni in nestrpni ter terjajo, da zakon o državni upravi

v celoti uresničimo. Ker pa to ni odvisno od dela naših delovnih teles, prosimo za naslednje odgovore.

1. Kdaj bo sprejet družbeni dogovor in izdelana splošna načela za notranjo organizacijo in sistemizacijo del in nalog ter nomenklaturu enotnih nazivov?

2. Kdaj bodo pripravljene samoupravni sporazumi iz 111. in 117. člena republiškega zakona o sistemu državne uprave?

3. Dajemo tudi predlog da bi v splošnih načelih za notranjo organizacijo in sistemizacijo del in nalog ter nomenklaturu enotnih nazivov enotno ovrednotili istovrstna dela in naloge ter bi tako ovrednotenje veljalo za vse občine.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije daje na zastavljena vprašanja naslednji odgovor:

1. S 56. členom zakona o sistemu državne uprave in o izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije ter o republiških upravnih organih je določeno, da splošna načela za notranjo organizacijo in sistemizacijo del in nalog ter nomenklatura enotnih nazivov za skupine istovrstnih del in nalog, enotne zahteve glede strokovne izobrazbe in drugih pogojev, potrebnih za opravljanje del in nalog v upravnih organih ustrezne družbenopolitične skupnosti, predpiše izvršni svet. Skupne osnove za urejanje teh vprašanj pa se določijo z dogovorom, ki ga sklenejo izvršni sveti občinskih skupščin ter skupščin posebnih družbenopolitičnih skupnosti in izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Ta dogovor pa je osnova za predpis, ki ga sprejema Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, se pravi za uredbo.

O osnutku omenjenega dogovora z nomenklaturu so predstavniki občinskih izvršnih svetov in upravnih organov razpravljali na več regijskih posvetih že v lanskem letu. Zaradi mnogih odprtih vprašanj, predvsem v zvezi z nomenklaturu, je bil prvi predlog dogovora šele v mesecu decembru 1980 poslan v obravnavo vsem izvršnim svetom občinskih skupščin in izvršnima svetoma skupščin občin posebnih družbenopolitičnih skupnosti. Predlog dogovora je obravnaval tudi pristojni odbor Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

Končno besedilo je bilo februarja 1981 poslano udeležencem dogovora v sprejem in podpis. Dogovor je doslej sprejelo in podpisalo 51 izvršnih svetov občinskih skupščin ter izvršna sveta Skupščine mesta Ljubljane in Obalne skupnosti Koper.

Izvršni svet SR Slovenije pa je ob obravnavi informacije o družbeni preobrazbi uprave predlagal še nekatere spremembe in dopolnitve dogovora. Ta naj bi zavezoval izvršne svete in upravne organe, da s svojimi akti o notranji organizaciji in sistemizaciji del in nalog zagotovijo pravočasno izvrševanje vseh nalog upravnih organov predvsem s prerazporeditvijo delavcev ob upoštevanju normativov in izkustvenih kazalcev zagotovijo polno zaposlenost vseh delavcev, s poenostavitvami postopkov pa zmanjšajo obseg administrativnega dela. To pomeni, da bi smisel teh pripomb bil iskanje notranjih rezerv v organizaciji dela in njihovih delovnih skupnostih.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo še v tem mesecu ponovno obravnaval predlagane spremembe in dopolnitve dogovora in jih posredoval vsem ostalim udeležencem v sprejem.

Če na kratko povzamem, je ta prvi del tik pred sprejemom in bo do jeseni to že urejeno.

2. Osnutek družbenega dogovora o skupnih osnovah za usklajeno urejanje odnosov pri pridobivanju in razporejanju dohodka delovnih skupnosti upravnih in drugih organov družbenopolitičnih skupnosti ter pri delitvi sredstev za osebne

dohodke in skupno porabo delavcev v teh organih je bil pripravljen že v mesecu oktobru 1979. Sklenejo pa ga skupščine družbenopolitičnih skupnosti in pristojni organ Zveze sindikatov Slovenije ter Gospodarska zbornica Slovenije. Ta družbeni dogovor je vsebinsko vezan na družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, ki pa je bil sprejet šele 26. decembra 1980. Zaradi zakasnitve pri sprejemanju splošnega družbenega dogovora, ki velja za vse strukture združenega dela, se je zavlekla tudi priprava omenjenega posebnega družbenega dogovora. V mesecu februarju 1981 je bil pripravljen predlog tega družbenega dogovora in posredovan udeležencem v obravnavo, doslej pa ga je sprejelo 43 občinskih skupščin in Republiški odbor sindikata delavcev delovnih skupnosti družbenih in državnih organov, medtem ko se bo Gospodarska zbornica opredelila do predloga še v tem mesecu.

Po sprejetju družbenega dogovora v Gospodarski zbornici Slovenije bo dogovor posredovan v obravnavo in sprejem Skupščini SR Slovenije. Ta družbeni dogovor daje med drugim tudi usmeritve za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v delovnih skupnostih upravnih organov, kar pa podrobneje opredelijo delavci v delovnih skupnostih in upravni organi s posebnim samoupravnim sporazumom. Ne glede na to, da še ni sprejet omenjeni dogovor, so v mnogih delovnih skupnostih upravnih in pravosodnih organov že doslej sprejeli omenjene samoupravne sporazume, s katerimi so uredili dohodkovne odnose. Delo pri oblikovanju bolj ustreznih in objektiviziranih osnov in meril za delitev osebnih dohodkov delavcev v upravnih in pravosodnih organih bo, po prepričanju izvršnega sveta, potrebno nadaljevati in s koordinirano akcijo in izmenjavo izkušenj priti do ustreznih rešitev.

Če povzamem, je točno, da je nastala v primeru izpolnjevanja obeh, z zakonom določenih rokov, zamuda, vendar v obeh primerih iz razlogov, na katere izvršni svet oziroma pristojni upravni organ ni mogel v celoti sam vplivati, ker je šlo za proces dogovarjanja, kjer je vključenih vrsta drugih subjektov in je pač ta proces terjal daljši čas.

Glede tretjega dela vprašanja, ki je o bistvu pobuda, da bi v splošnih načelih za notranjo organizacijo enotno ovrednotili istovrstna dela in naloge, lahko povem, da bomo to pobudo upoštevali. Te dni tečejo posveti o preobrazbi uprave v občinah. Pobudo bomo skušali, kolikor bo mogoče, vgraditi s tem, da bo v najboljšem primeru lahko šlo za eno od oblik dogovarjanja o skupnih načelih, ne pa za vzorec; to smo na posvetih tudi posebej podrobno obrazložili.

Predsednica Silva Jereb: Hvala. Tovarišica Barbičeva, želite postaviti še kakšno vprašanje? (Ne.) Pismeni odgovor boste tudi dobili.

Na delegatsko vprašanje skupine delegatov iz občine Sevnica bo odgovoril tovariš Srečko Perko, pomočnik predsednika Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Srečko Perko: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Tovariš Franc Bastardi je v imenu skupine delegatov iz občine Sevnica za delegiranje delegatov v Zbor občin Skupščine SR Slovenije postavil naslednje delegatsko vprašanje:

1. Vprašujemo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, kakšen je obseg gospodarske škode, ki je nastala z gnitjem jabolk in kdo je odgovoren zanjo?

2. Kakšne ukrepe namerava sprejeti izvršni svet, da do enakih in podobnih negativnih pojavov ne bo prihajalo na tem in drugih področjih?

K prvemu delegatskemu vprašanju dajemo naslednje pojasnilo:

V drugi polovici aprila tega leta je bilo ugotovljeno, da znašajo zaloge jabolk v Sloveniji prek 10 000 ton, od katerih je bilo okoli 2000 ton manj obstojnih jabolk, primernih le za takojšnjo porabo. Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je sprožil akcijo za hitro prodajo teh hitro pokvarljivih, sicer pa še kvalitetnih jabolk, s predlogom, da se znižajo cene od 8 do 10 dinarjev za kilogram v maloprodaji, kar so uspele vse organizacije združenega dela. Z angažiranostjo proizvajalcev in trgovcev so bile že v prvi polovici maja v glavnem prodane vse kritične zaloge jabolk, pomembne količine pa tudi oddane v predelavo, tako da so se zaloge do 21. maja zmanjšale na 5260 ton, kar je skoraj normalno.

Po znižani ceni je bilo prodanih 1500 ton, 336 ton pa oddanih v predelavo. Z navedeno prodajo jabolk z znižanjem cen in oddajo nekvalitetnih jabolk v predelavo je prišlo do določenega izpada dohodka, ki pa je kljub temu neprimerno manjši kot če bi jabolka ostala neprodana in bi zgnila.

Po informacijah poslovne skupnosti za sadje Slovenije pa so večji del izgube prevzeli proizvajalci, le manjši del pa trgovci. Možnosti pokrivanja dela izpada dohodka so iz rizičnega sklada poslovne skupnosti; za jabolka, ki so bila dana v predelavo, pa proizvajalci pričakujejo delno pokritje izgube iz sredstev zveznega fonda za sadje; predlog fonda za vse take primere v Jugoslaviji je en dinar za kilogram.

Glede odgovornosti za navedeno stanje ugotavljamo, da je v neizpolnjevanju pogodbenih in sporazumno prevzetih obveznosti in izhaja iz šibke povezanosti med proizvajalci sadja in trgovskimi organizacijami ter njihove skupne premajhne skrbi za skupno uravnavanje cen in plasmaja ter pravočasnega skupnega dogovora o potrebnem ukrepanju za pravočasno prodajo, tako v okviru poslovne skupnosti za sadje kot med njimi samimi. Tako stanje je imelo za posledico neustrezne in neusklajene bilance med proizvodnjo in plasmajem jabolk za potrebe slovenskega trga v jeseni 1980 in visoki maloprodajni ceni, vse od jeseni do danes, kar se je ob splošnem padcu standarda odražalo v manjši prodaji jabolk v primerjavi s prejšnjim letom v istem obdobju. Pri tem moramo tudi povedati, da poslovna skupnost za sadje težko opravlja svoje naloge pri usklajevanju ponudbe in povpraševanja od proizvodnje, trgovine do potrošnika, ker so največje trgovske organizacije kot so Emona, Mercator, Sadjezelenjava in Živila Kranj ter Merx Celje pred leti izstopile iz te skupnosti.

Ugotovljeno je, da je bilo tudi v letošnji sezoni s prodajo jabolk manj težav v primerih, kjer je bila povezanost med proizvajalci in trgovskimi organizacijami dobra. Zato je Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlagal trgovskim organizacijam, da se ponovno vključijo v poslovno skupnost za sadje. Menimo pa, da bi morala to vprašanje obravnavati tudi Gospodarska zbornica in s trgovskimi organizacijami razčistiti vprašanje odgovornosti, ki jo imajo na tem področju.

2. Glede drugega delegatskega vprašanja, kakšne ukrepe namerava sprejeti Izvršni svet, da do enakih in podobnih negativnih pojavov ne bo prihajalo v bodoče, menimo, da je potrebno, da Poslovna skupnost za sadje Slovenije prevzame polno odgovornost za usklajevanje ponudbe in povpraševanja po sadju, za kar pa je potrebna trdnejša povezanost in večja odgovornost znotraj njih samih, ter pogoji, da se v to skupnost vključijo vse trgovske organizacije;

da Poslovna skupnost za sadje Slovenije, skupaj s proizvajalci in blagovnimi organizacijami pravočasno izdela bilanco proizvodnje in predvidenih potreb doma ter za izvoz za vsako leto dalje, da s podporo Gospodarske zbornice Slovenije poslovna skupnost okrepi aktivnost; da se v reprodukcijski celoti na tem področju postavijo rizični odnosi. Izvršni svet pa zahteva, da se pri Poslovni skupnosti za sadje Slovenije aktivira in uveljavi rizični sklad, ki ga je skupnost ustanovila ob pomoči Skupščine SR Slovenije.

Predsednica Silva Jereb: Tovariš Hribar, želite postaviti še kakšno vprašanje? (Ne.) Odgovor boste dobili tudi pismeno.

Na delegatsko vprašanje Karla Erjavca iz občine Vrhnika bo odgovoril tovariš Franjo Lunder, namestnik predsednika Republiškega komiteja za promet in zveze.

Franjo Lunder: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Vprašanje, ki ga je postavil tovariš Karlo Erjavec, delegat iz občine Vrhnika, se je glasilo takole:

Skupina delegatov za Zbor občin in Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije iz občine Vrhnika je obravnavalo vprašanje sanacije ceste Vrhnika—Logatec—Ljubljana, ki je v izredno slabem stanju, odkar se je gradila nova avtocesta. Dogovorjeno je bilo, da jo bodo popravili in uredili. Lansko leto je bila urejena do Drenovega griča. Postavljamo delegatsko vprašanje: Kaj je sedaj s to cesto, kdaj jo bodo uredili tako, kot je bilo dogovorjeno? Tak dogovor je bil tudi z občinama Logatec in Ljubljana-Vič-Rudnik.

V sodelovanju z Republiško skupnostjo za ceste in na podlagi podatkov, ki jih je ta predložila, je Republiški komitej za promet in zveze pripravil naslednji odgovor:

Skupščina Republiške skupnosti za ceste je na 20. redni seji, dne 5. 12. 1980 sprejela samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega plana za vzdrževanje in izgradnjo magistralnih in regionalnih cest v SR Sloveniji za obdobje od leta 1981 do leta 1985. Pri pripravi samoupravnega sporazuma so bile upoštevane tudi neizvršene obveznosti iz preteklega planskega obdobja 1976—1980, ob upoštevanju finančnih možnosti.

Za magistralno cesto 1/10 Ljubljana—Logatec je za obnovo vozišča v obdobju 1981—1985 predvidenih 35 788 000 dinarjev. Trenutno cestno podjetje Ljubljana izvaja dela pri odpravljanju poškodb na odseku Dolgi most—Gorjanc, ki bodo predvidoma končana do 20. 6. 1981. Po tem roku se bodo začela dela pri odpravljanju poškodb na odseku skozi Vrhniko, to je od prehoda za pešce do začetka vzpona ter pred odcepom na Zaplano do obnovljenega vozišča pred logaškim drevoredom. Pri obnovi vozišča se bodo dela izvajala v okviru srednjeročnega plana, skladno s pritokom finančnih sredstev v celotnem srednjeročnem obdobju 1981—1985. Hvala lepa.

Predsednica Silva Jereb: Tovariš Garafol, so dela, ki naj bi bila opravljena do 20. 6. 1981, že končana? (Da.)

Na delegatsko vprašanje delegatov iz občine Ljubljana-Bežigrad bo odgovoril tovariš Franc Hočevnar, namestnik predsednice Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo.

Franc Hočevar: Na delegatsko vprašanje, ki so ga zastavile delegacije Skupščine občine Ljubljana-Bežigrad na sejah Družbenopolitičnega zbora in Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti v dneh od 26. do 28. maja 1981 in ki ga je Skupščina občine Ljubljana-Bežigrad posredovala Skupščini SR Slovenije, dajemo naslednje pojasnilo.

Mesto samoupravnega sporazumevanja v svobodni menjavi dela so skupščine samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti na ravni občine in republike. To pa pomeni, da so uporabniki in izvajalci storitev na posameznih področjih družbenih dejavnosti odgovorni in dolžni s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov opredeliti predmet svobodne menjave dela in način njegovega uresničevanja. Ugotavljamo, da so bila s temi samoupravnimi sporazumi določena vsa potrebna izhodišča kot so normativi, standardi, osnove in merila za določanje cen in druga. S tem so si uporabniki in izvajalci v načelu zagotovili enak družbenoekonomski položaj v svobodni menjavi dela.

Z drugimi akti kot so konkretni samoupravni sporazumi o svobodni menjavi dela ali pogodbe pa bi uporabniki in izvajalci morali urediti zadeve, ki pomenijo konkretizacijo medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti, izhajajoč iz samoupravnega sporazuma o temeljih planov za srednjeročno obdobje. Te samoupravne sporazume o svobodni menjavi dela ali pogodbe pa za letošnje leto še v več primerih niso bili sklenjeni, ker plani oziroma programi dela izvajalcev niso bili skladni s prej sprejetimi samoupravnimi sporazumi o temeljih planov. Če pa delavci v izvajalskih organizacijah združenega dela ne morejo izpolnjevati plansko sprejete obveznosti in zaradi tega niso sklenili samoupravnih sporazumov o svobodni menjavi dela ali pogodb, bi morali sprožiti postopek, da skupno z drugimi udeleženci ugotovijo vzroke za neizpolnjevanje sprejetih obveznosti in sprejmejo ustrezne ukrepe. Če tudi po opravljenem usklajevalnem postopku v interesnih skupnostih ne bi bilo zagotovljeno uresničevanje planskih obveznosti in bi s tem bili bistveno ogroženi temeljni interesi skladnega razvoja družbenopolitične skupnosti, bi bil izvršni svet družbenopolitične skupnosti dolžan o tem obvestiti skupščino družbenopolitične skupnosti in ji predlagati ustrezne ukrepe. Ker še niso nastopile motnje, ki bi ogrožale izvajanje programov v družbenih dejavnostih in niso bile uporabljene možnosti, ki jih daje samoupravno sporazumevanje samoupravnih interesnih skupnosti, tudi ni bilo potrebno ukrepanje družbenopolitičnih skupnosti.

Ker pa predlagatelj delegatskega vprašanja izhaja iz odložitve obravnavanja samoupravnih sporazumov o svobodni menjavi dela na področju zdravstvenega varstva, ugotavljamo, da zdravstvene organizacije niso v celoti upoštevale teh samoupravnih opredelitev in niso pravočasno ali dovolj kvalitetno pripravile svojih delovnih načrtov oziroma jih niso uskladile s planskimi dokumenti samoupravnih interesnih skupnosti in z resolucijskimi izhodišči. V tem je tudi vzrok za odlaganje rokov za sklenitev samoupravnih sporazumov o svobodni menjavi dela. Zato je dolžnost vseh dejavnikov sporazumevanja, da sprejmejo vse potrebne ukrepe in čimprej sklenejo samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela ali pogodbe, ker je s tem uresničena pravica izvajalcev, da sami razpolagajo z ustvarjenim dohodkom, od tega pa je odvisno tudi nemoteno opravljanje dejavnosti na teh področjih. Hvala.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa. Tovarišica Robidova, odgovor boste dobili tudi pismeno. Imate še kakšno vprašanje?

Slavica Robida (govori iz klopi): Mislim, da na vprašanje ni bilo v celoti odgovorjeno. V naši delovni organizaciji smo samoupravni sporazum že trikrat predložili v potrditev, vendar smo ga dobili zavrženega. To vprašanje smo zastavili v Družbenopolitičnem zboru Skupščine občine Ljubljana-Bežigrad, ker je za našo delovno organizacijo, to je Zavod za rehabilitacijo invalidov, zelo važno, da ve, s kakšnimi sredstvi lahko razpolaga. Plan moramo izpolnjevati, že več kot polovica leta je mimo, mi pa še vedno ne vemo, kakšna sredstva bomo imeli na voljo. Zato se s tem odgovorom v celoti ne strinjam.

Predsednica Silva Jereb: Tovariš Hočevar, boste še kaj dodali? (Da.)

Franc Hočevar: Delegatsko vprašanje ni vsebovalo teh podrobnosti, ki se navajajo sedaj, zato jih odgovor oziroma pojasnilo ne vsebuje.

Menim, da delegatsko vprašanje glede na njegovo vsebino in z dejstvi, ki so bila povedana, ne sodi v Skupščino SR Slovenije, ampak bi morali nanj odgovoriti v občinski oziroma v republiški skupnosti zdravstvenega varstva. Zato dajemo le pojasnilo in ne odgovora.

Predsednica Silva Jereb: Hvala lepa, tovariš Hočevar. Nekatere stvari se lahko uredijo s pomočjo republike, če ne drugače, vsaj z njenim pojasnilom. Tovarišica Robidova, menite, da boste lahko to sedaj rešili v okviru občine?

Slavica Robida: Tovarišica predsednica! Odgovor bom posredovala pristojnim organom Skupščine občine Ljubljana-Bežigrad in predsedniku občine Janezu Riglerju, ker je bilo to vprašanje postavljeno na seji Družbenopolitičnega zbora Skupščine občine Ljubljana-Bežigrad.

Predsednica Silva Jereb: Odgovor boste dobili tudi pismeno.

Delegatsko vprašanje je zastavila tudi Skupščina občine Kamnik, ki sprašuje, kako bo republiška skupščina z vsemi svojimi organi zagotovila pravočasno obravnavo vseh tistih temeljnih aktov, ki imajo za posledico materialne obveznosti delovnih ljudi in občanov, tako da bodo o teh obveznostih lahko odločali vsaj zbori občinske skupščine kot konference delegacij za republiško skupščino? Na to vprašanje bom odgovorila sama z naslednjim pojasnilom.

Po določbi 1. odstavka 99. člena poslovnika skupščine mora biti gradivo kot veste o vprašanih, ki so v predlogu dnevnega reda seje zbora, poslano vsem prejemnikom najmanj 30 dni pred dnevom, določenim za sejo zbora. Tega roka se, razen nekaterih izjem, tudi držimo. Če pa zagotavljamo samo minimalni rok, pa ugotavljamo, da mnogokrat res ni mogoče opraviti razprave v občinski skupščini kot konferenci delegacij, zlasti ker to vključuje tudi razprave v temeljnih samoupravnih skupnostih. Težave so toliko večje, kadar v republiki ni organizirana širša javna razprava, ki bi jo vodila Socialistična zveza, ali kadar v skladu s periodičnim delovnim programom v okviru občine niso bile opravljene vsebinske in organizacijske predpriprave na seje naših zborov in pa seveda tudi takrat, kadar se mi ne držimo programske discipline iz teh ali onih vzrokov in s tem povzročamo občinskim skupščinam težave pri njihovem planiranju. Trenutno imamo v razpravi spremembe in dopolnitve poslovnika Skupščine SR Slovenije, ki med drugim predvideva podaljšanje rokov. Na prejšnji seji zbora smo se celo z glasovanjem odločili za podaljšanje rokov. Na ta način bi vi dobili 45 oziroma 60 dni pred sklicem seje gradivo, kar po

našem mnenju že omogoča, da se opravijo razprave pred sejami zborov republiške skupščine tudi v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, krajevnih skupnostih in na sejah občinskih skupščin kot konferencah delegacij. Če bomo to v poslovníku sprejeli, za kar se vse zavzemamo, potem bo tudi našim delovnim telesom dana možnost, da že s klicem sej opredelijo tudi poglavitna vprašanja. S tem bo dana tudi večja možnost, da bodo družbenopolitične organizacije v republiki ob sklicu že prihajale s svojo usmeritvijo v temeljne skupnosti in dana bo večja možnost, da se vse razprave uskladijo tako v občinskih skupščinah in bolj uspešno tudi v republiški skupščini.

Želi še kdo zastaviti delegatsko vprašanje? (Da.) Besedo ima tovariš Ivo Bernard, delegat iz občine Ljubljana-Center.

Ivo Bernard: Tovariši delegati! Naša skupina delegatov ugotavlja, da je večji del delegatskih vprašanj širšega pomena in so zato odgovori izredno zanimivi ne samo za delegate, ki ta vprašanja zastavljajo, ampak tudi za širšo slovensko javnost. Zato menimo, da dosedanji način pošiljanja odgovorov, torej samo skupinam delegatov in občinskim skupščinam, zajema nekoliko preozek krog. Predlagamo, da se vprašanja delegatov in odgovori na ta vprašanja objavijo v posebni rubriki v skupščinskem Poročevalcu.

Predsednica Silva Jereb: Vprašanja in odgovori se objavljajo, morda ne ravno vsi, ampak objavljajo se.

Ima še kdo kakšno vprašanje ali predlog? (Ne.) Če ne, potem vas obveščam, da smo pri vseh točkah dnevnega reda, kjer smo sprejemali končne odločitve, usklajeni z Zborom združenega dela in z Družbenopolitičnim zborom. S tem je dnevni red seje izčrpan. Zahvaljujem se vam za polno udeležbo in za razpravo. Zaključujem 56. sejo zбора.

(Seja zбора je bila končana ob 14.40.)

družbenopolitični zbor

52. seja

(27. maja 1981)

Predsedovala: Tina Tomlje,
predsednica Družbenopolitičnega zbora

Začetek seje ob 9. uri.

Predsednica Tina Tomlje: Tovarišice in tovariši delegati! Pričenjam 52. sejo Družbenopolitičnega zbora.

Svojo odsotnost z današnje seje so opravičili: Roman Albreht, Jože Božič, Humbert Gačnik, ki se bo seje udeležil kasneje, Stane Gavez, Jože Globačnik, Radislav-Štefan Klanjšček, Zoran Polič, Miloš Prosenc in Štefanija Žagmaister.

Z gradivom za današnjo sejo ste z dopisom z dne 15. maja 1981 prejeli tudi poročilo Komisije Družbenopolitičnega zbora za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja o prenehanju mandata Petru Tošu, dosedanjemu delegatu v Družbenopolitičnem zboru Skupščine SR Slovenije. Želi kdo razpravljati o poročilu komisije? (Ne.)

Na podlagi poročila Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja zbor ugotavlja, da je Petru Tošu z dnem izvolitve za člana Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije prenehal mandat delegata v Družbenopolitičnem zboru Skupščine SR Slovenije.

Po določbah poslovnika Skupščine SR Slovenije ta zbor ni pristojen za obravnavo osnutka zakona o javnih cestah. Predlagam, da zbor na podlagi prvega odstavka 90. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije z glasovanjem odloči, ali bo omenjeni osnutek zakona obravnaval v skladu z 88. členom poslovnika. Da Družbenopolitični zbor kot zainteresiran zbor obravnava osnutek zakona o javnih cestah, smo se odločili zaradi tega, ker gre za zelo pomemben del družbene reprodukcije, kjer se urejajo samoupravni in družbenoekonomski odnosi in je prav, da tudi Družbenopolitični zbor prispeva k oblikovanju tega zakona svoje predloge in stališča.

Kdor je za to, da obravnavamo osnutek zakona o javnih cestah kot zainteresiran zbor, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno odločil, da bo obravnaval osnutek zakona o javnih cestah v skladu z 88. členom poslovnika.

Opozarjam vas, da gre za odgovorno odločitev, ker ustvarjamo s tem določeno prakso v delovanju Družbenopolitičnega zbora, ki lahko seže preširoko v obravnavo, ali pa se trdno drži ustavnega koncepta — funkcije Družbenopolitičnega zbora.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga na podlagi drugega odstavka 250. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije združitev prve in druge faze obravnave predloga za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona. Odbor za družbenopolitični sistem pa v svojem poročilu predlaga, da se obravnava le prva faza, to je predlog za izdajo zakona. O tem problemu smo govorili tik pred sejo, ker bo Zbor občin, ki je tudi enakopravno pristojen za obravnavo tega zakona, obravnaval obe fazi. V tem zboru pa so različna mnenja Odbora za družbenopolitični sistem in Komisije za narodnosti.

Besedo ima tovariš Vlado Beznik, poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem.

Vlado Beznik: Dovoli, tovarišica predsednica, da v zvezi s tem predlagam, da sprejme zbor predlog, da se ta zakon obravnava tako, kot je navedeno v 3. točki. Ker je po obravnavi v odborih prišlo do usklajevanja in ker je predlagatelj tudi sprejel predlog, ki se je izoblikoval v Komisiji za narodnosti, predlagam, da ta zakon sprejmemo v dveh fazah, kot je tudi sicer pripravljen.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Slišali ste mnenje predstavnika Odbora za družbenopolitični sistem. Kdor je za predlog Izvršnega sveta, da se hkrati obravnavata in sprejemata predlog za izdajo zakona in osnutek zakona o dopolnitvi zakona o osebnem imenu, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog predlagatelja glede združitve prve in druge faze zakonodajnega postopka pri tem zakonskem aktu.

Glede na vse povedano predlagam za današnjo sejo zbora naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 51. seje Družbenopolitičnega zbora,
2. osnutek zakona o javnih cestah,
3. predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona,
4. predlog za izdajo zakona o dopolnitvah zakona o matičnih knjigah, z osnutkom zakona,
5. osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije,
6. volitve in imenovanja,
7. predlogi in vprašanja delegatov.

Predlaga kdo kakšno dopolnitev ali spremembo dnevnega reda? (Ne.)

Ugotavljam, da je dnevni red za današnjo sejo soglasno sprejet.

Obveščam delegate, da me je predsednik Zbora združenega dela z dopisom obvestil, da je zbor obravnaval predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih in sprejel sklep v skladu s sklepom Družbenopolitičnega zbora.

V skladu z 22. členom poslovnika Družbenopolitičnega zbora predlagam, da zbor sprejme sklep v naslednjem besedilu:

Družbenopolitični zbor ugotavlja, da je Zbor združenega dela obravnaval predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih in v skladu s sklepom, ki ga je Družbenopolitični zbor sprejel na 51. seji dne 29. 4. 1981, odložil sklepanje o tem zakonu.

Kdor je za tak sklep, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 51. seje zbora.

Ima kdo kakšno pripombo ali dopolnitev k zapisniku? (Ne.) Na 6. strani osnutka zapisnika je pri predlogu sklepa o imenovanju skupin delegatov za proučitev statutih visokošolskih organizacij v drugi vrsti tretjega odstavka med besedama »proučitev« in »visokošolskih« po pomoti izpadla beseda »statutov«.

Na 7. strani pa je v 2. točki pri imenu »Tomaš Kavčič« potrebno namesto črke »š« vstaviti črko »ž«.

Predlaga še kdo kakšno dopolnitev ali spremembo? (Ne.) Če ne, potem dajem zapisnik 51. seje v potrditev. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno odobril zapisnik 51. seje.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o javnih cestah.

Predložil ga je Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Osnutek zakona so obravnavali: Odbor za družbenopolitični sistem, Odbor za družbenoekonomske odnose, Zakonodajno-pravna komisija in skupina delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in zakonskih aktov s tega področja. Osnutek zakona obravnavamo kot zainteresiran zbor. Zato smo prejeli z dopisom z dne 22. 5. 1981 predlog stališč in sklepov, ki naj bi jih zbor sprejel na podlagi 88. člena poslovnika. Danes smo prejeli mnenje in pripombe Sveta za družbenopolitični sistem in Sveta za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko pri Predsedstvu Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Predstavniki predlagatelja je tovariš Andrej Grahor, član Izvršnega sveta in predsednik Republiškega komiteja za promet in zveze, ki bo imel uvodno besedo.

Andrej Grahor: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! O predlogu za izdajo zakona o javnih cestah je Skupščina SR Slovenije prvič razpravljala v novembru 1979. leta, vendar je sklepanje o predlogu za izdajo tega zakona bilo odloženo za določen čas. Glede na to, da je predlog za izdajo zakona takrat vseboval variantne predloge glede bistvenih nerešenih sistemskih vprašanj, je bil sprejet sklep, naj se predlagatelj opredeli do predloženih variant potem, ko bo o teh vprašanjih sprejel svoja stališča in mnenja Republiški svet za vprašanja družbene ureditve. Republiški svet je sprejel stališča in mnenja marca 1980. leta in na tej podlagi je Izvršni svet pripravil osnutek opredelitev, ki jih je v skladu s sklepi Zbora občin Skupščine SR Slovenije preveril na regijskih posvetih z nekaterimi občinami v Sloveniji.

Predlog opredelitev Izvršnega sveta, skupaj s prečiščenim besedilom predloga za izdajo zakona, je bil maja 1980. leta ponovno predložen Skupščini SR Slovenije v nadaljnji postopek oziroma za razpravo v zborih in njihovih delovnih telesih. Pri tem pa je bilo smotno počakati, da bi bila prej opravljena analiza o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje, ki bi bila podlaga za koncipiranje zakonov s področja materialne proizvodnje. Tako je o predlogu za izdajo zakona o javnih cestah, skupaj z opredelitvami Izvršnega sveta glede temeljnih sistemskih vprašanj in tezami za osnutek zakona, Skupščina razpravljala šele novembra 1980. leta. Predlog za izdajo zakona je bil sprejet. Delegati v zborih in odborih so potrdili osnovne usmeritve in načela, na katerih naj temelji zakon. Glede tez za osnutek zakona pa so izrazili mnenje, da so predložene rešitve, ob upoštevanju pripomb, predlogov in pobud skupščinskih organov in teles, primerna podlaga za pripravo osnutka zakona. Od novembra prejšnjega leta, ko je Skupščina sprejela predlog za izdajo zakona o javnih cestah, skupaj s tezami za njegov osnutek, je potekalo zelo intenzivno delo, ki se je prek številnih delovnih sestankov in ustreznih stikov z vsemi zainteresiranimi zaključilo s predložitvijo osnutka zakona v redni postopek. V tem času so bili izdelani trije delovni osnutki, ki so vsakokrat upoštevali vse pripombe in predloge, ki jih je bilo mogoče vključiti v osnovni koncept zakona, in sprejete usmeritve ob obravnavi predloga za izdajo zakona.

O prvem delovnem osnutku so bile predhodne obravnave v odborih Izvršnega sveta že februarja tega leta, o drugem delovnem osnutku pa so bili opravljeni predhodni razgovori tudi v Skupščini, kot tudi usklajevanje z 11. republiški organi in 8. drugimi institucijami, ki se specializirano ukvarjajo s cestnim gospodarstvom. V zvezi z zadnjim, to je tretjim delovnim osnutkom zakona, so bili opravljeni tudi regijski posveti za obalno, severnoprimeško, ljubljansko, dolensko, posavsko in mariborsko regijo. Na teh posvetovanjih, ki so zajela 33 občin in 2 posebni družbenopolitični skupnosti, so razen predstavnikov občinskih izvršnih svetov, pristojnih za ceste, in drugih zainteresiranih dejavnikov bili navzoči tudi nekateri člani delegacij za Zbor občin in Zbor združenega dela republiške skupščine. Delovni osnutek je bil poslan tudi vsem 27 občinam, ki niso bile zajete z regijskimi posveti. Na vseh teh posvetovanjih in predhodnih obravnavah je bila dana podpora temeljnemu izhodiščem in načelom, na katerih temelji predloženi osnutek zakona. Številne konkretne predloge in mnenja iz razprave in pismene pripombe je predlagatelj kar najbolj upošteval pri oblikovanju dokončnega besedila osnutka zakona, kolikor so seveda bili v skladu s sprejetimi osnovnimi načeli in konceptom zakona.

Pri oblikovanju osnutka zakona o javnih cestah so vsekakor imele odločilen pomen pripombe in predlogi, ki so bili dani v Skupščini SR Slovenije ob obravnavi predloga za izdajo zakona, kot tudi delovnih tez za njegov osnutek. Te pripombe je predlagatelj zakona skrbno in podrobno proučil in kar najbolj upošteval. Besedilo osnutka zakona, ki je danes pred vami, upošteva torej načelne in konkretne pripombe osmih skupščinskih odborov in Zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije, kot tudi pripombe in predloge medzborovske skupine delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in Komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu.

V zvezi s temi pripombami naj nam bo, tovarišice in tovariši delegati, dovoljeno, da se za trenutek ustavimo le pri načelnih pripombah in njihovi realizaciji v osnutku predloženega zakona. Pripombe s hkratnimi zahtevami po ponovni proučitvi so se nanašale na naslednja vprašanja.

Prva pripomba se je nanašala na to, da so teze kot dejavnost posebnega družbenega pomena štele le vzdrževanje in varstvo cest, medtem ko graditev in rekonstrukcija cest nista bili opredeljeni kot dejavnost posebnega družbenega pomena. V zvezi s tem je bilo dano mnenje, da je potrebno ločiti funkcijo investiranja od tehničnega dela te dejavnosti, to je neposrednega tehničnega izvajanja del pri gradnji in rekonstrukciji cest, kar opravljajo specializirane organizacije združenega dela za izvajanje gradbenih del. Pripombo smo upoštevali pri oblikovanju novega 5. člena osnutka zakona tako, da smo v okviru dejavnosti rekonstrukcij in gradenj cest opredelili in taksativno našeli zadeve, ki jih je potrebno šteti za zadeve posebnega družbenega pomena.

Glede vprašanja investitorstva je bila izražena zahteva, da izhaja iz izhodišč o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje, da so lahko samoupravne interesne skupnosti investitor le izjemoma. To pripombo smo upoštevali pri oblikovanju novega besedila v 29. členu osnutka zakona. Investitorske posle naj bi pri rekonstrukcijah opravljali vzdrževalci cest, pri novogradnjah pa bodisi vzdrževalci cest ali druga za to usposobljena organizacija združenega dela, če tako določi skupščina samoupravne interesne skupnosti, ko planira to novo gradnjo. Hkrati je v tem členu posebej poudarjeno, da investitor za gradnjo nove ceste oziroma za rekonstrukcijo cest ne more biti hkrati izvajalec gradbenih del.

Glede področja planiranja v zvezi z vzdrževanjem, rekonstrukcijo in gradnjo cest je bila dana zahteva, naj se v celoti, tudi terminološko, uskladi z zakonom o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije. Konkretno bi bilo treba opredeliti vsebino temeljnih planskih aktov, pri čemer naj se posebej poudari tudi odnos do investicij, katerih čas izvajanja se ne ujema s srednjeročnim planom. Vsebino planskih aktov smo opredelili v 33. členu glede elementov samoupravnega sporazuma o temeljih plana in v 34. členu glede vsebine samoupravnega sporazuma o temeljih plana.

Pripombo v zvezi z 38. členom, ki v tezah predvideva samoupravni sporazum o temeljih skupnega plana, smo realizirali tako, da smo namesto tega vpeljali inštitucijo samoupravnega sporazuma med samoupravnimi interesnimi skupnostmi o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe, ki na samoupravni način v celoti nadomešča dosedanjo zakonsko delitev zbranih finančnih sredstev.

Glede zbiranja sredstev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest je bila dana pripomba, da je potrebno posebej opredeliti način zbiranja sredstev za enostavno in za razširjeno reprodukcijo, pri čemer je treba predvideti intervencijo družbenopolitične skupnosti oziroma določiti, da združevalci sredstev gospodarijo s tako združenimi sredstvi.

Te pobude so upoštewane tako, da osnutek zakona ureja vire sredstev in jih opredeljuje za posamezne namene uporabe, to je za vzdrževanje in varstvo cest, za gradnjo in rekonstrukcijo, prav tako pa uvaja tudi družbeno intervencijo, če bi bilo ogroženo uresničevanje temeljnih nalog srednjeročnih planov razvoja.

V skladu s pripombami so v osnutku zakona podrobneje urejena vprašanja odnosov med cestno skupnostjo in njeno delovno skupnostjo ter glede predstavnikov družbene skupnosti v organih upravljanja organizacij za vzdrževanje cest, ko gre za uresničevanje posebnega družbenega interesa.

Upoštewane so bile tudi pripombe glede vključevanja interesov splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite tako, da je v zvezi s tem posebni pomen, ki ga imajo ceste, še posebej zajet in opredeljen.

Tovarišice in tovariši delegati! Predloženi osnutek zakona v primerjavi s predlogom za izdajo zakona in tezami za njegov osnutek glede temeljnih sistemskih vprašanj in načel, na katerih temelji, ne vsebuje bistvenih sprememb. Tudi v osnutku zakona so v celoti upoštevana mnenja in stališča Republiškega sveta za vprašanja družbene ureditve ob obravnavi nekaterih odprtih sistemskih vprašanj, ki jih je ta svet sprejel v zvezi s pripravo predloga za izdajo tega zakona marca 1980. leta, kot tudi stališča Skupščine SR Slovenije ob obravnavi gradiva o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje oziroma zakonskih aktov s področja dejavnosti samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje.

Osnutek zakona prav tako upošteva predlog stališč Zveznega družbenega sveta za vprašanja družbene ureditve o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov na področju cestnega gospodarstva, ki ga je pripravila komisija tega sveta za pripravo dokumentov o družbenoekonomskih odnosih in ki bo predvidoma sprejet na eni izmed prihodnjih sej omenjenega sveta. S predlogom teh stališč delegati iz Slovenije v zveznem svetu v načelu soglašajo, saj ta stališča obravnavajo v glavnem enaka vprašanja in na enak način, kot si jih v naši republiki prizadevamo uveljaviti na področju cestnega gospodarstva.

V skladu z omenjenimi stališči in usmeritvami, kot tudi predlogi in mnenji, ki so se izoblikovali v dosedanjih razpravah, predloženi osnutek zakona podrobneje obdeluje in razčlenjuje temeljna načela, ki bi jih lahko povzeli takole. Z vsemi cestami, magistralnimi, regionalnimi in lokalnimi upravljajo temeljne organizacije združenega dela za vzdrževanje in varstvo cest. Ceste so njihovo osnovno sredstvo, dohodek pa pridobivajo po načelih svobodne menjave dela. Te organizacije upravljajo in gospodarijo s cestami tako, da je upoštevan poseben družbeni interes za javne ceste oziroma na način in pod pogoji, ki jih ureja ta zakon in za katere so se dogovorili v samoupravnih interesnih skupnosti za ceste.

Vzdrževanje in varstvo cest sta posebnega družbenega pomena. V dejavnostih rekonstrukcije in gradnje cest pa so zadeve posebnega družbenega pomena taksativno našteje. S tem je predlagatelj hotel dosledno izpeljati v Skupščini SR Slovenije dogovorjeno načelo, da ne gre proglašati celotnih dejavnosti za dejavnosti posebnega družbenega pomena in jih s tem postavljati v položaj nekakšnih javnih služb. Pri tem je upoštevana usmeritev, da izvajanje gradbenih del tudi na javnih cestah ne more biti posebnega družbenega pomena.

Glede na gospodarski, družbeni in prometni pomen ter tehnične pogoje se javne ceste razvrščajo v magistralne, regionalne in lokalne ceste. Med lokalne ceste sodijo tudi ulice in trgi v naseljih, kot tudi ceste, ki povezujejo železniške postaje, luke, javna letališča in terminale, če niso razvrščene v magistralne ali regionalne ceste. Gozdne ceste in druge ceste, ki so osnovno sredstvo organizacij združenega dela, niso javne ceste v smislu tega zakona. Prav

tako v smislu tega zakona niso javne ceste dovozne poti, vaške, gozdne in poljske poti, ampak so to javne poti, ki jih urejajo predpisi občinskih skupščin.

Zaradi zadovoljevanja potreb in usklajevanja dela s potrebami in interesi na področju cest se ustanovijo samoupravne interesne skupnosti za ceste, in sicer za območje vsake občine. Člani občinskih skupnosti za ceste se združujejo v Skupnost za ceste Slovenije, kjer se oblikuje enotna politika ter se uresničujejo skupni interesi na področju cest.

Zakon predvideva ustanovitev posebnega sodišča združenega dela, ki ga bodo skupnosti za ceste ustanovile skupaj z drugimi zainteresiranimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi s področja prometa in ki bo reševalo spore iz družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov.

Pri vseh skupnostih za ceste pa se bodo oblikovali organi samoupravne delavske kontrole za opravljanje nadzora nad uresničevanjem sprejetih odločitev, uporabo sredstev in delovanjem strokovnih služb.

Zaradi skupnega reševanja zadev glede vzdrževanja, rekonstrukcij in gradenj cest, ki potekajo na območjih več občin, lahko dve ali več občin sklene dogovor o skupnih temeljih planov. V tem primeru so skupnosti za ceste z območja teh občin podpisniki tega dogovora. Za reševanje takšnih skupnih zadev lahko dvoje ali več občinskih samoupravnih interesnih skupnosti sklene tudi samoupravni sporazum o usklajevanju temeljev planov v teh skupnostih.

Zakon opredeljuje le vire sredstev za financiranje. Dejanski odnosi pri združevanju, razporejanju po namenu uporabe, skupni kriteriji za njihovo uporabo in drugi odnosi ter pravice in odgovornosti se urejajo s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe, v skladu s sprejetimi planskimi akti.

V zvezi s financiranjem vzdrževanja in varstva cest, kar približno ustreza pojmu enostavne reprodukcije, je izpeljano načelo, da mora cena uporabe ceste kriti stroške rednega vzdrževanja.

Cena storitve za neposredne uporabnike cest se določa na podlagi količine porabljenega goriva in na podlagi nosilnosti oziroma prostornine motorja cestnih motornih vozil. Pri tem se izhaja iz domneve, da količina porabljenega goriva na razmeroma najbolj realen način izraža dejansko uporabo cest.

Rekonstrukcija in gradnja cest se zagotavlja z združevanjem sredstev družbene reprodukcije in s samoprispevki občanov, kot tudi z določenim delom sredstev, namenjenih za vzdrževanje in varstvo cest, če celotna sredstva, namenjena za vzdrževanje in varstvo cest, presegajo obseg sredstev, potrebnih za vzdrževanje in varstvo cest. Ta del sredstev se določi v samoupravnem sporazumu o temeljih plana. Kolikor sredstva za vzdrževanje, rekonstrukcijo in gradnjo cest ne zadoščajo za uresničevanje osnovnih ciljev srednjeročnega plana, izvršitev ciljev pa je nujna za družbeno reprodukcijo, se potrebna sredstva zagotovijo z zakonom.

V osnutku zakona je predlagana rešitev, ki omogoča uvedbo amortizacije za ceste, za katero se že dalj časa zavzemamo. Predlog za izdajo, z osnutkom novega zveznega zakona o amortizaciji, ki je prav sedaj v rednem postopku v organih Zvezne skupščine, predvideva rešitev, ki omogoča uvedbo amortizacije za ceste s pripadajočimi objekti, če z republiškim ali pokrajinskim predpisom ni določeno drugače.

Zaradi izenačevanja pogojev vzdrževanja regionalnih cest, zlasti na manj razvitih in obmejnih območjih, se s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove uporabe oblikujejo sredstva vzajemnosti.

Glede na enotnost cestne mreže Slovenije in zaradi zagotavljanja enovitosti sistema združenega dela za vzdrževanje vseh cest se za območje ene ali več občin organizira temeljna organizacija za vzdrževanje cest. S posebnim družbenim dogovorom, ki ga sklenejo poleg delavcev teh temeljnih organizacij združenega dela tudi Sindikati, Gospodarska zbornica, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in izvršni sveti občin, se določijo merila, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za vzdrževanje cest predvsem glede kadrovske sestave in minimuma tehnične opremljenosti.

V skladu z 51. členom ustave SR Slovenije se v poslovanju organizacij za vzdrževanje cest uresničuje posebni družbeni interes na področju vzdrževanja cest s soodločanjem uporabnikov cest in predstavnikov družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij v organih upravljanja organizacij za vzdrževanje cest. Le-ti soodločajo o uresničevanju skupnih ciljev, o temeljnih pogojih poslovanja, o cenah, o namenu uporabe sredstev, o razvojnih programih in drugih zadevah, ki jih opredeljuje 51. člen ustave.

V skladu z načelom, da je ceste potrebno projektirati in graditi tako, da na njih lahko varno poteka promet, za katerega so namenjene, zakon določa nekatere nujne elemente, ki jih je potrebno upoštevati pri projektiranju in gradnji cest. Te določbe precizirajo določbe zakona o graditvi objektov in tako omogočajo pri gradnji cest potrebna odstopanja od splošnih zakonskih določb.

Zakon prav tako zahteva usklajeno planiranje in delovanje vseh organizacij združenega dela, ki posegajo v cesto oziroma cestno telo zaradi kanalizacije, vodovoda, elektrike, PTT in podobno.

Zakon na novo in širše opredeljuje pojem vzdrževanja cest. Pri tem se poleg rednega in zimskega vzdrževanja vključujejo tudi modernizacije in ojačitve, ki so doslej bile zajete v pojmovanju investicijskega vzdrževanja. Natančnejše predpise o vzdrževanju in varstvu cest bo na temelju pooblastil v zakonu izdal Republiški komite za promet in zveze.

Tovarišice in tovariši delegati! To so temeljna načela in izhodišča, na katerih temelji osnutek zakona o javnih cestah. Dovolite, da v zvezi z njimi opozorim na naslednje.

Predlagatelj osnutka zakona se v skladu s sprejetimi opredelitvami ob obravnavi predloga za izdajo zakona v zvezi s samoupravno organiziranostjo zavzema za rešitev, po kateri bi se za območje vsake občine ustanovila samoupravna interesna skupnost za ceste. Ne glede na takšno načelno stališče pa sta, zaradi izraženih zahtev na nekaterih regijskih posvetih, ob obravnavi osnutka zakona predloženi tudi dve variantni rešitvi. Po eni od teh rešitev bi se ob določenih pogojih za območje ene ali več občin lahko ustanovila tudi ena samoupravna interesna skupnost, vendar bi se v taki samoupravni interesni skupnosti ustanovile enote za vsako občino. Po drugi rešitvi, kolikor bi se v določeni občini samoupravno sporazumeli, da bodo v eni samoupravni interesni skupnosti reševali poleg cestne problematike tudi druge zadeve, bi za področje vzdrževanja, varstva, rekonstrukcije in gradnje cest v taki občini imeli v občinski samoupravni interesni skupnosti posebno enoto za ceste.

Med vsebinskimi vprašanji je potrebno opozoriti tudi na konkretne predloge, ki so v tem, da bi ulice, trgi in ceste v večjih naseljih oziroma v večjih mestnih aglomeracijah bile tudi v bodoče na primeren način vključene v komunalni sistem. To vprašanje bo potrebno vsekakor rešiti do predložitve predloga tega zakona oziroma zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki je prav tako v pripravi. Rešitev bo potrebno iskati ne le v

zvezi s tem, do kam naj seže taka ureditev, glede na to, da mestno naselje obsega enoten cestni sistem oziroma glede na to, da ta sistem prevzema tudi druge funkcije, ampak tudi glede tega, da se v konkretnih primerih kar najbolj upoštevajo dejanske razmere in zagotovi potrebna racionalnost, pri čemer naj bi imele odločujočo vlogo občinske skupščine oziroma uporabniki cest v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

V načelih, na katerih temelji osnutek zakona, smo poudarili, da se bodo v skladu s 327. členom zakona o združenem delu s posebnim družbenim dogovorom, ki ga bodo sklenili republiški sindikati, Gospodarska zbornica Slovenije, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in izvršni sveti vseh občin, določila merila, ki jih bodo morale organizacije za vzdrževanje cest izpolnjevati predvsem glede kadrovske sestave in minimuma tehnološke opremljenosti. V zvezi s tem naj poudarim, da bo potrebno pri takšni organiziranosti bodočih organizacij za vzdrževanje cest upoštevati izkušnje tako sedanjih cestnih organizacij in njihovih temeljnih organizacij za vzdrževanje kot tudi tistih komunalnih organizacij združenega dela, ki sedaj vzdržujejo lokalne in druge ceste v občinah. Potrebno bo izoblikovati takšne organizacije za vzdrževanje cest, ki bodo zagotavljale nemoteno vzdrževalno službo ne glede na občinske meje in ki bodo kos nalogam, ki bodo izhajale iz zakona. Reorganizacija bo morala odpraviti primere, ko se isto delo opravlja dvakrat, na primer v zimski službi, prav tako pa bo morala zagotoviti primernejšo tehnično opremljenost dela na cestah, kar bo omogočilo tudi pomembne prihranke denarnih sredstev.

Želimo posebej poudariti, da izvajanje tega zakona ne bo terjalo dodatnih finančnih sredstev za družbenopolitične skupnosti, ker z njim ne nastaja nobena obveznost za njihove proračune. Nastale pa bodo določene materialne obveznosti za združeno delo z ustanovitvijo občinskih samoupravnih interesnih skupnosti, ki jih zaenkrat še ni, novi zakon pa predpisuje obveznost njihove ustanovitve. Hkrati pa pričakujemo pomembne racionalizacije v vzdrževalni službi.

Zakon tudi bistveno zmanjšuje potrebe po izdajanju gradbenih dovoljenj in drugem administrativnem delu, predvsem z novo opredelitvijo vzdrževanja cest. Tudi dosledna izvedba ureditve položaja delovne skupnosti pri samoupravnih interesnih skupnosti bi morala zmanjšati število zaposlenih.

Osnutek zakona vsebuje tudi nekaj določb, ki urejajo obvezno vsebino statutov samoupravnih interesnih skupnosti. Tako 20. člen predvideva obvezno ureditev postopka sklepanja samoupravnih sporazumov o temeljih plana, 22. člen pa obvezno ureditev načina, kako naj bi različni interesi raznih skupin uporabnikov prišli do izraza, čeprav ti posebni interesi, na primer cestnih prevoznikov, ne pomenijo konstitutivnih elementov v delovanju zbora uporabnikov. Te določbe v zakonu niso nujne. Treba pa bo zagotoviti, da bodo skupščine družbenopolitičnih skupnosti, ko bodo dajale soglasja k statutom teh skupnosti, posebej pozorne na ureditev takih vprašanj.

Delovne skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti v bodoče ne bi več opravljale poslov s področja projektiranja in gradenj cest, kot tudi ne poslov nadzora nad cestami. Njihova vloga bodo le administrativna dela, potrebna za delovanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti. O obliki organiziranja, ki bo potrebna za te naloge pri posamezni samoupravni interesni skupnosti, bo odločila skupščina samoupravne interesne skupnosti. Osnutek zakona z napolitnimi normami posebej opozarja na razne možnosti organizacije opravil, ki so naloga teh delovnih skupnosti. Seveda je odprta tudi možnost, da ta opra-

vila za samoupravne interesne skupnosti opravljajo organizacije združenega dela za vzdrževanje in varstvo cest.

Tovarišice in tovariši delegati! Bistvo predlaganih rešitev, ki jih prinaša osnutek zakona, je v tem, da javne ceste prehajajo v upravljanje specializiranih organizacij za to dejavnost in postajajo njihovo osnovno sredstvo. Opredeljene so pravice in obveznosti teh organizacij v zvezi z vzdrževanjem in varstvom javnih cest, kakovostjo vzdrževanja ter nadzorom in odgovornostjo, ki iz tega izhaja. Na ta način se po eni strani povečuje odgovornost organizacij za vzdrževanje cest, po drugi strani pa interesne skupnosti dejansko postajajo mesto dogovarjanja in sprejemanja programov razvoja cest. Te skupnosti s svojim delovanjem zagotavljajo uveljavitev družbenih interesov, zlasti spoštovanje enotnosti cestnega omrežja Slovenije, hkrati pa so tudi najširši izraz vseh interesov uporabnikov, tako v temeljnih organizacijah združenega dela kot tudi v krajevnih skupnostih. Hkrati se odpravlja tudi možnost, da skupnosti za ceste postanejo organi s pristojnostmi, ki jim ne pripadajo, in administracija ter strokovne službe, ki se nenehno povečujejo na račun sredstev, namenjenih za ceste.

Odpravlja se tudi možnost, da bi se oblikoval anonimen kapital, na katerega delavci ne bi mogli odločilno vplivati.

Razen tega se s predlaganimi rešitvami uveljavljajo čisti družbenoekonomski odnosi, z neokrnjenimi pravicami cestnih delavcev, ki si zagotavljajo dohodek po načelih svobodne menjave dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti. Takšni odnosi nadalje omogočajo, v skladu s splošnimi načeli interesnega povezovanja, tudi enakopravnost samoupravnega sporazumevanja in odločanja uporabnikov cest in delavcev v organizacijah za vzdrževanje cest, o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih.

Na ta način uvajanje novih družbenoekonomskih odnosov v cestnem gospodarstvu in ustrezno samoupravno in dohodkovno povezovanje uporabnikov cestnih organizacij, ki jim je zaupana skrb za vzdrževanje in razvoj cestnega omrežja, pomeni nadaljnjo afirmacijo samoupravno organiziranega združenega dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

Tovarišice in tovariši delegati! To bi bila v najkrajših obrisih vsebina osnutka novega zakona o javnih cestah. Seveda pa sam zakon, brez organizirane dejavnosti in podpore vseh družbenih dejavnikov in delegatskega sistema v celoti, ne bo mogel uresničiti samouprave in novih družbenoekonomskih odnosov v cestnem gospodarstvu. Za uresničitev tega je potrebno, da vsi zainteresirani dejavniki na področju cest, to je uporabniki cest v najširšem smislu, kot tudi organi družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitične organizacije, predvsem pa organizacije združenega dela in institucije na področju cest, že sedaj začno s pripravami, da bo ob sprejemu zakona o cestah čimprej zaživel nov način upravljanja in gospodarjenja s cestami. V ta namen je predvsem potrebno, da združena cestna podjetja Slovenije in Republiška skupnost za ceste pripravijo ustrezne predloge o svoji bodoči organiziranosti in jo uskladijo ter prilagodijo nalogam, ki bodo izhajale iz novega zakona. V skladu z osnutkom tega zakona in zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena, ki se prav tako pripravlja, bo reorganizacija morala zajeti tudi vse tiste komunalne organizacije združenega dela, ki se sedaj ukvarjajo z vzdrževanjem lokalnih cest oziroma ulic in trgov v naseljih. Predlogi glede vzdrževanja cest bodo seveda morali biti usklajeni tudi z vsemi skupščinami občin, saj bodo le-te dobršen del svojih

dosedanjih pristojnosti prenesle na samoupravne interesne skupnosti oziroma organizacije za vzdrževanje cest.

Osnutek zakona o javnih cestah je bil obravnavan v skupščinskih delovnih telesih in deležen velike pozornosti, saj so ga razen pristojnih odborov obravnavali tudi nekateri drugi odbori, predvsem s stališča svojih pristojnosti, pa tudi posebna delovna telesa, oblikovana v ta namen. Tako so osnutek zakona o javnih cestah, razen pristojnih odborov za družbenoekonomske odnose vseh treh zborov Skupščine, obravnavali tudi vsi trije odbori za družbenopolitični sistem teh zborov. Osnutek zakona je obravnavala tudi medzborovska skupina delegatov za proučitev družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje in zakonskih aktov s tega področja, kot tudi Zakonodajno-pravna komisija skupščine.

Če lahko povzamem vse razprave v skupščinskih delovnih telesih, naj mi bo dovoljeno, da ugotovim, da so delegati v omenjenih skupščinskih delovnih telesih in tudi na regijskih posvetih, ki smo jih imeli v zvezi s pripravo osnutka zakona, vložili nemalo naporov in dali številne pripombe in predloge, v kateri smeri je potrebno iskati rešitve oziroma podrobno oblikovati predložene določbe. Delegati so na vseh razpravah dali podporo načelom in predloženim rešitvam, na katerih temelji zakon, hkrati pa so bile izražene zahteve po ponovni proučitvi nekaterih konkretnih vprašanj.

V zvezi s tem naj omenim predvsem pripombe in predloge glede občinskih samoupravnih interesnih skupnosti in oblikovanja enot v primerih, ko bi bila občinska samoupravna interesna skupnost oblikovana za eno ali več občin; glede sistema planiranja, še zlasti glede podrobne opredelitve sredstev, v zvezi s katerimi se medsebojni odnosi urejajo s samoupravnim sporazumom o razporejanju sredstev in namenu njihove rabe; prav tako pa tudi glede izločanja iz tega zakona vseh tistih določb, ki so izvršilne narave ali pa jih urejajo drugi predpisi. Iz poročil vseh skupščinskih delovnih teles so razvidni tudi vsi konkretni predlogi in pripombe, ki pričajo poleg drugega tudi o tem, kako zavzete in poglobljene so bile razprave.

Osnutek zakona o javnih cestah sta obravnavala tudi Svet za družbenopolitični sistem in Svet za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Tudi pripombe in predloge teh svetov bo predlagatelj skrbno proučil in upošteval pri oblikovanju predloga zakona.

Tovarišice in tovariši delegati! Naj ob koncu izrazim naše prepričanje, da bodo razprave tako v odborih in komisijah te skupščine, kot tudi na današnji seji zbora prispevale k nadaljnjemu razčiščenju še nerešenih vprašanj in s tem omogočile in olajšale delo predlagatelju pri pripravi predloga zakona. Predlagatelj bo s svoje strani skrbno in z dolžno pozornostjo proučil vse pripombe in predloge in jih kar najbolj upošteval v nadaljnjem delu pri oblikovanju tega pomembnega zakona.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga zboru, da sprejme osnutek zakona o javnih cestah. Oprostite, ker je bila moja razprava dolga, vendar je ta tema tako pomembna, da sem si vzel to pravico. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Grahor. Želi poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem dopolniti poročilo? (Ne želi.) Poročevalec Odbora za družbenoekonomske odnose? (Ne želi.) Poročevalec Zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.) Skupina delegatov? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Preden začnemo z razpravo, predlagam, da oblikujemo skupino delegatov, ki bi po razpravi morda dopolnila predlog stališč zbora, ki je pripravljen v zvezi s tem aktom. Predlagam skupino v sestavi: Ludvik Golob, Rudi Kropivnik in Emil Šuštar. Opozarjam delegate, da smo vam že poslali stališča in predloge.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Rudi Kropivnik.

Rudi Kropivnik: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Nekoč smo v skupini delegatov razpravljali o obrazložitvah Izvršnega sveta, ki jih le-ta daje ob različnih zakonskih aktih, in ugotovili, da je dolžina obrazložitve nekako premosorazmerna s kakovostjo zakona, ki ga predlaga Izvršni svet. To pomeni, če je dober zakon, potem je po navadi obrazložitev kratka, če pa je predlog zakona slab, pa je obrazložitev nekoliko daljša. Glede na to, da smo v Odboru za družbenoekonomske odnose, kjer sem sodeloval v razpravi o tem zakonu, ugotovili, da je Izvršni svet dobro opravil delo v zvezi s tem osnutkom zakona, potem ugotavljam, da je tovariš Grahor danes z izjemo potrdil pravilo. Namreč, hotel sem povedati tole:

Prvič. V delovnih telesih smo se dejansko z vso vnemo lotili razprave o tem zakonu, najbrž tudi zato, ker smo pričakovali, da bi ta zakon lahko pripeljal tudi k temu, da »bi bilo kakšne luknje na naših cestah manj«. Ko sem danes zjutraj primerjal stališča in predloge, ki so bili predlagani v sprejemnem zboru in pa stališča in razpravo, ki smo jo imeli v delovnih telesih, sem ugotovil, da ta stališča in predlogi v zboru niso v celoti mogli zajeti vse razprave, ki je bila v delovnih telesih. V zvezi s tem so namreč izpuščena zelo pomembna vprašanja. Ne morem enostavno v celoti navesti, kaj vse je izpuščeno. Na primer, eno tako, po mojem mnenju, zelo pomembnih vprašanj je vprašanje vloge amortizacije v sistemu financiranja cest. To vprašanje v zakonu sploh ni rešeno, ampak se amortizacija obravnava kot nekaj popolnoma samostojnega, sistem financiranja pa ločeno od tega. Našel pa bi lahko najbrž še tudi druga vprašanja. Zato postavljam vprašanje, kakšno vlogo imajo pripombe in stališča, ki smo jih izoblikovali v delovnih telesih, v nadaljnjem delu pri izdelavi predloga tega zakona? Ali s tem, ko kot zbor sprejememo stališča in predloge, ki smo jih dali v delovnih telesih, le-ti v tem trenutku prenehajo imeti svojo težo, ali še nadalje ostanejo v veljavi? Prosil bi, da to nekako razčistimo. Osebnostno se zavzemam, naj bi na nek način v ta stališča in predloge zbora zapisali, naj Izvršni svet upošteva tudi razpravo v delovnih telesih.

Drugič. V 2. točki predloga stališč in predlogov, ki naj bi jih sprejel zbor, piše, naj bi se štelo za zadevo posebnega družbenega pomena tudi zagotavljanje mednarodnih in medrepubliških prometnih tokov. Opozoril bi vas rad, da v 5. členu osnutka zakona piše, naj bi se za zadevo posebnega družbenega pomena štelo: zagotavljanje pretočnosti in varnosti prometa, povezovanje z mednarodnimi prometnimi tokovi in usklajevanje planov razvoja cest. Mislim, da je s temi določbami v 5. členu dejansko že zajeto tudi zagotavljanje mednarodnih in medrepubliških prometnih tokov. To je en razlog, zaradi katerega predlagam, da bi se v 2. točki črtalo besedilo: »ter zagotavljanje mednarodnih in medrepubliških prometnih tokov.« Drug razlog, zaradi katerega to predlagam, pa je praktične narave. Namreč, tako v republiških kot tudi v zveznih planskih aktih smo že nekajkrat zapisali, da je železnica hrbtenica prometnega sistema, kar pomeni, naj bi na glavnih prometnih smereh glavni promet opravljala železnica. Vemo, da se v Sloveniji železniški in prometni

križ približno pokrivata. V zvezi s tem smo pravzaprav v nekem nasprotju, ki ga nismo rešili na ustrezen način. Zato menim, da bi bilo večkratno poudarjanje prednosti mednarodnih in medrepubliških tokov tudi v nasprotju s stališčem, ki smo ga sprejeli v planih razvoja prometa. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Želi še kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovariš Viktor Stopar.

Viktor Stopar: Ne mislim razpravljati o zakonu, ampak bi hotel podpreti zahtevo, naj se ta zakon izvaja. Ali je dober oziroma kar ima pomanjkljivosti, naj uredijo drugi. Razpravljaj bom o enem vprašanju. Tovariš Grahor je med drugim rekel, »naj zakon prispeva k varnemu prometu na naših cestah«. To sicer ni točen citat, ker si ga nisem mogel zapomniti, vendar je približno tak. Kaj pa je z našo prakso? V Sloveniji imamo tudi smrtno nevarno cesto, ki pelje od Ljubljane do Mokric. Na tej cesti je bilo v prejšnjem letu z namenom zboljšanja prometa vloženi precej milijonov dinarjev v rekonstrukcijo te ceste, ampak ne za varnejši promet, pač pa za to, da z osebnimi avtomobili hitreje pridemo prek klancev, ker nas na klancih ovirajo tovornjaki. Namesto da bi dajali sredstva za rekonstrukcijo tistih odsekov cest, ki so smrtno nevarni, na primer, nekaj kilometrov pred Trebnjem ali nekaj kilometrov za Trebnjem, pred Otočcem ali za Otočcem in tako naprej, kjer se pogosto dogajajo nesreče, pa dajemo sredstva za razširjanje klancev zato, da se pač ljudje z osebnimi avtomobili hitreje pripeljejo do svojih počitniških hiš in podobno. Zato mislim, da je treba zakon tudi pravilno izvajati. Vsak laik in vsak voznik ve, da se nesreče ponavadi ne dogajajo v ovinkih in na klancih, ampak na ravnih odsekih, ki so nekoliko vijugaste, ker se ljudje pač izživljajo v hitrosti nad 100 km in tako naprej in da je treba rekonstruirati take odseke.

Drugo vprašanje, v zvezi s katerim mislim, da je treba enkrat natočiti čistega vina tudi nam državljanom, pa je naslednje. Zakaj Avstrijci s svojimi 10, 20, 30 tonskimi avtomobili pridejo z železnico do naše meje, tam naložijo tovor na kamione in ga peljejo v glavnem v Trst, redki pa v Koper? Ne vem, če lahko to omogoči, da bodo naše ceste ostale dobre, ker po nekaterih podatkih prometnih strokovnjakov en 30-tonski tovornjak naredi več škode na cesti kot pa 30 ali 40 tisoč osebnih avtomobilov. Zato menim, da si je treba prizadevati, da se ta zakon izvaja in da se ta vprašanja rešujejo bolj smotrno. Hvala.

Predsednica Tina Tomlje: Želi še kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovariš Janko Ževart.

Janko Ževart: Uvodoma bi rad podprl misli in ugotovitve predlagatelja, da so teze za sprejem obravnavanega zakona dejansko naletele na velik odziv na terenu. Ne le, da so v vseh občinah opravili številne razgovore in razprave, so v naši regiji imeli celo za potrebno, da pride do usklajevalnega sestanka predstavnikov vseh občin, da se zedinijo za enotna stališča in predloge, ki bi zavezovali delegate vseh osmih občin pri obravnavi in sprejemanju tega zakona.

Vse pripombe in stališča, ki so bila sprejeta na tem usklajevalnem sestanku, so bila posredovana predlagatelju in tudi predsednikom zborov, zato se ob njih ne bi zadrževal. Želel bi glede na vlogo Družbenopolitičnega zbora

podpreti le eno stališče. Gre namreč za to, da pri uresničevanju posameznih zakonov pogosto prihaja do težav zaradi nezadostne proučenosti in dorečenosti posameznih določb oziroma, da zaradi tega pogosto prihaja do težav in problemov prav pri sprejemanju podzakonskih izvedbenih predpisov, ki s tem, da se pogostokrat sprejemajo s precejšnjimi zamudami, onemogočajo takojšnje uresničevanje zakona. Prav zaradi tega predlagam, da k stališčem zbora dodamo novo točko, ki bi se glasila takole:

»Nujno je zagotoviti sočasnost sprejemanja zakona in spremljajočih aktov. Pri tem gre za družbeni dogovor o minimalnih kadrovskih, tehnoloških in drugih pogojih za oblikovanje temeljnih organizacij združenega dela za vzdrževanje cest, pravilnik o vzdrževanju cest, enotno metodologijo za kategorizacijo cest, samoupravni sporazum o oblikovanju sredstev vzajemnosti, samoupravni sporazum o sprejemanju sredstev in namenov njihove uporabe ter samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravnih interesnih skupnosti.« Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Kdo še želi razpravljati? Besedo ima tovariš Ludvik Golob.

Ludvik Golob: Dal bom le dodatno pobudo glede na to, da je bilo sproženo vprašanje umestnosti rekonstrukcije oziroma odpravljanja ozkih grl na omenjeni cesti. Namreč, razprava o tem je lahko zelo različna. Razumljivo je, da je na ravnih odsekih te ceste največ nesreč, ker gre za pasove, po katerih se lahko prehiteva, v ovinkih pa se ne more. Klanci in ovinki pa povzročajo dolge pasove. To je lahko obratna teza. Zato predlagam, da bi vendarle bodisi izvajalec bodisi republiški komite dal pojasnilo o posegih, rekonstrukciji in odpravljanju problemov na tej cesti glede na številne prometne nesreče, da bi lahko to razčistili. Sicer je vprašanje, ali je ta kritika upravičena ali ne. Sam težko to ocenim.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Vito Habjan.

Vito Habjan: Doplnil bom le stališča sveta. Ko smo obravnavali ta stališča o zakonu o javnih cestah, smo se ustavili pri 4. členu, in sicer se nam je postavilo vprašanje, ali ni celotna svobodna menjava v 4. členu zreducirana predvsem le na to, da poteka prek samoupravnih interesnih skupnosti, da pa se je obšla krajevna skupnost, ki ima še kako pomembne naloge pri vzdrževanju lokalnih cest. Zaradi tega mislim, da je treba opredeliti, da poteka določena svobodna menjava med krajevnimi skupnostmi in izvajalci in da bi temu ustrezno morali vključiti določeno besedilo tudi v stališča Družbenopolitičnega zbora o vlogi krajevnih skupnosti. V zvezi s krajevno skupnostjo gre tudi za številna združevanja sredstev in prostovoljnih prispevkov za gradnjo cest in tudi marsikatera krajevna skupnost bi lahko združevala sredstva in vzdrževala lokalne ceste. Pri tem ne bi bilo treba iti skozi precej zapleten mehanizem samoupravne interesne skupnosti in bi se lahko v krajevni skupnosti ti odnosi na tem področju tudi uresničevali. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Habjan. Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Tovariš Kropivnik je postavil vprašanje odnosa med predlogi in stališči zbora in seveda poročili delovnih teles. Mislim, da tega ni treba

pojasnjevati zlasti pri tovarišu Kropivniku, ki ima kot delegat dolgoletno prakso. Jasno je in tudi v uvodu je tovariš Grahor povedal, da bo Izvršni svet pri izdelavi predloga zakona upošteval in tudi mora upoštevati vsa mnenja, ki so bila dana v delovnih telesih, v javni razpravi in seveda tudi v družbenopolitičnih organizacijah, ki so se zelo široko odzvale razpravi o osnutku zakona. Samo to dejstvo seveda, da se je toliko subjektov odzvalo tem razpravam, govori tudi za to, da je bil osnutek zakona tako kvalitetno pripravljen, da se je dalo temeljito razpravljati. Glede tega, kaj povzeti v stališča in predloge, kadar ta zbor obravnava določeno vprašanje kot zainteresirani zbor, smo se ravnali po načelu, da se mora v bistvu Družbenopolitični zbor, zlasti pri tem, kadar obravnava akt kot zainteresirani zbor, koncentrirati le na osrednja vprašanja, uveljavljajoč splošni družbeni interes, ki daje toliko maneverskega prostora, da potem pristojni zbori dokončno ustrezno uredijo določeno vprašanje. Zato smo v teh predlogih in stališčih predlagali le opredelitve do samoupravne organiziranosti. V besedilu je navedeno, naj bi v načelu bila temeljna skupnost občinska, da pa jo je možno ustanoviti tudi za območje več občin in da se ne oblikuje posebej za posebne družbenopolitične skupnosti. Na področju družbenoekonomskih odnosov in planiranja pa so stališča predvsem opredeljena zoper koncept, ki ga je ponudil osnutek zakona, da bi šlo za neko vrsto koncentriranja sredstev na republiški ravni in kasnejšo distribucijo, čeprav s posebnim samoupravnim sporazumom po 37. členu, pač pa je treba izhajati iz osnovne organiziranosti občinske interesne skupnosti in določiti s planskimi akti merila za združevanje sredstev v občinski skupnosti za ceste in za združevanje sredstev, ki so potrebna za realizacijo programa na magistralnih cestah, ki je v pristojnosti republiške skupnosti za ceste. To so v glavnem osnovne opredelitve.

In še vprašanje, ki je tudi načelne narave. Osnutek predvideva, da vrsto cest opredelijo državni organi, namene pa samoupravne interesne skupnosti. Glede na to, da se z vrsto ceste, to je, če gre za regionalno, lokalno ali magistralno cesto, opredeli tudi že družbenoekonomski odnos, smo dali pripombo, da bi bilo verjetno potrebno odločitev o vrsti ceste dati v pristojnost samoupravne interesne skupnosti, seveda ob potrebnem soglasju državnega organa.

To so štiri ključna vprašanja. Pri tem smo upoštevali tudi razpravo medzborovske skupine in Zakonodajno-pravne komisije. Sestavljalec predloga zakona mora upoštevati razpravo o vseh teh vprašanjih. Če to ni jasno samo po sebi, je najbrž prav, da se v stališčih in predlogih zbora napiše, da se upoštevajo tudi predlogi in stališča, ki so jih oblikovala delovna telesa, da bo to v našem skupnem aktu bolj jasno.

Glede posameznih problemov naj opozorim na razpravo v Odboru za družbenoekonomske odnose o problematiki amortizacije. Amortizacija je urejena v osnutku tega zakona v 50. členu. Vsi veste, da je v postopku sprejemanja zakon o spremembah in dopolnitvah zveznega amortizacijskega zakona, da ga kar tako imenujem, v katerem je predvideno, da se bo obračunavala amortizacija tudi od cest. Hkrati pa ta osnutek prinaša novost, za katero so se odločili družbeni sveti na zvezni in republiški ravni, da ceste postanejo osnovno sredstvo organizacij, ki vzdržujejo ceste. Ti dve pravni dejstvi govorita seveda za to, da se v načelu amortizacija obračuna pri osnovnem sredstvu, kar pomeni pri organizaciji za vzdrževanje cest, 50. člen pa ureja le poseben režim uporabe teh sredstev. Če pa je mišljeno, da bi lahko ta amortizacija postala vir po 37. členu, mislim, da to ni bilo prav razumljeno. Nasprotno, v odnosih svo-

bodne menjave dela bodo organizacije za vzdrževanje cest lahko imele v svoji strukturi povračila tudi amortizacijo za ceste in bo v bistvu dolžnost uporabnikov v svobodni menjavi dela priskrbeti več sredstev. Namen teh sredstev, ki bodo morala biti na tak način združena tudi za zagotovitev amortizacije organizaciji za vzdrževanje cest, je opredeljen tudi z drugimi določbami, pri katerih gre za enostavno reprodukcijo. Seveda se o tem posebej dogovorijo v samoupravni interesni skupnosti in to ureja 50. člen. Tako mislim, da gre tu nekoliko tudi za nesporazume glede tega, ali je vprašanje amortizacije pravilno urejeno v osnutku zakona.

Glede ureditve zadev posebnega družbenega pomena smo nasploh pri vseh zakonih na področju infrastrukture v določenih težavah. Že s tem, ko se odločamo, da za posamezno področje z zakonom zavezujemo uporabnike in izvajalce, da se organizirajo v samoupravno interesno skupnost, smo že sami po sebi z zakonom pravzaprav priznali, da imajo te dejavnosti nek poseben pomen. Sedaj pa gre za podrobno opredelitev, katere izmed teh dejavnosti so dejavnosti posebnega družbenega pomena in ima zaradi tega družbenopolitična skupnost drugačne pravice in obveznosti. Gre pa po ustavni normi tudi za zadeve, ki so lahko posebnega družbenega pomena. Predlagatelj je v 5. členu to skušal urediti, kot je tovariš Grahor povedal v uvodu, tudi v skladu z našimi prvimi pripombami.

Vzdrževanje cest je po prvem odstavku seveda dejavnost posebnega družbenega pomena, z vsemi posledicami. Razprava je bila široka že v prvi fazi o tem, kaj je z rekonstrukcijo in gradnjo cest. Številni delegati so mislili, da bi tudi rekonstrukcija in gradnja cest bili dejavnosti posebnega družbenega pomena, kar bi imelo za posledico, da bi organizacijo, ki bi takrat gradila javno cesto ali jo rekonstruirala, na dodaten način soupravljali predstavniki družbene skupnosti. Tisti, ki so tako govorili, so mislili, da bi na tak način nekoliko paralizirali monopolni položaj velikih izvajalcev, ki dobijo delo na velikih cestnih objektih. Ta mnenja so bila zavrnjena v tem smislu, da je nepravilno proglasiti celotno tehnično dejavnost rekonstrukcije in gradnje za dejavnost posebnega družbenega pomena in da se lahko tržne stihijne oblike in posledice zavirajo z drugimi instrumenti v okviru samoupravne interesne skupnosti. Zato je bilo opredeljeno stališče, naj se le nekatere zadeve iz rekonstrukcije in gradnje cest opredelijo kot dejavnost posebnega družbenega pomena.

Predlagatelj je v drugem odstavku 5. člena naštel številne zadeve, ki so urejene že z drugimi zakoni, kot zadeve posebnega družbenega pomena. Po temeljiti razpravi, kaj bi sploh proglasili za zadevo posebnega družbenega pomena pri rekonstrukciji in gradnji cest, smo menili, da je to sodelovanje cestnih skupnosti z drugimi skupnostmi, kadar gradijo in rekonstruirajo cesto. Veste, da se plin, vodovod in še druge infrastrukturne naprave križajo s cesto in vsaka interesna skupnost dela po svojem gradbenem programu. Zato so ceste v Sloveniji nenehno razkopane. Glede na to je prevladalo stališče, da bi bila zadeva posebnega družbenega pomena uskladitev cestnih skupnosti z drugimi interesnimi skupnostmi pri rekonstrukciji in gradnji cest, kar pomeni, da če se ne bi te skupnosti sporazumele, bi se lahko z aktom družbenopolitične skupnosti naložila usklajena rekonstrukcija in gradnja objektov, ki se križajo s cesto.

Druga dva elementa pri rekonstrukciji in gradnji, ki ju je treba upoštevati, pa sta, da je treba zagotoviti splošni družbeni interes za mednarodne tokove. To je predlagatelj že upošteval v stališču, ko je v predlogu zapisal »tudi

medrepubliške«. Kajti ne more se dopustiti, da bi občinska interesna skupnost preprosto rekla, da je cesta, na primer iz Štajerske proti Varaždinu lokalna cesta, če pomeni bistveno povezovanje pomembnih gospodarskih središč z drugo republiko. To pomeni, da gre za zagotovitev medrepubliških in mednacionalnih tokov in sodelovanje interesnih skupnosti. To je navedeno v stališču Družbenopolitičnega zbora kot zadeva posebnega družbenega pomena pri rekonstrukciji. O tem so razpravljali v delovnih telesih, kar se nam zdi smotrno. To sem povedala le kot utemeljitev teh stališč.

Vprašala bi predsednika republiškega komiteja, ali bo dal odgovor na vprašanje tovariša Stoparja kasneje, ali pa bi lahko nanj odgovoril že sedaj? (Sedaj.) Prosim, besedo ima tovariš Andrej Grahor.

Andrej Grahor: Rad bi rekel naslednje. Gre za vprašanje s številnimi dodatnimi vprašanji. Dejansko deluje, kot veste, Svet za preventivo in varnost v prometu, v katerem so združeni vsi dejavniki in organi, ki delujejo na tem področju. Ta svet ob sodelovanju republiškega komiteja, ob sodelovanju Republiškega sekretariata za notranje zadeve in drugih, redno sprejema poročila o stanju varnosti, o ukrepih in o koordiniranju akcij na tem področju, do akcij, ki so potrebne pri gradnjah in tako dalje. Tako bi tovarišu Stoparju lahko odgovoril edino s tem, da bi tu bilo treba poskrbeti za vključitev vseh tistih elementov, s katerimi bi pospešili vsakoletno izdelavo poročila Sveta za preventivo in varnost v prometu in bi takrat, ko bi zbor obravnaval to poročilo, bila priložnost, da bi z vseh strani osvetlili ta vprašanja. Če pa tovariš Stopar želi odgovor na vprašanje posebej glede ceste, o kateri je govoril, potem prosim zbor, da nam določi primeren rok, v katerem bi posebej odgovorili na to vprašanje.

Predsednica Tine Tomlje: Hvala lepa. Se tovariš Stopar zadovoljuje z odgovorom? Besedo ima tovariš Viktor Stopar.

Viktor Stopar: Zadovoljen bom s predložitvijo letnega poročila.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Želi še kdo razpravljati o osnutku zakona o cestah? (Da.) Besedo ima tovariš Rudi Kropivnik.

Rudi Kropivnik: Prav zato, ker imam določene izkušnje iz skupščine, vem, da je obveznost izvršnega sveta do stališč zbora drugačna kot pa do stališč odborov. V dosedanji praksi ni bilo le enkrat, da je zbor ob svojih stališčih povedal tudi svoj odnos do vseh tistih stališč in predlogov, ki so jih sprejela delovna telesa, če je zbor želel naložiti obveznost izvršnemu svetu, da upošteva tudi tiste predloge in stališča, ki so bila izoblikovana v delovnih telesih. Zato predlagam, da bi stališče zbora dopolnili v tem smislu. To je eno.

Drugo. Ko sem govoril o vprašanju, da ni razjasnjena vloga amortizacije v sistemu financiranja, sem se pri tem opiral na razpravo, ki je bila v Odboru za družbenoekonomske odnose, v katerem smo tako člani odbora kot predlagatelj ugotovili, da dejansko ni prave povezave med 37. in 50. členom osnutka zakona, ker 37. člen določa sistem financiranja, ne da bi upošteval, da v kolikor bo sprejeto, da se bo obračunavala amortizacija za ceste, potem je tudi amortizacija vir financiranja in je potrebno določiti tudi namene, za katere se bo amortizacija določila. To je tudi pomembno vprašanje funkcioniranja cestnega gospodarstva. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Besedo ma tovariš Ludvik Golob.

Ludvik Golob: Želel bi, da se vendarle opredelimo do pobude, da bi skladno s sprejemom zakona sprejeli tudi vse normativne akte, ki pomenijo izvajanje tega zakona. V predhodnih določbah je določena obveznost, da mora upravni organ v treh mesecih predložiti vse ustrezne pravilnike oziroma upravne predpise, ki zagotavljajo izvajanje tega zakona. Ali lahko s sprejemom zakona že tudi določimo obveznost, da samoupravni in drugi subjekti sprejmejo vse samoupravne akte, ker za to še ni zakonske osnove. Zato bi morda kazalo, da bi predlagatelj bolj razmišljal o tem, ali ne bi v končne določbe vendarle vnesel določeno usmerjevalno normo ali pa bi to pojasnil v obrazložitvi, da bi v ustreznem roku vendarle sprejeli vse potrebne osnove za to, da se zakon izvaja v celoti. V tem smislu dajem pobudo, če bi se s tem strinjala predlagatelj dopolnila in predlagatelj zakona, in da ne bi tega vključili v točko stališč.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Besedo ima tovarišica Angelca Vrbnjak.

Angelca Vrbnjak: Dolžna sem kot član Odbora za družbenoekonomske odnose vendarle še dodatno pojasniti razpravo tovariša Kropivnika glede povezave 50. člena o amortizaciji in 37. člena. V odboru smo dejansko prišli do takega sklepa, zato nam ni vseeno, da tega ne bi bilo v končnih stališčih in da je nujna povezava teh dveh členov, ker opredeljujejo vire bodočega financiranja cest in ni mogoče, da je popolnoma ločeno obravnavan vsak člen in vsak vir. Dodatno bi pojasnila, ker morda bolj poznam nova zakona o revalorizaciji osnovnih sredstev in o novih amortizacijskih stopnjah, da predvidevata največji porast amortizacijskih stopenj prav pri tej infrastrukturi. To pomeni, da bo to sedaj popolnoma drugačen in pomembnejši vir za financiranje, kot je bil doslej, ko ga sploh ni bilo. Zato je odbor menil, naj bi bila v bodoče celo amortizacija glavni vir financiranja cest, in sicer v glavnem za nadomestitve, pa tudi za razvoj in da bi najbrž bil predvsem kot vir združevanja sredstev, ki je predviden kot prvi vir v 37. členu, dopolnilni vir k amortizaciji in k preostalim virom. Zato smo menili, da je nujna ta povezava, ki pa iz zakona ni razvidna. Zato naj morda še nekaj povem v pojasnilo, kar pa je sicer že podrobnost, da vrednost ceste, po 50. členu »določi organizacija za vzdrževanje cest«. To pa je seveda zelo elastično glede vprašanja, kakšna bo vrednost ceste in kar je osnova za amortizacijo. Skratka, ta dva člena naj se povežeta oziroma predlagam, da 37. člen vsebuje tudi ta vir amortizacije. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Besedo ima tovariš Igor Uršič.

Igor Uršič: V tej razpravi gre očitno za nekakšno slepo blico. Rad pa bi kot član odbora, spričo tega, da se nisem mogel udeležiti seje odbora, pojasnil svoje osebno stališče. Mislim, da so opredelitve, kot so navedene v 50. členu zakona, ustrezne. Če namreč predpišemo z zakonom, da je celotna amortizacija osnovni vir financiranja, potem, moram reči, kršimo eno izmed temeljnih ustavnih načel, ker ustava pravi, da je amortizacija in razpolaganje z amortizacijo neodtujljiva pravica delavcev, organiziranih v temeljnih organizacijah zdru-

ženega dela. Omejitev te ustavne določbe je sicer možna, vendarle mora biti na določen način kompenzirana in lahko velja samo za določen čas. To je eno vprašanje.

Drugo vprašanje je, da imamo podoben problem v celotni energetiki. Najbrž poznate samoupravni sporazum uporabnikov in proizvajalcev električne energije, kjer je sporazum osnova za financiranje in opredeljevanje amortizacije. V sporazumu, ki ga je podpisalo že veliko število organizacij, so opredeljeni način, vloga in učinek amortizacije. Ker zadnja alineja v 50. členu določa, da se v samoupravnem sporazumu o temeljnih plana določi, koliki in kateri del amortizacije se združuje in za katere namene se združuje, menim, da je to v povezavi s 1. alinejo 37. člena, ki določa, da se sredstva zagotavljajo s samoupravnimi sporazumi o združevanju. Pri tem gre tudi za ta samoupravni sporazum. Če je osnovni koncept zakona tak, da smo vendarle šli v večje samoupravno odločanje in organiziranje potrošnikov in uporabnikov, potem ne bomo tako skeptični, da ne verjamemo v njihovo odločenost, da bo tudi amortizacija eden izmed osnovnih namenov gospodarjenja in zagotavljanja sredstev za enostavno reprodukcijo. Res pa je, da zakon dopušča, in najbrž o tem ne kaže dvomiti, da se bodo delavci samoupravno dogovorili, da se del amortizacije lahko nameni tudi za kaj drugega, in sicer za uresničevanje posameznih elementov razvojnega srednjeročnega plana, ki ga sprejemajo samoupravne organizacije in samoupravni organi. Tako je osnovno vprašanje, če se v zakonu posebej opredeli amortizacija, kaj in kako je z omejitvijo osnovnega ustavnega položaja delavcev v temeljnih organizacijah, ker se ceste prenesejo v upravljanje delavcem v cestnih organizacijah. Mislim pa, da s tem, ko smo rekli, da se upoštevajo pri oblikovanju predloga zakona pripombe odborov tega zbora in tudi odborov preostalih zborov, je to vprašanje rešeno in da ne kaže sedaj »lomiti kopja« v Družbenopolitičnem zboru glede določenega vprašanja, za katerega se bojim, da ne bo najpomembnejše pri zagotavljanju sredstev za gradnjo in rekonstrukcijo cest. Ker, kolikor poznam sprejeti srednjeročni plan in če se spomnim števil, je temeljni vir sredstev vendarle drug, ne pa amortizacija.

Pedседница Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Uršič. Želi še kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovariš Andrej Grahor.

Andrej Grahor: Opravičujem se, ker se ponovno oglašam. V zvezi z razpravami o podzakonskih in o samoupravnih aktih, ki bodo sprejeti v zvezi z zakonom, je treba reči, da gre tu dejansko za dva problema.

Glede pravilnikov, ki jih mora sprejeti Republiški komite za promet in zveze, lahko rečem povsem uradno, da so sestavljeni bodisi v tezah bodisi v osnutkih in da ni problem predložiti odborom skupščine, ko bodo razpravljali o predlogu zakona, tudi osnutke teh pravilnikov, seveda ne končna besedila, ker bomo lahko končna besedila izdelali šele potem, ko bo zakon dokončno sprejet. Prav tako vem, da je v Republiškem odboru Sindikata delavcev v prometu in zvezah narejen delovni osnutek dogovora o organiziranosti cestnih podjetij. Seveda pa še ni formalno organizirana izdelava tega dogovora, vendar mislim, da bo ob taki dejavnosti, kot jo doslej kaže sindikat, in pripravljenosti vseh drugih, mogoče predložiti tudi odborom formalni osnutek.

Kar pa zadeva samoupravne sporazume, pri katerih bodo udeleženci bodoče samoupravne interesne skupnosti za ceste, pa je to seveda bistveno težje.

Mislim, da moramo v zakonu vendarle predvideti primeren rok, da se le-te oblikujejo in je povsem jasno, da bodo šele potem, ko se bodo oblikovale, lahko tudi formalno povedale svoje mnenje. Zaradi tega tudi v zadnjem delu osnutka zakona na več mestih predlagamo precej dolg rok od sprejema in uveljavitve zakona do takrat, ko ga bomo začeli izvajati. V zvezi s tem pa mislim, da najbrž ne bomo mogli izpolniti te želje, čeprav je znano, da obstaja iniciativni odbor za novo Skupnost za ceste SR Slovenije, ki bo gotovo pripravil kakšne teze in povedal, kaj misli, vendar ne v imenu bodočih občinskih skupnosti za ceste, ker teh še ne bo. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Ker nihče ne želi več razpravljati, prekinjam razpravo o tej točki dnevnega reda in prosim skupino, da v smislu razprave dopolni predlagana stališča. Odrejam 15-minutni odmor.

(Seja zboru je bila prekinjena ob 10.25 in se je nadaljevala ob 11. uri.)

Predsednica Tina Tomlje: Tovarišice in tovariši delegati! Delovna skupina delegatov je pripravila dopolnitve stališč in predlogov k osnutku zakona o javnih cestah, ki jih bo zboru posredoval tovariš Ludvik Golob.

Ludvik Golob: Tovarišice in tovariši! Na podlagi razprav in predlogov, ki so bili dani za konkretno dopolnjevanje predloga stališč, je skupina delegatov prišla do naslednjih sklepov, in sicer:

1. Da se glede vprašanja povezave 37. in 50. člena glede amortizacije in glede drugih pobud in predlogov, ki so bili dani v razpravi na seji zboru in sejah delovnih teles, sprejme sklep zboru, da se ti ne vnašajo v predlog stališč in predlogov, ker se ta stališča in predlogi pošiljajo Zboru občin in Zboru združenega dela, v katerih pa delegati ne vedo, kakšni so konkretno vsi ti predlogi. Zato mislim, da ne sodijo v ta predlog, ampak da se s posebnim sklepom ta obveznost konkretno naloži predlagatelju, ne pa zboroma.

2. Glede predloga, da bi se v zakonu posebej opredelila vloga krajevnih skupnosti v tem smislu, da bi lahko krajevna skupnost na podlagi samoprispevkov občanov konkretno prevzela nekatere naloge na področju vzdrževanja in rekonstrukcije poti in cest v neposredni svobodni menjavi dela, smo prišli do sklepa, da zakon, ko določa temeljna načela po možnostih vključevanja drugih samoupravnih skupnosti, tudi krajevne skupnosti ne ovira. V sistemu omogoča povezovanje in odnose z vsemi samoupravnimi skupnostmi, tudi s cestno skupnostjo, prav tako pa tudi funkcijo in vlogo krajevne skupnosti, zlasti še zato, ker bodo občinski predpisi morali urediti vsa vprašanja glede cest in tako imenovanih vaških poti in povezav, ki so jih doslej vzdrževale predvsem krajevne skupnosti. Tako morajo občine v skladu s svojo pristojnostjo urejati podrobnejše samoupravne in družbenoekonomske odnose in menimo, da ni potrebno tega posebej urediti v tem zakonu.

Gre tudi za drugo vprašanje. Predlagamo, da bi se zaradi večje jasnosti 2. točka stališč in predlogov glasila: »Družbenopolitični zbor predlaga, da je treba kot zadeve posebnega družbenega pomena pri rekonstrukcijah in gradnjah cest opredeliti predvsem usklajevanje interesov«, nato se besedilo na-

daljuje nespremenjeno. S tem je jasno opredeljeno, da poleg tistega, kar je o tem rečeno in o čemer je tekla razprava, kaj opredeliti kot splošni družbeni interes, nista bili naštetni ti dve zadevi.

Predlagamo novo 6. točko, in sicer: »Družbenopolitični zbor predlaga pristojnima zboroma, da s svojima sklepoma zavežeta predlagatelja, da ob predložitvi predloga zakona predloži tudi osnutke podzakonskih aktov, hkrati naj začne priprave za oblikovanje družbenega dogovora o organiziranju temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij cestnega gospodarstva.«

Sedanja 6. točka postane 7. točka.

Predsednica **T i n a T o m l j e**: Hvala lepa. Slišali ste predloge skupine delegatov. V zvezi s stališči in predlogi sta dve spremembi, in sicer v 2. točki in dodatna točka v smislu razprave tovariša Ževarta in tovariša Goloba, da pristojna zborava zavežeta predlagatelja, da v zvezi s predlogom zakona pripravi osnutke podzakonskih aktov in da stori vse, da se čimprej sklene družbeni dogovor o organiziranju cestnih organizacij.

Hkrati skupina predlaga tudi poseben sklep, da Družbenopolitični zbor predloži predlagatelju, da upošteva mnenja in stališča, izražena v delovnih telesih Družbenopolitičnega zbora.

Želi kdo razpravljati? (Nihče.) Ker ne želi nihče razpravljati, potem dajem najprej na glasovanje obe spremembi stališč in predlogov, in sicer v 2. točki in novo 6. točko.

Kdor je za ti dve spremembi, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlagani spremembi k stališčem in predlogom.

Sedaj dajem na glasovanje celotna stališča in predloge. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor sprejel stališča in predloge k osnutku zakona o javnih cestah v smislu določb poslovnika, ki jih bom poslala pristojnima zboroma, in sicer Zboru občin in Zboru združenega dela.

Preden zaključim to točko dnevnega reda, predlagam zboru, da sprejme še naslednji sklep:

Izvršni svet naj pri pripravi predloga zakona upošteva tudi stališča, mnenja in predloge, izražene v razpravah na sejah delovnih teles zbora in na seji zbora.

Predlaga kdo kakšno dopolnitev tega sklepa? (Nihče.)

Dajem ta sklep na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel sklep, ki ga bom posredovala predlagatelju.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona.

Predlog za izdajo zakona, z osnutkom zakona je pripravil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Obravnavali pa so ga Odbor za družbenopolitični sistem, Zakonodajno-pravna komisija in Komisija za narodnosti.

Predstavniki predlagatelja je tovariš Tomaž Ertl, član Izvršnega sveta in republiški sekretar za notranje zadeve, ki ima besedo.

Tomaž Ertl: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona, je predlagatelj pripravil na predlog Komisije za narodnosti, ki je predlagala, naj se v zakonu o osebnem imenu posebej uredi vprašanje osebnih imen pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti.

Občinski upravni organi za notranje zadeve so sicer že doslej v praksi dosledno izvajali ustavno pravico pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti, da pišejo svoje osebno ime v skladu s svojo nacionalno pripadnostjo. Tako so se pripadniki italijanske in madžarske narodnosti, ne glede na obliko osebnega imena, ki je vpisano v rojstno matično knjigo, lahko opredelili za drugačno obliko oziroma pravopis osebnega imena, ki so ga matičarji v matičnih knjigah popravljali brez formalne vloge ali zahtevka občana in brez takse.

S svojimi navodili pa je tudi Republiški sekretariat za notranje zadeve opozarjal matičarje na pravico pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti glede pisanja osebnih imen.

S predlagano dopolnitvijo zakona tudi normativno urejamo to vprašanje s tem, da matičarje zavezujemo, da so dolžni pripadniku italijanske oziroma madžarske narodnosti vpisati osebno ime v italijanskem oziroma madžarskem pravopisu in v obliki, če se tako opredeli.

Komisija za narodnosti se s predloženim besedilom dopolnitve zakona ne strinja in predlaga drugačno rešitev, razvidno iz njenega poročila z dne 14. maja 1981.

Njenemu predlogu predlagatelj ne nasprotuje, opozarja pa, da bi se s tako rešitvijo v zakonu pripadniki italijanske in madžarske narodnosti razlikovali od drugih občanov.

Zakon namreč določa, da je osebno ime osebna pravica občana, svobodna izbira osebnega imena pa vsebuje tudi svobodno izbiro oblike osebnega imena. Mnenja smo, da bi bilo potrebno opraviti nekatera posvetovanja v okviru Socialistične zveze. Ne glede na to, da je že sprejet sklep, da se predlog za izdajo zakona in osnutek zakona obravnavata skupaj, menimo, da bomo lahko to do priprave predloga zakona tudi storili. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Predstavniki delovnih teles, ali boste razpravljali? (Da.) Besedo ima tovariš Vlado Beznik.

Vlado Beznik: Mislim, da sem v zvezi s intervencijo že ob sklepanju o dnevnem redu, predvsem pa v zvezi s poročilom, dolžan dati nekaj pojasnil.

Prvič. Naše poročilo je jasno in iz poročila izhaja, da se naš odbor ni eksplicitno opredeljeval o problemu, ki smo ga obravnavali, in to iz razloga, ker smo ugotovili neskladnost med stališči predlagatelja oziroma predstavnikov predlagatelja in pa Komisijo za narodnosti.

V zvezi s tem smo vztrajali na tem, da je treba izvesti usklajevalni postopek, priti do enotnega stališča, do optimalne rešitve glede formulacije 9. a člena in v zvezi s tem, ker smo predvidevali, da je mogoč tudi daljši čas za tako usklajevanje, predlagali morebitni drug postopek, o čemer smo se pri sklepanju o dnevnem redu že dogovorili.

V zvezi s tem naj povem, da smo ugotavljali, da je usklajevalni postopek stekel takoj po sejah delovnih teles zbora in da smo glede časa praktično to rešili tako, da je bilo do današnjega dne, to je do seje zbora, to usklajeno v tej

smeri, da je mogoče sklepati tako, kot smo se uvodoma opredelili, in sicer v dveh fazah, kot je bil dan prvotni predlog.

Glede vsebine pa je tako, da predlagatelj — to je uvodoma tudi povedal tovariš Ertl — ne nasprotuje stališču, ki ga je sprejela Komisija za narodnosti. Enako stališče je sprejela tudi Zakonodajno-pravna komisija. Zato smo se pred danšanjjo sejo posvetovali in se odbor priključuje stališču Komisije za narodnosti.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Beznik.

Besedo ima predstavnik Komisije za narodnosti, tovariš Ciril Zlobec.

Ciril Zlobec: Čeprav je bistvo razprave v komisiji zabeleženo v poročilu, ki smo ga prejeli, bi vendarle želel povedati, da je bila razprava v sami komisiji dovolj temeljita in tudi občutljiva.

Pri formulaciji in seveda pri izvajanju te ustavne in naravne pravice o pisanju lastnih imen pripadnikov narodnosti ne gre le za postopek in za individualno pravico posameznika kot nosilca imena, ampak tudi, kot lahko ugotovimo, zlasti za negativne izkušnje, za eno izmed temeljnih pravic narodnosti. Tudi zato je prišlo do takšne dopolnitve. Namreč, navedeni so bili posamezni primeri, ki niso redki, pač pa dokaj pogosti, ko se zapisujejo imena pripadnikov narodnosti po zvočnem sporočanju, kar pomeni, ko se nekdo oglasi v določenem uradu ali pa celo po telefonu in pride do zapisov, ki potem absolutno ne ustrezajo dejanski pisavi in obliki osebnega imena predstavnika narodnosti, do česar ima pravico. Komisija je menila, da je popolnoma naravno, da se o tem pripadnik narodnosti izreče šele takrat, če želi drugačno osebno ime kot ga ima, ne pa, da se že v izhodišču opredeljuje za takšno ali drugačno varianto. Zato se nam zdi formulacija, kakršna je predložena, ne le pravična, ampak tudi politično najustreznejša, ker bi po nepotrebnem prejšnja formulacija navidez vse zapletla, ker bi se iz nje dalo razumeti, da je pri registriranju teh imen pravzaprav možna neka oblika tihe asimilacije.

Če naj sedaj poleg razprave v komisiji pojasnim še stališče slovenske jezikovne prakse, potem moram poudariti, da slovenski pravopis in vse jezikovne norme upoštevajo kot pravilo, da v slovenščini pišemo vsa imena v njihovi izvirni obliki, razen pri tistih jezikih, ki imajo takšno obliko, da je nemogoča ustrezna transkripcija. Oba jezika, v našem primeru italijanski in madžarski, sodita med tiste jezike, pri katerih slovenska lingvistika terja kot pravilo točno transkripcijo. To pomeni, da posameznik uveljavlja svojo pravico šele takrat, ko on sam želi, da se njegovo osebno ime piše v fonetični slovenski pisavi, ne pa v izvirni. Zato je popolnoma v nasprotju z njegovo naravno pravico kot pripadnika narodnosti, da se mora že na začetku izrekati za obliko svojega osebnega imena. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Zlobec.

Kdo še želi razpravljati o predlogu za izdajo in o osnutku zakona? (Nihče.)

Ker ne želi nihče več razpravljati, predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona naj pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije v besedilu, kot ga je predlagala Komisija Skupščine SR Slovenije za narodnosti.

3. Pri pripravi predloga zakona naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije upošteva predloge, mnenja in pripombe, ki so bile navedene v poročilih delovnih teles in v razpravi na zborih.

Želi kdo predložiti dopolnitev tega sklepa? (Nihče.) Dajem sklep na glasovanje. Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predloženi sklep.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o dopolnitvah zakona o matičnih knjigah, z osnutkom zakona.

Tudi ta predlog za izdajo zakona je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Obravnavali pa so ga Odbor za družbenopolitični sistem, Zakonodajno-pravna komisija in Komisija za narodnosti.

Predstavniki predlagatelja je tovariš Tomaž Ertl, republiški sekretar za notranje zadeve. Želi morda besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Tomaž Ertl.

T o m a ž E r t l : Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o matičnih knjigah, z osnutkom zakona, je predlagatelj pripravil na predlog Komisije za narodnosti Skupščine SR Slovenije, da se vprašanje izdajanja izpiskov na dvojezičnih obrazcih na območju, kjer živijo pripadniki italijanske in madžarske narodnosti, tudi normativno uredi.

Po zakonu o matičnih knjigah vodi rojstno in poročno matično knjigo ter knjigo umrlih občinski upravni organ za notranje zadeve, in sicer po matičnih območjih.

V Sloveniji se matične knjige vodijo v slovenskem jeziku. Izpiske iz matičnih knjig pa izdajajo matičarji strankam na vseh območjih, kjer je z zakonom ali statutom določena enakopravnost italijanskega oziroma madžarskega jezika, na dvojezičnih obrazcih. Tako se izpiski iz matičnih knjig na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske narodnosti, izdajajo na dvojezičnih obrazcih že od leta 1956 dalje, na območjih, kjer živijo pripadniki madžarske narodnosti, pa od marca tega leta.

Dvojezične izpiske iz matičnih knjig pa izdaja tudi matični urad v Murški Soboti, saj se otroci pripadnikov madžarske narodnosti rojevajo skoraj izključno v Murški Soboti.

Zato, da se to vprašanje tudi normativno uredi, naj se zakon o matičnih knjigah dopolni tako, da so na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, matičarji dolžni izdajati izpiske in potrdila iz matičnih knjig v italijanskem oziroma madžarskem jeziku.

Zaradi lažjega izvajanja zakona pa predlagatelj predlaga, da se dopolni še 26. člen zakona tako, da se lahko podatek, za katerega je odločeno, da se popravi v rojstni matični knjigi, popravi tudi v poročni matični knjigi ali matični knjigi umrlih na podlagi odločbe pristojnega občinskega upravnega organa za notranje zadeve, ki skrbi za vodstvo rojstne matične knjige.

Glede na to, da ne gre za nove sistemske rešitve v zakonu, smo predlagali, da se prva in druga faza zakonodajnega postopka združita. Predlagam, da sprejmete predlog za izdajo zakona, z osnutkom zakona v besedilu, kot ga je predložil Izvršni svet. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje : Hvala lepa, tovariš Ertl. Želi poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem tovariš Vlado Beznik dopolniti pismeno po-

ročilo? (Ne želi.) Poročevalec Komisije za narodnosti? (Tudi ne.) Zakonodajno-pravne komisije? (Tudi ne.)

Želi kdo razpravljati o osnutku? (Nihče.)

Ker ne želi nihče razpravljati, predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o matičnih knjigah, z osnutkom zakona se sprejme.

2. Predlog zakona naj pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Predlaga kdo kakšno dopolnitev k predlaganemu sklepu? (Nihče.)

Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predloženi sklep.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika je predložila Komisija za pravo sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Obravnavali so ga Odbor za družbenopolitični sistem, Odbor za družbeno-ekonomske odnose, Zakonodajno-pravna komisija, Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve, Komisija za narodnosti in Komisija za pravosodje.

Danes smo prejeli mnenja in pripombe Sveta za družbenopolitični sistem pri Predsedstvu Republiške konference SZDL in pripombe Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo.

Uvodno besedo bo imel tovariš Ludvik Golob, podpredsednik Skupščine SR Slovenije in predsednik Komisije za pripravo sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije. Besedo ima tovariš Ludvik Golob.

Ludvik Golob: Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije je pripravljen na podlagi informacije o uveljavljanju metod in načinov dela Skupščine SR Slovenije, njenih zborov in delovnih teles ter sklepov, s katerimi so zbori skupščine sprejeli navedeno informacijo.

Namen informacije je bil, da opredeli nekatere nove oblike dela, ki so se že uveljavile v Skupščini SR Slovenije oziroma, da da izhodišča za izboljšanje dosedanjih metod in načinov dela.

Ker je vsekakor potrebno nekatere pozitivne izkušnje pri delu skupščine, ki so se že uveljavile v praksi, tudi formalno-pravno urediti, zahtevajo navedeni sklepi tudi ustrezne spremembe in dopolnitve poslovnika skupščine.

Spremenjeni in dopolnjeni poslovnik naj tako čimbolj omogoči uporabo teh preizkušenih pozitivnih metod. Da pa bodo metode in postopki skupščinskega dela res dobili novo kvaliteto, je tudi nujno, da se iz določb poslovnika, ki urejajo te metode in postopke, izločijo vse tiste preveč toge in zgolj formalne določbe, ki so se v praksi pokazale brez pomena in ki samo zmanjšujejo učinkovitost dela skupščine.

Zato je bilo glavno vodilo pri pripravi osnutka sprememb in dopolnitev poslovnika skupščine spremeniti in dopolniti poslovnik tako, da bodo njegove določbe omogočale čim večjo elastičnost in fleksibilnost v delu skupščine. Širša pojasnila glede bistvenih sprememb pa so že dana v obrazložitvi k osnut-

ku poslovnika. Zato bom dal le kratek povzetek bistvenih sprememb, ki se predlagajo.

1. Predložene spremembe bistveno posegajo v tiste določbe poslovnika, ki urejajo enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike z zbori Skupščine SR Slovenije. Predloženi sta dve možni rešitvi glede na sedanje določbe poslovnika, ki zavzemajo pristojnost skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike iz posameznih sistemskih predpisov, kar ne ustreza ustavni opredelitvi funkcije teh skupščin.

Poleg predlaganih sprememb, po katerih naj bi se pri naštevanju posameznih pristojnosti skupščin samoupravnih interesnih skupnosti izhajalo iz opredelitve teh pristojnosti za posamezna zbora oziroma skupščine kot celoto, je treba zlasti opozoriti na variantni predlog.

Po varianti se v poslovníku določbe, ki urejajo enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike s pristojnimi zbori skupščine, črtajo, zbori skupščine pa neposredno na podlagi prvega odstavka 343. člena ustave SR Slovenije v programu dela določijo, katere zakone in druge splošne akte bo v obdobju, za katero je sprejet program dela, posamezna skupščina samoupravne interesne skupnosti za območje republike sprejela enakopravno z Zborom združenega dela in Zborom občin Skupščine SR Slovenije.

To pomeni, da navedena varianta daje poseben poudarek funkciji programiranja, ki nedvomno pomeni eno izmed najpomembnejših vprašanj v delu skupščine. V zvezi s tem je treba povedati, da ta osnutek uveljavlja kot temeljna načela pri programiranju dela skupščine načelo demokratičnosti, odprtosti in usklajenosti z vsemi preostalimi subjekti, ki se vključujejo v skupščinsko odločanje.

Programiranje torej v bistvu pomeni povezovanje in usklajevanje vseh subjektivnih sil pri uresničevanju konkretnih vprašanj. Če bi namreč enakopravno odločanje skupščin SIS za območje republike s pristojnimi zbori skupščine potekalo neposredno na podlagi navedene ustavne določbe, bi to zahtevalo poglobljeno ocenjevanje zadev, o katerih naj bi enakopravno soodločale posamezne skupščine samoupravnih interesnih skupnosti in večjo fleksibilnost v medsebojnem sodelovanju skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike s Skupščino SR Slovenije pri programiranju dela.

Nadaljnje spremembe se nanašajo na eno izmed osrednjih vprašanj pri delu skupščine, in sicer na programiranje dela. Poleg programa dela skupščine naj bi se v bodoče opredeljeval program družbenopolitične aktivnosti vseh družbenih dejavnikov v republiki, ki bi pomenil tudi spremembo v načinu nastajanja, usklajevanja in sprejemanja programa. Kajti, doslej je bil program skupščine predvsem akt skupščine, h kateremu dajejo zainteresirani svoje predloge. S tem v zvezi naj bi se v bodoče podrobneje opredeljeval tudi periodični delovni načrt.

Precej sprememb je predloženih tudi v zvezi z zakonodajnim postopkom. Tako naj bi v bodoče o zahtevah za izdajo zakona, ki jih vložijo samoupravne organizacije in skupnosti, društva in občani, dokončno odločil pristojni zbor.

Nadalje so predlagane spremembe v zvezi s postopanjem s predlogom za izdajo zakona. Predložena je uvedba instituta umika predloga za izdajo zakona, zakonskega osnutka in zakonskega predloga ter instituta skrajšanega postopka za sprejemanje zakonov.

Pomembne so tudi spremembe, ki se nanašajo na predsedstvo skupščine, ki poudarjajo, da le-to ni organ, ampak metoda, oblika in način dela zborov.

Glede delovnih teles skupščine in zborov sta predlagani dve bistveni spremembi. Po prvi naj bi dobila dosti večji pomen kot doslej delovna telesa, ki se oblikujejo za proučitev posamezne zadeve, to je začasna delovna telesa, po drugi predlagani spremembi pa naj bi se v vsaki fazi zakonodajnega postopka uveljavil dvofazni postopek obravnavanja gradiv, ki so posebnega pomena za samoupravne organizacije in skupnosti oziroma, ki se nanašajo na bistvena sistemska in razvojna vprašanja.

Poenostavil naj bi se tudi postopek glede postavljanja delegatskih vprašanj. Po drugi strani pa naj bi bil v bodoče v poslovniku urejen postopek ravnanja s pobudami in predlogi delegatov.

Opozoriti pa je treba tudi na predloženo novo poglavje, s katerim naj bi se uredilo delo skupščine v izrednih razmerah, v neposredni vojni nevarnosti in v vojni.

Bistvo teh določb je, da skupščina tudi v navedenih razmerah nadaljuje z delom.

Z osnutkom je predloženo, da se v poslovniku črtajo določbe o sodelovanju skupščine z organizacijami združenega dela in drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi, z občinskimi skupščinami in skupščinami skupnosti občin kot posebnih družbenopolitičnih skupnosti ter z družbenopolitičnimi organizacijami. Navedeni subjekti se namreč vključujejo v delo skupščine že prek institucij delegatskega sistema. Nobenih zadržkov pa ni, čeprav poslovnik drugih oblik sodelovanja z navedenimi subjekti ne bi urejal, da se določene oblike sodelovanja izven institucij delegatskega sistema sprotno dogovarjajo, kadar se v posameznih konkretnih primerih tako sodelovanje pokaže kot potrebno. S poslovníkom tudi ni mogoče v naprej predvideti in natanko urejati vseh možnih oblik sodelovanja skupščine z drugimi družbenimi subjekti in to tudi ni potrebno, če uporabljamo splošna načela, na katerih temelji poslovnik in ki so opredeljena v njegovih splošnih določbah.

Predsedstvo skupščine. V osnutku je bistveno drugače opredeljena tudi funkcija predsedstva skupščine. Predlagane spremembe izhajajo iz ideje, da je predsedstvo skupno telo zborov, katerega naloga je uresničevati njihove skupne naloge. Bistveni pomen sprememb pa je v tem, da predsedstvo ni organ, tako kot ni organ odbor zborov ali komisija zborov, ampak metoda, oblika in način dela. Na ta način zamišljeno predsedstvo pa ne potrebuje določb o delu na sejah, o svojem lastnem poslovníku in o organiziranju in pripravljanju sej. Zato je v osnutku predloženo, da se te določbe črtajo.

Delegatsko obveščanje. Glede delegatskega obveščanja v osnutku niso predložene nobene večje spremembe, čeprav je kvalitetno obveščanje delegacij in širše javnosti sploh eden izmed osnovnih pogojev za uspešno funkcioniranje delegatskega sistema. Tudi vprašanja obveščanja ni mogoče in ni potrebno v vseh podrobnostih zajeti z določbami poslovníka, kajti leto mora biti predmet nenehnega angažiranja skupščine in vseh preostalih dejavnikov. Na tem mestu je treba zlasti poudariti, da temelj delovanja delegatskega sistema predstavljajo oblike neposrednega komuniciranja med delegacijami in skupščinami, medtem ko so posredne oblike obveščanja prek delegatskih glasil in sredstev javnega obveščanja le pripomoček za delo, kajti nobena še tako kvalitetna oblika posrednega obveščanja ne more nadomestiti neposredno komunikacijo, torej povratnega obveščanja delegatov v delegatski bazi.

Zbori in njihovo delovno področje. Osnutek seveda ni mogel poseči v tiste določbe poslovnika, ki so povzete iz ustave SR Slovenije. V zvezi s tem je zlasti sporno vprašanje pristojnosti posameznih zborov. Glede Zbora združenega dela se postavlja vprašanje, ali sta njegova pristojnost in delovno področje zasnovana tako, da dajeta vodilno vlogo združenemu delu v celotnem sistemu družbenega odločanja. V praksi se pojavljajo problemi, na primer, pri izvajanju tiste ustavne določbe, po kateri odločitev o izločitvi dela dohodka za skupne in splošne družbene potrebe ne more biti sprejeta, če je ne sprejme Zbor združenega dela. Vendar pa so pogostokrat njegove pristojnosti enake kot pri drugih zborih. Zato se postavlja vprašanje, ali ne bi moral imeti Zbor združenega dela več samostojnih pristojnosti, zlasti glede odločanja o posegih v dohodek organizacij združenega dela.

Nekatere dileme so tudi pri Družbenopolitičnem zboru. Program dela le-tega namreč obsega še vedno pretežno zakonodajno dejavnost, zaradi česar je seveda manj možnosti za obravnavo aktualnih političnih vprašanj. Težišče dela zbora pa bi se vsekakor moralo prenesti s pretežno normativne dejavnosti na spremljanje uresničevanja določene politike, stališč, smernic in predvsem tistih predpisov in drugih aktov, h katerim je zbor sprejel stališča.

Tudi pri delu Zbora občin je praksa ubrala pot, ki je sporna. Tako se tudi za delegiranje v Zbor občin iz povsem praktičnih razlogov ustanavljajo skupine delegatov, medtem ko je zakon o volitvah in delegiranju v skupščine opredelil skupine delegatov kot obliko delegiranja le za Zbor združenega dela.

Komisija se zaveda, da so še številna odprta vprašanja glede metod in načinov dela. Nekatere bo mogoče natančneje opredeliti in konkretizirati v poslovnikih zborov. Vsekakor pa je bistvo poslovnika v njegovih načelnih usmeritvah, kajti vseh vprašanj in dilem, ki jih sproti poraja uresničevanje delegatskega in skupščinskega sistema, ni mogoče normirati. To se je pokazalo tudi pri obravnavi pripomb, predlogov in stališč k osnutku, ki so jih oblikovala na svojih sejah delovna telesa Skupščine SR Slovenije in ki so vam predložena. Oblikovali so jih: Predsedstvo SR Slovenije, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in nekateri drugi organi in skupnosti, ki jih je komisija obravnavala pred današnjimi sejami zborov.

Komisija je ugotovila, da je v dosedanjih razpravah o osnutku izražena načelna podpora usmeritvam in najpomembnejšim rešitvam, ki jih na podlagi navedene informacije in sklepov, s katerimi je bila sprejeta, vsebuje osnutek.

Predlogi, pripombe in opredelitve, posredovane komisiji, v glavnem opozarjajo na nejasnosti in nedorečenosti posameznih opredelitev, predlagajo dopolnitve predloženih sprememb in se opredeljujejo do variantnih predlogov.

Komisija želi zlasti opozoriti na dve vprašanji, ki jima je bilo v razpravah v navedenih telesih namenjeno največ pozornosti.

1. Glede vprašanja poslovniškega urejanja enakopravnega odločanja skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike s področja družbenih dejavnosti s pristojnimi zbori skupščine.

V dosednji razpravi so se delovna telesa v glavnem opredeljevala za variantni predlog, po katerem naj bi se določbe poslovnika, ki urejajo enakopravno odločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike s pristojnimi zbori skupščine, črtale in bi program dela skupščine neposredno na podlagi ustave in zakonske ureditve določal, katere zakone in druge splošne akte bi posamezna skupščina samoupravne interesne skupnosti sprejemala skupaj s pristojnimi zbori skupščine.

Izražena pa so bila tudi mnenja, da se v poslovniku naštejejo posamezne pristojnosti skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za območje republike, poleg tega pa tudi mnenje Zakonodajno-pravne komisije, ki omenja tudi možnost kombinacije obeh možnosti, ki poleg navedene pristojnosti pri enakopravnem odločanju daje tudi poudarek funkciji programiranja dela v zvezi s tem. Komisija bo ob pripravi predloga sprejela rešitev na podlagi razprave na sejah zborov.

2. V dosedanjih razpravah so se delovna telesa glede rokov za pošiljanje gradiv pretežno opredeljevala za variantni predlog, torej za daljše roke pošiljanja gradiv, in sicer za temeljni rok 45 dni in rok 60 dni za gradiva, ki so posebnega pomena za samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične organizacije in druge družbene organizacije in ki se nanašajo na bistvena sistemska in razvojna vprašanja in ki bistveno vplivajo na pravice in obveznosti delovnih ljudi in občanov.

Zaradi pomembnosti tega vprašanja, na kar so že večkrat opozarjali delegati in delegacije, komisija želi, da se delegati v zborih opredelijo do tega vprašanja.

Poleg tega komisija opozarja še na eno pomembno vprašanje, na katerega delegati že dalj časa opozarjajo, in sicer na problem skupščinskih gradiv. V zvezi s tem sta bila sprožena dva problema.

Prvi problem se nanaša na način ravnanja z gradivi, ki veljajo za državno tajnost ali za zaupna gradiva. Delegati v delovnih telesih skupščine so izrecno opozorili, da bi moralo biti čim manj gradiv, ki so označena kot državna tajnost ali kot zaupna. Pri tem je treba opozoriti, da večino gradiv, ki so označena kot zaupna, predstavljajo zvezna gradiva, na kar poslovnik Skupščine SR Slovenije ne more vplivati. Ker pa to vprašanje vsekakor ostaja odprto in zahteva konkretno proučitev in ureditev tako postopka ravnanja s temi gradivi kot tudi njihovega razglašanja za zaupna, bo treba o tem vprašanju sprožiti razpravo v Skupščini SFRJ.

Drugi problem, na katerega je bilo na seji komisije izrecno opozorjeno, se nanaša na način pošiljanja skupščinskih gradiv. Izrecno je bilo opozorjeno, da je treba proučiti možnost, po kateri bi se vsa osnovna gradiva za posamezne seje zbora objavila v »Poročevalcu« v povzetkih. Čeprav bi dosledno izvajanje takšnega načina posredovanja gradiv zahtevalo v dosednji praksi dela skupščine zahtevne premike, bi bilo treba proučiti možnost, da bi se v zvezi s tem vprašanjem dodatno opredelile vsaj nekatere obveznosti skupščine.

Komisija bo vse pripombe in predloge skušala ustrezno vključiti v besedilo predloga sprememb in dopolnitev poslovnika v skladu z razpravo in odločitvijo v zborih.

Komisija bo pri določanju besedila predloga upoštevala tudi amandmaje k ustavi SR Slovenije, o katerih bo skupščina odločala v prihodnjih dveh mesecih.

Komisija predlaga zborom skupščine, da sprejmejo osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika in hkrati še enkrat opozarja na tisti dve določbi, pri katerih sta predlagani variantni rešitvi in predlaga, da bi se zbor do teh vprašanj tudi konkretno opredelil. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Golob. Želi razpravljati kdo od predstavnikov delovnih teles? (Ne želi.) Želi kdo drug razpravljati o

osnutku sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije? (Da.) Besedo ima tovariš Vito Habjan.

Vito Habjan: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Mislim, da poslovnik razrešuje številna odprta vprašanja ter konkretizira tiste sklepe, ki so bili sprejeti ob obravnavanju informacije v skupščini.

Sam pa bi predvsem opozoril na štiri vprašanja.

1. V dopolnitvi k 18. členu je navedeno, da Republiška konferenca SZDL opravlja funkcijo konference delegacij. Na to vprašanje opozarjam zato, ker je bilo o tem že veliko razprav. V osnutku dopolnitev statuta Socialistične zveze, ki je v javni razpravi in ki še poteka, čeprav se je sicer formalno že zaključila, smo uporabili v razmerju do Družbenopolitičnega zbora izraz: »skupna delegacija«. Ker so bili nekateri očitki in opozorila, da se »konferenca delegacij« vendarle nanaša na povsem drugo razmerje v delegatskem sistemu, smo se temu izrazu želeli izogniti. Prihaja pa v zvezi s tem do druge težave, ki je v tem, da vemo, da se z izrazom »skupna delegacija« v našem volilnem sistemu opredeljujejo druge vrste povezav delegacij, to je v tistih majhnih organizacijah, kjer imajo enega ali dva zaposlena in se pravzaprav fizično združujejo v skupno delegacijo, kjer se prvič in zadnjič, to pomeni, da ni nobenega predhodnega stališča baze, oblikujejo stališča te razširjene delegacije. Seveda pri tem ne gre za primer, ko bi praviloma Sindikati, Zveza komunistov in Zveza socialistične mladine morali imeti oblikovano svoje stališče v ustreznih organih, ki po ustavi predstavljajo delegacijo.

Mislim, da se bomo morali k temu vprašanju še vrniti predvsem ob razpravi o statutu Socialistične zveze, tako da bomo to še enkrat proučili in približali vsebini statuta.

2. V zvezi z dopolnitvami k 99. členu in 149. b členu menim, da so sedaj te rešitve boljše oziroma vsaj ugodnejše od sedanjih, ker se podaljšujejo roki za obravnavo posameznih vprašanj. Mislim pa, da bi v tem primeru bistveno bolj ustrezali roki, ki so zapisani v varianti, kar pomeni, da se v prvem odstavku 99. člena rok 30 dni nadomesti z rokom najmanj 45 dni in v novem drugem odstavku rok 40 s 60 dni. Gre namreč za naslednji problem. Po 149. členu naj bi se razprave v delegacijah in skupinah delegatov praviloma končale 15 dni pred dnevom, določenim za seje zborov.

Če primerjamo te roke, pridemo do tega, da bi se v normalnih razmerah pustilo delegacijam, konferencam delegacij, skupinam delegatov, Socialistični zvezi, Sindikatom in drugim družbenopolitičnim organizacijam 15 dni za obravnavo, za kar mislim, da ni realno. Razumljiv je sicer končni rok, ki je namenjen temu, da se strnejo stališča, da se do teh stališč oblikujejo delovna mnenja, strokovne obrazložitve in tako dalje. Če pa to dvoje povežemo, lahko ugotovimo, da je v položaju, v katerem se bodo našle delegacije in delegatska telesa, to bistveno slabše od sedanje rešitve. Zato bi se zavzel za variantni predlog, ker se mi zdi, da bo brez tega zelo težko zagotoviti kakršnokoli široko in vsebinsko razpravo.

3. V 150. členu je določeno, da razen o skupnih stališčih, ki jih oblikuje delovno telo, to delovno telo poroča zborom tudi o stališčih, mnenjih, pripombah in predlogih, ki na njegovi seji niso dobili večinske podpore. Mislim, da je to smiselno in prav. Mislim pa, da je začetno besedilo stavka »predvsem izhajajoč iz splošnih družbenih interesov in potreb in upoštevajoč predloge, mnenja in stališča Družbenopolitičnega zbora« treba drugače formulirati, ker se

odbori in njihovi predsedniki najdejo v precej težkem položaju, ko morajo ocenjevati splošne družbene potrebe.

4. Četrto mnenje se nanaša na 277. člen. O tem je tudi razpravljal na svoji seji Svet za družbenopolitični sistem, ki je menil, da je sedanja ureditev, ko delegat s podporo devetih delegatov lahko predloži amandma do konca procedure, ostanek parlamentarne procedure. Novi sistem, ko lahko predloži amandma je deset dni pred sejo zбора, po tem pa ne več, pa naj bi bil bolj samoupraven in socialističen.

Problem je predvsem v tem, da se niti prej niti sedaj ne razume položaj delegata. Menim, da pri vložitvi amandmaja ni treba delegata šteti za posameznika, ki si na seji zбора izmisli določen amandma, ampak ga je treba šteti za posameznika, vpetega v celoto odnosov v delegatskem sistemu. Zato menim, da bi bilo treba v tem členu jasno zapisati, da tudi po 10-dnevnem roku lahko delegat brez preostalih devetih delegatov vloži amandma, če vloži ta amandma v imenu svoje delegacije, ki se je v zvezi s tem posvetovala tudi z drugimi delegacijami, kar pomeni predvsem novo kvaliteto. Opira se torej na tisto delegatsko samoupravno strukturo, iz katere izhaja. Ta ga kvalificira, da lahko tudi kasneje vloži tak amandma ne pa, da se pojmuje, kot da moti delo delegatskega telesa skupščine ali kaj podobnega.

Zato bi morali ta štiri vprašanja še proučiti. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Habjan. Kdo še želi razpravljati? Besedo ima tovariš Ludvik Golob.

Ludvik Golob: Omenil bi le problem rokov. Vse to, o čemer je razpravljal tovariš Habjan, je bilo prisotno v razpravi v komisiji. O tem smo razpravljali zelo dolgo. Mislim, da je prav, da se ponovno o tem problemu razpravlja v komisiji.

Osnovno izhodišče za to rešitev je bilo, da morajo biti vsi amandmaji in predlogi posredovani pred sejo zбора vsem delegacijam, da se lahko posvetujejo in sprejmejo stališča do končne opredelitve. O amandmaju, ki je vložen na sami seji, so lahko razpravljali v tistih delegacijah, iz katerih prihaja delegat, pa tudi v konferencah delegacij. Vendar pa vsi drugi delegati niso opravili razprav o njem in je vprašljivo, če ustreza tak postopek naravi delegatskih odnosov. V osnutku je določena izjema, da se morajo delegati v zboru odločiti, ali bodo amandma obravnavali ali ne. Sicer se bo morala v takih primerih seja zбора podaljšati.

Skušali bomo to ponovno obravnavati in dati širšo obrazložitev predložene rešitve, kolikor ne bomo mogli sprejeti te pobude. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Golob. Želi še kdo besedo? (Nihče.)

V zvezi s to točko dnevnega reda predlagam naslednji sklep:

1. Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije se sprejme.

2. Predlog sprememb in dopolnitev poslovnika naj pripravi Komisija za pravico sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga sprememb in dopolnitev poslovnika naj komisija upošteva predloge, mnenja in pripombe, dane v poročilih delovnih teles, v razpravi na sejah zborov, mnenja Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, Re-

publiškega sekretariata za ljudsko obrambo in mnenja in pripombe Sveta za družbenopolitični sistem pri Republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Predlaga kdo dopolnitev tega sklepa? (Nihče.) Potem dajem sklep na glasovanje. Kdor je za sklep, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel sklep k osnutku sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

1. Predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Predlog odloka je predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Izvršni svet se s predlogom odloka strinja.

Želi kdo besedo? (Nihče.)

Predlog odloka dajem na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

S tem so bili v tem zboru za delegate na tem kongresu izvoljeni naslednji tovariši: Jože Globačnik, Milan Kučan in Emil Tomažič.

2. Predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj.

Tudi ta predlog odloka je predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Izvršni svet se s predlogom odloka strinja.

Želi kdo razpravljati o predlogu odloka? (Nihče.)

Dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj.

S tem so bili v tem zboru izvoljeni naslednji tovariši: Franc Kimovec-Žiga, Franc Šetinc in dr. Anton Vratuša.

3. Predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o izvajanju resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 in resolucije o izvajanju družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982.

Sklep je predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Danes ste ga prejeli na klop.

Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog sklepa.

S tem so v Družbenopolitičnem zboru imenovani: za vodjo skupine tovariš Jože Globačnik, za člane pa Marko Bulc, Silvo Gorenc, Miha Košak, Tone Krašovec, Vilma Manček, Miroslav Samardžija, Franc Štrakl, Emil Šuštar, Emil Tomažič, Ivan Zelenšek in Mirko Žlender.

4. Predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za pripravo in spremljanje obravnave osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev.

Predložila ga je Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Želi kdo razpravljati o tem sklepu? (Nihče.)

Sklep dajem na glasovanje. Kdor je za sklep, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

S tem so v skupino imenovani naslednji delegati: za vodjo skupine Emil Tomažič, za člane pa Jože Globačnik, Boris Kralj, Vili Pahor, Emil Šuštar in Tina Tomlje.

5. Predlog sklepa o imenovanju skupne delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o pravni pomoči.

Predložila ga je Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve. Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o pravni pomoči.

S tem so v skupino imenovani: za vodjo skupine Ludvik Golob, za člane pa Ivo Bernard, Miro Gošnik, Mitja Horvat, Vili Pahor in Igor Ponikvar.

6. Predlog sklepa o razrešitvi in imenovanju vodje in člana skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti za območje republike.

Tudi predlog tega sklepa je predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve.

Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog sklepa o razrešitvi in imenovanju vodje in člana skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statutov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti za območje republike. S tem sta bila v Družbenopolitičnem zboru razrešena Peter Toš, dolžnosti vodje skupine, in Jože Marolt, dolžnosti člana skupine, ter imenovana Jože Marolt, za vodjo skupine, in Vili Vin-diš, za člana skupine.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Na delegatsko vprašanje tovariša Viktorja Stoparja, ki ga je postavil na 49. seji Družbenopolitičnega zbora, bo odgovoril tovariš Boris Muževič, sekretar Tiskovnega sveta pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije. Besedo ima tovariš Boris Muževič.

B o r i s M u ž e v i č : Na vprašanje bom skušal čimkrajše odgovoriti.

Najprej bi rad rekel, da je delegatsko vprašanje tovariša Stoparja na nek način retorično vprašanje, ki je povezano z usmeritvami, ki so bile v zadnjem času potrjene tako na seji Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, kot tudi na seji Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije ter nazadnje na seji Tiskovnega sveta.

Ker je bilo to vprašanje naslovljeno na Tiskovni svet pri Republiški konferenci SZDL Slovenije, lahko ugotovimo, da je prišlo na pravi naslov. Hkrati pa menim, da to ni edini naslov za odgovore na taka vprašanja, posebej ne v

tistem delu, ki se nanaša na strokovno odgovornost in druge vrste odgovornosti, posebno v zvezi z viri informacij, ki pa se začnejo pri temeljnih organizacijah združenega dela in nadaljujejo z organiziranostjo družbe na vseh ravneh, do zvezne ravni.

Socialistična zveza delovnega ljudstva je zanesljivo odgovorna za vprašanja razvoja celotnega sistema informiranja in s tem tudi za vprašanje odgovornosti tako virov informacij kot tudi sredstev javnega obveščanja, in sicer na več načinov. Prvič, na ta način, da se pojavlja kot dejavnik podružbljanja celotnega področja javnega obveščanja. Drugič pa s tem, da se pojavlja kot ustanovitelj posameznih sredstev javnega obveščanja. Tendenca je, da bi bila ustanovitelj dejansko vseh sredstev javnega obveščanja. Tretjič, kot usmerjevalec in koordinator na področju kadrovske politike pri javnem obveščanju in nenazadnje kot koordinator politične akcije pri usklajevanju tudi strokovnih in normativnih vprašanj s tega področja.

Mislim, da Socialistična zveza v zadnjih dveh letih, posebej, ko gre za pripravljanje novih zakonov na zvezni ravni o skupnih temeljnih družbenega sistema obveščanja in na republiški ravni v pripravah na spremembe in dopolnitve sedanjega zakona o javnem obveščanju, ustrezno opravlja svoje naloge.

Tisti drugi del, zaradi česar sem rekel, da je tudi Socialistična zveza za to odgovorna, pa je vprašanje obveznosti, ki jih imata v svojem delokrogu tako Republiški komite za informiranje kot tudi Sindikat pri vprašanih normativnega urejanja pravic in obveznosti nosilcev obveščanja v organizacijah združenega dela.

V Socialistični zvezi smo v Tiskovnem svetu že 20. marca tega leta, nekaj dni potem ko je Tanjug dal skrivnostno novico z obrazložitvijo, da jo je treba na neopaznem mestu objaviti v časopisih in drugje o dogajanju na Kosovu, dali ostro oceno takega načina obveščanja.

Kasneje smo prejeli tudi delegatsko vprašanje, tako da smo o samem vprašanju razpravljali 15. aprila tega leta hkrati z razpravo o našem rednem delu na področju podružbljanja javnega obveščanja in med drugim ocenili, da se to delegatsko vprašanje nanaša na celotno informativno-propagandno dejavnost v Jugoslaviji in v Sloveniji, na pogoje, v katerih delujejo sredstva javnega obveščanja kot del političnega sistema socialistične demokracije in na funkcije, ki jih imajo sredstva javnega obveščanja v njem. Že takrat smo dejali, da je ugotovitev številnih razprav, ki smo jih imeli v zadnjem letu in pol prav na to temo, v tem, da informativno-propagandna dejavnost ni zadovoljiva, da vse pre pogosto ne uspevamo delovnih ljudi in občanov pravočasno obveščati o številnih pomembnih dogodkih, zaradi česar prihaja do enostranskih, alarmantnih in podobnih govoric, da informiranje delovnih ljudi o dogajanjih pri nas iz tujih virov že samo po sebi, ne glede na propagandno usmerjenost teh virov, povzroča določeno vznemirjenost in reakcijo med bralci, poslušalci in gledalci.

To je del odgovora, ki smo ga poslali zboru.

Nazadnje pa smo na podlagi sklepa na tej seji Tiskovnega sveta o teh vprašanih razpravljali še 21. maja tega leta in sprejeli ugotovitve in stališča, ki so napisana na treh straneh. Vsega tega ne bi bral, ker bi bilo tega preveč. Prebral bom le eno izmed ugotovitev in sicer v bistvu kot odgovor na delegatsko vprašanje:

Temeljna pravica do pravočasne, vsestranske in popolne obveščenosti je ustrezno opredeljena v ustavi in v drugih normativnih aktih, v praksi pa se

pri izvajanju tega ustavnega načela pogosto srečujemo z birokratskimi in tehnokratskimi odpori tako na zvezni, republiški in pokrajinski ter občinski ravni kot tudi v organizacijah združenega dela.

Mislím, da ta del odgovora daje tudi jasno usmeritev, prvič, kdo vse je odgovoren za razpravljanje in preseganje konfliktnih situacij, ki nastajajo ob zapiranju informacij, in drugič, kako naj se Socialistična zveza pri tem obnaša.

Dogovorili smo se, da bomo na podlagi teh ugotovitev in stališč razpravljali tudi v Predsedstvu republiške konference Socialistične zveze, pred tem pa bi v Sloveniji organizirali strokovno razpravo, v okviru katere bi obravnavali konkretne primere zapiranja informacij, v kateri bi sodelovali nosilci informacij, od organizacij združenega dela do organov na republiški ravni, posebej Republiški komite za informiranje in Socialistična zveza, po drugi strani pa tudi Društvo novinarjev Slovenije, ki se najbolj neposredno ukvarja s posledicami in ki je javna podoba posledic takega načina obnašanja nosilcev virov informiranja v družbi.

V tem trenutku lahko le na tak način ugotovim, kaj je Socialistična zveza doslej naredila in kaj bo še naredila pri reševanju teh vprašanj.

Ob tem bi vas le spomnil, da, ko smo v 70. letih razpravljali o ustavnih amandmajih, ko je šlo za toliko različnih stališč in mnenj o posameznih formulacijah ustavnih amandmajev, so takrat bili novinarji prisotni v vseh fazah pripravljanja gradiv in so lahko v zadnji fazi, ob sprejemanju predloga amandmajev strokovno in analitično ter na ustrezen način v okviru političnega sistema tudi informirali javnost in komentirali vse te amandmaje.

Mislím, da ta primer kaže, da lahko tudi v sedanjih razmerah na enak način postavimo mejo med tem, kaj je svoboda, in tem, kaj je odgovornost pri informiranju javnosti, ki pa se začne z informiranostjo samih novinarjev.

Toliko o tem. To bi bil tudi odgovor na postavljeno vprašanje. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Tovariš Stopar, si zadovoljen z odgovorom? Besedo ima tovariš Viktor Stopar.

Viktor Stopar: Zadovoljen sem z odgovorom, ki ga je dala Socialistična zveza, kljub temu pa bi želel spregovoriti o nečem, kar me moti.

Najprej bi se opravičil, ker bi lahko bila ta informacija posredovana delegatom na prejšnji seji zbora, na kateri nisem bil navzoč in zaradi tega ni bila uvrščena na dnevni red.

Moti me to, da je tisk o tem molčal, šele po desetih dneh pa je v drugačni obliki objavil informacijo o teh dogodkih. To pomeni, da je kljub vsemu javnemu obveščanju tisk 10 dni molčal. Osebnó me ne bi nič motilo, če o tem ne bi bilo objavljeno v tisku ničesar, ampak moti me to, da je bilo to objavljeno po desetih dneh. Zakaj ne takoj? Ali pa sploh ne bi objavljali ničesar!

Drugo, na kar bi hotel posebej opozoriti, pa se ne nanaša na moje vprašanje. To vprašanje zasledim vsak dan ob svojem delu v osnovnih organizacijah Zveze komunistov, Socialistične zveze, v krajevnih skupnostih, na občnih zborih Zveze borcev in tako naprej. Zato menim tudi, če sem javno postavil vprašanje, da je treba nanj tudi javno odgovoriti. V šali sem, v odmoru potem, ko sem postavil to vprašanje, rekel tovarišu Prosenču, ki me je vprašal, kdaj želim odgovor, da ga sploh ne želim, da pa je treba odgovor objaviti v sredstvih javnega obveščanja. Sedaj, tudi če ta odgovor ne bo objavljen, me osebnó nič ne moti. To bo zame le dokaz, da na tem področju eno govorimo, drugo pa

delamo; da uporabljamo velike besede, ko govorimo o objavljanju, kljub temu pa še vedno doživljamo, da se poročila o določenih dogodkih ne objavljajo, čeprav že ves svet govori o njih.

Zato menim, da je treba resno pristopiti k reševanju tega vprašanja, ker to ni nekakšno stransko vprašanje. Sicer je bilo to takrat okvalificirano kot pobuda, danes pa je bilo okvalificirano kot vprašanje. Dano mi je bilo v vednost, da vprašanje ni ravno dobro postavljeno. Moram se opravičiti. Nisem niti pravnik niti slavist, ampak ključavničar in družbenopolitični delavec in zato verjetno moje vejice in pike, pa morda še kakšna beseda ne stojijo tam, kjer bi morale. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Stopar.

Želi še kdo postaviti delegatsko vprašanje ali dati kakšno pobudo? (Nihče.)

V zvezi z danim odgovorom v pismu Tiskovnega sveta naj povem, da bomo ta odgovor poslali vsem delegatom. Danes ga nismo razmnožili, ker smo ga ravnokar prejeli.

Ker ne želi nihče več postaviti vprašanja, je ta točka dnevnega reda končana in s tem tudi seja Družbenopolitičnega zbora.

(Seja zbora je bila zaključena ob 12.05.)

53. seja

(10. junija 1981)

Predsedovala: Tina Tomlje,
predsednica Družbenopolitičnega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednica Tina Tomlje: Pričenjam 53. sejo Družbenopolitičnega zbora.

Za današnjo sejo so se opravičili naslednji tovariši: Marko Bulc, Humbert Gačnik, Radislav Štefan Klanjšček, Rudi Kropivnik, Majda Naglost, Zoran Polič, Emil Šuštar, Igor Uršič in Janko Ževart.

Za sejo predlagam eno in edino točko dnevnega reda:

— osnutek resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Predlaga kdo kakšno dopolnitev dnevnega reda? (Ne.) Če ne predlaga nihče, potem ugotavljam, da je dnevni red seje potrjen.

V dogovoru s predsednikom Zbora združenega dela bomo na skupnem zasedanju poslušali uvodno besedo k osnutku resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, ki jo bo imel podpredsednik Skupščine SR Slovenije in član Republiškega koordinacijskega odbora za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije tovariš Jože Globačnik.

Na skupnem zasedanju bomo obravnavali tudi osnutek resolucije III. kongresa in sprejeli predlog mnenja, stališč in predlogov.

Prekinjam sejo zbora in vas vabim v veliko dvorano.

(Seja zbora je bila prekinjena ob 9.15 in se je nadaljevala na skupnem zasedanju z Zborom združenega dela ter je bila končana ob 14.20.)

54. seja

(24. junija 1981)

Predsedovala: Tina Tomlje,
predsednica Družbenopolitičnega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsednica Tina Tomlje: Tovarišice in tovariši delegati! Pričenjam 54. sejo Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Odsotnost z današnje seje so opravičili: Tone Krašovec, Stane Repar, Ciril Sitar, Viktor Stopar, Angelca Vrbnjak in Ivanka Vrhovčak.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga na podlagi drugega odstavka 250. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije združitev prve in druge faze obravnave predloga za izdajo zakona o spremembi zakona o samoupravnih sodiščih z osnutkom zakona.

Predlagam, da zbor z glasovanjem odloči o tem predlogu. Kdor je za predlog izvršnega sveta, da se združita obe fazi, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da se zbor strinja s predlogom predlagatelja glede združitve prvih dveh faz zakonodajnega postopka.

Enak postopek predlaga Izvršni svet v zvezi s spremembo zakona o prekrških. Kdor je za predlog Izvršnega sveta, da se hkrati obravnava in sprejema predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških z osnutkom zakona, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da se zbor strinja s predlogom izvršnega sveta.

Glede na to predlagam za današnjo sejo naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnikov 52 in 53. seje Družbenopolitičnega zbora,
2. amandmaji k ustavi SFR Jugoslavije,
3. ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije,

4. poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji,

5. predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja;

6. poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/1982,

7. informacija o uresničevanju zakona o pravni pomoči,

8. predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona,

9. predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona,

10. predlog periodičnega delovnega načrta Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981,

11. predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije,

12. predlogi in vprašanja delegatov.

Predlaga kdo kakšno spremembo ali dopolnitev dnevnega reda? (Nihče.) Ugotavljam, da se strinjate in da je s tem dnevni red soglasno sprejet.

Družbenopolitični zbor daje stališča po 72. členu poslovnika Skupščine in 19. členu poslovnika zbora k 9. točki dnevnega reda, to je k predlogu za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnikov 52. in 53. seje zbora.

Predlaga kdo kakšen popravek ali dopolnitev zapisnikov? (Nihče.) Ker ne predlaga nihče nobene spremembe ali dopolnitve, prosim, da z glasovanjem odobrite zapisnika. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor odobril zapisnika 52. in 53. seje zbora.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na amandmaje k ustavi SFR Jugoslavije.

Amandmaje je poslal v soglasje Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije. Amandmaje sta obravnavali Komisija za pripravo sprememb ustave SR Slovenije in Zakonodajno-pravna komisija.

Danes smo prejeli predlog odloka o soglasju k amandmajem k ustavi SFR Jugoslavije in poročilo Komisije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije k amandmajem k ustavi SFR Jugoslavije in k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev od I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije.

Besedo ima predstavnik Komisije Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije tovariš Savin Jogan. Prosim.

Savin Jogan: Tovarišice in tovariši delegati! Po dogovoru v komisiji bom prebral poročilo, ki ste ga sicer prejeli na klop.

Komisija Skupščine SR Slovenije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije je na seji dne 23. junija 1981 obravnavala amandmaje k ustavi SFR Jugoslavije in ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije.

Oba akta je Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije sprejel na seji 9. junija 1981 in ju predložil Skupščini SR Slovenije v soglasje na podlagi 402. člena ustave SFR Jugoslavije.

Komisija je ob obravnavi predloženih aktov ugotovila, da je besedilo amandmajev k ustavi SFRJ, kakor ga je sprejel Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije, oblikovano na podlagi osnutka amandmajev k ustavi SFR Jugoslavije, ki ga je Skupščina SR Slovenije obravnavala na sejah vseh zborov dne 25. marca tega leta in h kateremu je dala mnenje.

Komisija ugotavlja, da amandmaji k ustavi SFR Jugoslavije enotno urejajo vprašanja, ki pomenijo temelje političnega sistema v Jugoslaviji, hkrati pa ustrezno opredeljujejo načela, ki omogočajo socialističnim republikam in socialističnima avtonomnima pokrajinama, da znotraj enotnih temeljev političnega sistema Jugoslavije uredijo vprašanja, ki so predmet ustavnih sprememb s svojimi ustavami, statuti občin in zakoni, upoštevajoč pri tem svoje specifične razmere in potrebe.

Komisija ugotavlja, da ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije, kot ga je sprejel Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije, na ustrezen način ureja začetek uporabe posameznih določb amandmajev I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije in druga vprašanja, ki so v zvezi z uveljavitvijo ustavnih sprememb.

Iz navedenih razlogov predlaga komisija zborom Skupščine SR Slovenije, da dajo soglasje k amandmajem k ustavi SFR Jugoslavije in k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije in v ta namen sprejmejo predložena odloka o soglasju.

Komisija je pri tem ugotovila določeno neskladnost med slovenskim besedilom amandmajev k ustavi SFRJ in predlogom ustavnih amandmajev k ustavi SR Slovenije. V četrtem odstavku 1. točke amandmaja I. k ustavi SFRJ je namreč rečeno, da je »Vsak član kolektivnega organa dolžan ravnati po načelu delegatskega sistema«, v predlogu ustavnih amandmajev v ustavi SR Slovenije pa je na ustreznem mestu govor o »načelih«, to je v množini. Ker je bila ta beseda uporabljena v množinski obliki že v osnutku amandmajev k ustavi SFRJ in tudi v besedilu predloga, ki je bilo predloženo Zveznemu zboru Skupščine SFRJ, menimo, da gre za napako pri prepisovanju in da bi torej obdržali množinsko obliko, ker je to vsebinsko ustrežnejše.

Komisija predlaga, da Komisija Skupščine SFR Jugoslavije za ugotavljanje istovetnosti besedil v jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije odpravi to neskladje.

Predsednica Tina Tomlje: Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Nihče.) Ker ne želi nihče razpravljati o predlogu odloka, zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o soglasju k amandmajem k ustavi SFR Jugoslavije. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor sprejel predlog odloka o soglasju k amandmajem k ustavi SFR Jugoslavije.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije.

Ustavni zakon je predložil v soglasje Zvezni zbor Skupščine SFR Jugoslavije. Ustavni zakon sta obravnavali Komisija za pripravo sprememb ustave SR Slovenije in Zakonodajno-pravna komisija.

Danes smo prejeli predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev I. do VII. k ustavi SFRJ in poročilo Komisije za pripravo sprememb ustave SR Slovenije k amandmajem k ustavi SFRJ in k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev od I. do VII. k ustavi SFRJ.

Poročilo smo poslušali pri prejšnji točki dnevnega reda. Začenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in dajem na glasovanje predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog odloka o soglasju k ustavnemu zakonu za izvedbo amandmajev od I. do VII. k ustavi SFR Jugoslavije.

S predsednikoma preostalih dveh zborov smo se dogovorili, da bomo uvodno besedo k poročilu o uveljavljanju pravic narodnosti v Sloveniji poslušali na skupnem zasedanju. Zato prekinjam sejo Družbenopolitičnega zbora in prosim delegate, da se zberejo v veliki dvorani.

(Seja zbora je bila prekinjena ob 9.20 in se je nadaljevala ob 10.15.)

Predsednica Tina Tomlje: Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji.

Poročilo je predložila Komisija Skupščine SR Slovenije za narodnosti. Obravnavala pa sta ga Odbor za družbenopolitični sistem in Zakonodajno-pravna komisija.

Uvodno besedo smo pravkar poslušali na skupnem zasedanju. Danes smo prejeli tudi stališča Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze o tem vprašanju.

Predstavnik izvršnega sveta na seji zbora je tovariš Branko Čop, šef Urada za narodnosti v izvršnem svetu. K tej točki dnevnega reda smo povabili na sejo tudi predstavnike obeh narodnosti, in sicer Gregoria Benussija in Cesarino Smrekar, Elio Crollini in Žužano Bati-Konc. Upam, da vsi prisostvujejo seji? (Da.)

Želi besedo predstavnik Izvršnega sveta? (Ne želi.) Poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem? (Ne želi.) Poročevalec Zakonodajno-pravne komisije? (Ne želi.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Dino Pucer.

Dino Pucer: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo, ki je predmet današnje obravnave, je ponovno vzbudilo intenzivnejše razprave o položaju italijanske narodnosti, predvsem v Socialistični zvezi in seveda tudi v skupščinskih komisijah ter organizacijah pripadnikov italijanske narodnosti.

Osnovna ugotovitev vseh teh razprav je, da je poročilo skrbno pripravljeno in izraža dejansko stanje. Zato tudi v razpravah niso bile dane k poročilu bistvene pripombe, ampak je bilo izraženo, da se razprava o uresničevanju posebnih pravic italijanske narodnosti mora nadaljevati in da je treba sprotno reševati nastajajoče probleme.

Ugotovljeno je bilo, da je v obdobju, ki ga obravnava poročilo, storjen precejšen premik pri uresničevanju položaja in posebnih pravic pripadnikov italijanske narodnosti na obalnem območju, kar je izrednega družbenopolitičnega pomena, ki ga narekujejo značaj naše samoupravne socialistične družbe in naša razredna politika ter utrjevanje enakopravne skupnosti narodov in narodnosti Jugoslavije.

Napredna in demokratična narodnostna načela, sprejeta v ustavi in programu Zveze komunistov, uresničujemo v skladu z razvojem samoupravnih odnosov in delegatskega sistema ter s tem zagotavljamo enega izmed temeljnih pogojev za popolno enakopravnost in vsestranski razvoj pripadnikov italijanske narodnostne skupnosti. Zavedamo se, da je učinkovito reševanje gospodarskih in družbenih problemov ter jasno začrtana perspektiva razvoja Obale pogoj za reševanje vseh problemov in seveda še posebej specifičnih problemov pripadnikov italijanske narodnosti.

Kot odrpta družba uveljavljamo narodnostno skupnost na našem narodnostno mešanem obmejnem prostoru v vlogi aktivnega dejavnika z zblizevanjem dveh držav Italije in Jugoslavije in s tem prispevamo k uresničevanju helsinške klime miru in uresničevanju Osimskih sporazumov.

Zavedamo se odgovornosti subjektivnih sil, da na narodnostno mešanem območju ustvarjamo klimo in politično voljo za dosledno afirmacijo narodnosti in njenih vprašanj kot sestavnega dela razvijanja družbenoekonomskih odnosov in sožitja.

V tem obdobju so bili storjeni precejšnji premiki na področju vzgoje in izobraževanja pri uveljavljanju jezika okolja v vzgojno-varstvenih ustanovah in v šolah. Opazen je precejšen napredek na normativnem področju na ravni republike, Obalne skupnosti in občin, kar je rezultat široke družbene aktivnosti, ki je usmerjena v uresničevanje sprejetih načel.

Nekoliko počasneje pa se sprejemajo normativni akti v krajevnih skupnostih in v organizacijah združenega dela. V razpravah se tudi pogosto pojavljajo vprašanja organiziranosti italijanske narodnosti. Pojavljajo se pomisleki o podvajanju pristojnosti med SIS za prosveto in kulturo italijanske narodnosti in skupnostjo Italijanov, tako imenovano »Konzulto«. Pri teh razpravah pa je bila premalo poudarjena vloga Samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo, ki naj obravnava specifične probleme Italijanov, ter vse ostale aktivnosti usmerja v obstoječi skupščinski mehanizem.

Razprava kaže, da kljub precejšnjim pozitivnim dosežkom še vedno nismo ustvarili zadovoljivo dvojezično klimo, kar je sicer pogojeno z zgodovinskimi razmerami na našem območju, naglimi demografskimi spremembami, ki jih je narekoval intenzivni gospodarski razvoj in s tem priseljevanje ljudi, pa tudi v določeni meri z oportunistomom v posameznih okoljih.

Pri obravnavi in uvajanju jezika okolja v usmerjenem izobraževanju se nam pogosto pojavijo formalne dileme, koliko ur jezika bosta imeli obe šoli, italijanska in slovenska, kot da je osnovni smoter pouka jezika okolja na dvojezičnem območju pridobitev pasivnega znanja drugega jezika z izključnim namenom omogočiti sporazumevanje, ne pa tak smoter pouka jezika okolja, ki

omogoča spoznavanje in oplajanje obeh kultur in s tem veliko pripomore k sožitju obeh narodov.

Pri usmerjenem izobraževanju italijanske narodnosti kot tudi pri izobraževanju večinskega naroda nam ni dovolj uspelo prilagoditi mrežo šol potrebam gospodarstva in negospodarstva. V zvezi s tem so še močno prisotni razni tradicionalizmi, ki jih moramo odpravljati v procesu dograjevanja usmerjenega izobraževanja.

V razpravah je bilo tudi poudarjeno, da se znanstveno-raziskovalne inštitucije v Sloveniji, kakor tudi Center za znanstvene raziskave v Rovinju, premalo angažirajo pri znanstvenih raziskavah o sodobnih konceptih dvojezičnosti in drugih sodobnih problemih, ki se porajajo v dvojezičnem okolju.

Prav tako je bilo postavljeno vprašanje delovanja katedre italijanskega jezika na našem območju. Nekolikokrat je bila v teh razpravah poudarjena kadrovska politika in funkciji krepite in obogatitve delovanja vseh subjektivnih sil in celotnega skupščinskega sistema. Za uspešno opravljanje teh funkcij je nujno potrebno pristopiti k izobraževanju kadrov v materinem jeziku.

Posebno skrb bi morali v prihodnje nameniti problemom prostorskega planiranja, toponomastike, imenovanja ulic in naselij. Zavedamo se, da je reševanje omenjenih vprašanj v pristojnosti naše celotne družbene skupnosti, predvsem pa večinskega naroda. Z mnogimi od teh vprašanj smo se v naših osnovnih okoljih srečali in jih nekje bolj, nekje manj uspešno reševali.

Današnji uvod, razprava in stališča Predsedstva Socialistične zveze bodo le še dodatna spodbuda za učinkovito delovanje vseh aktivnosti, opredeljenih v posameznih programih političnih organizacij za nadaljnjo dograjevanje skupščinskih stališč in sklepov. Hvala!

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Pucer. Kdo še želi besedo? Besedo ima tovariš Aleksander Varga.

Aleksander Varga (govori v madžarščini): Spoštovani delegati, spoštovane delegatke! Čutim dolžnost, da se prijavim k besedi že zaradi tega, ker je tovariš Bačić v uvodnem ekspezeju izzval narodnost, da pove svoje mnenje o poročilu.

Mislím, da lahko mirne vesti prevzamem to nalogo, ker sem aktivno sodeloval v zelo široki javni razpravi v okolju, v katerem živim. Poročilo o uresničevanju pravic in o položaju italijanske in madžarske narodnosti v Sloveniji je na madžarskem narodnostnem območju, na katerem živim, sprejeto izredno pozitivno. Nalogo smo opravili na ta način, da smo opravili primerjavo med dokumenti, ki smo jih sprejeli v skupščini 1977. leta in dejanskimi uspehi, ki smo jih dosegli v tem obdobju do danes.

Ugotovili smo, da smo v zadnjih treh letih na tem področju dosegli zelo pomembne uspehe. Podrobneje se ne želim spuščati v samo vsebino poročila prav zaradi tega, ker je to bilo na terenu res podrobno obravnavano.

Nekaj pa moram posebej poudariti, kar je potrebno že zaradi tega, da dobimo jasno sliko o tem, kakšen je odnos obeh narodnosti na narodnostno mešanem območju. Ob priložnosti, ko smo obravnavali poročilo, smo lahko ugotovili, da smo razvili na narodnostno mešanem območju tako aktivnost, ki ji nismo bili priča še nikoli doslej. Predolgo bi naštevati, kdo vse in katere organizacije so sodelovale pri obravnavi tega poročila. Mislím pa, da nekatere ne morem izpustiti oziroma ne morem mimo tega, da jih ne bi omenil, ker je

nujno prav njihovo sodelovanje pri uresničevanju zagotovljenih narodnostnih pravic.

Poročilo so obravnavali v partijski organizaciji, organizacijah Socialistične zveze, v organizaciji Zveze socialistične mladine Slovenije, pa tudi v samoupravni interesni skupnosti in drugje. Po mnenju narodnosti to pomeni, da je delegatski sistem prav na tem področju zelo uspešno opravil svojo nalogo. To dokazuje tudi, da družbenopolitične organizacije čutijo obveznost, da se aktivno vključijo v uresničitev nalog na tem področju. To pa tudi pomeni, da slovenski narod in madžarska narodnost na narodnostno mešanem območju skupno uresničujeta postavljene naloge.

Lahko zaključim, da narodnostna politika ni samo deklaracija, zapisana na papirju, ampak je dejstvo, ki se vsakodnevno uresničuje. Obljubil sem, da se v podrobnosti ne bom spuščal. Zaradi tega menim, da če je bilo postavljeno vprašanje, kaj je mnenje narodnosti o tem poročilu, potem mislim, da sem v tej svoji razpravi to povedal. Seveda, ko razpravljamo o teh vprašanjih, menim da je to tudi naloga Družbenopolitičnega zbora republiške skupščine, saj vemo, kako je sestavljen, to pa zaradi tega, ker se določno in jasno zavedamo, da je uspešnost vseh naših akcij odvisna od aktivnosti vseh družbenopolitičnih organizacij.

Prepričani smo, da so dokumenti, sprejeti 1977. leta, še naprej osnova za uresničitev pravic in položaja narodnosti. Zaradi tega menimo, da sprejemanje kakega novega dokumenta v skupščini niti ni potrebno. Na podlagi teh dokumentov moramo pripraviti nov akcijski program za tiste naloge, ki jih še nismo uresničili. Če bodo vsi dejavniki v našem samoupravnem socialističnem sistemu imeli tak odnos do uresnitve teh nalog, kakor so ga imeli do sedaj — dosežanje aktivnosti pa dokazujejo, da je ta garancija prisotna — potem se narodnost v naši skupnosti res lahko počuti kot enakopraven in svoboden subjekt.

Še naprej bomo s skupnimi močmi skušali doseči naš skupni cilj, in sicer izgradnjo socializma. Hvala.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Varga. Kdo še želi besedo? Besedo ima tovarišica Elia Crollini.

Elia Crollini (govori v italijanščini): Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! V zadovoljstvo mi je dolžnost, da zastopam kot delegat pripadnike italijanske narodnosti, ki živijo znotraj meja SR Slovenije in v širšem smislu v SFR Jugoslaviji.

Ko ponovno pričenjamo dialog, ki smo ga začeli aprila 1977. leta, se moramo, čeprav na kratko, ozreti na strukture samoupravnih interesnih skupnosti pripadnikov italijanske narodnosti, ki so v tem drugem mandatu okrepile svojo bazo in dopolnile mnogostransko razvejenost, ki se najbolj neposredno nanaša nanje. Samoupravne interesne skupnosti za izobraževanje in kulturo pripadnikov italijanske narodnosti so posebne skupnosti, ki jih določa 251. člen ustave SR Slovenije in ki jih opredeljujejo tudi občinski statuti. Te skupnosti so bile ustanovljene 1975. leta in so v prvem mandatu iskale svojim potrebam najustreznejše organizacijske oblike, tako na občinski ravni kot tudi na medobčinski ravni, torej v okviru obalne samoupravne interesne skupnosti, torej v organu, ki združuje tri samoupravne interesne skupnosti v obalno delegatsko skupščino s paritetnim in popolnim zastopa-

njem v svojih organih tako, kot je dogovorjeno v samoupravnem dogovoru, na ločenem sedežu ter na skupnem sedežu.

V okviru obalne skupščine samoupravne interesne skupnosti, ki se sestaja tri do štirikrat letno, delujejo izvršni komite in štiri komisije, in sicer: komisija za tisk in založništvo, komisija za probleme šolstva in vzgoje, komisija za kulturno-umetniško dejavnost ter komisija za spoštovanje statutarnih načel. Ti organi odlično opravljajo svoje delo. Odkrivajo probleme, jih dajejo v razpravo in predlagajo rešitve posameznim forumom. V naše veliko zadovoljstvo lahko rečem, da ti organi, komisije in izvršni komite obalne skupščine niso nikdar preložili sestanka zaradi tega, ker ne bi bilo sklepčnosti.

Ta uvod je bil potreben zato, ker kaže, da so pripadniki italijanske narodnosti občani, ki se zavedajo svoje vloge in ki znajo reševati naloge, ki so jim zaupane.

Če povežemo to, kar je bilo na kratko izpostavljeno glede uresničevanja stališč in priporočil Skupščine SR Slovenije glede uresničevanja posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji, s točko 4. »Dvojezičnost na narodnostno mešanem območju«, je treba glede tega jasno povedati, da uresničevanje dvojezičnosti na narodnostno mešanih območjih ni le postavljanje dvojezičnih tabel, ki so potrebne, vendar pa niso odločujoče. Na teh območjih določata dvojezičnost človek in okolje. Človek izhaja iz družine in šole, ker se mora seznaniti z družbenimi načeli ter pravilno vzgojo. Okolje pa je tisto, ki predstavlja skupnost ljudi, ki to hočemo, kajti brez volje ni izhoda.

Trenutno je dvojezičnost prerogativa, ki je aplicirana skoraj izključno na pripadnike italijanske narodnosti. Mislim, da ni niti potrebno, da gremo v podrobnosti in navajanje primerov, kajti precej je bilo storjenega v tem smislu, vendar pa smo še daleč od realizacije.

Drugo vprašanje, ki ga je potrebno poudariti v poročilu, je 9. točka »Problem kadrov za narodnosti«. Vedno in ob vsaki priložnosti opažamo potrebo po vzgoji novih kadrov, opažamo potrebo, da se daje prostor mladim, da se izobražujejo, da se perfekcionirajo, da se specializirajo na raznih področjih aktivnega življenja. Vendar pa nam ni vedno uspelo, da smo pravi element potisnili na pravi tir.

Medtem ko se zato, da zapolnimo morebitne praznine na področju šolstva in informiranja, kot na primer RTV in tisk, pogosto zatekamo k sonarodnjakom iz sosednje SR Hrvatske, pa smo popolnoma nepokriti na področju medicine, znanosti, prava in splošne uprave na višji ravni. Te beležimo že predolgo časa, kar je in bo vedno problem, ki postavlja neravnovesje ter ustvarja resne težave pripadnikom narodnosti.

Dobro delo na družbenopolitičnem področju, večja angažiranost tudi z naše strani, bi morali dati rezultate in perspektive, seveda le, če bo vse to povezano z voljo.

Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Navezujem se na referat v okviru dnevnega reda s tem, da želim povedati, kateri so nameni in katere so želje pripadnikov italijanske narodnosti.

Nameni so nadaljevati in dvigati njihovo stopnjo razvoja, jih vzgajati in učiti v duhu bratskega sožitja in skladnosti z narodi in narodnostmi naše republike ter s preostalim svetom, dokazujoč s tem, kako se upošteva dragocena teorija medsebojnega razumevanja v vsakdanji življenjski praksi za varnejši in srečnejši jutri.

Želje pa izhajajo iz volje, da bi se vedno bolj izražali v vlogi, ki jo ima vsaka narodnostna skupnost, ki je aktivna, posebno pa naša, in ki živi na obmejnem območju.

Ob vsaki priložnosti slišimo in vemo, da je tako tudi res, da je to funkcija »mostu« in s tem bi dodala še več, »vlečne sile«, ki jo opravlja in za katero je narodnostna skupnost poklicana, da jo opravlja na tem posebnem območju, odločilna za medsebojno razumevanje, za odpiranje novih in plodnih stikov na vseh področjih, tako gospodarskem, političnem, kulturnem, kot tudi drugih, predvsem po Osimskih sporazumih.

V okviru teh dogovorov delujejo različne nosilne strukture, iz katerih so pripadniki narodnosti popolnoma izključeni.

Menimo, da je potrebno ustvarjati dobro politiko z upoštevanjem prisotnosti danes razpoložljivih kvalificiranih elementov v raznih stalnih ali občasnih kombinacijah, ki koordinirajo uresničevanje predvidenih programov, predvsem tistih, ki se neposredno nanašajo na življenjske interese in razvoj pripadnikov narodnosti, kajti nihče ne more bolj kot oni sami izvajati nalog, ki so za njih specifične. Hvala.

Predsednica Tina Tomlje: Zahvaljujem se tovarišici Eli Crollini za razpravo. Kdo še želi besedo? Besedo ima tovarišica Žužana Bati-Konc.

Žužana Bati-Konc (govori v madžarščini): Tovarišica predsednica, spoštovani delegati! Ne želim ponavljati vsega tega, kar je vsestransko že navedeno v obširnem poročilu, ki je bilo pripravljeno za današnjo sejo. Ne želim ponavljati tudi tistih vprašanj, ki jih je zelo konkretno navedel tovariš Bačić v svojem ekspoziciji.

Mislím, da se vsa tista telesa in forumi, na katere so se nanašale te ugotovitve, na področju dvojezičnosti, na področju izobraževanja, vzgoje in drugih, zavedajo, kakšne naloge so pred njimi.

Kot pripadnik narodnosti in kot človek, ki že dolgo vrsto let aktivno sodelujem pri dejavnostih v zvezi z narodnostno politiko, bi rada spregovorila o nekaterih vprašanjih, ki so, po mojem mnenju, izredno pomembna. Na ta vprašanja je že opozoril tovariš Varga, vendar bi jih želela ponovno poudariti, ker menim, da so iz družbenopolitičnih razlogov izredno pomembna.

Če primerjamo razpravo, ki je tekla v Socialistični zvezi in v zborih skupščine 1977. leta, moram ugotoviti, da je bistvena razlika v tem, da je bila tokrat razprava precej širša. V to razpravo so se vključile vse družbeneopolitične organizacije na našem območju. Po mojem mnenju je prav to prispevalo k temu, da se je ustvarilo tako vzdušje na našem območju, da bomo lahko vse tisto, kar je doslej bilo dobro, uspešno razvijali naprej. Hkrati pa je to najboljša garancija, da bo na našem območju naloga celotne naše družbene skupnosti, da se bodo vsa vprašanja s področja narodnostne politike reševala v soglasju in s soodločanjem same narodnosti. Za to so dane tudi vse pravne možnosti. Tudi na skupni seji Skupščine Samoupravne interesne skupnosti madžarske narodnosti v lendavski in murskosoboški občini so ugotovili, da so v preteklem mandatnem obdobju v 12 zakonih vgrajene take določbe, ki na zelo napreden in pozitiven način urejajo soodločanje narodnosti. Vse to bo omogočilo, da se bodo v prihodnjem mandatnem obdobju ta vprašanja reševala na konkretnih področjih, ne pa le v splošni razpravi.

Dovolite mi, da opozorim na nekatera konkretnjša vprašanja. Izhajala bom iz stališč Predsedstva Socialistične zveze, ki smo jih prejeli danes zjutraj. Pričela bi s kadrovskega vprašanja, ki so vsebovana v teh stališčih pod 9. točko.

Po mojem mnenju, in to je tudi mnenje vseh forumov narodnosti v Pomurju, je kadrovskega vprašanje bistveno vprašanje na področju narodnosti.

Na to se navezuje moja druga ugotovitev, ki prav tako izhaja iz stališč Predsedstva Socialistične zveze. To vprašanje je vsebovano v 4. točki. Vemo, da z razvijanjem materinega jezika vzporedno razvijamo tudi kadre. Moram ugotoviti, da za nas pomeni bistven napredek uvedba madžarskega jezika v srednjih šolah v Murski Soboti. Prav tako moram ugotoviti, da pomeni izreden napredek uvedba dvojezičnega usmerjenega izobraževanja v Lendavi. Na področju izobraževanja kadrov pa moramo zagotoviti kontinuiteto in doslednost. Ugotovili smo namreč, da 50 % tistih dijakov, ki končajo dvojezično osemletko v Lendavi, nadaljuje šolanje na srednjih šolah v Murski Soboti. To pomeni, da bo izredno pomembno, kako bo rešeno vprašanje pouka madžarskega jezika za te dijake, da ne bodo v slabšem položaju od tistih, ki bodo nadaljevali šolanje na dvojezični šoli v Lendavi.

Ugotavljamo namreč, da ne rabimo kader dvojezičnega profila samo na področju vzgoje in izobraževanja, ampak tudi v združenem delu. Prepričana sem, da bo uvedba dvojezičnosti v usmerjeno izobraževanje bistveno prispevala k izboljšanju stanja na tem področju.

Pripadniki narodnosti se zavedamo, da nas čakajo v sodelovanju z večinskimi narodom velike naloge tako na področju vzgoje in izobraževanja kakor tudi na področju informiranja. Prepričana pa sem, da bomo s skupnimi močmi te naloge uspešno rešili. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Kdo še želi razpravljati? (Nihče.) Ker ne želi nihče več razpravljati, zaključujem razpravo. Zboru predlagam, da sprejme naslednji sklep:

1. Poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji se sprejme.

2. Družbenopolitični zbor ugotavlja, da so stališča, priporočila in sklepi o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji iz 1977. leta še vedno aktualni. Zato je potrebno ta stališča dosledno uresničevati.

3. Komisija za narodnosti Skupščine SR Slovenije naj na podlagi uvodne besede predsednika komisije, poročila in pripomb delovnih teles ter omenjenih stališč iz 1977. leta, kakor tudi razprave na današnji seji zbora, pripravi akcijski program za nadaljnje uresničevanje posebnih pravic obeh narodnosti.

Želi kdo predložiti dopolnitve ali spremembe predlaganega sklepa? (Ne.) Če ne želi nihče, dajem na glasovanje predlog sklepa. Kdor je za tak predlog sklepa, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

Predlog za izdajo zakona je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Obravnavali pa so ga Odbor za družbenopolitični sistem, Zakonodajno-pravna komisija in Komisija za narodnosti.

Predstavnica Izvršnega sveta in predsednica Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje ter telesno kulturo tovarišica Majda Poljanšek, je pri tej točki dnevnega reda navzoča. Želi morda besedo? (Da.) Besedo ima tovarišica Majda Poljanšek.

Majda Poljanšek: Z zakoni s posameznih področij vzgoje in izobraževanja, ki jih je Skupščina SR Slovenije sprejela v preteklem letu, so urejena tudi temeljna vprašanja vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti ter posebne naloge vzgojnoizobraževalnih organizacij na narodnostno mešanih območjih, s katerimi prispevajo k poglobljanju in razvijanju dvojezičnosti.

Že ob pripravi teh zakonov je bilo sprejeto stališče, naj bi varstvo posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti, ki jih predvideva ustava SR Slovenije, in specifične organizacijske rešitve, ki izhajajo iz posebnega položaja vzgoje in izobraževanja za pripadnike narodnosti, še naprej urejal poseben zakon. Izvršni svet predlaga, da skupščina v skladu s programom zakonodajnega dela za leto 1981. sprejme predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki bo nadomestil veljavni zakon in bo že v naslovu izražal svojo temeljno usmeritev.

Zakon o vzgojno-izobraževalnih organizacijah z italijanskim oziroma madžarskim jezikom in o dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih organizacijah iz 1972. leta je izhajal iz tedanjih družbenoekonomskih odnosov in je upošteval tedanje razmere na področju vzgoje in izobraževanja. Razvoj samoupravnih odnosov v naši družbi in nagle spremembe, s katerimi se soočamo na področju vzgoje in izobraževanja, so povzročile, da so nekatere določbe tega zakona že presežene, novi sistemski zakoni pa bodo vplivali tudi na vsebino in organizacijo vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti. Praktične izkušnje iz skoraj desetletnega izvajanja zakona in nove sistemske rešitve narakujejo, da bi bilo treba nekatera vprašanja urediti na novo, ali pa vsaj bistveno izpopolniti dosedanje zakonske določbe.

Razprava o predlogu za izdajo zakona je v skupščinskih odborih potekala skupaj z razpravo o poročilu o uresničevanju stališč in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji, tako da so bili problemi vzgoje in izobraževanja obravnavani v okviru celotne problematike obeh narodnosti, ki živita v SR Sloveniji. O nekaterih vprašanjih, ki jih načenja predlog za izdajo zakona, so bila izražena različna mnenja. Zato bi bilo za nadaljnje delo pri osnutku zakona še posebej koristno, če bi se do njih opredelili tudi delegati v današnji razpravi.

Mreža vzgojnoizobraževalnih organizacij za pripadnike italijanske in madžarske narodnosti in dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih organizacij je bila doslej določena z zakonom. Praksa pa je pokazala, da je ob dinamičnem razvoju vzgoje in izobraževanja tako postavljena mreža lahko tudi ovira za iskanje boljših in racionalnejših rešitev, saj se tudi vsaka nova vzgojno-izobraževalna organizacija za pripadnike narodnosti lahko ustanovi le z zakonom.

Glede na stopnjo samoupravne organiziranosti pripadnikov narodnosti v samoupravni interesni skupnosti za prosveto in kulturo ocenjujemo, da taka oblika varstva ni več potrebna in predlagamo, naj dvojezične vzgojno-izobraževalne organizacije in organizacije, ki delujejo v jeziku narodnosti, ustanavlja skupščina občine, pri čemer naj enakopravno soodločajo tudi samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo italijanske oziroma madžarske narodnosti.

Kot variantna rešitev je predvideno tudi soglasje Skupščine SR Slovenije, s čimer bi še naprej zagotavljali tudi neposredno odgovornost republike za vsako spremembo v mreži vzgojno-izobraževalnih organizacij. Dosedanje razprave se opredeljujejo za rešitev, ki naj bi ob sprejemanju tako občutljivih odločitev, kot je šolska mreža, zagotavljala tudi soglasje Skupščine SR Slovenije.

Samoupravne skupnosti za prosveto in kulturo italijanske in madžarske narodnosti so se uveljavile kot pomemben subjekt pri obravnavi vseh vprašanj, ki se nanašajo na življenje pripadnikov narodnosti v naši skupnosti. Zato smo tudi v tem zakonu želeli uveljaviti samoupravno interesno skupnost za prosveto in kulturo narodnosti kot enakopravnega partnerja pri sklepanju o vseh zadevah s področja vzgoje in izobraževanja, ki se nanašajo na pripadnike narodnosti.

Tako predvideva predlog za izdajo zakona enakopravno soodločanje samoupravne interesne skupnosti za prosveto in kulturo narodnosti pri ustanavljanju in ukinjanju vzgojno-izobraževalnih organizacij, soglasje pri sprejemanju vzgojno-izobraževalnih programov in delegiranje delegatov samoupravne interesne skupnosti v svete vzgojno-izobraževalnih organizacij. S tem je odprta pot za enakopravno soodločanje pripadnikov narodnosti o vseh bistvenih vprašanjih vzgoje in izobraževanja.

Pripadniki italijanske in madžarske narodnosti se vključujejo v srednje izobraževanje tudi zunaj narodnostno mešanih območij. Zato že 19. člen zakona o usmerjenem izobraževanju zagotavlja tem učencem pravico, da se pod pogoji, ki jih bo določil poseben zakon — to je ta zakon — še naprej učijo materinega jezika. Predlagamo, naj bi zakon zavezoval srednje šole, na katerih se šolajo tudi pripadniki narodnosti, da same ali v sodelovanju z drugimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami zagotovijo tem učencem možnost za učenje materinega jezika. Normative v številu učencev v takih skupinah naj bi v okviru enotnih osnov standardov in normativov za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela določili uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije ter s tem zagotovili racionalno oblikovanje takih skupin.

Že dosedanji zakon je kot poseben pogoj za učitelje v šolah, ki delujejo v jeziku narodnosti, določil, da morajo biti pripadniki te narodnosti. Glede na to, da zlasti na področju usmerjenega izobraževanja ni mogoče v vsakem primeru zagotoviti ustrezno usposobljenih pedagoških delavcev, predlagamo, naj zakon dopusti izjemo za učitelje slovenskega jezika in za primere, kadar ni mogoče zagotoviti pedagoškega delavca, ki je pripadnik narodnosti.

Menimo, da so taka določila realnejša, saj bodo omogočila vzgojno-izobraževalnim organizacijam, da bodo lahko v okviru svoje kadrovske politike zagotovile strokovno in jezikovno usposobljene pedagoške delavce.

Tovarišice in tovariši delegati! Zakon o varstvu posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja bo poglobil in konkretiziral varstvo posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti in dopolnil pravne okvire za preobrazbo vzgoje in

izobraževanja tudi na tem področju. Zato predlagam, da sprejmete predlog za izdajo zakona. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Želi predstavnik Odbora za družbenopolitični sistem dopolniti poročilo? (Ne.) Zakonodajno-pravne komisije? (Ne.) Komisije za narodnosti? (Ne.) Besedo ima tovariš Aleksander Varga.

Aleksander Varga: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Že v dosedanjem poteku razprav o tezah tega zakona smo na terenu, ker pač živimo na narodnostno mešanem območju, sodelovali in smo dajali svoje pripombe in svoja mnenja, seveda, ne le pripadniki narodnosti, ampak skupaj s pripadniki večinskega naroda v ustreznih organizacijah.

Torej, vedno je bila nekako sporna 13. teza. V zvezi s tem je Komisija za narodnosti Skupščine SR Slovenije 19. 5. 1981 dala svoje stališče in predlagam, naj se tole stališče ponovno prouči in skuša to urediti, ker menimo, da beseda »omogočiti« ni tisto, kar bi dejansko moralo biti glede na to, da govorimo o stalni kadrovski problematiki pri nas.

Hkrati moram tudi opozoriti skupščino oziroma zbor na to, da je v stališču Predsedstva Republiške konference SZDL — tega ne bom bral, ker je to že napisano — v 6. točki tudi navedeno nekaj podobnega, in sicer, da je potrebno to rešiti. Gre namreč za tisto dosedanje fakultativnost, za katero menimo, da je nekoliko problematična, ker fakultativen pouk enega jezika verjetno ne more dati tistega, kar pravzaprav želimo.

Enako je tudi stališče Interesne skupnosti madžarske narodnosti pa tudi stališče občinske skupščine, ki je bilo danes poslano republiški skupščini v zvezi s 4. členom, da ne bom naprej razčlenjeval.

Menimo pa, da je varianta v 20. in 21. členu — govorim o členih, kljub temu, da gre za tezi — da se doda, da »da soglasje Skupščina SR Slovenije«, sprejemljiva, da to ne bi bilo izključno v pristojnosti narodnostne skupnosti in občine.

Prosim, da stališče, ki sem ga navedel v nadaljnjem postopku, skušate upoštevati. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Varga. Kdo še želi razpravljati? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme k predlogu za izdajo zakona naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja se sprejme.

2. Osnutek zakona naj pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi osnutka zakona naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije upošteva pripombe in predloge, ki so navedeni v poročilih delovnih teles in razpravo na seji zbora.

Želi kdo dopolniti predlagani sklep? (Da.) Besedo želi tovariš Milan Kučan.

Milan Kučan: Imam le sugestijo v zvezi s 3. točko predlaganega sklepa. Predlagatelj naj bi proučil, ali iz mednarodnih obveznosti Jugoslavije ne izhaja vendarle kakšna določnejša rešitev glede variant v tezah 20. in 21., to je tudi glede ustanavljanja in ukinjanja šolske mreže.

Predsednica Tina Tomlje: Tovariš Kučan predlaga, da 3. točko razširimo z besedilom, naj predlagatelj prouči, ali ne izhaja iz mednarodnih obveznosti Jugoslavije, da se tezi 20. in 21. uredita drugače.

Besedo ima tovariš Milan Kučan.

Milan Kučan: Moj predlog je ta, naj se ugotovi, ali je dana meddržavna obveznost Jugoslavije, da je z zakoni zavezana zagotoviti oziroma urediti šolsko mrežo.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala. 3. točko predloga sklepa bi dopolnili z besedilom, ki ga predlaga tovariš Kučan. Dajem tako dopolnjen sklep na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82.

Poročilo je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Obravnavali pa sta ga Odbor za družbenoekonomske odnose in skupina delegatov za spremljanje in uresničevanje zakona o usmerjenem izobraževanju.

Predstavniki izvršnega sveta je tovarišica Majda Poljanšek, predsednica Republiškega komiteja za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo, ki ima besedo.

Majda Poljanšek: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Poročilo, ki ga je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82, prikazuje aktivnost v času od novembra 1980 do aprila 1981. Glede na to želimo dopolniti pripravljeno poročilo s pregledom najpomembnejših dejavnosti, opravljenih v mesecu maju in juniju.

Osrednja aktivnost tega obdobja je vsekakor bila usmerjanje in izvedba vpisa. Organizirani so bili medobčinski posveti z namenom, da se pospeši dejavnost vseh nosilcev usmerjanja in svetovanja v občinah in v republiki, da se ugotovi stanje po šolah, da se oblikujejo predlogi za morebitne spremembe v obsegu vpisa in razmestitvi izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov.

Prav tako je bil organiziran posvet s predstojniki visokošolskih organizacij. Na občinski in republiški ravni so sproti spremljali aktivnost usmerjanja in sodelovali s šolami. Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije pa je v mesecu maju in juniju tega leta dvakrat obravnavala problematiko vpisa in usklajevala spremembe in dopolnitve mreže šol ter tako prispevala k uspešnejšemu reševanju nekaterih najbolj zaostrenih situacij.

Na področju srednjega izobraževanja so bila neskladja dvojne narave. Po eni strani gre za šole nekaterih proizvodnih usmeritev, kot je metalurgija, gradbeništvo in rudarstvo, ki tudi s svetovanjem in preusmerjanjem niso uspeli pridobiti dovolj kandidatov, po drugi strani pa gre za šole nekaterih usmeritev, in sicer naravoslovno-matematične, zdravstvene, delno pedagoške, delno tudi osebne storitve ter delno tekstilne usmeritve, ki s svetovanjem in usmerjanjem niso uspeli zmanjšati prevelikega števila kandidatov in ga uskladiti s predvidenim obsegom vpisa.

Kljub temu je usmerjanje in svetovanje, hkrati s sprotnimi usklajevanji obsega vpisa, pomembno prispevalo k uskladitvi vpisa s predvidenim številom, zlasti v šolah, ki so imele bistveno večje število prijavljenih kandidatov. Takih srednjih šol je bilo ob zaključku rednega razpisnega roka kar 57, omejitev vpisa pa je bila izvedena le v 11 šolah. Tako pri oblikovanju mreže kot pri usmerjanju in vpisu se je največ vprašanj pojavljalo v šolah, ki izvajajo naravoslovno-matematično usmeritev. V javnosti se je vse bolj uveljavljalo prepričanje, da je ta program predvsem pripravljavnica za nadaljnje izobraževanje v najrazličnejših visokih šolah in da je zato smiselno vanj vključevati učence z najboljšim učnim uspehom. Takšno prepričanje pa je neutemeljeno, saj so programi srednjega izobraževanja tudi v drugih strokah grajeni tako, da omogočajo pridobiti ustrezna znanja, potrebna za nadaljnje izobraževanje, zlasti v isti stroki. Verjetno je, da tako izrazitih želja in velikega pritiska kandidatov na naravoslovno-matematično usmeritev ni mogoče utemeljevati niti z možnostmi za zaposlovanje na delih, za katere usposablja ta program po srednji šoli, niti z usmerjenostjo za študij matematike, fizike in kemije, za kar je program naravoslovno-matematične usmeritve najustreznejša podlaga.

Na ta dejstva se v razpravah o problematiki vpisa v srednje izobraževanje največkrat pozablja, kar ustvarja mnogokrat nepotrebne zaostritve.

Razprava v delovnih telesih skupščinskih zborov in v javnosti je tudi opozarjala na možnosti za vpis tistih kandidatov, ki se po rednem razpisnem roku prijavljajo za vpis in preusmerjajo oziroma kandidatov, ki pri omejitvah vpisa na posameznih šolah niso bili sprejeti. Sedanja ureditev jim omogoča, da se vključijo v tiste šole, ki imajo še prosta mesta. Takšna ureditev izhaja iz zakonske opredelitve, da je omejevanje vpisa mogoče izvesti le v posamezni šoli za posamezni program kot izjemen in začasen ukrep. S preusmerjanjem smo v tem letu dosegli, da se je v posebnem postopku na podlagi omejitve vpisa izbiralo le okoli 5 % prijavljenih kandidatov, pri čemer bo odklonjenih na vseh srednjih šolah le 381 kandidatov, kar pomeni komaj 1,5 odstotka celotnega vpisa. Ob tem pa lahko ugotavljamo, da je na istih območjih in celo v sorodnih usmeritvah, kot je na primer tekstilna, kemijska, elektronska in elektro ter družboslovje, tudi v štiriletnih programih in smereh izobraževanja še dovolj prostih mest. V tem smislu je omejevanje vpisa le eden izmed ukrepov usmerjanja, s katerim se prav tako kot z drugimi ukrepi zagotavlja uresničevanje planov na področju usmerjenega izobraževanja.

Dosedanje izkušnje kažejo, da je kandidatov bistveno preveč skoraj vedno le v šolah neproizvodnih usmeritev in da se kandidati teh šol, če se preusmerjajo, preusmerjajo zopet na šole neproizvodnih usmeritev. S tem pa ni mogoče odpraviti temeljnega neskladja, ki se pojavlja pri vpisu, to je, da ostajajo nekatera področja združenega dela, med njimi tudi prioriteta, brez ustreznega priliva mladih strokovnjakov, kar je po našem mnenju poglobilni problem.

Zato bomo morali zlasti intenzivirati aktivnosti usmerjanja in svetovanja. V vsakem primeru pa bo potrebno letošnje izkušnje temeljito proučiti, da bi bilo v naslednjih letih usmerjanje še bolj strokovno. Pri vpisu ne bo v celoti doseženo s prvim razpisom postavljeno razmerje 68,5 proti 31,5 v korist proizvodnih usmeritev. Pričakujemo, da bo doseženo razmerje približno s 66 proti 34 v korist proizvodnih usmeritev, kar pa je vendarle bistveni korak naprej od razmerja, doseženega v tem šolskem letu, ko to razmerje znaša v prvih letnikih le 58 proti 42.

Zaradi slabega odziva zaposlenih za izobraževanje ob delu oziroma iz dela v rednem razpisnem roku je bil objavljen za vse programe v srednjem izobraževanju podaljšan rok za prijavo na razpis. Glede na to, da je bilo podaljševanje roka objavljeno šele v tem mesecu, bodo rezultati znani šele v septembru tega leta.

Bolj kritični pa smo lahko do usmerjanja in izvedbe vpisa v višje in visoke šole, kjer so posebne izobraževalne skupnosti v mnogih primerih sprejemale kar predloge visokih šol, ne da bi kritično ugotovile možnosti zaposlovanja na posameznih področjih. Ob taki opredelitvi obsega vpisa so tudi nekatere višje in visoke šole družboslovnih usmeritev dobile v rednem roku premalo kandidatov in so zato naknadno objavljale še prosta vpisna mesta. Visoke šole niso dovolj aktivno izvajale usmerjanja in preusmerjanja in so se bolj odločale le za omejevanje vpisa. Tako je kar 18 višjih in visokih šol predlagalo omejitev vpisa. Po usklajevanju z visokimi šolami in posebnimi izobraževalnimi skupnostmi je dal Izvršni svet Skupščine SR Slovenije soglasje k sklepom o omejitvi vpisa le na 11 višjih oziroma visokih šol.

V visokem šolstvu pa je poleg usmerjanja in vpisa v tej fazi priprav v ospredju prav tako zahtevna naloga, in sicer programska preobrazba te stopnje šolanja. Strokovni sveti posebnih izobraževalnih skupnosti so v maju 1981. leta sprejeli osnutek programskih zasnov, s katerimi so predlagali število in vrste programov, ki jih bodo sprejele posebne izobraževalne skupnosti tako kot doslej, v srednjem kot tudi v visokem izobraževanju. Pri vseh programih, kot tudi pri programih v visokem šolstvu, je v tej fazi priprav sicer uspelo preseči dosedanjo programsko razdrobljenost. Na primer, namesto 235 programov z več kot 500 smermi v visokem šolstvu je predvidenih z novo programsko zasnovno v visokem šolstvu 190 programov s 378 smermi izobraževanja.

O programskih zasnovah še ni bila organizirana širša razprava, niti usklajevanje med posebnimi izobraževalnimi skupnostmi in v okviru Izobraževalne skupnosti Slovenije. Zato bi morali v tej pomembni fazi, ko se odloča o številu in vrsti programov za izobraževanje v visokem šolstvu na posameznem področju dela, z širšo razpravo in usklajevanjem v izobraževalnih skupnostih aktivneje sodelovati organizacije združenega dela uporabnikov, da bi, izhajajoč iz ugotovljenih potreb po izobraževanju, še presegli primere drobljenja programov in smeri izobraževanja ter odstranili podvajanja in prekrivanja v izobraževanju za iste ali sorodne stroke, kar vse bo omogočalo večjo učinkovitost in racionalnejšo delitev dela pri izvajanju programov.

Pri razvijanju družbenoekonomskih odnosov v posebnih izobraževalnih skupnostih zaskrbljuje predvsem premajhna angažiranost organov upravljanja in delegacij uporabnikov, da bi v svojih organizacijah in skupnostih oblikovali stališča o bistvenih vprašanih razvoja usmerjenega izobraževanja. Ta so zlasti: ugotavljanje perspektivnih kadrovskih potreb in ukrepi za njihovo zadovoljevanje, vključno z uveljavljanjem ustrezne politike vrednotenja proizvodnega dela, usmerjanje delavcev v izobraževanje za zahtevnejša dela ter štipendiranje mladine, nadaljevanje dela pri oblikovanju vzgojnoizobraževalnih programov na vseh stopnjah šolanja in dograjevanje mreže šol, sporazumevanja o pogojih svobodne menjave dela ter o združevanju sredstev za izvajanje sprejetih programov in odgovornosti za skupno izvajanje izobraževanja, zlasti še proizvodnega oziroma delovne prakse.

Že pri dosedanjih pripravah povzroča zaostajanje določene težave, te pa se utegnejo še povečati, če ne bomo dosegli večjih premikov pri uveljavljanju

vpliva uporabnikov na vsebino in še zlasti na izvajanje usmerjenega izobraževanja. Do določene stopnje so sicer za to odgovorni tudi izvajalci, zlasti tedaj, če ne prispevajo k sporazumevanju o kvalitetnih strokovnih predlogih in pobudah, vendar pa menimo, da je v prvi vrsti od uporabnikov odvisno, ali bodo izkoriščene možnosti, ki jih novi sistem objektivno nudi za uveljavitev vpliva delavcev na vzgojo in izobraževanje in uskladitev izobraževanja s tekočimi razvojnimi potrebami združenega dela.

Posebno aktualno vprašanje je zagotovitev pogojev za kvalitetno izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse. Težave z organizacijo te prakse v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje se preveč potencirajo, deloma tudi zaradi nekaterih pretiranih zahtev glede vrste in pogojev dela.

Menimo, da tudi na tem področju ni mogoče odstopiti od temeljnih zakonskih opredelitev, ki terjajo, da se to delo opravlja neposredno v delovnem procesu. Pri taki izvedbi praviloma ne bi smelo biti materialnih problemov. Če pa izjemoma vendarle nastajajo, jih morajo uporabniki sporazumno rešiti, saj gre za eno izmed strateških vprašanj novega sistema.

Od teh bistvenih vprašanj je odvisno tudi dograjevanje samoupravne organiziranosti in kvalitete planiranja v izobraževalnih skupnostih. Število vezancev, ki še niso pristopili k samoupravnim sporazumom o ustanovitvi posebnih izobraževalnih skupnosti, se je v primerjavi s stanjem, ki ga navajamo v poročilu, zmanjšalo za več kot polovico. Pri tem gre za pretežno manjše organizacije in skupnosti — okoli 65 odstotkov teh zaposluje manj kot 50 delavcev — ki še niso sprejele ustreznih sklepov o pristopu, čeprav nekatere od njih materialne obveznosti že izvršujejo. Okoli 80 odstotkov organizacij, ki še niso pristopile k skupnostim, je v 20 občinah, v 10 občinah pa je proces vključevanja praktično zaključen.

Tovarišice in tovariši delegati! Na podlagi rezultatov dosedanjih priprav Izvršni svet Skupščine SR Slovenije ocenjuje, da so zagotovljeni temeljni pogoji za začetek uvajanja novih vzgojnoizobraževalnih programov v srednjem izobraževanju v šolskem letu 1981/82, čeprav bo zaradi zaostrenih razmer gospodarjenja mogoče uresničevati usmerjeno izobraževanje v skromnejših pogojih, kar pa ne more bistveno ogroziti realizacije temeljnih ciljev usmerjenega izobraževanja in tudi doseganja večje kvalitete znanja za vso generacijo, ki nadaljuje izobraževanje po osnovni šoli, kot so jo zagotavljale različne vrste dosedanjih srednjih šol. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa! Besedo ima poročevalec Odbora za družbenoekonomske odnose tovariš Jože Marolt.

Jože Marolt: Tovarišice in tovariši! Odbor za družbenoekonomske odnose je razpravljal o poročilu glede uvajanja usmerjenega izobraževanja v glavnem ali pa predvsem z vidika uresničevanja družbenoekonomskih odnosov na tem področju in seveda o nekaterih drugih zelo pomembnih vprašanjih. Hkrati, ko je razpravljal o poročilu, je imel pred sabo tudi poročilo medzborovske skupine oziroma skupine delegatov, ki je priloženo h gradivu za današnjo sejo zbora. Naj takoj na začetku povem, da odbor v celoti podpira vse predloge in stališča, ki so oblikovana v poročilu skupine delegatov.

Odbor za družbenoekonomske odnose je predvsem terjal, da bi v naslednjem poročilu, to je v mesecu oktobru tega leta, s katerim bo izvršni svet

prišel pred skupščino, moral veliko temeljiteje oceniti uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov, izhajajoč iz zakona o svobodni menjavi dela.

Ugotavljali smo, kot je že tovarišica Poljanškova povedala v svoji uvodni besedi, da je velika pomanjkljivost v tem, da programi tako srednjega usmerjenega izobraževanja kot tudi izobraževanja na višjih in visokih šolah niso nastajali sočasno, ampak, da imamo za področje višjih in visokih šol šele programske osnove in da nas pri tem seveda čaka veliko zahtevnega dela. Dalj časa smo se zadržali pri vprašanju, o katerem je bil govor tudi danes že v uvodni besedi, to je pri zaskrbljujoče majhnem ali slabem odzivu združenega dela in delavcev v organizacijah združenega dela za izobraževanje iz dela oziroma izobraževanje ob delu, kar pomeni za tovrstne vpise, predvsem seveda tudi v okviru vseh programov in še posebej v okviru skrajšanih programov izobraževanja.

Ugotovili smo tudi, da kljub temu, da so dani vsi pogoji za močnejši oziroma večji vpliv združenega dela ne le za priprave pričetka uvajanja usmerjenega izobraževanja, ampak sploh na izobraževanje glede na potrebe združenega dela, da kar v precejšnji večini združeno delo te svoje možnosti še vse premalo izrablja. Zaradi tega sta tudi usklajenost potreb združenega dela po eni strani in drugi strani želja mladine po izobraževanju še vedno v določenem razkoraku, čeprav je ta razkorak bistveno manjši, kot smo ga morda celo na začetku pričakovali, o čemer je govorila tudi tovarišica Poljanškova.

V razpravi je prišla do izraza tudi misel glede usmerjanja, in sicer v tem smislu, da bi glede tega morali v bodoče seveda veliko več storiti že v sami osnovni šoli.

Veliko smo govorili o problemu omejevanja vpisa. Danes je v uvodni besedi bilo to dopolnjeno, koliko je tega in kaj to pomeni, vendar je v odboru prevladovalo mnenje, da bi morali glede omejevanja vpisa tam, kjer je nujno in kjer se odločamo za to, uveljavljati ga že hkrati z razpisom za vpis in seveda objaviti tudi ustrezne pogoje.

Zelo veliko so tudi razpravljali v Odboru za družbenoekonomske odnose o pripombah glede mreže usmerjenega izobraževanja. Prišli smo do sklepa, da ni mogoče gledati na to sicer dogovorjeno mrežo usmerjenega izobraževanja kot na nekaj trdno zacementiranega in nesprejemljivega, ampak smo menili, da bo to mrežo potrebno nadalje dograjevati in prilagajati potrebam po izobraževanju, seveda po enakem postopku, kot smo to mrežo, ki jo imamo danes, sprejeli.

Govorili smo tudi o izvajanju proizvodnega dela oziroma proizvodne prakse, in sicer iz dveh vidikov. Prvič, kako in na kakšen način v organizacijah združenega dela hkrati z izvajalci izobraževanja zagotoviti ustrezno strokovno vodstvo in strokovno mentorstvo ter usposobiti ustrezne strokovnjake, ki naj bi izvajali oziroma vodili proizvodno delo in po drugi strani, obravnavali smo vprašanje stroškov proizvodnega dela. V odboru smo se zelo enotno opredelili do stališča, ki je prisotno tudi v stališčih skupin delegatov, da je nujno potrebno organizirati proizvodno delo tako, da se bo to maksimalno samo tudi financiralo oziroma pokrivalo stroške, skratka, da je to proizvodno delo tudi že koristno delo. Drugič. Da se je za tiste stroške, ki jih ne bo mogoče pokrivati na ta način in ki nastajajo v zvezi z uresničevanjem enotno dogovorjenega programa proizvodnega dela in proizvodne prakse, nujno potrebno dogovoriti v okviru posebnih izobraževalnih skupnosti in v njih solidarno zagotoviti sredstva za pokrivanje stroškov proizvodnega dela. Skratka, sprejeli smo

stališče, da je nemogoče, da so le tiste organizacije združenega dela, ki bodo to izvajale, izključni nosilci vseh stroškov, ki v zvezi s tem nastajajo.

Obravnavali smo tudi, glede na določene pripombe, ki so bile dane, vprašanja učbenikov za sam začetek uveljavljanja usmerjenega izobraževanja, predvsem vprašanja učbenikov za tiste usmeritve, ki so po obsegu manjše oziroma manj številne, kjer bodo tudi naklade učbenikov zaradi tega sila majhne, kar pomeni, da bodo ti učbeniki seveda temu primerno dragi. Ko smo o tem razpravljali, smo ugotovili, čeprav na prvi pogled to ni kakšen posebno velik problem, da če ne bomo že na samemu začetku našli ustreznih rešitev, da bomo prišli, pa čeprav le pred posameznike, s predlogom, da bo moral občan za učbenike prvega letnika zagotoviti 6, 8 ali 9 tisoč dinarjev, kar bo seveda povzročilo določen odpor in kritiko samega usmerjenega izobraževanja.

Zato smo bili mnenja, da bi morali, predvsem za tiste usmeritve, kjer je naklada učbenikov sila majhna, ker gre predvsem za zelo ozke strokovne učbenike, na začetku zagotoviti tudi v okviru posebnih izobraževalnih skupnostih tak način, da bi ti učbeniki prehajali iz generacije v generacijo oziroma, z drugimi besedami, da v okviru takšnih izobraževalnih skupnosti zagotovimo učbenike, ki so last določene šole oziroma izobraževalne skupnosti.

Naj končam s tem, da Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga zboru, da sprejme to poročilo, ki ga je izvršni svet predložil zboru, in da v celoti podpira sklepe in stališča skupine delegatov ter da ponovno poudarja, da v poročilu, ki ga bomo po zagotovilih prejeli v mesecu oktobru tega leta, dejansko celoviteje ocenimo uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov na tem področju. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Marolt. Kdo še želi razpravljati o poročilu? Besedo ima tovarišica Tilka Blaha.

Tilka Blaha: Tovarišice in tovariši delegati! O poročilu o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82 je razpravljalo tudi Predsedstvo Republiške konference Socialistične zveze in to že maja 1981. leta, tako da je Odbor za družbenoekonomske odnose bil že na svoji seji seznanjen z ugotovitvami seje predsedstva.

Po temeljiti razpravi so na seji predsedstva delegati vseh družbenopolitičnih organizacij ocenili, da je bilo v času od sprejema zakona in lanske odločitve, da začetek uveljavljanja zakona premaknemo za eno leto, opravljeno veliko delo za zagotovitev strokovnih, organizacijskih, kadrovskih in materialnih pogojev za začetek izvajanja novih vzgojnoizobraževalnih programov v šolskem letu 1981/82.

Predsedstvo je zato ugotovilo, da so ustvarjeni temeljni pogoji za to, da z novim šolskim letom začnemo izvajati nove vzgojnoizobraževalne programe na vseh srednjih šolah. Na seji predsedstva pa smo tudi predlagali, da v vseh občinskih konferencah Socialistične zveze konkretno ocenijo pripravo za uveljavljanje zakona, in kako so na to pripravljene osnovne in srednje šole, starši, mladina in zlasti še organizacije združenega dela ter da o tej oceni razpravljajo tudi zbori združenega dela in delegacije v pripravah na današnje seje vseh zborov Skupščine SR Slovenije.

Ob teh ocenah smo priporočili, da v vseh občinah sprejmejo tudi konkretne akcijske načrte za uresničitev še tistih nalog, ki jih je potrebno opravi-

viti do začetka šolskega leta. Med temi smo zlasti opredelili naslednje naloge: preusmerjanje mladine in zaposlenih v izobraževanju kot trenutno najpomembnejšo in najboljčutljivejšo nalogo in dopolnjevanje oziroma spremembe v razvrstitvi vzgojnoizobraževalnih programov in obsegov vpisa v okviru posebnih izobraževalnih skupnosti, kjer se je ob vpisovanju to pokazalo kot neustrezno oziroma nerealno zaradi velikih pritiskov občin in regij ob nastajanju mreže šol. Pri tem pa smo opozorili, da je potrebno ob vseh spremembah spoštovati postopek sporazumevanja in dogovarjanja v posebnih izobraževalnih skupnostih in Izobraževalni skupnosti Slovenije.

Opozorili smo na nujno nalogo po hitrejšem samoupravnem organiziranju šol in ob tem poudarjali, da je treba iskati najbolj ustrezne in najbolj racionalne rešitve, skladno z intencijami preobrazbe vzgoje in izobraževanja in v zvezi s tem zagotoviti nemoteno razvrstitev kadrov glede na nove vzgojnoizobraževalne programe, ki jih bodo izvajale vse šole, in uveljavljanje možnosti, da bodo posamezni učitelji lahko dopolnjevali svojo učno obveznost na več šolah, skladno in ustrezno s tem pa seveda tudi na naloge glede permanentnega izpolnjevanja učiteljev za izvajanje novih programov.

Posebej smo tudi opozorili na problem zagotavljanja sredstev za učbenike in se pri tem zavzeli za to, da začnemo že v tem letu, to je na začetku, uveljavljati sklade učbenikov na šolah. Ob tem smo opozorili tudi na to, da moramo skrbno bedeti nad tem, predvsem Skupnost za cene, da ne bi prihajalo do prevelike rasti cen, kar se nam sedaj že dogaja. Pri tem se operira z najrazličnejšimi številkami, ki pa seveda lahko zelo negativno vplivajo na razpoloženje pred začetkom uveljavljanja novega zakona.

V razpravi bi se vendarle hotela ob tem zaustaviti pri treh vprašanjih, o katerih smo na predsedstvu dosti temeljito razpravljali, in ki so bila že tudi v današnjem uvodu in pa seveda tudi v samem poročilu precej izostreno postavljena.

Prvič. Uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov. Pri tem ne gre le za to, da je treba dokončno izpeljati sporazumevanje vseh organizacij združenega dela in njihovo vključevanje v posebne izobraževalne skupnosti, ampak moramo v nadaljnjem uresničevanju reforme oziroma uveljavljanju zakona o usmerjenem izobraževanju krepiati delegatske odnose, predvsem v smeri večje in boljše organiziranosti in povezovanja delegatov uporabnikov in izvajalcev v posebnih izobraževalnih skupnostih, pri oblikovanju stališč v delegacijah in pri usklajevanju interesov v okviru posameznih panog in območij ter tako zagotoviti večji vpliv uporabnikov v odločanju in v sprejemanju dokumentov, ki jih sprejemajo posebne izobraževalne skupnosti, in prek delegatskega sistema bolj uspešno presegati regionalni lokalizem, ki je bil zlasti preveč poudarjen v nastajanju mreže srednjih šol. Mislimo, da je glede na veliko vlogo, ki jo imajo posebne izobraževalne skupnosti pri sprejemanju programov in planov izobraževanja, utrjen in kvalitetno izpeljan delegatski odnos temeljni pogoj za usklajen razvoj izobraževanja s potrebami združenega dela.

Drugič. Glede usmerjanja mladine in zaposlenih v vzgojnoizobraževalne programe. Čeprav je bilo o tem precej govora v poročilu in v uvodu, menim, da je vendarle treba jasno povedati, da smo kljub mnogim pretresom in kritikam vendarle uspeli v tem letu večino problemov rešiti s preusmerjanjem in le redko z izvajanjem omejitvenih ukrepov, kot je to utemeljila s podatki tovarišica Poljanškova. Vendar pa je letošnja praksa pokazala na določene pomanjkljivosti v postopku razpisovanja in vpisovanja mladine v srednje šole.

Zato bo potrebno seveda na podlagi letošnjih izkušenj ta postopek ponovno preveriti in v naslednjih letih odpraviti te pomanjkljivosti, pri čemer pa nam mora biti jasno, da noben postopek ne more rešiti problemov načrtnega usmerjanja mladine že od vrtca naprej, ne more sam po sebi spreminiti mentalitete staršev in mladine, zlasti pa ne nadomestiti dolgoročnejšega načrtovanja kadrov glede na možnosti za zaposlovanje ter prestrukturiranje gospodarstva. Menim tudi, da je bila v javnosti preveč poudarjena le ena stran problema, pritiska na nekaj šol in le problemi enega dela mladine. Tovarišica Poljanškova je že opozorila na to, da imamo tudi to leto ponovno nezasedene številne šole za stroke, ki so prioritete v našem razvoju in da se bomo ponovno znašli pred problemom, kje bo gospodarstvo dobilo kadre za te usmeritve.

Mnenja sem tudi, da smo bili premalo kritični in da smo tudi premalo storili zato, da bi bolj izkoristili možnost uveljavljanja izobraževanja iz dela in ob delu. Pri tem še zlasti izstopa problem izobraževanja po skrajšanih programih za osnovne industrijske poklice, ki jih nismo uspeli uveljaviti v tem letu, vendarle dajejo možnost za hitrejše prestrukturiranje strokovne izobrazbe zaposlenih in ustvarjajo tudi možnost delovnim organizacijam za pridobivanje kadrov iz vrst že zaposlenih.

Veliko je bilo govora ob vpisovanju o usmerjanju ženske mladine, kjer nismo uspeli premagati tradicionalnih pogledov pri odločanju za izobraževanje niti pri mladini niti pri starših, pa tudi ne v šolah in v organizacijah združenega dela, kjer žal še preveč računajo na nekvalificirane delavce in na redke poklice, za katere se jim odpira perspektiva izobraževanja, to pa seveda tudi objektivno pomeni, da še naprej računajo v organizacijah združenega dela s sedanjo strukturo gospodarstva in s sedanjo tehnologijo in organizacijo dela.

Tretjič. Glede priprav organizacij združenega dela materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti za začetek uveljavljanja zakona. Menim, da moramo ugotoviti, da organizacije združenega dela v načelu sprejemajo reformo kot možnost za ustreznejše izobražene delavce, da pa seveda prihaja do številnih težav pri uresničevanju tistega dela nalog, ki jih z zakonom nalagamo organizacijam združenega dela in v zvezi s katerimi se morajo te pojaviti ne le kot uporabniki, ampak tudi kot izvajalci.

Precej težav, kot je bilo že rečeno, nastopa ob uveljavljanju proizvodnega dela in delovne prakse za vso generacijo, ki se bo v tem letu vpisala v prve razrede srednjih šol. Izhajajoč iz stališča, da morajo biti vsi vzgojnoizobraževalni programi zasnovani politehnično in da je potrebno tesno povezati izobraževanje in delo in da je eden izmed osnovnih smotrov usmerjenega izobraževanja razvijanja odnosa do dela kot temeljne vrednote, do družbene lastnine, samoupravljanja ter razvijanja ustvarjalne sposobnosti in navad, je bilo tudi v skupščini dogovorjeno, da bodo vsi učenci, tudi neproizvodnih usmeritev, v prvem letu izobraževanja opravljali proizvodno delo v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje. V teh organizacijah pa se v času priprav na uvajanje proizvodnega dela pojavljajo ugovori in dileme, zakaj morajo izvajati proizvodno delo in delovno prakso tudi za te učence, saj bo problem zagotoviti vse potrebne pogoje že za njihove učence.

Potrebno bi bilo torej ustvariti ustrežnejšo družbeno klimo in utrditi zavest, da gre za pomembne družbene smotre in da je potrebno generaciji mladih ljudi, ki vstopa v usmerjeno izobraževanje, omogočiti, da se vključi v proizvodno delo, da spozna odnose v proizvodnji, da spozna, kako ta poteka in

kako se znanost in tehnika povezujeta s prakso v proizvodnji. V organizacijah združenega dela se v času priprav na proizvodno delo in proizvodno prakso, kot je že bilo rečeno, postavlja vprašanje pokrivanja morebitnih stroškov, ki bodo nastali pri izvajanju tega dela vzgojnoizobraževalnega procesa.

O tem je govoril že tovariš Marolt. Sama bi še enkrat ponovila stališča, ki smo jih v zvezi s tem izoblikovali v Svetu za vzgojo in izobraževanje pri Republiški konferenci Socialistične zveze. Proizvodno delo in delovna praksa morata biti organizirana tako, da bodo učenci v proizvodnem delu ustvarjali dohodek, ki bo v glavnem pokrival stroške, ki nastajajo s proizvodnim delom in delovno prakso v organizaciji združenega dela. Večina učencev — udeležencev proizvodnega dela in delovne prakse bo prihajala v organizacijo združenega dela iz usmeritev tistih posebnih izobraževalnih skupnosti, v katero je vključena tudi organizacija združenega dela. Le manjši del učencev pa bo prihajal iz tako imenovanih neproizvodnih usmeritev.

Proizvodno delo in delovno prakso so organizacije združenega dela že doslej organizirale za učence strokovnih šol in po zakonu o poklicnem izobraževanju tudi sprejemale učence iz gimnazij in družboslovnih usmeritev v delovno prakso, pa doslej niso načenjale vprašanja stroškov. Zato se morajo uporabniki posebnih izobraževalnih skupnosti dogovoriti o metodologiji ugotavljanja morebitnih stroškov proizvodnega dela in delovne prakse, torej ugotoviti, kaj se šteje kot strošek in kaj ne. Vir pokrivanja takšnih stroškov pa so, kot je tudi sprejel stališče Družbeni svet za vzgojo in izobraževanje, materialni stroški. Uporabniki v posebnih izobraževalnih skupnostih naj se dogovorijo o načinu poračunavanja teh stroškov iz tega vira in se eventualno, kolikor bo prihajalo pri tem do večjih preseganj znotraj posebnih izobraževalnih skupnosti, tudi dogovorijo, kako bodo to medsebojno poračunavali.

Na koncu naj v zvezi s tem opozorim le še na en problem, ki se je pojavil v zadnjem času v zvezi z proizvodnim delom in delovno prakso. Gre namreč za stališče Republiškega inšpektorata za delo, da ni mogoče v proizvodne organizacije združenega dela sprejemati v proizvodno delo učencev, ki še niso stari 18 let in ki niso v delovnem razmerju. To stališče ruši ves koncept povezovanja izobraževanja in dela ter onemogoča doseganje osnovnih smotrov usmerjenega izobraževanja. Zato menim, da mora Izvršni svet v zvezi s tem ustrezno ukrepati.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovarišica Tilka. Kdo še želi besedo? Besedo ima tovariš Ivan Godec.

Ivan Godec: Večina tistega, kar sem imel pripravljenega za svojo razpravo, je bilo že povedano, zlasti pa sedaj na koncu k 3. točki s predlogi, ki jih je tovarišica Tilka Blaha v svoji razpravi že dala na današnji seji. Mislim pa, da vendarle tudi zaradi trenutnega odnosa in tudi mnogih različnih ocen o tem, kako se v organizacijah združenega dela obnašajo ob uveljavljanju zakona o usmerjenem izobraževanju, moram nekaj reči tudi o dejavnosti Zveze sindikatov na tem področju, čeprav seveda ne mislim, da si Zveza sindikatov lahko lasti reševanje tega vprašanja, ki ga bomo skupaj reševali v vseh političnih organizacijah in v organizacijah združenega dela. To vprašanje smo obravnavali tudi v naših organih in lahko ugotovimo, da nam je ta enoletni odlog uveljavljanja zakona sicer pomagal, hkrati pa je bil tudi določena potuha, da smo šele na spomlad bolj intenzivirali svoja prizadevanja. To velja

za naše organe v Zvezi sindikatov. V zvezi s pripravo kadrovskih in materialnih pogojev za proizvodno delo oziroma prakso smo ocenili, da so priprave prepočasne in da so še nekatera odprta vprašanja. Rekel bi celo, da je v velikem številu organizacij združenega dela to še vedno odprto vprašanje. Ne gre za načelnost tega vprašanja, ali kot je slišati, da združeno delo podpira tako reformo, ali je ne podpira. Gre za reševanje praktičnih vprašanj, o katerih bomo sedaj vse bolj in v naslednjih mesecih še toliko bolj razpravljali in na katere bomo naleteli. Med drugimi je eno izmed pomembnih vprašanj vprašanje financiranja, ki ga je treba še nekoliko bolj praktično dodelati, da bi ga lahko rešili.

Na podlagi takšne ocene stanja je Predsedstvo Republiškega sveta Zveze sindikatov tudi v maju, v pripravah na sejo Republiške konference Socialistične zveze, opredelilo svoje naloge in tudi naloge organizacij Zveze sindikatov. Za osnovne organizacije smo menili, da je potrebno doseči, da bodo v tem času osnovne organizacije ocenile stanje priprav na uvedbo usmerjenega izobraževanja v lastnih temeljnih organizacijah združenega dela oziroma delovnih skupnostih. Tega je še vedno veliko premalo. Nekako še dosežemo, da se obravnavajo neke bolj standardne oblike vsebine dela v zvezi sindikatov v osnovnih organizacijah oziroma tista vsebina, ki je že bližja tudi vprašanjem dohodka, ampak vse, kar je »prek ograje«, je mnogo težje obravnavati. Zagotovo bomo morali vložiti še velike napore, da se bo povečalo število osnovnih organizacij, ki bodo resneje obravnavale to vprašanje.

Drugo tako vprašanje je povsem konkretna obveznost, da moramo zagotoviti, da bodo organizacije združenega dela, ki se še niso vključile v ustrezno posebno izobraževalno skupnost — slišali smo, da so številke z nekaterih območij zelo zaskrbljujoče — ali pa, ki še niso podpisale sporazuma o temeljnih plana, to čimprej storile.

Tretjič. Treba je več naporov vložiti v to, da se bo delo delegatov, zlasti uporabnikov, v izobraževalnih skupnostih odločnejše uveljavljalo. Na podlagi take ocene bodo osnovne organizacije Zveze sindikatov predlagale delavskim svetom, da obravnavajo lastne naloge na področju izobraževanja in da sprejmejo konkretne načrte in sklepe.

V predsedstvu smo tudi menili, da je potrebno, da se v občinskih svetih Zveze sindikatov pripravijo lastne ocene, ker ugotavljamo, da je tudi med občinami pomembna razlika v stopnji pripravljenosti za uresničevanje nalog na tem področju in da je za uvedbo usmerjenega izobraževanja na območju občine treba še posebej preveriti kadrovska, materialna in druga vprašanja v zvezi s proizvodnim delom in delovno prakso.

V zvezi z aktivnostjo republiških odborov sindikatov dejavnosti, ki so se že vključili po svojih močeh v dosedanje uresničevanje tega zakona, smo menili, da je potrebno, da se pozornost nameni naslednjim vprašanjem:

1. uveljavljanju svobodne menjave dela v posebnih izobraževalnih skupnostih ter razvijanju delegatskega sistema, še zlasti delegatskih povezav med uporabniki;

2. o čemer je bilo v današnji razpravi že veliko govora — pripravi pogojev za uvedbo proizvodnega dela in delovne prakse, kar bi tudi spodbujalo reševanje teh nalog; in

3. uveljavljanju kadrovske dejavnosti v organizacijah združenega dela v posameznih dejavnostih.

Dogovorili smo se tudi, da bi za vse naloge, ki bodo, zlasti v jeseni, v zvezi s temi praktičnimi vprašanji v organizacijah združenega dela še bolj aktualne, organizirali posebno koordinacijsko telo za vodenje te aktivnosti pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije; predlagamo, da bi to storili pri medobčinskih svetih.

Na koncu bi želel povedati še tole:

Te dni je v javnosti ponekod slišati, da združeno delo ne podpira uveljavljanja zakona o usmerjenem izobraževanju. Po mojem je to poenostavljena in tudi nesprejemljiva trditev, ker kakršenkoli zakon, ki smo ga sprejeli — in to velja tudi za zakon o usmerjenem izobraževanju — je toliko naš, kolikor ga vsi skupaj uresničujemo in kolikor ga tudi uspemo uresničevati. Seveda pri uresničevanju zakonov prihaja tudi do težav in nesmiselno bi bilo deliti občane in delavce Slovenije na dva dela, in sicer na tiste, ki se menda za uresničevanje zakona zavzemamo in na združeno delo, ki ne podpira uresničevanja zakona. To sem rekel zaradi tega, ker je tudi Delo pisalo v takem smislu. Menim, da lahko le s skupnimi naporami rešujemo uresničevanje zakona o usmerjenem izobraževanju, ki nam je očitno že v tej fazi povzročilo veliko preglavic.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Želi še kdo razpravljati? (Nihče.) Ne bi podrobno poročala o razpravi v medzborovski skupini, ker smo poročilo dali dovolj zgodaj. Nanj se sklicuje tudi Odbor za družbenoekonomske odnose. Glede na zadnjo misel, ki jo je povedal tovariš Godec, me je to spodbudilo, da se pridružim temu mnenju, ker so tako razpravljali tudi delegati preostalih dveh zborov v medzborovski skupini, ki ocenjujejo, da je prodrla zavest o potrebnosti in koristnosti uvedbe usmerjenega izobraževanja in da so pravzaprav doseženi večji uspehi, glede česar je bil vsak zase precej pesimističen. Nismo pričakovali tako velikih uspehov, kot so bili doseženi, čeprav je še dosti težav in jih je treba še dopolnjevati.

Hkrati pa je res, da sredstva množičnega obveščanja niso posebno prijazna do izobraževalne reforme. Seveda, novinarji radi pišejo o manjših težavah, ki se pojavijo in citirajo nekatere razpravljalce v teh razpravah. Z raznimi bombastičnimi naslovi seveda niso kaj dosti pripomogli k razumevanju te zelo pomembnejše splošne družbene reforme. Kajti, gre za mlade ljudi, gre za preusmeritev v združenem delu in gre za organiziranje samoupravnih interesnih skupnosti na vseh področjih. Bilo je organiziranih veliko akcij. Doseženi so tudi uspehi. Tudi ljudje razumejo, v čem je vse to in da ni bilo vse doslej najboljše, ko smo dopuščali, da se je mladina usmerjala v družboslovno šolanje, ki ga vsi niso končali in podobno. Imeli smo ogromno osipov. Gotovo bo to pripomoglo k večji povezanosti med tem, kar si mladina želi, za kar lahko dobijo zaposlitev in za kar je usposobljena.

Zato, ker je to omenil tovariš Godec in je bilo v tisku, povem, da so tudi delegati v medzborovski skupini, pa tudi nekateri drugi dejavniki menili, da bi vendar lahko sredstva množičnega obveščanja z nekoliko večjim poslušom za težave, ki nastajajo na tem področju, spremljala uresničevanje teh nalog.

Želi še kdo razpravljati? (Nihče.) Zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Družbenopolitični zbor sprejema poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82.

2. Zbor sprejema ocene in podpira predloge, ki jih v svojih poročilih dajeta skupina delegatov za spremljanje in uresničevanje zakona o usmerjenem izobraževanju in Odbor za družbenoekonomske odnose.

3. V oktobru 1981. leta naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije v skladu z že sprejetimi sklepi zbora ponovno predloži zboru poročilo, v katerem naj zlasti analizira slabosti in pomanjkljivosti pri vpisu v usmerjeno izobraževanje v šolskem letu 1981/82. V poročilu naj nakaže možnosti za korigiranje neustreznih usmeritev udeležencev izobraževanja. Poročilo naj tudi bolj poglobljeno prikaže uresničevanje družbenoekonomskih odnosov in še posebej oblikovanje izobraževalnih programov.

4. Zbor priporoča skupščinam izobraževalnih skupnosti, da se tudi one vključijo v obravnavo tega poročila, da bi se lahko še učinkoviteje vključevale v uresničevanje zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja in zakona o usmerjenem izobraževanju.

Želi kdo predlagati dopolnitve ali spremembe besedila predloga sklepa? (Ne želi.) Dajem na glasovanje predlog sklepa. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdrljal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predloženi sklep.

Opravičujem se tovarišici Poljanškovi, ker je nisem vprašala, če želi odgovoriti na predloge iz današnjih razprav? (Ne želi.)

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na informacijo o uresničevanju zakona o pravni pomoči.

Informacijo je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Obravnavali pa so jo Odbor za družbenopolitični sistem, Zakonodajno-pravna komisija in Komisija za pravosodje. Danes smo prejeli stališča, pripombe in predloge Odbora za vprašanje posebnega družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine pri Svetu za družbenopolitični sistem Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze. Predstavniki predlagatelja je član Izvršnega sveta in republiški sekretar za pravosodje, upravo in proračun tovariš Jože Paček, ki mu dajem besedo.

Jože Paček: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! V nekaj besedah bi želel glede informacije o uresničevanju zakona o pravni pomoči reči naslednje:

1. Ugotoviti je treba, da bosta prihodnji mesec že minili dve leti, odkar imamo ta zakon, o katerem smo temeljito razpravljali in ga po vsestranskih razpravah v tej hiši sprejeli v vseh treh zborih. Z njim smo opredelili vlogo in naloge pravne pomoči v skladu z ustavnimi temelji in cilji nadaljnjega razvoja socialističnega samoupravnega sistema. Izhajali smo namreč iz ugotovitev in ocene, da sistem socialističnega samoupravljanja zahteva vsebinsko drugačno pravno pomoč, kot jo lahko zagotavlja le klasična odvetniška dejavnost. S sprejemom zakona smo postavili temelj za razvoj sistema pravne pomoči kot dejavnosti posebnega družbenega pomena. Poglavitni cilj nove zakonske ureditve je, da mora pravna pomoč prispevati k učinkovitejšemu varstvu ustavnosti in zakonitosti, varstvu samoupravnega položaja delovnega človeka in družbene lastnine in s tem predvsem k preprečevanju nezakonitosti in spornih razmerij.

Za dosego teh ciljev zakon predvideva najrazličnejše oblike in načine organiziranja pravne pomoči v občinah, v organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih, pri družbenopolitičnih organizacijah ter pri pravosodnih in upravnih organih.

Informacija, ki jo imate pred seboj na klopeh, kaže, kakšno je stanje na področju pravne pomoči v naši republici ta hip in v kolikšni meri se je zakon o pravni pomoči že uresničil v vsakdanjem življenju. Ocena, ki jo daje informacija, je nesporna, da se stanje na področju pravne pomoči v dveh letih ni bistveno spremenilo in da so v naši družbeni praksi prisotna le začetna, to je inicialna prizadevanja za uresničitev zakona, ki pa še niso prinesla kakšnih posebnih rezultatov in s tem prispevala k bistvenemu izboljšanju stanja.

Na podlagi podatkov iz informacije in dosedanjih razprav lahko nesporno ugotovimo, da obstajajo v vseh okoljih potrebe po kvalitetnejši in popolnejši pravni pomoči. Zlasti ugotavljamo nezadovoljivo stanje zagotavljanja pravne pomoči delavcem pri uveljavljanju njihovih na podlagi dela pridobljenih pravic, ki jih želim posebej poudariti, saj lahko dobijo celovito pravno pomoč, z redkimi izjemami, le pri odvetnikih posameznikih, ki edino dajejo celovito pravno pomoč z zastopanjem pred sodišči. Zlasti se ne uresničuje, po naših ocenah in po ocenah Izvršnega sveta, preventivna funkcija pravne pomoči, ki naj bi prispevala k večjemu samoupravnemu in medsebojno usklajenemu reševanju sporov v okoljih, v katerih so nastali. Premalo je usmerjena strokovna pomoč organizacijam združenega dela, samoupravnim interesnim skupnostim in drugim samoupravnim organizacijam in skupnostim pri usklajevanju samoupravnih splošnih aktov z ustavo in zakoni, saj so le usklajeni samoupravni splošni akti pogoj za uveljavljanje resničnih samoupravnih odnosov in za zakonitost.

Ob tako ugotovljenem stanju se postavlja vprašanje, kje so vzroki, ki zavirajo razvoj pravne pomoči? Zakaj v dveh letih nismo dosegli več? Kljub določenemu napredku pa je bilo doseženega premalo in bi lahko ob usklajeni družbenopolitični akciji vseh odgovornih dejavnikov dosegli veliko več.

Vzroki, ki zavirajo razvoj sistema pravne pomoči v skladu z zakonom, so različni in so nakazani v informaciji, ki jo imate pred seboj. Nekateri izmed njih, zlasti objektivni vzroki, zahtevajo poglobljeno analizo. Gre za sklop vzrokov, ki so materialne, kadrovske, finančne in podobne narave. V dosedanjih razpravah o informaciji pa so prišli do izraza predvsem subjektivni vzroki, ki zavirajo razvoj pravne pomoči in so po naši oceni izraz nerazumevanja ali napačnega pojmovanja bistva in vsebine pravne pomoči v samoupravni družbi. Zato kot predlagatelji v celoti soglašamo s predlogi, danimi v dosedanjih razpravah v delovnih telesih Skupščine in v Republiški konferenci Socialistične zveze, da je potrebno ponovno oceniti vzroke neuresničevanja zakona in informacijo dopolniti z analitično oceno posameznih vprašanj, ki pa jo bodo morali pripraviti vsi odgovorni dejavniki: občine, organizacije združenega dela, samoupravna telesa in skupnosti ter druge organizacije in skupnosti, družbenopolitične organizacije, Gospodarska in Odvetniška zbornica Slovenije. Zato seveda Izvršni svet soglašja s tem, da danes ne sprejmemo dokončno stališča o tej informaciji, ampak da še enkrat preverimo in ugotovimo, katere so tiste poti, ki nas lahko pripeljejo nekoliko naprej, kajti, po dveh letih smo tako rekoč še zmeraj v fazi, ki se ji vendar lepo po slovensko reče »stopicanje na mestu«.

Informacija sama je sicer po dosedanjih ugotovitvah že spodbudila določene pozitivne premike. Z današnjo razpravo v skupščini bo nedvomno prispe-

vala k pospešitvi procesa hitrejšega uresničevanja zakona o pravni pomoči. To, kar naj bi na koncu pripravili, tovarišica predsednica, kot skupščinski dokument, bi nedvomno moralo prispevati k temu, da ne bomo več stopicali na mestu, ampak da bomo storili vsaj korak ali dva naprej. To je k 7. točki.

Tovarišica predsednica, na kratko bi povedal še nekaj besed k 8. in 9. točki.

8. točka, in sicer predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona, je seveda posledica razsodbe Zveznega ustavnega sodišča, ki pravi, da naš zakon o samoupravnih sodiščih v 49. členu ni v skladu z zakonom o kazenskem postopku. Gre za določbo, ki pravi, da mora poravnalni svet obvezno, kadar gre za zasebno tožbo, ali pa za lahko telesno poškodbo in tako naprej, to obravnavati. To pomeni, da gre seveda za večjo obremenitev sodnikov, ker morajo potem oni to obravnavati, vendar lahko izjavim, da sta tako republiški sekretariat kot tudi izvršni svet potrdila stališče, da v spremembah in dopolnitvah zakona o kazenskem postopku to ponovno uredimo. Menim, da bo do konca leta to urejeno v tem smislu, da bo zakon o kazenskem postopku kot procesni zvezni zakon v zvezi pristojnosti uredil tisto, kar je Zvezno ustavno sodišče zavrnilo, da bo uveljavljeno v zveznem zakonu. Za sedaj ne vidim nobene ovire za tako spremembo. Ta predlog smo že dali tudi formalno.

Glede predloga za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona lahko iz gradiva tudi jasno ugotovite, da zvezni zakon ni uredil tako imenovanega organskega mandata, ko miličnik kaznuje za prometni prekršek na samem kraju. Pri tem menimo, da so vsi razlogi za to, da se to sprejme po skrajšanem postopku tako, kot smo vam predlagali. Menim, da ni nobene ovire, da ne bi sprejeli tega predloga za izdajo zakona, z osnutkom zakona.

Ob tem pa seveda želim še povedati, da so nekateri delegati spraševali, ali naj tudi v ta predlog sprememb in dopolnitev zakona, ki se nanaša na organski mandat, vključimo tudi komunalne redarje? Rad bi povedal to: Po predlagani spremembi zakona, kadar bo sprejeta, ker gre za skrajšani postopek, kasneje pa za predlog zakona, bo lahko izterjala denarno kazen takoj na samem kraju vsaka uradna oseba upravnega organa ali organizacije z javnim pooblastilom, na katero bo to preneseno, če bo materialni predpis — zvezni, republiški, občinski — določil kršitve, za katere bo predvideval izterjanje denarne kazni takoj na samem kraju in določil, katere uradne osebe so pristojne za izvrševanje samega predpisa. Če bo komunalni redar — glede tega je namreč postavljeno vprašanje — imel status pooblaščenega uradne osebe po določenem predpisu, bo lahko izterjal denarno kazen takoj na samem kraju v okviru svoje pristojnosti. To pomeni, da bo tistega, ki bo odvrigel na pločnik smeti in podobno, oprostite, če navajam banalen primer, lahko komunalni redar takoj kaznoval na primer z 10 000 ali 20 000 starih dinarjev kazni. Hvala.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Poročevalec Odbora za družbenopolitični sistem, želite dopolnjevati poročilo? (Ne želi.) Zakonodajno-pravna komisija? (Tudi ne želi.)

Začenjamo z razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Miro Gošnik.

Miro Gošnik: Tovarišice in tovariši! Motiv za moje razpravljanje sem našel v številnih opozorilih, tako v informaciji, v zapisih delovnih teles, v ocnah stanja, zlasti v poročilih izvršnih svetov občinskih skupščin, iz katerih

morda izhaja, da se o pravni pomoči vendarle nekoliko preveč poudarjeno pogovarjamo z organizacijskega vidika. Naj kot primer navedem nekatere poudarke. Zamujamo z reorganizacijo obstoječih oblik, ne izkoriščamo možnosti novih oblik in podobno. Mogoče ni odveč, če si priključimo v spomin določbe 1. člena zakona o pravni pomoči, ki vendarle celovito razgrinja in ponuja družbene smotre te dejavnosti, da jih le enostavno interpretiram s tem, da pravna pomoč prispeva k zagotavljanju varstva ustavnosti in zakonitosti, s tem pa k uresničevanju z ustavo in zakoni določenih družbenoekonomskih in političnih odnosov ter tako k varstvu svoboščin in pravic človeka, občana, samoupravljanja, družbene lastnine, samoupravnih in drugih pravic organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti in drugih.

V gradivu, ki je osnova za današnjo razpravo, so nekatere svetle točke, žal so redke, ki vendarle dokazujejo, da se s pravilnim razumevanjem vsebine pravne pomoči da marsikaj storiti. Pri tem bi, ponovno kot primer izpostavil opravljene analize stanja, žal le v 11 občinah, ki so le povzročile, da so vsaj v štirih občinah v Sloveniji rešitve našle svoje mesto v srednjeročnih družbenih razvojnih načrtih, da so v sedmih občinah in na Obali vendarle programirane konkretne aktivnosti za ustanavljanje in funkcioniranje dejavnosti pravne pomoči, da je na nekaterih segmentih opaziti spremenjen odnos do kadrovanja za to dejavnost in podobno. Po drugi strani, ponovno žal izhaja veliko več praznega prostora iz teh poročil, kjer ni bilo storjenega nič oziroma skoraj nič, do skrajnosti, ki jo tudi preberemo v informaciji in ki je za eno občino približno taka: ne nameravajo opraviti analize, ker, na primer, ocenjujejo, da ni treba nič storiti na področju pravne pomoči, pri tem pa je v tej isti občini enota temeljnega sodišča in nimajo niti enega odvetnika. Tak odnos kaže na neko svojstveno atmosfero, vse do tega, da niti z eno besedo v tej analizi za to občino ne zvmemo, kaj nameravajo narediti za celoto tistih samoupravnih pravic, ki jih delavci uresničujejo z delom v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, o čemer v tej analizi oziroma v tej na pamet opravljeni oceni sploh niso razmišljali. Ta skrajni primer iz informacij Izvršnega sveta vendarle opozarja, da smo morda pri ocenjevanju zavesti o pomenu pravne pomoči še nekoliko nižje kot pri prvem koraku.

Za naslednjo mojo ilustracijo si bom sposodil dva podatka, ki sta javno znana, gre za področje samoupravljanja in varovanja družbene lastnine, ki jih preberemo v poročilih družbenega pravobranilca samoupravljanja SR Slovenije in Sodišča združenega dela SR Slovenije za preteklo leto. Ta dva segmenta upravljanja z družbeno lastnino izpostavljam zaradi tega, ker sem prej omenil, da zlasti na področju varovanja pravic iz dela delamo občutno prepočasi. Ta dva organa sta v Sloveniji v prejšnjem letu obravnavala okoli 28 000 spornih zadev. Ob primerjavi te številke in podatkov v informaciji o pravni pomoči bi želel na to opozoriti, in sicer ne z vidika omenjene številke, ampak z vidika vsebine, ki je predmet sporov, ki se obravnavajo pri družbenem pravobranilcu samoupravljanja in pri sodiščih združenega dela in sploh samoupravnih sodiščih, ki pravzaprav odkrivajo kršitve načel, ki so temeljna opredelitev zakona o pravni pomoči. Saj drugih sporov pred tema dvema organoma praviloma ni.

Sama po sebi se na podlagi te primerjave vendarle ponuja jasna, zlasti pa poudarjeno preventivna naloga pravne pomoči. Vprašujem se namreč ob tem podatku, kakšne bi bile te številke, če bi vsebinska, ustavna in po zakonu delujoča pravna pomoč že delovala, ali pa bi delovala vsaj v večjem obsegu kot

sedaj, če bi bila dostopna delavcem, občanom, organiziranim oblikam njihovega izražanja in dela, če bi korektno delovala, zlasti tudi pri nastajanju samoupravnih splošnih aktov in zlasti pri njihovem sprotne tekočem usklajevanju z zakoni in morda še pomembnejše vprašanje, če bi pri ljudeh in pri delavcih že uživala ugled »neodvisne«, kvalitetne in korektno pravne pomoči. Takšna funkcija pravne pomoči verjetno ne le da bi marsikatere odnose pomagala razčiščevati in urejati neposredno v dialogu prizadetih, to se pravi »na domačem dvorišču«, ampak bi prav gotovo tudi vplivala na preusmeritev mentalitete in parole, ki jo pogosto slišimo: »Če ti kaj ni všeč, pa toži«. To je ena izmed tistih klasičnih, rekel bi, pogosto kot izgovor uporabljenih metod, da se znebiš odgovornosti za urejanje določenih odnosov.

Moralnopolitični vidik utrjevanja zavesti o celoti samoupravnih pravic, dolžnosti in odgovornosti prav gotovo vključuje tudi nujno prisotnost prepričanja, da je ustavnost in zakonitost ter pravna enakost nekaj stalnega, nekaj, kar ni odvisno od žal prepogosto arbitrarnih načinov razlag zakonov in samoupravnih norm. Da žal to še ni tako, dokazuje zlasti trend stalnega naraščanja sporov, ki se prenašajo izven temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti, kjer jih praviloma večina nastaja. Ne morem oceniti, kolikšen je v tem trendu delež pomanjkljive oziroma odsotne pravne pomoči, nedvomno pa je res, da ima slaba oziroma sploh nikakršna pravna pomoč pri tem znaten delež. V skladu s tem bi želel izraziti svoje prepričanje, da so vredne podpore vse tiste, v dosedanjih razpravah že predlagane usmeritve glede pravne pomoči, ki se zavzemajo za osredotočenje družbene pozornosti na skladnejšo, učinkovitejšo in odgovorno družbenopolitično aktivnost po zakonu zadolženih nosilcev odgovornosti za razvoj in delovanje pravne pomoči. Verjetno je to tudi najboljša pot in hkrati odgovor tezi v tej informaciji, ki na določenem mestu v zvezi s poročilom iz neke občine pravzaprav postavlja tezo, da so naloge v zvezi s pravno pomočjo nekoliko v nasprotju s stabilizacijskimi prizadevanji družbe v tem trenutku.

Vprašujem se, ali je za doseganje stabilnih družbenih razmer sploh lahko še mižati pred 28 000 spornimi razmerji, o katerih so lansko leto razpravljali družbeni pravobranilec samoupravljanja in sodišča združenega dela, ki praviloma odkrivajo osebne, skupne, skupinske, kolektivne spore in razmerja.

Predlagam, da se tudi kot odgovor na takšne teze, ki so tu in tam vendarle še prisotne, vrnemo v središče, zlasti naše družbenopolitične projekcije bodočih nalog na tem področju glede vsebinskih vprašanj funkcije in nalog pravne pomoči. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa, tovariš Gošnik. Kdo še želi besedo? (Nihče.) Zaključujem to točko dnevnega reda, zboru pa predlagam, da na podlagi sugestij Odbora za družbenopolitični sistem sprejme naslednji sklep:

1. Družbenopolitični zbor ugotavlja, da se dve leti po sprejemu zakona o pravni pomoči njegove temeljne usmeritve še ne uresničujejo.

2. Zbor ugotavlja, da informacija vsebuje le splošno oceno stanja na področju pravne pomoči in da ne vsebuje podrobnejše analize vzrokov, zakaj se zakon ne uresničuje. Zato predlaga Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije, da informacijo dopolni s tem, da ugotovi in oceni vzroke, ki ovirajo ustanavljanje in organiziranje oblik pravne pomoči v občinah in samoupravnih organizacijah in skupnostih ter uresničevanje drugih družbenih ciljev, opredeljenih v zakonu o pravni pomoči.

Šele na osnovi tako dopolnjene in celovite analize stanja bo mogoče sprejeti na eni izmed prihodnjih sej zbora ustrezne usmeritve za hitrejšo uresničevanje zakona.

3. Da bi spodbudili in pospešili pripravo ocene stanja v posameznih okoljih, zbor predlaga, da vodstva družbenopolitičnih organizacij, predvsem pa Zveza sindikatov, informacijo obravnavajo pred obravnavo v zborih Skupščine SR Slovenije, kar naj prispeva k ugotavljanju družbenopolitičnih razsežnosti ugotovljenega stanja na področju podružbljanja pravne pomoči.

Skratka, v zadnjem delu sklepa opozarjamo družbenopolitične organizacije, da gre najbrž tudi za idejne probleme na tem področju in da nismo niti začeli procesa podružbljanja pravne pomoči.

Želi kdo dopolniti tak sklep? (Da.) Besedo ima tovariš Milan Kučan.

Milan Kučan: Tovarišica predsednica! Postavljam vprašanje, ali bi Družbenopolitični zbor lahko opozoril družbenopolitične organizacije, to je naša delegatska telesa, na to, da bi obravnavale stanje na tem področju? Če sem prav razumel, bo skupščina najbrž poklicala družbenopolitične organizacije, da obravnavajo informacijo, ki jo bo pripravil Izvršni svet. Bojim se namreč, da bi lahko bila razprava končana podobno, kot sedaj, ko sem prebral tole, kar menijo odbori o vprašanju posebnega družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine. Glede na problem, na katerega opozarja to poročilo, da gre v prvi vrsti za pomanjkanje zavesti o pomenu pravne pomoči, rekel bi defekte glede nezavednosti o potrebnosti zavarovanja pravic ljudi, bi bilo dobro, če bi o problematiki pravnega varstva kot sestavini ustavnosti in zakonitosti pri nas razpravljale družbenopolitične organizacije, in sicer neodvisno od tega poročila in seveda posebej tudi o poročilu, predvsem z vidika predlogov aktivnosti, kako naj se odpravi to nezadovoljivo stanje v zvezi z uresničevanjem tega zakona.

Oglasil pa sem se predvsem zaradi tega, ker mislim, da gre dejansko za nekoliko bolj, rekel bi, politično obarvan problem. Zakon o pravni pomoči je eden izmed tistih zakonov, ki ga je sprejela skupščina — tovariš Pacek, po mojem mnenju, ni brez razloga na to opozarjal — ki najdlje seže v reformo odnosov na nekem področju. V prejšnji točki dnevnega reda smo govorili o nekem drugem zakonu, ki na svojem področju prav tako seže daleč. Če smo pri onem zaskrbljeni in smo o njem že dvakrat razpravljali, v jeseni bomo še tretjič, bi tu vendarle ne smelo to pomeniti, da smo se pasivno sprijaznili z oceno, ki je tudi napisana v nekaterih poročilih odborov, da gre za proces. Strinjam se, da je prehod na to novo stanje, ki ga predvideva zakon, proces, vendarle to ne more biti pasiven proces. Odgovornosti so jasne, ne glede na to, koliko je zakon konkretno te odgovornosti porazdelil na posamezne subjekte. Glede defekta o zavesti je to politična akcija, glede vzpostavljanja materialnih pogojev pa je to odgovornost družbenopolitičnih skupnosti, zlasti občin, organizacij združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti, kadar gre za uveljavljanje pravic znotraj le-teh.

Tako predlagam, da Družbenopolitični zbor svojega dela ne bi omejil, kot preostala dva zbora, le na predhodno obravnavo v teh organizacijah o dopolnjevanem poročilu, ki ga bo pripravil Izvršni svet, ampak da bi razpravljal tudi o stanju pravne pomoči v družbi sploh. Hvala lepa.

Predsednica Tina Tomlje: Se strinjate, da predlog tovariša Kučana vključimo v 3. točko, s tem da ne gre le za to, da bi vodstva družbenopolitičnih organizacij razpravljala o poročilu izvršnega sveta, ampak da obravnavajo stanje pravne pomoči in celotno problematiko na tem področju?

Predlaga še kdo kakšno dopolnitev oziroma spremembo predloga sklepa? (Nihče.) Ker nima nihče več predloga, dajem na glasovanje predlog sklepa. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona.

Predložil ga je Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, obravnavali pa so ga: Odbor za družbenopolitični sistem, Komisija za pravosodje in Zakonodajno-pravna komisija.

Predstavniki Izvršnega sveta je že pri prejšnji točki dnevnega reda dal uvodno besedo k predlogu za izdajo zakona o spremembi zakona o samoupravnih sodiščih. Želijo predstavniki delovnih teles dopolniti poročila? (Ne želijo.)

Želi kdo razpravljati? (Ne želi.)

Predlagam zboru naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona, se sprejme.

2. Predlog zakona naj pripravi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Pri pripravi predloga zakona naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije upošteva predloge, ki so navedeni v poročilih delovnih teles.

Predlaga kdo kakšno dopolnitev sklepa? (Nihče.)

Dajem na glasovanje predlog sklepa. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlagani sklep.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona.

Tudi ta predlog za izdajo zakona z osnutkom je pripravil Izvršni svet. Obravnavala sta ga Odbor za družbenopolitični sistem in Zakonodajno-pravna komisija. V zvezi s tem zbor sprejema stališča po 72. členu poslovnika Skupščine SR Slovenije in 19. členu poslovnika zbora. Tovariš Jože Pacek, član Izvršnega sveta in republiški sekretar za pravosodje, upravo in proračun je že dal uvodno besedo k tej točki dnevnega reda. Želijo predstavniki delovnih teles dopolniti poročila? (Ne želijo.) Želi kdo razpravljati? (Ne.)

Na glasovanje dajem predlog stališč, ki ste jih prejeli na klop in ki vsebujejo predlog, naj se tak zakon sprejme. Kdor je za predlagana stališča k zakonu, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog stališč k predlogu za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona.

V skladu z 20. členom poslovnika zbora bom stališča posredovala Zboru združenega dela, Zboru občin in predlagatelju.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog periodičnega delovnega načrta Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981.

Predlog periodičnega delovnega načrta so obravnavali Odbor za družbenopolitični sistem, Odbor za družbenoekonomske odnose, Komisija za pravosodje in Zakonodajno-pravna komisija. Poročevalci delovnih teles, želite besedo? (Ne.)

Kot vedno, je tudi tokrat predlog periodičnega delovnega načrta pripravljen na podlagi programa dela zbora za vse leto. Obravnavala so ga delovna telesa, kot sem že navedla, in ne predlagajo sprememb in dopolnitev. Spremembo predlaga Predsedstvo Skupščine SR Slovenije, in sicer, da je seja zbora 28. julija in ne 24. julija, kot smo prvotno predvideli. Prejeli smo tudi pismo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, s katerim pojasnjuje, zakaj ni predložil zboru v obravnavo nekaterih zadev, ki so bile predvidene v periodičnem delovnem načrtu za II. trimesečje.

Naj vas ob tem obvestim, da bo v skladu s sklepi Predsedstva SFR Jugoslavije o aktualnih nalogah pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije, ki ste jih prejeli s posebnim pismom predsednika skupščine, potrebno sprejeti nekatere ukrepe tudi v republiški skupščini zaradi uresničevanja z družbenim planom in z resolucijo začrtane ekonomske politike v letu 1981. Zato bo verjetno v tem obdobju izvršni svet predložil še nekaj aktov po skrajšanem in hitrem postopku.

V periodičnem delovnem načrtu je predviden tudi orientacijski dnevni red za seje zborov v septembru tega leta. Predvsem so to naloge, ki so prenesene iz prve polovice tega leta. Septembrski seji sta namenjeni predvsem vprašanjem družbenoekonomskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje. Predlagam, da sprejmete predlog periodičnega delovnega načrta.

Pripomb delovnih teles, kot sem že rekla, ni. Želi kdo razpravljati o predlogu? (Ne želi.) Potem ga dajem na glasovanje. Kdor je za predlog periodičnega delovnega načrta, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor soglasno sprejel predlog periodičnega delovnega načrta Družbenopolitičnega zbora za III. trimesečje 1981.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije.

V okviru te točke bomo obravnavali predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije in predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije je predložila Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve Skupščine SR Slovenije na predlog Predsedstva SR Slovenije. Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Ne želi.) Če ne želi nihče, dajem na glasovanje predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije.

S tem je bil v Družbenopolitičnem zboru Jože Pavličič izvoljen za predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije.

Predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Tudi ta predlog odloka je predložila navedena komisija. Želi kdo razpravljati? (Ne želi.) Če ne želi nihče, dajem na glasovanje predlog odloka. Kdor je za predlog odloka, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

S tem je bil v tem zboru razrešen Jože Pavličič dolžnosti predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na predloge in vprašanja delegatov.

Besedo ima tovarišica Marija Aljančič.

Marija Aljančič: Tovarišice in tovariši delegati! Informativni bilten z dne 17. 6. 1981, številka 107, ki ga prejemo delegati za osebno obveščanje, prinaša intervju revije »Nin« s predsednikom Zveznega sveta za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko, ki me je kot delegata, milo rečeno, osupnil. Tovariš dr. Ivo Perišin med drugim pravi: »Kadar govorimo o odnosih v razširjeni produkciji, o akumulacijski sposobnosti našega gospodarstva in stopnji njegovega samofinanciranja, navajamo podatke, za katere lahko rečem, da so netočni in da niso vredni niti pipe tobaka. Ti odstotki skrivajo bistvo, skrivajo odvisnost proizvajalcev in prevladovanje drugih sil in odnosov.« Pravi tudi: »Izgleda, da vsem to zavajanje ustreza.«

Ker nimam razloga, da dvomim o oceni tako odgovornega funkcionarja, postavljam vprašanje, kaj je z verodostojnostjo podatkov in analiz, na osnovi katerih delegati na vseh ravneh odločamo in kako naj ob takih trditvah pristojnega funkcionarja, da analize niso ničvredne, delegati verujemo, da lahko pravilno odločamo oziroma dvigamo roko, ali ne. Da nam zavajanje ustreza, pa ne more biti res, ker zavajanje ustreza lahko le posamezniku ali posamezni organizaciji v določeni situaciji. Zavajanje, če to res je, ne more ustrezati delegatom, kot pogoj za pravilno odločanje. Kot vsi dobro vemo, je mogoče odločati le na podlagi pravočasnih in točnih podatkov in analiz.

Vprašujem: Če podatki in analize niso v redu, zakaj niso in kdo je za to odgovoren, saj ni malo institucij in ljudi, od občine do federacije, ki so odgovorni za zbiranje in dajanje podatkov. Če so analize netočne, je potrebno konkretno ugotoviti, od kje izvirajo in ukrepati, da se tako ostanje spremeni.

Predsednica Tina Tomlje: Hvala lepa. Na postavljeno vprašanje izvršni svet najbrž ne more odgovoriti? Postavljeno vprašanje bomo poslali prek Izvršnega sveta Sekretariatu za informacije.

Želi še kdo postaviti kako vprašanje? (Ne želi.) Ker ne želi nihče več, je tudi 12. točka izčrpana in s tem zaključujem sejo zbora.

(Seja zbora je bila zaključena ob 12.45.)

skupno zasedanje
vseh zborov skupščine sr slovenije,
predsedstva socialistične republike
slovenije, predsedstva ck zk slovenije
in delegacij družbenopolitičnih organizacij

4. maja 1981

Predsedoval: Milan Kučan,
predsednik Skupščine SR Slovenije

Začetek zasedanja ob 13. uri.

Predsednik Milan Kučan: Spoštovane tovarišice in tovariši!

Začenjam skupno zasedanje vseh zborov Skupščine SR Slovenije, Predsedstva SR Slovenije, Predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije ter delegacij republiških vodstev družbenopolitičnih organizacij naše republike. Ob prvi obletnici smrti Josipa Broza Tita smo sklicali skupno zasedanje na pobudo Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Na skupno zasedanje zborov Skupščine SR Slovenije smo povabili tudi člane Sveta federacije iz naše republike, člane Sveta republike, predsednike skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za kulturo, izobraževanje, raziskovalno delo, zdravstvo in socialno varstvo, predsednika in člane Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, izvršne sekretarje Predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, predsednika in sodnike Ustavnega sodišča SR Slovenije, predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije, predsednika Sodišča združenega dela SR Slovenije, javnega tožilca SR Slovenije, družbenega pravobranilca samoupravljanja in javnega pravobranilca SR Slovenije, predstavnike Republiškega štaba teritorialne obrambe SR Slovenije, predstavnike Poveljstva ljubljanskega armadnega območja, predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti, rektorja slovenskih univerz v Ljubljani in Mariboru, delegacijo Gospodarske zbornice SR Slovenije, delegacijo mesta Ljubljane, delegacijo zamejskih Slovencev, tovarišice in tovariše iz naše republike, ki delajo na najodgovornejših dolžnostih v organih in organizacijah federacije ter ljubljanskega nadškofa in slovenskega metropolita.

Tovarišice in tovariši! Leto dni je, odkar živi Socialistična Jugoslavija brez Tita! Leto dni je, odkar živijo naši narodi in narodnosti brez človeka, ki je v njih razplamtel plamen večnega ognja svobode in jim pokazal, kod vodijo pota slave in pravičnih odnosov med ljudmi. Leto dni je, odkar smo obljubili, da bo

Titova Jugoslavija živel, se borila in delala naprej. S ponosom moremo ugotoviti, da smo v tem letu preizkušenj ostali zvesti dani besedi. Brez Tita med nami, s Titom v nas!

Tovarišice in tovariši! Predlagam, da z minuto tišine počastimo spomin tovariša Tita! (Vsi navzoči vstanejo in z enominutnim molkom počaste spomin pokojnega maršala, Josipa Broza-Tita.) Slava njegovemu spominu! (Slava!)

Na skupnem zasedanju zborov Skupščine SR Slovenije, ki je sklicano v počastitev spomina pred letom dni umrlega revolucionarja, misleca in državnika, komunista, Josipa Broza-Tita, predsednika Republike in predsednika Zveze komunistov Jugoslavije ter vrhovnega poveljnika Jugoslovanske ljudske armade, bo spregovoril tovariš France Popit, predsednik Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije.

France Popit: Tovarišice in tovariši! Leto dni je, odkar je umrl naš Tito. Njegovo in naše delo pa živi in raste iz trdnih temeljev, ki so jih skupaj s Titom ustvarili in jih krepijo naprej rodovi revolucionarjev, trdno zakoreninjeni v boju delavskih in ljudskih množic, svojih narodov in narodnosti, za pravičnejše in srečnejše odnose med ljudmi. Naše in njegovo delo je socialistična, samoupravna, neuvrščena Jugoslavija. Titova Jugoslavija, to so naši delovni ljudje, čvrsto odločeni nadaljevati Titovo pot, za vsako ceno braniti in razvijati pridobitve revolucije.

Ničesar bistvenega ni moč dodati k temu, kar smo občutili in izpovedali že pred letom dni, v tistem turobnem začetku maja, ko smo se poslavljali od tovariša Tita. Jugoslovansko in svetovno delavsko gibanje je izgubilo človeka, ki je poosebljal neuklonljivo hrepenenje in zavesten boj narodov in ljudstev po novem, svobodnem življenju vsakega in vseh. Že tedaj smo vedeli, da Tita ni mogoče nadomestiti. Zavedali smo se, da bodo jugoslovanski narodi in narodnosti prav zaradi tega, kar je zanje storil in pomenil, uspešno nadaljevali z graditvijo socialističnega samoupravljanja v Jugoslaviji in še naprej ustvarjalno prispevali k širjenju svobodoljubnih teženj in dejanj v svetu. Življenje Jugoslavije v letu dni brez Tita je to dokazalo! Dvignili smo se nad bolečino. Trdno smo poprijeli za delo doma in nadaljevali titovsko politiko neuvrščenosti. Odkrito smo spregovorili o težavnih gospodarskih razmerah, o velikem plačilno-bilančnem deficitu, o nizki produktivnosti, slabi strukturi našega gospodarstva, neustreznih razmerjih med uvozom in izvozom ter drugih naših slabostih, o razlogih zanje in o možnih smereh njihovega odpravljanja. Uresničevanje dogovorjenega že daje prve, a obetavne sadove. Zastavili smo priprave na kongrese Zveze komunistov in kongres samoupravljalcev. Na teh srečanjih ne bomo Okrepili samo naših prizadevanj za stabilizacijo, za večjo uspešnost gospodarjenja z družbenimi sredstvi, temveč si še pogumneje prizadevali uveljaviti delavca in delovnega človeka v naši družbi, da bi lahko vse bolj neposredno odločal o vseh temeljnih družbenih vprašanjih.

Najgloblja izkušnja, ki smo si jo skupaj s Titom pridobili, je spoznanje, da se moramo vselej in v vsakem trenutku zanašati predvsem na lastne sile. Nenehno se moramo zavedati, da živimo v svetu, v katerem nihče nikomur ničesar ne podarja. Ustvariti moramo družbo, v kateri bodo lahko delovni ljudje svoje vsakodnevne in zgodovinske interese uresničevali demokratično po samoupravni poti, enakopravni in enako odgovorni. Takšno družbo lahko ustvarijo le množice v organizirani politični in samoupravljalški akciji, je lahko le

rezultat njihovega lastnega dela. Zato jo bodo tudi zavestno branile kot svojo lastno pridobitev.

Napredku je v hudih časih največja opora tista, ki raste iz ljudstva. Tako nas je učil prav Tito. Tito je v usodnih dneh na pragu revolucije, takoj ko je stopil na čelo partije, zahteval od vseh članov komunistične partije okrepljeno in praktično delo med množicami. Zavzemal se je za odločilen vpliv v sindikalnem gibanju, med mladino, za vključevanje žensk v delavsko gibanje, za okrepljeno ideološko delo med delavci, za enotnost delavskega razreda, kmetov in inteligence, študentov in mladine v boju proti skupnemu izkoriščevalcu — buržoaziji in proti skupnemu sovražniku — fašizmu. Le spoznanje, da mora Komunistična partija poznati tokove in silnice, ki se porajajo v delavskem razredu in narodu in jih pravočasno na osnovi marksistične analize povzeti v revolucionarno akcijo, je narekovalo njegovo zgodovinsko odločitev, da mora vodstvo Komunistične partije Jugoslavije delovati v domovini. Slonela je na prepričanju, da Komunistična partija lahko z delom med ljudmi in ob podpori ljudstva usmerja revolucionarni boj in sprejema odgovornost pred svojim delavskim razredom, pred svojim narodom za njegovo usodo.

Ko je Komunistična partija Jugoslavije pod Titovim vodstvom začela pripravljati revolucionarno akcijo, je z jasnim pogledom na nacionalno vprašanje napovedala rojstvo novih odnosov med narodi in komunističnimi ter delavskimi partijami. Zavedala se je, da je to edina pot, da uresniči svojo politiko in da dobi zanjo podporo množic.

Še kot sekretar zagrebške partijske organizacije je opozarjal na izjemen pomen nacionalnega vprašanja v revolucionarnem boju narodov in narodnosti. Sodil je, da je boj proti socialnemu izkoriščanju tudi boj proti nacionalnemu izkoriščanju in boj za vodilno vlogo delavskega razreda, povezanega s kmeti in izobraženci, tudi boj za polno afirmacijo slehernega naroda in osnova za enakopravne odnose med narodi. Že v času narodnoosvobodilnega boja je bila tako začrtana jasna ločnica med nacionalno zavednim in nacionalistično egoističnim in že v času revolucije smo presekali možnosti tako za notranji kot tudi zunanji hegemonizem in nacionalistični unitarizem. Komunistična partija Jugoslavije je s Titom in Kardeljem postopno oblikovala jasno stališče o nacionalnem vprašanju in mednarodnih odnosih in postavila temelje bratstvu, enotnosti in enakopravnosti naših narodov in narodnosti v revoluciji, v današnjih dneh in v prihodnje. Spoznanje o pomenu nacionalnega vprašanja, o odgovornosti partije pred lastnim narodom, svojim delavskim razredom, o njeni povezanosti z množicami je ustvarilo pogoje za ustanovitev nacionalnih komunističnih organizacij v sestavi enotne Komunistične partije Jugoslavije. Tovariš Tito se je zavedal, da nacionalnega vprašanja ni možno rešiti enkrat za vselej, saj gre za dinamično družbeno vprašanje. Z ekonomskim in kulturnim razvojem zahteva stalno preverjanje in ustvarjanje pogojev za ekonomsko, politično in kulturno enakopravnost. Tito je bil brezkompromisen in odločen, kadar so se nacionalistične težnje in njihovi nosilci skušali uveljaviti in sejati razdor med našimi narodi in narodnostmi, kadar so hoteli izničiti temeljne revolucionarne pridobitve in spodkopavati obrambno moč in odpornost socialistične Jugoslavije.

Tudi danes, tovarišice in tovariši, je za nas življenjskega pomena nadaljevanje take Titove politike. Še vedno je aktualen boj tako proti ozkosrčnemu nacionalizmu in šovinizmu kakor tudi proti raznim velikodržavnim tendencam. Danes je ta boj sicer lažji, ker imamo ustavo in zakon o združenem delu, si-

stem samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja v federaciji in gospodarjenje z družbenim dohodkom. Z dogovarjanjem, z upoštevanjem medsebojnih interesov, pravic in odgovornosti v skladu z dolgoročnimi interesi delavskega razreda in solidarnostjo je mogoče presegati objektivna protislovja, ki jih poraja različna stopnja razvitosti proizvodjalnih sil in se izraža v pluralizmu samoupravnih interesov. Je pa tudi težji, ker imamo opravka z zaostrenimi razmerami v svetu, ki krepijo težnje, da bi družbene probleme reševali z ekonomsko, politično in vojaško silo na račun malih in srednjih držav in narodov. To se odraža v Jugoslaviji z okrepljeno dejavnostjo socialističnemu samoupravljanju in neuvrščeni politiki sovražnih sil, ki jih je zgodovina že zdavnaj postavila na stranski tir, pa si ob zapletenih in zaostrenih mednarodnih razmerah vselej znova prizadevajo priti na površje.

Jugoslavija je v letu dni, ko smo ostali brez Tita, tudi v mednacionalnih odnosih dokazala, da uresničuje njegova izročila. Na demokratični podlagi, s sporazumevanjem smo sprejeli družbene dogovore in sporazume o temeljnih plana ter družbeni plan Jugoslavije za naslednje petletno obdobje. S tem smo sebi in svetu pokazali, da smo se kljub razlikam v razvitosti in kljub objektivnim protislovjem sposobni po demokratični in samoupravni poti učinkovito sporazumeti. Lahko bi našteval tudi druga vprašanja, kjer smo uskladili interese v skladu z ustavno opredelitvijo vloge federacije in republik ter pokrajin. Tako je vselej, kadar gre za ključna vprašanja našega skupnega razvoja. To krepi Jugoslavijo kot celoto in sleherni njen del in je edina možna pot, da se izognemo resnejšim in usodnejšim družbenim napetostim.

Sovražni izbruh albanskega iredentizma na Kosovu, čeprav ne more ogroziti integritete Jugoslavije, je vendarle globoko vznemiril vse naše republike, vse delovne ljudi naših narodov in narodnosti, prepričan sem, tudi veliko večino albanske narodnosti, ki živi v treh socialističnih republikah in na meji sosednje Republike Albanije. Izbruh je bil nenaden, nacionalizem z iredentističnimi protijugoslovanskimi gesli in pojavi pa je tlel že dalj časa in sta nanj že leta nazaj opozarjala tovariš Tito in tovariš Kardelj. Vedno sta štela področje mednacionalnih odnosov za tisto nevarno področje, kjer se prav pod zastavo nacionalizma in šovinizma poskušajo »spraviti v sedlo« za boj proti socializmu in Zvezi komunistov vse protisocialistične in protisamoupravne sile. Nacionalizem je trdoživ, zato ga ne smemo podcenjevati, ne glede na to, v katerem okolju se pojavlja ali v kakšne parole se preoblači, ker ima objektivno še vedno svoje korenine v naši in svetovni stvarnosti. Zato moramo okrepiti budnost in najširšo politično aktivnost delovnih ljudi za enakopravne odnose med narodi in narodnostmi. Združiti moramo vse ljudi, ki so na osnovi ustave in zakona o združenem delu, dokumentov Socialistične zveze delovnega ljudstva in programa Zveze komunistov Jugoslavije pripravljene delati za hitrejši razvoj socialističnega samoupravljanja, za enotno in neodvisno federativno Jugoslavijo, za neuvrščeno in mir v svetu.

Kdorkoli danes pod zastavo boja za svobodo svojega naroda ali narodnosti izpodkopa ustavne temelje socialistične Jugoslavije, kdorkoli izsiljuje spremembo ustavnega položaja svoje skupnosti in celo revizijo helsinško priznanih meja, koplje s tem grob lastnemu narodu, otežuje njegov nemoten gospodarski in kulturni napredek, vzbuja nacionalistično sovraštvo tudi pri drugih narodih, obenem pa izpostavlja našo neuvrščeno deželo povečanemu pritisku vseh zunanjih reakcionarnih in hegemonističnih sil. Kajti v »razmerah sodobnega razvoja proizvodjalnih sil in zavesti človeštva postaja nacionalizem vse bolj

reakcionarna ovira za integracijo humanistične zavesti človeštva, ki je pogoj za družbeno zgodovinski napredek.« Vsa naša povojna zgodovina s hitrim gospodarskim napredovanjem vseh narodov in narodnosti samo potrjuje resničnost teh Kardeljevih besed.

Tovarišice in tovariši! Frontovsko organizirane socialistične sile z vodilno vlogo Zveze komunistov imajo v naši družbi jasno opredeljene naloge. Titova zamisel vloge in politike partije je bila, je in ostaja tudi v prihodnje partija množic in hkrati njihova organizirana idejnopolitična, kritična in ustvarjalna zavest. V preteklosti je, da bi ustvarila akcijsko enotnost delavstva, partija pridobivala napredne politične skupine, organizacije in društva. Na programu ljudskofrontnega gibanja je združevala napredne in svobodoljubne težnje in akcijo delavcev, kmetov in izobražencev različnih svetovnih nazorov. In to v množičnih stavkah in številnih borbenih akcijah za boljše delovne pogoje, socialno pravičnost, za demokratične pravice javnega političnega delovanja, za združitev razkosanega slovenskega naroda ter proti fašističnemu nasilju in vojni, za internacionalizem in solidarnost v delavskem gibanju. Partija, je podaril Edvard Kardelj, »se potemtakem ni bojevala za kakšne posebne cilje, ki ne bi bili hkrati tudi cilji delavskega razreda, delovnih množic ter naprednih protiimperialističnih družbenih sil, zato pa je tudi svojo politično vlogo in moč videla le v moči politične, ekonomske, demokratično-osvobodilne in revolucionarne akcije delavskih in ljudskih množic.«

Takšen resničen marksistični in leninistični koncept partije je mogel oblikovati le Tito, skupaj s svojimi sodelavci, med katere v Sloveniji upravičeno štejemo posebej tovariša Kardelja in Kidriča ter druge, saj so vsi izšli iz vrst delavskega razreda, iz naprednega dela inteligence, iz naroda in njemu so z vsem delom in življenjem tudi ostali zvesti. Čutili so enako kot delavske in ljudske množice Jugoslavije, zaznavali so njihove težnje in znali so jih povezati v akcijo, ne da bi podlegli oportunistu in pragmatizmu ter nacionalizmu. Ko so upirali poglede v prihodnost, so se opirali na nauke iz zgodovine delavskega gibanja, hkrati pa znali ustvarjalno, z analizo sedanosti in razmerja družbenih sil poiskati izhod iz še tako zapletenih razmer.

Le takšna partija je mogla v osrednjih zgodovinskih dilemah, v tridesetih in štiridesetih letih tega stoletja pokazati na poti in sredstva boja proti protiljudskemu in profašističnemu režimu in našemu nacionalnemu ter sovražniku vseh svobodoljubnih teženj človeštva — nacifašizmu.

Na temelju programa, ki se je glede bistvenih vprašanj našega razvoja in ob odločujočem Titovem deležu kontinuirano oblikoval od 8. konference zagrebških komunistov, na temelju političnega programa Ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije s Čebin in drugih ustanovnih kongresov oziroma konferenc komunističnih partij, je takšno združevanje vsega naprednega, svobodomiselnega v jugoslovanskih narodih in narodnostih doseglo vrh z narodnoosvobodilno fronto oziroma Osvobodilno fronto, katere jedro so bili delavci, kmetje ter napredna inteligenca, oziroma z vsesplošno ljudsko vstajo v letih od 1941 do 1945, kot množičnega patriotskega gibanja, ki je imelo razredno socialno-ekonomski in nacionalno-politični značaj. Šlo je za enotnost politične in vojne akcije. Z drugimi besedami, za oborožen odpor, za ustanavljanje vojaških enot in naše narodnoosvobodilne vojske, za vojaške zmage, a hkrati tudi za razvejano mrežo ljudskih odborov in drugih organov nove ljudske oblasti. Široko razpredeno frontovsko politično delo je omogočilo takšen

razvoj narodnoosvobodilnega boja in njen razmah ter zgradilo in uveljavilo organizacijo ljudske oblasti.

Takšen demokratični način združevanja ljudi, skupaj s strategijo in tak-tiko oboroženega bojevanja, ki je od vsega začetka imelo tudi razvito originalno pravno-politično oporo v ljudski oblasti, predstavlja posebnost naše revolucije in narodnoosvobodilnega boja. V vojaškem smislu to danes imenujemo koncept oboroženega ljudstva. To je naš koncept splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, s Socialistično zvezo delovnega ljudstva kot njegove najširše politične podlage. V tem je bila naša moč v bitkah do končne zmage proti okupatorju ter njegovim sodelavcem. Zaradi široko razvejanega ljudsko-frontnega gibanja, povezanega z revolucionarno demokratično oblastjo, nastajajoče že na osvobojenem ozemlju, skupaj z oboroženo ljudsko vstajo, so sklepi AVNOJ rezultat revolucionarnega boja jugoslovanskih narodov in oblika skupnega življenja v današnji federativno urejeni državi.

Na teh glavnih stalnicah našega predvojnega in medvojnega revolucionarnega in narodnoosvobodilnega gibanja smo oblikovali osnovne elemente našega nadaljnega socialističnega razvoja. Začeli smo razvijati izvirni socialistični samoupravni sistem, za katerega smo ustvarili neogibne pogoje s podružbljanjem in hitrejšo rastjo proizvodjalnih sredstev. Vzpostavili smo takšen delegatski mehanizem, v katerem bodo lahko delovni ljudje neposredno odločali o vseh družbenih vprašanjih. Ob tem smo razvijali Socialistično zvezo kot najširšo organizacijo družbenega in političnega delovanja delavskih in ljudskih množic z dejavno navzočnostjo Zveze komunistov v njej.

Tako kot v prejšnjih etapah je za Tita tudi v graditvi socialistične družbe značilno, da je stalno krepil pridobitve naše revolucije. Na to kaže leto 1948, pa tudi obdobje, ko je dal odločilen pečat razpletu spopada z birokratsko-etatističnimi koncepti, z liberalizmom in še posebej nacionalizmom. Za čemerkoli so se že skrivale te in podobne tendence in njihovi nosilci, vselej je šlo za omejevanje pravic delovnim ljudem in občanom, delavskemu razredu in v končni posledici za napad na federativno, neuvrščeno, suvereno in neodvisno Jugoslavijo. Eno od najdragocenejših izročil delovanja tovariša Tita, ki ga velja tudi leto po njegovi smrti posebej naglasiti, je, da moramo stalnice našega razvoja braniti z vsemi sredstvi, tako kot je tudi on to brez obotavljanja počel v vseh prelomnih trenutkih naše zgodovine.

Ne bi bili marksisti, če bi si delali utvaro, da takšnih preizkušenj in celo prelomnic v prihodnje ne bo. Objektivnih protislovij ni mogoče zanikati, prav tako tudi ne obiti razvojnih zakonitosti. Pomembno je, da socialistični samoupravni sistem omogoča, da samoupravne interese učinkovito, demokratično in uspešno presegamo s tem, da krepimo vlogo in položaj, pravice in odgovornost delovnih ljudi. Težave, ki nas čakajo, bomo lahko uspešno obvladovali, če bomo enotni.

Pri tem se lahko veliko naučimo prav iz izkušenj Titovega revolucionarnega dela. Titov boj za enotnost Komunistične partije Jugoslavije je izviral iz spoznane nuje in zakonitosti razvoja naših narodov in narodnosti. Ker je Tito izražal neposredne razmere in stremljenja ljudskih množic, je gibanje imelo tisto zaledje, brez katerega propadajo mnoga plemenita zgodovinska dejanja. Boj za idejno in akcijsko enotnost partije je preraščal v boj za enotnost razreda delavcev, v boj za enotnost delovnih ljudi, za enotnost vseh demokratičnih in napredno čutečih ljudi, ki jim je pri srcu svoboda, mir, enakopravnost, suverenost in sožitje med narodi. Pri Titu se boj za enotnost revolucionarnega

gibanja ves čas prepleta v odvisnosti od neposrednih življenjskih razmer in od razmerja družbenih sil v domovini in v svetu.

Kot se je Tito jasno zavedal, da revolucije ne morejo izvojevati ozke politične oziroma družbene skupine, da je lahko le dejanje politično zrelih in z jasno perspektivo oboroženih množic, tudi ni prezrl vloge različnih generacij v tem boju. Njegova velika skrb in pozornost je že pred narodnoosvobodilnim bojem veljala vlogi mladine v revolucionarnem gibanju, izhajala je iz življenjske logike, da je mlada generacija bolj kot katerakoli druga zavzeta za prihodnost, saj bremena in sadove družbenega razvoja prevzema na svoja ramena. Zato je bilo naravno, da je mladina v revolucionarnem boju s tako velikim ustvarjalnim deležem sodelovala pri oblikovanju svoje bodočnosti. Titovo spoznanje, da mladina ne more biti le pasivni dedič ustvarjalnosti starejših generacij, je temeljilo na kritičnem ocenjevanju in razumevanju razvoja in vloge Komunistične partije in SKOJ že pred vojno. Vodilo ga je prepričanje, da revolucionarna vzgoja mladih ni nekaj posebnega, ločenega od boja celotne družbe za revolucionarno preobrazbo. Iz zaupanja mladini, iz njene enakopravnosti v tem boju je rasla resnična predanost in požrtvovalnost mlade generacije v narodnoosvobodilnem boju in v socialistični graditvi domovine. Tudi današnja mladina, če hoče prispevati k boju za socialistično samoupravno demokracijo ter za enakopravno in miroljubno sožitje v svetu, če hoče biti ustvarjalni dedič tradicije revolucionarnega boja, ga šteti za svojega, se mora z enako požrtvovalnostjo in predanostjo kot njeni predhodniki vključiti vanj, saj ji tudi mi zaupamo.

Tito je s svojim značajem in človeškimi lastnostmi združeval v sebi veliko revolucionarno energijo. Pri tem ne gre samo za osebno hrabrost, za človekovo srčnost, marveč za pogum, ki je potreben za velika dejanja, za optimizem, brez katerega ni mogoče premagovati dramatičnih okoliščin in za človečnost, brez katere množice niso pripravljene na žrtvovanje. Tito je te vrline potrjeval v boju s starojugoslovanskim policijskim režimom, ki je od revolucionarja terjal pogum in zaupanje v bodočnost, v delavske in ljudske množice svojega naroda. Še veliko bolj ga izpričujejo Kozara, Neretva, Sutjeska, Drvar in potem leto 1948, ko bi po tradicionalni logiki jugoslovansko državno in politično vodstvo moralo kloniti pred premočnim nasprotnikom.

Po ustaljenem prepričanju nekaterih, ki podcenjujejo moč ljudskih množic, je samoupravljanje iluzija ali kratkotrajna pustolovščina, po besedah in globokem prepričanju Tita pa predstavlja samoupravljanje edino kohezijsko silo, ki ohranja, spaja in krepi socialistično Jugoslavijo. Zopet so se potrdile značilne poteze Titove revolucionarne strategije, enotnost gibanja, izvirni interes in zaupanje v moč množic, ustvarjalno in enakopravno sodelovanje vseh generacij, pogum, optimizem in človečnost, ob vsem tem pa realizem v oceni pogojev in perspektiv revolucionarnega gibanja pri nas ter boja za emancipacijo malih narodov in držav v sodobnem svetu in kljubovanje obema blokoma.

Tovarišice in tovariši!

Titovo delo nas v celoti zavezuje, da imamo do Titove dediščne ustvarjalnega odnosa, se pravi, da se ne smemo omejiti na fraze in prisege, temveč moramo v skladu z njegovimi idejami, njegovim delom razvijati in krepiti naš sistem družbenoekonomskih in političnih odnosov. Ustvarjalno moramo iskati najboljše rešitve v teoriji in praksi. Nikomur ne smemo dovoliti, da bi deformiral ali spremenil smer razvoja, ki smo ga skupaj z njim gradili, saj se s tem ne bi izneverili samo Titu, temveč tudi lastni zgodovini.

Tovarišice in tovariši! Tovariš Tito ostaja veliko ime v zgodovini našega delavskega gibanja in v zgodovini človeštva. Postal je vzgled plemenitega in vzvišenega boja za svobodo, neodvisnost, enakopravnost in blagostanje ljudi in narodov ter neupogljivega borca proti zatiranju, diktaturi in nasilju nad človekom, za bodočnost, v kateri bo delovni človek sam odločal o pogojih in rezultatih svojega dela, ko bo postal človek v skupnosti z drugimi ljudmi sam svoje sreče kovač.

Slava njegovemu spominu! (Slava!)

Predsednik Milan Kučan: Spoštovane tovarišice in tovariši! Zahvaljujem se tovarišu Popitu za nagovor našemu žalnemu zboru.

Tako je skupno zasedanje zborov slovenske skupščine sklenjeno.

(Zasedanje je bilo končano ob 13.35.)

**skupno zasedanje
zboru združenega dela
in družbenopolitičnega zboru**

10. junija 1981

Predsedoval: E m i l T o m a ž i č,
predsednik Zboru združenega dela

Začetek zasedanja ob 9.15.

Predsedujoči E m i l T o m a ž i č: Tovarišice in tovariši delegati, spoštovani gostje! Pričenjam skupno zasedanje Zboru združenega dela in Družbenopolitičnega zboru Skupščine SR Slovenije, na katerem bomo obravnavali osnutek resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Na zasedanju je v zboru navzoča medzborovska skupina delegatov za pripravo in spremljanje obravnave osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev, ki sta jo zboru imenovala na svojih sejah 27. maja letos. Skupina delegatov se je sestala, proučila osnutek resolucije in pripravila predlog mnenj, stališč in predlogov, ki naj bi jih zboru sprejela po končani obravnavi resolucije. Predlog tega akta ste prejeli danes na klop, zato predlagam, da naj bo v pomoč pri razpravi tudi predlog mnenj, stališč in predlogov, ki ga imate, kot že rečeno, pred seboj.

Pri oblikovanju predloga tega dokumenta se je skupina delegatov odločila za takšen pristop. Dokument, ki naj bi ga zboru sprejela, naj bi izražal odnos zborov do temeljnih usmeritev v resoluciji III. kongresa, podprl vse tiste usmeritve v resoluciji, za katere zboru menita, da ustrezajo ciljem in namenom III. kongresa, se pravi vse tiste usmeritve v resoluciji, ki pomenijo prispevek k nadaljnjemu razvoju socialističnega samoupravljanja. Ob tem pa oblikovani predlog dokumenta opozarja na usmeritve v resoluciji, ki jim naj da III. kongres samoupravljalcev zaradi njihove pomembnosti za naš nadaljnji razvoj, še večji poudarek oziroma naj posamezne usmeritve v resoluciji dobijo ustreznejšo ali bolj jasno obliko. Kot vidite, ima predlog dokumenta, ki ga je pripravila skupina delegatov, 7. točk, in če mi dovolite, bi na kratko posredoval poudarke v tem dokumentu.

V 1. točki dokument na kratko ocenjuje naš družbeni razvoj po II. kongresu samoupravljalcev in ugotavlja, da v tem času kljub napredku vendarle niso bile do konca uporabljene vse možnosti za hitrejši razvoj in utrjevanje sociali-

stičnega samoupravljanja na družbeno-lastninskih osnovah. Dokument ocenjuje, da se resolucija III. kongresa s svojimi osnovnimi usmeritvami zavzema za nadaljnji samoupravni razvoj in da zato zboru podpirata osnovne usmeritve resolucije.

V 2. točki dokument opozarja na pomembnost ramerja moči med silami, ki se v sedanjem trenutku odločno zavzemajo za nadaljnji samoupravni razvoj, in silami, ki skušajo še vedno ohraniti svoj odločilni vpliv na razpolaganje z družbenim dohodkom mimo delovnih ljudi. Pri tem pa dokument opozarja, da naj resolucija ne nalaga delavcem, da zahtevajo od drugih uresničevanje posameznih nalog, temveč naj jih pozove, da sami odločajo in dosledno uveljavljajo svoje ustavne pravice in odgovornosti v obvladovanju razširjene reprodukcije.

V 3. točki dokument poudarja, da morajo delavci pri pridobivanju in razporejanju dohodka — pri čemer bi moral biti v veliko večji meri poudarek na ustvarjanju dohodka — izhajati iz družbene narave dohodka in da mora urejanje odnosov v družbeni reprodukciji temeljiti na planskih aktih, samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih. Zato naj bi v večji meri prišlo v resoluciji do izraza samoupravno družbeno planiranje kot temeljni instrument urejanja družbenoekonomskih odnosov, še zlasti gospodarjenja z dohodkom.

V 4. točki dokument predlaga, da naj se resolucija jasneje zavzame za uveljavitev ustavnih funkcij delovne organizacije in naj določeneje opredeli pomen združevanja temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo.

V 5. točki dokument opozarja, da resolucija ne upošteva dovolj, da pomenita delegatski in celotni družbenopolitični sistem tudi sredstvo povezovanja dela in politike in da je na tem izhodišču zgrajen in uveljavljen delegatski sistem, sistem tudi sredstev integracije delavskega razreda, obenem pa možnost za uveljavljanje in usklajevanje interesov posameznih delov združenega dela in tako tudi sredstvo odločanja o celotni družbeni reprodukciji.

V drugem odstavku te točke pa dokument podpira zahtevo resolucije, da se dosledno uveljavi ustavna funkcija zborov združenega dela skupščin družbenopolitičnih skupnosti glede odločanja o izločitvi dela dohodka za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb.

V zadnji, 6. točki pa dokument predlaga, da naj resolucija bolj dorečeno poudari odgovornost družbenopolitičnih organizacij pri ustvarjanju celovitih družbenopolitičnih pogojev za uveljavljanje interesov in odgovornosti delavcev pri usmerjanju družbenega razvoja.

Skupina delegatov je bila mnenja, da naj bi zboru sprejela po razpravi z glasovanjem predlog mnenj, stališč in predlogov, se pravi predlagani dokument, ki bi izražal odnos zborov do temeljnih usmeritev v resoluciji, medtem ko bi konkretne predloge za spremembo resolucije oziroma njeno dopolnitev iz današnje razprave na zborih skupina pregledno uredila in jih poslala neposredno zveznemu Koordinacijskemu odboru za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Skupina delegatov je namreč menila, da so z vidika naših zborov pomembne zlasti temeljne usmeritve v resoluciji, in dalje, da bo konkretne predloge za spremembe in dopolnitve resolucije oblikovala tudi široka javna razprava v vseh temeljnih organizacijah združenega dela, drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, v zborih občinskih skupščin in tako dalje, ki bodo posredovani zveznemu koordinacijskemu odboru.

Skupina je tudi menila, da bi naš dokument, ki bi vseboval tudi veliko konkretnih predlogov za spremembe in dopolnitve, lahko postal tako zajeten, da bi se utegnila mnenja in stališča zborov do temeljnih usmeritev v resoluciji preveč zamegliti.

Prav tako predlagamo, da bi poslali neposredno zveznemu koordinacijskemu odboru tudi oblikovana stališča našega izvršnega sveta.

Skupina delegatov predlaga tako zboroma, da sprejmeta takšen način oblikovanja mnenj in stališč zborov do osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. Ali kdo morda takšnemu pristopu nasprotuje? (Ne.)

Potem prosim skupino delegatov, da spremlja razpravo in da po končani razpravi predlaga zboroma morebitne spremembe in dopolnitve predloga mnenj, stališč in predlogov.

Predlagam tudi, da bi po zaključni razpravi imeli daljši odmor, s čimer bi skupini delegatov omogočili, da bi svoje delo in svojo nalogo dobro opravila.

Sedaj prosim tovariša Jožeta Globačnika, podpredsednika Skupščine SR Slovenije in člana republiškega koordinacijskega odbora za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, da poda uvodno besedo k osnutku resolucije. Prosim!

Jože Globačnik: Tovarišice in tovariši delegati! Dnevni red današnje skupne seje Zbora združenega dela in Družbenopolitičnega zbora opredeljuje tudi vsebino mojega uvoda k razpravi o osnutku resolucije, ki bo predložena III. kongresu samoupravljalcev. Svojo nalogo, ki jo opravljam kot član republiškega koordinacijskega odbora za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, sem razumel v prvi vrsti kot nalogo, da na osnovi naših dosedanjih razprav predlagam v razmislek nekatere vsebinske usmeritve in poudarke iz resolucije. Hkrati želim utemeljiti tudi delovni predlog mnenj, stališč in predlogov, ki naj bi jih sprejeli na osnovi današnje razprave. Menim, da bo v korist našemu kritičnemu opredeljevanju do vsebine resolucije, če najprej spregovorim o osnovnih ciljeh III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, o dosedanjih pripravah na kongres ter skušam opredeliti namen naše današnje razprave.

Nekaj o osnovnih ciljeh III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. Poleg tega, kar je zapisano v okvirnih usmeritvah za pripravo kongresa o ciljeh in vsebino III. kongresa samoupravljalcev, želim še posebej poudariti razliko med prvima dvema kongresoma in III. kongresom samoupravljalcev Jugoslavije. Znano je, da smo doslej v Jugoslaviji organizirali dva kongresa samoupravljalcev: prvi kongres delavskih svetov v letu 1957 in drugi kongres v letu 1971. Za oba dosedanja kongresa velja ugotovitev, da sta v določenem času izrazila potrebo po najširšem preverjanju družbene prakse in političnih usmeritev za nadaljnji razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. I. kongres je bil v času, ko je bilo samoupravljanje še otrok, ki je komaj shodil. Prve življenjske izkušnje in vizija samoupravnega razvoja pa so že jasno kazale, da ni samoupravljanja brez pravice delavca, da razpolaga z dohodkom. Tako je bila zahteva I. kongresa »več pravic delavskim svetom v razpolaganju z dohodkom«. II. kongres je na podlagi ocene, da imamo v samoupravnem razvoju že bogate izkušnje in prakso, ki morajo dobiti svojo potrditev v ustreznih opredelitvah v novi ustavi in pozneje v zakonu o združenem delu. Kongres je pomenil najširše družbeno preverjanje tistih poznejših ustavnih in sistemskih rešitev, ki naj delavskemu razredu omogočijo, da bo kot samoupravno organiziran subjekt, sam nosilec bitke za samoupravljanje in hkrati nosilec bitke

proti vsem pojavom omejevanja pravic in odgovornosti, ki opredeljujejo samoupravni položaj delavcev. Šlo je za pojave etatizma, birokratizma in tehnokratizma, deloma pa tudi že za razpoznavanje družbenoekonomskih osnov nacionalističnih teženj.

Ko govorimo o ciljih III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, moramo upoštevati dosežke in spremenjene pogoje v materialnem razvoju in stopnjo, do katere smo uspeli izgraditi politični sistem delegatske demokracije. Upoštevati je treba dejstvo, da z ustavo varujemo nedotakljivo pravico delovnega človeka, da dela s sredstvi v družbeni lastnini ter neposredno in enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odloča o zadevah družbene produkcije. Nedotakljiva ustavna pravica do samoupravljanja je konkretizirana v vrsti sistemskih zakonov, ki so podlaga za urejanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in položaja delavca v družbi. Kot podlaga, izhodišče in konec vseh oblik združevanja dela in sredstev ter samoupravne integracije združenega dela je opredeljena temeljna organizacija združenega dela. Bogatejši smo za marksistično-teoretični prispevek Edvarda Kardelja o smereh nadaljnjega razvoja socialističnega samoupravljanja. Njegova dela »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«, »O sistemu samoupravnega planiranja« in »Svobodno združeno delo« nimajo le teoretične vrednosti, temveč hkrati kažejo smer akcije, ki pelje k osvobajanju človeka.

Vsa omenjena spoznanja in seveda naperi organiziranih sil zavesti naše družbe, da bi se postopno približali dejanskemu samoupravnemu položaju delovnega človeka, so morali vplivati tudi na opredeljevanje ciljev III. kongresa. Tako je osnovni namen III. kongresa izmenjati bogate izkušnje o naših naporih za uresničevanje že demokratično z ustavo sprejetih temeljev družbenoekonomskega razvoja, razčlenjenih z zakonom o združenem delu in drugimi sistemskimi zakoni. Gre torej najprej za to, da ugotovimo, do kam smo prišli v uveljavljanju in razvoju samoupravljanja na ustavnih osnovah, kje in v čem so vzroki, ki nas ovirajo pri hitrejšem zmanjševanju razlik med institucionalno-pravno opredeljenimi in stvarnimi odnosi. V položaju, ko se za mnoge gospodarske težave sedanjega trenutka ponekod iščejo vzroki izključno ali pretežno v veljavnih sistemskih rešitvah, je pomembno, da kongres uskladi poglede na to vrsto razmišljanj in se zlasti opredeli do kriterijev, ki jih bomo upoštevali pri možnih in morda tudi nujnih spremembah veljavnih sistemskih rešitev. Naši samoupravni družbi je bilo vedno tuje priseganje na večno veljavne dogme, ki delajo silo življenju in se zato prej ali slej same izničijo. Na kongresu bi sami sebi storili slabo uslugo, če bi na hitro in brez ustreznih podlag ali pod pritiskom trenutnih težav in slabosti znotraj samoupravljanja pristali na prižiganju zelene luči za nekritično spreminjanje sistemskih rešitev, kar bi pomenilo načenjanje osnovnega, z ustavo definiranega proizvodnega odnosa naše samoupravne družbe. Demokratično izvoljen zbor delavskih delegatov za kongres se bo gotovo opredelil za sicer trajno kritično presojanje veljavnih sistemskih rešitev, toda hkrati tudi za kriterij, da nobena sprememba ne more načenjati tega osnovnega produkcijskega odnosa.

Vsebina osnutka resolucije in številna sporočila delavcev III. kongresu kažejo, da bo pomemben del razprav namenjen vprašanju materialnega razvoja naše družbe. V preteklih razdobjih nakopičeni problemi razširjene produkcije, sedanje neskladnosti na trgu, visoke stopnje inflacije, problemi mednarodne trgovinske menjave, produktivnosti dela, ustvarjanja, razporejanja in delitve dohodka, samoupravnega planiranja ter drugi, so bistveni vsebinski

del osnutka resolucije. Identifikacija vzrokov za sedanje gospodarsko stanje in pota za premagovanje teh neskladij so samo eden od nadaljnjih pomembnejših ciljev kongresa. Gre za temeljno vprašanje, ali te probleme razrešiti z rešitvami od danes na jutri, ali s prevladujočimi administrativnimi rešitvami, ali pa in v prvi vrsti prek delovanja tržnih zakonitosti in z oblikami družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja.

Mislím, da sem s tem naštel vsaj glavne cilje III. kongresa, kot so bili opredeljeni že ob sklicu kongresa in kot so dobili svojo potrditev v dosedanjih predkongresnih razpravah. Za nadaljnji razvoj in napore v graditvi samoupravnih družbenoekonomskih odnosov bo sprejeta kongresna resolucija, ki bo kot izraz volje delavskega razreda morala biti pomembno sredstvo v akcijah za uresničevanje ustavnega položaja delovnega človeka. Sklepi kongresa nimajo značaja formalno zavezujočih sklepov. Glede na opravljene politične priprave, ob udeležbi subjektivnih sil ter z opravljeno verifikacijo temeljnih usmeritev resolucije, pa pomenijo najmočnejšo moralno in politično obveznost za ravnanje vseh nosilcev samoupravnega odločanja. Prav o tem, in ne v naročanju in delitvi nalog posameznih nosilcev družbenih odločitev, bo prava vrednost sprejete resolucije! Mislím, da gre — enostavno rečeno — za spoznanje, da se v pogojih, ko smo se v času od prejšnjega kongresa do danes organizirali na samoupravnih osnovah, ne moremo sami postavljati v položaj, da iščemo rešitve za uravnavanje našega dolgoročnega in kratkoročnega razvoja izven sebe in ne v svojih samoupravnih institucijah, vključno z delegatskimi skupščinami. To toliko bolj, ker vsako usklajevanje in sprejemanje odločitev o pomembnih družbenorazvojnih vprašanjih na vsaki seji naših zborov, upravičeno lahko opredelimo kot stalno zasedanje delavcev — kongres samoupravljalcev in njihovih političnih organizacij, ki svoja spoznanja in stališča izražajo v družbenopolitičnem zboru.

Nekaj o dosedanjih pripravah na kongres.

Omejujem se le na nekatera bistvena politična in organizacijska vprašanja iz dosedanjih priprav na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Koordinacijski odbor Slovenije za pripravo III. kongresa je bil ustanovljen v oktobru lanskega leta kot mesto za usklajevanje aktivnosti vseh političnih dejavnikov v pripravah na kongres. Z enakim namenom so organizirani koordinacijski odbori tudi na ravni občin in medobčinskih območij. Koordinacijski odbor Slovenije je po sprejetju odločitvi o sklicu kongresa sprejel zlasti naslednje politične usmeritve:

— da je treba pomembno politično odločitev o sklicu kongresa v vsem pripravljalnem razdobju izkoristiti za ustvarjanje boljših gospodarskih in političnih razmer v državi,

— da političnih priprav na kongres ni mogoče ločevati od razreševanja konkretnih problemov, ki ogrožajo doseganje ciljev družbenoekonomskega razvoja in gospodarsko stabilnost družbe,

— da je zdravilo za odpravljanje motenj v tokovih družbene reprodukcije treba iskati v prvi vrsti v samoupravnem urejanju teh vprašanj in ne v prevladujočem administrativnem ukrepanju,

— da je treba osnovni poudarek v političnih pripravah na kongres nameniti oceni samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih skupnostih, vključno z oceno samoupravne organiziranosti ter na osnovi tega sprejemati ukrepe za spreminjanje stanja. V ocene stanja na vseh ravneh pa naj bi vključili zlasti tudi vprašanja materialnih neskladij, ki vplivajo na stopnjo gospodarske nestabilnosti, na primer, obseg

investiranja, pogoje zadolževanja v tujini, nedoslednosti v uresničevanju delegatskih odnosov, oskrbljenost z repromaterialom, stroški družbene režije in tako dalje.

Poleg tega pa je koordinacijski odbor in njegov sekretariat opozarjal, da zaostajamo v vsebinskih pripravah na kongres in da je v ospredju reševanje organizacijskih vprašanj. Razlog za neskladje med vsebinskimi in organizacijskimi pripravami je tudi v krepkem zamujanju roka, do katerega naj bi Zvezni koordinacijski odbor predložil v razpravo osnutek resolucije.

Vsebinska razdelitev tez za pripravo kongresa pod naslovom »Združeno delo v boju za socialistično samoupravljanje in družbenoekonomski razvoj« je bila osnova za imenovanje treh delovnih skupin z nalogo, da organizirajo in vsebinsko usmerjajo priprave sporočil o kongresu. Iz tematskega področja »Odločanje delavcev v družbenem delu o pridobivanju dohodka« so organizacije združenega dela pripravile 10 sporočil, s področja »Samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka« je bilo pripravljenih pet sporočil in s področja »Združeni delavci v delegatskem sistemu« pet sporočil.

Vsebinske osnove za sporočila so bile praviloma predmet predhodnih tematskih razprav s širšim krogom delegatov zainteresiranih organizacij združenega dela oziroma razprav delavcev v posameznih organizacijah združenega dela. Sporočila zato izražajo ocene, mnenja, predloge in stališča širšega kroga združenih delavcev in ne le formalnih nosilcev sporočil. Skupine za pripravo sporočil pa so z nosilci iz združenega dela organizirale tudi več tematskih razprav o aktualnih vprašanjih samoupravne prakse. Število podobnih razprav, ki so jih organizirali občinski koordinacijski odbori, ni povsem natančno registrirano. Ocenjeno pa je, da je v pripravah sporočil in v ostalih tematskih razpravah sodelovalo prek 30 000 udeležencev.

V prvi vrsti so v organizacijah združenega dela, ki so neposredno pripravljale sporočila, delavci, samoupravni organi, sindikalne organizacije in strokovni delavci strpno in v demokratičnem vzdušju skupaj z drugimi udeleženci razprav preverjali svoje lastne ocene dosedanje samoupravne prakse in še zlasti predloge in stališča o tem, kaj storiti v lastni samoupravni sredini in na drugih ravneh odločanja, da bi učinkoviteje reševali spoznana protislovja in ovire samoupravljanja.

Delovne skupine so imele pripombe k posameznim opredelitvam v poročilih. Različni pogledi so se razčiščevali v dialogu in pri tem je bilo spoštovano načelo, da je namen sporočil izraziti predloge, probleme in rešitve, ki so odraz delovnih in življenjskih razmer posameznih sredin, ki kot nosilci sporočil nosijo tudi polno odgovornost za njihovo vsebino. Ocenjujemo, da so oziroma bodo sporočila dosegla svoj namen, če so bila:

- upoštevana kot ena pomembnih podlag v pripravah resolucije,
- v kolikor so bila že v pripravah na kongres izkoriščena kot spodbuda za kritične ocene v širših samoupravnih sredinah. Ta namen so v nekaterih občinah na pobudo njihovih koordinacijskih odborov uspešno uresničili.

Dejstvo, da so bila sporočila verificirana v širokih samoupravnih in političnih sredinah, jim daje še posebno družbeno vrednost, ne le v predkongresni dejavnosti, temveč tudi po kongresu.

Sporočila iz posameznih tematskih področij pa verjetno vsebujejo mnoge informacije, podatke in ugotovitve, ki bi lahko bili podlaga ali vsaj spodbuda za resno raziskovanje samoupravnih odnosov v naši družbi. Za vsa sporočila lahko ugotovimo, da pomenijo resno in kritično oceno lastne samoupravne

prakse. Praviloma v njih ni bežanja od konkretnega, niso prazna, opisna in ne propagandno politična, temveč izražajo napor njihovih nosilcev, da tudi problemsko in ustvarjalno iskateljsko predstavijo svoje izkušnje.

Oceno aktivnosti koordinacijskih odborov v občinah bodo opravili v občinah sami. Ugotavljamo pa, da so se uveljavili kot uspešno mesto usklajenih aktivnosti sindikatov, Zveze komunistov in Socialistične zveze.

Politične organizacije v občinah in v organizacijah združenega dela so opravile veliko delo tudi že z izvedbo postopka za evidentiranje in izvolitev delegatov za kongres. V združenem delu oziroma v občinah je bilo za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije izvoljenih 195 delegatov. Med izvoljenimi delegati je 64 % iz neposredne proizvodnje, 44 % je žensk; le 16 % je mlajših od 27 let, kar kaže na nezadovoljivo zastopanost mladih v primerjavi s starostno strukturo zaposlenih.

Izvolitev delegatov po panogah nebstveno odstopa od števila zaposlenih. Družbenopolitične organizacije in skupnosti na ravni republike so izvolile 20 delegatov, 10 delegatov pa ima ta status po položaju. Po izvolitvi oziroma objavi osnutka kongresne resolucije se delegati vključujejo v končno fazo predkongresnih razprav.

V skladu s programom predkongresnih aktivnosti smo razpravo o resoluciji kongresa časovno ali vsebinsko vezali na razprave in ocene lastnega stanja. Zamuda v objavi resolucije je povzročila, da je to storjeno v časovno zelo kratkem roku in gotovo tudi manj kvalitetno, saj je to bistveno omejilo možnost širše mobilizacije delavcev.

Namen in način razprave na naših sejah zborov. Današnja seja sledi razpravam, ki so jih o vsebini resolucije opravili deloma zbori združenega dela skupščin občin, deloma pa delegacija oziroma konference delegacij za delegiranje delegatov v zbere združenega dela. Politične organizacije so prek koordinacijskih odborov tudi vključene v razpravo in to nam daje podlago za razpravo in usklajevanje pripomb k osnutku resolucije.

Naš prispevek in opozorila k izboljšanju resolucije bo lahko prepričljivejši, če jih bomo povezovali s sprotnimi in politično sprejetimi nalogami na raznih ravneh samoupravnega in političnega dogovarjanja.

Upoštevale razprave o opravljenih pripravah za današnjo sejo, predlagam, da pri oblikovanju mnenj, predlogov in stališč v osnovi ostanemo pri političnih opozorilih in utemeljitvah naših pripomb in zato ne izgubljammo sil in časa, da bi za vsako ceno oblikovali predloge v amandmajski obliki.

Verjetno pa bi se kazalo glede na politično težo naših pripomb dogovoriti, ali bomo in na kakšen način morda zagotovili tudi neposreden nastop delegatov družbenopolitičnih organizacij in skupnosti republike na samem kongresu.

Nekatere pripombe k vsebini resolucije in nekaj besed o predlogu stališč ter sklepov. Ponavljanje vsebine osnutka resolucije je ob tej priložnosti nepotrebno. Že površna primerjava med sprejeto politično smerjo II. kongresa samoupravljalcev in predloženo resolucijo kaže, da s III. kongresom v bistvu nadaljujemo in vzpostavljamo zvezo s takrat sprejeto smerjo našega samoupravnega razvoja in stanja ter dosežki v sedanjem trenutku. Zato kaže temeljno usmeritev resolucije in njeno zavzemanje za uporabo in uveljavljanje samoupravnih poti pri urejanju ekonomskih in političnih funkcij družbe nedvomno podpreti.

Kontinuiteta med III. in prejšnjim kongresom se kaže v naslovu sklepnega dokumenta »Resolucija o obvladovanju družbene reprodukcije« in podnaslovih

resolucije: o pridobivanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke po rezultatih tekočega in minulega dela, samoupravno združevanje, povezovanje in planiranje, delegatsko odločanje in podružbljanje politike ter kot izraz odgovornosti za nadaljnji gospodarski razvoj tudi poglavje o poglavitnih nalogah pri nadaljnjem materialnem in socialnem razvoju in programu gospodarske stabilizacije. Na osnovi naslovov seveda ni mogoče soditi tudi že vsebine, ki je predmet naše današnje razprave. Globalnim ugotovitvam, ocenam in smerem, zapisanih v resoluciji, pa je s stališča ohranjanja kontinuitete II. kongresa mogoče v celoti pritrditi. O ocenah prehojene samoupravne poti ostaja resolucija v celoti zvesta političnim stališčem, ki jih je sprejel II. kongres, in ostaja čvrsto na poziciji, da sta ustava in zakon o združenem delu tudi za naš nadaljnji samoupravni razvoj ključ in orodje delavcev za spreminjanje lastnega družbenoekonomskega položaja.

Resolucija ne pušča dvomov in špekulacij, ki bi dajali upati nosilcem nesamoupravnih teženj, ki bi že iz kakršnihkoli razlogov, zavestnih ali podzavestnih, računali na spremembo v osnovni smeri in izhodiščih ter ciljnih nadaljne samoupravne graditve naše družbe. Mislim, da je prav, če se v današnji razpravi zedinimo o takšni osnovni oceni resolucije, neodvisno od že izrečenih pripomb o dosedanji razpravi, in pripomb, o katerih se bomo izrekli ob sklepu naše današnje razprave. Doslej je bilo največ kritičnih besed slišati na račun obsega resolucije, njene nekonkretnosti, nemobilizacijske vsebine in očitkov, da ne prinaša nič novega, kar bi tako ali drugače ne bilo zapisano že v drugih dokumentih. Ta vrsta pripomb vsaj doslej ostaja na ravni splošnosti in ob kritiki na primer nekonkretnosti ni konkretnih predlogov, v čem je resolucija brez potrebe razlagalna, v katerih točkah naj bi bila bolj mobilizacijska in o katerih družbenih pojavih ali razvojnih vprašanjih bi bilo v resoluciji zapisati nova spoznanja. Neodvisno od tega je tudi v smislu omenjenih pripomb resolucijo v marsičem še mogoče izboljšati. Povsem nestvarno pa se mi zdi pričakovanje, da bi kongres lahko sprejemal senzacionalne sklepe. To zato, ker je bila vsa predkongresna aktivnost naravnana na zelo stvarne in žive probleme samoupravne prakse in odtod tudi določanje naših skupnih nalog. Mimo vprašanj in problemov, ki jih ponuja samoupravna praksa, si tu ni mogoče ničesar izmišljati. Samoupravno prakso so v preteklosti spremljale in ocenjevale zlasti vse naše politične organizacije. Marsikaj je o smeri premagovanja odporov samoupravljanju, identifikaciji vzrokov in njihovih nosilcev, že spoznanega in zapisanega v drugih dokumentih. Ni odveč, če demokratično izbran zbor delavskih delegatov na kongresu take ugotovitve, če se z njimi strinja, sprejme tudi kot svojo obveznost.

Z namenom, da bi spodbudil razpravo o osnutku resolucije, bom v nadaljevanju govoril o nekaterih vprašanjih, ki tudi niso nova, a zaslužijo našo pozornost.

Za današnjo razpravo, pa tudi sicer za razpravo, ki bo na III. kongresu samoupravljalcev Jugoslavije, je pomembno, da opredelimo družbeni trenutek, v katerem si zastavljamo naloge in poti za nadaljnje uveljavljanje socialistične poti razvoja. To ni brez pomena, saj nam to omogoča definirati tudi družbene vzroke posameznih pojavov in odklonov pri uresničevanju sicer jasno postavljenih ciljev. Zavedati se namreč moramo, da se je naša socialistična samoupravna družba šele dodobra konstituirala in da je z vidika svoje zgodovinske perspektive še vedno na začetku svojega razvoja; torej samoupravljanje kot celovit sistem družbenih odnosov se šele uveljavlja. Zato smo tudi še vedno

soočeni z odtujevanjem sredstev in rezultatov dela delavcem, kar pa vse pogojuje razmerje družbenih sil v današnjem trenutku. Ne bi smeli izgubljeni izpred oči, da se temeljni spopad danes bide med silami, ki se zavzemajo za uveljavitev delavčevega položaja v produkciji in družbi sploh, kot je opredeljen v ustavi in zakonu o združenem delu, torej silami, ki dosledno hodijo po poti, ki naj delavca osvobodi vseh oblik odtujevanja ter silami, ki še vedno v imenu delavcev razpolagajo s sredstvi in rezultati njihovega dela, pa naj bo to na skupinsko- ali državno-lastninskih osnovah. Zato je treba v tem družbenem konfliktu dosledno vztrajati na uveljavljanju združenega delavca kot tistega subjekta, ki mora odločati o rezultatih svojega dela na podlagi medsebojnih obveznosti, odgovornosti, vzajemnosti in solidarnosti.

V tem okviru je potrebno v resoluciji tudi jasneje opredeliti naš odnos do funkcije delegatskega sistema oziroma političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Vse preveč se ob opredeljevanju nalog na tem področju omejujemo na tiste njegove funkcije, ki so predvsem povezane z izvrševanjem politične oblasti, zanemarjamo pa njegovo družbenoekonomsko osnovo. Opozoril bi rad na nekatere temeljne postavke in cilje, ki jih ima delegatski sistem. Politični sistem je predvsem zasnovan in utemeljen oziroma je izraz družbenoekonomskih odnosov in skupaj z njimi zagotavlja uveljavitev interesov delavskega razreda in z ustavo določenega položaja delovnega človeka. Demokratični politični odnosi, zasnovani na družbeni lastnini, na socialističnih družbenoekonomskih odnosih, omogočajo delovnemu človeku, da uresničuje svoje interese in pravice do samoupravljanja ter druge pravice in obveznosti, torej družbenoekonomski in politični sistem je namenjen delovnemu človeku in uveljavljanju njegovega položaja v družbi, ki mu zagotavlja, da ko dela s sredstvi, ki so v družbeni lastnini, in ko neposredno in enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije, v pogojih in odnosih medsebojne odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti, uresničuje tudi svoj moralni in materialni interes in pravico, da uživa sadove svojega dela in pridobitve splošnega materialnega in družbenega razvoja. Tak sistem družbenoekonomskih odnosov in sistem oblik politične demokracije socialističnega samoupravljanja se uresničuje v zgodovinskem procesu nastajanja celovitega in enotnega sistema, socialističnega samoupravnega združenega dela, katerega enotnost tvorita sistem institucij samoupravnega združenega dela in institucij političnega sistema, ki imata oba svojo osnovo v položaju delavca v združenem delu. Zato je potrebno tudi vsak napredek v razvoju in uveljavljanju političnega sistema ocenjevati in povezovati z razvojem oziroma povezanostjo združenega dela na družbenolastninskih osnovah, na katerih je zasnovan in ki jih izraža.

Tako dialektično zvezo med uveljavljanjem družbenoekonomskih odnosov in funkcij politične oblasti je potrebno imeti pred očmi še zlasti v sedanjem trenutku, ko se temeljni družbeni in tudi razredni konflikt kaže predvsem na vprašanih odločanja o presežnem delu, o skladih družbene akumulacije, o razširjeni reprodukciji, to je pri tistem delu dohodka, ki odločilno vpliva na bodočo podobo in produktijsko sposobnost naše družbe in tudi na materialne pogoje za realizacijo družbenoekonomskega položaja delovnega človeka. Zato moramo dosledno uveljaviti, in zato tudi v takih dokumentih, kot je resolucija III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, poudarjati, da je delegatski sistem in politični sistem v celoti tisto sredstvo, ki mora odločilno prispevati k preseganju tega družbenega konflikta. Delegatski sistem se mora tako uveljaviti kot integralni princip odločanja v družbi, s katerim združeni delavci uresniču-

jejo in obvladujejo družbenoekonomske in politične funkcije družbe in ne le kot sredstvo političnega odločanja oziroma izvrševanja funkcij oblasti in urejanja drugih družbenih zadev. Delegatski sistem moramo torej pojmovati kot tisto sredstvo, prek katerega prihaja do integracij delavskega razreda na samoupravnih osnovah, izhajajoč iz interesov posameznih delov delavskega razreda, kot ti nastajajo v realnih produkcijskih procesih in odnosih, iz njegovih pravic in odgovornosti, enakopravnosti in vzajemnosti, ki jih ima kot nosilec upravljanja z družbeno lastnino vključno s pravico in odgovornostjo, da se o tem svojem interesu sporazume z nosilci drugih parcialnih interesov na temelju družbene lastnine. V takem procesu demokratičnega sporazumevanja nosilcev interesov v delegatskem sistemu, v uskladitvi teh interesov v skupni interes, v katerem se izraža tudi splošni družbeni interes, se izraža in uveljavlja socialistično samoupravljanje. Ne smemo torej zanemarjati, da je delegatski sistem sredstvo integracij dela in politike oziroma sredstvo preseganja zgodovinsko nastale ločitve dela in politike ter sredstvo izražanja in usklajevanja interesov združenih delavcev temeljnih samoupravnih skupnosti v sistemu družbenolastninskih odnosov.

Na te širše vidike pojmovanja in uresničevanja delegatskega in političnega sistema v celoti se mi je zdelo potrebno opozoriti. Še zlasti pa bi to izhodišče bilo potrebno upoštevati, ko vrednotimo nekatere opredelitve v osnutku resolucije, ki pozivajo delavce, ali pa organe našega političnega sistema, da naj uresničujejo stališča, sprejeta na kongresu.

Delavci in delovni ljudje, so predvsem dolžni uporabljati, skladno s svojim položajem, ki ga imajo v sistemu združenega dela oziroma v družbenoekonomskih odnosih na družbenolastninskih osnovah, institute in načela delegatskega sistema za to, da uveljavijo svoj družbenoekonomskih položaj oziroma, da se uveljavijo kot nosilci pravice razpolaganja in upravljanja sredstev družbene reprodukcije in izvrševanja funkcij politične oblasti.

Samoupravno družbeno planiranje je obravnavano na način, ki ga kot pretežno uveljaljeno prakso v resoluciji sicer kritiziramo. Kje se to zlasti kaže? Res, da samo na zunaj že s tem, da je vključeno kot privesek v poglavje »Samoupravno združenje, povezovanje in planiranje«. Ne le z naslovom poglavja, temveč zlasti z načinom, kako je planiranje vključeno v celotno besedilo ostalih poglavij resolucije, nehote sledimo logiki planiranja kot zgolj ekonomski kategoriji in kot kategoriji metodologije. To slabost je mogoče popraviti tako, da vlogo plana kot sredstva za razpolaganje s celoto dohodka konkretiziramo v ostalih delih resolucije, na mestih, kjer sicer obravnavamo pridobivanje dohodka, razpolaganje s čistim dohodkom, zagotavljanje sredstev za osebne dohodke, združevanje sredstev na podlagi svobodne menjave dela in združevanje dela ter sredstev na načelih dohodka. Ni sporno, da je vsako planiranje tudi ekonomska kategorija, po svoji vsebini pa je planiranje tudi oblika razpolaganja z delom, proizvajalnimi sredstvi, z dohodkom in razširjeno reprodukcijo. Verbalno je vse to v osnutku resolucije tako tudi zapisano. Ker pa v praksi ni tako, nas v resoluciji zlasti skrbijo plani, ki niso realni, ki so pripravljene v organih družbenopolitičnih skupnosti, poslovodnih strukturah, ki temeljijo na nerealnih ambicijah in tako naprej. Potem, ko izrečemo kritiko nad takšno prakso nesamoupravnega planiranja, se zadovoljimo s pozivom, da je potrebno prenehati s prakso usklajevanja planov v družbenopolitičnih skupnostih, ki ne bi upoštevala in izhajala iz samoupravnih sporazumov o temeljnih planov temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti. Za kongres samoupravljalcev

je to gotovo prepohleven poziv! Upravičeno se torej zastavlja vprašanje, ali ne ostajamo še vedno pri planiranju brez samoupravnega združenega dela. Opredelitev kongresa naj bi bila jasnejša. Brez pozivov naj se poudari ugotovitev, da na plana, če ni konkretnih nosilcev, ki prevzemajo z njim obveznosti in odgovornosti za njegovo uresničevanje. V planu se določajo medsebojni odnosi, pravice in vzajemne obveznosti ter odgovornosti tistih nosilcev planiranja, katerih dohodkovna in siceršnja odvisnost se materializira v planu. Mnenje, ki je predlagano kongresu, da je namreč potrebno narediti kakovosten zasuk pri pripravljanju, sprejemanju in uresničevanju planov, bi zato kazalo zapisati jasno in nedvoumno. Nesamoupravni in kvazi samoupravni plani med drugim onemogočajo uveljavljanje odgovornosti za njihovo uresničevanje in so največkrat utemeljen ali neutemeljen povod za nesamoupravno koncentracijo družbenih sredstev. Na sploh se zdi, da imamo v praktičnem ravnanju oprava s pojavom, ko sicer nesporno sprejemamo, da je planiranje izraz družbeno-ekonomskih in političnih odnosov, v resnici pa nam je plan v prvi vrsti le sredstvo za doseganje gospodarskih ciljev.

Sprejemljiva je ugotovitev v osnutku resolucije, da je samoupravna organiziranost združenega dela v marsičem le formalno usklajena z ustavo in z zakonom o združenem delu. Tudi ugotovitev, da temeljne organizacije združenega dela še nismo uspeli uveljaviti kot osnovne celice odločanja o celoti dohodka in kot izhodiščne točke, iz katere gradimo sistem politične demokracije, je utemeljeno ponovno poudarjena. Moti pa dejstvo, da v besedilu osnutka enostavno sledimo več ali manj dvomljivi praksi, ki izenačuje družbenoekonomski in samoupravni pomen vseh ostalih oblik samoupravne organiziranosti. Ostale oblike samoupravne organiziranosti so v glavnem le našete z nekaterimi njihovimi funkcijami in kritičnimi ocenami njihovega doseganja dela (gre za sestavljeno organizacijo združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, plansko poslovne skupnosti, velike sisteme in tako naprej). Gotovo je, da nobena od teh oblik v nobenem primeru ne more pomeniti odtujevanja pravic, ki gredo delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela. Zaradi izkrivljanj samoupravnih povezav temeljnih organizacij v delovne organizacije, bi kazalo v resoluciji posebej poudariti pomen in namen združevanja v delovno organizacijo in pri tem upoštevati opozorila, ki jih je v svoji knjigi »Svobodno združeno delo« zapisal Edvard Kardelj, vsebuje pa jih tudi zakon o združenem delu. Gre za zamisel, ki jo citiram: »Če temeljno organizacijo združenega dela definiramo kot samostojni del delovne organizacije, v katerem so tudi delo delavcev in produkcijska sredstva povezana v enotno delovno celoto in v katerem se rezultati skupnega dela delavcev lahko izražajo kot vrednost, se delovna organizacija lahko definira kot večja ali manjša odvisnost ali povezanost vseh teh elementov z določenimi skupnimi interesi v delu, zaradi česar so združene temeljne organizacije združenega dela samostojna samoupravna organizacija delavcev. Zato temeljna organizacija združenega dela ne more obstajati zunaj delovne organizacije in je brezpogojno odgovorna za uspeh dela in gospodarjenje vseh delov delovne organizacije oziroma vseh njenih temeljnih organizacij združenega dela. Kajti brez takšne odgovornosti delovna organizacija ne bi mogla opravljati svoje funkcije.« V nadaljevanju Kardeljevih razmišljanj je delovna organizacija definirana kot najpomembnejši element gospodarske integracije, ki zagotavlja, da funkcionirata tehnologija združenega dela in ekonomično poslovanje, kot organizacija, ki inicira pripravo srednjeročnih planov in v imenu temeljnih organizacij stopa v poslovne odnose z drugimi.

Ob tem se lahko postavi vprašanje, ali smo doslej v naših ocenah prakse in zlasti pri samoupravnem konstituiranju delovnih organizacij namenili ustrezno skrb notranji trdnosti, povezanosti in stalnosti delovnih organizacij. Upal bi si trditi, da tega nismo storili in da tudi v resoluciji gremo mimo tega. S takšnim našim odnosom do prve ravni združevanja temeljnih organizacij združenega dela, ki ima svoje posledice v neustreznem urejanju medsebojnih odnosov, je tudi iskati vzroke za pogoste kritične pripombe o neučinkovitosti delovnih organizacij, Razmišljanja o tem — le-ta so opredeljena v resoluciji — da je potrebno na ravni delovne organizacije uresničiti solidarnost pri zagotavljanju osebnih dohodkov delavcev združenih temeljnih organizacij — rekel pa bi, da ne samo osebnih dohodkov — postanejo odveč pri tako izpeljani funkciji delovne organizacije. Med drugim je tak način urejanja v praksi že prevladujoč. Če so medsebojne vezi na ravni delovne organizacije ohlapne in ne zagotavljajo njene notranje trdnosti, verjetno ni realno pričakovati, da bodo samoupravne povezave na ostalih ravneh kaj prida boljše. Vedno, kadar so samoupravne povezave megleno urejene, jih je mogoče tudi izigrati in jih udeleženci ne spoštujejo. Odnosi v pridobivanju dohodka iz skupnega prihodka, ki večkrat temeljijo na čisto blagovno-tržnih odnosih, ustvarjajo težnje o samozadostnosti temeljnih organizacij in v ekonomskem smislu vplivajo tudi na zidanje cen. S tem se objektivno ustvarja prostor za nesamoupravne odločitve in kritike kot izraza nemoči. V kolikor bomo v razpravi ocenili kot aktualno razmišljanje o delovni organizaciji, predlagam, da ta vprašanja tudi vključujejo mnenja, stališča in predloge zborov.

Preden sklenem ta moja razmišljanja, pa mi dovolite, da brez širših razlag opozorim še na nekatera vprašanja, ki bi jih morda kazalo v resoluciji jasneje ali drugače obravnavati.

Poglavje »O pridobivanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke po rezultatih tekočega in minulega dela« vsebuje tudi idejno akcijske usmeritve, ki imajo svojo utemeljitev v predlogu za izdajo zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu. O rešitvah v omenjenem zakonu bomo gotovo še resno in širše razpravljali, ko bo zakon v javni razpravi. Verjetno pa je konges samoupravljalcev poklican, da se izreče o osnovnem konceptu zakona. Izreči in pritrditi bi kazalo rešitvam, ki gospodarjenje z investicijskimi sredstvi v temeljni organizaciji združenega dela določajo kot osnovo pri skupnem gospodarjenju s sredstvi, do rešitev, ki delavca postavljajo v položaj, da je ekonomsko motiviran, da pridobiva svoj osebni dohodek in druge pravice na podlagi minulega dela. Še zlasti se mi zdi pomembno, da bi se nedvoumno izrekli do rešitev, ki bodo omogočile, da bomo v naši samoupravni praksi lažje uveljavili odgovornost za sprejete investicijske odločitve. V zakonu so dane osnove za konkretizacijo odgovornosti za investicijske odločitve v planih, samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih, ki pomenijo vsaj delni odgovor na dosežanja tavanja. Pomenijo tudi premagovanje sedanjega ozkega pojmovanja odgovornosti, ki se je začela in končala z opisom del in nalog.

Dosedanja praksa samoupravnega urejanja, pridobivanja in razporejanja dohodka ter delitve sredstev za osebne dohodke po rezultati tekočega in minulega dela potrjuje trajnejšo aktualnost družbenih usmeritev, ki so predlagane v osnutku resolucije.

Sporočila delavcev kongresu opozarjajo na resne težave, ko organizacije združenega dela vsak zase, brez skupno opredeljenih metodološko strokovnih

podlag, iščejo in določajo kriterije in osnove, na primer za vrednotenje težjih pogojev dela v svojih samoupravnih aktih. Odločno zahtevo, da je treba proizvodno delo in delo v težjih pogojih družbeno bolj ceniti, kot je to zapisano v resoluciji, bi zato kazalo pogojiti in razširiti na organizirano pripravljane enotnih metod in strokovnih podlag, brez katerih, vsaj po spoznanjih v SR Sloveniji, ne more biti učinkovitega samoupravnega sporazumevanja o delitvi sredstev za osebne dohodke.

Pojavi skupinsko-lastninskega obnašanja so v zadnjem času pogosto predmet političnih in gospodarskih ocen sedanjega trenutka. Pozornost kongresa zaslužijo v prvi vrsti družbenoekonomski vzroki nastajanja takšnih pojavov in seveda tudi načini njihovega premagovanja. Le registracija pojavnih oblik skupinsko-lastninskega obnašanja površne in nikakršne ocene njihovih vzrokov še ne bi smele pomeniti sklepov, da je potrebno enostavno popraviti nekatere »zablode« v veljavnih sistemskih rešitvah, pa bomo s pojavi skupinsko-lastninskega obnašanja mimogrede opravili. Pri tem je največkrat komaj še dovoljeno postaviti vprašanje po vzrokih spreminjanja sistemskih rešitev, ki jim zaradi neuveljavljenih samoupravnih načinov razreševanja in zaradi neustreznih državnih ukrepov niti nismo dopustili, da bi polno zaživele. Resolucija daje ustrezno smer samoupravni akciji, s tem da samoupravno združevanje in povezovanje dela in sredstev na podlagi skupnega prihodka in dohodka postavlja kot način za premagovanje ne le skupinsko-lastniških, temveč hkrati tudi kot sredstvo zoper poizkuse uveljavljanja državno-lastninskih odnosov. V bistvu gre za črno-beli način razreševanja nasprotij družbeno-ekonomskih odnosov, ki je na zunaj logičen, toda v resnici samoupravnega položaja delavca ne razrešuje. Menim, da se na kongresu ne bi smeli izogniti resnejšemu opredeljevanju vzrokov skupinsko-lastniških pojavov in se jasno izreči zoper nagle rešitve, ki ne temeljijo na resnih analizah, zlasti pa bi se morali izreči zoper to, da eno zlo enostavno zamenjujemo z drugim.

Osnutek resolucije posredno opozarja na nekatere ovire, ki preprečujejo hitrejše združevanje dela in sredstev. Instrumenti tekoče ekonomske politike, ki se spreminjajo na hitro in ne dovolj premišljeno, so poleg visokih stopenj inflacije resna ovira združevanja dela in sredstev. Delavci v svojih sporočilih opozarjajo še na eno resnih ovir, ko pravijo, da je pri združevanju dohodka ostala neizkoriščena možnost valorizacije združenih sredstev. Dobro bi bilo slediti tem opozorilom in tudi v korist večje konkretности resolucije, resolucijo v tem smislu ustrezno dopolniti. Na sploh pa kaže, da nam manjka celovita ocena družbenih ukrepov, ki naj bi spodbujali združevanje dela in sredstev.

Iz dosedanje razprave bi lahko našteval še vrsto pripomb in predlogov k osnutku resolucije, vendar menim, da bodo zato, ker so že poslane neposredno odboru za sklic in priprave III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, gotovo predmet usklajevanja pri določanju predloga resolucije. Hvala.

Predsedujoči E m i l T o m a ž i č : Hvala lepa tovarišu Globačniku. Prosim delegate Družbenopolitičnega zbora, ki nameravajo razpravljati, da oddajo prijave za razpravo, ker so delegati Zbora združenega dela to že opravili.

Tovariš Albreht se prijavlja k besedi, vendar mislim, da je prav, da damo besedo najprej tovarišu Vinku Hafnerju, predsedniku republiškega koordinacijskega odbora za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. Prosim!

Vinko Hafner: Tovarišice in tovariši delegati! Najprej bi uvodoma poudaril, da se v celoti strinjam z ugotovitvami, ki jih je v svojem poročilu dal tovariš Globačnik, prav tako pa tudi z usmeritvami za današnjo razpravo obeh zborov, z oceno in tudi z dopolnitvijo predloženega osnutka resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Želim poudariti, da je odločitev Predsedstva vaše skupščine, da Skupščina SR Slovenije obravnava resolucijo, s tem pa tudi celoten razvoj samoupravljanja in družbenoekonomski položaj delavca na sejah obeh zborov, zelo pomemben prispevek pripravam za sam kongres in njegovi vsebini. S tem ni dana samo formalno ustrezna pomembnost temu dejanju, ampak lahko s svojim stvarnim prispevkom taka seja pripomore k obogatitvi kongresa in njegove vsebine.

Ker vam je tovariš Globačnik že v svojem uvodnem poročilu dal vrsto konkretnih informacij o tem, kako smo se v Sloveniji pripravljali na III. kongres samoupravljalcev, bi se omejil samo na nekaj ugotovitev.

Kot prvo bi rad ugotovil — seveda je to moja lastna ocena, ki jo moramo v celoti še družbeno verificirati — da smo se v razmeroma kratkem času in v zapletenih družbenih in ekonomskih okoliščinah v Sloveniji resno pripravljali na ta kongres in da so tudi republiški koordinacijski odbor, občinski in medobčinski koordinacijski odbori kot združena organizacija subjektivnih sil in delavcev, ustrezno opravili svojo nalogo. V posameznih občinah in regijah je bila različna intenzivnost in uspešnost, v celoti vzeto pa je bilo delo odgovorno opravljeno. Ti odbori so združili aktivnost samoupravljalcev in subjektivnih sil, tu mislim predvsem na Zvezo sindikatov, ki je gotovo nosila največjo težo, ob zelo aktivni udeležbi Zveze komunistov, Socialistične zveze delovnega ljudstva, Zveze socialistične mladine in drugih. Sem sodi tudi razprava v Skupščini SR Slovenije in v nekaterih občinskih skupščinah in njihovih organih. Brez pretiravanja bi lahko tu še posebej ocenil, da je dala Skupščina SR Slovenije oziroma njeno Predsedstvo pomemben prispevek k temu, saj sta tovariš Jože Globačnik in tovariš Emil Tomažič neposredno sodelovala v republiškem odboru kot nosilca dveh tematskih skupin, v delu republiškega odbora pa je aktivno sodeloval tudi predsednik Milan Kučan.

Drugo, kar želim poudariti, je to, da je bilo opravljenih tudi nekaj zelo konkretnih aktivnosti. Tovariš Globačnik je v svojem poročilu o njih že govoril. Težko je v tem trenutku presojati, v kolikšni meri smo uspeli v pripravah do tega trenutka dejansko anagažirati za vsebino in uspeh kongresa združeno delo oziroma delavce v naši delovni in družbeni bazi. Mnenja smo, da tega nismo v celoti uspeli, z izjemo tistih področij oziroma delovnih organizacij, ki so pripravile sporočila kongresu in so se bolj neposredno angažirale v pripravi tematskih posvetovanj. Večjo vključenost in zainteresiranost združenega dela ter njegovo zavzetost za sam kongres dosegamo v večji meri šele v tem trenutku, ob neposredni obravnavi osnutka resolucije v temeljnih organizacijah in drugih organizacijah združenega dela in različnih drugih samoupravnih asociacijah.

Glede izvolitve delegatov za kongres iz Slovenije, teh je 225, od tega jih je 195 iz organizacij združenega dela, bi rad dodal samo eno pomembno ugotovitev k podatkom, ki jih je dal tovariš Globačnik. Če bi pogledali seznam teh delegatov, bi lahko ugotovili, da bi le redko koga po imenu poznali, z izjemo tistih delegatov, ki so izvoljeni iz družbenopolitičnih organizacij ter iz skupnosti in ki so bolj znani v javnosti.

Glede na postopek kandidiranja in na samo izvolitev vam lahko zatrdim, da imajo izvoljeni tovariši in tovarišice ugled v svoji delovni sredini, da so dobri delavci, da imajo izkušnje v sistemu samoupravljanja, da so aktivni v družbenem življenju in da lahko govorimo, da so to avtentični predstavniki združenega dela. V takem svojstvu bodo lahko tudi dostojno predstavljali slovensko združeno delo na kongresu in se v njegovem imenu lahko tudi kvalificirano izjavljali.

Glede sporočil kongresu, ki jih je, kot je rekel tovariš Globačnik, iz Slovenije dvajset, iz cele Jugoslavije pa sto dvajset, v našem republiškem odboru ocenjujemo, da so to dovolj kvalitetna sporočila, različna po vsebini in kvaliteti, vendarle pa so progresivna. Ta sporočila ubirajo prav tako usmeritev kot jo želimo, da bi jo kongres samoupravljalcev tudi dejansko osvojil.

Pri tem pa kaže poudariti, da bodo vsa sporočila, ne le tistih dvajset iz Slovenije, temveč vseh sto dvajset iz celotne Jugoslavije, natisnjena v treh knjigah, tudi v 750 izvodih v slovenskem jeziku. Ta sporočila bodo tudi kasneje dobra podlaga za nadaljnja proučevanja in razreševanja pomembnih družbeno-ekonomskih vprašanj v krepitvi samoupravnega položaja delavca. Hkrati pa bo mogoče ugotavljati, v katerih primerih posamezne organizacije morda niso v celoti napredno postavila svojih zahtev in usmeritev za kongres in niso soočale te poglede med nami samimi, pa tudi s celotno Jugoslavijo ne. V celoti vzeto še nismo mogli ustvariti pravega pregleda nad vsebino sporočil. Zagotovo pa je, da bodo usmeritve sporočil koristne in napredne ter jih bomo lahko tudi v prihodnje uporabili za razvoj sistema samoupravljanja.

Dovolite mi, da vas seznanim s trenutno aktivnostjo v zvezi z obravnavo osnutka resolucije in s pripravo na kongres.

Od vsega začetka smo v vsej Jugoslaviji, pa tudi v Sloveniji, vodili akcijo za pripravo na kongres tako, da bi jih delavci v združenem delu in zavestne družbene sile neposredno povezovali z oceno stanja in samoupravne organiziranosti ter družbenoekonomskega položaja delavca v vsaki konkretni delovni in družbeni sredini. Tu mislim predvsem na temeljne organizacije združenega dela in vse druge asociacije združenega dela, na samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti, pa tudi na družbenopolitične skupnosti. Zato smo usmerjali razprave in priprave tako, da bi v končni fazi priprav na kongres, to je ravno pri obravnavi osnutka resolucije, to obravnavo povezovali hkrati s predstavitvijo ocene lastnega stanja.

Lahko ugotovimo, da tega nismo v celoti dosegli. Po informacijah, ki jih dobivamo iz občinskih koordinacijskih odborov potekajo v tem trenutku zelo množične razprave o vsebini resolucije v organizacijah združenega dela interesnih skupnosti in drugod. Ocene o lastni samoupravni organiziranosti pa so dokaj slabo pripravljene in zato tudi manj angažirajo delavce.

Menim, da je časovna stiska zagotovo eden od vzrokov za tako stanje. Če bi bil osnutek resolucije objavljen vsaj mesec dni prej, potem ni nobenega dvoma, da bi resolucija in njena obravnava motivirali in spodbudili vse organizirane sile in delavce, da primerjajo svoj položaj z usmeritvami resolucije, obenem proučijo razvoj samoupravljanja v svoji sredini, hkrati pa pripomorejo k izboljšanju vsebine resolucije in celotne razprave na kongresu.

Sedaj je še prezigodaj dajati celotno oceno, ampak nobenega dvoma ni, da bo dala razprava, ki ta trenutek še poteka v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih skupnostih, veliko konstruktivnih pripomb in predlogov za dopolnitev resolucije. Precej bo tudi usmeritev za razprave delegatov

na kongresu, da bodo te razprave ustvarile pri delavcih občutek, da gre za njihov kongres, za družbeno pomemben kongres. Razprave pa ne bodo zadovoljile tisti naši prvotni skupni zahtevi, da bi obenem tudi dali temeljito oceno in tudi perspektivo razvoja samoupravnih odnosov v lastnem okolju in da bo to za nas še naprej eno od bistvenih vprašanj, kako naprej delovati v tem smislu in kako kongres izkoristiti v ta namen.

Moram tudi reči, da imamo v tem trenutku tako mi, kot tudi Zvezni odbor, velike praktične težave, in sicer kako hitro zajeti veliko množico stališč, predlogov in mnenj k osnutku resolucije. Tehnično in organizacijsko skušamo to izpeljati tako, da bi sumirali vse predloge še do pričetka samega kongresa, vendar se bojim, da v tej veliki časovni stiski vsega ne bomo uspeli izpeljati. Hočem reči, da nekaj tega ne bo dobilo ustrezne veljave v sami vsebini razprav in v resoluciji kongresa.

Rad bi dodal še nekaj besed o naši pokongresni aktivnosti. Glede resolucije naj še dopolnim, da se bo 12. junija sestala komisija za pripravo predloga resolucije. Nekateri člani te komisije so tudi odgovorni družbeni delavci iz Slovenije. To komisijo je imenoval Zvezni odbor za pripravo kongresa, ta komisija pa bo predlagala kongresu tudi končno besedilo resolucije. V petek bomo na seji komisije skušali v največji možni meri zajeti in izkoristiti množico predlogov za dopolnitev resolucije, vključno tudi predloge teh dveh zborov. V ponedeljek, 15. junija, pa bo seja Zveznega odbora za pripravo kongresa. Ta odbor naj bi posredoval delegatom na kongresu ustrezne dopolnitve in spremembe osnutka resolucije.

Dopolnjevanja resolucije bodo tekla še na samem kongresu. Po vseh teh naporih, ki so bili v zadnjem obdobju storjeni za boljšo kvaliteto resolucije in njeno usmerjenost, mislim, da bo resolucija v celoti, kakor je tovariš Globačnik ocenil, resnično koristila mobilizaciji delavcev za napredek samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in s tem tudi stabilizaciji družbe.

Sedaj pa nekaj o pokongresnih aktivnostih. Zelo pomembno je, da ne mislimo, da smo s samim kongresom končali z našo aktivnostjo. Najprej bomo morali v republiškem odboru in v vseh sredinah oceniti, kako smo kongres pripravljali, kaj smo pri tem dosegli in kakšne napake smo imeli pri tem. S tem bomo ugotovili, kako je ta politična akcija potekala, pri tem pa bomo tudi videli, kako morda nekaterih stvari v prihodnje ne kaže pripravljati.

Druga pomembnejša zadeva pa je, kako sedaj kongres kar najbolje izkoristiti. Prva naloga je bila že sprejeta, in sicer kot priporočilo vsem slovenskim delegatom na kongresu, da do konca junija oziroma prve dni julija predložijo svojim volilnim telesom poročilo o poteku in usmeritvah kongresa in da se s tem poveže tudi določen dogovor, kako zaključke kongresa uporabiti za naš nadaljnji družbeni napredek. Ta volilna telesa so v velikih delovnih organizacijah, ki so same volile delegate, to so razširjeni delavski sveti z družbenimi organizacijami in delegati, v drugih primerih pa so ta volilna telesa izbrana iz delegatov temeljnih organizacij in družbenih organizacij v občini. Ta volilna telesa naj bi obravnavala poročila delegatov in sklenila tudi določene dogovore. Poleg tega se moramo v Zvezi sindikatov, Zvezi komunistov in Socialistični zvezi tudi sicer dogovoriti, kako izkoristiti usmeritve in vsebino kongresa za naš nadaljnji razvoj. Pri tem bo potrebno skleniti konkretne dogovore, ki jih bomo lahko začeli resneje uresničevati šele v jesenskem obdobju. Jasno pa je, da bodo mnoge stvari tekle kot nepretrgana aktivnost še dolgo naprej, da bi se stališča kongresa v celoti tudi uresničila.

Omenil sem že, da bi kazalo po kongresu temeljito izkoristiti vseh sto dvajset sporočil kongresu, predvsem pa tistih dvajset sporočil iz Slovenije, za obravnavo nekaterih konkretnih, praktičnih vprašanj v razvoju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. Pri tem bi rad poudaril, da bo izkoriščanje kongresa za napredek v mnogočem odvisno tudi od razvoja celotnih gospodarskih in družbenopolitičnih razmer pri nas. Kolikor bomo vzporedno s tem uspevali uspešno razreševati tudi silno pereča tekoča vprašanja družbene reprodukcije, proizvodnje, ustvarjanja dohodka in delitve po delu, bo to samo po sebi odločilno vplivalo tudi na krepitev samoupravnih družbenih odnosov in na aktiviranje delavcev in subjektivnih sil.

Če pa v naših prizadevanjih ne bomo uspešni in se bo ekonomska nestabilnost poglobljala ter se bodo socialni in drugi odnosi zaostrovali, bo to nujno spodrivalo razreševanje vprašanj na samoupravnih osnovah pri dolgoročnih usmeritvah našega družbenega razvoja, čeprav je družbena in ekonomska stabilnost v mnogočem globoko povezana in odvisna prav od razvoja samoupravnih odnosov. Zato kaže vso nadaljnjo aktivnost na področju razvoja samoupravljanja in s tem tudi uresničevanja usmeritev kongresa vezati tudi na plodno uresničevanje nekaterih aktualnih družbenih in gospodarskih nalog.

Na koncu bi rad dodal samo še nekaj. Jutri bomo imeli sejo republiškega koordinacijskega odbora za pripravo kongresa, kjer bomo ocenili potek priprav te obravnave osnutka resolucije in upoštevali pri tem tudi usmeritve, sprejete na današnji seji obeh zborov Skupščine SR Slovenije.

Predsedujoči **Emil Tomazič**: Hvala lepa! Razpravljaj bo tovariš **Jure Mlinar**, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 7. okoliš, Nova Gorica.

Jure Mlinar: Tovarišice in tovariši delegati! V občini Nova Gorica je bila organizirana dokajšnja aktivnost v pripravah na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije, ki je dosegla svoj vrh v razpravah o osnutku resolucije. Aktivnosti so bile usmerjene predvsem v ocenjevanju razmer v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih sredinah in v odpravljanju slabosti, ki se pri tem ugotavljajo.

Z rezultati nismo bili v celoti zadovoljni, zato smo obravnavo osnutka resolucije delili na samo obravnavo vsebine resolucije in na obravnavo uveljavljenosti samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v posameznih sredinah. Te razprave, ki še potekajo in ki bodo potekale tudi po kongresu, so bile organizirane v okviru delavskih svetov in ob sodelovanju vodstev družbenopolitičnih organizacij, predstavnikov delegacij v skupščinah, vodstvenih in vodilnih delavcev ter drugih udeležencev.

O osnutku resolucije so razpravljali tudi organi družbenopolitičnih organizacij v občini in zbor združenega dela ter družbenopolitični zbor občinske skupščine na seji, ki je bila 8. junija. Poleg delegatov obeh zborov so bili na seji navzoči tudi delegati za III. kongres in skupina delegatov za Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije. Stališča in ugotovitve, ki vam jih posredujem, so bile sprejete na zasedanju obeh zborov.

Kljub težavam, ki smo jim priča v sedanjem času tako na gospodarskem področju kot tudi na področju nadaljnjega uveljavljanja sistema samoupravljanja, so socialistični samoupravni odnosi edina pot, po kateri mora iti razvoj naše družbe. Tu ne more biti nobenega drugečnega razmišljanja, kar je treba

odločno povedati vsem tistim, ki jim tak razvoj Jugoslavije ni všeč in nam skušajo na vse mogoče načine škodovati.

V razpravah so bila prisotna predvsem tista vprašanja nadaljnje izgradnje družbenoekonomskih odnosov, ki so trenutno najbolj žgoča in najbolj zadevajo interes delovnega človeka. Cene in njihovo stalno povečevanje je eden izmed elementov, ki močno posegajo v pogoje in rezultate dela delavcev. Marsikaj na tem področju je nerazumljivo. Ko se o tem pogovarjamo v svojih delovnih kolektivih, pravimo, da so cene visoke, da rastejo življenjski stroški, da so cene reprodukcijskega materiala visoke, in tako dalje. Ko pa se pogovarjamo o cenah naših proizvodov moramo poslušati, da so le-te nizke in da nam ne omogočajo doseganje zadostnega dohodka za naše tekoče potrebe in nadaljnji razvoj.

Vsi skupaj ugotavljamo, da odnosi in razmere na tem področju niso urejene in da se iz dneva v dan slabšajo. Po naši oceni vsi tisti, ki imajo opravka z določanjem cen, ne opravljajo svojih nalog tako, kot bi jih morali. Nerazumljivo nam je tudi to, kako je mogoče dopuščati, da delavci v temeljni organizaciji združenega dela, ki že več let posluje z več milijardnimi izgubami, kot enega izmed glavnih vzrokov takega stanja navajajo neustrezne cene. Tudi izgube, ki se stalno povečujejo, kažejo na to, da razmere v primarni delitvi dohodka niso urejene in postavljajo delavce v neenakopraven položaj. Zato bi bilo potrebno zaostriiti odgovornost na tem področju in s selektivnim pristopom urediti cene. Tistim, ki se stroški zaradi zunanjih vzrokov povečujejo hitreje, je pač treba priznati večje povečanje cen, ostalim pa manj ali pa celo nič.

Združevanje dela in sredstev in ustrezna samoupravna organiziranost je eden izmed pomembnih dejavnikov nadaljnjega uveljavljanja določil zakona o združenem delu in s tem našega napredka. Ugotavljamo, da nas na tem področju čaka še precej dela. Iz analiz, ki so bile narejene, je razvidno, da s stanjem v nekaterih organizacijah združenega dela ne moremo biti zadovoljni. O racionalni delitvi dela, specializaciji dela, racionalnem izkoriščanju kapacitet in drugih elementih dobrega gospodarjenja v teh kolektivih ni niti sledu. Zato ne moremo biti presenečeni, da se v teh kolektivih pojavljajo slabši gospodarski rezultati in da v teh kolektivih tudi samoupravni odnosi niso v redu. V zadnjem času pa smo priča tudi težnjam po razdruževanju tistega, kar je bilo v preteklosti združeno in povezano.

V razpravah je bil govor tudi o drugih področjih kot so na primer svobodna menjava dela, delitev sredstev za osebne dohodke, vključevanje v mednarodno delitev dela, in tako naprej.

Ko smo razpravljali o vsebini osnutka resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije, smo ugotovili, da je predloženo besedilo preobsežno, da se v nekaterih stvareh ponavlja in da je pisano v slabo razumljivem jeziku. Vse te pomanjkljivosti je mogoče do kongresa oziroma na samem kongresu odpraviti.

V razpravah je bilo dostikrat pristno mišljenje, da je osnutek resolucije preveč splošen in da ne daje odgovorov na konkretna vprašanja. Ta razmišljanja so bila prisotna predvsem tam, kjer so obravnavali samo osnutek resolucije brez ostalih dokumentov, ki so nastali v pripravljalnem obdobju. Sporočila kongresu, ki so bila v celoti objavljena te dni, predstavljajo bogato zakladnico konkretnih rešitev določenih vprašanj posameznih organizacij združenega dela oziroma skupnosti. Ta sporočila nam bodo dragocen pripomoček pri nadaljnjem

izgrajevanju političnega sistema in uveljavljanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

Na koncu bi rad izpostavil še zahtevo, ki je bila izražena ob obravnavi osnutka resolucije, in sicer, da je potrebno zaostriti odgovornost za realizacijo na III. kongresu samoupravljalcev Jugoslavije sprejetih nalog.

Predsedujoči **Emil Tomazič**: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Roman Albreht, delegat Družbenopolitičnega zbora naše skupščine.

Roman Albreht: Tovarišice in tovariši! Menim, da smo se dejansko dobro odločili, da razpravljamo o tematiki III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije na način, kot smo se dogovorili in da razpravljamo o tematiki kongresa ne samo o besedilu osnutka resolucije, ampak tudi o splošnih družbenih razmerah, o delu samega kongresa, zlasti pa o dejavnostih v naši družbi, ki naj bi jim kongres dal svoj pomemben prispevek. Svoj prispevek v tej razpravi sem tako tudi zasnoval.

Dovolite mi, da spregovorim nekaj splošnih stvari. Za sklic kongresa samoupravljalcev smo se doslej v naši družbeni praksi vedno odločali v trenutku, ko je razvoj družbene proizvodnje in družbenih odnosov terjal, da storimo pomemben korak naprej in da odločneje razrešimo določene zadeve v danem družbenem trenutku ali drugače rečeno, da zaostrimo akcijsko mobilnost in razredno čuječnost v uresničevanju družbenih preobrazbenih prizadevanj in v uresničevanju nalog in razreševanju zadev, ki bremenijo materialne in družbene odnose v tekoči proizvodnji oziroma v razširjeni reprodukciji in v družbi.

V času po letu 1950 je Zveza komunistov v odločilnih trenutkih za naš družbenoekonomski razvoj dala pobudo za sklic kongresa samoupravljalcev z naslednjimi ambicijami:

1. da v teku priprav na tak kongres in na samem kongresu preveri neposredno z upravljalci, to je z ustvarjalnimi silami iz neposredne družbeno-proizvajalske baze, naloge o nadaljnjih razvojnih usmeritvah in neposredne ter strateške naloge pri njihovi izpeljavi, ki so zorele v okviru Zveze komunistov in ostalih organiziranih subjektivnih sil;

2. da bi spodbudila široko aktivizacijo delovnih množic in njihovih ustvarjalnih sil pri neposredni preobrazbi odnosov v družbeni proizvodnji in družbi na sprejetih usmeritvah in pri razreševanju gospodarskih in družbenih nalog.

I. kongres samoupravljalcev je bil ob koncu junija 1957. leta, torej ne polno leto pred VII. kongresom Zveze komunistov Jugoslavije. Ta kongres Zveze komunistov, kot se vsi spominjamo, je dejanska prelomnica med obdobjem upravljanja v imenu delavcev in neposrednim upravljanjem delavcev samih. Določnejše je opredelil temeljne smeri razvoja družbeno-lastninskih odnosov, zlasti pa je odprl postopen proces prenosa upravljanja s sredstvi tekoče družbene reprodukcije, z ambicijo tudi za sredstva razširjene reprodukcije, na delavce v tedanjih delovnih organizacijah in odprl proces izgrajevanja samoupravnih demokratičnih oblik samoupravljanja in samoupravne organizacije združenega dela.

II. kongres samoupravljalcev je bil v začetku maja 1971. leta. To je bilo v času razprave o ustavnih dopolnilih, ki je potekala v zelo zaostrenih družbenih odnosih. Ti odnosi so bili pod močnim pritiskom nesamoupravnih sil ne samo v družbi, ampak tudi v Zvezi komunistov. Ustavna dopolnila so bila sprejeta istega leta. Ta dopolnila so končno odpravila državno-lastninske osnove

gospodarjenja z družbenim dohodkom in uveljavila osnove socialističnih samoupravnih dohodkovnih odnosov, ki delavce v združenem delu postavljajo v položaj nosilca celotne družbene reprodukcije in ki skupaj z drugimi delovnimi ljudmi urejajo tudi vse odnose v družbi.

Hkrati so ta dopolnila obdelala družbenoekonomske in institucionalne osnove jugoslovanske družbene in državne skupnosti. Tvorijo jo narodi in narodnosti, v katerih se delavski razred, ki se organizira in deluje v družbeni proizvodnji in družbi na socialističnih samoupravnih družbeno-lastninskih osnovah, skupaj z drugimi delovnimi ljudmi svojega naroda oziroma narodnosti javlja kot nosilec izvirnih zgodovinskih interesov svojega naroda in se skupaj z delavci in delovnimi ljudmi drugih narodov in narodnosti naše skupnosti javlja kot izvorni oblikovalec in uresničevalec skupnih interesov naše družbene in državne skupnosti.

S tem so bile dokončno odpravljene preostale usedline unitarističnega centralističnega upravljanja in vseh oblik državno-lastninskega upravljalkega monopola, ki hrani unitaristični centralizem in nacionalistični separatizem. Ti preobrazbeni procesi so poleg privrženosti delavcev in delovnih množic taki usmeritvi, ki so v njej videle uresničevanje in utrjevanje svojega prevladujočega družbenega in ekonomskega položaja v družbeni proizvodnji in družbi, ki jim jamči, da bodo svoje neposredne in skupne ter zgodovinske interese uresničevali sami po samoupravnih demokratičnih poteh in načinih in po družbeno-lastninskih načelih, osnovah in merilih, terjali tudi velike ustvarjalne napore delavcev in delovnih ljudi pri neposrednem uresničevanju preobrazbenih in gospodarskih nalog. To je zahtevalo tudi stalno graditev politične, akcijske enotnosti pri odkrivanju, razbijanju in premaganju družbene prakse in njenih nosilcev, ki so se upirali uresničevanju nadaljnje družbene preobrazbe in gospodarjenja po samoupravnih demokratičnih poteh in na družbeno-lastninskih osnovah, merilih in načelih.

Prav enak temeljni družbeni motiv, kot je bil za prva dva kongresa samoupravljalcev, je tudi motiv za III. kongres. Bistvena razlika pa je v tem, da imamo sedaj v osnovi zgrajeno zaokroženo družbenoekonomsko in institucionalno zasnovo socialističnega samoupravljanja družbeno-lastninskih odnosov in odnosov v naši jugoslovanski družbeni in državni skupnosti.

Že X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, ki je zasedal v drugi polovici junija 1978. leta, je zelo nedvomno razgrnil tri temeljne zadeve, ki bodo predstavljale zelo trd oreh pri nadaljnjem družbenem gospodarskem razvoju.

1. Kongres je z vso resnostjo opozoril na občutne neuskkljenosti, ki se kopičijo v materialno-gospodarskih odnosih v tekoči proizvodnji in razširjeni reprodukciji. Opredelil se je za to, da angažiramo vse družbene ustvarjalne sile, da zaustavimo neugodne materialne gospodarske tokove, da začnemo bistveno povečevati družbeno produktivnost dela in učinkovitost pri gospodarjenju s sredstvi tekoče proizvodnje in razširjene reprodukcije. Na ta način naj bi ustvarili trdno ekonomsko podlago za to, da premagamo nakopičena materialno-ekonomska neskladja in posledice, ki jih le-te izzivajo v gospodarskih in družbenih odnosih in da preidemo k trdnejšemu gospodarjenju, ki bo sposobno sproti obvladovati nastajajoča neskladja, ki jih poraja družbeni razvoj.

2. Kongres Zveze komunistov je opozoril na občutno zaostajanje pri obdelavi ekonomskih in drugih instrumentov in mehanizmov, ki bi ustrezali družbeni naravi novih odnosov, omogočili njihovo učinkovitejše uveljavljanje v družbeni praksi in učinkovitejše gospodarjenje in urejanje drugih družbenih

zadev. Kongres je opredelil družbeno angažiranje vseh ustvarjalnih sil pri obdelavi uporabnih instrumentov in mehanizmov, ki naj omogočijo delovanje novih odnosov pri njihovem uveljavljanju v družbeni praksi za temeljno in strateško nalogo vseh socialističnih samoupravnih sil pri družbenem gospodarskem razvoju.

3. X. kongres Zveze komunistov je zelo jasno opozoril, da se tudi socialistično samoupravljanje poraja, razvija in deluje v pogojih, v katerih je družba obremenjena z materialno-ekonomskimi neuskkljenostmi in razlikami v družbenoekonomskih interesih. Ugotovil je, da take razmere hranijo in dajejo oporo za oživljanje skupinsko-lastninskih in državno-lastninskih pritiskov na razvoj socialističnega samoupravljanja in na odnose pri gospodarjenju in urejanju drugih družbenih zadev. V skladu s tako ugotovitvijo je kongres jasno pokazal na družbene težnje in prakso, ki je v naših sedanjih pogojih v nasprotju, ki nasprotuje socialističnemu samoupravljanju, ki mu je škodljiva in sovražna, ki se opira in postavlja po robu razvoju socialističnega samoupravljanja ter gospodarjenja in urejevanja družbenih zadev po socialistični samoupravni poti in na družbeno-lastninskih načelih, osnovah in merilih.

Kongres je opredelil tudi njihovo razredno naravo in pokazal na njihovo vsestransko škodljivost tako za razvoj trdnega in učinkovitega gospodarjenja kot za razvoj trdnih družbenih odnosov. Jasno je opredelil, da je ustvarjanje politične akcijske enotnosti delavcev in delovnih ljudi v združenem delu in družbi in ustvarjanju pogojev za trdno in uspešno gospodarjenje, ki temelji na družbeno-lastninskih osnovah in na dejansko ustvarjenih rezultatih dela, neločljivo povezano s sprotnim odkrivanjem, razbijanjem in onemogočanjem vseh vrst pritiskov znotraj in izven združenega dela in v družbi, ki jih prinaša družbena stihija, in ki imajo svoje izvore, oporo in potuho in takim ali drugačnem lastninskem oziroma upravljskem monopolu.

Prav zaradi tega se je X. kongres Zveze komunistov dodobra zavedal, da so to naloge, ki so bistvenega pomena za uspešno uresničevanje dinamike nadaljnega družbenoekonomskega razvoja in utrjevanja socialističnih samoupravnih odnosov; dalje uveljavljanja prevladujočega vpliva delavcev in delovnih ljudi na osnovah in po merilih dohodkovnih odnosov na urejanju odnosov tekoče proizvodnje in razširjene reprodukcije, še posebej na tistih vozliščih, ki so objektivno najbolj izpostavljeni pritiskom lastninskega oziroma upravljskega monopola gospodarske in družbene prakse; in končno za sposobnost delavcev in celotne družbe, da čim hitreje in čim manj boleče premaguje notranja neskladja in težave, ki jih poraja stihija, je kongres sodil, da bo potrebna najširša akcijska mobilizacija vseh samoupravnih družbenih sil. K temu naj bi, tako kot je že dvakrat v preteklosti, prispeval svoj delež tudi kongres samoupravljalcev.

V tem so temeljni razlogi, zaradi katerih je X. kongres sprejel pobudo, ki je bila izražena v teku njegovega dela, da naj bi ponovno dali pobudo za sklic kongresa samoupravljalcev, ki jo je osebno podprl tovariš Tito in se odločno zavzel, da bi se kongres samoupravljalcev tvorno vključil v akcijsko mobilizacijo delavcev, delovnih ljudi in vseh njihovih ustvarjalnih sil za uspešno uresničevanje zelo zahtevnih družbeno-preobrazbenih in gospodarskih nalog v sedanjem obdobju našega družbenogospodarskega razvoja.

Družbeni trenutek, v katerem je sklican kongres samoupravljalcev, je, po mojem mnenju namenoma ali slučajno dobro izbran iz več razlogov:

1. Kongres je v času, ko so se v naših materialno-gospodarskih gibanjih do skrajnosti zaostriale številne nakopičene neuskkljenosti v tekoči proizvodnji

in razširjeni reprodukciji, še posebej med obsegom proizvedenih blagovnih vrednosti in obsegom vseh oblik porabe, zlasti še naložbene in splošne porabe. Obseg celotne porabe namreč močno presega obseg proizvodnih blagovnih vrednosti. Ne moremo in ne moremo učinkovito premagati tega neskladja ter spraviti dinamiko rasti proizvedenih blagovnih vrednosti in dinamiko vseh oblik porabe v ekonomsko skladnejša in trdnejša razmerja.

2. Pod pritiskom neugodnih materialnih odnosov v družbeni reprodukciji se vse bolj širi in pogloblja stihijsko usklajevalno delovanje objektivnih ekonomskih zakonitosti družbene reprodukcije in tržno blagovne menjave. Pod njihovim vplivom se vse bolj pogloblja in širi rušilno delovanje inflacijske stihije in vse večje ter vse pogostejše in težje so motnje v materialnih procesih tekoče proizvodnje in razširjene reprodukcije. Taka materialno-gospodarska gibanja vse bolj spodmikajo tla učinkovitemu gospodarjenju po samoupravnih demokratičnih poteh in na dohodkovnih osnovah, spodkopavajo tla pri uveljavljanju delavcev pri gospodarjenju in poslovanju na dohodkovnih osnovah. S tem pa spodkopavajo tla temeljnemu ekonomskemu vzvodu stabilnejšega gospodarjenja, ki se lahko postavi na noge samo s produktivnejšim delom in učinkovitejšim gospodarjenjem ter zadovoljevanjem vseh potreb v porabi v okviru skupnega obsega proizvedenih blagovnih vrednosti. Edino taka gospodarska usmeritev in praksa nosita v sebi ključ za progresivno razreševanje sedanjih gospodarskih razmer in izhod v smeri novega gospodarskega vzpona. Temeljna pogoja za tako gospodarsko prakso imamo: materialni pogoji so v ogromnih rezervah, ki so v proizvodnih zmogljivostih, z njimi razpolagajo delavci v združenem delu, vse zmogljivosti pa niso v celoti izrabljene. Te rezerve so v nezadostno izrabljenih proizvodnih delovnih in poslovnih zmogljivostih, v neustreznem razporedu in uporabi delovnih in ustvarjalnih zmogljivosti živega dela.

Vzroki za to so različni, med njimi pa so v tem trenutku najpomembnejši zlasti tile: proizvodno-poslovna razdrobljenost proizvodnih zmogljivosti, usmeritev k avtarkičnem gospodarjenju, premajhna dohodkovna povezanost delov združenega dela, ki so v tekoči proizvodnji in razširjeni reprodukciji med seboj dejansko delovno, proizvodno, poslovno ali interesno povezani, kar ekonomsko lahko vpliva na smotrnejšo, bolj produktivno in bolj gospodarno delitev dela, organizacijo dela, poslovanje in tako dalje in neposredno na večjo produktivnost vsakega delavca. Pri tem je potrebno upoštevati močan vpliv visoke stopnje odtujenosti sredstev družbene reprodukcije v denarni obliki od delavcev v družbeni proizvodnji in močno vpletanje državno-administrativne regulative v odnose tržno-blagovne menjave, ki vnaša v te odnose prerazporejanje ustvarjanja vrednosti velikih razsežnosti in s tem izniči ekonomski vpliv zakonitosti, ki urejajo odnose v blagovni menjavi na organizacije združenega dela, poleg tega pa tudi vpliv, ki nagrajuje družbeno produktivno delo in učinkovito gospodarjenje, dalje vpliv, ki pritiska na povečanje produktivnosti dela in učinkovitosti gospodarjenja tam, kjer to delo ni zadosti učinkovito in ki razkriva, katero družbeno delo je na doseženi ravni produktivnosti, opremljenosti, proizvodne usmeritve in tako dalje nesposobno, da bi krilo potrebe delavcev na doseženi ravni vseh oblik njihove porabe.

To se dogaja predvsem zaradi tega, ker državno administrativno-regulativno poseganje v odnose v tržnoblagovni menjavi po načinu in po količinskem učinku daleč presega meje, v katerih je tako delovanje še v funkciji odpravljanja ekonomskih učinkov, ki jih povzročajo stihijska gibanja na trgu v svojih

skrajnostih, ki so lahko kvarne, v taki funkciji pa je državno regulativno delovanje potrebno in koristno.

Imamo pa seveda tudi ustrezne družbene pogoje, ker imamo vendar veliko zavzetost delavcev in privrženosti usmeritvi samoupravljanja in na samoupravnih osnovah smo sposobni opraviti te naloge.

III. kongres sodi v čas, v katerem delamo na uresničevanju družbenogospodarskih odločitev, ki zadevajo temeljne usmeritve v naši gospodarski politiki in praksi ter pri izbiri družbenoekonomskih osnov, metod in načinov delovanja pri njenem uresničevanju. Sem sodijo tudi spremembe, ki smo jih določili v organih družbenopolitičnih organizacij in delegatskih skupščinah v republikah, pokrajinah in federaciji ter v občinah ob koncu leta 1979. To usmeritev smo imenovali prehod k stabilizaciji oziroma stabilnemu gospodarjenju. Temeljne vzvode take usmeritve gospodarjenja v sedanjih pogojih tvorijo:

1. Prekiniti je treba z gospodarsko politiko in prakso, ki je videla pomemben vir sredstev za pospešeni družbenogospodarski razvoj v dveh virih anticipirane porabe, in sicer v zadolževanju pri lastnem bodočem dohodku na podlagi emisije denarja, ki je uporabljena za povečanje kupne moči in v zadolževanju v tujini z najemanjem kreditov in kupovanjem blagovnih vrednosti na kredit.

Ta praksa je v naših razmerah pokazala dve veliki svoji slabosti. Prva je, da smo v tej praksi prešli vse materialne okvire, v katerih se lahko giblje taka anticipirana poraba, in drugič, da zaradi notranjih ekonomskih odnosov nismo zagotovili, da bi z anticipirano porabo povečali družbeno proizvodnjo in produktivnost dela do te mere, da bi lahko pokrili predhodno porabo in vrnili izposojena sredstva.

Stabilizacijsko politiko naj bi dosegli z omejevanjem vseh oblik porabe v okviru dejansko ustvarjenih blagovnih vrednosti in z aktiviranjem velikih neizkoriščenih rezerv v proizvodjalnih silah, ki predstavljajo ogromen materialni vir za izhod iz sedanjega stanja.

2. Povečati naj bi obseg gospodarskih odnosov s tujino. Gre predvsem za tri zelo zahtevne naloge: povečati je potrebno obseg izvoza blagovnih vrednosti, razširiti raven in obseg proizvodno-poslovnega sodelovanja s tujino, ki nam omogoča celovitejše angažiranje vseh zmogljivosti, ki jih imamo; povečati je potrebno tudi produktivnost dela v proizvodnji proizvodov za izvoz ter izboljšati njihovo kakovost, hkrati pa izvoz povezati z razvitejšimi oblikami proizvodno-poslovnega sodelovanja, kar je pogoj za doseganje večjih ekonomskih učinkov v izvozu.

3. Temeljni nosilec uveljavljanja te gospodarske usmeritve so delavci in delovni ljudje in njihove ustvarjalne sile. Zato je potrebno ustrezno voditi celotno gospodarsko in družbeno preobrazbo, v tem smislu pa tudi sredstva usmerjanja in gospodarske politike.

4. Edina zares trdna družbenoekonomska podlaga, na kateri je možno uspešno uresničevati sprejeto usmeritev, je nadaljnje utrjevanje socialističnih družbenolastninskih odnosov oziroma izgrajevanje ekonomskih in drugih instrumentov, ki ustrezajo novim odnosom in tvorijo podlago za njihovo učinkovito delovanje in premagovanje pritiskov, ki se upirajo takemu razvoju odnosov in načinu gospodarjenja ter omahovanju pred njimi.

5. Soočamo se z oživljanjem in širjenjem pritiskov s skupinsko-lastninskih in državno-lastninskih izhodišč, ravnanja in gospodarske prakse. Le-ti celo

vdirajo v tako imenovane samoupravne kanale in se v njih in prek njih skušajo uveljavljati.

Povečuje se napadalnost teh pritiskov in soočamo se s poskusi, da ti pritiski preidejo v kritiko socialističnega samoupravljanja in dohodkovnih odnosov. Gre za poskuse oživljanja pritiskov, ki so se vedno pojavljali v naši družbenogospodarski praksi, kadar smo se prebijali skozi težave v družbenogospodarskem razvoju.

To je nekako pogled na sedanji trenutek, ki po moji presoji terja rešitev zlasti treh zadev:

1. radikalno izpeljavo obrata pri uresničevanju gospodarske politike, ki smo jo vsi sprejeli;

2. mobilizacijo vseh sil samoupravnega združenega dela v proizvodnji in poslovanju na področju gospodarjenja, produktivnosti dela in uspešnega poslovanja;

3. odločen spopad z vsemi konzervativnimi pritiski, ki pritiskajo na samoupravno združeno delo in dobivajo že razsežnosti, ki zaskrbčujejo, ker pri delavcih samih ustvarjajo občutek nemoči.

Kako je to politiko mogoče uresničevati? Kot sem že rekel, zahteva stabilizacijska politika uporabo predvsem dveh sredstev, in sicer omejevanje vseh oblik porabe in aktiviranje notranjih rezerv. Pri omejevanju vseh oblik porabe smo do skrajnih meja uporabili klasične mehanizme državno-administrativnega omejevanja, s čimer se je administrativno urejanje vpletlo v celotne odnose tekoče proizvodnje in razširjene reprodukcije, ki vzbujajo že zaskrbljučoče razsežnosti. Samoupravljanje je tako močno pritisnjeno v kot. Učinki tega omejevanja pa kljub temu niso učinkoviti. Očitno je, da pregrade, ki jih je sposobna napraviti administracija, niso nikdar tako močne, da skozi nje ne bi vdiral poraba, ki se stihijsko javlja. Pri nas pa imamo sedaj gibanje nekaterih vrst porabe daleč iznad vseh dogovorjenih ravni in možnih obsegov.

Do sedaj še nismo uspeli v zadostni meri spodbuditi pravo samoupravno gibanje delavcev, da bi šli v bitko za aktiviranje notranjih rezerv na najširši fronti in da bi skozi to bitko dobili spopad z ukrepi, ki ne ustrezajo, in s pritiski lastninskih in upravljalško-monopolnih pozicij. Nedvomno je, da taka akcija zahteva družbene zaostitve v naših odnosih, ker je samo tako mogoče dejansko izvesti širšo mobilizacijo delavcev in izostriti sluh, kaj je v vsebinsko-razrednem smislu v danem trenutku progresivno, kaj pa je konzervativno. Tu se bomo morali spopasti predvsem z gospodarskim pragmatizmom.

Potisnjeni smo v situacijo, ko vsi preračunavamo, ko vsi kalkuliramo, vsak pri sebi, skupaj z drugim in tako naprej, in ko smo se postavili v pozicijo obrambe tega, kar imamo. Na taki poziciji pa imamo vsi skupaj očitno vedno manj. Situacija terja, da ne iščemo obrambe tega, kar imamo, ampak da se borimo za tiste pozicije in take metode dela, ki nas vodijo k učinkovitejšemu delu in gospodarjenju. Tu bo potrebno tudi preusmeriti tok v združenem delu. Sedaj pragmatizem zapira združeno delo v mikrocelice in v podjetniške okvire, v občinske plotove, in regionalne in republiške meje, vse to pa že pripisujejo samoupravljanju in delavcem, ne pa gospodarski usmeritvi, ki v bistvu naseda ozkemu dobičkonosnemu, sebičnemu pristopu k stvari. Temu se morajo delavci upreti z organiziranim vodstvom progresivnih sil, in sicer v Zvezi komunistov, v sindikatih, Socialistični zvezi in tako naprej. Zlomiti moramo to sebično računarnstvo, ki je kratkovidno in ki nas potiska v nizko in neučinkovito proizvodnjo. Na tej osnovi so nastale najbolj brutalne manipulacije s samoupravljanjem, ki

se kažejo v škandaloznih samoupravnih sporazumih o združevanju dela in sredstev, ki nimajo nobene poteze, da bi jim lahko priznali, da so samoupravni in družbeno-lastninski, ker so metode izsiljevanja, pritiskov in tako naprej, mnogokrat iz obupa, mnogokrat pa iz tega, da nekateri skušajo iz težke situacije potegniti tudi nezaslužene koristi na račun drugih. To je prva zadeva, ki mi slim, da jo je treba razrešiti.

Druga zadeva je, da nam sedanje razmere oživljajo pod nazivom tako imenovane borbe za enotno tržišče neke elemente unitarističnega državno-lastninskega upravljanja. To ni samo predpostavka, saj smo že dobili predloge, zlasti na področju deviznega sistema, ki to jasno razkrivajo. Tukaj se izenačuje vloga naroda, delavskega razreda konstituiranega kot narod in njegovih avtentičnih pravic s tako imenovanimi etastičnimi deformacijami, ki jih nosijo posamezne državno-deformirane strukture v republikah, občinah in tako naprej. V bitki med temi interesi se skuša oživljati unitarizem pod pojmom obrambe enotnega jugoslovanskega trga, ki ga unitarizem najbolj likvidira. Sedanji unitaristični državno-lastninski ukrepi so najbolj valuntaristični konflikt z ekonomskimi zakonitostmi tržišča. Enoten trg lahko razvijajo na dohodkovnih samoupravnih osnovah dejansko samo subjekti združenega dela, če bodo res nosilci odločitev in če bodo res nosili tudi posledice svojih odločitev.

Mnenja sem, da gre poleg tega še za to, da sta dve zadevi iz naše prakse zelo obledeli. Prva je tehnokratska uzurpacija, ki je marsikdaj motivirana z ukrepi, za katere niso krivi poslovodni ljudje v gospodarskih organizacijah. Nekateri poslovodni ljudje so mi razkrili opravila, ki jih morajo danes opravljati, da bi lahko sploh zagotavljali tekočo proizvodnjo in poslovanje. Ta opravila jih dnevno zaposle s tolikimi papirnatimi opravili, evidencami, zahtevami, da se sploh niso več sposobni resno ukvarjati s pravimi problemi proizvodnje in da se bolj ukvarjajo s strukturami v državni upravi, bankah in tako naprej, kot s samoupravnimi strukturami v svojem združenem delu. To je najnevarnejša zadeva, ki se nam lahko zgodi v procesu razvoja samoupravljanja, ker bo ta zadušila neposredno samoupravljanje v imenu učinkovitega gospodarjenja.

Druga stvar, ki se nam dogaja, so pritiski stihije. Zelo zmotno je mnenje — na to je tovariš Kardelj nekajkrat opozarjal — da je vse dobro, kar odločijo delavci sami. Delavci sami so nosilci vseh interesov, ki so prisotni v združenem delu. Brez tega, da imajo delavci oporo v akciji Sindikatov, Zvezi komunistov, organiziranih samoupravnih organov, ki jim kažejo pota k progresivnemu razreševanju problemov, ki jim odkrivajo možnosti za progresivno sporazumevanje, je samoupravljanje praktično nemogoče. Kjer subjektivnih sil ni, tam tudi samoupravljanje ne uspe, propadajo referendumi, vsiljujejo se rešitve, ki so nesprijemljive in tako naprej.

Vidite, to razmišljanje bi, po mojem mnenju, moralo prevladati na kongresu samoupravljalcev. Za to razmišljanje je v predloženem besedilu resolucije veliko podlage. S spretno politično redakcijo bi glede marsikatere zadeve, o kateri ugotavljamo to, kar je že v vseh resolucijah in zakonih napisano, storili korak naprej: kaj napraviti sedaj, katere sile poslati v bitko, na katerih osnovah in proti čemu se je treba boriti. Tovariš Kardelj nas je vedno učil, da kadar organizirane sile nekaj hočejo, morajo točno vedeti, kaj hočejo, za katera sredstva borbe in za katere inštrumente se bodo odločile, na katere sile se bodo oprle, katere sile so zavezniki v tem boju, proti katerim silam pa se je treba odločno boriti. V tem smislu bi lahko z majhno politično redakcijo tega besedila dosegli še veliko večji učinek.

Predsedujoči Emil Tomazič: Hvala lepa. Razpravljal bo tovariš Marjan Grabnar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 22. okoliš, Novo mesto.

Marjan Grabnar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! V dolenjskih občinah smo k pripravam na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije pristopili pravočasno in odgovorno. Aktivnosti v pripravah na kongres smo povezali z reševanjem tekočih gospodarskih problemov kot so na primer oskrba s surovinami, z reprodukcijskim materialom, vprašanje izvoza, uvoza, vprašanje smotrnejše izrabe vseh faktorjev poslovnega procesa, delitev po delu, dohodkovni odnosi in tako dalje. V tem smislu so potekale tudi obravnave zaključnih računov v organizacijah združenega dela, pri čemer je sindikat stalno opozarjal na realnost ocenjevanja gospodarskih rezultatov, saj so bili finančni kazalci ugodni.

Koordinacijski odbori v občinah so izdelali programe dela, ki so sloneli na oceni konkretnih razmer v posamezni občini, pri tem pa so izpostavili tista vprašanja, za katera so menili, da najbolj ovirajo učinkovitejšo izrabljanje družbenih sredstev in samoupravno gospodarjenje z njimi.

Dovolite mi, da navedem samo nekaj takih vprašanj: samoupravna organiziranost gradbeništva, vrednotenje proizvodnega dela, družbenoekonomski pogoji pridelovanja hrane, samoupravna organiziranost osnovnih šol, informiranje, samoupravno odločanje in tako dalje.

Razprave so vodile posebne delovne skupine in so potekale na občinski ravni ter v tistih temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, ki jih je določena problematika najbolj prizadevala. Vse te razprave bodo strnjene na sejah organov občinskih družbenopolitičnih organizacij in občinskih skupščin, na osnovi tega pa bodo sprejete tudi naloge.

Tudi v času priprav nismo ostajali le pri ugotovitvah, temveč smo svojo aktivnost usmerjali na primer v dograjevanje samoupravnih aktov o delitvi po delu in rezultatih dela v skladu s stališči. 2. konference Zveze sindikatov Slovenije, v Črnomlju poteka akcija za samoupravno povezovanje osnovnih šol, v Trebnjem je nastala pobuda za občinsko glasilo, ki naj bi izboljšalo informiranost delovnih ljudi in s tem njihovo vključevanje v samoupravne procese odločanja po delegatski poti na vseh ravneh. Prišla je tudi pobuda za sklenitev samoupravnega sporazuma o kreditiranju zasebnega sektorja kmetijstva in podobno.

Naj omenim ob tem tudi razpravo v delovni organizaciji Novoles, ki je glede na dosežene rezultate pripravila sporočilo III. kongresu samoupravljalcev Jugoslavije o problematiki gospodarjenja z minulim delom in vplivu le-tega na osebni dohodek delavcev.

V teh dneh poteka v Novem mestu razprava o osnutku resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, o osnutku pa bo razprava tudi na zboru združenega dela občinske skupščine. V času, ko razprava o osnutku resolucije še ni zaključena, so bile oblikovane naslednje pripombe.

Vsebina resolucije je preveč načelna, ponavlja že znane usmeritve, ni dovolj konkretno opredeljenih akcij graditve novih, boljših družbenoekonomskih odnosov. Bolj odločno bi morala biti opredeljena zahteva po odgovornosti in spoštovanju, v procesu dogovarjanja in sporazumevanja sprejetih nalog.

V osnutku resolucije bi morala biti bolj poudarjena vloga delavskih svetov. Premalo je tudi poudarjena vloga celotne družbene nadstavbe. Izvajanje usmer-

jenega izobraževanja bi moralo biti bolj prisotno v funkciji gospodarstva, posebno v njegovem konstituiranju. Sistem obračunavanja bruto osebnih dohodkov v konceptu svobodne menjave dela bi se moral izvajati z vidika zainteresiranosti delavcev za svobodno menjavo dela.

Predsedujoča Tina Tomlje: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Stanko Kotnik, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 6. okoliš, Velenje.

Stanko Kotnik: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! Naša skupina delegatov je na seji dne 8. 6. 1981 obravnavala osnutek resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije in pri tem izoblikovala naslednja stališča in pripombe:

1. Da je resolucija preveč deklarativna, ni potrebno posebej poudarjati. Odprla je tudi preveč problemov in vprašanj, zaradi česar obstaja bojazen, da kongres ne bo dosegel tiste učinkovitosti, ki jo od kongresa pričakujemo. Menimo, da bo na osnovi javne razprave osnutek resolucije dopolnjen s konkretnjšimi usmeritvami za bodoče samoupravno življenje in delovanje.

2. Resolucija sicer poglobljeno obravnava probleme družbene reprodukcije in v okviru teh predvsem razširjeno reprodukcijo temeljnih organizacij združenega dela, vendar pa preveč enostransko išče vzroke za slabosti na tem področju in to predvsem pri bankah.

Resolucija navaja, da sta kreditni sistem in primarna emisija denarja eden izmed najpomembnejših vzrokov za slabo reprodukcijsko sposobnost in porabo nad realnimi možnostmi. Zavedati se je treba, da sta sedanji kreditni sistem in primarna emisija le posledica inflacijske politike. Vzrok slabe reprodukcijske sposobnosti in gospodarskih težav je prevelika poraba na vseh področjih, katere rast ni temeljila na povečanju produktivnosti dela, temveč na inflacijski politiki. Potrebno je torej zniževati porabo na vseh nivojih, odstopiti od politike inflacije in ob tem dopolniti kreditno-denarni sistem. Da bo temeljnim organizacijam združenega dela dejansko zagotovljena vsaj najnujnejša reprodukcijska sposobnost, bi bilo nujno postaviti zgornjo mejo obremenitev, ki jih lahko temeljne organizacije združenega dela še prenesejo. V smislu teh navedb bi bilo potrebno dopolniti osnutek resolucije.

3. V poglavju o pridobivanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke je načelno dobro opredeljena politika nagrajevanja po delu. Za spodbujanje izvajanja te politike pa so potrebni tudi praktični primeri, metode in načini izvajanja ter osnutki ustreznih aktov.

V resoluciji naj se določi nosilec akcije za pripravo meril, metod in osnutkov ustreznih aktov za nagrajevanje po delu v posameznih panogah. Menimo, da bi bil najprimernejši nosilec te akcije Zveza sindikatov Jugoslavije in Gospodarska zbornica Jugoslavije.

4. V poglavju o samoupravnem združevanju, povezovanju in planiranju je samoupravna organiziranost združenega dela omejena le na nekaj splošnih ugotovitev, pri čemer sestavljena organizacija združenega dela, kot organizacijska oblika združevanja, ni niti omenjena.

V zakonu o združenem delu je sestavljena organizacija združenega dela postavljena kot važna oblika povezovanja, toda v spremljajočih zakonih in v praksi ta oblika združevanja ni dovolj definirana. Zato sestavljene organizacije združenega dela nimajo vloge, ki bi jo morale imeti, v mnogih primerih

pa delujejo le formalno. Vlogo sestavljenih organizacij združenega dela je nujno vsestransko krepiti, tako z zakoni kot tudi s primerno družbenopolitično klimo, čemur naj bo dan poudarek tudi v resoluciji.

5. V poglavju o delegatskem odločanju in podružbljanju politike izstopa zavzetost z napotki za izboljšanje učinkovitosti delegatskega sistema. Ob tem je umestno opozoriti na določene slabosti, ki se v delegatskih odnosih pojavljajo. Praksa kaže, da je v združenem delu delegatsko odločanje mnogo bolj zaživelno in se uveljavilo v samoupravnih organih temeljnih organizacij združenega dela kot v ostalih delegacijah za zборе združenega dela in za različne samoupravne interesne skupnosti. V primerjavi z delegati v samoupravnih organih temeljnih organizacij združenega dela in organizacij združenega dela se čuti zapostavljenost delegatov na drugih nivojih samoupravnega odločanja, kjer delegati nimajo prave veljave.

Predlagamo, da se v osnutku resolucije v tem poglavju na koncu 5. točke vstavi ustrezno besedilo, z namenom reševanja navedenega problema. To besedilo naj bi se glasilo: »da se v praksi izenači in družbeno enako vrednoti delo samoupravnih organov temeljnih organizacij združenega dela in drugih oblik organiziranosti združenega dela z delom delegacij na ostalih nivojih samoupravnega odločanja«.

6. V zaključnem delu osnutka resolucije so navedene pglavitne naloge pri nadaljnjem materialnem in socialnem razvoju ter programu stabilizacije. Med drugim je dan poudarek racionalizaciji administrativnih in podobnih del, ni pa omenjena racionalizacija sistema samoupravljanja.

Dosedanje izkušnje v delovanju samoupravnih odnosov bi morale biti podlaga za izboljšanje delovanja sistema, ki bi se ob odkritem dialogu samo obogatil. S potrebno politično klimo in družbeno akcijo ter ob iskanju racionalnih rešitev, lahko brez sprememb v sistemu samoupravljanja dosežemo velike uspehe. Ker je naša delegacija v Skupščini SR Slovenije o tem že razpravljala ob sprejemanju srednjeročnega plana SR Slovenije, naj ponovimo samo nekaj primerov, kjer je potrebna racionalizacija:

- pri številu delegacij in delegatov v različnih sredinah, kjer se v mnogih primerih pretirava zaradi neustreznih samoupravnih sporazumov in statotov;
- pri izvajanju posrednega samoupravljanja, ki ga zaradi splošne psihoze nadomeščamo z neposrednim tudi v primeru, ko to zakonsko ni potrebno;
- glede usklajenosti raznih razprav med političnimi organizacijami in samoupravnimi organi ter s tem podvajanje razprav, jalovo sestankovanje, papirnata vojna in podobno.

Predlagamo, da se v smislu naštetih navedb vključi v zaključni del resolucije tudi zahteva o potrebi in nujnosti racionalizacije sistema samoupravljanja.

Predsedujoča Tina Tomlje: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Milan Kučan, delegat Družbenopolitičnega zbora.

Milan Kučan: Tovarišice in tovariši! Menim, da nekaj težav v zvezi s tem kongresom, na katere je opozorila razprava v naši republici in tudi današnja razprava na sejah naših zborov, izhaja iz dejstva, da od vsega začetka ni bil določeneje definiran in razdelan cilj III. kongresa, da ni bolj opredeljen namen, zaradi katerega se pravzaprav sestaja ta najvišji zbor samoupravljalcev Jugoslavije v razmerah, ko je samoupravljanje že postalo temeljni in splošni

družbeni odnos in ko se je iz združenega dela oziroma iz materialne proizvodnje razširilo na vsa področja družbenega življenja.

Če sem dobro razumel, potem je vendarle vsaj osnutek resolucije poizkušal to napako nekoliko popraviti, s tem da je v četrtem odstavku uvodnega dela določeneje definiran ta cilj, ko pravi, da mora kongres oceniti dosedanje uspehe in probleme v razvoju socialističnega samoupravljanja in spodbuditi procese njegovega nadaljnega razvoja ter kar najdoslednejše uresničevanje samoupravnega položaja delavca v združenem delu. V tem smislu je, če sem prav razumel, govoril o ciljnih III. kongresa v primerjavi s I. in II. kongresom tudi tovariš Albreht in v svojem uvodnem poročilu tovariš Globačnik.

Menim, da je glede na tako zastavljen cilj potrebno presoditi dve med seboj vsebinsko povezani oceni iz uvodnega poglavja resolucije, ki, po mojem mnenju, zaslužita, tako kot sta zapisani, vsaj pojasnilo.

Prva ocena je zapisana v dvanajstem odstavku uvodnega dela in se nanaša na sicer precej pogosto oceno, da je prišlo do zastoja v razvoju samoupravljanja potem ko je, kot je to napisano v prejšnjih odstavkih, II. kongres zahteval in potrdil odločenost delavskega razreda Jugoslavije, da še naprej vztraja in razvija ter utrjuje pridobitve socialistične revolucije in socialistično samoupravljanje.

Menim, da je brez pomislekov težko sprejeti takšno oceno in da je brez razjasnitve lahko tudi napačna. Predvsem bi bilo potrebno povedati, kaj se z njo misli, glede na doseženo dejansko stopnjo samoupravljanja v družbi.

Po II. kongresu samoupravljalcev smo sprejeli najprej amandmaje, ki smo jih proglasili za delavske amandmaje. Nekoliko kasneje smo sprejeli ustavo, ki kot temeljni produkcijski odnos definira družbeno lastnino v pogojih samoupravljanja. Sprejeli smo zakon o združenem delu in celo vrsto sistemskih predpisov, ki ta temeljni produkcijski odnos konkretizirajo in razčlenjujejo za posamezna področja združenega dela. Sprejeli smo tudi dva srednjeročna plana — posebej za drugega trdimo, da na dokaj samoupravnih osnovah — v znatni meri smo razvili proizvodjalne sile družbe, uveljavili smo, ne glede na vse slabosti, delegatski sistem, odnose svobodne menjave dela in vrsto drugih stvari. Vse to je prav gotovo v prvi vrsti ali izključno rezultat razredne borbe in organiziranih samoupravljalških in političnih naporov naših delovnih ljudi.

Težko je po vsem tem trditi, da v teh družbenoekonomskih in institucionalno pravnih pogojih sedaj združeni delavci manj samoupravljajo kot so v razmerah, ko se je sestal II. kongres samoupravljalcev. Po mojem mnenju se kot argument za opravičilo ali za dokazovanje te teze ne more sprejeti niti pogosto uporabljena trditev, da so takrat gospodarske organizacije razpolagale s 60 in več odstotki novoustvarjene vrednosti, sedaj pa z manj kot 30 odstotki.

Res je, da o velikem delu dohodka sedaj odločajo delavci skupaj po delegatih v zborih združenega dela skupščin družbenopolitičnih skupnosti, v upravljalških zborih bank, zborih uporabnikov v samoupravnih interesnih skupnostih in drugod. Toda tudi to so oblike neposrednega odločanja, enako kot je to odločanje na zborih delavcev, o čemer je ravnokar govoril tovariš iz Velenja. Menim, da smo mi to obliko v nasprotju z zakonom o združenem delu fetišizirali, da smo iz nje naredili neko nadsamoupravno obliko odločanja, saj je neposredno odločanje tudi odločanje po delegacijah oziroma v delegatskem sistemu. Vprašanje, ki je aktualno in ki zasluži pozornost, je vprašanje, kakšna je družbenoekonomska in politična kvaliteta tega odločanja, kakšen je vpliv delavcev na opredeljevanje delegatov, koliko vpliva imajo delegati na dejansko odločanje

v teh organizacijah in še posebej v bankah, kakšna je vloga skupščin upravljalcev v bankah, koliko so torej uresničena delegatska razmerja in odnosi pri teh odločitvah in v kakšnem razmerju so te odločitve do planskih proporcev, nalog in odločitev o namenu in strukturi sredstev za posamezne vrste porabe, za katere je utemeljeno sklepati, da so bile sprejete na samoupraven način z zavestno opredelitvijo delavcev.

Seveda se lahko zastavi tudi vprašanje, kakšna je kvaliteta odločitev, ki se v razporejanju ali že v ustvarjanju dohodka sprejmejo znotraj temeljne organizacije združenega dela na zborih delavcev ali na delavskem svetu ali tistih, ki so materializirane v številnih sporazumih in dogovorih, ali tistih, ki pomenijo uresničevanje različnih oblik neposredne svobodne menjave dela.

Gotovo je, da je razvoj samoupravljanja zaostajal in da zaostaja za realnimi, že ustvarjenimi možnostmi, tudi zaradi razlogov, o katerih govori ta odstavek v resoluciji. Pri tem verjetno tudi zaradi stanja naše skupne in družbene zavesti, ki je te, zlasti neugodne materialne in gospodarske razmere, pogojujejo. Toda razvoj in uveljavitev samoupravljanja je vendarle zgodovinski proces, ki poteka v določenem razmerju družbenih sil v povsem konkretnih družbeno-zgodovinskih pogojih, ki ne more biti niti premočrten niti brez zastojev in omahovanja ter iskanj, v katerem je vsak korak naprej v obvladovanju presežnega dela ter drugih ekonomskih in političnih funkcij družbe po delavcih lahko in mora biti le rezultat razrednega boja delavskega razreda in je torej v usodni meri odvisen od učinkovitosti in aktivnosti subjektivnih sil. Spregledovati to dejstvo, pomeni ob statičnem ocenjevanju naših razmer dostikrat malodušje ali oportunistično zadovoljevanje z doseženim kot edino možnim in edino mogočim, ki razume celovit razvoj samoupravljanja in uveljavitev ustavne družbenoekonomske pozicije delavca samo kot zgodovinsko nalogo, ki se lahko odлага v nedogled, in ne kot poglobitveno nalogo v aktivnosti za zagotavljanje kontinuitete naše revolucije.

Druga ocena, ki se mi zdi, da je sporna, je tista, ki je po mojem mnenju enako statična in nedialektična in zato tudi nemobilizacijsko zapisana. V štirinajstem odstavku uvodnega dela piše, da smo že ustvarili družbene in ekonomske pogoje, kot pravi resolucija, v katerih morajo delavci nujno obvladati celotni dohodek, ki ga ustvarjajo.

Menim, da je tudi ustvarjanje teh pogojev proces in da sta tudi njegova širina in intenzivnost odvisna od sposobnosti in aktivnosti subjektivnih sil, torej od akcije organiziranega delavskega razreda in organiziranih delavcev. Dejstvo je, da smo že ustvarili pomembne, morebiti temeljne predpostavke za uresničevanje ustavnega družbenoekonomskega položaja delavca, in sicer družbeno lastnino in delegatski sistem.

Družbena lastnina, kot sistem odnosov ter pravic in odgovornosti med delavci v procesu družbene reprodukcije in delegatski sistem, kot temeljno sredstvo združenih delavcev, s katerimi se uveljavljajo kot nosilci in upravljalci ekonomskega in političnega odločanja v družbi, se šele uveljavljata. Ustvarili smo tudi dokaj celovite in institucionalno pravne pogoje z ustavo in sistemskimi zakoni in ne samo ideološke pogoje, kot je bilo to pred časom zapisano v kongresnih dokumentih in v teoretičnih delih nekaterih naših avtorjev.

Vendar je dejstvo, da ves ta instrumentarij v družbeni praksi, v obravnavanju odnosov v združenem delu, v političnem sistemu in v družbi na sploh šele pričenjamo uveljavljati. Z ustavo je na primer kreditno razmerje pri financiranju razširjene reprodukcije postalo neustavno, ker smo kot ključni institut

zbiranja sredstev za razvojne namene uvedli institut združevanja dela in sredstev. Vendar je večina tudi sedanjih razvojnih programov organizacij združenega dela v Sloveniji prek 50 odstotno financirana še vedno iz klasičnega bančnega kredita.

Tudi uveljavljanje teh ekonomskih in družbenih pogojev za obvladovanje dohodka po delavcu poteka v konkretnih zgodovinskih pogojih in v konkretnem razmerju družbenih sil, ki se bo spreminjalo v korist sil socialističnega samoupravljanja toliko hitreje, kolikor bolj bodo tudi združeni delavci kot nosilci pravice samoupravljanja in dela z družbenimi sredstvi ta instrumentarij oziroma ta pravna sredstva tudi uporabljali in tako z njimi uresničevali svoj ustavni družbeni položaj.

Delavci že imajo, gledano v celoti na voljo učinkovita in realna sredstva, s katerimi takšno svojo družbenoekonomsko pozicijo lahko realizirajo. Če bi to spregledali, potem bi poenostavljeno pristali na prostovoljnem stališču približno takole: pogoji so ustvarjeni, delavec pa o reprodukciji vseeno ne odloča. Potrebno je torej več discipline, več odgovornosti, več kaznovanja in več odstavljanja tistih, ki to preprečujejo, pa bo delavec do te svoje pravice prišel oziroma mu jo bo nekdo dal. Oblasti pa, kot je znano, sam od sebe noče nihče izročiti.

Ne rečem, da tudi problemi odgovornosti in discipline niso naši veliki problemi. Toda razlogi niso zgolj subjektivni, kajti še vedno smo družba prehodnega obdobja oziroma, kot je bilo zapisano v uvodnem poročilu gledano z vidika zgodovinske perspektive socialističnega samoupravljanja, smo na začetkih njegovega konstituiranja. Smo tudi družba, ki je polna protislovij, ne nazadnje tudi med materialnimi željami in materialnimi možnostmi. V tej družbi je tudi vsak napredek k spreminjanju odnosov v družbeni reprodukciji in v obvladovanju dohodka po delavcu samo rezultat razredne borbe zoper nosilce drugačnih interesov, ki se najočitneje materializirajo prav na poziciji odločanja o presežnem delu, o tistem najbolj občutljivem delu dohodka, ki odločno vpliva na proizvodno in upravljalno podobo naše prihodnje družbe in tudi na politične odnose v njej.

Če bi ne bilo tako, potem tudi ne bi bilo potrebno celotno prvo poglavje resolucije, ki se zavzema za to, da delavec obvladuje z družbeno reprodukcijo. V uvodnem delu je ugotovljeno, da ustvena pravica upravljati s posli in sredstvi reprodukcije še ni zagotovljena vsakemu delavcu, in dalje, da navedem za primer, v petem odstavku govori, da so prav glede tega osrednjega vprašanja pred delavskim razredom in socialističnimi silami velike naloge v borbi, da se v popolnosti uresniči družbenoekonomski položaj delavca, ki mu omogoča, da dejansko upravlja s svojim dohodkom, s pogoji ter rezultati svojega dela. Obvladovanje delavca v temeljni organizaciji s celotnim dohodkom je po resoluciji prvi pogoj, da se to doseže.

Seveda nisem tega navajal kot argumente za to, da bi zmanjševal nedvomno velike uspehe, ki smo jih dosegli, kar je nesporno dejstvo, saj so največji uspehi v razvoju jugoslovanske družbe v njeni mednarodni afirmaciji v svetu, v demokratiziranju procesov političnega odločanja, v razvoju materialnih proizvodnih sil družbe, povezani prav z obdobjem uveljavljanja in razvoja socialističnega samoupravljanja in njegovega preraščanja v temeljni družbenoekonomski odnos.

Ne glede na spornost nekaterih drugih ocen v resoluciji, pa je njena osnovna usmeritev, po mojem mnenju, sprejemljiva. Drugo je seveda, koliko lahko resolucija služi tudi kot ustrezna podlaga za večjo akcijsko mobilizacijo delovnih

ljudi po končanem kongresu. Menim, da je prav, da je tovariš Hafner v svoji razpravi usmeril našo pozornost na čas po kongresu. Ne glede na to, da so lahko pričakovanja ljudi v zvezi s tem kongresom tudi zelo konkretna in zelo velika, rečem lahko tudi zelo zgodovinska, je vendarle potrebno stvari postaviti na pravo mesto in povedati, da še noben kongres ni spremenil odnosov v družbi, da te odnose spreminja samo delo ljudi. Vprašanje, ki bi ga morali upoštevati pri obravnavi te resolucije, pa je, ali je le-ta lahko zadostna podlaga za takšno delo ljudi. Po mojem mnenju je, zato je potrebno osnovno usmeritev resolucije podpreti, tako kot predlagajo naša stališča, ker resolucija nedvoumno podpira in se opredeljuje za samoupravno smer socialističnega razvoja v Jugoslaviji na temelju družbene lastnine proizvodjalnih sredstev, za dosledno uveljavljanje samoupravnega družbenoekonomskega položaja delavca, ki mu omogoča popolno obvladovanje ekonomskih in političnih funkcij družbe in za dosledno realizacijo z ustavo definirane temeljne produkcijskega odnosa, ki je opredeljen z družbeno lastnino na produkcijskih sredstvih.

Mislím, da je resolucija glede teh vprašanj dobra. Morebiti bi morala biti bolj dorečena glede tega, da sprememb temeljnega produkcijskega odnosa, torej družbene lastnine na produkcijskih sredstvih v pogojih socialističnega samoupravljanja, ne bomo dovolili in ne moremo dovoliti, ker je to temeljna pridobitev revolucionarnega boja našega delavskega razreda in vseh naših delovnih ljudi, da v bistvu pomenijo sintetičen izraz vsega tega, kar je naša revolucija doslej dosegla.

Taka ocena bi se morala nanašati tako na ustavno opredeljen temeljni produkcijski odnos, kot tudi na njegovo razdelavo in konkretizacijo v vrsti sistemskih zakonov, začeniši od zakona o združenem delu pa do zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino in predvidenega zakona o družbeni reprodukciji ter minulem delu, ki šele nastaja. To je zaokrožena celota. Zato bi po mojem mnenju bilo potrebno akcijo, zlasti po kongresu, usmeriti v uresničevanje teh rešitev, ne pa, kot se to pogosto dogaja, da razmišljamo, kako te rešitve zaobiti, odložiti ali celo spremeniti, in to vse na liniji neke teze, ki zadnje čase dobiva domovinsko pravico v naših razpravah, da je to sistem za neko normalno družbeno in gospodarsko stanje, da pa sedaj nismo v tem normalnem stanju, zato je potrebno odložiti uveljavljanje teh zakonov in jih nadomestiti z nekimi drugimi rešitvami, ki bi izrazile to začasnost oziroma ne-normalnost teh odnosov.

Za mene je to najbolj problematična zadeva, in menim, da bi se do nje moral kongres jasno opredeliti. Menim tudi, da je to razredno vprašanje, ker se ustavni družbenoekonomski položaj delavca ne realizira samo kot splošni princip na ravni celotne družbe, ampak se realizira skozi uresničevanje teh konkretno razdelanih njegovih pravic in odgovornosti pri urejanju posameznih odnosov v družbeni reprodukciji skozi uresničevanje zakona o sistemu družbenega planiranja, skozi obvladovanje razširjene reprodukcije in obvladovanje presežnega dela, skozi sistem cen, trga, zunanjetrgovinskih odnosov, emisijske in kreditne politike in tako naprej.

Da ne boste napačno razumeli, ne zavzemam se za to, da je treba dogmatsko, kakor je to rekel tudi tovariš Globačnik v svojem referatu, braniti vsako institucionalno pravno rešitev ali izpeljavo teh načel v sistemskih zakonih. Tudi te rešitve so, tako kot so bile sprejete, rezultat konkretnega razmerja družbenih sil in tudi rezultat naših takratnih spoznanj. Posebej mislim, da ni potrebno braniti tistih, ki v praksi niso uspele dobiti svoje potrditve, ki se niso uspele

uveljaviti kot uspešno sredstvo spreminjanja in uveljavljanja ustavnega družbeno-ekonomskega položaja človeka. Če zlorabim Lenina in ga parafraziram, že on je dejal, da dobi sistem vrednost samo skozi svojo potrditev v družbeni praksi v tem, koliko uspeva v praksi realizirati cilje, ki jim je namenjen.

Če pa nekaj spremenimo in če skupaj ocenimo, da so te spremembe potrebne in na katerih točkah so potrebne, potem morajo te spremembe biti samo na istih in ne na drugih družbeno-ekonomskih in idejnopoličnih, torej samo na družbeno-lastninskih izhodiščih. Težave, v katerih smo, dostikrat rodijo zelo empirično reakcijo, ki obtožuje sistem in ga dela odgovornega za vse tisto, s čimer nismo zadovoljni kot posamezniki in kot družba. To se dogaja tudi takrat, kadar je očitno, da je razlog za težave drugje, na primer v protislovju med količino in kakovostjo našega razvoja, v premajhni produktivnosti, s katero za naše razvojne ambicije ustvarjamo premajhen dohodek. Prav temu fenomenu produktivnosti in ustvarjanju dohodka daje resolucija premalo poudarka. Menim, da je to ena njenih največjih slabosti. Resolucija zelo podrobno ureja ali se vsaj zavzema za urejanje razmer in odnosov v delitvi dohodka, tako na ravni celotne družbe kot tudi na ravni temeljne organizacije združenega dela, kot da bi samo z drugačno delitvijo razmeroma majhnega družbenega hleba in z moralo, ki pa ji sicer ne odrekam vrednosti in je ne podcenjujem, lahko rešili naše težave in napolnili do konca ali celo malo čez odprta usta.

Rešitev je vendarle v ustvarjanju večjega in cenejšega rezultata družbene produkcije, s pritegovanjem vseh dejavnikov, tudi družbenih dejavnosti v večjo družbeno produktivnost dela, seveda tudi v njegovi socialistični ali bolj socialistični delitvi po delu, po prispevku posameznika, posamezne temeljne organizacije združenega dela, po povečevanju družbenega bogastva, torej z uresničitvijo načela, ki ga poznamo od Marxa naprej, da se pravice v delitvi delijo v razmerju z deležem pri ustvarjanju tega dohodka. Mislim, da je prav produkcija ključni problem socialističnega samoupravljanja. S tem problemom bo — morabit je to prehuda ocena, mislim pa, da je točna — samoupravljanje živelo ali padlo. Če samoupravni produkcijski odnos ne bo sposoben povečati proizvodnosti človekovega in skupnega družbenega dela, če ne bo razvil in omogočil izrabo njegovih produkcijskih potencialov in sposobnosti bolj kot drugi družbeno-ekonomski sistemi, potem zgodovinsko gledano ni naprednejši od teh drugih sistemov.

Zato predlagam, da se na tej točki kritično opredelimo do usmeritev iz resolucije. Menim, da bi kriterij, s katerim bi se opredeljevali do posameznih predlogov v resoluciji oziroma, da sem bolj konstruktiven, do naših aktivnosti, s katerimi bomo te usmeritve uresničevali v aktivnostih po kongresu, bil približno ta, koliko posamezni predlogi prispevajo k utrjevanju ustavne družbeno-ekonomske pozicije delavcev oziroma, koliko ga objektivno zadržujejo v mezdni poziciji torej izključno kot nosilca delovne sile, ne pa tudi kot nosilca pravic in odgovornosti, ki mu gredo kot upravljalcu družbene lastnine. Te pravice pa objektivno nekateri predlogi pridružujejo državnim ali tehnokratskim intervencijam.

Tako je na primer z resolucijskim predlogom, da ilustriram to moje mnenje, ki poziva delavce, da naj se uprejo rešitvam oziroma predlogom, da bi se naprej povečal delež dohodka za skupno porabo, namesto da bi jih resolucija pozvala, da uveljavljajo in uresničujejo odnose svobodne menjave dela, prek katerih je edino mogoče zagotoviti dvoje: da delavec oziroma združeni delavec zadovolji svoje potrebe in interese po družbenih dejavnostih in da obseg teh

potreb uskladi ali da jih stalno usklajuje z realnim dohodkom in planskimi nameni njegove porabe.

Mislim, da bi bilo skladno z našo željo, da naj resolucija jasno opredeli in podpre določeno samoupravno strateško smer delovanja združenih delavcev ter vseh organov samoupravljanja in oblasti, torej da ne bo samo poročilo o tem, o čem je kongres razpravljal in kakšna stališča je zavzel do posameznih vprašanj in nalog. Predvsem bi bilo nujno, da resolucija v uvodnem delu jasneje, kot je to do sedaj, opredeli, v kakšnih razmerah družbenih sil se uveljavlja samoupravni družbeno-ekonomski položaj človeka in razvija socialistično samoupravljanje. Potem bo morda tudi lažje najti odgovor na vprašanje, ali je razvoj samoupravljanja prišel do zastoja ali ni. O tem je govoril tudi tovariš Globočnik in o tem je tudi nekaj napisanega v predlogu naših stališč.

Mislim, da bi bilo potrebno povedati, da to temeljno nasprotje in razmere družbenih sil opredeljuje odnos med silami, ki želijo uravnati odnose med združenimi delavci v proizvodnji in delitvi in pri upravljanju ekonomskih in političnih funkcij družbe v celoti na družbeno-lastninskih osnovah in silami, ki želijo odnose v družbi, združenem delu in posebej v družbeni reprodukciji uravnati na državno-lastninskih osnovah in ki zato delavca objektivno znova potiskajo v položaj mezdnega delavca.

Posebej pa bi bilo potrebno opozoriti tudi na močne težnje in pojave skupinsko-lastniškega obnašanja, ki se kaže med drugim tudi v nepripravljenosti organizacij združenega dela, da združujejo delo in sredstva, da skupaj planirajo razvoj, da regulirajo odnose med posameznimi proizvajalci izključno prek cen, oblikovanih mimo trga in ne glede na posledice za druge proizvajalce v reprodukciji ter ne glede na posledice za vso našo družbo in njeno stabilizacijsko politiko, v nepripravljenosti razvijati odnose svobodne menjave dela, v nepripravljenosti združevati devize za skupne, s planom opredeljene naloge, kar je lansko leto na primer ohranilo produkcijo in v znatni meri tudi oskrbo z zdravili, pralnimi praški, energetskimi gorivi in podobno.

To je tisto obnašanje subjektov združenega dela pri upravljanju z družbeno lastnino, ki družbeno lastnino v bistvu spreminja v zasebno oziroma skupinsko lastnino in kar se dostikrat opravičuje s tezo, da je napor delovnih organizacij, da v bitki z državo ohranijo zase čim večji del dohodka, v bistvu samoupravno obnašanje in da ne more biti označeno kot skupinsko-lastniško obnašanje. Najmanj kar je, mislim, da takšno opravičevanje spregleduje družbeno naravo dohodka in funkcij planiranja pri upravljanju z družbenim dohodkom.

To pa gotovo onemogoča demokratično samoupravno koncentracijo sredstev družbene akumulacije in otežuje uresničevanje njihove ekonomske funkcije, kar se na primer kaže v naših sedanjih razpravah in težavah, da bi združili sredstva za razmeroma skromne infrastrukturne objekte, kot so to železnice in ceste, ali predvidena in s planom opredeljena prioriteta investicija v jeklarno na Jesenicah.

Ob nesposobnosti, da po demokratični in samoupravni poti združimo ta sredstva, pa imamo po sprejetju plana v Sloveniji — ne vem, če je podatek povsem točen — začetih 174 investicij, ki v glavnem temeljijo na kreditnem odnosu, ki so ga vzpostavile banke in ki v glavnem ne upoštevajo prioritetenih nalog, ki so določene v dogovoru o temeljih našega plana.

Menim, da bi o tem kazalo — ne na kongresu samoupravljalcev, ampak pri nas doma — temeljito razmisliti in dati podporo našemu izvršnemu svetu v naporih, da te stvari spravimo v okviru plana.

Te funkcije družbenega kapitala so soveda tudi v naši družbi nujno potrebne in jih zato v takih razmerah skupinsko-lastniškega obnašanja mora država prevladujoče zagotavljati s svojo logiko in s svojimi sredstvi. Zato do teh ukrepov ne bi bil tako zelo kritičen, kot je bil tovariš Albreht. V začetku je gotovo to interveniranje državnih organov naravnano zoper takšno skupinsko-lastniško obnašanje delovnih organizacij, vendarle in do tega bi morali biti pozorni v končni posledici nastopa skupaj z njim, zoper interese, pravice in odgovornosti združenih delavcev, torej se postavlja objektivno na stran tehnokratskih struktur in političnih forumov, ki stojijo za takšnim skupinsko-lastniškim obnašanjem poslovnih struktur, v imenu pragmatičnih interesov občin, regij, republik in pokrajin.

Dostikrat ima namreč to obnašanje oporo prav v takšnem ravnanju političnih organov oziroma vodstev političnih organizacij. Ta povezava izvršilnih, tehnokratskih in političnih struktur pomeni danes gotovo največjo nevarnost razlašanja ekonomske in politične oblasti delavskega razreda in združenih delavcev. Mislim, da bi kazalo na to opozoriti in definirati ta odnos družbenih sil. Na tem področju vlada precejšnja idejna zmeda, nesposobnost definirati to razmerje in nesposobnost povedati, na kakšnih družbenoekonomskih osnovah se vzpostavlja. V tej idejni zmedi so znatno otežkočeni pogoji za akcijo organiziranih subjektivnih sil in združenih delavcev, ker niso jasno definirane fronte boja za napredek v uveljavljanju socialističnega samoupravljanja in je zato tudi otežkočena diferenciacija v opredeljevanju in ravnanju naših ljudi.

Mnenja sem, da je prav, da postavljata resolucija in kongres v ospredje obvladovanje družbene reprodukcije, da postavljata v ospredje zahtevo, da morajo delavci obvladovati celotni dohodek, ki ga ustvarjajo in da zahteva, da se spremenijo sedanji odnosi v reprodukciji tako, da se delitvena razmerja in delitev skupnega dohodka spremenijo v korist združenega dela.

Vendar pa bi bilo treba jasneje poudariti, da je prav vprašanje razpolaganja z družbeno akumulacijo in vprašanje izbiranja demokratične poti in samoupravne koncentracije teh sredstev ter zagotavljanje njihovih ekonomskih funkcij vprašanje, na katerem se danes najočitneje izraža osrednje, rekel bi razredno nasprotje v družbi, in tudi najbolj očitno razkriva struktura interesov, ki delujejo v naši družbi.

Na temelju takšne ocene bi kazalo presojeti tudi vse druge vidike, ki opredeljujejo ustavni družbenoekonomski položaj združenega dela in institucije ter odnose, s katerimi in v katerih stopa v odnose z drugimi delavci v obvladovanju sredstev in odnosov reprodukcije, tako na primer funkcijo trga v pogojih socialističnega samoupravljanja kot tistega mesta, na katerem pride do najpogostejšega oziroma bi moralo priti do najpogostejšega stika proizvajalcev, ki so hkrati upravljalci z družbeno lastnino, funkcijo trga, ki bi moral presojeti, meriti in priznavati njihovo produktivnost, priznavati vrednost njihovega dela in s tem odrediti oziroma selekcionirati tudi njihovo večjo ali manjšo akumulativnost in v končni fazi tudi družbeno opravičljivost njihove proizvodnje.

Prav tako menim, da bi bilo s tega vidika potrebno oceniti delegatski sistem ne samo kot sredstvo integracije dela in politike, v čemer se razkriva njegova razredna funkcija, ne samo kot sredstvo izražanja in integracij interesov združenih delavcev pri združevanju in upravljanju sredstev akumulacije, ampak bi morali presoditi delegatski sistem kot obliko ne le političnega sistema in političnega odločanja, ampak tudi kot obliko urejanja odnosov v družbeni reprodukciji nad subjekti združenega dela. To je potrebno na osnovi ustavnega na-

čela, da upravljalci družbene lastnine nimajo samo pravic, ampak tudi odgovornosti in da s temi odgovornostmi delavcev resolucija nekoliko paternalistično premalo računa.

Posebej je potrebno omeniti dohodkovne odnose, njihov prispevek k integraciji združenega dela in razloge za njihovo neuresničevanje, posebno institucije skupnega dohodka in kriterijev za njegovo porazdelitev, skladno z vloženim delom in sredstvi ter v tem okviru tudi zelo pomembno vprašanje ustrezne organiziranosti združenega dela, zlasti kot je to bilo v uvodnem referatu poudarjeno, ustavni koncept delovne organizacije. Ker je bilo o tem že dosti povedanega, tega ne bom ponavljal.

Končno bi rad omenil tudi institucijo samoupravnega sporazumevanja, saj bi do tega instrumenta urejanja odnosov med udeleženci v družbeni reprodukciji kongres moral biti zelo opredeljen iz dveh razlogov:

1. samoupravni sporazumi o združevanju dela in sredstev in sporazumi o temeljih plana pomenijo samoupravno in demokratično alternativo prevladujoči etatični in tehnokratski koncentraciji družbenega kapitala. Posledice tega se na primer kažejo v dejstvu, da 40 % letos razpoložljivih investicijskih sredstev uporabljamo za odplačevanje bančnih kreditov;

2. samoupravni sporazumi in družbeni dogovori se morajo uveljaviti ob delegatskem sistemu kot sredstvo samoupravnega usklajevanja in integracije interesov posameznih delov združenega dela in s tem tudi delavskega razreda kot celote, ne zaradi tega, da bi v tem usklajevanju interesov negirali in zaobšli ekonomske oziroma tržne zakonitosti, ampak da bi obvladovali njihovo stihijsko delovanje v pogojih samoupravnega socialističnega planiranja.

Vprašanje je, ali je to res in zakaj ta mehanizem predstavlja sredstvo in obliko za materializacijo ozkih parcialnih skupinsko-lastniških interesov. Samo po sebi, kot pravijo stališča našega izvršnega sveta in na katera se tudi sam sklicujem, se ta forma samoupravnih sporazumov ne izraža in ni dokaz višje stopnje razvitosti samoupravnih odnosov. Do temeljnega produkcijskega odnosa je ta oblika lahko nevtralna, indiferentna in celo v direktnem nasprotju z njim, kar dokazuje na primer pragmatično izsiljevanje vlaganj, cen in deviz s tako imenovanimi samoupravnimi sporazumi. To se lahko izrodi z materializacijo posameznih parcialnih interesov udeležencev, v katerih odloča ekonomska in politična moč posameznih partnerjev in ne kriterij gospodarnosti, racionalnosti in družbene učinkovitosti. Tako je samoupravni sporazum dostikrat odpravljane posledic napak v ekonomski politiki, neupoštevanja ekonomskih zakonitosti, nepriznavanja trga, odraz nestabilnosti pogojev, v katerih se v nestabilnih ekonomskih razmerah in v nekonsistentnem sistemu odnosov znajdejo posamezni subjekti združenega dela in v katerih se začnejo obnašati ne kot upravljalci družbenega dohodka, ampak kot lastniki, ki jim je edini motiv gospodarjenja optimalizacija profita.

Ob problemu združevanja in razpolaganja z družbeno akumulacijo bi bilo verjetno potrebno hkrati poudariti tudi problem ekonomske motivacije delavca za gospodarno upravljanje z družbeno lastnino z vidika nagrajevanja živega ter minulega dela.

Druga sredstva, ki ne upoštevajo ekonomskega motiva delavca, bodo težko presegla še dostikrat prisotno mezdnost in takšno obnašanje tako na strani delavca kot tudi drugih dejavnikov, s katerimi pride delavec v stik pri poslovodnih strukturah, pri izvajalskih strukturah v samoupravnih interesnih skupnostih, pri upravljalških strukturah v bankah in drugje ter končno tudi

v organih družbenopolitičnih skupnosti oziroma v organih države, ki ravno tako z nami vred dostikrat ko sprejemamo predpise, računajo z delavcem kot mezdnim delavcem.

Po tej poti — pravzaprav ne vem, če je ustrezna, zdi se mi, da je — bi se lahko izognili formulacijam, s katerimi kongres od nekoga nekaj terjaja ali zahteva, ali na to terjanje in zahtevanje navaja delavce. Kongres lahko terjaja od delavcev, da v politični samoupravljalni akciji odločneje organizirano uveljavljajo svoje pravice in odgovornosti in da pri tem uporabljajo celoten sistem samoupravno združenega dela in političnega sistema ter njune institucije, ki imajo svoj temelj prav v njihovem ustavnem družbenoekonomskem položaju in ki so bile zasnovane prav z namenom, da z njimi delavec uveljavi tak svoj družbenoekonomski položaj ter pravice in odgovornosti, ki mu gredo kot upravljalcu družbene lastnine ter celote ekonomskih in političnih funkcij družbe. Ne kaže torej delavca pozivati zoper te institucije, ampak za delo v njih, za ustvarjanje njihove avtoritete in za uveljavljanje delavčevih odgovornosti, ki jih ima kot nosilec pravice upravljanja z družbenimi sredstvi.

Družbena lastnina, kot sistem pravic in odgovornosti tistih, ki z njo v skupnem interesu upravljajo, namreč omogoča in zahteva enakopravne odnose med ljudmi, kot svobodnimi enakopravnimi proizvajalci in ustvarjalci, ki imajo enake pravice in enake odgovornosti. Temelj teh odnosov je tisti, z ustavo določen družbenoekonomski položaj delovnega človeka, ki mu zagotavlja, da s tem, ko dela s proizvodjalnimi sredstvi, ki so v družbeni lasti, ter neposredno enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije v pogojih in odnosih medsebojne odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti, uresničuje tudi svoj osebni, moralni in materialni interes in pravico, da uživa sadove svojega dela in pridobitve materialnega in splošnega družbenega napredka ter odloča o razvoju družbe in o drugih skupnih vprašanjih.

Te ustavne opredelitve predvsem pomenijo, da pri upravljanju družbene lastnine nihče nima samo pravic, ampak da stoji za vsako pravico tudi ustrezna odgovornost, da nihče, tudi ne tisti, ki je v pogojih delitve po delu upravičen do solidarne pomoči vseh delavcev, svojih pravic ne more in ne sme vsiljevati drugim ali jih uveljavljati na račun enakih pravic drugih. Takšnega ravnanja je žal pri nas še vedno preveč in v njih je morda tudi eden od odgovorov na vprašanja, za katera je tovariš Jure Mlinar dejal, da se zdijo delavcem nerazumljiva. Takšna ravnanja razkrivajo stalni pritiski na cene, kot edino obliko reševanja svojega ekonomskega položaja, ne glede na vzroke zanj in ne glede na posledice, ki jih podražitev povzročajo drugim, ki so v reprodukcijski povezavi odvisni od te cene in ne glede na posledice za gospodarsko in socialno stabilnost družbe, ali uveljavljanje monopolnega položaja, zlasti pri razpolaganju s hrano, surovinami in energijo, prekinjanje reprodukcijskih tokov z neizročanjem reprodukcijskega materiala, z izsiljevanjem višjih internih cen preko različnih »kvazi« sporazumov, in tako dalje, ne glede na škodo, ki s tem, ko proizvodnja stoji, nastaja za vse nas, ali pa izsiljevanje z devizami, pogojevanje sodelovanja z zahtevki za vlaganja, ki nimajo nič ali malo skupnega z ustavno zamisljivo združevanja dela in sredstev ter dohodkovnega povezovanja po načelu ustvarjanja skupnega prihodka in njegove porazdelitve. Podobnih primerov je še več.

Vprašanje je, ali delavci za vse to vedo in če vedo, kakšna je potem njihova odgovornost in solidarnost do drugih delavcev. Če pa ne vedo, kakšna je potem njihova dejanska družbenoekonomska in politična pozicija in kakšna je odgo-

vornost in razredna pozicija in usmeritev subjektivnih sil, ki mirno stojijo ob strani in opazujejo takšno mezдно pozicijo delavca. Vsi to samo kaže, da v našo zavest in prakso še vedno ni prodrlo spoznanje, da so pri upravljanju z družbeno lastnino, ki izhaja iz ustavne pravice delavca, da dela s sredstvi v družbeni lasti, delavci odgovorni drug drugemu in družbi kot celoti za uspeh in gospodaren način svojega obnašanja in sporazumevanja o skupnih interesih, ob upoštevanju objektivnih zakonitosti trga, ne zato, da bi jih izničili ali da bi z njimi opravičili in prikrili svoje slabo gospodarjenje, slabe razvojne in proizvodne odločitve, neodgovornost in miselno ter delovno lenobo.

Množica interesov in potreb, ki jih izražajo posamezni delovni kolektivi in jih uveljavljajo tako na trgu kot tudi v postopkih samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja ter v delegatskem sistemu, ne more biti le izraz izoliranih posamičnih in skupinskih interesov, ker je v bistvu interesnega pluralizma, ki raste iz družbeno-lastninskih osnov, iz pravic in odgovornosti delavca, da upravlja z družbenimi sredstvi, tudi težnja delavca, da pride do sporazuma, da se sporazume oziroma, da uskladi te svoje interese v skupni oziroma splošni družbeni interes. Težnja k skupnemu hotenju in življenju združenih delavcev in skupnosti združenega dela je logična posledica narave socializma in samoupravljanja na tleh družbene lastnine.

V tej težnji po odgovornosti slehernega delavca, da se s svojim interesom na družbenoekonomskih osnovah sporazume z drugimi, da pride do skupne družbene odločitve, se tudi izraža solidarnost in povezanost delavcev in demokracije naše družbe, kot razredna demokracija združenega dela. Ne priznavati dejstvo, da ima delavec tak interes, ki je izraz njegove razredne solidarnosti do drugih delavcev in da je v njegovem interesu, da uveljavlja ne le svoj, ampak tudi skupne in splošne družbene interese, pomeni gledati na delavca kot na mezdnega delavca, ki je lastnik svoje delovne sile, ki jo želi zgolj prodati po najvišji ceni, vse drugo, posebej še funkcije gospodarjenja in upravljanja ter zagotavljanja dela in dohodka tudi za jutrišnji dan, niso njegov interes, ne skrb, ne pravice in odgovornost.

To seveda še zdaleč ni res. Toda na podlagi takšnega odnosa se kot nosilka upravljanja teh funkcij in kot nosilka splošnega družbenega interesa in solidarnosti in ravnanji posameznih poslovodnih in političnih struktur na vseh ravneh, razumljivo mimo in dostikrat v nasprotju s praviimi današnjimi dolgoročnimi interesi delavcev in naše družbe kot celote.

Spopad s temi težnjami je stvar idejne in politične akcije subjektivnih sil, vendar je ta obsojena na neuspeh, če ne bo hkrati tudi interesa in odgovornosti združenih delavcev samih. Zato mislim, da bi morala resolucija nekoliko precizneje opredeliti tudi vlogo države in državnih organov v prihodnji etapi razvoja socialističnega samoupravljanja, še posebej pa bi morala biti dorečena glede dejstva, da naša država dobiva v razvoju čedalje več značilnosti samoupravne države združenega dela in da v principu ne more imeti interesov, ki bi bili nasprotni interesom združenega dela.

Resolucija bi se seveda morala opredeliti do dejstva, da je po naši ustavi država oziroma, da so državni organi dolžni celo intervenirati v določenih razmerah, seveda v mejah pooblastil, ki jih ti organi imajo. To pa je že konkreten problem tudi za naše prihodnje delo, za delo naše delegatske skupščine. Upoštevati je potrebno, da resolucija v svoji strategiji republiko, njene pravice in odgovornosti in narod spregleduje in zaobide, za resolucijo obstaja samo

združeno delo in federacija, kar mislim, da je velika in Roman Albreht bi verjetno rekel neodpušljiva napaka.

Predsedujoča Tina Tomlje: Hvala lepa. Besedo ima tovarišica Anuša Rode, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 39. okoliš, Ljubljana-Vič-Rudnik.

Anuša Rode: Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati! V naši skupini delegatov smo obravnavali osnutek resolucije in imamo naslednji dve pripombi:

1. V osnutku resolucije je premalo poudarjena vloga znanstveno-raziskovalnega dela pri razvoju jugoslovanskega gospodarstva. Dosedanje izkušnje v naših delovnih organizacijah kažejo, da je znanje tisti razvojni dejavnik, ki nam najbolj primanjkuje in da zato zasluži večji poudarek. Analize o udeležbi znanja pri prestrukturiranju gospodarstva kažejo, da je največji del tega znanja tujega izvora skupaj s težavami, ki se pojavljajo pri uporabi tega znanja.

Ekonomski ukrepi doslej niso stimulirali uporabe domačega znanja, saj je bil nakup licence v večini primerov najhitrejša in kratkoročno gledano najuspešnejša pot, po kateri je industrija osvajala novo proizvodnjo, pri tem pa ni nosila rizikov, ki spremljajo vsak razvoj nove tehnologije. Vedeti moramo, da je širše in dolgoročno gledano to pot, ki vodi v tehnološko odvisnost od razvitih držav in v ustvarjanju pogojev, v katerih se domače znanje ne more razvijati.

Razvoj znanstveno-raziskovalnega dela je v marsičem odvisno od njegovega vpliva na združeno delo, v organizirani in plansko usmerjeni raziskovalni dejavnosti in od uveljavitve svobodne menjave dela. Potrebno je združevati raziskovalne zmogljivosti v okviru obsežnejših raziskovalnih programov, v katerih bi prišli bolj do izraza dejanski interesi in problemi združenega dela. Potrebno je poudariti soodvisnost raziskovalnih organizacij in združenega dela, ki bi moralo kazati večje zanimanje za oblikovanje svojih razvojnih možnosti, kajti zavedati se je treba, da zahtevajo raziskovalni projekti, če želimo, da so uspešni, razvojne programe v integracijskih procesih gospodarskih organizacij.

2. Menimo, da bi moral kongres odločneje povedati, da smo v preteklosti delali napake, ko smo podcenjevali proizvodno delo v primerjavi z administrativno-tehničnim in strokovnim delom ter da pri odpravljanju teh napak že zelo kasnimo. Še vedno so primeri, da delavci s prehodom iz proizvodnje v ne-proizvodno sfero za približno enako strokovnost dobijo višji osebni dohodek. To pa ne ustreza več stopnji dosežene ekonomske in socialne razvitosti. Proizvodno delo je potrebno bolj nagrajevati, zavedajoč se, da pripada delavcem, ki opravljajo delo v težkih delovnih pogojih, ki se pojavljajo v neposredni proizvodnji, tudi tak osebni dohodek, ki ne more biti primerljiv z osebnim dohodkom delavca, ki opravlja administrativna dela. Doslej smo dajali preveliko družbeno priznanje delu izven proizvodnje in previsoko vrednotili zahtevano strokovno izobrazbo oziroma kvalifikacijo.

Predsedujoči Emil Tomazič: Hvala lepa. Odrejam 30 minutni odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 12.10 in se je nadaljevala ob 13. uri).

Predsedujoči Emil Tomažič: Predlagam, da nadaljujemo z delom zbora. Razpravljaj bo tovariš Tone Krašovec, delegat Družbenopolitičnega zbora.

Tone Krašovec: Tovarišice in tovariši delegati! V razpravi bi se dotaknili samo enega dela resolucije, in sicer tistega dela, ki govori o planiranju. Pred tem pa bi opozoril samo na dve splošni pripombi. Prva, mislim, da je bila že izražena, da bi se, tako kot je rekel tovariš Alhreht, s politično redakcijo dalo spremeniti besedilo resolucije, kjer le-ta na ne povsem ustrezen način poziva neko imaginarno družbo k urejanju posameznih vprašanj ali pa določene subjekte v njej, da te zadeve uredijo in premalo afirmira delavca, kot da je združeno delo nekako varovanec teh institucij družbe ali države. V kakšno smer in na kakšen način predelati te dele resolucije, menim, da je bilo v razpravi že dovolj povedano.

Druga pripomba. Nekoliko me preseneča, da marsikje resolucija vidi rešitve v spreminjanju zakonov, za katere sem prepričan, da sploh še ne vemo, kako bi delovali, če bi jih v praksi dosledno uveljavljali, pa jih nismo. Tukaj pa mislim, da ne bi bila dovolj samo malenkostna politična redakcija, ampak je potrebno temeljito pretresti ta vprašanja, če je taka zahteva v resoluciji umestna.

Glede planiranja pa menim, da so premalo razčlenjeni vzroki za preskromno, odločujočo in afirmativno vlogo delavca v procesu samoupravnega planiranja in konkretne naloge vseh subjektivnih dejavnikov, samoupravnih, poslovnih ter strokovnih organov, da bi zagotovili pogoje, da bo planiranje dejansko izhajalo iz delavcev v temeljni organizaciji, da pa bo povsod upoštevan lastni samoupravni interes v sintezi z interesi drugih samoupravnih subjektov in družbe kot celote. Že v ustavo smo zapisali, da je interes vsakega samoupravnega subjekta omejen le s podobnimi interesi drugih podobnih subjektov in splošnim družbenim interesom. To pa je pogoj za uveljavitev pglavitnih načel novega sistema planiranja, ki so: skupno planiranje, sočasnost, kontinuiteta in celovitost planiranja. Le-te moramo uveljaviti, da odstranimo tiste bistvene ovire v dohodkovnem povezovanju, ki je, po moji oceni, ta čas najšibkejša fronta uveljavljanja vloge delavcev v razvoju družbene reprodukcije, pa naj gre za zapiranje v republiške ali pokrajinske meje ali pa za ograjevanje zaradi podjetniških ali vsaj parcialnih interesov temeljne organizacije, delovne organizacije ali sestavljene organizacije.

Ob tem bi se dotaknil štirih vprašanj v zvezi s planiranjem.

Prvo vprašanje. Ali je izvajanje novega sistema planiranja zaviralo razvoj planiranja na samoupravni podlagi? Mislim, da ne, čeprav resolucija ob upravičeni kritiki nerealnih razvojnih ambicij pravi: »Planiranje ni bilo le nestvarno, temveč je bilo tudi ovira za razvoj uspešnega planiranja na samoupravni podlagi.« Prepričan sem, da to povsem ne drži. Če ne bi napravili od priprav prejšnjih srednjeročnih planov do priprav teh srednjeročnih planov določenega kvalitetnega — čeprav seveda še nezadostnega premika — pri uveljavljanju novega sistema planiranja, bi bila nerealnost razvojnih zamisli še večja. Menim, da je bilo pri pripravi sedanjih planov več skupnega planiranja, sodeloval je širši krog delavcev, bilo je več sočasnosti in usklajevanja in plani so bili v večji meri pravočasno pripravljani.

Vsaj teh nekaj doseženih korakov ne bi mogli odrekati vsem, ki so v procesu planiranja sodelovali in pri tem je bil krog delavcev, kot sem rekel, precej širši. Prav zato pa bi bilo verjetno umestno, kar smo pred kratkim ugotavljali

tudi v skupini delegatov naše skupščine za spremljanje priprav republiških planskih dokumentov, da sindikat proces planiranja temeljito oceni v vsej Jugoslaviji in na vseh ravneh.

Drugo vprašanje. Kdo je dolžan dati delavcem na voljo take strokovne osnove in znanstvene utemeljitve, da bo planiranje ne le realno, ampak da bo poleg lastnih upoštevalo še skupni in celoviti družbeni interes. Prve so za to poklicane seveda strokovne službe in poslovodni organi. Mislim, da morajo ti že na samem začetku planskega procesa zasledovati cilj, kako priti do realnosti in da morajo že v prvih strokovnih podlagah za planiranje dati delavcem v temeljni organizaciji na voljo tudi informacije o interesih drugih organizacij združenega dela v reprodukcijskih soodvisnosti, v družbenih dejavnostih ter informacije o skupnih družbenih usmeritvah razvoja. V tem primeru so odgovorni ne le delavcem v temeljni organizaciji, ampak tudi družbi vsaj prek poslovodnih organov. Posebej pa pride ta naloga poslovodnih organov in strokovnih služb do izraza v tisti fazi planiranja, ko se obravnavajo elementi za sporazumevanje. Ta faza je bila, po mojem mnenju, v procesu priprave sedanjih srednjeročnih planov eden najšibkejših členov v celotnem procesu planiranja, ker so bile strokovne podlage za planiranje, ki so bile predložene delavcem, preveč parcialne in podjetniške ter pragmatično zasnovane.

Drugo opozorilo pa bi bilo potrebno v tem smislu, da organizacije združenega dela v procesu planiranja še pre pogosto naletijo na prazen prostor, kadar gre za skupno opredeljene širše in skupne družbene razvojne cilje in da je tu pogosto tudi strokovnim službam in poslovodnim organom manjkalo dovolj opredeljenih informacij. Faza obravnave elementov za sporazumevanje ne more biti uspešna, če pravočasno niso opredeljene in ovrednotene tudi širše in skupne družbene naloge na najpomembnejših skupnih frontah predvidenega razvoja družbene reprodukcije. Ker o tem ni bilo povsod pravočasno doseženo družbeno soglasje, je razumljivo, da na isti dohodek računa več interesentov, če povem bolj preprosto. To lahko podprem z dejstvom, da smo, lahko rečem, pravočasno sprejeli dogovor o planu in sam plan razvoja Jugoslavije. Če ga analiziramo po vsebini, pa se vsiljuje ugotovitev, da gre marsikje predvsem za plansko usmeritev in politiko, saj je odprta še vrsta bistvenih vprašanj — menda okoli štirideset, med njimi taka, kot je skupna energetska bilanca, prehrambena bilanca, razvoj črne metalurgije kot bistvene osnove za razvoj gospodarstva, kar smo delegati lahko spoznali, ko smo nedavno obravnavali dopolnitve letošnje resolucije o uresničevanju srednjeročnega plana Jugoslavije v letu 1981. Prav tu je potrebna odločnost kongresa samoupravljalcev, da poleg odločnejšega delovanja delegatov združenega dela v skupščinskem delegatskem sistemu zahteva tudi odločnejše delovanje organiziranih subjektivnih dejavnikov v smeri usklajevanja in prevladovanja parcialnih interesov, pa naj gre za republiške ali pokrajinske ali pa ožje, v korist bolj uspešnega in bolj stabilnega usklajenega razvoja vse Jugoslavije. Predvsem pa lahko delujejo s tem, da odpirajo prostor za odločujočo vlogo združenega dela v sporazumevanju in dogovarjanju o razvoju, kajti le tako bomo prišli do skupnega imenovalca interesov združenega dela v celotni družbi. Zavedati pa se moramo, da ta skupni interes terja združevanje dela dohodka in spoštovanje Marxove ugotovitve, da ne bo vsak svobodno združeni proizvajalec deležen neokrnjenih sadov oziroma prispeva svojega dela, deležni ga bodo le skupaj združeni kot družbena celota, pri nas torej kot samoupravna socialistična družba.

Tretje vprašanje. Ali je vključevanje izsledkov ekonomske znanosti dovolj ustrezna opora realnemu planiranju delavcev? Menim, da ni. V minulem obdobju in sedanjih planih so bile in so nekatere nerealne odločitve podprte tudi z znanstvenimi »ugotovitvami in elaborati«. Najbolj svež primer nam je morda opomin s Kosova, kjer je napačni usmeritvi razvojnih naložb botrovalo tudi tako imenovano znanstveno utemeljevanje s strani ekonomskih misli. Če posežem nekoliko nazaj — velikega nezaupanja je bil pred kratkim deležen tudi rezultat osmih ekonomskih institutov iz vseh republik in pokrajin o kriterijih razvitosti, ker je vsak izmed njih znanstveno utemeljeval te kriterije tako, kot so ustrezali stališčem njegove republike oziroma pokrajine.

Tu sta le dva bolj sveža, žal pa ne edina primera apologetike. S takim apologetskim ravnanjem ekonomske vede se delavci ne morejo sprijazniti in kongres mora zahtevati spremembo takega ravnanja. Brez pravih znanstvenih spoznanj se novi sistem planiranja in realnost razvojnih načrtov ne moreta uveljaviti. Apologetika pa včasih naravnost hrani neskladje v družbeni reprodukciji in jih pomaga poglobljati. Kadar gre za apologetiko, je neredkim ekonomistom naš sistem socialističnih samoupravnih odnosov kaj hitro povsem jasen. Kadar pa gre za nujne potrebe, za proučevanje naše ekonomske prakse, za proučevanje samoupravnih odnosov, za posploševanje dognanj iz prakse v zakonitosti in na tej osnovi za teoretično utiranje novih poti samoupravljanju, pa smo pogosto priče jadikovanjem ekonomske vede, da je dosedanji proces samoupravnega razvoja časovno prekratek, da bi bil zanesljiva osnova za abstrahiranje, da pustimo času čas, kot da se bo našel genij, ki bo namesto Marxa napisal nekak kapital socialistične samoupravne politične ekonomije.

Četrto vprašanje. Ali so vzroki preskromnega interesa delavcev v temeljni organizaciji združenega dela za interese drugih, z njimi v procesu reprodukcije povezanih subjektov, za združevanje dela in sredstev in za skupni družbeni interes le tisti, ki jih navaja resolucija, ali pa so tudi v nepopolnem uveljavljanem pojmovanju temeljne organizacije združenega dela v družbi sploh.

Menim, da že po samem duhu in vsebini zakona o združenem delu velja za temeljno organizacijo Marxova ugotovitev, da družba ni čvrst kristal, ampak organizem, ki se lahko preobrazi in se neprestano preobražuje. Tozdr ne more biti tak čvrst kristal. Pogoji iz 320. do 323. člena zakona o združenem delu prav gotovo ne dovoljujejo, da bi temeljne organizacije pojmovali statično, kar se v praksi prepogosto dogaja in kar je lahko — prav zaradi tega sem to vprašanje načel — solidna podlaga ter eden izmed vzrokov za izražanje in razraščanje podjetniških teženj temeljne organizacije.

Organiziranost delavcev v temeljni organizaciji je potrebno dinamično in učinkovito prilagajati spremembam v tehničnem in tehnološkem procesu in delitvi dela, potrebam ekonomičnosti, dohodkovnih povezav itd. Le tako fleksibilno pojmovanje organiziranosti delavcev v temeljni organizaciji je lahko prava podlaga in spodbuda za povezovanje z drugimi subjekti združenega dela, za globlje spoznavanje širših in skupnih interesov in za uspešno uveljavljanje prave vsebine dohodkovnih odnosov, za uspešno skupno in realno planiranje. S tem bi se ustvarile tudi osnove za bolj fleksibilno, ne pa za statično in dokončno povezovanje v širše asociacije združenega dela.

Glede teh širših asociacij in povezav združenega dela pa bi opozoril, da resolucija sploh ne poskuša ugotoviti vzrokov, zakaj so na primer plansko poslovne skupnosti v praksi tako redke bele vrane, čeprav bi ravno prek njih uspešno obvladovali marsikatero težavo pri uveljavljanju novega sistema pla-

niranja v združenem delu in družbi sploh. To vprašanje zahteva vsekakor temeljito proučitev. Hvala lepa.

Predsedujoči Emil Tomažič: Hvala lepa. Besedo ima tovariš Vili Vindiš, delegat Družbenopolitičnega zbora.

Vili Vindiš: Tovariši predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Predsedstvo Republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije je na svoji 9. seji dne 5. 6. 1981 obravnavalo osnutek resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije ter ugotovilo, da osnutek resolucije obravnava večino aktualnih družbenoekonomskih in družbenopolitičnih vprašanj naše samoupravne socialistične družbe in se do njih poskuša tudi opredeliti.

Kljub temu pa bi moral biti dokument kot je resolucija pisan jasneje in krajše, predvsem pa v njem ne bi smelo biti nepotrebnega ponavljanja zakonskih predpisov kot je zakon o združenem delu ter ustava. Takšno ponavljanje krni in siromaši originalna določila teh temeljnih družbenih dokumentov in različnim tolmačenjem izvirnika prej škoduje kot koristi. Predsedstvo Republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije zato predlaga, da se takšna ponavljanja izpustijo iz besedila resolucije.

Kljub temu, da se resolucija v nobenem primeru ne bo mogla izogniti določeni meri splošnosti, saj obravnava globalna družbena vprašanja, pa predsedstvo meni, da v njej prevladuje ponavljanje že znanih ocen in usmeritev, ne da bi pri tem dala svoj izvirni prispevek k iskanju možnosti za uveljavitev teh usmeritev v družbeni praksi. Poleg tega so mnoge usmeritve premalo jasne, nekatere pa glede na znane primere iz družbene prakse pomenijo celo določeno sprenevedanje.

Resolucija bi morala biti po svoji vsebini bolj akcijsko usmerjena, saj so splošne opredelitve mnogih vprašanj že zajete v sistemskih dokumentih, manjka pa konkretizacija, ki bi delavski razred usmerila v akcijo za odpravljanje slabosti in ustvarjanje boljših pogojev za družbeni razvoj.

V resoluciji je na več mestih opozorjeno, da sta administracija in birokratizem tista, ki zavirata uveljavljanje delavskega samoupravljanja. Kakorkoli je osnovni namen te trditve točen, pa je vprašljiv tedaj, ko preberemo nekatere rešitve, ki so predlagane za ukinjanje tega stanja. Ena glavnih je prav spremenjena politika zaposlovanja, ki naj spodbuja produktivno zaposlovanje in zmanjša razlike v osebnih dohodkih, ki so zdaj v prid administraciji. Ta rešitev, ki je, mimogrede povedano, le delna, zanemarja analizo vladajočega produkcijskega načina, v katerem sta administracija in birokracija njegov sestavni del, ki ga ni mogoče odpraviti, ukiniti ali obvladati, ne da bi hkrati s tem ali pred tem obvladal te produkcije same.

Iz vsega tega izhaja, da je v resoluciji začeta analiza odnosov, ki vladajo v družbi, ni pa izpeljana do tistih elementov, ki bi sicer množici sklicevanj na oblast delavskega razreda, za katero se resolucija zavzema, dala odgovor v tistem smislu, da bi opozarjala na protislovnost razvoja sistema socialističnega samoupravljanja. To pa so tisti elementi, ki bi v odporih uveljavljanju delavskega samoupravljanja ne iskali »hudobije administracije in birokracije«, ampak boj med različnimi zgodovinskimi tendencami, med katerimi je birokracija ena, tehnokracija druga, delavska revolucionarna, komunistična tendenca pa tretja, za katero so pogoji njenega razvoja in prodora pravzaprav najtežji. Skratka,

potrebno bi bilo pokazati in analizirati oblike in vsebino razrednega boja v naši družbi.

Po našem mnenju je potrebno ob obravnavi in definiranju konkretnih napotkov za politično akcijo organiziranih sil ta problem ponovno aktualizirati in to z vso silo, torej najpomembnejšo težnjo, ki je prevladovala ob sprejemu zakona o združenem delu, da delavci upravljajo s celotno produkcijo. V nekaterih zelo konkretnih rešitvah, ki se danes v praksi ponujajo mimo te resolucije v reševanje nastale gospodarske krize, se kaže namreč ravno nasprotno, in sicer, da je glavni smoter našega sistema višja produktivnost, ne pa tudi, kaj je mogoče doseči skozi uveljavljanje dominantnega položaja delavskega razreda v produkciji.

Na začetku druge točke poglavja o obvladovanju družbene reprodukcije resolucija ugotavlja, da je potrebno občutno povečati reprodukcijsko sposobnost organizacij združenega dela, kot bistveni pogoj za samofinanciranje in neposredno odločanje delavcev o razvoju materialne osnove njihovega dela, pri čemer je mogoče sklepati, da s tem resolucija podpira v zadnjem obdobju prevladujoči način zagotavljanja večje stopnje samofinanciranja z omejevanjem rasti osebnih dohodkov in z njihovim realnim zniževanjem tudi zaradi tega, ker resolucija ne daje jasnih usmeritev niti glede omejevanja skupne in splošne porabe niti glede drugačne vloge bank. Resolucija se je popolnoma izognila odgovorom na vprašanje, kako preobraziti banke v samoupravne finančne asociacije organizacij združenega dela. Očitno je namreč, da so bile edine »samoupravne« spremembe dosežene pri omejevanju in večjem nadzoru združenega dela nad sredstvi, ki jih dobivajo delovne skupnosti bank za pokrivanje stroškov poslovanja in za osebno in skupno porabo, nikakor pa ne pri sprejemanju poslovnih odločitev bank.

Obravnava vprašanja, kako povečati reprodukcijsko sposobnost organizacij združenega dela, bi morala biti dopolnjena tudi z obravnavo vloge državne administracije, ki z zamujanjem pri sprejemanju stabilizacijskih ukrepov ekonomske politike in s svojo politiko cen, davčno politiko in kreditnomonetarno politiko bistveno vpliva na slabo reprodukcijsko sposobnost gospodarstva.

Resolucija v drugi točki tega dela zahteva, da je treba onemogočiti, da bi se organi družbenopolitičnih skupnosti in drugi subjekti izven združenega dela mimo svojih pooblastil vmešavali v sprejemanje odločitev v bankah. V delu, ki govori o delegatskem odločanju in podružbljanju politike, pa se odločno postavlja po robu sprejemanju odločitev mimo za to pristojnih samoupravnih in delegatskih organov, torej odločitev, ki se sprejemajo v tako imenovanih koordinacijskih telesih, komisijah in neformalnih skupinah.

Na tem mestu se najbolj očitno kaže potreba po bolj poglobljeni analizi vloge subjektivnih sil, zlasti še družbenopolitičnih organizacij, pri reševanju problemov, s katerimi se ukvarja resolucija. Ker te analize v resoluciji ni, ostaja popolnoma nejasna »alokacija« koordinacij in skupin, ki odločajo mimo in namesto samoupravnih in delegatskih organov. Nekatero od teh skupin bi bilo mogoče spoznati — na primer politični aktivni v občinah, ki v mnogih primerih odločajo o vseh pomembnejših integracijah delovnih organizacij in podobno — še bolj pa je potrebna jasna usmeritev v spreminjanje odnosov znotraj družbenopolitičnih organizacij in to ne samo z vidika skrajševanja mandatov, ampak predvsem z dejansko demokratizacijo odnosov, brez katere si ni mogoče predstavljati boja proti vmešavanju političnih forumov v odločitve, ki niso v njihovi pristojnosti.

K četrti točki, prva alineja: Mnogokrat ugotavljamo, da je v naših srednje-ročnih planskih dokumentih proračunska poraba previsoko začrtana, posebno, če jo primerjamo z dejanskimi tokovi in možnostmi gospodarstva, ki takšnih obremenitev ne prenaša zlahka. Pri tem pozabljamo, da smo uzakonili princip kontinuiranega planiranja, ki omogoča korekcijo tudi proračunskega trošenja po posameznih postavkah v vsakem posameznem obdobju veljavnosti posameznega plana. Takšna praksa bi se morala uveljaviti prav za vse planske akte in tudi za proračun.

Mladinska organizacija v okviru problemske konference o družbenoekonomskem položaju mladih opozarja tudi na problematiko, ki v resoluciji ni obdelana v obsegu, ki bi ji vsekakor moral pripadati. To je področje zaposlovanja in področje stanovanjske politike.

Predsedstvo Republiške konference Zveze Socialistične mladine Slovenije meni, da kongres ne bi smel iti molče mimo nevzdržnega in neurejenega stanja na področju stanovanjske politike, predvsem pa cen stanovanj. To področje je namreč eno osrednjih življenjskih vprašanj delavcev, še posebej mladih, in njegova sedanja stopnja neurejenosti nedvomno v veliki meri vpliva tudi na zanimanje delavcev za urejanje drugih družbenih zadev, tako v temeljni organizaciji združenega dela kot v krajevni skupnosti in v samoupravnih interesnih skupnostih. Vse prevečkrat lahko ugotovimo, da delavec nima zadovoljivo rešenega stanovanjskega vprašanja, veliko stanovanjskih sredstev pa se uporabi za razširjanje stanovanjskega standarda in vikend kapacitet. Za hitrejše razreševanje stanovanjske problematike smo mladi posebej zainteresirani, saj vemo, da je ravno pri nas ta problem izraziteje izpostavljen in mu je potrebno dati prioriteto pri reševanju teh vprašanj.

Ravno zato ugotavljamo, da resolucija zgolj površinsko obravnava oziroma opredeljuje vprašanja na tem področju. Potrebno bi bilo usmeritve oblikovati in postaviti tako, da bodo delavci v temeljni organizaciji združenega dela reševali stanovanjska vprašanja v skladu z določili sistemskih predpisov ter prek obravnav, dopolnitev in sprememb samoupravnih splošnih aktov s stanovanjskega področja urejali razmerja ob dodeljevanju družbenih stanovanj in stanovanjskih posojil.

Vsa razprava glede razmerij pri dodeljevanju družbenih stanovanj pa nam ne more veliko koristiti v primeru, ko ne bomo uspeli ustvariti pogojev za znatno bolj razširjeno reprodukcijo stanovanjskega sklada, kar resolucija tudi ugotavlja.

Tudi na področju zaposlovanja vidi mlada generacija veliko vprašanj, ki neposredno zadevajo ravno njo, saj vemo, da se veliko mladih izobražuje z grenkim priokusom, da po končanem študiju ne bodo dobili zaposlitve. Resolucija pravilno ugotavlja, da so vzroki za takšno stanje v naraščajoči nezaposlenosti, slabi kadrovski politiki organizacij združenega dela, razvijanju nadurnega in honorarnega dela, v nedoslednem izvajanju pravice do pokojninskega in invalidskega zavarovanja in podobno. Resolucija pa naj ob obravnavi tega vprašanja tudi zahteva, da mora postati načrtovanje kadrovskega potreb sestavni del vsakega investicijskega in razvojnega programa tako organizacij združenega dela kot družbenih inštitucij. Pri dogovarjanju in integracijah v organizacijah združenega dela se namreč vse premalo ukvarjamo z vprašanjem, kako zagotoviti strokovnjake, ki bodo nosilci bodočega ekonomskega razvoja in novih produkcijskih odnosov.

Menimo, da bi se morala jasno izkristalizirati zahteva, da morajo temeljne organizacije združenega dela in druge organizacije v bodoče s svojimi kadrovske programi, ki so vezani na razvojne programe, zagotoviti stalen proces usposabljanja delavcev za bodoče naloge. Zato bodo morale organizacije združenega dela točno opredeliti in dosledno izvajati načrte štipendiranja, strokovnega in družbenega izpopolnjevanja iz dela in ob delu in določila predpisov zakona o usmerjenem izobraževanju. Hvala lepa!

Predsedujoči Emil Tomažič: Hvala lepa! Razpravljal bo tovariš Jože Sedelšak, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 27. okoliš, Ravne na Koroškem.

Jože Sedelšak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Posređoval bom stališča, pripombe in predloge Zbora združenega dela Skupščine občine Ravne na Koroškem k osnutku resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Na podlagi celotne aktivnosti o pripravah za III. kongres samoupravljalcev, ko so delavci v organizacijah združenega dela obravnavali osnutek resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije, je Zbor združenega dela Skupščine občine Ravne na Koroškem skupaj z Občinskim sindikalnim svetom dne 9. junija 1981 sprejel naslednja stališča.

1. Osnutek resolucije prikazuje, po našem mnenju, realno stanje na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja. Za večino odprtih problemov nakazuje tudi pot razreševanja. Vendar pa ne odraža dovolj ambicije in odločnosti, da nakopičene probleme razrešimo odločno in hitro. S slabostmi, ki jih navaja osnutek v uvodnem delu, kot na primer razpadanje enotnega jugoslovanskega trga, zanemarjanje objektivnih ekonomskih zakonitosti, samozadostnost, moramo prekiniti takoj, kar pa iz osnutka ne izhaja dovolj odločno. Predlagamo, da kongres nekatere ključne naloge opredeli časovno ter določi odgovornost ne le vseh delavcev, temveč predvsem konkretnih organov oziroma organizacij.

2. Uresničevanje družbenoekonomskega položaja delavca kot tudi te resolucije osnutek vidi v tem, da se morajo delavci »vztrajneje boriti in si izboriti družbenoekonomski položaj, ki jim ga zagotavljata ustava in zakon o združenem delu«. Tudi bitko za gospodarsko trdnost in odstranjevanje vzrokov inflacije lahko dobimo po besedilu osnutka le z večanjem produktivnosti, sodobno organizacijo dela, aktiviranjem rezerv, varčevanjem in tako dalje. To so gotovo najpomembnejši pogoji za premagovanje težav, menimo pa, da ima skoraj enak vpliv kvaliteta, pravočasnost sistemskih rešitev, na področju gospodarstva in celotne družbene reprodukcije pa kvaliteta in elastičnost ekonomske politike. Neobvladovanje inflacije, prevelika devizna zadolženost, občasno neobvladovanje cen, prevelika odvisnost gospodarstva od bank in tako dalje, imajo svoj vzrok tudi v nerealni ekonomski politiki, v prepoznih in neučinkovitih ekonomskih instrumentih, v nedosledni kontroli izvajanja in tako dalje. Zato predlagamo, da resolucija postavi pred pristojne organe zahtevo po bolj kvalitetnem, dolgoročnem in ažurnem razreševanju sistemskih in še zlasti gospodarskih vprašanj.

3. Predlagamo, da resolucija bolj zaostri nujnost doslednega uresničevanja ustavnosti in zakonitosti. Nepripravljenost za sporazumevanje in dogovarjanje, nespoštovanje sprejetih dogovorov, zapiranje in tako dalje, je v bistvu proti-

ustavno obnašanje. Menimo, da je na današnji stopnji razvoja samoupravnih socialističnih odnosov nujno ustvariti čvrst in dosleden sistem kontrole in sankcij nad izvajanjem ne le oblastnih, ampak tudi samoupravnih odločitev. Predlagamo tudi, da kongres opozori družbenopolitične organizacije na njihovo kadrovsko vlogo in na nujnost, da Zveza komunistov in druge družbenopolitične organizacije kadrovsko ukrepajo vedno, kadar posamezniki namenoma postopajo v nasprotju s temelji našega samoupravnega socialističnega sistema.

4. Predlagamo tudi, da kongres bolj poudari vrednost in pomen dobrega dela, da poudari zavzetost, strokovnost in disciplino kot pomembne kvalitete razvoja naše družbe ter da zaostri odnos do nedela, huliganstva in nepoštenja.

Proizvodnemu delu daje osnutek pomemben poudarek, menimo pa, naj kongres zahteva hitrejše premike pri usmerjanju mladine v proizvodne poklice. Ne moremo v nedogled ugotavljati, da izobražujemo mladino za suficitarne poklice, namesto da bi strukturo šol in vpis radikalneje prilagodili dejanskim potrebam združenega dela.

5. Predlagamo, da kongres napove odločnejši boj vse večjemu administriranju v družbi. Še vedno je potrebno na kupe raznih potrdil, dokazov, izjav, ki po našem mnenju nimajo ustrezne osnove. Podaljšujejo se postopki za pridobivanje investicijskih dovoljenj za uvoz opreme in tako dalje. Nekateri postopki in obnašanje oziroma tolmačenje predpisov je neživiljenjsko oziroma birokratsko in družbeno škodljivo. Kongres naj zahteva od upravnih organov, Službe družbenega knjigovodstva, raznih inšpekcij, organov združenj in tako dalje konkreten prispevek k preprečevanju administriranja oziroma birokratskega obnašanja.

Imam še nekatere konkretnejše pripombe, ker pa je razpravljalcev še veliko, jih bom oddal pismeno. Mislim namreč, da je afirmacija politike stabilizacije s pospeševanjem in izvajanjem konkretnih nalog osnovna naloga III. kongresa. Strinjamo se z vsebinskimi usmeritvami, menimo pa, da ravno ta del resolucije potrebuje bolj pogumne, ambiciozne naloge za odpravo nakopičenih slabosti. Hvala lepa!

Predsedujoči Emil Tomažič: Hvala lepa! Razpravljala bo tovarišica Silvija Mozetič, delegatka Zbora združenega dela za kulturno-prosvetno področje, 6. okoliš, Koper. Prosim!

Silvija Mozetič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupine delegatov za delegiranje delegatov v Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije s sedežem v občini Koper so na svoji seji dne 8. junija 1981 obravnavale osnutek resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Na osnovi stališč široke javne obravnave tega dokumenta v družbenopolitičnih organizacijah v občini Koper in v zborih Skupščine občine Koper smo delegati sprejeli naslednje ugotovitve in predloge k osnutku resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Delegati podpiramo aktivnosti v zvezi s pripravami na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Razprava o osnutku resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije naj bo usmerjena predvsem v izdelavo lastnih ocen samoupravnih in družbenopolitičnih odnosov v temeljnih organizacijah, v družbenopolitičnih organizacijah, v samoupravnih interesnih skupnostih in krajevnih skupnostih ter tako prispeva k uspešnejšemu delu kongresa.

Menimo, da bi bila za nadaljnji razvoj samoupravljanja in samoupravnih odnosov potrebna ocena, katere usmeritve II. kongresa samoupravljalcev smo v tem obdobju realizirati, in analiza vzrokov, ki so vplivali, da določenih ciljev nismo dosegli.

Delegati ugotavljamo, daje bil od II. kongresa samoupravljalcev dosežen pomemben napredek na področju vpliva združenega dela na razvoj družbenih dejavnosti, da pa daje osnutek resolucije premalo konkretnih usmeritev za tista področja samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov, na katerih še nismo dosegli zastavljenih ciljev. To so predvsem področja dohodkovnih odnosov, dosledno nagrajevanje po delu in boljše nagrajevanje neposrednega proizvodnega dela. Neustrezno nagrajevanje proizvodnega dela povzroča usmerjanje mladine predvsem v neproizvodne poklice in odliv proizvodnih delavcev v administrativna in režijska dela, posledica tega pa je neustrezna struktura in deficit proizvodnih delavcev v združenem delu.

Predsedujoči E m i l T o m a ž i č : Hvala lepa! Besedo ima tovarišica Nada Bogataj-Kržan, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 11. okoliš, Kranj. Prosim!

N a d a B o g a t a j - K r ž a n : Tovarišice in tovariši delegati! V pripravah na III. kongres samoupravljalcev je skladno s sprejetim programom dela potekla javna razprava o osnutku resolucije v povezavi z oceno samoupravne organiziranosti in uveljavljenosti družbenoekonomskih odnosov v večini temeljnih organizacij združenega dela in krajevnih skupnostih v občini Kranj.

Enake razprave so bile tudi v organih družbenopolitičnih organizacij in drugih institucijah družbenopolitičnega sistema. Iz obravnave je razvidno, da delavci in občani naše občine sprejemamo in podpiramo resolucijo III. kongresa samoupravljalcev in menimo, da bo z določenimi izboljšavami na osnovi razprav in predkongresnih aktivnosti lahko pomembno vodilo našega nadaljnjega dela. Zbir najpomembnejših pripomb, ki jih navajamo v nadaljevanju, je rezultat razprav in posredovanih gradiv iz temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti ter razprav na razširjenih sejah svetov za socialno politiko ter dohodkovne odnose pri občinskem svetu Zveze sindikatov, v Izvršnem odboru Skupnosti socialnega varstva, skupine za planiranje in delegacij za družbenopolitični zbor skupščine občine ter na Predsedstvu občinske konference SZDL.

Ker je bila večina splošnih pripomb, ki smo jih pripravili v Kranju, že predhodno posredovanih, bi omenila le nekaj konkretnih, in sicer:

Osnutek resolucije se tudi v obveznostih za izvrševanje določenih nalog opredeljuje preveč generalno in ne omenja že znanih ali opredeljenih nosilcev nalog, niti ne postavlja nobenih časovnih opredelitev za njihovo izvedbo. Srečujemo se na primer z izrazi »kongres se bo zavzemal«, »delavski razred bo zahteval«, »dogovorili se bomo« in tako dalje, čeprav vemo, kateri nosilec ima v določenih aktivnostih svojo vlogo. Kjer pa takih nosilcev še nimamo, jih mora kongres opredeliti.

Ob navajanju vrste splošnih deklarativnih elementov pa pogrešamo vključitev zaključkov nekaterih akcij, ki jih je vodila Zveza sindikatov, na primer stališča I. in II. konference Zveze sindikatov Slovenije, stališča v zvezi z zaposlovanjem in izrabo delovnega časa in podobno, ki prinašajo že tudi konkretne

obveznosti za določene nosilce in bi jih lahko na tretjem kongresu verificirale v najširšem jugoslovanskem prostoru.

Pri elementih svobodne menjave dela je potrebno opozoriti kongres oziroma spremeniti osnutek resolucije v takem smislu, da ne pride do prevelike segmentacije in zapiranja v kroge poslovno in delovno povezanih celot med organizacijami združenega dela materialne proizvodnje in organizacijami združenega dela družbenih dejavnosti, ki bi povzročilo neenake možnosti pokrivanja skupnih potreb vseh delavcev. Upoštevati moramo načelo solidarnosti in zagotoviti enake možnosti vsem delavcem.

Po pripombah delavci izražajo tudi neumestnost nadaljnega drobljenja temeljnega interesnega združevanja delavcev v interesni skupnosti, ker prehajamo meje racionalnega organiziranja. Vpliv delavcev v združenem delu oziroma v temeljnih organizacijah in krajevnih skupnostih na skupno porabo je treba zagotoviti v okviru sedanjih sistemov.

Za področja izobraževanja, usmerjenega izobraževanja zdravstva, kulture in zaposlovanja delavci celo predlagajo, da moramo v širši družbeni skupnosti vnesti trdnejše mehanizme povezovanja oziroma pokrivanja potreb v naši družbeni skupnosti, na primer povezovanje vsaj medobčinskih območij, ker močni lokalistični vplivi posameznih družbenopolitičnih skupnosti otežujejo uresničitev skupnih ciljev. Mnenja sem, da to ni problem samo v Sloveniji, temveč tudi v drugih republikah.

Potrebno je natančneje opredeliti vrste in načine financiranja povečane skupne in splošne porabe iz osebnega dohodka, ki ga nakazuje resolucija, za kar pa nimamo natančneje opredeljenih rešitev.

Osnutek resolucije ne omenja dohodkovnega povezovanja oziroma svobodne menjave dela med temeljno organizacijo združenega dela in krajevno skupnostjo.

V poglavju o pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov je treba izpostaviti opredelitve o večjem vrednotenju zahtevnosti dela kvalificiranih delavcev v primerjavi z delavci s srednjo strokovno izobrazbo, ker na vrednotenje dela vpliva vrsta elementov, ne le zahtevnosti dela. Vrednotenje del in nalog mora torej sloneti na konkretnih rešitvah ob sprejetih skupnih izhodiščih, ne pa na apriornih predpostavkah.

Ugotavljamo tudi, da je v osnutku resolucije premalo zaključkov in napolnil za delovanje vseh subjektivnih sil in organizacij združenega dela na področju nagrejevanja po rezultatih dela, ki jih je prinesla II. konferenca Zveze sindikatov Slovenije. Minulo delo uresničujemo na primer še vedno po starih principih.

Predlagamo tudi poenotenje terminov s področja delitve dohodka in osebnih dohodkov ter njihovo uskladitev z zakonom o združenem delu ter sklepi in stališči II. konference Zveze sindikatov Slovenije.

Prenehati je potrebno z delitvijo delavcev na proizvodne in neproizvodne oziroma administrativne delavce, ker to vnaša nemir, večja napetosti in povzroča dolgoročno politično škodo. Kateri delavci so potrebni in kateri ne oziroma, kje lahko svoje delo racionaliziramo, je odvisno od rešitev v vsakem delovnem okolju, ne pa od predhodne opredelitve.

Ker se v resoluciji mnogo govori o težnjah za zmanjševanje administracije, predlagamo, da se vnese stališče, ki bo zadolžilo vsakega predlagatelja novega predpisa, da v fazi njegove priprave tudi ugotovi, koliko bo izvajanje zahtevalo

administrativnega dela, povečanje zaposlenosti ali drugačnih ukrepov pri izvajalcih, ne le obremenitev zveznega ali republiškega proračuna.

Eden izmed predlogov se nanaša na obveznost povezovanja tako trgovinskih kot proizvodnih organizacij združenega dela, kar naj resolucija posebej poudari. Tudi slovenski prevod ni dober, ker govori o prometnih organizacijah združenega dela, vsebinsko gledano pa gre za trgovske.

Povezovanje dela in sredstev mora temeljiti na dohodkovnih osnovah in smotnem oblikovanju reprodukcijskih celot v najširšem družbenem interesu, ne sme pa predstavljati teritorialnega zapiranja določenih področij, kar se v posameznih primerih že pojavlja. Jugoslovanski trg na ta način razpada na vrsto delnih trgov in izgublja značaj enotnih oziroma je ne pridobiva.

Kongres bi se moral odločneje opredeliti tudi do nesamoupravnih metod združenega dela in sredstev v reprodukcijsko povezanih celotah, ki je v zadnjem obdobju prisotno v naši družbi. Resolucija bi morala nakazati konkretne poti oziroma ukrepe za preprečevanje samoupravnega sporazumevanja o preskrbi s surovinami in repromaterialom, ki je na domačem trgu pogojeno z združevanjem deviznih in nenormalno visokih dinarskih sredstev.

Resolucija se mora tudi negativno opredeliti do stalnih sprememb v ukrepih ekonomske politike, ki ustvarjajo nerealno osnovo za načrtno in sočano planiranje na vseh nivojih. Na splošno je potrebno zagotoviti večjo stabilnost tako na področju normativnega kot samoupravnega urejanja družbenih odnosov, ki bo zagotovilo dosledno uresničitev sprejetega sistema, ne pa vnašalo neprestane korekcije v še nepreverjeno uveljavljanje določenih rešitev.

Razpravljalci v svojih predlogih tudi ugotavljajo, da je zaposlovanje pomemben problem, ki ga je resolucija preskromno obdelala, predvsem pa ga obravnava zgolj kot element socialne varnosti, manj pa kot enega bistvenih elementov gospodarskega in družbenega razvoja. Zaposlenost in zaposlovanje je pomembno področje družbenoekonomske in politične stabilnosti, zato bi mu morali nameniti več pozornosti in ga dopolniti s konkretnimi usmeritvami.

Tudi kadrovska politika, njena načela in uresničevanje prek samoupravnih sistemov v naši družbi je v resoluciji skoraj izpuščena, čeprav vemo, da je to izredno pomembno in občutljivo področje življenja ter vsakdanje samoupravne prakse. Zato predlagamo, da se vnesejo samoupravna načela in principi družbeno dogovorjene kadrovske politike ter nakažejo poti za njeno uresničevanje.

V osnutku resolucije ni zadosti opredeljen vidik celokupne socialne varnosti oziroma vseh tistih elementov, ki jih v SR Sloveniji pokriva skupnost socialnega varstva. Predlagamo, da se v resolucijo vnesejo slovenske izkušnje s tega področja.

Resolucija na mnogih mestih izhaja iz ugotovitve, da delegatski sistem ne deluje povsod ustrezno oziroma tako, kot je ustavno opredeljeno, zato pa išče pomožne in stranske rešitve za uresničevanje družbenih ciljev.

Takšno usmerjanje je nesprejemljivo, ker moramo najti poti in načine za dosledno uresničevanje sprejetega sistema, ne pa že v resolucijskih elementih iskati pomožne institucije. Primer je osma alineja tretje točke uvodnega dela resolucije, ki govori o odločanju v skupščinah interesnih skupnosti brez predhodnih obravnjav delavcev v organizacijah združenega dela.

Nekaj nedorečenosti v opredelitvah resolucije na področju delovanja delegatskega sistema izhaja iz različne izvedbe sistema v SFR Jugoslaviji, kot so stalni in fleksibilni delegati, vendar moramo v resolucijo vnesti več jasnih usmeritev, ki jih je dala tudi predkongresna dejavnost.

Pri delu delegatskega sistema moramo posebej omeniti vlogo strokovnjakov in poslovnih delavcev, ker prav ti lahko bistveno vplivajo na racionalizacijo in smotrno odločanje delavcev. Resolucija mora nujno poudariti nujnost izkoriščanja tega umskega potenciala za uresničevanje samoupravljanja delavcev ter poudariti njihovo odgovornost za smiselnost in smotrnost predlaganih rešitev.

Ugotavljamo, da smo pri uresničevanju delegatskega sistema oziroma njegovih konkretnih izvedbah zašli v skrajnosti, tako da se delavci ne srečujejo samo z načelnimi odločitvami o tem, kaj hočejo in kaj ne in v kakšnih smereh bodo delovali za dosego opredeljenih ciljev oziroma pri njihovi opredelitvi, ampak pogosto tudi s potrebo po odločanju o strokovnih rešitvah, ki so v bistvu predmet izvajanja za to zadolženih dejavnikov. Resolucija III. kongresa bi morala v tej smeri storiti odločen korak.

Za uresničevanje delegatskega sistema je bistvenega pomena kvaliteten in ustrezen sistem informiranja, ki mora omogočiti dostop do osnovnih informacij, potrebnih za odločitve. S preobilico, zakasnelostjo in nepopolnostjo informacij pa pogosto zameglimo situacijo in oviramo akcijo. Sredstva javnega obveščanja bi z objektivnim in spodbudnim obveščanjem lahko bistveno pripomogla k dviganju samoupravljalске zavesti in kulture delavcev, zato bi njihovo vlogo v resoluciji kazalo podrobneje opredeliti.

Krajevnih skupnosti, ki so s svojo krajevno samoupravo in temeljno usmeritvijo na področju družbenoekonomskih odnosov v enakem položaju kot temeljne organizacije združenega dela in druge samoupravne skupnosti, osnutek resolucije ne vključuje. Predlagamo, da tudi vloga krajevnih skupnosti najde svoje mesto v resoluciji, saj se delovnemu človeku in občanu prav v tej sredini zagotavlja uresničitev pomembnih vprašanj življenja in dela oziroma celotnega družbenoekonomskega razvoja.

V razpravah je bila odločno postavljena zahteva, da resolucija III. kongresa določeneje opredeli, kako bomo uresničili načelo odgovornosti, ki je sicer v naših dokumentih abstraktno opredeljeno, v praksi pa se ne izvaja.

Opredeliti moramo, kako bomo poklicali odgovornega na odgovornost, kdo bo to storil, kakšne bodo sankcije za neodgovorno ravnanje itd. Posebno pozornost so delavci namenili osebnim odgovornostim, ki izgublja pomen in vrednost ob poudarjanju kolektivne odgovornosti, ne prva ne druga pa v praksi nista dosledno uresničeni.

V organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih občine Kranj potekajo hkrati z obravnavo resolucije za III. kongres tudi ocenjevanja razvosti samoupravnih odnosov in doseženih rezultatov v družbenoekonomskem in političnem življenju, kar bo predmet posebnih obravnav in sprejemanja usmeritev v naslednjih dneh, pa tudi v obdobju po samem III. kongresu samoupravljalcev. Hvala.

Predsedujoči Emil Tomažič: Hvala lepa. Razpravljala bo tovarišica Nejra Turovič, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 18. okoliš, Slovenska Bistrica.

Nejra Turovič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Skupine drelegatov za Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije Skupščine občine Slovenska Bistrica in Koordinacijski odbor za pripravo III. kongresa samoupravljalcev pri Občinskem svetu Zveze sindikatov Slovenska Bistrica so na skupni seji, ki je bila dne 9. junija 1981, obravnavali osnutek resolucije

za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije in sprejeli naslednje pripombe in stališča:

1. Skupine delegatov in koordinacijski odbor podpirajo besedilo osnutka resolucije, ob tem pa menijo, da je besedilo preveč načelno in premalo akcijsko. Nadalje ugotavljamo, da najpomembnejšim oziroma najaktualnejšim problemom, ki so že dalj časa prisotni, ni dan ustrezen poudarek. Menimo, da bi jim morali dati prednost pri razreševanju, akcijo pa zastaviti tako, da bi jih v najkrajšem možnem času odpravili.

2. V resoluciji v poglavju o obvladovanju družbene reprodukcije podpiramo ukrepe, ki nakazujejo odpravljanje nepravilnosti v bančnem sistemu ter na področju skupne in splošne porabe. Predlagamo pa, da se prouči ukrep v tretji točki, s katerim se predlaga, da bi interesne skupnosti ustanovile svoje enote na ravneh blizu temeljne organizacije organiziranosti delavcev, delovnih ljudi in občanov, to je na ravni organizacije združenega dela in krajevne skupnosti. Menimo, da le-te niso niti kadrovske niti organizacijsko usposobljene, zato bi takšna rešitev zagotovo pogojevala povečanje administracije.

3. V poglavju o pridobivanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke po rezultatih tekočega in minulega dela podpiramo predlagane usmeritve in ukrepe. Ob tem pa predlagamo, da se kongres odločno zavzame za enoten jugoslovanski trg, saj je sedanji način oziroma praksa na tem področju družbeno in gospodarsko nesprejemljiva.

4. V poglavju o delegatskem odločanju in podružbljanju politike podpiramo predlagane usmeritve in ukrepe, ki jih že bolj ali manj uresničujemo v praksi. Predlagamo, da se prouči možnost, da bi tudi skupščine samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje, ki pokrivajo področja posebnega družbenega pomena, enakopravno odločale z zbori skupščin družbenopolitičnih skupnosti. Zavedamo se, da navedeni predlog pomeni na eni strani spremembo ustave, na drugi pa nadaljnje podružbljanje delegatskega odločanja na tem pomembnem področju.

Predlagamo tudi, da se bolj konkretno zapiše besedilo o izgrajevanju in utrjevanju moralnih norm kot so tovarištvo, prostovoljno delo in druge, ki so se razvijale med socialistično revolucijo, med narodnoosvobodilno borbo in v prvih letih povojne izgradnje porušene domovine, sedaj pa nanje bolj ali manj pozabljamo.

5. Delegati predlagamo, da najvišji forum Zveze sindikatov Jugoslavije na podlagi sprejete resolucije sprejme akcijski program njenega uresničevanja. V programu naj bodo navedeni konkretni nosilci, roki in komu naj se poroča o uresničevanju resolucije. Izvajanje pa naj najmanj enkrat letno obravnava ustrezen organ Zveze sindikatov Jugoslavije in o tem poroča vsem delovnim ljudem in občanom. Za uresničevanje sprejetega programa bi morali predvideti ustrezne ukrepe in zaostri odgovornost. Hvala.

Predsedujoči **Emil Tomazič**: Hvala lepa. Besedo ima tovarišica Irma Benko, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 19. okoliš, Lendava. Prosim.

Irma Benko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Posredovala bom stališča k osnutku resolucije 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, ki so jih sprejeli delegati Zbora združenega dela, Družbenopolitičnega zbora in organi družbenopolitičnih organizacij na skupnem zasedanju.

Ker na osnovi dosedanje razprave ugotavljam, da se večina teh stališč vsebinsko ujema s tem, kar je že bilo povedanega v tej obsežni razpravi, bi svojo razpravo pisмено oddala. Hvala.

Predsedujoči Emil Tomažič: Hvala. Razpravljal bo Vasilij Vulič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 22. okoliš, Črnomelj.

Vasilij Vulič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Priprave na III. kongres samoupravljalcev smo v občini Črnomelj začeli pravočasno. Sprejet je bil program aktivnosti in ustanovljene so bile štiri delovne skupine. Prva skupina je obdelala pridobivanje in delitev dohodka v delovnih organizacijah za gradbeništvo, obrt in komunalo. Druga skupina je obdelala vpliv kmeta kooperanta na odločanje in gospodarjenje v kmetijskih zadrugah. Tretja skupina je obdelala delovanje delegacij in konferenc delegacij v delovni organizaciji ISKRA Industrija kondenzatorjev Črnomelj, v Inustriji motornih vozil, tozd Tovarna opreme Črnomelj, in v delovni enoti ELEKTRO-Črnomelj. Četrta skupina je proučila možnost za integracijo osnovnega šolstva v občini. Komisije so organizirale posvete in razgovore po vnaprej pripravljenih tezah. V teh razgovorih smo skušali čimbolj objektivno ugotoviti dejansko vsebino odnosov in problemov na posameznih področjih. V razgovorih smo odkrili vrsto konkretnih, tako dobrih kot slabih značilnosti samoupravljalске prakse. V nadaljevanju povzemam nekaj ugotovitev delovne skupine, ki je analizirala delo delegacij v nekaterih organizacijah združenega dela.

Ugotovitve so naslednje.

1. V večini organizacij združenega dela je bil v razvoju delegatskega sistema narejen opazen premik naprej predvsem v vedno večjem uveljavljanju delegatskih razmerij znotraj temeljnih organizacij. Predvsem je tu mišljen delegatski odnos med delegati v delavskem svetu in delavci v delovni enoti, saj delegati dobivajo od svoje baze usmeritve in stališča za usklajevanje in odločanje v delavskem svetu. Tudi povratno informiranje oziroma obveščanje delegatske baze je vedno boljše in zajema širši krog delavcev, pri tem pa velja omeniti, da v nekaterih okoljih delegati skoraj vedno prejemale vnaprej tudi gradiva za sejo delavskega sveta, mnogokrat pa so bile ponudene tudi alternativne rešitve za odločanje. Poudarili bi tudi, da so normativno ta delegatska razmerja ustrezno opredeljena v samoupravnih aktih teh organizacij združenega dela.

2. Do drugačne ugotovitve pa je prišlo pri uveljavljanju delegatskih razmerij v delavskem svetu delovne organizacije. Tu bi opozorili predvsem na naslednje. Delegati v delavskem svetu delovnih organizacij zelo redko dobivajo gradiva za seje. V večini primerov delegati nimajo usmeritev svojih temeljnih organizacij za razpravo in odločanje o delavskem svetu delovne organizacije. Če pa usmeritve imajo, so jih večinoma oblikovali vodstveni organi in strokovne službe, ne pa delavski sveti temeljnih organizacij oziroma delavci.

So tudi primeri, da delegati nimajo stališč temeljnih organizacij združenega dela oziroma delavcev o vprašanjih, ki so materialne narave in pogojujejo materialne obveznosti temeljnih organizacij, čeprav so se po zakonu o združenem delu delegati dolžni obvezno izjavljati in glasovati v skladu s stališči delavskega sveta njihovih organizacij oziroma delavcev.

Zelo malo je tudi primerov, da ti delegati obveščajo delavce o svojem delu, o delu delavskega sveta in o vprašanjih, o katerih se delegati niso uskladili.

Prav tako ni bilo primerov, da bi delegati za kršenje svojih dolžnosti odgovarjali delavcem, ki so jih izvolili.

3. V zvezi z delovanjem delegatskih skupščin ugotavljamo, da je še prisotno neustrezno enostransko pojmovanje delegatske funkcije, ki se kaže v tem, da si delegati predvsem prizadevajo posredovati stališče lastne delegatske baze, pri tem pa pozabljajo, da so člani kolektivnega organa, ki mora z usklajevanjem parcialnih interesov sprejeti odločitev, ki bo sprejemljiva za širšo družbeno skupnost kot je sredina, iz katere je delegat in za katero je tudi kolektivno odgovoren. Zato menimo, da bo za učinkovitejše delo skupščin na vseh ravneh treba okrepiti kolektivno odgovornost delegatov.

Poleg pomanjkanja kolektivne odgovornosti otežujejo delo skupščin tudi preveč čvrsto oblikovana stališča delegacij oziroma neustrezna uporaba tako imenovanega imperativnega mandata. Čeprav to ni pogost pojav, kaže na pomanjkljivo poznavanje vsebine in metod delegatskega delovanja.

4. V razpravah je ponovno poudarjena potreba po stalnem družbenopolitičnem usposabljanju delegatov, pri čemer pa je treba izhajati iz težav in problemov, s katerimi se srečujejo delegati pri svojem delu in ob uporabi ustreznih organizacijskih in didaktičnih prijemov.

5. V dosedanjih razpravah v občini Črnomelj je bila v več sredinah posebej podčrtana zahteva, zapisana tudi v osnutku resolucije, da je ena od temeljnih nalog, ki jih narekuje sedanji družbenopolitični trenutek, nadaljnja krepitev odgovornosti, tako kolektivne kot posamične, pri vseh nosilcih javnih in samoupravnih funkcij, vključno z nosilci delegatskih funkcij. V zvezi z odgovornostjo opozarjamo tudi na lagodnost pri izvajanju sprejete politike in odločitev, kar daje videz neučinkovitosti samoupravnega urejanja zapletenih družbeno gospodarskih razmer in je hkrati voda na mlin tistim, ki še vse preveč zaupajo v tršo roko administrativne intervencije. Tu ni in ne more biti dileme, zato upravičeno pričakujemo, da bo III. kongres samoupravljalcev odločno opozoril na ovire za hitrejše uveljavljanje družbenoekonomskega položaja delavcev v združenem delu in v družbi sploh in sprejel jasne usmeritve za družbenopolitično aktivnost po kongresu. Hvala lepa.

Predsedujoči **Emil Tomažič**: Hvala lepa. Besedo ima Milica Vavpetič, delegatka Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 31. okoliš, Domžale.

Milica Vavpetič: Tovarišice in tovariši delegati! Pridružujem se tovarišici delegatki Zbora združenega dela iz Lendave in bom svoje pripombe, ker ne bi povedala ničesar novega, oddala v pisni obliki.

Predsedujoči **Emil Tomažič**: Hvala lepa! Besedo ima Rado Novak, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 30. okoliš, Kamnik.

Rado Novak: Tovarišice in tovariši delegati! Tudi sam se pridružujem delegatki, glede na to, da o enakih stvareh razpravljamo že vse dopoldne. Predlagam, da bi več delali in manj govorili, ker bomo le tako dosegli stabilizacijo. (Odobravajoče ploskanje.)

Predsedujoči **Emil Tomažič**: Besedo ima še zadnji prijavljeni razpravljalec Franc Štajnar, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 31. okoliš, Ljubljana-Šiška.

Franc Štajnar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši. Ker se vsebina dejansko ponavlja, bom oddal pismeno razpravo.

Predsednik Emil Tomažič: Hvala lepa. Želi še kdo besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Boris Grgič, delegat Zbora združenega dela za področje gospodarstva, 36. okoliš, Ljubljana-Center. Prosim.

Boris Grgič: Tovarišice in tovariši delegati! Pridružil bi se govornikom in oddal pripombe v pisni obliki.

Predsedujoči Emil Tomažič: Hvala lepa. Kdo še želi razpravljati? Ne želi nihče več? (Ne.) Potem zaključujem razpravo.

Prekinjam skupno zasedanje in prosim izvoljeno skupino delegatov, da se sestane in pregleda bogato razpravo na današnji seji ter na tej osnovi predlaga zborom v sprejem ustrezen dokument oziroma naj pregleda ali je potrebno dokument, ki ga imamo pred seboj, v čem spremeniti ali dopolniti.

Naj vas še seznanim s tem, da so razpravo oziroma stališča oddali tudi delegati 38. okoliša, Ljubljana-Šiška.

(Skupno zasedanje je bilo prekinjeno ob 13.55 in se je nadaljevalo ob 14.15.)

Predsedujoči Emil Tomažič: Tovarišice in tovariši delegati! Nadaljujemo z delom. Skupina delegatov je končala delo in prosim poročevalca te skupine, tovariša Viljema Pahorja, da poroča zboroma.

Viljem Pahor: Tovarišice in tovariši delegati! Skupina delegatov je ugotovila, da ni bilo predlogov za spremembo in dopolnitev predloga mnenj, stališč in predlogov Zbora združenega dela in Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije k osnutku resolucije za III. kongres samoupravljalcev. Zato skupina predlaga, da se ta dokument sprejme.

Vse preloge in sugestije, ki so bili dani v današnji razpravi k besedilu resolucije, bomo posredovali Koordinacijskemu odboru za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

Obenem delovna skupina meni, da bi morala biti današnja bogata razprava ena izmed osnov za razpravo in nastop delegatov iz SR Slovenije na kongresu samoupravljalcev.

Predsednik Emil Tomažič: Slišali smo poročevalca skupine delegatov. Želi kdo o tem relativno kratkem poročilu razpravljati? (Ne želi.) Če ne želi nihče, potem prehajamo na glasovanje.

Glasovali bomo torej o predlogu mnenj, stališč in predlogov, se pravi o dokumentu, ki ga imamo pred seboj v nespremenjeni obliki. Ločeno bomo glasovali po zborih, in sicer najprej Zbor združenega dela in potem Družbenopolitični zbor. Glasovali bomo javno z dviganjem rok.

Najprej prosim delegate Zbora združenega dela, da glasujejo. Kdor je za predlog mnenj, stališč in predlogov, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Zbor združenega dela soglasno sprejel predlog mnenj, stališč in predlogov k osnutku resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Sedaj prosim še delegate Družbenopolitičnega zbora, da glasuje. Kdor je za predlog mnenj, stališč in predlogov, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je Družbenopolitični zbor soglasno sprejel predlog mnenj, stališč in predlogov k osnutku resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

S tem zaključujem skupno zasedanje in se zahvaljujem delegatom Družbenopolitičnega zbora za sodelovanje. Seja Družbenopolitičnega zbora je s tem zaključena.

(Skupno zasedanje obeh zborov je bilo končano ob 14.20.)

**skupno zasedanje
zboru združenega dela,
zboru občin
in družbenopolitičnega zboru**

24. junija 1981

Predsedovala: **Silva Jereb**,
predsednica Zboru občin

Začetek seje ob 9.35.

Predsedujoča Silva Jereb: Tovarišice in tovariši delegati! Začenjam Skupno zasedanje Zboru združenega dela, Zboru občin in Družbenopolitičnega zboru, na katerem bomo poslušali uvodno obrazložitev k poročilu o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji, ki jo bo dal tovariš **Geza Bačič**, predsednik Komisije Skupščine SR Slovenije za narodnosti. Prosim, da povzame besedo.

Geza Bačič: Tovarišice in tovariši delegati!

Pred vami je poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njunih pripadnikov v SR Sloveniji. Dosedanja bogata predhodna razprava, doseženi rezultati in današnja obravnava na sejah zborov zgovorno kažejo naš odnos do uresničevanja posebnih pravic in narodnostne enakopravnosti italijanske in madžarske narodnosti v naši republiki.

Poročilo je izdelala in predložila v obravnavo Komisija za narodnosti v sodelovanju z drugimi organizacijami, organi in dejavniki, ki jim je naložena skrb za izvajanje narodnostne politike v SR Sloveniji.

Namen poročila je seznaniti vse delovne ljudi in občane, Slovence, Italijane in Madžare, pripadnike drugih narodov in narodnosti v SR Sloveniji ter seveda delegate zborov Skupščine SR Slovenije z uresničevanjem sprejetih stališč, sklepov in priporočil skupščine iz leta 1977, kot tudi z oceno sedanjega položaja italijanske in madžarske narodnosti kot subjektov in konstitutivnih delov SR Slovenije. Seveda pa daje poročilo tudi priložnost, da mobiliziramo in spodbudimo vse dejavnike večinskega naroda in obeh narodnosti k skupni aktivnosti za nadaljevanje politike bratstva in enakopravnosti ter sožitja, za izboljšanje razmer na tem pomembnem področju skupnega življenja in sožitja.

Podobno kot pred štirimi leti tudi tokrat lahko ugotovimo in poudarimo:

Izredno družbenopolitično pomembnost vsestranske razprave o stanju, razvoju in uresničevanju posebnih pravic obeh narodnosti, ki potrjuje skrb, interes in odgovornost SR Slovenije za položaj in neoviran razvoj obeh narodnosti v naši republiki;

— kontinuiteto izvajanja politike uresničevanja pravic narodnosti in skrb družbene skupnosti za narodnostni značaj, položaj, pravice in razvojne možnosti italijanske oziroma madžarske narodnosti od osvoboditve dalje;

— pozitivne dosežke v prizadevanjih za uresničevanje enakopravnosti in posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti, ki avtohtono živijo skupaj s pripadniki slovenskega naroda v občinah Izola, Koper, Piran ter Lendava in Murska Sobota. Kot vsi delovni ljudje so tudi oni nosilci vsega družbenega, ekonomskega in političnega odločanja, nosilci oblasti in upravljanja vseh družbenih zadev v naši socialistični samoupravni družbi. Pripadniki obeh narodnosti so glede na temeljni produkcijski odnos v enakopravnem položaju, kar jim na podlagi dela na proizvodjalnih sredstvih v družbeni lastnini zagotavlja enakopravnost v družbi in uresničevanje narodnostnih pravic. Zagotovljene so jim tudi posebne pravice, varstvo njihovega posebnega narodnostnega značaja in skrb SR Slovenije za njihov razvoj;

— da delovni ljudje in občani Slovenije uresničujejo enakopravnost in svoje ustavne obveznosti pri uveljavljanju narodnostne politike;

— da sta se italijanska in madžarska narodnost v SR Sloveniji uveljavili na vseh področjih družbenopolitičnega življenja kot subjekt in dejavnik sožitja s slovenskim narodom, pa tudi kot dejavnik dobrih sosedskih odnosov in sodelovanja z Republiko Italijo in Ljudsko republiko Madžarsko, z matičnima narodom, s katerima vzdržujeta naravno zvezo.

Nedavni neljubi nacionalistični in separatistični izpadi v Socialistični avtonomni pokrajini. Kosovo pa nas dodatno z vso občutljivostjo in resnostjo ob ne dovolj razvitih samoupravnih odnosih opozarjajo tudi na posledice napačne in v praksi nedosledno uresničevane politike nacionalne enakopravnosti. Ti dogodki so opozorili tako na stalno nevarnost nacionalizma, pa tudi na nesprejemljivost unitaristično-centralističnega urejanja odnosov v naši večnacionalni skupnosti; ponovno dokazujejo, da je naša edina alternativa razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja in dosledno uresničevanje s Titom in Kardeljem utemeljene politike bratstva in enakopravnosti narodov in narodnosti.

Kljub znanim ocenam in dejstvu, kako pomembna je nacionalna enakopravnost, politika mednacionalnih odnosov in položaj narodov in narodnosti za našo večnacionalno skupnost, njeno ohranitev in obstoj, tudi tokrat ni odveč opozoriti na nekatere ugotovitve.

Nacionalno vprašanje je stalnica v naši politiki in praksi, saj je naša družbena skupnost svoja spoznanja in rešitve gradila na marksistični teoriji naroda in narodnostnega vprašanja, na zgodovinskih izkušnjah ter teoriji in praksi socialističnega samoupravnega razvoja naše družbe. Pot k rešitvi nacionalnega vprašanja je utrla Komunistična partija Jugoslavije že pred revolucijo. V zmagoviti narodnoosvobodilni borbi pa so bili položeni temelji bratstva in enotnosti narodov in narodnosti s skupnim bojem in žrtvami proti sovražniku ter za socialno in nacionalno osvoboditev. Ob letošnjih jubilejih 40-letnice vstaje in obletnice Osvobodilne fronte slovenskega naroda se teh zgodovinskih dejstev s ponosom spominjamo.

Po osvoboditvi je naša socialistična skupnost ves čas skrbela za enakopraven položaj, gospodarski, družbeni, jezikovni in kulturni razvoj narodnosti, za dosledno uresničevanje narodnostnih pravic. Ta ni bil odvisen ne od mednarodnih razmer ali odnosov s sosedi niti pogojen s številčnostjo pripadnikov katerekoli narodnosti.

Nacionalno in narodnostno vprašanje pojmuje kot razredno vprašanje, izhajajoč iz dejstva, da je osnova za reševanje enakopravnosti narodov in narodnosti v osvobajanju dela in človeka, v njegovi družbenoekonomski enakopravnosti na osnovi pravice, da samostojno odloča o pogojih in rezultatih dela.

Z razvojem socialističnega samoupravljanja, ko so delovni ljudje nosilci oblasti in upravljanja vseh družbenih zadev — torej tudi narodnostnih pravic, dobiva enakopravnost narodnosti še realnejšo družbenoekonomsko podlago in jamstvo. Samoupravljanje kot osnovni in celovit družbenoekonomski odnos se tako potrjuje tudi kot temelj urejanja odnosov med narodi in narodnostmi. Narodnostna enakopravnost je neločljiva sestavina in eden pogojev osvobajanja dela in človeka ter obratno — šele osvobajanje dela in človeka ustvarja osnovo za polno uveljavitev načel narodnostne enakopravnosti. Bolj ko bo delavec gospodar pogojev sredstev in sadov svojega dela, več bo zagotovil tudi pogojev za uveljavitev svojega naroda v enakopravnih odnosih s pripadniki drugih narodov. Do še višje stopnje enakopravnosti med narodi in narodnostmi bo prišlo, ko bo delo osvobojeno in bo delovni človek svoboden gospodar svoje sreče — ko za enakopravnost in sožitje ne bo nujno potrebna ustavna in zakonska zaščita, temveč bo sleherni človek potrebo in dolžnost do enakopravnosti, sožitja in spoštovanja vseh narodov in narodnosti nosil v svojem srcu in jo zavestno uresničeval.

Skladno s preobrazbo našega političnega sistema smo v ustavi iz leta 1974 celovito zagotovili enakopravni položaj narodnostim, ki temelji na dveh načelih:

1. Da enakopravni položaj narodnosti ter uresničljivost njihovih pravic zagotavljajo delovni ljudje, ki so v enakopravnem položaju glede na temeljni produkcijski odnos. Ne gre torej za formalno demokracijo, saj temeljne pravice vsakega delovnega človeka izhajajo iz njegovega deleža v združenem delu, tako so v praksi pripadniki obeh narodnosti enakopravno vključeni v samoupravne socialistične odnose, v politično in samoupravno odločanje na vseh ravneh in področjih organiziranosti družbe.

2. Da je za zagotavljanje dejanske enakopravnosti in varstva njihovega posebnega narodnostnega značaja potrebno zagotoviti posebne pravice narodnostim in njunim pripadnikom ter skrb in obveznost republike. V naši praksi je torej zaščiten tudi narodnost kot celota, ne samo pripadnik te narodnosti kot posameznik.

Tudi v dokumentih družbenopolitičnih organizacij namenjamo ustrezno pozornost položaju pripadnikov narodnosti. Tako smo si na zadnjem kongresu leta 1978 slovenski komunisti zapisali v resoluciji: »Zveza komunistov Slovenije se bo tudi v prihodnje zavzemala za dosledno uveljavitev ustavno opredeljenega položaja italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji. Boj za tak položaj narodnosti je neločljiva sestavina boja za demokratične odnose tako v naši družbi kot v svetu. Z utrjevanjem ustavnega položaja se narodnosti krepija kot dejavnika bogatitve naše družbe in kot dejavnika povezovanja med sosednjimi narodi in deželami. Pri tem je pomembno, da večinski narod zagotavlja pogoje za nemoten vsestranski napredek narodnosti in uveljavljanje njihovih posebnih pravic tudi kot neločljiv element svojega lastnega razvoja in svobode. Dolžnost

članov Zveze komunistov je, da delujejo za doseganje teh ciljev, da premagujejo objektivne ovire in da se tudi v prihodnje dosledno bojujejo proti vsakemu narodnostnemu odtujevanju in proti vsem pojavom nacionalizma.«

V pripravi razprave o položaju italijanske in madžarske narodnosti v današnji slovenski družbeni skupnosti, je bilo tudi nekaj slabosti, ki se jih komisija zaveda, vendar le-te po njenem mnenju ne zmanjšujejo vrednosti in pomena celotne razprave. Predvsem se v poročilu omejujemo na uresničevanje stališč, priporočil in sklepov skupščine, torej samo na uveljavljanje posebnih pravic obeh narodnosti.

Na drugi strani obravnavamo uresničevanje narodnostne politike iz notranjepolitičnih vidikov, iz primerjave, koliko se praksa približuje ustavnim določilom oziroma v skupščinskih sklepih in občinskih statutih zapisanim obveznostim. Iz teh razlogov se zanemarja mednarodni vidik položaja narodnosti. Poudariti pa je treba, da dosežena praksa o sožitju narodov in narodnosti v SFR Jugoslaviji ter slovenskega naroda in italijanske ter madžarske narodnosti v SR Sloveniji zgovorno potrjuje, kako v naši samoupravni socialistični skupnosti upoštevamo in dosledno uresničujemo tudi različne mednarodne dokumente in obveznosti, ki se nanašajo na človekove pravice in manjšine, kot so: ustanovna listina Organizacije združenih narodov, splošna deklaracija o človekovih pravicah, sklepna listina konference o varnosti in sodelovanju v Helsinkih, Osimski sporazum in drugi.

Naša široko odprta politika dobrih sosedskih odnosov in odprtih meja, vsestransko sodelovanje s sosednjimi državami, zlasti v obmejnih območjih in še posebej izpostavljeno mesto narodnosti v tej politiki prispevajo k vsestranskemu srečevanju med ljudmi, narodi in narodnostmi, k uresničevanju mednarodnih obveznosti. Takšna dosledna narodnostna politika do vseh delov drugih narodov pri nas prispeva k našemu ugledu v Organizaciji združenih narodov in v vseh naprednih demokratičnih deželah sveta.

Ves čas smo se in se zavedamo svojih obveznosti do drugih narodnosti v naši domovini in dejstva, da poti do zagotavljanja pravic in enakopravnosti položaja Slovencev v sosednjih državah peljejo tudi prek ustreznega položaja delov drugih narodov pri nas. Zato nam tak odnos do italijanske in madžarske narodnosti daje vso moralno pravico, da podoben položaj in pravice zahtevamo do slovenske manjšine in drugih delov jugoslovanskih narodov v zamejstvu, v sosednjih državah.

Tovarišice in tovariši! O predloženem poročilu in dosežkih uresničevanja narodnostne politike je v zadnjih tednih tekla široka razprava na terenu med delovnimi ljudmi, Slovenci, Italijani in Madžari v naši republiki, v organizacijah Socialistične zveze, v delegacijah in na nekaterih sejah zborov občinskih skupščin. Razprave v organizacijah Socialistične zveze v narodnostno mešanih krajevnih skupnostih, občinskih konferencah, obalnem in pomurskem svetu Socialistične zveze so se zaključile včeraj na seji Predsedstva Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Posebej razgibana, živahna in konkretna je bila razprava na skupnih sejah zborov občinskih skupščin in samoupravnih interesnih skupnosti za prosveto in kulturo narodnosti v Piranu, Lendavi in Murski Soboti ter na razširjenih sestankih delegacij v Kopru in v Izoli, kjer obe narodnosti živita. V teh narodnostno mešanih okoljih je bila k republiškem poročilu dodana poglobljena in konkretna lastna ocena stanja, položaja in problemov uresničevanja narodnostne politike v teh občinah. Razprava pa je tekla tudi v telesih in organih

zborov Skupščine SR Slovenije, v Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije, v Komisiji Predsedstva SR Slovenije za varstvo ustavnosti, zakonitosti in uresničevanja svoboščin ter v drugih organih. Tako včerajšnja razprava na Predsedstvu Republiške konference Socialistične zveze kot v drugih sredinah je pokazala razsežnost in pomen narodnostne politike ter opozorila na potrebo po stalni politični pozornosti do teh vprašanj. V vseh razpravah je dobilo poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SRS za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji polno podporo.

Ugotavlja se, da je v poročilu temeljito in realno ocenjeno uresničevanje skupščinskih stališč, priporočil in sklepov iz leta 1977, omogočeno pa je ob njem tudi širše ocenjevanje narodnostne politike. Poročilo je hkrati dovolj konkretno in kritično, poglobljeno prikazuje delovanje in problematiko različnih subjektov, organov in inštitucij, ki na osnovi sprejetih obveznosti, dopolnjene republiške zakonodaje in občinskih statotov z vidika posebnih pravic obeh narodnosti ustvarjajo pogoje ter neposredno prispevajo k uresničevanju posebnih pravic, enakopravnosti in sožitja italijanske in madžarske narodnosti s slovenskim narodom.

Seveda pa ima predloženo poročilo tudi slabosti. Gotovo je premalo celovito in selektivno, predvsem pa ne kaže vseh specifičnosti v posameznih narodnostno mešanih občinah in sredinah. Pri tem pa je, kljub tem slabostim, ki so posledica povzemanja stanja v republiki, predvsem pomembno, ali so s poročilom zadovoljni pripadniki italijanske in madžarske narodnosti ter koliko je mobilizacijsko, v smeri spodbujanja še doslednejšega uresničevanja narodnostne politike. V razpravah so pripadniki narodnosti ugotavljali, da smo po letu 1977 pri uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti dosegli pomembne rezultate. Hkrati pa so opozorili, da bi glede na naš politični sistem socialističnega samoupravljanja in na dane možnosti v nekaterih okoljih lahko in morali storiti več, še posebej na področju dvojezičnega poslovanja, skrbi za narodnostne kadre, hitrejšega reševanja razvojnih vprašanj in znanstveno raziskovalne dejavnosti za potrebe narodnosti.

Upoštevalo razvitost socialističnih samoupravnih odnosov in ustreznost pravne zaščite za vsestranski nadaljnji razvoj obeh narodnosti, je v naši ustavi nesporno primerno in tudi v primerjavi z drugimi državami gotovo dovolj celovito in demokratično opredeljen položaj narodnosti. Pripadniki narodnosti visoko ocenjujejo določila o svojem položaju tudi v statutih občin, zakonih in drugih samoupravnih aktih, saj so po letu 1977 dopolnjena besedila statotov ustrežnejše in bolje opredelila ustavne pravice narodnosti. V zadnjih štirih letih je Skupščina SR Slovenije obravnavala in sprejela kar 37 zakonov in drugih aktov, v katerih je bil posebej izražen in opredeljen interes obeh narodnosti na različnih področjih, od zakona o založništvu, sodiščih, imenovanju ulic, usmerjenem izobraževanju, knjižničarstvu, do družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981 do 1985 in v drugih dokumentih.

Obravnavani in sprejeti zakoni in drugi splošni akti na novo urejajo, dopolnjujejo, predvsem pa izboljšujejo pogoje za uresničevanje posebnih pravic pripadnikov narodnosti. Čeprav doslej zaradi kratkega obdobja veljavnosti teh zakonov še ni mogoče opraviti celovitega pregleda njihove učinkovitosti in pomena, je važno to, da se v praksi izvajajo, predvsem pa kažejo konkretno skrb skupščine in drugih organov SR Slovenije za izboljšanje položaja narodnosti.

Ob tej spodbudni ugotovitvi in prizadevanjih za nadaljnjo konkretizacijo občinskih statotov v zvezi z narodnostnimi odredbami pa še vedno ne moremo biti zadovoljni s kvaliteto in ustreznostjo zlasti nekaterih samoupravnih aktov temeljnih samoupravnih skupnosti, v katerih delajo in živijo skupaj s Slovenci pripadniki italijanske in madžarske narodnosti. Posebej bomo morali podrobneje opredeliti posebne pravice narodnosti v samoupravnih aktih organizacij združenega dela in krajevnih skupnostih na narodnostno mešanih območjih.

Z ustavo SR Slovenije smo si naložili tudi skrb za razvojne možnosti italijanske in madžarske narodnosti. V družbenoekonomskem razvoju obeh obmejnih območij, kjer živita narodnosti, je bil nedvomno dosežen napredek. Kljub temu pa je skrb za razvojne možnosti obeh narodnosti, razumljivo v povezavi s celotnim gospodarskim in družbenim napredkom republike in še posebej obmejnih območij Obale in Pomurja, še nadalje prioriteta in aktualna, saj ekonomska moč in hitrejši družbeni in gospodarski razvoj bistveno vplivata na splošno počutje in enakopravnost narodnosti. Pri nas se namreč zavedamo, da narodi niso svobodni, če niso svobodni delovni ljudje, če vsi nimajo možnosti, da bi aktivirali in razvijali svoje ustvarjalne moči v okviru nacionalnega in ožjega socialnega okolja in nimajo možnosti zaposlovanja ter ustvarjanja materialnih in duhovnih temeljev lastnega napredka in zadovoljstva.

Razprava je opozorila, da nekatera naša obmejna območja gospodarsko zaostajajo, kar še posebej velja za obmejno Pomurje, posejano s pripadniki madžarske narodnosti in Slovenci. Zato je tudi iz narodnostnih razlogov potrebno zagotavljati pogoje za hitrejši vsestranski razvoj narodnostno mešanih območij. Prihodnji razvoj, ki je predviden z družbenim planom SR Slovenije za obdobje 1981—1985, bo potrebno strokovno in znanstveno spremljati in analizirati, da bomo dobili odgovor na vprašanje, kako se bodo kazali učinki predvidenega srednjeročnega razvoja v demografskem razvoju, v razvoju socialne strukture, načinu poselitve znotraj narodnostno mešanega območja in pri varovanju vseh značilnosti obeh narodnosti. V tej smeri se mora poleg raziskovalnih ustanov še odločneje kot doslej vključevati združeno delo iz razvitejših območij, planske in razvojne službe z združevanjem dela in sredstev ter sovlaganj v hitrejši gospodarski razvoj obmejnih manj razvitih narodnostno mešanih območij.

Izrednega pomena za enakopravnost pripadnikov narodnosti je dosledno izvajanje ustavnih in statutarnih obveznosti dvojezičnega poslovanja v vsem javnem in družbenem življenju v območjih, kjer narodnosti živita. Takšna jezikovna enakopravnost je zagotovljena s krajevnimi in drugimi javnimi napisi v obeh jezikih, slovenskem in italijanskem oziroma madžarskem, z enakopravno uporabo italijanskega in madžarskega jezika in občinskih in drugih upravnih organih, pri poslovanju sodišč in drugih pravosodnih organov, v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Praksa kaže, da obstajajo na posameznih območjih določene razlike glede dvojezičnega vzdušja in uveljavljanja dvojezičnosti. Največ je očitno doseženo na vaseh, žal ne v vseh, saj je za marsikatero narodnostno mešano vas ali krajevno skupnost mogoče reči, da je sožitje med Slovenci in Italijani oziroma Madžari doseglo že takšno stopnjo enakopravnosti in demokratičnega odnosa, da vsakdo govori v svojem materinem jeziku pa se vsi med seboj razumejo in ni nikomur treba uporabljati drugega jezika, da bi ga razumel.

Tudi gradiva za delegate preko publikacij INDOK centrov so praviloma dvojezična in tako omogočajo pripadniku in delegatom narodnosti odločanje in sodelovanje v odločitvah v materinem jeziku.

Kljub napredku tudi na tem pomembnem področju pa je še več pojavov nedoslednosti in malomarnosti, še posebej v temeljnih organizacijah združenega dela in organizacijah združenega dela posebnega družbenega pomena pri nekaterih posameznikih. Največkrat gre za nezadostno osveščenost teh kadrov, občasno pa tudi pa nepripravljenost in šovinistične odpore posameznikov. Zato je pri izvajanju dvojezičnosti nenadomestljiva vloga in aktivnost družbenopolitičnih organizacij, posebej osnove organizacije Zveze komunistov, krajevnih organizacij Socialistične zveze, osnovnih organizacij sindikata in mladine, za stalno ustvarjanje ustreznega političnega vzdušja in pripravljenosti vseh pri uveljavljanju dvojezičnosti v vseh temeljnih samoupravnih skupnostih. Na te naloge nas opozarjajo tudi pripadniki narodnosti, ki upravičeno zahtevajo doslednejše uresničevanje dvojezičnega poslovanja.

Šolstvo narodnosti je nenadomestljiv dejavnik za uresničevanje načel o narodnostni enakopravnosti ter za jezikovni, kulturni in narodnostni razvoj. Tudi za dosedanjo stopnjo dvojezičnega vzdušja ima poleg družbenopolitičnih organizacij in visoke socialistične samoupravne in kulturne zavesti naših občanov veliko zaslug narodnostno ter še posebej dvojezično šolstvo.

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov narodnosti je integralni del sistema vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji, zato je enakopravno vključeno v njegovo vsebinsko in organizacijsko preobrazbo in njegovo perspektivo je potrebno povezati z usodo vseh reformnih prizadevanj. Vsi otroci so eno leto pred vstopom v šolo vključeni v pripravo na šolo, v dvojezičnih organizacijah pa celo dve leti prej. V osnovne šole uvajajo celodnevno organizacijo dela in življenja ter podaljšano bivanje učencev z razširitvijo programov interesnih dejavnosti za krepitev bratstva in enakopravnosti naših narodov in narodnosti, pa tudi v Pripravah na preobrazbo srednjega izobraževanja v usmerjeno je ves čas prisotna skrb za šole, v katerih se izobražujejo pripadniki narodnosti. Znano je, da poleg splošnih vzgojnih in izobraževalnih smotrov vključujejo učni načrti za šole z italijanskim jezikom in dvojezičnih šol še nekatere dodatne specifične smotre, kot so: zagotavljanje enakopravnosti italijanskega in madžarskega jezika z jeziki jugoslovanskih narodov in narodnosti, spoznavanje kulture italijanske in madžarske narodnosti ter ustvarjanje takih odnosov v šoli, da sta italijanska in madžarska narodnost most za prijateljsko zблиževanje med sosednjima narodoma in državama spodbuda za tvorno mednarodno sožitje.

V teh letih nam je uspelo zaustaviti padec vpisovanja otrok v italijanske šole, izboljšalo se je izobraževanje in usposabljanje učiteljev narodnostnih šol, povečala se je skrb za študente iz vrst narodnosti, zgradili smo nekatere nove vzgojnovarstvene in šolske objekte, za potrebe šol z italijanskim jezikom je izšlo 11 novih učbenikov in devet delovnih zvezkov, za dvojezične šole pa 11 učbenikov in delovnih zvezkov.

Kljub nespornim uspehom pa so stališča skupščine še naprej aktualna. Obvezujejo vse dejavnike za nadaljnjo izpopolnitev šolske mreže, za več učiteljev in vzgojiteljev v narodnostnih in dvojezičnih šolah, za hitrejšo izdajanje učbenikov, ki jih še vedno ni ali pa so neustrezni, za dograditev in izboljšanje prostorskih pogojev narodnostnih šol. Še posebej zahtevno in občutljivo delo nas čaka v pripravah in oblikovanju novega zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki ga začenjamo obravnavati prav danes in naj bi bil sprejet v naši skupščini še letos. Ta zakon mora pripadnikom narodnosti zagotavljati tudi mrežo vzgojnoizobraževalnih ustanov, tako za dvojezični pouk, kot tudi

pouk v jeziku narodnosti. O tem zakonu bo naša posebna skrb veljala usmerjenemu izobraževanju za pripadnike obeh narodnosti, kjer bo še odločilnejša vzgoja in izobraževanje za delo, življenje, samoupravno sožitje, šolanje za poklic in delo v narodnostno mešanih sredinah.

Za vsestranski razvoj italijanske in madžarske narodnosti in enakopravno vključevanje njenih pripadnikov na vsa področja družbenega ustvarjanja — od materialne proizvodnje do kulture in družbenopolitičnega delovanja so ključnega pomena ustrezno usposobljeni kadri. Čeprav je v zadnjih letih bilo s skupnimi močmi veliko storjenega tako pri študiju, izboljšanju materialnih pogojev pri štipendiranju, pa tudi v povečevanju vpisa študentov in dijakov iz vrst narodnosti v domačih šolah ter v šolah v Republiki Italiji in LR Madžarski, mora ostati tudi za prihodnje to ena od prioritarnih nalog.

Znanstveno raziskovalno dejavnost za potrebe narodnosti je treba razširiti, bolj nasloniti na potrebe združenega dela in interese obeh narodnosti, predvsem pa pripraviti več praktičnih uporabnih raziskav.

Večina nalog na področju kulturnega življenja narodnosti je uresničenih, kulturno življenje obeh narodnosti je bilo tudi v tem obdobju pestro in bogato, raznolika in množična je amaterska kulturna ustvarjalnost italijanske in madžarske narodnosti, pa tudi založniška dejavnost, pri kateri izhajajo dela posameznih ustvarjalcev iz vrst narodnosti. Nadaljujejo se kvalitetna kulturna gostovanja skupin iz držav matičnih narodov. Knjižnice so sicer zadovoljivo zasedene, vendar se pri knjigah čuti pomanjkanje sredstev. Čeprav so v sredstvih za naložbe bila prednostno upoštevana narodnostno mešana območja, moramo v prihodnje skladno z materialnimi možnostmi več sredstev nameniti opremi, izgradnji in adaptaciji kulturnih domov ter nabavi knjig za potrebe narodnosti.

Na področju informiranja pripadnikov narodnosti je dosežen napredek. Televizija Koper — Capodistria, radio Koper — Capodistria in Murska Sobota zadovoljno opravljajo svoje kulturno, narodnostno in informativno-politično poslanstvo. Izboljšali so se tudi pogoji za televizijske oddaje na RTV Ljubljana pripadnikom madžarske narodnosti, ki spremljajo dnevnik v madžarskem jeziku prek Televizije Novi Sad in 14-dnevno oddajo za madžarsko narodnost Hidak — Mostovi na Televiziji Ljubljana.

V končno podpisanim sporazumu med Televizijo Koper — Capodistria in Televizijo Zagreb se omogoča vidnost programa televizije Koper v italijanskem jeziku za območje obeh republik — Slovenije in Hrvaške, kjer živijo pripadniki italijanske narodnosti. Čimprej pa je potrebno še uresničiti obveznost postavitve TV pretvornika za spremljanje programa iz LR Madžarske za pripadnike madžarske narodnosti, posebej v delu občine Lendava, kjer tega programa sploh ne vidijo.

Pomembne naloge informiranja opravljajo časopisi *La voce del popolo* in *Nupujsag* ter revije in periodični listi, ki izhajajo v italijanskem in madžarskem jeziku.

Na področju sodelovanja z matičnima narodoma zaradi pospeševanja kulturnega in jezikovnega razvoja so rezultati zadovoljivi. Uveljavile so se različne oblike stikov od politično-manifestativnih, jezikovno-izobrazbenih do kulturnih izmenjav. Najčese se sodelovanje uveljavlja na šolskih, kulturnih in športnih področjih, v stikih mest, občin in obmejnih krajev, tovarn in šol ter informativnih sredstev. Obe narodnosti tako vse bolj postajata subjekt in dejavnik sožitja, predvsem pa koristita svojemu lastnemu jezikovnemu in kulturnemu razvoju.

Ti stiki in vse oblike sodelovanja pa prispevajo tudi k sožitju in prijateljstvu, k večjemu medsebojnemu poznavanju in zaupanju, k vse boljšim sosedskim odnosom vseh ljudi, ki živijo ob mejah.

Dosedanje izkušnje iz dela samoupravnih interesnih skupnosti za prosveto in kulturo italijanske in madžarske narodnosti ter komisij za narodnosti pri občinskih skupščinah, kjer narodnosti živita, kažejo, da je bila takšna ustavna opredelitev koristna in potrebna. Pokazala se je odgovornost in iniciativnost v skrbi za razreševanje interesov in problemov narodnosti. Skupščine samoupravnih interesnih skupnosti za kulturo in prosveto narodnosti so obravnavale pomembna vprašanja iz dela in življenja narodnosti, preizkušene pa so tudi skupne seje s skupščinami samoupravnih interesnih skupnosti ter z zbori občinskih skupščin. V prihodnje je potrebna globlja povezanost celotnega delegatskega sistema s perečimi in vsakodnevnimi problemi narodnosti ter večja odprtost in prisotnost narodnostnih problemov znotraj združenega dela, krajevnih skupnosti, občin in širše skupnosti. To je najbolj zanesljiva pot, da problemi narodnosti ne ostanejo zaprti samo v okviru narodnosti in njihovih ustanov, ampak bodo vsebina vsakodnevnega življenja in dela vseh naših delovnih ljudi in občanov, s tem pa tudi stalna skrb in odgovornost vseh demokratičnih ustanov našega političnega sistema. Problematika narodnosti ne sme biti le zadeva samoupravnih interesnih skupnosti narodnosti ali komisij, temveč druženopolitičnih organizacij, samoupravnih in vseh drugih dejavnikov družbe.

Pri tem kaže še posebej poudariti, da tudi pri uresničevanju posebnih pravic narodnosti velja naša samoupravna in podružbljena pot. Najučinkovitejša bitka za enakopravnost narodnosti je v tozdih in krajevnih skupnostih, kjer pripadniki narodnosti delajo in živijo skupaj z večinskim narodom, tam je potrebno probleme sproti reševati, tudi na mednacionalnih odnosih se namreč mora izkazati in dati svoj prispevek naše združeno delo.

Zbori skupščine naj ocenijo tudi delovanje Komisije za narodnosti. Njeno delo je bilo vezano na obravnavo vprašanj, ki zadevajo narodnostni značaj, položaj, pravice in razvojne možnosti italijanske in madžarske narodnosti. Komisija je poskušala spremljati izvajanje določila ustave in občinskih statutow in stališč, sklepov in priporočil skupščine o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti. Pri svojem delu je sodelovala z druženimi in samoupravnimi dejavniki, ki se ukvarjajo z narodnostno problematiko v republiki in na narodnostno mešanih območjih.

Od maja leta 1977 se je komisija sestala na 42. sejah, od tega dvakrat s Komisijo za mednarodne odnose Skupščine SR Slovenije in Komisijo za narodnosti ter mednacionalne odnose Republiške konference Socialistične zveze na skupnih sejah. V tem času je sodelovala pri 37 zakonih in aktih ter izdelala 73 poročil za seje zborov naše skupščine. Delegati, člani komisije so zadovoljivo povezani s pripadniki narodnosti in njihovimi interesi in problemi. Delo komisije je bilo odprto, vključevala se je tudi v izmenjavo mnenj in izkušenj pri sorodnih komisijah v SR Hrvatski, Avtonomni pokrajini Kosovo in Vojvodini.

Tovarišice in tovariši! Pri uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov nas tudi v prihodnje čakajo zahtevne naloge. Predloženo poročilo kaže, da je v tem obdobju bil dan na vseh področjih dela in življenja obeh narodnosti pomemben prispevek, k izboljšanju položaja pripadnikov narodnosti, poglobljanju sožitja in enakopravnosti Slovencev, Italijanov in Madžarov v naši republiki.

Ne glede na nekatere pomanjkljivosti in slabosti, ki brez potrebe zmanjšujejo sicer pozitivno bilanco uresničevanja narodnostnih pravic, smo z doseženim lahko zadovoljni. Ugotovimo lahko, da v naši republiki ne gre več samo za zaščito narodnosti in njenih pripadnikov, temveč za ustvarjanje pogojev za njun nemoten vsestranski razvoj.

Tudi na pravkar končanem kongresu samoupravljalcev smo si med drugim zapisali v resoluciji: »Vsak poskus spodkopati revolucionarne pridobitve našega delavskega razreda, bratstvo, enotnost in enakopravnost narodov in narodnosti Jugoslavije, neodvisnost, ozemeljsko celovitost in nedotakljivost jugoslovanskih meja, bo naletel na najodločnejši odpor delavcev, delovnih ljudi in občanov Jugoslavije.

Kontrarevolucionarna dejavnost sovražnih elementov na Kosovu s pozicij albanskega nacionalizma in iredentizma nas je ponovno opozorila, da je potrebna vsestranska akcija vseh organiziranih socialističnih sil in vseh delovnih ljudi za nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja, krepitev vsestranskih vezi med delavci in delovnimi ljudmi, utrjevanje razredne enotnosti in razvijanje mednacionalnih odnosov na osnovi popolne enakopravnosti, na povezovanju in enotnosti vseh naprednih sil naše družbe.«

Iz vseh teh razlogov Komisija za narodnosti, upoštevajoč dosedanjo razpravo, meni, da so stališča, priporočila in sklepi zborov Skupščine SR Slovenije iz leta 1977 še naprej aktualna in dobra osnova za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti v naši republiki tudi v prihodnjem obdobju.

Stališča, priporočila in sklepi iz leta 1977, ter doslej doseženi rezultati obvezujejo vse dejavnike in spodbujajo k še boljšim rezultatom na področju uresničevanja posebnih pravic, sožitja in vsestranskega razvoja narodnosti, za kar so največje jamstvo naš politični sistem socialističnega samoupravljanja in dosedanji rezultati uresničevanja narodnostnih pravic.

V imenu komisije prosim, da na sejah zborov poročilo v tem smislu sprejmete ter naložite Komisiji za narodnosti spremljanje uresničevanja posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji.

Predsedujoča Silva Jereb: Zahvaljujem se tovarišu Gezi Bačiču za uvodno obrazložitev in za njegovo prizadevno delo pri vodenju komisije.

S tem zaključujem skupno zasedanje vseh treh zborov. Zbori nadaljujejo s svojim delom v svojih dvoranah. Hvala.

(Skupno zasedanje je bilo končano ob 10.05.)

skupščina kulturne skupnosti slovenije

25. seja

(26. maja 1981)

Predsedoval: France Štiglic,
predsednik Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije

Začetek seje ob 9. uri.

Predsednik France Štiglic: Tovarišice in tovariši delegati! Začenjam 25. sejo Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije, ki sem jo sklical na podlagi 16. člena statutarnega sklepa. Obvestil bi vas še o tem, da o 3. in 4. točki dnevnega reda odločamo kot enakopraven zbor Skupščine SR Slovenije.

Predlagam, da namesto opravičeno odsotne predsednice Zbora uporabnikov vodi sejo Zbora uporabnikov Aleksa Gajšek-Kranjc, delegatka Kulturne skupnosti Celje.

Prosim delegate Zbora uporabnikov, da z dvigom rok potrdijo namestnico predsednice Zbora uporabnikov.

Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

V skladu s 40. členom poslovnika o delu skupščine bomo najprej izvolili Komisijo za verifikacijo pooblastil za današnjo sejo obeh zborov in verificirali njihova pooblastila.

Predlagam, da v Komisijo za verifikacijo pooblastil izvolimo naslednje delegate. V Komisijo za verifikacijo pooblastil delegatov Zbora izvajalcev: Kristino Bric iz Kulturne skupnosti Ajdovščina, Draga Šuligoja iz Kulturne skupnosti Ptuj in Jelko Godec iz Kulturne skupnosti Ljutomer; delegatov Zbora uporabnikov: Antona Meseca iz Kulturne skupnosti Koper, Tino Arko iz Kulturne skupnosti Ljubljana-Center in Marijo Sedej iz Kulturne skupnosti Trbovlje.

Želi kdo o predlogu razpravljati? (Nihče.) Ker ne želi nihče razpravljati, lahko preidemo na glasovanje. Glasovali bomo javno z dviganjem rok.

Prosim predstavnici zborov, da izvedeta glasovanje.

Predsednica Zbora izvajalcev Ljudmila Plesničar: Kdo je za predlog? (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Namestnica predsednice Zbora uporabnikov Aleksa Gajšek-Kranjc: Kdo je za predlog? (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Predsednik France Štiglic: Ugotavljam, da so bili v Komisijo za verifikacijo pooblastil Zbora uporabnikov in Zbora izvajalcev za 25. sejo Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije izvoljeni predlagani kandidati.

Prosim verifikacijsko komisijo, da se sestane in pregleda pooblastila delegatov ter sestavi poročilo za zbor.

Obveščam vas, da so na 25. sejo Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije povabljeni naslednji predstavniki: Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva, Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Zveze socialistične mladine Slovenije, Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, Zveze kulturnih organizacij Slovenije, člani izvršnega odbora in predsedniki odborov izvršnega odbora. K 3. točki dnevnega reda sta bila povabljeni predstavnik Narodne in univerzitetne knjižnice in Društva bibliotekarjev, k 5. točki dnevnega reda pa so bili povabljeni naslednji tovariši: Franci Gerbec, Franček Rogelj, Jože Volfand in predstavniki Društva slovenskih filmskih delavcev, k 6. točki pa predstavnik Kulturnega doma Ivan Cankar.

Prosim vse tiste delegate, ki nameravajo zastaviti delegatska vprašanja, da jih posredujejo v pisni obliki že na začetku seje, da bi lahko nanje odgovorili, če je le mogoče, že na današnji seji.

Za današnjo sejo predlagam nekoliko spremenjen dnevni red:

1. potrditev zapisnika 24. seje in pregled izvršitve sklepov;
2. poročilo o delu izvršnega odbora;
3. osnutek zakona o knjižničarstvu;
4. predlog zakona o Triglavskem narodnem parku;
5. problematika Vibe filma;
6. program Cankarjevega doma s finančnim ovrednotenjem za leto 1981;
7. predlog samoupravnega sporazuma o pravicah, obveznostih in odgovornostih avtorjev-sodelavcev ter založniških organizacij združenega dela;
8. predlog za imenovanje vodje strokovne službe Kulturne skupnosti Slovenije;
9. delegatska vprašanja in odgovori.

Predlaga kdo kakšno spremembo ali dopolnitev dnevnega reda? (Nihče.) Kdor je za predlagani dnevni red, naj prosim glasuje! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo glasovanja vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red soglasno sprejet.

Medtem sta verifikacijski komisiji končali z delom in prosim predsednika komisije za poročilo.

Kristina Bric: Poročilo verifikacijske komisije o udeležbi delegatov Zbora izvajalcev Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije na 25. seji Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije dne 26. maja 1981.

Po določilu 9. člena začasnega poslovnika o delu Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije skupščina veljavno odloča, če je na seji navzoča več kot polovica

delegatov v vsakem zboru. Po določilu 8. člena samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Kulturne skupnosti Slovenije ima Zbor izvajalcev 62 delegatskih mest. V Zboru izvajalcev je danes navzočih 48 delegatov, kar je več kot polovica, zato zbor lahko nadaljuje delo in veljavno sklepa.

Anton Mesec: Poročilo verifikacijske komisije o udeležbi delegatov Zbora uporabnikov Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije dne 26. maja 1981.

Po določilu 9. člena začasnega poslovnika o delu Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije skupščina veljavno odloča, če je na seji navzoča več kot polovica delegatov v vsakem zboru. Po določilu 8. člena samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Kulturne skupnosti Slovenije ima Zbor uporabnikov 62 delegatskih mest. V Zboru uporabnikov je danes navzočih 41 delegatov, kar je več kot polovica, zato zbor lahko nadaljuje delo in veljavno sklepa.

Predsednik France Štiglic: Prosim predsednico Zbora izvajalcev in predsednico Zbora uporabnikov, da izvedeta glasovanje o poročilu.

Predsednica Zbora izvajalcev Ljudmila Plesničar: Želi kdo razpravljati o poročilu komisije? (Nihče.) Kdor je za poročilo, naj prosim glasuje! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo glasovanja vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so delegati Zbora izvajalcev soglasno potrdili poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil ter s tem verificirali pooblastila delegatov Zbora izvajalcev za 25. sejo Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije.

Ugotavljam, da zbor lahko veljavno odloča, ker je na seji navzoča večina delegatov.

Namestnica predsednice Zbora uporabnikov Aleksa Gajšek-Kranjc: Želi kdo razpravljati o poročilu komisije? (Nihče.) Kdor je za poročilo, naj prosim glasuje! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo glasovanja vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so delegati Zbora uporabnikov soglasno potrdili poročilo Komisije za verifikacijo pooblastil ter s tem verificirali pooblastila delegatov Zbora uporabnikov za 25. sejo Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije.

Ugotavljam, da zbor lahko veljavno sklepa, ker je na seji navzoča večina delegatov.

Skupščina Kulturne skupnosti Slovenije je nato v smislu določil 362. člena ustave SR Slovenije kot enakopraven zbor z drugimi zbori Skupščine SR Slovenije obravnavala 3. in 4. točko dnevnega reda.

Predsednik France Štiglic: Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o knjižničarstvu.

Prosim predsednika Republiškega komiteja za kulturo in znanost dr. Iztoka Winklerja za uvodno besedo.

dr. Iztok Winkler: Predlagani zakon o knjižničarstvu obravnava in ureja eno najbolj razširjenih kulturnih dejavnosti in eno najbolj dostopnih oblik posredovanja kulturnih dobrin. Pri tem gre za kulturno dejavnost v najširšem pomenu besede, torej za dejavnost, ki ni namenjena le zadovoljevanju kulturnih potreb v ožjem smislu, temveč v enaki meri tudi izobraževanju in razvoju stro-

kovnega in znanstvenega dela. Sedanji zakon iz leta 1961 oziroma 1965 posveča osrednjo pozornost in je naravnani predvsem na splošno izobraževalne knjižnice in tudi velja v glavnem izključno zanje. Te so že v veliki meri postale sestavni del in sredstvo za zadovoljevanje vseh kulturnih in družbenih potreb človeka in pomoč pri njegovem ustvarjalnem angažiranju v družbi in v kulturnem življenju. Manj organizirane pozornosti, zlasti normativne pa smo doslej posvečali tako imenovanim specialnim knjižnicam, torej tistim, ki v največji meri zadovoljujejo vsakdanje delavčeve delovne potrebe in omogočajo njegovo ustvarjalno angažiranje pri delu.

Prav pri razvoju specialnih knjižnic pa smo dosegli v zadnjih 15 letih v času veljavnosti sedanjega zakona največjo količinsko rast. Te premike v razvoju knjižničarstva skuša predlagani osnutek zakona upoštevati in jih usmerjati. Postavlja načelo, da je knjižnično informacijski sistem v Sloveniji enoten, njegova enotnost pa je zagotovljena med drugim z enotno strokovno obdelavo gradiva, enotnim načinom zbiranja in obdelave informacij, s skupnim zagotavljanjem delovanja centralnih katalogov in z razvijanjem medknjižnične izposoje. Enotnost kajpak ni sama sebi namen. Omogoča naj sodelovanje, racionalnost, preglednost in z njo učinkovito usmerjanje knjižnične dejavnosti. Samo enotno organizirano in enotno delujoče knjižničarstvo lahko upravičeno imenujemo enoten knjižnično informacijski sistem. Samo tako knjižničarstvo je del družbenega informacijskega sistema. Samo tako knjižničarstvo lahko uspešno sodeluje z drugimi, podobnimi sistemi doma in v svetu. Osnutek tega zakona našemu knjižničarstvu vse te naloge daje.

K uveljavljanju te enotnosti in praksi pa bo lahko bistveno prispevala tudi smotno organizirana matična dejavnost, torej dejavnost, s katero bomo utrjevali in razvijali strokovnost, organiziranost in povezanost knjižničarske dejavnosti. Ta je bila doslej organizirana predvsem po teritorialnem načelu. Razčlenitev in razširitev knjižnične mreže, zlasti specialnih in visokošolskih knjižnic v zadnjih 15 letih, pa je narekovala na novo preudariti, kje, komu in po kakšnih kriterijih naložiti naloge matične dejavnosti. Odtod predlagana rešitev, da se splošne izobraževalne knjižnice povezujejo predvsem glede matičnosti po teritorialnem načelu, specialne pa tudi po strokovnih in znanstvenih področjih. Matične dejavnosti po posameznih področjih in strokovnih oziroma znanstvenih področjih pa povezuje in usklajuje osrednja matična služba, ki jo bo še naprej opravljala Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Razumljivo pa je, da nam niti materialni niti kadrovski pogoji še ne omogočajo, da bi vse knjižnice, ne glede na to, kje so in kakšna je njihova funkcija, vključevali v enoten sistem. Osnutek zakona zato določa obvezne udeležence enotnega sistema, za ostale knjižnice pa postavlja vključevanje v sistem kot usmeritev.

Osnutek zakona ureja tudi vlogo samoupravnih interesnih skupnosti pri razvoju knjižničarske dejavnosti. Kulturne, izobraževalne in raziskovalne skupnosti niso opredeljene le kot mesto za svobodno menjavo programov knjižničarske dejavnosti, temveč v veliki meri tudi kot mesto za urejanje drugih odnosov med uporabniki in knjižničarskimi delavci. Tako je v osnutku zakona opredeljena vloga ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti pri ustanavljanju novih knjižnic, pri določanju vrste in stopnje strokovne izobrazbe strokovnih delavcev v knjižnicah in pri določanju matičnih knjižnic. In ker knjižnična dejavnost posega na področje vsaj treh samoupravnih interesnih skupnosti, določa osnutek zakona, da morajo Kulturna, Izobraževalna in Raziskovalna skup-

nost Slovenije glede razvoja knjižničarske dejavnosti med seboj sodelovati in ustanoviti za to področje tudi skupni organ. Tak skupni organ bo strokovni svet za knjižničarstvo, ki bo obravnaval položaj in razvoj knjižničarske dejavnosti ter predlagal ukrepe in bo strokovni predlagatelj obveznih navodil, normativov in standardov. Gre torej za organ, ki bo s strokovno pretehtanostjo in družbeno razgledanostjo analiziral ter ocenjeval temeljna vprašanja knjižničarstva in dajal skupne strokovne in politične osnove za odločanje o teh vprašanjih v vseh treh samoupravnih interesnih skupnostih. Smotrnost ustanovitve takega organa narekuje tudi sedanja praksa, ko so te tri samoupravne interesne skupnosti vsaka zase neodvisno in pogosto zelo različno reševale vprašanja s področja knjižničarstva, ki bi nedvomno morala biti enotno urejena. Vse predlagane rešitve naj torej omogočajo in zagotavljajo nadaljnji hitrejši in bolj organiziran razvoj knjižničarstva v Sloveniji, njegovo racionalnejšo organiziranost in bistveno preobrazbo v smeri, da bo zares postalo opora vsakdanje človeške dejavnosti, tako v njegovi organizaciji združenega dela, v okolju v katerem živi, kot tudi v njegovih ustvarjalnih ambicijah in kulturnem angažiranju.

Dosedanja razprava o osnutku zakona — bila je razmeroma živahna, zajela pa je predvsem knjižničarske delavce in mnogo manj uporabnike knjižničarskih storitev — je v glavnem podprla temeljno usmeritev zakona. Opozorila pa je tudi na nekatera odprta vprašanja, ki bodo terjala bodisi nadaljnjo razpravo bodisi iskanje jasnejših zakonskih opredelitev. Naj iz tega sklopa omenimo samo tri.

Prvič, veliko razprav je povzročilo vprašanje matičnosti. Mnogi knjižničarski delavci menijo, da je treba v celoti ohraniti sedanjo ureditev, ko je matičnost organizirana po teritorialnem načelu. Vendar pa pri tem pozabljajo, da je že sedanji zakon omogočil, da posamezne naloge matične dejavnosti prenesemo tudi na specialne knjižnice in da je bilo to tudi v praksi že uresničeno. Ne kaže sicer zanikati pomena teritorialne povezanosti vseh knjižnic, ne glede na vrsto. Ne kaže pa tudi zanikati velikega pomena povezovanja knjižnic po vrstah oziroma strokovnih in znanstvenih področjih. Predlagatelj zato meni, da bi morali v nadaljnjih razpravah in pri izdelavi predloga zakona posvetiti našo pozornost oblikovanju take matične dejavnosti, ki bo na eni strani zagotavljala povezanost knjižnic po teritorialnem načelu, na drugi pa tudi po strokovnih oziroma znanstvenih področjih, vse skupaj pa v delovni povezavi z republiško matično službo v Narodni in univerzitetni knjižnici.

Drugič, predlagani osnutek zakona ne zahteva, da so šolske knjižnice, torej knjižnice osnovnih in srednjih šol, obvezno vključene v enoten knjižnično informacijski sistem. Tudi to načelo je zbudilo med nekaterimi knjižničarskimi delavci pomisleke. Načelno sta položaj in vloga šolskih knjižnic že urejena, in sicer v zakonu o osnovni šoli in zakonu o usmerjenem izobraževanju. Šolske knjižnice so nujni in enakovredni del vzgojno izobraževalnega procesa, namenjene predvsem učencem in učiteljem teh šol. Glede knjižničnega gradiva pa so omejene na tisto, kar je nujno potrebno za izvajanje vzgojno izobraževalnega programa. Zato s tega vidika ni potrebe, da jih obvezno vključujemo v enoten knjižnično informacijski sistem z vsemi nalogami, ki bi iz tega sledile. Pač pa moramo zagotoviti, da bodo šolske knjižnice strokovno urejene in vodene po enotnih načelih bibliotekarske stroke. In v tem smislu bo treba nedvomno zakon še dograditi.

Tretjič, nekateri menijo, da bi morali z izdajanjem izvršilnih predpisov razbremeniti upravne organe in to prenesti deloma tudi v pristojnost strokovnih

organizacij, na primer Narodne in univerzitetne knjižnice. Predlagatelj meni, da ni mogoče prenesti pooblastil za izdajanje izvršilnih predpisov na organizacije združenega dela, pač pa je potrebno temeljito presoditi, katera so tista vprašanja, ki so povsem strokovne narave in zato stvar strokovne tehnologije knjižničarske stroke, katera pa vendarle zahtevajo ureditev s podzakonskim predpisom ali navodili. Pri tem želi predlagatelj posebej opozoriti, da bo dosledno vztrajal pri odpravi nepotrebnih administrativnih opravil, ki so se že začela razširjati tudi na področju knjižničarske dejavnosti, kot je, na primer, zbiranje statističnih podatkov posebej v okviru zavoda za statistiko in posebej v okviru republiške matične službe in še nekatere.

Ta in podobna vprašanja bodo gotovo še predmet nadaljnjih razprav do priprave predloga zakona. V teh razpravah bi morali upoštevati, da urejanje odnosov na področju knjižničarske dejavnosti ni in ne more biti samo stvar knjižničarskih delavcev, ampak predvsem tistih, ki jim je ta dejavnost namenjena. Zato bi morali nadaljnje razprave tudi z njimi veliko bolj vključevati.

Predlagatelj sprejema pobude, ki so bile dane v razpravah v delovnih telesih Skupščine Slovenije, ki jih imate v gradivu, in v delovnih telesih Kulturne skupnosti Slovenije, ki bodo skupaj s pripombami prispevek in pomoč pri oblikovanju predloga zakona. Zato izvršni svet predlaga, da osnutek zakona sprejmete.

Predsednik France Štiglic: Hvala lepa! Pričenjam razpravo o osnutku zakona o knjižničarstvu. Dobili ste na vpogled različna stališča, bodisi odborov ali komisij Skupščine SR Slovenije, naših odborov, predvsem Odbora za knjigo, stališče Sveta za kulturo pri Socialistični zvezi delovnega ljudstva itd. Prosim, da se omejite v svojih razpravah na bistvena vprašanja, da ne obremenimo razprave.

Želi kdo besedo? (Da.) Besedo ima delegat Kulturne skupnosti Celje Dane Debič.

Dane Debič: Moram se opravičiti, ker nisem oddal poverilnice. Pozdravljam vse navzoče. Rad pa bi prenesel stališče delegacije Kulturne skupnosti občine Celje k osnutku zakona o knjižničarstvu. Ker imamo več manjših predlogov za dopolnitev, bi prebral samo bistveni, ostalih pa ne, ker mislim, da jih bodo predlagali drugi za dopolnitev osnutka in jih bom predložil v pismeni obliki.

Predlagam eno bistvenih stvari, da se dopolni, preden se sprejme predlog zakona, in sicer da se v 11. členu doda odstavek: »Ob utemeljeni potrebi, ki jo ugotovi pristojna kulturna skupnost, lahko splošno izobraževalna knjižnica opravlja tudi naloge s področja šolskih, visokošolskih in specialnih knjižnic.«

Obrazložitev: Dopolnitev 11. člena v smislu navedenega predloga bi samo uzakonila dosedanjo prakso nekdanjih študijskih knjižnic, kar še posebej velja za nekdanjo študijsko knjižnico v Celju, ki danes kot splošna izobraževalna knjižnica opravlja naloge s področja šolskih knjižnic s tem, da mnogo obveznega čtiva za šolsko mladino nabavlja in izposoja, za srednje šole tudi učbenike in skripta, gradiva pa po potrebi tudi razmnožuje. Za študente ob delu ima na razpolago brezdvomno pretežni del študijskih gradiv, ki jih po potrebi tudi razmnožuje. Seveda pa je fond te knjižnice, ki vsebuje tudi znanstveno literaturo in priročnike, nepogrešljiv za strokovnjake celjske regije. Šele nekaj let delujoča specialna marksistična knjižnica pa je danes nepogrešljiva sestavina

celjskih študijskih, znanstvenih, raziskovalnih in družbenopolitičnih operativnih potreb.

V 12. členu naj se doda: »V kolikor bo splošna izobraževalna knjižnica opravljala tudi naloge šolske, visokošolske ali specialne knjižnice, daje mnenje k upravičenosti ustanovitve oziroma upravičenosti dejavnosti v širšem obsegu občinske kulturne skupnosti tudi ustrezna izobraževalna skupnost oziroma ustrezna raziskovalna skupnost.«

Obrazložitev. S tako dopolnitvijo 12. člena je potrebna tudi ustrezna presoja o umestnosti dejavnosti in izpolnjenih materialnih možnostih. Mislim, da gre za zadevo, ki se v praksi izvaja, da se je dejavnost nekdanje študijske knjižnice samo razširila. Nima smisla neko dejavnost omejevati z zakonom, ampak je zakon zato, da se to, kar že obstaja in kar je smotrno da obstaja, tudi primerno uokvirira.

Predsednik France Štiglic: Hvala lepa! Želi še kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovarišica Varja Praznik, delegatka Kulturne skupnosti Maribor.

Varja Praznik: Kot delegatka Kulturne skupnosti Maribor sem pooblaščen, da dam mnenje in pripombe k osnutku zakona o knjižničarstvu.

Kulturna skupnost Maribor ugotavlja, da so sestavljenci sedanjega osnutka zakona upoštevali pripombe, ki so jih v razpravah o prvem osnutku posredovali naši delegati in da vsebuje sodobne smernice razvoja knjižničarstva v Sloveniji.

Zakon z 8. členom povezuje vse knjižnice v enoten knjižnično-informacijski sistem in jih vključuje v družbeni sistem informiranja. Izvajanje tega načela ovirajo nekatera določila drugega in tretjega poglavja. Za delovanje knjižnično-informacijske službe je potrebno zagotoviti enotnost sistema. To pomeni, da mora zakon veljati tudi za strokovne, tako imenovane »indok« službe. Za smotrno in racionalno knjižnično-informacijsko dejavnost je nujno, da je matičnost organizirana po teritorialnem načelu, kajti edino ta sistem omogoča občanu dostopnost informacij iz celotnega knjižnično-informacijskega sistema SR Slovenije in SFR Jugoslavije. Enaki razlogi narekujejo tudi obvezno povezovanje vseh tipov knjižnic, tudi šolskih in strokovnih v organizacijah združenega dela v enoten knjižnično-informacijski sistem.

Pripomba k 11. členu, 2. odstavek: Črtati je potrebno besedo: »splošnemu«. Stavek naj se glasi: »Splošno izobraževalna knjižnica je namenjena predvsem zadovoljevanju kulturnih potreb in izobraževanju občanov.«

Utemeljitev. Splošno izobraževalna knjižnica v naši družbi je že prerasla tip knjižnice, ki skrbi za konjičke (vrtničkarstvo, zbirateljstvo in podobno), postala je že opora občanom pri permanentnem izobraževanju in samoupravnem delovanju.

Predlagamo tudi organizacijsko povezovanje v večje knjižnične organizme — dodatek k 3. odstavku 12. člena: »Za splošno izobraževalno knjižnico, ki je premajhna, da bi bila samostojna organizacija združenega dela, ustanovitelj določi, da se vključi kot organizacijska enota v najbližjo razvito knjižnično mrežo.«

Utemeljitev. Mnoge občinske splošno izobraževalne knjižnice so majhne, v njih delajo dva do trije delavci, ponekod celo samo eden. Take majhne knjižnice ne morejo biti organizacije združenega dela, zato so običajno le organizacijske enote kakšne druge neknjižnične delovne organizacije znotraj svoje

občine. Taka združevanja so formalna, nasilna in za knjižnice nespodbudna. Knjižnice so strokovno izolirane, delavci so neracionalno obremenjeni z vrsto del in nalog, ki jih more intenzivneje in smotrneje opraviti večja, strokovno dobro usposobljena knjižnica za dve ali več občin hkrati. Zato je naravnejše in cenejše vključevanje majhnih knjižnic v razvito knjižnično mrežo, ki deluje na območju dveh ali več občin. Osrednja knjižnica v knjižnični mreži zagotavlja boljšo organiziranost celotne mreže, prepotrebno delitev dela med knjižnicami, modernizacijo poslovanja, enotnost obdelave knjižničnega gradiva za vse enote hkrati in s tem enotnost knjižnično-informacijskega sistema. Pri skupni obdelavi knjižničnega gradiva je mogoče intenzivneje uporabljati mehanizacijo, ki je ustrezna le za večje knjižnične sisteme, in sta pridobivanje in izkoriščenost tehnične opreme bolj ekonomični. Manjša poraba časa pri obdelavi knjižničnega gradiva omogoča osredotočenje strokovno usposobljenih kadrov na neposredno delo z bralci, v poglobljeno organizacijo dejavnosti za bralce, brez katerih sodobna splošno izobraževalna knjižnica ne more več obstajati. Timsko delo za pripravo programov dejavnosti in njihovo izvedbo je mogoče samo v knjižnični mreži, ki odpravlja razdrobljenost strokovnega knjižničnega dela.

Predsednik France Štiglic: Hvala lepa! Besedo ima Marija Maršič, delegatka Kulturne skupnosti Tržič.

Marija Maršič: Z mnenjem tovarišice iz Maribora se povsem ne strinjam v tem, da naj bi se knjižnice, ki so povezane v druge organizacije, ki niso samostojne, povezoval. Povem vam primer za Tržič. V zavodu za kulturo in izobraževanje teče delo boljše, lahko knjižnično delamo, ker imamo skupno službo, ki skrbi za samoupravne akte, za finance in za administracijo. Menim, da ni prav in da je treba stvari pogledati od primera do primera, ali je smotrno take manjše knjižnice združevati v večjo.

Predsednik France Štiglic: Hvala lepa! Želi še kdo besedo? Besedo ima predstavnik Društva bibliotekarjev Slovenije tovariš Miloš Rybař.

Miloš Rybař: Naše društvo je 8. maja imelo svoj plenum v Hrastniku in tam smo razpravljali o osnutku zakona o knjižničarstvu. Naročeno je bilo vsem področnim društvom, naj vsako na svojem območju organizira take psvete. Do včeraj smo prejeli mnenja Društva bibliotekarjev Maribor, Društva knjižničarjev Dolenjske, Društva bibliotekarjev Pomurja, Društva bibliotekarjev Ljubljane in Društva knjižničarjev iz Celja. Do sedaj nam niso poslali svojih mnenj: Društvo bibliotekarjev Primorske, Društvo koroških knjižničarjev in Društvo bibliotekarjev Gorenjske. Iz poslanega lahko izločim nekako tri večje skupine, ki so iste in za katere smo že slišali. Gre za vprašanje matičnosti, vprašanje Narodne in univerzitetne knjižnice kot nacionalne knjižnice in vprašanje strokovnega sveta, pa še posebno vprašanje o vlogi šolskih knjižnic.

Glede vprašanja matičnosti in predloga v osnutku za novo organiziranje moram reči, da nobena od društev, ki so nam poslala svoje mnenje, s tem ni podprlo predloga za novo organiziranje. Mnenja so, da je treba to razčistiti in da je to še nedoločeno in sporno, do mnenja, da se strinjajo s predlogom Narodne in univerzitetne knjižnice.

Glede položaja Narodne in univerzitetne knjižnice so društva mnenja, naj bi ostalo tako, kot je bilo doslej oziroma, da je to treba precizneje opredeliti.

Glede strokovnega sveta pa so predlogi, naj bi bilo tako, kot predlaga Narodna in univerzitetna knjižnica, to je, da bi morali to še temeljito pretehtati oziroma, da strokovni svet ni potreben.

Četrtič, potrebno bi bilo v zakon sprejeti tudi določbe glede šolskih knjižnic oziroma tudi določbe glede knjižnic v organizacijah združenega dela.

Glede ostalih členov imamo konkretne pripombe, ki jih bom pismeno predložil.

Predsednik France Štiglic: Hvala lepa! Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne želi.)

Iz razprave je razvidno, da se resnično odpira nekaj še nerazrešenih vprašanj, ki so bila tu v glavnem omenjena in po skupinah opredeljena. Ker ni več razprave, bi vas opozoril na predlog izvršnega odbora »Ugotovitve in stališča o osnutku zakona o knjižničarstvu«, ki ste ga prejeli v današnjem gradivu, s tem, da so pomembna tudi vsa stališča, ki so bila povedana v današnji razpravi.

Izvršni odbor predlaga, naj skupščina sprejme zakonski osnutek, s tem da se predlagatelj brez odlašanja, s čim večjo temeljitostjo in ob čim večjem sodelovanju prizadetih loti izdelave predloga zakona.

Pri izdelavi zakonskega predloga naj predlagatelj upošteva v sedanji razpravi izražene pripombe Izvršnega odbora Kulturne skupnosti Slovenije, Odbora za knjigo, Sveta za kulturo pri Republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva, Narodne in univerzitetne knjižnice, Društva bibliotekarjev in občinskih kulturnih skupnosti.

Za razpravo o predlogu zakona naj predlagatelj zakona izdela tudi analizo sedanjega stanja in obdela problematiko slovenskega knjižničarstva glede na perspektivo njegovega nadaljnjega razvoja. Posebej je potrebno oceniti finančne posledice vseh novosti, ki jih bo prinesel zakonski predlog in tudi s stališča odgovornosti družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti.

Se strinjate s tem, kar sem prebral? (Da.) Se pravi, da se sklep glasi:

Skupščina Kulturne skupnosti Slovenije sprejema osnutek zakona o knjižničarstvu z ugotovitvami, stališči in napotki, kot jih je oblikoval Izvršni odbor.

Prosim, da vsak zbor zase izvede glasovanje o osnutku zakona.

Predsednica Zbora izvajalcev Ljudmila Plesničar: Prosim delegate Zbora izvajalcev, da glasujejo za predloženi sklep. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlagani sklep soglasno sprejet.

Namestnica predsednice Zbora uporabnikov Aleksa Gajšek-Kranjc: Prosim delegate Zbora uporabnikov, da glasujejo za predloženi sklep. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Predsednik France Štiglic: Ugotavljam, da je predlagani sklep soglasno sprejet. Hkrati ugotavljam, da sta oba zbora skupščine Kulturne skupnosti Slovenije soglasno sprejela osnutek zakona o knjižničarstvu.

S tem je opravljen tudi postopek enakopravne obravnave in sklepanja skupaj z zbori Skupščine SR Slovenije.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o Triglavskem narodnem parku.

Prosim predstavnico Republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora tovarišico Ano Prančič, da da obrazložitev.

A n a P r a n č i č : V imenu predlagatelja bi dala nekaj uvodnih ugotovitev k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku.

Kot gradivo za današnjo obravnavo ste prejeli besedilo predloga zakona, dopolnilno obrazložitev k temu predlogu ter poročilo medzborovske skupine delegatov za preučitev odprtih vprašanj predloga zakona o Triglavskem narodnem parku. Iz navedenih gradiv je razvidno, kako je v skladu s sklepi Zbora združenega dela in Zbora občin Skupščine SR Slovenije, ki sta na svojih zasedanjih sprejela osnutek zakona, ter na podlagi obravnave osnutka zakona na skupščini Kulturne skupnosti Slovenije, izvršni svet pripravil predlog zakona o Triglavskem narodnem parku. V njih je navedeno tudi dejstvo, da je bil nato na sejah omenjenih dveh zborov 16. 12. 1980 predlog zakona o Triglavskem narodnem parku odložen z dnevnega reda. Prav tako je predlog zakona z dnevnega reda svojega zasedanja dne 26. 12. 1980 odložila Kulturna skupnost Slovenije. Na predlog izvršnega sveta je bila ustanovljena medzborovska skupina delegatov za proučitev odprtih vprašanj predloga zakona o Triglavskem narodnem parku. Ta je na svoji seji, dne 18. marca 1981 v Tolminu, ob navzočnosti predstavnikov občin Jesenice, Radovljica in Tolmin ter predstavnikov predlagatelja obravnavala omenjena odprta vprašanja.

V svojem poročilu je medzborovska skupina delegatov podala svoja stališča ter v obliki amandmajev predlagala še nekatere spremembe in dopolnitve predloga zakona. Amandmaji izvršnega sveta, ki so bili kot sestavni del predloga zakona pripravljene že za razpravo na zasedanjih zborov decembra lani, pa so vključeni v predloženo prečiščeno besedilo. Ker nekatere navedbe obrazložitve iz decembra lani zaradi omenjenih kasnejših amandmajev niso povsem točne, je predlagatelj za današnjo razpravo pripravil dopolnilno obrazložitev k predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku. Iz nje je sedaj bolj jasno in natančno razvidno, kakšne so dopolnjene in spremenjene rešitve glede na osnutek zakona in kakšne so spremembe v zvezi z omenjenimi amandmaji.

Že v razpravi o osnutku zakona o Triglavskem narodnem parku ter v njegovi obrazložitvi je bilo precej informacij o namenu zavarovanja tega dela slovenskega prostora ter o osnovnih značilnostih varovanja naravnih in kulturnih bogastev z usmerjanjem družbenoekonomskega razvoja na tem območju. O tem govori tudi dodatna obrazložitev k predlogu zakona. Kljub temu menim, da je zaradi nekaterih zmotnih tolmačenj posameznih določb zakona, ki so bile posredovane celo v tisku, potrebno spregovoriti še nekaj besed o prepovedih in omejitvah nekaterih dejavnosti v robnem in osrednjem območju parka ter o načinu financiranja organizacije za varstvo in programa razvoja parka.

Prepovedi in omejitve imajo namen ohraniti naravne vrednote. Pri tem pa dovoljujejo in omogočajo razvoj v smeri tradicionalnih dejavnosti kot so kmetijstvo in gozdarstvo ter v smeri sodobnejših dejavnosti kot sta stacionarni in kmečki turizem v robnem oziroma planinski turizem in rekreacija v osrednjem območju parka. V robnem območju je mogoče nemoteno gospodariti z

gozdovi in kmetijskimi zemljišči, saj prepovedi, ki zadevajo kmetijske, pašniške in gozdne površine le-te v glavnem varujejo pred nevarnostmi, ki bi nastale zaradi večjega obiska teh predelov. Gradnja komunikacij in izraba vodnih virov sta na območju parka delno omejeni po značaju in obsegu, vendar pa je na vodotokih dovoljeno graditi naprave za oskrbo s pitno vodo, kar ni z ničemer omejeno, ter za oskrbo z vodno energijo manjših območij znotraj parka in v njegovih neposredni bližini.

Na obeh tranzitnih cestah, ki vodita čez ozemlje parka, je prepovedan težak promet ter promet eksplozivnih in nevarnih snovi, kar ustreza tudi njuni sedanjim tehničnim zmogljivostim. V robnem območju je dovoljeno graditi stanovanjske hiše in naselja ter gostinske in druge turistične objekte za stacionarni turizem, prav tako pa tudi osebne in smučarske žičnice ter urejati zemljišča za smučarske pogoje. V celotnem robnem območju je mogoče graditi industrijske in druge gospodarske objekte v skladu sicer veljavnimi predpisi o njihovi skladnosti s prostorom oziroma se omejitve nanašajo samo na uporabo nečistih tehnologij. Omejitve in prepovedi v osrednjem območju parka ne veljajo za gozdno gospodarstvo, planšarstvo in živinorejo, razen da se uveljavlja načelo večjega varstva območij nad zgornjo gozdno mejo, kjer ni dovoljeno krčenje vegetacije ter gradnja cest in žižnic za prevoz ljudi ter gradnja nadzemskih energetskih oziroma komunikacijskih vodov. V tem območju se lahko razvija kmečki turizem s prenovo kmetij in gospodarskih poslopij. Prav tako pa se lahko gradijo stanovanjske hiše za potrebe prebivalcev, katerih dejavnost je vezana na dejavnosti v narodnem parku.

Iz navedenega sledi, da omejitvene določbe zakona niso v nasprotju z razvojnimi možnostmi območja, ampak z uvedbo skupnega programa razvoja celo prispevajo k njihovem smotrnemu izkoriščanju. Nekatere dejavnosti v tem območju bodo z uveljavitvijo narodnega parka lahko celo pridobile na atraktivnosti in s tem na večjih ekonomskih učinkih. To velja še posebej za turizem, mlekarstvo, lovstvo in podobno.

S sprejemom zakona o naravni in kulturni dediščini ter zakona o svobodni menjavi dela na področju kulturne dejavnosti so odpadle nekatere nejasnosti glede obveznosti, ki jih imajo družbenopolitične skupnosti ter samoupravne interesne skupnosti in drugi družbeni dejavniki za razvoj zavarovanega območja. Obenem pa je predlog zakona o Triglavskem narodnem parku dobil tudi nekatere nove določbe v zvezi s financiranjem, ki jih v osnutku zakona ni bilo.

Sredstva za označitev parka in začetek dela organizacije za varstvo v celoti zagotavlja SR Slovenija. V republiški proračunski rezervi je predvideno za leto 1981 2 milijona dinarjev za tako imenovana zagonska sredstva. Prav tako bo SR Slovenija prevzela tudi obveznosti, ki jih bo kasneje imela do organizacije za varstvo v zvezi s prenosom določenih javnih pooblastil. Isto velja za obveznosti SR Slovenije, ki bodo izhajale iz skupnega programa razvoja parka. Organizacija za varstvo bo sredstva za svojo dejavnost pridobivala na osnovi svobodne menjave dela, s prodajo storitev in iz drugih virov. Sredstva, potrebna za razširjene delovne naloge organizacije za varstvo v zvezi z varstvom naravne dediščine na območju narodnega parka, pa zagotavljajo v skladu z zakonom o naravni in kulturni dediščini delovni ljudje in občani v ustreznih samoupravnih interesnih skupnostih. Menimo, da se zaradi omejitev in prepovedi načeloma ne bodo poslabšali sedanji pogoji za pridobivanje dohodka oziroma za življenje in delo organizacij združenega dela, drugih pravnih oseb ter občanov. Zato ne

predvidevamo enkratnih nadomestil prizadetim. Vendar je za izjemne primere v predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku s posebnim določilom predvideno, da se v primerih, če bi bila katera od gospodarskih dejavnosti prizadeta zaradi omejitev in prepovedi, nosilci planiranja in uresničevanja skupnega programa razvoja narodnega parka dogovore o višini in načinu zagotavljanja sredstev za kritje morebitnih posebnih stroškov.

S sprejemom zakona o naravni in kulturni dediščini so odpadla tudi vprašanja, kako bi z zakonom o Triglavskem narodnem parku podrobneje opredelili status in način zavarovanja delov naravne in kulturne dediščine, saj omejnjeni sistemski zakon prinaša povsem določene rešitve glede razglasitve in varovanja naravnih in kulturnih spomenikov. Iz istega razloga je predlagatelji menil, da v predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku niso potrebni seznami delov naravne in kulturne dediščine.

Naj ob koncu poudarim, da je zakon o Triglavskem narodnem parku le pravni temelj, ki daje realne možnosti za resnično zavarovanje in razvoj na tem območju. S sprejemom zakona bodo republiški in občinski upravni organi, samoupravne interesne skupnosti, strokovne organizacije in drugi družbeni dejavniki dobili vrsto nalog. Najprej bo potrebno opraviti vsa pripravljajna dela v zvezi z ustanovitvijo organizacije za varstvo in z začetkom funkcioniranja narodnega parka. Posebno velika in zahtevna naloga pa bo oblikovanje in sprejem skupnega programa razvoja narodnega parka, ki bo šele dal resnično vsebino načelom varovanja in razvoja tega območja ter bolj natančno določil obveznosti posameznih nosilcev planiranja. S sprejemom zakona o Triglavskem narodnem parku bomo dopolnili in zaključili več kot 50-letna prizadevanja, da bi normativno zavarovali osrednji del Julijskih Alp. To delamo v obdobju zaostrenih gospodarskih razmer, vendar z zavestjo, da je to del naših družbenih usmeritev, ki so zapisane v družbenem planu SR Slovenije za obdobje 1981 do 1985. Uveljavitev parka pa je tudi del naše dolgoročne usmerjenosti pri smotrnem urejanju prostora in varstva okolja, ki nas obvezuje, da kljub stabilizacijskim prizadevanjem oziroma v njihovi luči namenimo vso pozornost tudi tej nalogi.

Tovariši delegati! Ugotavljamo, da je predlog zakona o Triglavskem narodnem parku usklajen z vsemi dejavniki, ki delujejo na njegovem območju in so zanj zainteresirani. Zato predlagamo, da ga po razpravi sprejmete skupaj z amandmaji medzborovske skupine delegatov, s katerimi se izvršni svet strinja.

Predsednik France Štiglic: Pričenjam razpravo o predlogu zakona o Triglavskem narodnem parku, v katerega so všteti tudi amandmaji medzborovske skupine. Cilj razprave je, da formulira amandmaje, v kolikor želi kdo kaj prispevati k zakonu. Tu so poročila, poleg drugih tudi Izvršnega odbora Kulturne skupnosti Slovenije, ki v svojem zaključku pledira, da Skupščina Kulturne skupnosti Slovenije sprejme zakon o Triglavskem narodnem parku.

Želi kdo razpravljati? (Da.) Besedo ima tovariš Stane Jan, delegat Kulturne skupnosti Tolmin.

Stane Jan: Tovariš predsednik, spoštovani delegati! Tolminska delegacija se sicer strinja s takim predlogom, kot je predlagan, in z obrazložitvijo predhodne razpravljajke, naj bi se sprejel osnovni predlog 32. člena, tako da se prepusti Izvršnemu svetu, da uredi nadzor nad Triglavskim narodnim parkom tako, kot je najbolje in tudi najbolj racionalno. Potrebno pa je verjetno še raz-

misliti o tem, ali je v variantnem predlogu predlagana ustanova najbolj kvalificirana, da opravlja to nalogo, ali pa je treba pritegniti še koga drugega. Treba je namreč zagotoviti strokovnost dela oziroma storitev, pa tudi učinkovitost in pocenitev v skladu s stabilizacijskimi prizadevanji v tem smislu, da se ne dopušča razraščanje nepotrebne administracije s kakršnimikoli proračunskimi zahtevki, ki so v nasprotju z zakonom o svobodni menjavi dela.

Zakon o Triglavskem narodnem parku v vsej svoji proceduri nastajanja vendarle izziva nekatera pojasnila oziroma odgovore na nekaj vprašanj, ki se ne tičejo samo Triglavskega narodnega parka, marveč tudi obnašanja, kadar se dogovarjamo ali sklepamo o kakršnemkoli zakonskem predpisu. Današnja razprava in epilog bosta najbrž pokazala, da občani prizadetih občin Jesenice, Tolmin in Radovljica so za varstvo in zaščito narave in niso bili nikoli proti temu, kot je bilo tu in tam slišati. Celo več, tudi sinočnja razprava na RTV Ljubljana, — slišali smo tudi nekega našega občana — je pokazala, da se bomo morali še bolj kot kdajkoli doslej soočiti z vprašanjem varstva in zaščite narave, ne samo na območju bodočega Triglavskega narodnega parka, marveč v celotnem slovenskem prostoru, ki je namenjen bodisi za gradbene, kmetijske, gozdarske ali druge namene, da bomo racionalneje ravnali s prostorom kot do sedaj, ko je razpolaganje s tem prostorom prepuščeno predvsem samo nekaterim ožjim elitnim skupinam, strokovnim in drugim, raznim birojem itd. Mi delegati pa lepo dvigamo roke in se strinjamo z vsem, kar predlagajo.

Tu gre za odgovornost, o kateri bi morali v prihodnosti razmišljati. Gre tudi za odgovornost tistih, ki so doslej, čeprav zavestno ne bi smeli, posegali v ta prostor. Javna razprava je pokazala, da je treba postopek za sprejem katerihkoli družbenih obveznosti, zakonskih ali samoupravno dogovorjenih, izpeljati v skladu z načeli demokratičnosti postopka in javnosti postopka, kajti forumske razprave, ki so se pokazale zlasti ob Triglavskem narodnem parku v svojih začetnih oblikah nastajanja, so opozorile, da ni mogoče sklepati ali vsiljevati nekaterih obveznosti po zamisli posameznikov, ampak da se je treba o teh stvareh temeljito pogovoriti z občani ali z družbenopolitičnimi skupnostmi, kadar gre za razhajanja med posameznimi interesi. Zaradi tega je prišlo do nedorečenosti posameznih določb v prvih osnutkih in v delovnih predlogih, pa tudi v zadnjem predlogu, kljub temu, da je bilo prej marsikaj pojasnjeno. Tega se ni hotelo upoštevati v besedilu, ki je bilo potem dogovorjeno in usklajeno s komisijo, vendar so se vsa sporna vprašanja brez konfliktov zgladila v odprti razpravi, v kateri so sodelovali tudi občani prizadetih območij v krajevnih skupnostih, s katerimi se v prvi fazi nastanka zakona nihče ni posvetoval.

Postopek rojevanja zakona o Triglavskem narodnem parku pa je opozoril tudi na cilje, vsebino in funkcijo sredstev informiranja. Če bi sredstva informiranja dosledno upoštevala interese tako zagovornikov vseh dosedaj predlaganih osnutkov in delovnih predlogov zakona in interesov občanov ter družbenopolitičnih skupnosti, se z njimi konfrontirala na enakopravnih osnovah, bi že poprej odpadle številne nejasnosti, pomirjena pa bi bila tudi huda kri in zakon bi bil lahko že poprej dobil svojo sedanjo obliko.

Predsednik France Štiglic: Hvala lepa! Tovariš delegat iz Kulturne skupnosti Tolmin je opozoril na nekaj splošnih zadev v postopku ob sprejemanju tega in drugih zakonov in še posebej na 32. člen, ki je zapisan v zakonu glede uresničevanja zakona o varstvu naravne in kulturne dediščine. Želi še kdo razpravljati? (Ne.) Če ne, potem predlagam tale sklep:

Skupščina Kulturne skupnosti Slovenije je na svoji seji 26. maja 1981 sprejela predlog zakona o Triglavskem narodnem parku.

Prosim, da vsak zbor zase izvede glasovanje o sklepu.

Predsednica Zbora izvajalcev Ljudmila Plesničar: Prosim delegate Zbora izvajalcev, da glasujejo o predlaganem sklepu. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.

Namestnica predsednice Zbora uporabnikov Aleksa Gajšek-Kranjc: Prosim delegate Zbora uporabnikov, da glasujejo o predlaganem sklepu. Kdor je za, naj prosim dvigne roko! (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep soglasno sprejet.

Predsednik France Štiglic: Ugotavljam, da sta oba zbora Skupščine Kulturne skupnosti Slovenije sprejela predlog zakona o Triglavskem narodnem parku.

S tem je opravljen tudi postopek enakopravne obravnave in sklepanja z zbori Skupščine SR Slovenije.

SEZNAM GOVORNIKOV

Zbor združenega dela

Antolašič Ivan 20	Majerič Oto 69
Babnik Gabrijel 29, 30	Marič Sonja 67
Benedik Anton 147	Marolt Darko 11
Bole Ana 26, 105	Martelanc Tomo 74
Bratina Danilo 127	Matjašec Štefan 35
Brglez Dušan 153	Miani Giorgio 113, 119, 128
Buh Janko 125	Mlinar Jure 16, 101
Car Viktor 115	Mlinarič Srečko 140
Češnovar Anton 96	Mrvič Stane 81
Debeljak Stanko 31, 99, 100, 101	Nadiževc Rudi 20
Dobnik Vinko 132	Novak Avgust 110
Dolinar Drago 136, 140, 144	Novak Rajko 22
Draksler Zvonko 139	Odlazek Franc 25
Eöry Ernest 115	Opassi Ennio 109
Filo Breda 66	Pacek Jože 77
Gabrijelčič Klavdij 149	Pavlin Mitja 98
Gantar Engelbert 90	Pavlina Zdenko 134, 150
Gobec Vinko 47	Pecorarri Alojz 139
Golobič Julij 46	Poljšak Tone 6
Herga Francka 61, 94	Posega Miro 15
Humer Jože 63	Punčuh Avgust 17
Jaki Stanko 82, 146	Rebolj Andrej 4
Janžekovič Anton 20	Repič Ivanka 58, 89
Janežič Peter 55	Resman Cene 8
Jelen Marjan 129	Ribičič Ciril 106
Jelenič Leopold 58	Rode Anuša 100
Jelenko Franc 58	Sambi Sandro 109
Jelenko Silva 88	Slapernik Anton 84, 85, 93
Jordan Edvin 103	Stanjko Dušan 56
Kaljun Emilija 129	Stipanič Doroteja 13, 23, 154
Kastrevc Ivan 136	Stojanovič Zofka 144
Kejžar Leopold 117, 120, 152	Strgar Vinko 70
Kernel Irena 70	Šepič Rudi 86
Korbar Boris 21, 54	Šinigoj Dušan 75
Kosovel Tatjana 154	Škraba Milena 79
Košak Miha 51	Šprogar Feliks 16
Krečič Dušan 15	Ude Lojze 156
Kropivnik Rudi 92	Varju Imre 91, 92
Lindič Majda 139	Vilar Janez 59
Lipuzič Boris 123	Zajc Milena 90, 94
Ludvik Vekoslava 72	Zidanski Ernest 18
Lukšič Joža 69	Zlatkovski Stanislava 85
Lunder Franjo 37	Žun Jožica 127
Majer Tomislav 57, 88	

Zbor občin

Abram Apollinio 236	Droč Stojan 178
Babič Andrej 173	Erjavec Karel 208, 221
Bastardi Franc 205, 220	Filo Breda 182
Bekeš Peter 258, 263, 268	Furlanič Marij 229, 250
Berčič Branko 185	Gaspari Milan 213, 225, 256
Berlot Adrijan 255	Grahor Andrej 188
Bernard Ivo 275	Haas Vladimir 204
Bitenc Mirko 175, 215	Hočevar Franc 273, 274
Ceglar Alojz 230	Hrovat Franc 199
Černič Jožica 178, 206	Kipa Tomo 259
Čujović Zorka 223	Kočevar Božo 182
Dragošič Štefan 230	Kogovšek Tone 174

Kolar Jože 203	Petan Miha 176, 187, 196
Korbar Boris 208	Poljšak Tone 161
Koša Evgen 228	Repar Stane 211
Krapež Jožica 248	Robida Slavica 274
Lukež Niko 244, 249, 263, 267	Silian Gianfranco 210, 227
Lunder Franjo 272	Sluga Janez 212
Madžarovič Mihajlo 168	Stipanič Doroteja 170
Mahne Branko 233	Stopar Rudi 245
Markovič Marjan 217	Sukič Majda 239
Marolt Darko 165	Tuš Božo 198
Mlinar Nina 199	Vidic Boris 187, 202
Mravljak Viktor 158	Vidoz Hermin 174
Musizza Elio 234, 240	Vončina Franc 261
Novak Anica 216	Winkler Iztok 179
Orban Gabrijela 184, 206	Winkler Peter 237, 241, 251
Perko Srečko 270	Zgonc Boštjan 252
Pernuš Leopold 164	Zolnir Hinko 172, 184, 207

Družbenopolitični zbor

Aljančič Marija 345	Kučan Milan 325, 326, 342
Bati-Konc Žužana 321	Marolt Jože 329
Beznik Vlado 277, 297	Muževič Boris 308
Blaha Tilka 331	Pacek Jože 337
Crollini Elia 319	Poljanšek Majda 323, 326
Ertl Tomaž 297, 299	Pucer Dino 316
Godec Ivan 334	Stopar Viktor 288, 292, 310
Golob Ludvik 289, 293, 295, 300, 306	Tomlje Tina 289
Gošnik Miro 339	Uršič Igor 293
Grahor Andrej 278, 292, 294	Varga Aleksander 318, 325
Habjan Vito 289, 305	Vrbnjak Angelca 293
Jogan Savin 314	Zlobec Ciril 298
Kropivnik Rudi 287, 292	Ževart Janko 288

Skupno zasedanje

vseh zborov Skupščine SR Slovenije, Predsedstva Socialistične republike Slovenije, Predsedstva CK ZK Slovenije in delegacij družbenopolitičnih organizacij ob prvi obletnici smrti Josipa Broza Tita

Kučan Milan 346, 353	Popit France 347

Skupno zasedanje

Zbora združenega dela in Družbenopolitičnega zbora

Albreht Roman 372	Mozetič Silvija 400
Benko Irma 405	Novak Rado 407
Bogataj-Kržan Nada 401	Pahor Viljem 408
Globačnik Jože 356	Rode Anuša 392
Grabnar Marjan 379	Sedelšak Jože 399
Grgič Boris 408	Štajnar Franc 408
Hafner Vinko 367	Turovič Neira 404
Kotnik Stanko 380	Vavpetič Milica 407
Krašovec Tone 393	Vindiš Vili 396
Kučan Milan 381	Vulič Vasilij 406
Mlinar Jure 370	

Skupno zasedanje
Zbora združenega dela, Zbora občin in Družbenopolitičnega zbora

Bačič Geza 410

Skupščina
Kulturne skupnosti Slovenije

Bric Kristina 421
Debič Dane 425
Jan Stane 431
Maršič Marija 427
Mesec Anton 422

Prančič Ana 429
Praznik Varja 426
Rybař Miloš 427
Winkler Iztok 422

Sekretariat Skupščine OZS
dokumentacija

VSEBINA

Zbor združenega dela

57. seja — 20. maja 1981

Pred dnevnim redom:

1. Izvolitev Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter poročilo te komisije 3
- Govornik:
- Andrej Rebolj 3

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda 57. seje Zbora združenega dela 5
2. Odobritev zapisnikov 55. in 56. seje Zbora združenega dela 5
3. Predlog zakona o Triglavskem narodnem parku 5
- Govornika:
- Tone Poljšak 6
- Cene Resman 8
4. Predlog zakona o varnosti na žižnicah in vlečnicah 10
- Govornik:
- Darko Marolt 11
5. Predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa 13
- Govorniki:
- Doroteja Stipanič 13
- Miro Posega 15
- Dušan Krečič 15
- Feliks Šprogar 16
- Jure Mlinar 16
- Avgust Punčuh 17
- Ernest Zidanski 18
- Rudi Nadiževce 20
- Anton Janžekovič 20
- Ivan Antolašič 20
- Boris Korbar 21
- Dr. Rajko Novak 22
6. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju 23
- Govornik:
- Doroteja Stipanič 23
7. Zaključni račun Narodne banke Slovenije za leto 1980 24

8. Finančni načrt prihodkov in odhodkov Narodne banke Slovenije za leto 1981	25
9. Zaključni račun Narodne banke Jugoslavije za leto 1980	25
Govornika :	
Franc Odlazek	25
Ana Bole	26
10. Finančni načrt Narodne banke Jugoslavije za leto 1981	26
11. Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije	26
Govornik :	
Gabrijel Babnik	29
12. Volitve in imenovanja	30
— predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za 3. kongres samouprav- ljalcev Jugoslavije	30
13. Predlogi in vprašanja delegatov	30
Govornik :	
Stanko Debeljak	31

58. seja — 27. maja 1981

Pred dnevnim redom:

1. Izvolitev Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter poročilo te komisije	34
Govornik :	
Stefan Matjašec	35

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda 58. seje Zbora združenega dela	35
2. Osnutek zakona o javnih cestah	37
Govorniki :	
Franjo Lunder	37
Julij Golobič	46
Vinko Gobec	47
Miha Košak	51
Boris Korbar	54
Peter Janežič	55
Dušan Stanjko	56
Tomislav Majer	57
Franc Jelenko	58
Ivanka Repič	58
Leopold Jelenič	58
Janez Vilar	59
Francka Herga	61

3. Osnutek zakona o knjižničarstvu	63
Govorniki:	
Jože Humer	63
Breda Filo	66
Sonja Marič	67
Oto Majerič	69
Joža Lukšič	69
Vinko Strgar	70
Irena Kernel	70
Vekoslava Ludvik	72
Tomo Martelanc	74
Dušan Šinigoj	75
4. Predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980	77
Govornik:	
Jože Pacek	77
5. Predlog odloka o pooblastitvi pristojnega organa za odločanje na pod- lagi petega odstavka 221. člena zakona o sanaciji in prenehanju organi- zacij združenega dela	79
Govornik:	
Milena Škraba	79
6. Predlog družbenega dogovora o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije	81
Govornika:	
Stane Mrvič	81
Stanko Jaki	82
7. Statut Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Ed- varda Kardelja v Ljubljani	83
8. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona . . .	83
Govornika:	
Anton Slapernik	84
Stanislava Zlatkovski	85
9. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o carinski tarifi	85
Govornik:	
Anton Slapernik	85
10. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o amor- tizaciji osnovnih sredstev temeljnih organizacij združenega dela in drugih uporabnikov družbenih sredstev	86
Govorniki:	
Rudi Šepič	86
Silva Jelenko	88
Tomislav Majer	88
Ivanka Repič	89
Milena Zajc	90

Engelbert Gantar	90
Imre Varju	91
11. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o revalorizaciji osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe uporabnikov družbenih sredstev	91
Govornik:	
Imre Varju	92
12. Osnutek zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd—Skadar v obdobju od leta 1981 do leta 1983	92
13. Poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajnin Skupščine SFRJ o poteku usklajevanja osnutka odloka o določanju strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel SR Črno goro v letu 1979	92
Govornika:	
Rudi Kropivnik	92
Anton Slapernik	93
14. Nadaljevanje razprave o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona	94
Govornika:	
Francka Herga	94
Milena Zajc	94
15. Volitve in imenovanja	95
— predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj	95
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o izvajanju resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981	95
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za pripravo in spremljanje obravnave osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije	95
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev informacije o uresničevanju zakona o pravni pomoči	95
16. Predlogi in vprašanja delegatov	96
Govornik:	
Anton Češnovar	96

59. seja — 10. junija 1981

Pred dnevnim redom:

1. Izvolitev Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter poročilo te komisije	97
Govornik:	
Mitja Pavlin	98

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda 59. seje Zbora združenega dela	98
2. Odobritev zapisnika 57. seje Zbora združenega dela	99
3. Predlogi in vprašanja delegatov	99
Govorniki:	
Stanko Debeljak	99
Anuša Rode	100
Jure Mlinar	101
Stanko Debeljak	101

60. seja — 24. junija 1981

Pred dnevnim redom:

1. Izvolitev Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter poročilo te komisije	102
Govornik:	
Edvin Jordan	103

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda 60. seje Zbora združenega dela	104
2. Odobritev zapisnikov 58. in 59. seje Zbora združenega dela	105
Govornik:	
Ana Bole	105
3. Predlog amandmajev k ustavi SFRJ	106
Govornik:	
Dr. Ciril Ribičič	106
4. Predlog ustavnega zakona za izvajanje amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ	108
5. Poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji	108
Govorniki:	
Ennio Opassi	109
Sandro Sambi	109
Avgust Novak	110
Giorgio Miani	113
Viktor Car	115
Ernest Eöry	115

6. Predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja	117
Govornika:	
Leopold Kejžar	117
Giorgio Miani	119
7. Poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82	120
Govorniki:	
Leopold Kejžar	120
Boris Lipužič	123
Janko Buh	125
Jožica Žun	127
Danilo Bratina	127
Giorgio Miani	128
Emilija Kaljun	129
Marjan Jelen	129
Vinko Dobnik	132
8. Uresničevanje zakona o pravni pomoči	134
Govorniki:	
Zdenko Pavlina	134
Drago Dolinar	136
Ivan Kastrevc	136
9. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv z osnutkom zakona	138
Govorniki:	
Zvonko Draksler	139
Majda Lindič	139
Alojz Pecorari	139
Srečko Mlinarič	140
Drago Dolinar	140
10. Predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških z osnutkom zakona	141
11. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih z osnutkom zakona	142
12. Predlog družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985	142
13. Samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega varstva Slovenije	143
14. Samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije	144
Govornika:	
Drago Dolinar	144
Zofka Stojanovič	144
15. Samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statut Skupnosti otroškega varstva Slovenije	145

16. Predlog periodičnega delovnega načrta Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981	145
Govornika :	
Stanko Jaki	146
Anton Benedik	147
17. Predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije	147
— predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije	147
— predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije	147
18. Predlogi in vprašanja delegatov	148
Govorniki :	
Klavdij Gabrijelčič	149
Zdenko Pavlina	150
Leopold Kejžar	152
Dušan Brglez	153
Dorica Stipanič	154
Tatjana Kosovel	154
Dr. Lojze Ude	156

Z b o r o b č i n

55. seja — 27. maja 1981

Pred dnevnim redom:

1. Izvolitev Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter poročilo te komisije 157

Govornik:

- Viktor Mravljak 158

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda 55. seje Zbora občin 159
2. Odobritev zapisnika 54. seje Zbora občin 160
3. Predlog zakona o Triglavskem narodnem parku 160

Govornika:

- Tone Poljšak 161
 Leopold Pernuš 164

4. Predlog zakona o varnosti na žičnicah in vlečnicah 165

Govornik:

- Darko Marolt 165

5. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o orožju	167
6. Predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije za leto 1980	168
Govornik:	
Mihajlo Madžarovič	168
7. Osnutek zakona o javnih cestah	170
8. Predlog za izdajo zakona o varnosti cestnega prometa	170
Govorniki:	
Doroteja Stipanič	170
Hinko Žolnir	172
Andrej Babič	173
Tone Kogovšek	174
Dr. Hermin Vidoz	174
Mirko Bitenc	175
Miha Petan	176
Jožica Černič	178
Stojan Droč	178
9. Osnutek zakona o knjižničarstvu	178
Govorniki:	
Dr. Iztok Winkler	179
Božo Kočevar	182
Breda Filo	182
Gabrijela Orban	184
Hinko Žolnir	184
Dr. Branko Berčič	185
Boris Vidic	187
Miha Petan	187
10. Nadaljevanje razprave o osnutku zakona o javnih cestah	188
Govorniki:	
Andrej Grahor	188
Miha Petan	196
Božo Tuš	198
Nina Mlinar	199
Franc Hrovat	199
Boris Vidic	202
Jože Kolar	203
Vladimir Haas	204
Franc Bastardi	205
Jožica Černič	206
Gabrijela Orban	206
Hinko Žolnir	207
Karel Erjavec	208
Boris Korbar	208
11. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o oseb- nem imenu z osnutkom zakona	209
Govornik:	
Gianfranco Silian	210
12. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o matič- nih knjigah, z osnutkom zakona	210

13. Družbeni dogovor o izgradnji in financiranju nove stavbe Muzeja ljudske revolucije Slovenije	211
G o v o r n i k a :	
Stane Repar	211
Janez Sluga	212
14. Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije	213
G o v o r n i k a :	
Milan Gaspari	213
Mirko Bitenc	215
15. Statut Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani	216
G o v o r n i k :	
Anica Novak	216
16. Osnutek zakona o zagotovitvi sredstev za financiranje programa graditve jugoslovanskega dela železniške proge Titograd—Skadar v obdobju od leta 1981 do leta 1983	216
17. Poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ o poteku usklajevanja osnutka odloka o določitvi strukture sredstev, ki so osnova za valorizacijo sredstev za odpravo posledic katastrofalnega potresa, ki je prizadel območje SR Črne gore v letu 1979	217
G o v o r n i k :	
Marjan Markovič	217
18. Volitve in imenovanja	219
— predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije	219
— predlog odloka o izvolitvi treh članov odbora za nagrado Edvard Kardelj	219
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o izvajanju resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 in resolucije o izvajanju družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982	219
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev informacije o uresničevanju zakona o pravni pomoči	219
19. Predlogi in vprašanja delegatov	220
G o v o r n i k a :	
Franc Bastardi	220
Karel Erjavec	221

56. seja — 24. junija 1981

Pred dnevnim redom:

1. Izvolitev Komisije za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja ter poročilo te komisije	222
G o v o r n i k :	
Zorka Čujovič	223

Dnevni red:

1. Določitev dnevnega reda 56. seje Zbora občin	224
2. Odobritev zapisnika 55. seje Zbora občin	225
3. Predlog amandmajev k ustavi SFRJ	225
Govornik:	
Milan Gaspari	225
4. Predlog ustavnega zakona za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFRJ	226
5. Poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji	227
Govorniki:	
Gianfranco Silian	227
Evgen Koša	228
Marij Furlanič	229
Alojz Ceglar	230
Štefan Dragošič	230
Branko Mahne	233
Elio Musizza	234
Apollinio Abram	236
6. Predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja	237
Govorniki:	
Peter Winkler	237
Majda Sukič	239
Elio Musizza	240
7. Poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82	241
Govorniki:	
Peter Winkler	241
Niko Lukež	244
Rudi Stopar	245
Jožica Krapež	248
Niko Lukež	249
Marij Furlanič	250
Peter Winkler	251
Boštjan Zgonc	252
8. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o skladih skupnih rezerv, z osnutkom zakona	255
Govornika:	
Adrijan Berlot	255
Milan Gaspari	256
9. Uresničevanje zakona o pravni pomoči	257
Govorniki:	
Peter Bekeš	258
Tomo Kipa	259
Franc Vončina	261

10. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih sodiščih, z osnutkom zakona	262
11. Predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona	262
Govornika :	
Niko Lukež	263
Peter Bekeš	263
12. Predlog družbenega dogovora o zagotavljanju dela sredstev za delo Jugoslovanskega centra za teorijo in prakso samoupravljanja »Edvard Kardelj« v Ljubljani za obdobje od leta 1981 do leta 1985	263
13. Samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega varstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega varstva Slovenije	264
14. Samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije in statut Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije	265
15. Samoupravni sporazum o ustanovitvi Skupnosti otroškega varstva Slovenije in statut Skupnosti otroškega varstva Slovenije	265
16. Predlog periodičnega delovnega načrta zborov Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981	266
Govornik :	
Niko Lukež	267
17. Predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije	267
— predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije	267
— predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije	267
18. Predlogi in vprašanja delegatov	268
Govorniki :	
Peter Bekeš	268
Srečko Perko	270
Franjo Lunder	272
Franc Hočevar	273
Slavica Robida	274
Franč Hočevar	274
Ivo Bernard	275

Družbenopolitični zbor

52. seja — 27. maja 1981

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost delegatov	276
Govornik :	
Vlado Beznik	277
2. Določitev dnevnega reda	277

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 51. seje Družbenopolitičnega zbora	278
2. Osnutek zakona o javnih cestah	278
Govorniki:	
Andrej Grahor	278
Rudi Kropivnik	287
Viktor Stopar	288
Janko Ževart	288
Ludvik Golob	289
Vito Habjan	289
Tina Tomlje	289
Andrej Grahor	292
Viktor Stopar	292
Rudi Kropivnik	292
Ludvik Golob	293
Angelca Vrbnjak	293
Igor Uršič	293
Andrej Grahor	294
Ludvik Golob	295
3. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvi zakona o osebnem imenu, z osnutkom zakona	296
Govorniki:	
Tomaž Ertl	297
Vlado Beznik	297
Ciril Zlobec	298
4. Predlog za izdajo zakona o dopolnitvah zakona o matičnih knjigah, z osnutkom zakona	299
Govornik:	
Tomaž Ertl	299
5. Osnutek sprememb in dopolnitev poslovnika Skupščine SR Slovenije	300
Govornika:	
Ludvik Golob	300
Vito Habjan	305
Ludvik Golob	306
6. Volitve in imenovanja	307
— predlog odloka o izvolitvi treh delegatov za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije	307
— predlog odloka o izvolitvi treh članov Odbora za nagrado Edvard Kardelj	307
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za proučitev poročila Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o izvajanju resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981 in resolucije o izvajanju družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982	307
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za pripravo in spremljanje obravnave osnutka resolucije III. kongresa samoupravljalcev	307
— predlog sklepa o imenovanju skupine delegatov za spremljanje uresničevanja zakona o pravni pomoči	308
— predlog sklepa o razrešitvi in imenovanju vodje in člana skupine delegatov za proučitev samoupravnih sporazumov in statotov samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti za območje republike	308

7. Predlogi in vprašanja delegatov	308
Govornika :	
Boris Mužević	308
Viktor Stopar	310

53. seja — 10. junija 1981

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost delegatov	312
2. Določitev dnevnega reda	312

54. seja — 24. junija 1981

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost delegatov	313
2. Določitev dnevnega reda	313

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnikov 52. in 53. seje zbora	314
2. Amandmaji k ustavi SFR Jugoslavije	314

Govornik:

Savin Jogan	314

3. Ustavni zakon za izvedbo amandmajev od I do VII k ustavi SFR Jugoslavije	315
4. Poročilo o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji	316

Govorniki:

Dino Pucer	316
Aleksander Varga	318
Elia Crollini	319
Žužana Bati-Konc	321

5. Predlog za izdajo zakona o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja	322

Govorniki:	
Majda Poljanšek	323
Aleksander Varga	325
Milan Kučan	325
6. Poročilo o pripravah za začetek izobraževanja po zakonu o usmerjenem izobraževanju v šolskem letu 1981/82	326
Govorniki:	
Majda Poljanšek	326
Jože Marolt	329
Tilka Blaha	331
Ivan Godec	334
7. Informacija o uresničevanju zakona o pravni pomoči	337
Govorniki:	
Jože Pacek	337
Miro Gošnik	339
Milan Kučan	342
8. Predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o samoupravnih sodiščih z osnutkom zakona	343
9. Predlog za izdajo zakona o spremembi zakona o prekrških, z osnutkom zakona	343
10. Predlog periodičnega delovnega načrta Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije za III. trimesečje 1981	344
11. Predlog Predsedstva SR Slovenije za izvolitev predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije	344
— predlog odloka o izvolitvi predsednika Ustavnega sodišča SR Slovenije	344
— predlog odloka o razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča SR Slovenije	345
12. Predlogi in vprašanja delegatov	345
Govornik:	
Marija Aljančič	345

Skupno zasedanje
vseh zborov Skupščine SR Slovenije, Predsedstva SR Slovenije, Predsedstva
Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije in delegacij družbenopolitičnih organizacij ob prvi obletnici smrti Josipa Broza-Tita

Zasedanje — 4. maja 1981

Govornika:	
Milan Kučan	346
France Popit	347
Milan Kučan	353

Skupno zasedanje
Zbora združenega dela in Družbenopolitičnega zbora

Zasedanje — 10. junija 1981

Dnevni red:

1. Osnutek resolucije III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije	354
Govorniki:	
Jože Globačnik	356
Vinko Hafner	367
Jure Mlinar	370
Roman Albreht	372
Marjan Grabnar	379
Stanko Kotnik	380
Milan Kučan	381
Anuša Rode	392
Tone Krašovec	393
Vili Vindiš	396
Jože Sedelšak	399
Silvija Mozetič	400
Nada Bogataj-Kržan	401
Neira Turovič	404
Irma Benko	405
Vasilij Vulič	406
Milica Vavpetič	407
Rado Novak	407
Franc Štajnar	408
Boris Grgič	408
Viljem Pahor	408

Skupno zasedanje
Zbora združenega dela, Zbora občin in Družbenopolitičnega zbora

Zasedanje — 24. junija 1981

1. Določitev dnevnega reda	410

Dnevni red:

1. Uvodna obrazložitev k poročilu o uresničevanju stališč, priporočil in sklepov Skupščine SR Slovenije za uresničevanje posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov v SR Sloveniji	410
Govornik:	
Geza Bačić	410

S k u p š č i n a
Kulturne skupnosti Slovenije

25. seja — 26. maja 1981

Pred dnevnim redom:

1. Izvolitev komisij za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja
Zbora izvajalcev in Zbora uporabnikov 420
  2. Določitev dnevnega reda 421
  3. Poročilo verifikacijskih komisij 421
- G o v o r n i k a :**
- Kristina Bric 421
- Anton Mesec 422

Dnevni red:

1. Osnutek zakona o knjižničarstvu 422
- G o v o r n i k i :**
- Dr. Iztok Winkler 422
- Dane Debič 425
- Varja Praznik 426
- Marija Maršič 427
- Miloš Rybař 427
2. Predlog zakona o Triglavskem narodnem parku 429
- G o v o r n i k a :**
- Ana Prančič 429
- Stane Jan 431

Izdala in založila
Skupščina SR Slovenije

Odgovorni urednik
Milan Megušar-Borut

Natisnila
Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani

Marec 1982

v 340 izvodih

Obseg 456 strani

SKUPŠČINA SRS
DOKUMENTACIJA

st-s:20/14